Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Wydział Teologii

ks. mgr lic. Łukasz Łukaszewicz

Organizacja struktur diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w posłudze biskupa Ignacego Jeża. Aspekt historyczno-prawny

Rozprawa doktorska przygotowana pod kierunkiem
ks. prof. dra hab. Lucjana Świto

Olsztyn 2022

University of Warmia and Mazury in Olsztyn

Faculty of Theology

Rev. Łukasz Łukaszewicz, M.A.T.

Organization of the structures of Koszalin-Kołobrzeg diocese in the ministry of bishop Ignacy Jeż. Historical and legal aspect

PhD dissertation Supervisor:
Rev. Prof. Lucjan Świto, DTh

Olsztyn 2022

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW 6

WSTĘP 10

ROZDZIAŁ I: ADMINISTRACJA KOŚCIELNA NA TERYTORIUM DIECEZJI KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIEJ DO JEJ UTWORZENIA 15

1. Przynależność kościelna poszczególnych terenów do roku 1945 16

1.1. Diecezja kołobrzeska 16

1.2. Diecezja wolińska i kamieńska 18

1.3. Diecezja wrocławska i diecezja berlińska 23

1.4. Tereny należące do innych diecezji 25

1.5. Wolna Prałatura Pilska 28

2. Tymczasowe struktury kościelne po roku 1945 30

3. Bezpośrednie przygotowania i erygowanie diecezji 45

4. Ignacy Jeż – pierwszy biskup koszalińsko-kołobrzeski 62

4.1. Droga do kapłaństwa (1914-1937) 62

4.2. Kapłan diecezji katowickiej (1937-1960) 64

4.3. Biskup w administracji gorzowskiej (1960-1972) 69

4.4. Biskup koszalińsko-kołobrzeski (1972-1992) 73

4.5. Biskup senior (1992-2007) 89

ROZDZIAŁ II: USTANOWIENIE I FUNKCJONOWANIE NAJWAŻNIEJSZCYH INSTYTUCJI DIECEZJALNYCH 92

1. Kuria diecezjalna 92

1.1. Nominacje pierwszych urzędników 94

1.2. Zmiany w strukturze i obsadzie stanowisk 99

1.2.1. Wikariusze generalni i biskupi 99

1.2.2. Kancelaria, kanclerz i inni notariusze 108

1.2.3. Urzędy związane z zarządzaniem dobrami materialnymi 119

1.2.4. Pozostałe wydziały, referaty i komisje 130

1.3. Baza materialno-lokalowa 147
1.4. Przepisy partykularne regulujące funkcjonowanie kurii 151
2. Kolegialne ciała doradcze 153
2.1. Konsulta diecezjalna 153
2.2. Kolegium konsultorów 160
2.3. Rada kapłańska 164
3. Kapituły kanoników 185
3.1. Geneza instytucji i rozwój przepisów prawnych 185
3.2. Koszalińska kapituła katedralna 197
3.2.1. Erygowanie i statuty 197
3.2.2. Skład osobowy i działalność 207
3.3. Kołobrzeska kapituła kolegiacka 213
3.3.1. Erygowanie i statuty 214
3.3.2. Skład osobowy i działalność 220
3.4. Odznaczenia diecezjalne związane z tytułem kanonika 223
4. Sąd biskupi 226
4.1. Przepisy prawne dotyczące władzy sądowniczej biskupa diecezjalnego .. 227
4.2. Tymczasowa organizacja sądownictwa kościelnego po utworzeniu diecezji 234
4.3. Utworzenie, skład osobowy i funkcjonowanie sądu biskupiego 237

ROZDZIAŁ III: KSZTAŁTOWANIE I ROZWÓJ STRUKTURY TERYTORIALNEJ DIECEZJI 245
1. Dziekani 247
1.1. Normy prawa powszechnego dotyczące dziekanów 247
1.2. Urząd dziekana w prawie partykularnym 253
1.3. Udział dziekanów w zarządzaniu diecezją 264
2. Rejony i dekanaty 339
2.1. Normy prawa powszechnego dotyczące dekanatów i innych jednostek terytorialnych 339
2.2. Podział terytorialny w dniu erygowania diecezji 341
2.3. Zmiany w strukturze terytorialnej diecezji 344

3. Sieć parafialna 353
3.1. Normy prawa powszechnego dotyczące parafii 353
3.2. Stan struktur parafialnych w dniu utworzenia diecezji 362
3.3. Parafie erygowane przez biskupa Ignacego Jeża 365

ROZDZIAŁ IV: STANOWIENIE I KODYFIKACJA PRAWA PARTYKULARNEGO 424
1. Tworzenie prawa diecezjalnego 426
1.1. Stan prawny w dniu powstania diecezji 426
1.2. Wydawanie i publikacja aktów prawnych 428
2. Porządkowanie prawa partykularnego 435
2.1. Przygotowanie i przebieg I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 435
2.2. Przepisy synodalne dotyczące instytucji i struktury terytorialnej diecezji 470
2.2.1. Kuria biskupia 470
2.2.2. Kolegium konsultorów, rada kapłańska i kapituły kanoników 475
2.2.3. Sąd biskupi 476
2.2.4. Dziekani, dekanaty i parafie 479

ZAKOŃCZENIE 490

BIBLIOGRAFIA 495

STRESZCZENIE 594

SUMMARY 595

WYKAZ SKRÓTÓW

I SDKK	-	*I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990.
AA	-	CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de apostolatu Laicorum Apostolicam actuositatem*, 18.11.1965, AAS 58(1966), s. 837-864; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 377-401.
AAS	-	Acta Apostolicae Sedis
ABMK	-	Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne
ACr	-	Analecta Cracoviensia
ADKK	-	Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej
AK	-	Ateneum Kapłańskie
AKB	-	Archiwum Kurii Biskupiej w Koszalinie
art.	-	artykuł/artykuły
AS	-	KONGREGACJA DO SPRAW BISKUPÓW, *Dyrektorium Apostolorum Successores o pasterskiej posłudze biskupów*, 22.02.2004, Enchiridion Vaticanum, XXII, nr 1567-2159; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 517-711.
ASB	-	Archiwum Sądu Biskupiego w Koszalinie
BĄCZKOWICZ I	-	BĄCZKOWICZ F., BARON J., STAWINOGA W., *Prawo kanoniczne - podręcznik dla duchowieństwa*, t. 1, Opole 1957.
BĄCZKOWICZ II	-	BĄCZKOWICZ F., BARON J., STAWINOGA W., *Prawo kanoniczne - podręcznik dla duchowieństwa*, t.2, Opole 1958.
BĄCZKOWICZ III	-	BĄCZKOWICZ F., BARON J., STAWINOGA W., *Prawo kanoniczne - podręcznik dla duchowieństwa*, t.3, Opole 1958.
CD	-	CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia Christus Dominus*, 28.10.1965, AAS 58(1966), s. 673-701; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 236-258.
ChS	-	Chrześcijanin w Świecie
CIC	-	*Codex Iuris Canonici. Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, red. P. MAJER, Kraków 2011.
CS	-	Colloquium Salutis
CT	-	Collectanea Theologica
cz.	-	część
DS	-	KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, KONGREGACJA DS. EWANGELIZACJI NARODÓW, *Instrukcja De synodis dioecesanis agendis o synodach diecezjalnych*, 19.03.1997, AAS 89(1997) s. 706–727; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, red. M. SITARZ I IN., Lublin 2013, s. 514-557.
DULLAK	-	DULLAK K., *Podstawy prawno-organizacyjne Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1996.

DYDUCH	-	DYDUCH J. I INNI, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. 2/1: Księga II. Lud Boży,* Poznań 2005.
dz. cyt.	-	dzieło cytowane
EI	-	KONGREGACJA BISKUPÓW, *Instrukcja Ecclesiae imago na temat pasterskiej posługi biskupów*, 22.02.1973, Enchiridion Vaticanum, IV, nr 1945-2328; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 403-516.
ERLEBACH	-	ERLEBACH G. I INNI, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. 5: Księga VII. Procesy,* Poznań 2007.
ES	-	PAWEŁ VI, *Motu proprio Ecclesiae Sanctae ustanawiające przepisy wykonawcze dla niektórych dekretów Soboru Watykańskiego II*, 6.08.1966, AAS 58 (1966), pkt. 757-787; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 138-155.
GWK	-	Gorzowskie Wiadomości Kościelne
k.	-	kolumna
kan.	-	kanon/kanony
KiP	-	Kościół i Prawo
KPK 1917	-	*Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*, 27.05.1917, AAS 9(1917), pars II, s. 3-521.
KPK 1983	-	*Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317.
KRUKOWSKI	-	KRUKOWSKI J., *Prawo administracyjne w Kościele,* Warszawa 2011.
KrW	-	Kronika Wielkopolski
LG	-	CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium*, 21.11.1964, AAS 57(1965), s. 5-71; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 104-166.
mps	-	maszynopis
Novum	-	Novum
NP	-	Nasza Przeszłość
nr	-	numer
ORK	-	KONGREGACJA DLA SPRAW DUCHOWIEŃSTWA, *Okólnik skierowany do przewodniczących Konferencji Biskupich dotyczący Rad Kapłańskich w świetle wytycznych zebrania plenarnego z dnia 10. X. 1969*, 11.04.1970, AAS 62(1970) s. 459-465; tekst polski w: *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne,* red. E. SZTAFROWSKI, t. 3, z. 1, Warszawa 1971, s .31-47.
PABJ	-	Prywatne Archiwum Biskupa Ignacego Jeża
par.	-	paragraf/paragrafy
PG	-	JAN PAWEŁ II, *Posynodalna adhortacja apostolska Pastores gregis o biskupiej posłudze Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata,* 16.10.2003, Enchiridion Vaticanum, XXII, nr 665-963; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 310-400.

PK	-	Prawo Kanoniczne
pkt/pkt.	-	punkt/punkty
PM	-	PAWEŁ VI, *Motu proprio Pastorale munus udzielające biskupom pewnych uprawnień i przywilejów,* 30.11.1963, AAS 56(1964), pkt. 5-12; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 109-115.
PO	-	CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de presbyterorum ministerio et vita Presbyterorum ordinis*, 7.12.1965, AAS 58(1966), s. 991-1024; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 478-508.
poz.	-	pozycja
PrzKat	-	Przewodnik Katolicki
PS	-	Polonia Sacra
PZP	-	Przegląd Zachodniopomorski
PzST	-	Poznańskie Studia Teologiczne
RHis	-	Roczniki Historyczne
RKosz	-	Rocznik Koszaliński
RTK	-	Roczniki Teologiczne
RTKat		Rocznik Teologii Katolickiej
s.	-	strona/strony
SC	-	CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Constitutio de sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium*, 4.12.1963, AAS 56(1964), s. 97-138; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 48-78.
Schematyzm 1974	-	*Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1974*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1974.
Schematyzm 1977	-	*Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1977*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin. 1977.
Schematyzm 1982	-	*Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1982*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1982.
Schematyzm 1987	-	*Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1987*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1987.
Schematyzm 1992	-	*Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1992*, red. J. TURKIEL, Koszalin 1992.
Schematyzm 1998	-	*Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1998*, red. K. ZADARKO I INNI, Koszalin 1998.
Schematyzm 2004	-	*Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 2004*, red. K. ZADARKO, Koszalin 2004.
SChr	-	Saeculum Christianum
SMWP	-	Studia i Materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza
SPar	-	Studia Paradyskie
SSHT	-	Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne
StKKoł	-	Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie
StPł	-	Studia Płockie
SW	-	Studia Warmińskie
SzSK	-	Szczecińskie Studia Kościelne

SZTAFROWSKI	-	SZTAFROWSKI E., *Współpracownicy biskupa diecezjalnego w pasterskim posługiwaniu. O duchowieństwie w szczególności* – cz. II, Warszawa 1977[2].
t.	-	tom
TST	-	Tarnowskie Studia Teologiczne
z.	-	zeszyt
ZH	-	Zapiski Historyczne
ZKG	-	Zarządzenia Kurii Gorzowskiej
Znak	-	Znak
ZNKUL	-	Zeszyty Naukowe KUL
ZZA	-	Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej
ŻKatol	-	Życie Katolickie
ŻM	-	Życie i Myśl

WSTĘP

Apostołowie – posłuszni poleceniu swojego Mistrza (por. Mk 16, 15) – po Jego wniebowstąpieniu i zesłaniu Ducha Świętego zaczęli głosić Dobrą Nowinę w różnych zakątkach świata. Owocem ich działalności ewangelizacyjnej były pierwsze grupy chrześcijan, którzy tworzyli Kościoły partykularne rozumiane przede wszystkim jako wspólnoty personalne, a nie terytorialne. Po uznaniu chrześcijaństwa za religię państwową w roku 380 nastąpił szybki rozwój Kościoła, znaczące zwiększenie się liczby jego wiernych oraz poszerzenie terytorium, na którym oni żyli. Z czasem sytuacja ta domagała się ustanowienia administracji kościelnej, a Kościół partykularny przybrał charakter bardziej terytorialny niż personalny. Zaczęto tworzyć sieci parafii miejskich i wiejskich, a podstawową jednostką administracyjną Kościoła stała się diecezja rozumiana jako część ludu Bożego powierzona pasterskiej pieczy biskupa i współpracujących z nim prezbiterów.

Na przestrzeni wieków procesy tworzenia jednostek administracyjnych Kościoła przebiegał w różny sposób. Zazwyczaj jego władze nie napotykały na przeciwności czy opór czynników zewnętrznych i mogły swobodnie tworzyć lokalną strukturę Kościoła. Niekiedy jednak ustanawianie stałej organizacji kościelnej na niektórych terenach było z różnych przyczyn utrudnione, a nawet niemożliwe. Najczęstsze przyczyny stanowił system polityczny panujący w danym regionie, sprzeciw władzy państwowej lub jakieś inne czynniki natury historycznej lub społecznej. Właśnie taka sytuacja miała miejsce po zakończeniu drugiej wojny światowej na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski. Zarówno skomplikowana sytuacja geopolityczna i nowy ustrój państwa polskiego jak i czynniki wewnątrzkościelne wpływały na trwającą przez lata tymczasową strukturę terytorialną Kościoła na tych terenach. Długoletnie starania podejmowane na forum kościelnym i państwowym doprowadziły jednak do ustanowienia trwałej struktury administracyjnej Kościoła w Polsce. Dokonał tego papież Paweł VI bullą *Episcoporum Poloniae coetus* z 28 czerwca 1972 roku, którą erygował między innymi diecezję koszalińsko-kołobrzeską.

Dla prawidłowego funkcjonowania, a przede wszystkim do owocnego realizowania misji zbawczej Chrystusa w Kościele partykularnym, każda diecezja potrzebuje ukształtowania odpowiednich struktur przewidzianych powszechnym prawem kościelnym. Chodzi tu zarówno o różne instytucje kościelne i

poszczególnych urzędników oraz właściwie przeprowadzony podział diecezji na mniejsze jednostki administracyjne jak i o przepisy prawa partykularnego uwzględniające specyfikę danego terenu i zamieszkujących go wiernych. Normy prawne Kościoła w tym zakresie przez wieki ewoluowały. Pewne struktury się pojawiały, inne ulegały przekształceniu albo całkowicie zanikały. Szczególnie wyraźna zmiana nastąpiła w wyniku reform Soboru Watykańskiego II, które zaowocowały przepisami prawodawstwa posoborowego i zastąpieniem obowiązującego od 1917 roku kodeksu prawa kanonicznego nowym zbiorem promulgowanym przez papieża Jana Pawła II 25 stycznia 1983 roku. Jednak, pomimo tych zmian w obowiązującym prawie kościelnym, szczególna odpowiedzialność za organizację struktur Kościoła na terenie diecezji spoczywała zawsze na każdorazowym biskupie diecezjalnym. To on – poprzez wydawanie poszczególnych aktów prawnych – ma obowiązek właściwego kształtowania struktur i funkcjonowania Kościoła partykularnego. Właśnie takie zadania stanęły również przed pierwszym biskupem koszalińsko-kołobrzeskim.

Celem niniejszej rozprawy jest ukazanie roli, którą biskup Ignacy Jeż odegrał w organizowaniu struktur diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, począwszy od jej erygowania i objęcia urzędu przez jej pierwszego biskupa, poprzez tworzenie i określenie działania podstawowych urzędów, ciał kolegialnych i instytucji oraz rozwój struktury terytorialnej diecezji, aż po kodyfikację prawa partykularnego podczas synodu diecezjalnego. Ponadto celem dysertacji jest przedstawienie historii organizacji terenów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej aż do momentu jej utworzenia, ze szczególnym wyakcentowaniem działań które zaowocowały jej erygowaniem oraz zaprezentowanie osoby biskupa Ignacego Jeża, jej pierwszego pasterza. Celem tego opracowania jest również ukazanie – na przykładzie konkretnej polskiej diecezji – funkcjonowania rozwiązań prawa partykularnego w okresie zmiany obowiązujących w Kościele kodeksów prawa kanonicznego z roku 1917 i 1983.

W niniejszej dysertacji wykorzystano jako źródła przede wszystkim dokumenty o charakterze prawnym. Po pierwsze, są to zbiory systematyczne prawa powszechnego: kodeksy prawa kanonicznego, dokumenty wydawane przez papieży i dykasterie Kurii Rzymskiej, przede wszystkim te określane jako posoborowe prawodawstwo kościelne, oraz przepisy wypracowane przez Konferencję Episkopatu Polski. Po drugie, szczególną grupę tekstów źródłowych stanowią dokumenty związane z działaniami zmierzającymi do ustanowienia stałej organizacji kościelnej na polskich Ziemiach Zachodnich

i Północnych, wydawane zarówno przez Stolicę Apostolską, prymasa Polski, Konferencję Episkopatu Polski jak i rządców administracji gorzowskiej. Autor rozprawy sięgnął także po przepisy prawa partykularnego wspomnianych rządców, które po utworzeniu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej jeszcze przez jakiś czas w niej obowiązywały.

Najszerszą grupą tekstów źródłowych są poszczególne decyzje i akty prawne wydawane przez biskupa Jeża w latach 1972-1992. Obok przepisów prawnych wydanych oficjalnie drukiem w *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomościach Diecezjalnych* i *Okólniku dla duchowieństwa* oraz dokumentów *I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiego,* autor korzystał z dokumentów przekazanych przez Kurię Biskupią w Koszalinie do Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, a także ze zgromadzonych tam zasobów prywatnego archiwum biskupa Jeża oraz z dokumentów gromadzonych w archiwach poszczególnych instytucji diecezjalnych. W dużej mierze rozprawa jest zatem oparta na do tej pory nieopublikowanym nigdzie materiale źródłowym, który nie podlegał jeszcze naukowej analizie.

Przygotowując rozprawę, autor wykorzystał również literaturę przedmiotu. Po pierwsze, były to opracowania historyczne dotyczące przede wszystkim historii Kościoła w Polsce po drugiej wojnie światowej oraz Kościoła na Pomorzu i innych ziemiach, które w 1972 roku weszły w skład diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Po drugie, skorzystano z opracowań z zakresu prawa kanonicznego, a zwłaszcza komentarzy do poszczególnych przepisów prawnych. Duży zbiór stanowią artykuły opisujące fakty z historii diecezji, które zostały opublikowane w *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomościach Diecezjalnych*. Uzupełnieniem literatury są opracowania o charakterze teologicznym, prawnym i historycznym dotyczące szczegółowych kwestii poruszanych w rozprawie.

W dysertacji wykorzystano metody naukowe stosowane przede wszystkim w dziedzinie prawa kanonicznego, a więc egzegetyczno-dogmatyczną, historyczną, filologiczną i analityczną. Pierwsza z metod umożliwiła wydobycie i wyjaśnienie treści pojęć użytych w analizowanych normach prawnych, a także zrozumienie poszczególnych przepisów, zarówno prawa powszechnego jak i partykularnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Metoda historyczna pozwoliła przeanalizować zmiany w obowiązujących przepisach prawnych, które następowały w okresie rządów biskupa Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Metoda filologiczna umożliwiła poprawne

odczytanie i interpretację treści umieszczonych w poszczególnych źródłach oraz analizę terminologii stosowanej w prezentowanych dokumentach. Metoda analityczna pozwoliła wreszcie ukazać wskazany w temacie pracy wpływ biskupa Ignacego na organizację struktur diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Podjęty przez autora temat rozprawy znalazł odbicie w jej strukturze. Składa się ona ze wstępu, czterech rozdziałów i zakończenia. Pierwszy rozdział ma charakter ściśle historyczny i dotyczy administracji kościelnej na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do dnia jej utworzenia. W pierwszym podrozdziale zostaną ukazane najważniejsze fakty związane z rozwojem struktury kościelnej i poszczególnych jednostek administracyjnych terenów przyszłej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej aż do zakończenia drugiej wojny światowej. W drugim podrozdziale będą opisane tymczasowe struktury Kościoła na Ziemiach Odzyskanych po roku 1945, a w szczególności dzieje administracji gorzowskiej i jej kolejnych rządców. W trzecim podrozdziale zaprezentowane zostaną działania Stolicy Apostolskiej, prymasa Stefana Wyszyńskiego i polskich biskupów zmierzające do ustanowienia stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, ze szczególnym podkreśleniem wydarzeń prowadzących do erygowania diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Czwarty podrozdział, będąc przejściem od historycznych dziejów diecezji do analizy posługi jej pierwszego pasterza, zaprezentuje życiorys biskupa Jeża, a zwłaszcza czynności prawne związane z objęciem przez niego urzędu biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego.

W drugim rozdziale zostanie zaprezentowany proces tworzenia przez biskupa Ignacego najważniejszych instytucji w diecezji. Najwięcej miejsca poświęcone będzie centralnemu organowi, którym jest kuria biskupia. Następnie opisane zostanie utworzenie i funkcjonowanie ciał doradczych biskupa diecezjalnego: konsulty diecezjalnej, kolegium konsultorów i rady kapłańskiej. Kolejnym podrozdział poświęcony będzie dwóm kapitułom kanoników: katedralnej w Koszalinie i kolegiackiej w Kołobrzegu. Ostatni podrozdział będzie dotyczył sądu biskupiego. W każdym z podrozdziałów przeanalizowane zostaną najpierw przepisy prawa powszechnego odnoszące się do poszczególnych instytucji, z uwzględnieniem ewolucji norm prawnych. Następnie opisane będą czynności i akty prawne biskupa Jeża stanowiące podstawę utworzenia tych instytucji oraz ustalające ich skład personalny i sposób funkcjonowania.

W trzecim rozdziale zostanie ukazana rola biskupa Ignacego w tworzeniu i rozwoju struktury terytorialnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej oraz jego troska o właściwy kontakt między biskupem a duchowieństwem i wiernymi świeckimi poprzez wybór dziekanów i wicedziekanów. Dlatego w pierwszym podrozdziale będą przeanalizowane zadania i rola dziekana wraz z prezentacją poszczególnych nominacji dziekańskich. W drugim podrozdziale ukazane zostaną zmiany co do ilości i terytorium poszczególnych dekanatów. W trzecim podrozdziale zaprezentowane będą w porządku chronologicznym decyzje biskupa Jeża dotyczące erygowania parafii, wikariatów samodzielnych i rektoratów.

Czwarty rozdział dysertacji będzie poświęcony stanowieniu i kodyfikacji prawa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez jej pierwszego biskupa. W pierwszym podrozdziale określony zostanie stan prawny obowiązujący w niej w dniu ustanowienia i stanowiący punkt wyjścia dla tworzenia nowego prawa partykularnego. Następnie przeanalizowany będzie od strony teoretycznej proces tworzenia i promulgowania ustawodawczych aktów prawnych biskupa Jeża, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu ich publikacji. W drugim podrozdziale zostanie przedstawiony proces kodyfikacji prawa partykularnego, czyli przygotowanie i przebieg I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Na zakończenie zaprezentowane będą statuty synodalne dotyczące instytucji diecezjalnych i struktur terytorialnych diecezji opisanych już w poprzednich rozdziałach dysertacji.

ROZDZIAŁ I

ADMINISTRACJA KOŚCIELNA NA TERYTORIUM DIECEZJI KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIEJ DO JEJ UTWORZENIA

Na mapie administracyjnej Kościoła katolickiego w Polsce diecezja koszalińsko-kołobrzeska stanowi stosunkowo młodą, liczącą niecałe pięćdziesiąt lat wspólnotę ludu Bożego powierzoną pasterskiej trosce biskupa i współpracujących z nim prezbiterów. Pierwszym pasterzem tej diecezji, który nadał jej kształt organizacyjny, powołał najważniejsze instytucje, rozwinął strukturę terytorialną i skodyfikował prawo partykularne, był biskup Ignacy Jeż, pełniący urząd biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego w latach 1972-1992. Ze względu na zasadniczy temat rozprawy, ukazanie tego doniosłego a jednocześnie złożonego procesu domaga się również zaprezentowania dziejów terytorium diecezji, ze szczególnym uwzględnieniem jego organizacji i przynależności kościelnej[1].

[1] Historyczne dzieje terytorium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do momentu jej erygowania opracował: DULLAK, s. 9-109. Tematykę tę podjęli także: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła na Pomorzu Zachodnim*, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1998*, red. K. ZADARKO I INNI, Koszalin 1998, s. 69-87; TENŻE, *Zarys dziejów Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej (1972-2011)*, Koszalin 2011; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (X-XX/XXI wiek)*, Koszalin 2012; T. CEYNOWA, *Koszalińsko-kołobrzeska diecezja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 9, Lublin 2002, k. 976-978; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności kościelnej terytorium Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 5(1977) nr 5-6, s. 122-128; TENŻE, *Szkic historyczny przynależności kościelnej terytorium Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1977*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1977, s. 27-34; L. KONIECZNY, *Od Reinberna do Ignacego. Z tradycji historycznych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 47-209; W. SZULIST, *Z kościelnej historiografii Pomorza Środkowego 1945-1974*, KKWD 3(1975) nr 6-8, s. 156-159; TENŻE, *Historia przynależności kościelnej obszaru obecnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1992*, red. M. CZERNER, Koszalin 1995, s. 7-9; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego (Diecezja Wolińska a później Kamieńska) między związkami z Gnieznem, Magdeburgiem i bezpośrednią zależnością od Stolicy Apostolskiej*, SzSK 2(1991), s. 31-39; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1972*, Szczecin 2007, s. 27-124; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1972*, w: *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2010, s. 37-50; *Zarys dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1974*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1974, s. 14-23. Przynależność historyczną obszarów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do jednostek terytorialnych organizacji państwowej i kościelnej oraz ich nazewnictwo przedstawił: P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska w pierwszym dziesięcioleciu swego istnienia*, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1982*, red. TENŻE, Koszalin 1982, s. 39-67. Odnośnie do terenów utworzonej w 1945 roku administracji apostolskiej w Gorzowie podobne opracowanie przygotował: E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji Apostolskiej w Gorzowie Wlkp.*, SPar 1(1985), s. 183-194. Dzieje Kościoła na terenach północno-zachodnich Polski w postaci zestawienia najważniejszych dat prezentuje *Kalendarium Kościoła na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej ze szczególnym uwzględnieniem lat 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2007. Sylwetki biskupów diecezji Pomorza Zachodniego i Środkowego przedstawił: K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy (X-XX w.)*, Koszalin 2003.

W pierwszym podrozdziale zostaną więc przedstawione najważniejsze fakty historyczne związane z rozwojem kościelnej struktury i poszczególnych jednostek administracyjnych terenów przyszłej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej aż do zakończenia drugiej wojny światowej. W drugim podrozdziale ukazane będą tymczasowe struktury Kościoła na Ziemiach Odzyskanych po roku 1945, a w szczególności dzieje wielkiej administracji gorzowskiej. W trzecim podrozdziale zostaną opisane działania podejmowane przez Stolicę Apostolską, prymasa Stefana Wyszyńskiego i polskich biskupów, które zmierzały do ustanowienia stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń prowadzących do kanoniczego erygowania diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Czwarty podrozdział, stanowiący przejście od zbadania historycznych dziejów diecezji do analizy posługi jej pierwszego pasterza, będzie prezentacją życiorysu biskupa Ignacego Jeża, z akcentem położonym zwłaszcza na działania związane z objęciem przez niego urzędu biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego.

1. PRZYNALEŻNOŚĆ KOŚCIELNA POSZCZEGÓLNYCH TERENÓW DO ROKU 1945

W skład utworzonej w 1972 roku diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej weszły tereny, które na przestrzeni dziejów miały różną przynależność państwową i kościelną. Przedstawienie historii tych obszarów, dla jasności prowadzonego wywodu, będzie dotyczyło poszczególnych diecezji, do których one należały do 1945 roku.

1.1. Diecezja kołobrzeska

Diecezja koszalińsko-kołobrzeska w swojej nazwie, historii i tradycji odwołuje się do pierwszego biskupstwa na Pomorzu Zachodnim, którym było utworzone w 1000 roku biskupstwo w Kołobrzegu[2].

Pomorze i zamieszkujący te ziemie Pomorzanie około 970 roku stali się lennikami Mieszka I[3]. Potwierdza to dokument *Dagome iudex*, który powstał

[2] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 545; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 27 i 29; P. KRUPA, *20 lat diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. 55 lat kapłaństwa księdza Biskupa Seniora Ignacego Jeża*, StKKoł 1(1992), s. 9; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 52; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 11; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 17.

[3] Por. T. GRUDZIŃSKI, *Z problematyki kształtowania się stosunku prawnego Pomorza do polskiej monarchii*, ZH 26(1961) z. 4, s. 22-23; G. LABUDA, *Studia nad początkami państwa polskiego*, Poznań 1946, s. 80;

prawdopodobnie około 991 roku. Pierwszy władca Polski oddał w nim swe państwo pod opiekę Stolicy Apostolskiej, określając jednocześnie jego zewnętrzne granice. W myśl tego dokumentu pod rządami Mieszka I znajdowało się, obok innych ziem, także Pomorze[4].

Politykę odnośnie Pomorza kontynuował drugi władca Polski – Bolesław Chrobry. Jego celem było rzeczywiste zespolenie nadmorskich ziem z resztą kraju w jedno, solidne i silne państwo, co miała zagwarantować chrześcijańska wiara oraz trwała organizacja kościelna[5]. Plany te zostały zrealizowane w czasie synodu gnieźnieńskiego w 1000 roku, kiedy to powołano do życia pierwszą polską metropolię w Gnieźnie z trzema sufraganiami – diecezjami w Krakowie, Wrocławiu i Kołobrzegu[6]. To właśnie biskupstwo w Kołobrzegu miało za zadanie utwierdzać wiarę chrześcijańską na Pomorzu i być stałym czynnikiem jej wzrostu[7].

Pierwszym, i jak się okazało jedynym, biskupem Kołobrzegu został Reinbern z Marseburga[8]. Swe apostolskie zadania podjął z wielką gorliwością. Z jego inicjatywy wybudowano w Kołobrzegu świątynię chrześcijańską, najprawdopodobniej pierwszą

B. MIŚKIEWICZ, *Pierwsze walki w obronie granicy zachodniej Polski wczesnofeudalnej*, SMWP 4(1958) z. 1, s. 7; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 32; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 14.

[4] Badania nad dokumentem *Dagome iudex* przeprowadził m.in. Labuda: zob. G. LABUDA, *Znaczenie prawno-polityczne dokumentu „Dagome iudex”*, NP 3(1948) t. 4, s. 33-60; TENŻE, *Pierwsze państwo polskie*, Kraków 1989, s. 23. Na te i inne opracowania powołał się w swej pracy Dullak, przedstawiając treść i znaczenie dokumentu Mieszka I, zob. DULLAK, s. 11-12.

[5] Por. P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 51; T. SILNICKI, *Początki organizacji Kościoła w Polsce za Mieszka I i B. Chrobrego*, w: *Początki państwa polskiego. Księga Tysiąclecia*, t. 1: *Organizacja polityczna*, red. K. TYMIENIECKI, Poznań 1962, s. 319; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 32-33; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 14. Zagadnienie organizacji kościelnej w czasach pierwszych Piastów omawia m.in: D.A. SIKORSKI, *Chrzest Polski i początki Kościoła w Polsce (do pierwszej Połowy XI wieku)*, w: *Chrzest – św. Wojciech – Polska: dziedzictwo średniowiecznego Gniezna*, red. D. STRYNIAK, Gniezno 2016, s. 25-3; D.A. SIKORSKI, *Organizacja wczesnego polskiego Kościoła w pierwszej monarchii piastowskiej – niektóre problemy badawcze*, w: *Chrzest Mieszka I i chrystianizacja państwa Piastów*, red. J. DOBOSZ I INNI, Poznań 2017, s. 199-220.

[6] Synod gnieźnieński opisali kronikarze – niemiecki Thietmar i polski Gall Anonim, zob. *Kronika Thietmara*, tłm. M.Z. JEDLICKI, Kraków 2002, IV, 45-46 i V, 10, s. 78 i 99; ANONIM TZW. GALL, *Kronika Polska*, Wrocław [i in.] 1989, I [6]: *O pierwszym Bolesławie, którego zwano Sławnym lub Chrobrym*, s. 20-22. Szereg informacji o synodzie oraz literatura przedmiotu została umieszczona w wyjaśnieniu przypisów dotyczących kroniki Thietmara, zob. *Kronika Thietmara…*, dz. cyt., s. 296-302 i 314-317. Na temat synodu zob. także: G. LABUDA, *Studia nad początkami państwa polskiego*, t. 1, Poznań 1987, rozdz. V i VI; M. MIŚKIEWICZ, *1000 rocznica zjazdu gnieźnieńskiego*, SChr 7(2000) nr 1, s. 27-33; A. NOWAK, *Dzieje Polski*, t. 1: *do 1202. Skąd nasz ród*, Kraków 2014; T. SILNICKI, *Początki organizacji…*, dz. cyt., s. 356.

[7] Por. M. BANASZAK, *Historia Kościoła katolickiego*, t. 2, Warszawa 1987, s. 88; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 69; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 24; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 27-28; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 51; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 14. Pozostali autorzy zajmujący się historią diecezji nawiązują do tego faktu historycznego.

[8] Bliżej postać biskupa Reinberna charakteryzuje niemiecki kronikarz Thietmara, zob. *Kronika Thietmara…*, dz. cyt., VII, 72-73, s. 213-214. Więcej na temat biskupa Reinberna można przeczytać w: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 28-34; H. HOLZAPFEL, *Reinbern – pierwszy biskup Pomorza*, Koszalin 1980; TENŻE, *Reinbern – pierwszy biskup Pomorza*, w: *W 1000-lecie [tysiąclecie] powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 13-46; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 19-24.

jaka stanęła na Pomorzu Zachodnim. Wydaje się, że jego posługa przyniosła owoce w postaci przyjęcia chrześcijaństwa w Kołobrzegu i okolicach[9]. Niestety, działalność biskupa Reinberna i samo biskupstwo nie przetrwały zbyt długo. Na skutek konfliktu Bolesława Chrobrego z cesarzem Henrykiem II, Pomorzanie uniezależnili się od Polski, a na Pomorzu wystąpiła reakcja pogańska i biskupstwo w Kołobrzegu upadło. Biskup Reinbern schronił się na dworze Bolesława Chrobrego[10], a później w 1014 roku wyruszył na Ruś Kijowską z misją dyplomatyczną, zleconą mu przez króla Polski. W wyniku nieokreślonych do dziś intryg politycznych i podstępów, biskup kołobrzeski został uwięziony i stracony przed 1018 roku[11].

Biskupstwo w Kołobrzegu już się nie odrodziło. Na terenach Pomorza umocniło się pogaństwo i na wiele lat chrystianizacja została zatrzymana. Dopiero w XII wieku podjęto kolejny raz dzieło głoszenia chrześcijańskiej wiary nad ziemiach pomorskich i tym razem chrystianizacja Pomorza zakończyła się powodzeniem[12].

1.2. Diecezja wolińska i kamieńska

Za rządów Mieszka II uległa dalszemu rozwojowi organizacja kościelna w Polsce. Powstała wówczas diecezja kujawska ze stolicą w Kruszwicy[13]. Później, gdy na tronie zasiadał książę Bolesław Krzywousty, przybył do Polski legat papieża Kaliksta II, Idzi z Tusculum, który dokonał kolejnego unormowania struktur kościelnych. Pomorze Gdańskie poddano jurysdykcji biskupów kujawskich, ziemie nad Notecią – arcybiskupów gnieźnieńskich, a tereny nad Odrą środkową włączono do diecezji lubuskiej. W ten sposób zostały określone granice przyszłego biskupstwa pomorskiego[14].

---

[9] Por. G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 28; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 14-15.

[10] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 69; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 9; G. LABUDA, *Początki diecezjalnej organizacji kościelnej na Pomorzu i Kujawach w XI i XII wieku*, ZH 33(1968) z. 3, s. 29-31; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 51; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 33; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 28; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 15.

[11] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 69; DULLAK, s. 15-16; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 28; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 9; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 51-52; *Kronika Thietmara…*, dz. cyt., VII, 72-73, s. 213-214; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 15. Inną datę podaję Holzapfel, pisząc, że Reinbern umarł pomiędzy rokiem 1013 a 1015 lub nawet wcześniej, zob. H. HOLZAPFEL, *Reinbern…*, dz. cyt., rozdz. VII, s. 36; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 28.

[12] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 69-70; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 34-35; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 29; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 52; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 33-34; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 29.

[13] Por. DULLAK, s. 16; Z. WOJCIECHOWSKI, *Państwo polskie w wiekach średnich*, Poznań 1948, s. 57.

[14] Por. J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 34.

Pierwszym, który na wezwanie Krzywoustego podjął dzieło misyjne na Pomorzu, był biskup Bernard Hiszpan. Niestety, jego misja, wskutek wybrania nieodpowiedniej metody, zakończyło się klęską i nie przyniosło żadnych efektów[15]. Dzieła chrystianizacji Pomorza dokonał skutecznie biskup Bambergu Otton, nazywany apostołem Pomorza[16], w czasie dwóch misji w latach 1124-1125 i 1128[17].

Pierwsza wyprawa misyjna trwała od czerwca 1124 do lutego 1125 roku[18]. Biskup z Bambergu wyruszył na Pomorze w asyście dwudziestu duchownych i eskorty rycerzy[19]. Dotarli oni do Pyrzyc, Kamienia, Wolina i Szczecina, gdzie misjonarze natrafili na największy opór[20]. Później ewangelizowano także w Stargardzie, Goleniowie, Nowogardzie, Kołobrzegu[21] i Białogardzie. W czasie całej misji wybudowano w sumie 11 kościołów, przy których biskup Otton pozostawiał do pracy, towarzyszących mu polskich duchownych[22].

Druga wyprawa misyjna trwała od kwietnia do grudnia 1128 roku i rozpoczęła się bezpośrednio z Niemiec, z Magdeburga, omijając terytorium Polski[23]. Objęła głównie zagrożone reakcją pogańską tereny Szczecina i Wolina. W powrotnej drodze Otton wraz z księciem pomorskim Warcisławem udali się Gniezna, by tam złożyć relacje z misji księciu Bolesławowi i polskim biskupom, a także przeprowadzić

[15] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 70; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 34; J. WALICKI, *Przynależność metropolitalna biskupstwa kamieńskiego i lubuskiego na tle rywalizacji Magdeburga i Gniezna*, Lublin 1960, s. 42; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 15.

[16] Sylwetce biskupa Ottona z Bambergu poświęcone są opracowania: G. BOJAR-FIJAŁKOWSKI, *Święty Otton z Bambergu*, Warszawa 1986; S. ROSIK, *Converisio gentis Pomeranorum: studium świadectwa o wydarzeniu (XII wiek)*, Wrocław 2010; *Święty Otton z Bambergu – ewangelizator Pomorza. Jego kult do czasów współczesnych*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2004.

[17] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s.70; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 39-42; T. SILNICKI, *Z dziejów Kościoła w Polsce*, Warszawa 1960, s.132-139; J. WALICKI, *Przynależność metropolitalna…*, dz. cyt., s. 42-46. Szczegółowo problemy związane z początkami organizacji Kościoła na Pomorzu Zachodnim, liczbą utworzonych biskupstw i ich funkcjonowaniem, na tle postaci Ottona z Bambergu omawia: J. SPORS, *Początki diecezjalnej organizacji kościelnej na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej*, w: *Studia nad wczesnośredniowiecznymi dziejami Pomorza Zachodniego: XII wiek – pierwsza połowa XIII w.*, red. TENŻE, Słupsk 1988, s. 161-201.

[18] Por. B. KUMOR, *Chrystianizacja Pomorza Zachodniego*, w: *Historia Kościoła w Polsce*, t. 1 cz. 1, red. B. KUMOR, Z. OBERTYŃSKI, Poznań 1974, s. 68; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 32; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 52.

[19] Por. *tamże*; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 16.

[20] Por. J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 34.

[21] W Kołobrzegu, siedzibie biskupstwa z 1000 roku, Otton zastał jeszcze ślady chrześcijańskiej wiary. Biskup poświęcił tam nowy kościół, początkowo drewniany, a później zastąpiony murowanym. Najprawdopodobniej świątynia nosiła wezwanie Najświętszej Maryi Panny: por. *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 16.

[22] Por. *tamże*; DULLAK, s. 16; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 52; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 34-35.

[23] Por. *tamże*; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 52; J. SPORS, *Początki diecezjalnej organizacji…*, dz. cyt., s. 171-175.

rozmowę na temat utworzenia na Pomorzu diecezji, zależnej od metropolii gnieźnieńskiej[24].

Skomplikowana sytuacja polityczna i kościelna spowodowała, że diecezję pomorską z siedzibą w Wolinie erygował dopiero papież Innocenty II bullą *Ex comissa nobis* 14 października 1140 roku[25]. Jednocześnie określił jej granice, które na wschodzie pokrywały się z rzeką Łebą. Pierwszym biskupem tej diecezji, konsekrowanym przez papieża, został Wojciech – polski duchowny, towarzysz misji Ottona. Kościołem katedralnym została świątynia pw. św. Wojciecha w Wolinie[26].

Wolin nie był stolicą diecezji zbyt długo. Już w 1177 roku biskup pomorski Konrad przeniósł się do Kamienia. W sposób formalny papież Klemens III bullą *Ex iniuncta nobis* zatwierdził nową stolicę diecezji 24 lutego 1188 roku[27]. Już w latach 1175-1176 powstała nowa katedra w Kamieniu, a przy niej – kapituła katedralna. Ponadto diecezja kamieńska posiadała kapitułę kolegiacką w Kołobrzegu, którą po raz pierwszy wspomina się w 1219 roku, i drugą kapitułę kolegiacką w Szczecinie. Jeśli chodzi o granice diecezji kamieńskiej, to na zachodzie były one tożsame z granicą Księstwa Zachodniopomorskiego, na wschodzie biegły wzdłuż rzeki Łeby i ziemi

[24] Por. DULLAK, s. 16; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 52; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 16-17. Inny historycznie scenariusz wydarzeń podaje: J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 35. Dokładną analizę, różne hipotezy i właściwą wersję wydarzeń podaje: J. SPORS, *Początki diecezjalnej organizacji*…, dz. cyt., s. 161-200.

[25] Por. *tamże*; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 70; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 43-44; J. FEŃSKI, *Dzieje Kościoła katolickiego między Odrą a Łabą od Reformacji do 1945 r.*, Szczecin 2013, s. 14; J. SPORS, O*rganizacja kościelna Pomorza Zachodniego w poł. XII wieku w świetle bulli protekcyjnej dla biskupa pomorskiego z 1140*, w: *Studia nad wczesnośredniowiecznymi dziejami Pomorza Zachodniego: XII wiek – pierwsza połowa XIII w.*, red. TENŻE, Słupsk 1988, s. 212-213 oraz 223-229; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 35-36; J. WALICKI, *Przynależność metropolitalna…*, dz. cyt., s. 50-52.

[26] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 70-71; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 52-53; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 36; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 29-30; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 17. Całościowo zagadnienie biskupstwa kamieńskiego, a wcześniej wolińskiego, opracowali: B. KUMOR, *Kamieńska diecezja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 2000, k. 483-497; G. WEJMAN, *Organizacja kościelna Kamienia Pomorskiego w latach 1124-1544*, Szczecin 1997. Temat diecezji kamieńskiej poruszył także: E. RYMAR, *Biskupi – mnisi – reformatorzy. Studia z dziejów diecezji kamieńskiej*, Szczecin 2002. Więcej informacji na temat pierwszego biskupa Wolina podają: T. CEYNOWA, *Wojciech bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 20, Lublin 2014, k. 840-841; W. DZIEWULSKI, *Biskup Pomorski Wojciech*, ZH 23(1957) z. 4, s. 7-42; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 27-33. Prokop zaprezentował także sylwetki kolejnych biskupów wolińskich a później kamieńskich do 1544 roku, zob. *tamże*, s. 34-186. Na temat przynależności metropolitalnej diecezji kamieńskiej informacje podaje: J. WALICKI, *Przynależność metropolitalna…*, dz. cyt., s. 78-92.

[27] Por L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 71-72; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 49; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 53; T. SILNICKI, *Z dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 175; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 36-37; G. WEJMAN, *Organizacja kościelna*…, dz. cyt., s. 65-66; TENŻE, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 30-31; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 17. Powodem przeniesienia stolicy były najazdy wojsk duńskich na tereny Pomorza Zachodniego i związane z tym zniszczenia. Na temat biskupa Konrada więcej informacji podaje: K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 34-38.

bytowskiej, na południu zaś granicę wyznaczał bieg rzek Drawy i Gwdy[28]. W opracowaniach dotyczących biskupstwa kamieńskiego znajdziemy także informację, że posiadało ono własne terytorialne władztwo nadane przez książąt pomorskich, a później powiększane poprzez zakupione przez biskupów sąsiednie terytoria. Władztwo to, choć niezbyt wielkie, dawało biskupom niezależność od książąt. W jego skład wchodziły miasta: Kołobrzeg, Koszalin, Karlino, Bobolice, Sianów i Świdwin[29].

W czasie rządów biskupów kamieńskich rozwijało się życie religijne, powstała gęsta sieć parafialna oraz zbudowano kościoły, z których niektóre przetrwały do dziś[30]. Rozwijał się także ruch pielgrzymkowy do świętych miejsc – sanktuariów poświęconych Matce Bożej na trzech świętych górach: Górze Chełmskiej koło Koszalina, górze Rowokół koło Smołdzina i Górze Polanowskiej[31]. Na terenie diecezji działały też aktywnie zakony[32].

Upadek diecezji kamieńskiej związany był z reformacją, która ogarnęła także terytorium Pomorza Zachodniego. Wystąpienie Marcina Lutra w Wittenberdze w 1517 roku i zapoczątkowany przez niego nurt reformacyjny znalazł szybko podatny grunt na ziemiach pomorskich[33]. Na sejmie prowincjonalnym w Trzebiatowie, 13 grudnia 1534 roku, książęta pomorscy Filip I i Barnim IX, działając w myśl zasady *cuius regio*

---

[28] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 72-73; DULLAK, s. 18; K. MYŚLIŃSKI, *Polska a Pomorze Zachodnie po śmierci Krzywoustego*, RHis 17(1948) nr 1, s. 1-69; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…,* dz. cyt., s. 53.

[29] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 73; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 55-56; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 53-54; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 32-33. O życiu religijnym w Koszalinie w czasach średniowiecza informacje podaje: R. SIMIŃSKI, *Czasy średniowiecza (1266-1523)*, w: *Dzieje Koszalina*, t. 1: *Do 1945 roku*, red. R. GAZIŃSKI, E. WŁODARCZYK, Koszalin 2016, s. 85-99.

[30] Na temat funkcjonowania biskupstwa kamieńskiego, jego organizacji oraz życia religijnego zob. G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 33-40. O parafiach i kościoła na tym terenie pisze również: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 64-73.

[31] Por. *tamże*, s. 83-94; TENŻE, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 74-75. Historię Góry Chełmskiej przybliżają: H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska*, w: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI (I INNI), *Radość z nadziei: w 25-lecie posługi biskupiej Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego [Ignacego Jeża]*, Koszalin 1985, s. 213-216; H. JANOCHA, *Góra Chełmska i jej dzieje*, Koszalin 1988; H. JANOCHA, F. LACHOWICZ, *Góra Chełmska: miejsce dawnych kultów i Sanktuarium Maryjne*, Koszalin 1991; B. POPIELAS-SZULTKA, Z. SZULTKA, *Sanktuarium maryjne na Górze Chełmskiej*, Słupsk 1991.

[32] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 73-74; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 95-126; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33. O zakonach i ich działalności przed reformacją na terenach, które weszły w skład diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, pisze: M. CHORZĘPA, *Zakony w okresie przedreformacyjnym – w granicach dzisiejszej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 3(1975) nr 6-8, s. 233-247. Na temat zakonu dominikanów w Kamieniu Pomorskim, zob. G. WEJMAN, *Organizacja kościelna*…, dz. cyt., s. 192-221; TENŻE, *Dominikanie w Kamieniu Pomorskim (1228-1539)*, w: *Historia Ecclesiae in Pomerania. Księga Jubileuszowa poświęcona ks. prof. zw. dr. hab. Lechowi Bończa-Bystrzyckiemu*, red. Z. LEC, G. WEJMAN, Szczecin 2008, s. 219-245.

[33] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 78; G. LABUDA, *Główne linie rozwoju dziejów Pomorza w dobie nowożytnej*, w: *Historia Pomorza*, t. 2, cz. 1, red. TENŻE, Poznań 1976, s. 5-23; Z. SZULTKA, *Język polski w Kościele ewangelicko-augsburskim na Pomorzu Zachodnim od XVI do XIX wieku*, Wrocław 1991, s. 29-33.

eius religio, wprowadzili luteranizm jako obowiązujące wyznanie[34]. Naciskom protestantyzmu dzielnie przeciwstawiał się biskup kamieński Erazm von Manteuffel, próbując zmienić sytuację religijną i społeczną na Pomorzu Zachodnim. Niestety, kres tych działań przyniosła jego śmierć w 1544 roku w Połczynie-Zdroju[35]. Kolejny biskup kamieński Bartłomiej Suave 12 października 1545 roku oddał biskupstwo w ręce książąt protestanckich, a sam przyjął luteranizm i stał się ewangelickim superintendentem. Od 1556 roku tytuł biskupa nosili członkowie rodziny książęcej, którzy wykorzystywali go jako źródło dochodów, zaś zwierzchnictwo religijne nad wiernymi od 1558 roku sprawował generalny superintendent[36].

Sytuacja Kościoła katolickiego i jego wiernych uległa znacznemu pogorszeniu. Co prawda, w świetle współczesnych badań, należy wykluczyć, że wyznanie luterańskie przyjęło się powszechnie i od razu w XVI czy nawet XVII wieku, bo dopiero wiek XVIII uważa się za czasy upowszechnienia protestantyzmu na Pomorzu Zachodnim. Reformacja przyniosła jednak jednoznacznie negatywne skutki, zwłaszcza w dziedzinie struktury organizacyjnej Kościoła czy poziomu religijnego wiernych[37]. W efekcie zmian wywołanych ruchem reformacyjnym, Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim przestał w zasadzie istnieć, bo nie posiadał żadnych stałych parafii. Katolicyzm był zakazany przez prawo, a wszelkie stanowiska państwowe mogli zajmować jedynie luteranie[38].

---

[34] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 75 i 78; DULLAK, s. 24-25; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Parafie, kuracje, katolickie kościoły oraz punkty duszpasterskie do 1945 r. na północno-zachodnich terenach obecnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 133; W. SZULIST, *Katolicka organizacja kościelna na obecnych obszarach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej od reformacji do 1945 r.*, KKWD 5(1977) nr 5-6, s. 129; Z. SZULTKA, *Język polski w Kościele…*, dz. cyt., s. 34-37; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 40.

[35] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 75; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…,* dz. cyt., s. 54; Z. SZULTKA, *Język polski w Kościele…*, dz. cyt., s. 44-46; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 40. Sylwetkę biskupa Manteuffla przedstawia: K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 179-186.

[36] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 75; DULLAK, s. 25-26; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; W. SZULIST, *Katolicka organizacja...*, dz. cyt., s. 129; Z. SZULTKA, *Język polski w Kościele…*, dz. cyt., s. 46; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 39; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 40-41. Więcej na temat biskupa Bartłomieja Suave pisze: K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 221-230.

[37] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 79. Autor wspomina także o próbie rekatolizacji diecezji kamieńskiej w latach 1638-1657, podejmowanej m.in. przez jezuitów z Kołobrzegu. Niestety, nie powiodła się ona, ze względu na silne zakorzenienie się reformacji i zbyt słabe oddziaływanie jezuitów.

[38] Por. I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 57; TENŻE, *Parafie, kuracje, katolickie kościoły*…, dz. cyt., s. 133; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 134-135; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 39. O reformacji na terenach Pomorza Zachodniego informacje podaje m.in: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 204-212; Z. SZULTKA, *Język polski w Kościele…*, dz. cyt., s. 44-62; TENŻE, *Stosunki wyznaniowe i kościelne na Pomorzu brandenbursko-pruskim w drugiej połowie XVII w. i początkach XVIII w.*, w: *Historia Pomorza*, t. 2: *Do roku 1815*, cz. 3: *Pomorze Zachodnie w latach 1648-1815*, red. G. LABUDA, Poznań 2003, s. 400-433; TENŻE, *Wybrane problemy badawcze Kościoła rzymsko-katolickiego na Pomorzu Zachodnim od XVI wieku do roku 1945*, KKWD 20(1992) nr 4-6, s. 20-23.

1.3. Diecezja wrocławska i diecezja berlińska

Po upadku diecezji kamieńskiej w wyniku reformacji na Pomorzu Zachodnim, tereny te, w zasadzie o charakterze misyjnym, pod względem jurysdykcji kościelnej należały do Apostolskiego Wikariatu Północy. W XVI wieku poddane były władzy nuncjusza apostolskiego w Kolonii, a od 6 stycznia 1622 roku, decyzją Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, władzy nuncjusza apostolskiego w Warszawie.

Kolejna zmiana przynależności jurysdykcyjnej nastąpiła w 1789 roku. Wówczas władzę nad wikariatem przejął biskup Paderborn[39]. Trudności w sprawowaniu rządów spowodowały jednak, że 30 kwietnia 1811 roku i 23 czerwca 1812 roku jurysdykcja została przekazana biskupowi wrocławskiemu. Teren wikariatu nie został włączony do diecezji wrocławskiej, ale oba terytoria łączyła osoba biskupa, w którego imieniu terenem Pomorza Zachodniego zarządzał proboszcz Parafii pw. św. Jadwigi w Berlinie[40].

Ostatecznie kwestie te uregulowała bulla cyrkumskrypcyjna *De salute animarum* z 16 lipca 1821 roku. Wówczas teren Pomorza Zachodniego i Brandenburgii pod względem kościelnym otrzymał nazwę Książęco-biskupia Delegatura Brandenburgii i Pomorza"[41], którą nadal, jako przedstawiciel biskupa wrocławskiego, kierował prepozyt berliński. W 1851 roku włączono teren delegatury do diecezji wrocławskiej[42].

Od połowy XIX wieku bardzo trudna sytuacja Kościoła katolickiego na omawianych terenach ulegała stopniowej poprawie, dzięki uregulowaniu ze strony

---

[39] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 80; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 224-226; J. FEŃSKI, *Dzieje Kościoła…*, dz. cyt., s. 17-22; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 57; TENŻE, *Parafie, kuracje, katolickie kościoły*…, dz. cyt., s. 133-134; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 135; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 39. Śrutwa jako datę powstania Wikariatu Apostolskiego Północy podaje rok 1699. Więcej informacji o sytuacji katolików na Pomorzu w XVII i XVIII wieku, zob. G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 52-57.

[40] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przynależność diecezjalna okręgu szczecineckiego i słupskiego pod koniec XIX wieku i w początkach XX wieku*, StKKoł 1(1992), s. 127; TENŻE, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 80; DULLAK, s. 29; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 57; TENŻE, *Parafie, kuracje, katolickie kościoły*…, dz. cyt., s. 134; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 135.

[41] Inne nazwy tego terenu to: Delegatura Berlińska, Delegatura Apostolska Biskupa Wrocławskiego lub Delegatura Wrocławska na Pomorze i Brandenburgię, por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 80.

[42] Por. I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 57; TENŻE, *Parafie, kuracje, katolickie kościoły*…, dz. cyt., s. 134; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 135; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 57-58. Bardziej szczegółowe analizy na temat ówczesnej struktury administracji kościelnej na Pomorzu Zachodnim podają: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przynależność diecezjalna*…, dz. cyt., s. 127; TENŻE, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 80; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 281-324; J. FEŃSKI, *Dzieje Kościoła…*, dz. cyt., s. 29-31; B. KUMOR, *Granice diecezji i metropolii polskich*, ABMK 11(1969) t. 18, s. 344-345.

państwa w postaci postanowień konstytucji pruskiej z 31 stycznia 1850 roku[43] oraz w związku ze zwiększeniem się liczby katolików na tych terenach[44]. Zaczęto tworzyć nowe ośrodki duszpasterskie, kuracje i parafie, podjęto budowę nowych kościołów, plebanii i szkół katolickich, a posługę duszpasterską podejmowali przybywający do stałej pracy kapłani[45].

Wspomniany wzrost liczebny katolików na Pomorzu Zachodnim spowodował konieczność rozwijania terytorialnej struktury Kościoła. Pierwszym etapem było powstanie 27 lutego 1863 roku osobnego archiprezbiteratu pomorskiego z siedzibą w Szczecinie, a kolejnym utworzenie 3 września 1867 roku trzech archiprezbiteratów: koszalińskiego, szczecińskiego i stralsundzkiego[46]. W skład archiprezbiteratu koszalińskiego weszły cztery ośrodki duszpasterskie: Koszalin, w którym gmina wyznaniowa powstała w 1857 roku, a parafię utworzono w 1892 roku; Słupsk z parafią utworzoną w 1889 roku; Kołobrzeg ze stacją misyjną od 1861 roku, a później parafią utworzoną w 1867 roku i Świdwin z parafią utworzoną w 1867 roku[47].

---

[43] Por. DULLAK, s. 30. Na wspomniany temat mówiły art. 15-18 konstytucji pruskiej. Art. 15 stwierdzał, że Kościół katolicki na równi z ewangelickim i innymi społecznościami, zarządza, organizuje i kreuje samodzielnie swoje życie religijne. Art. 16 pozwalał na swobodny kontakt ze zwierzchnikami wspomnianych wspólnot, a art. 17 i 18 określały sposób działania państwa w zakresie zarządu i obsadzania kościelnych stanowisk.

[44] Por. *tamże*, s. 30-31; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 57. Wnikliwie problem liczebności katolików i struktury organizacyjnej Kościoła na Pomorzu Zachodnim przedstawił: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Organizacja archiprezbiterialna i dekanalna Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1871-1945*, RKosz 22(1992), s. 125-136; TENŻE, *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim (1871-1945)*, Poznań 1995. Temat sytuacji religijnej na Pomorzu Zachodnim na przełomie XVIII i XIX wieku podjął także: Z. SZULTKA, *Stosunki religijne i kościelne w XVIII w. i początkach XIX w.*, w: *Historia Pomorza*, t. 2: *Do roku 1815*, cz. 3: *Pomorze Zachodnie w latach 1648-1815*, red. G. LABUDA, Poznań 2003, s 843-874.

[45] Por. P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 57; TENŻE, *Parafie, kuracje, katolickie kościoły*…, dz. cyt., s. 134. Ważnym wydarzeniem dla życia religijnego katolików było przybycie do Koszalina pierwszego księdza śląskiego, Aleksandra Pfeiffera, który urząd duszpasterza objął 27 stycznia 1852 roku, por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przynależność diecezjalna…*, dz. cyt., s. 131; TENŻE, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 80.

[46] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Organizacja archiprezbiterialna*…, dz. cyt., s. 128-131; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 59-60.

[47] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Organizacja archiprezbiterialna...*, dz. cyt., s. 128; TENŻE, *Przynależność diecezjalna*…, dz. cyt., s. 131; TENŻE, *Kościół katolicki na Pomorzu…*, dz. cyt., s. 48-74; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 57-58; TENŻE, *Parafie, kuracje, katolickie kościoły*…, dz. cyt., s. 135-151; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 136; E. WŁODARCZYK, *Wiek modernizacji (1807-1918)*, w: *Dzieje Koszalina*, t. 1: *Do 1945 roku*, red. R. GAZIŃSKI, E. WŁODARCZYK, Koszalin 2016, s. 247. Dokładne informacje dotyczące archiprezbiteratu koszalińskiego w latach 1908-1925 podaje: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Powstanie katolickich ośrodków duszpasterskich w archiprezbiteracie koszalińskim w latach 1908-1925*, StKKoł 2(1993), s. 185-207. Wspomniany autor wydał również opracowania dotyczące dziejów Kościoła katolickiego w poszczególnych miastach – Kołobrzegu, Koszalinie, Słupsku, zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 2011; TENŻE, *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Kołobrzegu do roku 1945*, Koszalin-Kołobrzeg 2018; TENŻE, *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Koszalinie do roku 1945*, Koszalin 2018; TENŻE, *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Słupsku do roku 1945*, Koszalin-Słupsk 2018. Informacje o parafiach z diecezji berlińskiej, które później znalazły się na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, podaje: J. FEŃSKI, *Dzieje Kościoła…*, dz. cyt., s. 125-152.

Opisane wyżej procesy zmian w strukturze organizacyjnej Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim miały swoje dalsze i znaczące konsekwencje[48]. W wyniku wizytacji przeprowadzonej przez biskupa wrocławskiego kardynała Adolfa Bertrama 1 maja 1923 roku, do godności biskupa sufragana został wyniesiony proboszcz Parafii pw. św. Jadwigi w Berlinie, biskupi delegat, dr Josef Deitmer. Następnie, w celu rozwiązywania problemów wspólnych dla wszystkich trzech archiprezbiteratów, powołano tzw. komisariat biskupi.

Ostatnim etapem zmian organizacyjnych na Pomorzu Zachodnim było przekształcenie delegatury w samodzielną diecezję. Taką decyzję umożliwił konkordat pomiędzy Stolicą Apostolską a Prusami z 14 czerwca 1929 roku. Mocą bulli papieskiej *Pastoralis officii nostri* z 13 sierpnia 1930 roku, została erygowana diecezja berlińska. Siedzibą biskupa stał się kościół pw. św. Jadwigi w Berlinie jako katedra nowej diecezji. Wraz z Warmią i Wolną Prałaturą Pilską, diecezja berlińska należała do nowo utworzonej prowincji kościelnej, którą stała się metropolia wrocławska. Pierwszym biskupem został ksiądz dr Christian Schreiber, a jego następcą mianowano w 1935 roku biskupa Konrada Grafa von Preysinga, który zarządzał terenem Pomorza Zachodniego aż do zakończenia drugiej wojny światowej[49].

1.4. Tereny należące do innych diecezji

Pod względem przynależności kościelnej krańce północno-wschodnie środkowego Pomorza, związane były z diecezją kruszwicką, kruszwicko-włocławską, a później włocławską. Chodzi to u ziemie na wschód od rzeki Łeby, czyli powiaty lęborski i bytowski[50].

Dla sprawnego zarządzania tym terenem i w związku z dużą odległością tych ziem od Włocławka, w 1198 roku biskup włocławski utworzył w Gdańsku archidiakonat pomorski. W 1289 roku powstał także pomorski wikariat i oficjalat generalny.

[48] Zmiany struktury administracyjnej Kościoła na opisywanych terenach w kolejnych latach, aż do 1945 roku szczegółowo opisuje Bończa-Bystrzycki, por. TENŻE, *Organizacja archiprezbiterialna*…, dz. cyt., s. 129-134.

[49] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 81; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 298; DULLAK, s. 32-33; J. FEŃSKI, *Dzieje Kościoła…*, dz. cyt., s. 48-49; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 58-59; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 58; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 137; J. ŚRUTWA, *Diecezja Pomorza Zachodniego…*, dz. cyt., s. 39; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 62-63; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 17.

[50] Por. I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 31. Różne teorie naukowe dotyczące organizacji administracji kościelnej oraz historii diecezji kruszwickiej, kruszwicko-włocławskiej i włocławskiej podają: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 77; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 54.

Na początku XIV wieku ziemia bytowska, jako odrębny archidiakonat, weszła w skład diecezji kamieńskiej. W latach 1637-1821, czyli do wydania bulli *De salute animarum*, ziemie lęborska i bytowska stanowiły część diecezji włocławskiej. Po pierwszym rozbiorze Polski 18 czerwca 1773 roku, w Gdańsku, powtórnie utworzono oficjalat i wikariat generalny dla pomorskiej części diecezji włocławskiej. W 1774 roku jego siedzibę przeniesiono do Tczewa. Obejmował on 11 dekanatów, 85 parafii i 39 filii[51].

Część południowo-wschodnia Pomorza Zachodniego w latach 1000 do 1821 należała nieprzerwanie do archidiecezji gnieźnieńskiej. Tereny te obejmowały ziemię człuchowsko-czarneńską i krajeńsko-złotowską, a więc okolice Czarnego, Człuchowa, Białego Boru, Krajenki i Złotowa. W ramach archidiecezji gnieźnieńskiej, w 1512 roku utworzono dla tych terenów archidiakonat kamieński z siedzibą w Kamieniu Krajeńskim, z 57 kościołami w 5 dekanatach.

Przeprowadzone w XVI i XVII wieku zmiany organizacji dekanalnej, a później także pierwszy rozbiór Polski, spowodowały powołanie przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Antoniego Kazimierza Ostrowskiego, 1 lipca 1780 roku, oficjalatu generalnego w Kamieniu Krajeńskim dla części archidiecezji, która znajdowała się pod panowaniem pruskim. Wikariat ten potwierdził prymas Michał Jerzy Poniatowski 19 marca 1785 roku. Znajdowało się w nim 7 dekanatów, 142 parafie, 17 kaplic, 2 kościoły szpitalne i jedna kolegiata. Wikariat funkcjonował aż do 1808 roku, kiedy to został zniesiony przez arcybiskupa Ignacego Raczyńskiego. W jego miejsce utworzono oficjalat okręgowy z mniejszym zakresem kościelnych uprawnień[52].

Przejściowo do archidiecezji gnieźnieńskiej należały ziemie słupska i sławieńska, które to książę Świętopełek II w latach 1225-1235 włączył do księstwa gdańskiego. Poddano je pod jurysdykcję arcybiskupów gnieźnieńskich, a jeden z nich, arcybiskup Jakub Świnka utworzył tam archidiakonat, zwany słupskim lub pomorskim. W początkach XIV wieku, wraz z opanowaniem księstwa przez Brandenburczyków, archidiakonat ten powrócił do diecezji kamieńskiej[53].

---

[51] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 73 i 77-78; DULLAK, s. 19 i 26; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 54; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 128-130.

[52] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 77; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 31; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 55; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 128-129.

[53] Por. DULLAK, s. 20; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 32; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 55-56. Badania historyczne wymieniają czterech archidiakonów słupskich: Andrzeja Kopydłowicza, Jana, Pawła i Dominika. Przynależność ziemi słupskiej i sławieńskiej do archidiecezji gnieźnieńskiej spowolniła proces germanizacji tych terenów.

Opisane powyżej tereny Pomorza należące do diecezji włocławskiej i archidiecezji gnieźnieńskiej, na mocy bulli papieża Piusa VII *De salute animarum* z 16 lipca 1821 roku, weszły w skład diecezji chełmińskiej. Do tej diecezji włączono część dekanatu kamieńskiego, a mianowicie okolice Złotowa i Krajenki oraz dekanaty człuchowski i lęborski. Dekanaty te przynależały do diecezji chełmińskiej do 1920 roku[54].

Ziemie położone pomiędzy rzeką Drawą na północy a rzeką Gwdą na wschodzie od 968 roku pozostawały pod zarządem biskupów poznańskich. Ta północna część diecezji poznańskiej obejmowała miasta Kalisz Pomorski, Wałcz, Mirosławiec, Czaplinek, Złocieniec, Trzcianka i Piła. Celem sprawnego zarządzania kościelnego utworzono dla tych terenów najpierw archidiakonat santocki, a w 1395 roku – oficjalat okręgowy Kalisz Pomorski-Wałcz-Tuczno z siedzibą w Kaliszu Pomorskim[55]. Na przełomie XIV i XV wieku utworzono dekanat wałecki, którego terytorium w zasadzie pokrywało się z oficjalatem, a oficjałowie wałeccy wypełniali często funkcje dziekana. Od początku XVI wieku siedzibą dziekana był Wałcz[56].

Duże zmiany w dekanacie przyniósł ruch reformacyjny, który spowodował oderwanie większości tych terenów od Kościoła katolickiego. Około 27 kościołów, zwłaszcza w okolicach Złocieńca i Kalisza Pomorskiego zostało utraconych bezpowrotnie.

Korzystne dla Kościoła katolickiego zmiany przyniósł ruch kontrreformacyjny. Szczególne zasługi w tej dziedzinie położyli jezuici prowadzący kolegium w Wałczu. Po kasacie zakonu, ich prace kontynuowali polscy księża, dyrektorzy gimnazjum powstałego w miejsce kolegium, Józef Dalski i Antoni Perzyński. Bardzo ważnym czynnikiem sprzyjającym walce z reformacją oraz podnoszącym poziom życia religijnego, był Skrzatusz jako miejsce pielgrzymek wiernych, którzy modlili się

[54] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 81-82; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 31-32; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 56-57; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 131-132.

[55] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 75; DULLAK, s. 19; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 30; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 55.

[56] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 75; J. NOWACKI, *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, Poznań 1964, s. 385-397. Dekanat ten nosił różne nazwy, początkowo określano go jako *kalisko-wałecki*, w latach 1509-1551 używano nazwy: *decanatus ruralis Calisiensis*, zaś w 1602 roku włączono go do dekanatu czarnkowskiego i nazywano *czarnkowsko-wałeckim*. Szczegółowe informacje dotyczące historii ziemi wałeckiej w czasie reformacji i kontrreformacji znajdują się w opracowaniu: L. BĄK, *Ziemia wałecka w dobie reformacji i kontrreformacji w XVI-XVIII w.*, Poznań 1999. Historię ziemi wałeckiej przybliża również opracowanie: Z. BORAS, R. WALCZAK, A. WĘDZKI, *Historia powiatu wałeckiego w zarysie*, Poznań 1961.

przed czczoną tam cudowną Pietą[57]. Po problemach związanych z reformacją i po rekatolizacji ziem dekanatu wałeckiego, na początku XVII wieku teren ten obejmował 12 parafii z 85 kościołami filialnymi. Przynależność dekanatu wałeckiego do archidiecezji poznańskiej trwała do początków XX wieku[58].

1.5. Wolna Prałatura Pilska

Przynależność opisanych wyżej terenów należących najpierw do diecezji włocławskiej i archidiecezji gnieźnieńskiej a później do diecezji chełmińskiej, oraz terenów należących do archidiecezji poznańskiej, zmieniła się po pierwszej wojnie światowej. W wyniku podpisania traktatu wersalskiego 28 czerwca 1919 roku i jego wejścia w życie 10 stycznia 1920 roku, wytyczono nową granicę pomiędzy Polską a Niemcami. Część z terenów przynależnych do polskich diecezji znalazła się po stronie niemieckiej. Były to dekanaty: Lębork, Człuchów i Złotów z diecezji chełmińskiej oraz część dekanatu czarnkowskiego i dekanaty: Wałcz, Pszczew, Babimost i Wschowa z archidiecezji poznańskiej.

Ze względu na trudności w zarządzaniu tym terytorium, arcybiskup gnieźnieńsko-poznański kardynał Edmund Dalbor, utworzył dla terenów archidiecezji poznańskiej, które pozostały w granicach Niemiec, odrębną jednostkę administracji kościelnej – Arcybiskupią Delegaturę z siedzibą w Tucznie. Na czele delegatury stanął wikariusz generalny kardynała Dalbora – ksiądz kanonik Robert Weimann. Delegatura rozpoczęła swoją działalność w Tucznie 1 grudnia 1920 roku. Na mocy papieskiego dekretu 1 maja 1923 roku, delegatura została podniesiona do rangi administratury apostolskiej, zależnej bezpośrednio od Stolicy Apostolskiej. Jednocześnie ksiądz Weimann uzyskał tytuł administratora apostolskiego[59]. W 1926 roku siedzibę administratury przeniesiono do Piły[60].

---

[57] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 76; A. GIESE, *Królowa narodu. Część 2: Strażnica katolicyzmu Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu Pani i Królowej Ziemi Wałecko-Pilskiej*, Pelplin 2002; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 30; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 55; *Sanktuarium Maryjne w Skrzatuszu*, red. S. JANKOWSKI, Piła 1985; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 129.

[58] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 81; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 55; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 131. Zagadnienie organizacji i funkcjonowania Kościoła katolickiego na ziemi wałeckiej przedstawił: T. CEYNOWA, *Ziemia pogranicza: dekanat wałecki w latach 1821-1920*, Radom 2004.

[59] Dołączono wówczas do terytoriów poznańskich wspomniane wyżej dekanaty diecezji chełmińskiej: Lębork, Człuchów i Złotów.

[60] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 81-82; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 30-33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 59; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 192-193; E. NOWICKI, *Zagadnienia organizacyjne Kościoła katolickiego na Ziemiach Odzyskanych*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s.199-200; W. SZULIST, *Katolicka*

Kolejne zmiany w organizacji kościelnej opisywanych terenów związane były z sytuacją na arenie międzynarodowej i stosunkami dyplomatycznymi. Po zawartym 14 czerwca 1929 roku konkordacie i serii dokumentów papieskich[61], przekształcono administraturę apostolską w Wolną Prałaturę Pilską. Rządcami, najpierw w administraturze apostolskiej, a później w prałaturze pilskiej, byli kolejno księża: prałat Robert Weimann, prałat Maximilian Kaller i prałat Franz Hartz[62].

W 1936 roku w skład prałatury wchodziło 8 dekanatów obejmujących 75 parafii i 12 innych placówek duszpasterskich. Na terenie tej jednostki administracyjnej mieszkało około 140 tysięcy wiernych, którym posługiwało 126 kapłanów. W czasie istnienia Wolnej Prałatury Pilskiej udało się rozwinąć jej sieć parafialną i wybudować nowe kościoły[63]. Na terenie prałatury mieszkało wielu Polaków autochtonów, dla których Kościół katolicki był ostoją i pomocą w podtrzymywaniu polskich korzeni. Szczególną rolę odegrała w tym procesie ofiarna posługa polskich kapłanów m.in. Bolesława Domańskiego, proboszcza z Zakrzewa i prezesa Związku Polaków w Niemczech, Maksymiliana Grochowskiego z Głubczyna, Władysława Paszki ze Sławianowa, Alfonsa Sobierajczyka z Wielkiego Buczka i Józefa Styp-Reykowskiego[64].

organizacja…, dz. cyt., s. 132; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 64-66; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 17. Wymienieni wyżej autorzy powołują się na opracowanie: F. WESTPFAHL, *Die Apostolische Administratur Schneidemühl*, Schneidemühl 1928.

[61] Chodzi o Konstytucję Apostolską *De nova provinciarum ecclesiasticarum et dioecesium in statu borussico circumscriptione* z 29 czerwca 1930 roku, która weszła w życie 31 sierpnia 1930 roku, a została potwierdzona bullą papieską *Pastoralis officii nostri* z 13 sierpnia 1930 roku, por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 82; DULLAK, s. 33.

[62] Por. *Freie Prälatur Schneidemühl 1927*, Schneidemühl 1927; *Freie Prälatur Schneidemühl 1932*, Schneidemühl 1932; *Freie Prälatur Schneidemühl 1936*, Schneidemühl 1936; *Freie Prälatur Schneidemühl 1940*, Schneidemühl 1940; *Freie Prälatur Schneidemühl 1942*, Schneidemühl 1942; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 82; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 30 i 33; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 59; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 193; R. PREJS, *Prałatura pilska w świetle schematyzmu z 1940 r.*, RTK 55(2008) z. 4, s. 31-48; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 133; G. WABERSKI, *Wolna Prałatura Pilska*, KrW 29(2001) nr 1, s. 36-46; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 66. Weimann pełnił obowiązki do śmierci w 1925 roku, Kaller do 1930 roku, kiedy został biskupem warmińskim. Hartz zarządzał prałaturą do końca stycznia 1945 roku, kiedy to przeniósł się w głąb Niemiec. Blaske, wikariusz generalny prałatury wypełniał swoje obowiązki jeszcze do połowy sierpnia 1945 roku, kiedy to zrzekł się jurysdykcji na ręce kardynała Augusta Hlonda.

[63] Por. *Freie Prälatur Schneidemühl 1936…*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 59; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 193; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 134.

[64] Por. P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 59-60; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 67.

2. TYMCZASOWE STRUKTURY KOŚCIELNE PO ROKU 1945

Zakończenie drugiej wojny światowej w maju 1945 roku otworzyło nową kartę historii Polski i jednocześnie nowy rozdział w życiu Kościoła katolickiego. Składała się na to sytuacja na arenie międzynarodowej i miejsce Polski, która po włączeniu do bloku państw komunistycznych znalazła się w kręgu oddziaływania Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Międzynarodowe konferencje w Teheranie, Jałcie i Poczdamie określiły nowe granice Polski, której przyznano Opolszczyznę, Dolny Śląsk, Ziemię Lubuską, Pomorze Zachodnie, obszar Wolnego Miasta Gdańska oraz Warmię i Mazury, kosztem terenów wschodnich włączonych do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich[65]. Na tych tak zwanych Ziemiach Odzyskanych nastąpiły duże zmiany w strukturze społecznej. Ludność niemiecka opuściła te tereny, a na jej miejsce przybyła ludność napływowa z Polski centralnej i wschodniej, a także z terenów wschodnich, które znalazły się poza polską granicą. Nowa rzeczywistość często powodowała konflikty, utrudniała integrację między ludźmi i pracę duszpasterską[66].

Wobec tych problemów Ziem Odzyskanych, na których później powstała m.in. diecezja koszalińsko-kołobrzeska, stanął Kościół katolicki w Polsce. Najbardziej pilną sprawą było zaradzenie potrzebom duszpasterskim wiernych, przejęcie majątku kościelnego z rąk niemieckich, odbudowanie sieci parafialnej, a na terenach poprotestanckich zbudowanie jej praktycznie od nowa[67]. Podstawową przeszkodą

---

[65] Por. I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 39; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 69; Z. ZIELIŃSKI, *Kościół katolicki w nowej rzeczywistości powojennej*, w: *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2011, s. 15-18.

[66] Por. *tamże*; J. KŁOCZOWSKI, L. MULLEROWA, *W dwudziestym stuleciu (1918-1980)*, w: *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 1986, s. 376; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji na Pomorzu Zachodnim w 1972 r.*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 53-95; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 125-126; S. WILK, *Stolica Apostolska wobec Ziem Zachodnich i Północnych Polski po II wojnie światowej*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 1: *1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 15-16; M. ŻUKOWSKI, *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1946. Aspekty organizacyjno-prawne*, RKosz 27(1997), s. 123-124. Na temat struktury społecznej ludności na terenach diecezji gorzowskiej, z której powstała diecezja koszalińsko-kołobrzeska, pisał: E. WELZANDT, *Ludność diecezji gorzowskiej*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 214-218. Temat integracji ludności przybyłych na Ziemie Zachodnie podjęła w szerszym opracowaniu: M. CICHOCKA, *Kościół rzymskokatolicki w procesach integracyjnych na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Szczecin 2018. Temat ten poruszyli także: K. KOZŁOWSKI, *Pomorze Zachodnie w latach 1945-2010. Społeczeństwo – władza – gospodarka – kultura*, t. 2, Szczecin 2012; L. LASKOWSKI, *Rola diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w integracji społeczeństwa Pomorza Środkowego*, RKosz 31(2003), s. 7-21.

[67] Por. DULLAK, s. 40. Problem organizacji Kościoła na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1972 obszernie i całościowo omówił: G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego…*, dz. cyt. Najważniejsze wydarzenia na tym terenie w porządku chronologicznym podają natomiast: D. ŚMIERZCHALSKI-WACHOCZ, T. CEYNOWA [I INNI], *Kalendarium Kościoła Gorzowskiego w latach 1945-1972*, w: *Kalendarium Kościoła na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej ze szczególnym uwzględnieniem lat 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2007, s. 167-265. Tematykę tę w odniesieniu do diecezji gorzowskiej przybliżają także:

dla podjęcia takich działań był brak kapłanów[68] lub brak jurysdykcji, a przede wszystkim niemożność uzyskania jej przez księży od właściwych dla danego terenu ordynariuszy[69]. Pomimo trudności duszpasterze robili wszystko, by prowadzić duszpasterską posługę wśród wiernych, czego przykładem może być posługa księdza Antoniego Thiela w Pile[70] czy księży z Towarzystwa Chrystusowego: Floriana Berlika[71] oraz Kazimierza Świetlińskiego w Szczecinie i okolicach[72]. Te i inne działania duszpasterskie, z pewnością bardzo potrzebne i ważne, miały jednak charakter „oddolny". Sytuacja domagała się uregulowania poprzez stworzenie nowej struktury administracyjnej Kościoła katolickiego na Ziemiach Odzyskanych, w tym na Pomorzu Zachodnim.

M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji kościelnej na Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim w latach 1946-1965*, NP 12(1965) t. 22, s. 113-149; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 183-212; E. WELZANDT, *Rys historyczny diecezji gorzowskiej*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 208-214.

[68] Por. M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 117; J. KŁOCZOWSKI, L. MULLEROWA, *W dwudziestym stuleciu*…, dz. cyt., s. 381-382; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 57-59; E. NOWICKI, *Zagadnienia organizacyjne…,* dz. cyt., s. 202-204; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 77.

[69] Dla kapłanów pracujących na Ziemiach Odzyskanych nie można było załatwić odgórnie jurysdykcji, gdyż ziemie te przynależały do różnych jednostek administracji kościelnej, np. do archidiecezji wrocławskiej, diecezji berlińskiej i prałatury pilskiej, por. K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 59-60; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda jako wysłannika papieskiego na Ziemiach Odzyskanych w 1945 roku*, NP 21(1974) nr 42, s. 203-204.

[70] Ksiądz Antoni Thiel był proboszczem w Czarnkowie, który został wydelegowany przez sufragana poznańskiego Walentego Dymka do odprawienia Mszy świętej w Pile, 3 maja 1945 roku. Pod koniec czerwca 1945 roku podjął starania, by uzyskać dla siebie generalną jurysdykcję, tak by mógł jej później udzielać innym kapłanom. Pionierską pracę na terenie Piły i okolic podjęli także kapucyni na czele z ojcem Jerzym Rumakiem, por. DULLAK, s. 44; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 206; J. RUMAK, *Wspomnienia pilskie*, Asyż 1971.

[71] Ksiądz Florian Berlik TChr jako jeden z pierwszych polskich osadników przybył do Szczecina 4 maja 1945 roku. Po uzyskaniu zgody od biskupa Walentego Dymka rozpoczął organizowanie polskiego duszpasterstwa, ale jego gorliwą posługę przerwała decyzja wielkich mocarstw nakazująca Polakom opuszczenie Szczecina, por. B. KOŁODZIEJ, *Dzieje Towarzystwa Chrystusowego dla Wychodźców w latach 1939-1948*, Poznań 1983, s. 202-205; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 59; L. KRÓLAK, *Początki polskiego życia kościelnego w wyzwolonym Szczecinie*, Novum 5(1970), s. 24; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 207; A. RASMUS, *Okoliczności odprawienia Mszy św. w Szczecinie w dniu 6 maja 1945 r.*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 199-223; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 127.

[72] Ksiądz Kazimierz Świetliński TChr dotarł do Berlina, gdzie z rąk biskupa Konrada von Preysinga otrzymał dla siebie jurysdykcję, z prawem udzielania jej kapłanom przybywającym na Pomorze, a także otrzymał jurysdykcję, udzieloną na mocy szczególniejszych uprawnień ze strony Stolicy Apostolskiej przez kardynała Augusta Hlonda w dniu 24 lipca 1945 roku, por. B. KOŁODZIEJ, *Dzieje Towarzystwa Chrystusowego* …, dz. cyt., s. 205-207; DULLAK, s. 32-33 i 41-42; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 59-60; L. KRÓLAK, *Początki polskiego*…, dz. cyt., s. 25-46; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 127-128; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 37; W. SZULIST, *Katolicka organizacja*…, dz. cyt., s. 137. Więcej informacji na temat działań podejmowanych przez kardynała Hlonda na terenie Pomorza Zachodniego podaje: J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 212-236. Informacje o pracy duszpasterskiej chrystusowców w pierwszych miesiącach po zakończeniu wojny przedstawia: B. KOŁODZIEJ, *Towarzystwo Chrystusowe w służbie Kościoła na Pomorzu Zachodnim*, w: *30 lat seminariów duchownych na Pomorzu Zachodnim*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2013, s. 33-38; TENŻE, *Praca duszpasterska Towarzystwa Chrystusowego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 1: *1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 89-95. Informacje o początkach działalności Kościoła na Pomorzu Zachodnim podaje: K. KOWALCZYK, *Kształtowanie się struktur Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, PZP 17(46)(2002) nr 2, s. 61-84; M. ŻUKOWSKI, *Kościół katolicki…*, dz. cyt., s. 127-133.

Decyzje w tej kwestii należały do Stolicy Apostolskiej. Papież Pius XII, dzięki postawie i zaangażowaniu kardynała Augusta Hlonda, orientował się w sytuacji polskiego Kościoła już od pierwszych dni drugiej wojny światowej[73]. Kolejne starania prymas Hlond podjął pod koniec wojny i po jej zakończeniu. Po wyzwoleniu z rąk Niemców, kardynał przybył z Francji do Rzymu 25 kwietnia 1945 roku i pozostał tam do 10 lipca, prowadząc rozmowy z przełożonymi różnych watykańskich dykasterii, w szczególności z księdzem Domenico Tardinim. Zabiegi prymasa wspierali w kraju polscy biskupi. W czasie Konferencji Episkopatu Polski, odbywającej się w Częstochowie 26-27 czerwca 1945 roku, hierarchowie zastanawiali się nad różnymi sposobami zapewnienia opieki duszpasterskiej Polakom wyznania katolickiego na Ziemiach Zachodnich i Północnych. O tych potrzebach w specjalnym piśmie Episkopat Polski poinformował także papieża Piusa XII[74].

Po ważnych rozmowach w Rzymie przyszedł czas na powrót kardynała Augusta Hlonda do kraju[75]. 20 lipca 1945 roku prymas Polski przyjechał do Poznania jako wysłannik papieski obdarzony szerokimi kompetencjami. Przywileje te były udzielone mocą dekretu Świętej Kongregacji dla Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych z 8 lipca 1945 roku, podpisanego przez księdza Domenico Tardiniego[76].

Wyposażony we wspomniane uprawnienia kardynał Hlond bardzo szybko podjął działania mające na celu uregulowanie sytuacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych[77].

---

[73] Por. A. BARANIAK, *Misja opatrznościowa Kard. Prymasa Hlonda w okresie wojny światowej 1939-1945*, NP. 21(1974), t. 42, s. 180-184; *Pius XII a Polska 1939-1945. Przemówienia, listy, komentarze*, red. K. PAPEE, Rzym 1954, s. 13-24. Na temat prymasa Hlonda informacje podaje m.in: S. KOSIŃSKI, *Hlond August SDB*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 6, Lublin 1995, k. 1088-1090.

[74] Por. DULLAK, s. 43-44; F. STOPNIAK, *Działalność integracyjna Kościoła katolickiego na polskich Ziemiach Zachodnich*, ŻM 34(1985) nr 3, s. 49-50; S. WILK, *Stolica Apostolska…*, dz. cyt., s. 16. Odpowiedzią papieża Piusa XII dla polskich biskupów był jego list do Episkopatu Polski z 17 stycznia 1946 roku.

[75] Pierwszą wiadomość o jego wyjeździe do Polski podała agencja Reutersa. Komunikat głosił, że prymas opuścił Rzym 11 lipca 1945 roku i udał się do Polski jako specjalny wysłannik papieża, por. J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 195. Autor opiera się o informacje z Głosu Wielkopolskiego z 12 lipca 1945 roku oraz z Dziennika Polskiego z 13 lipca 1945 roku. Działania podjęte przez prymasa Hlonda po przyjeździe do Polski szeroko omawia i komentuje: R. ŻUREK, *Kościół rzymskokatolicki w Polsce wobec Ziem Zachodnich i Północnych 1945-1948*, Szczecin – Warszawa – Wrocław 2015, s. 155-181.

[76] Tekst dekretu, oznaczonego numerem protokołu 41167/1945, można znaleźć m. in. w książce: P. RAINA, *Kościół w PRL. Dokumenty 1945-1953*, t. 1, Poznań 1994, s. 16-17. Analizę treści dekretu oraz problem pełnomocnictw przedstawiają: S. KOSIŃSKI, *Czy Kardynał Hlond „nadużył" papieskich uprawnień?*, ChS 11(1979) nr 81(9), s. 20-24; *Kościół na Ziemiach Zachodnich. Ćwierćwiecze polskiej organizacji kościelnej*, red. J. KRUCINA, Wrocław 1971, s. 45-48; R. MILIŃSKI, *Jak rodziła się polska organizacja Kościoła na Ziemiach Odzyskanych. Rozmowa z biskupem Edmundem Nowickim*, PrzKat 76(1970) nr 22, s. 213; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 198-203; F. STOPNIAK, *Działalność integracyjna…*, dz. cyt., s. 50-51; E.G. WIĄZOWSKI, *Kardynał August Hlond jako twórca podstaw administracji kościelnej na Pomorzu Środkowym po II wojnie światowej*, StKKoł 18(2012) z. 1, s. 150-153; S. WILK, *Stolica Apostolska…*, dz. cyt., s. 16-3; J. ŻARYN, *Kościół a władza w Polsce (1945-1950)*, Warszawa 1997, s. 17-37; M. ŻUKOWSKI, *Kościół katolicki…*, dz. cyt., s. 124-127; R. ŻUREK, *Kościół rzymskokatolicki w Polsce…*, dz. cyt., s. 181-254.

[77] Szczegółowy opis tych działań, podejmowanych przez prymasa Hlonda po powrocie do Polski, podają: E. NOWICKI, *Jak rodziła się polska…*, dz. cyt., s. 214; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 211-217.

Po zapoznaniu się z sytuacją w kraju[78], rozpoczął przejmowanie władzy z rąk ordynariuszy niemieckich, m.in. we Wrocławiu od wikariusza kapitulnego księdza Ferdynanda Piontka, w Pokrzywnicy od wikariusza generalnego prałatury pilskiej księdza prałata Johanesa Bleske, a na Warmii od biskupa Maksymiliana Kallera[79]. Kolejnym krokiem było ustanowienie nowej, polskiej organizacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych.

Już 14 sierpnia 1945 roku, na plebanii łazarskiej w Poznaniu, tymczasowej rezydencji prymasa Polski, nastąpiło wręczenie dekretów nominacyjnych[80]. Kardynał August Hlond, powołując się na specjalne pełnomocnictwa udzielone mu przez Stolicę Apostolską, powołał 6 administratorów apostolskich *ad nutum Sanctae Sedis*. Pięciu z nich objęło tereny Ziem Zachodnich i Północnych: ksiądz Teodor Bensch został administratorem apostolskim polskiej części diecezji warmińskiej, ksiądz Andrzej Wronka – diecezji chełmińskiej i gdańskiej, ksiądz Edmund Nowicki – prałatury pilskiej, części archidiecezji wrocławskiej należącej do województwa poznańskiego i polskiej części diecezji berlińskiej, ksiądz Karol Milik – części archidiecezji wrocławskiej należącej do województwa dolnośląskiego i ksiądz Bolesław Kominek – części archidiecezji wrocławskiej należącej do województwa śląsko-dąbrowskiego. Administratorzy apostolscy, po złożeniu wyznania wiary i przysięgi, otrzymali od prymasa wstępne instrukcje, polecenie napisania listów pasterskich do wiernych i objęcia swoich urzędów z dniem 1 września 1945 roku[81].

Interesujące nas ze względu na temat rozprawy tereny, weszły w całości do administracji apostolskiej kamieńskiej, lubuskiej i prałatury pilskiej. Nazwa, nawiązująca do wcześniejszych struktur kościelnych w Kamieniu, Lubuszu i Pile, pozostawała w użyciu do 1951 roku. Później tę jednostkę nazywano ordynariatem

[78] W celu zbadania sytuacji na Pomorzu Zachodnim kardynał Hlond wysłał 10 sierpnia 1945 roku na te tereny księdza Berlika, który miał ocenić istniejące potrzeby duszpasterskie, por. B. KOŁODZIEJ, *Dzieje Towarzystwa Chrystusowego*…, dz. cyt., s. 212; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 217

[79] Por. E. KOSIŃSKI, *Czy Kardynał Hlond*…, dz. cyt., s. 31-33; J. OBŁĄK, *Z powojennych dziejów diecezji warmińskiej, luty-wrzesień 1945*, PS 8(1956) z. 3-4, s. 408-409; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 220-226; F. STOPNIAK, *Działalność integracyjna*…, dz. cyt., s. 51; E. G. WIĄZOWSKI, *Kardynał August Hlond…*, dz. cyt., s. 153-155; S. WILK, *Stolica Apostolska…*, dz. cyt., s. 19.

[80] Por. DULLAK, przyp. 35, s. 47; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 227; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 38. Autorzy wyjaśniają, iż wielu podaje 15 sierpnia 1945 roku jako błędną datę wręczenia dekretów nominacyjnych. W rzeczywistości wręczenie to nastąpiło w wigilię uroczystości Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, czyli 14 sierpnia. Na dekretach natomiast znajdowała się data – 15.08.1945.

[81] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 502-504; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 60-61; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 195; E. NOWICKI, *Zagadnienia organizacyjne…*, dz. cyt., s. 200; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 227-229; E. G. WIĄZOWSKI, *Kardynał August Hlond…*, dz. cyt., s. 155-156; S. WILK, *Stolica Apostolska…*, dz. cyt., s. 19.

gorzowskim. Z chwilą powołania na jej rządcę biskupa, czyli od 1 grudnia 1956 roku, obok terminu „ordynariat", używano w nieformalny sposób nazwy „diecezja gorzowska". Od 25 maja 1967 roku powszechnie stosowano nazwę gorzowska administracja apostolska, lub w języku potocznym, „administracja gorzowska"[82].

Na czele administracji gorzowskiej stanął ksiądz Edmund Nowicki[83]. W myśl dekretu nominacyjnego, pod jego rządami znalazły się następujące, należące po zakończeniu drugiej wojny światowej do Rzeczypospolitej Polskiej, tereny: „1. Udzielnej Pilskiej Prałatury. 2. Tej części archidiecezji wrocławskiej, która położona przy brzegu środkowej Odry i dziś należy do województwa poznańskiego. 3. Tej części diecezji berlińskiej, która ciągnie się po stronie wschodniej wzdłuż Odry i jest pod Zarządem Polski"[84]. Teren administracji był olbrzymi gdyż zajmowała ona obszar 44836 km^2, czyli 1/7 obszaru Polski, będąc mniej więcej wielkości Szwajcarii[85].

Pierwszym zadaniem administratora był wybór swojej siedziby, której nie określono w dekrecie nominacyjnym. Ze względu na całkowite zniszczenie Piły i niejasną międzynarodową sytuację Szczecina, ksiądz Edmund Nowicki zdecydował się na Gorzów Wielkopolski[86]. Trudności związane z ustaleniem siedziby

---

[82] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 85; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 504-506; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 113; DULLAK, s. 47-48; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 34; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 196; Z. STANUCH, *Walka o religię. Katechizacja szkolna i pozaszkolna na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1961*, Szczecin 2014, s. 29; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 15, 132, 137-139; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 38; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 208. Wejman podkreśla, że zmiany tytulatury związane były ze statusem prawnym aktualnego rządcy tej jednostki administracyjnej Kościoła. Poświęcił on również wiele publikacji na temat organizacji struktur kościelnych wspomnianych terenów, zob. m.in. G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1972*, w: *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2011, s. 23-50; TENŻE, *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 1: *1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 39-57. Informacje odnośnie posługi pierwszych kapłanów na terenie administracji gorzowskiej umieścił w opracowaniu: W. URBAN, *Duszpasterska siejba kapłanów-repatriantów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1970*, Wrocław 1972, s. 61-111. Podobną tematykę zawiera opracowanie: *Kapłani trudnych czasów. Z dziejów Kościoła Katolickiego na Pomorzu Środkowym*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2015.

[83] Więcej informacji na temat księdza Nowickiego podają: S. BOGDANOWICZ, *Nowicki Edmund bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 14, Lublin 2010, k. 55; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 218.

[84] A. HLOND, *Decretum*, 15.08.1945, ZAA 1(1945) nr 1, s. 1; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., przyp. 1, s. 113; tekst polski: E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 196-197; por. DULLAK, przyp. 63, s. 54. Analizy treści dekretu i zakresu władzy administratorów dokonał: J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 227-228.

[85] Por. M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 114; Z. STANUCH, *Walka o religię…*, dz. cyt., s. 27; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 10; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s. 208. Przyczyny utworzenia tak wielkiej jednostki przybliża: J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 230-231.

[86] Por. K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 60; E. NOWICKI, *Jak rodziła się polska*…, dz. cyt., s. 214-15; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 228-229; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 133-134; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., przyp. 12, s. 39. Pietrzak wspomina jeszcze o jednej lokalizacji – Stargardzie Szczecińskim.

nie pozwoliły mu jednak objąć urzędu 1 września 1945 roku, lecz właśnie z tą datą administrator apostolski skierował *Orędzie do kapłanów* oraz *Orędzie do wiernych*[87].

W źródłach historycznych nie ma informacji w jaki sposób ksiądz Edmund Nowicki formalnie objął rządy[88]. Od 1 września 1945 roku rozpoczął odwiedzanie parafii należących do administracji. Odbył także przepisany prawem ingres. Pierwszy z nich miał miejsce 16 września 1945 roku w kościele Matki Boskiej Królowej Polski w Szczecinie[89]. Drugi, 28 października tegoż roku w uroczystość Chrystusa Króla w kościele Najświętszej Maryi Panny w Gorzowie Wielkopolskim[90].

Za pośrednictwem prymasa Hlonda, ksiądz Edmund Nowicki chciał także, jako administrator apostolski, przedstawić się polskim władzom. Prezydent Polski Bolesław Bierut odmówił jednak takiego spotkania, wyrażając jedynie zgodę na przyjęcie księdza Nowickiego jako osoby prywatnej[91]. Stanowiło to wyraz polityki nowych władz polskich wobec Kościoła katolickiego, której przykładem była uchwała z 12 września 1945 roku o zerwaniu konkordatu ze Stolicą Apostolską[92]. Wydarzenie to rozpoczęło szereg krytycznych wypowiedzi wobec papieża i Stolicy Apostolskiej, szczególnie wobec utworzenia na terenach przyłączonych do Polski jedynie tymczasowej struktury organizacyjnej Kościoła[93].

---

[87] E. NOWICKI, *Orędzie księdza Administratora Apostolskiego do kapłanów*, 1.09.1945, ZAA 1(1945) nr 1, s. 2-4; TENŻE, *Orędzie księdza Administratora Apostolskiego do wiernych*, 1.09.1945, ZAA 1(1945) nr 1, s. 4-8. Treści zawarte w orędziach analizują: M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 119-120; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 197-198.

[88] Powodem takiej sytuacji był brak możliwości okazania dekretu nominacyjnego właściwemu ordynariuszowi. Zarówno ordynariusz berliński, jak i prałatury pilskiej, przebywali poza granicami kraju. Okazanie dekretu nie odbyło się także wobec kapituły metropolitalnej z Wrocławia. Na wyraźną prośbę kardynała Hlonda, ksiądz Nowicki uczynił to jednak drogą korespondencyjną 16 marca 1946 roku, por. DULLAK, s. 49; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 233-234; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 134; R. ŻUREK, *Kościół rzymskokatolicki w Polsce…*, dz. cyt., s. 359-360.

[89] Mieszkańcy Szczecina spodziewali się, że stolicą nowej administracji apostolskiej będzie ich miasto. Wspomniany kościół ingresu szykowali na katedrę, gotowy był pałac biskupi. Ksiądz Edmund Nowicki oświadczył jednak, że jego siedzibą, zgodnie z sugestiami kardynała Augusta Hlonda, będzie Gorzów Wielkopolski, por. B. KOŁODZIEJ, *Dzieje Towarzystwa Chrystusowego* …, dz. cyt., s. 211-212; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 234; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 135-136.

[90] Por. *Ingres i rezydencja Ks. Administratora Apostolskiego*, ZAA 1(1945) nr 2, s. 6; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 198; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 234; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 135; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 39; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 209.

[91] Por. DULLAK, s. 49; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 238; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s.78-80.

[92] Por. M. FĄKA, *Państwowe prawo wyznaniowe Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wybór tekstów źródłowych*, Warszawa 1978, s. 26-27; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 61-62; T. PAWLUK, *Problem wygaśnięcia Konkordatu polskiego z 1925 roku*, PK 29(1986) nr 1-2, s. 133-148; P. RAINA, *Kościół w PRL. Dokumenty 1945-1953*…, dz. cyt., s. 18-29; TENŻE, *Cele polityki władz PRL wobec Watykanu. Tajne dokumenty 1967-1989*, Warszawa 200, s. 7-14; J. ŻARYN, *Kościół a władza*…, dz. cyt., s. 63-115.

[93] Por. DULLAK, s. 50-51; J. KRUKOWSKI, *Stolica Apostolska i Polska po II wojnie światowej (1945-1989)*, KiP nr 11, Lublin 1993, s. 70-71. Tematykę stosunków między państwem a Kościołem (w relacji władz Polski i Stolicy Apostolskiej), poruszają: A. DUDEK, *Państwo i Kościół w Polsce 1945-1970*, Kraków 1995; A. DUDEK, R. GRYZ, *Komuniści i Kościół w Polsce (1945-1989)*, Kraków 2003; J. KRUKOWSKI, *Stanowisko Księdza Prymasa S. Wyszyńskiego w sprawie normalizacji sytuacji prawnej Kościoła w Polsce*, KiP nr 4, Lublin 1985,

Okres rządów pierwszego administratora był przede wszystkim czasem organizowania życia religijnego i kościelnych struktur administracji gorzowskiej[94]. Ksiądz Edmund Nowicki powołał do życia najważniejsze instytucje diecezjalne. Od 1 lutego 1946 roku rozpoczął obsadzanie stanowisk w kurii[95], a w kwietniu 1948 roku ustanowił księdza dziekana Antoniego Rojko – proboszcza ze Skrzatusza swoim wikariuszem generalnym[96]. 30 listopada tego roku ustanowił także rady: konsultorów diecezjalnych, administracyjną, egzaminatorów prosynodalnych, cenzorów książek religijnych oraz *consilium a vigilantia*[97]. Ważnym krokiem było także utworzenie w 1949 roku wydziału duszpasterskiego oraz studium wiedzy religijnej, które zostało otwarte w Szczecinie 20 października 1949 roku[98]. Kolejnym działaniem było zorganizowanie własnego sądu kościelnego. Przez pierwsze lata trybunałem właściwym dla spraw wiernych z terenu administracji był Metropolitalny Sąd Duchowny w Poznaniu[99]. Własny sąd udało się utworzyć księdzu Nowickiemu 29 października 1950 roku, a pierwszym oficjałem został ksiądz dr Józef Michalski[100].

---

s. 13-29; TENŻE, *Kościół wobec reżimu komunistycznego w Polsce*, KiP nr 10, Lublin 1992, s. 9-31; S. STAWNY, *Ochrona jedności Kościoła w listach pasterskich Episkopatu Polski w latach 1945-1956*, KiP nr 9, Lublin 1991, s. 133-143; Z. ZIELIŃSKI, *Kościół w Polsce 1944-2002*, Radom 2003; J. ŻARYN, *Kościół a władza*…, dz. cyt. Wiele miejsca tym zagadnieniom poświęcił również P. Raina. Relacje Kościół – państwo na Pomorzu Zachodnim przybliżają: Z. KACHNICZ, *Komuniści wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w pierwszych latach po II wojnie światowej*, StKKoł 8(2003), s. 179-184; K. KOWALCZYK, *W walce o rząd dusz: polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Szczecin 2003; TENŻE, *Stosunki państwo – Kościół na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1972. Zarys problemu*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 27-51; K. KOZŁOWSKI, *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim wobec stalinizmu (1948-1955)*, w: *Protestanci i katolicy pomorscy wobec hitleryzmu i stalinizmu*, red. N. BURSKE, K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2003, s. 109-116.

[94] Por. P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60; Z. STANUCH, *Walka o religię…*, dz. cyt., s. 30-31.

[95] Por. DULLAK, s. 55; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 200-201; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 40.

[96] Por. E. NOWICKI, *Dekret nominujący Ks. Dziekana Antoniego Rojko wikariuszem generalnym*, 30.03.1948, ZAA 4(1948) nr 3-4, s. 95; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 120; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 201; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s. 211.

[97] Por. *Personalia*, ZAA 5(1949) nr 1-2 s. 55-56; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 125-126; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 202-203.

[98] Por. S. CEPTOWSKI, *V Konferencja XX. Dziekanów*, ZAA 6(1950) nr 5-6, s. 123-124; *Uroczystość inauguracji Studium Wiedzy Religijnej w Szczecinie*, ZAA 5(1949) nr 11-12, s. 383-385; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 125; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 203-204; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 40.

[99] Działo się tak na mocy indultu apostolskiego z 20 września 1945 roku, przedłużonego o trzy lata dekretem kardynała Sapiehy z 30 listopada 1948 roku, por. S. SAPIEHA, *Dekret w sprawie ustanowienia Metropolitalnego Sądu w Poznaniu I instancją dla Administracji Apostolskiej w Gorzowie*, ZAA 5(1949) nr 1-2, s. 22-23; *Schematyzm Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej*, red. J. MICHALSKI, Gorzów Wlkp. 1949, s. 8; DULLAK, s. 58-59; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 210; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 237.

[100] Por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1959*, Gorzów Wielkopolski 1959; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 126; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 210-212; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 40; TENŻE, *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim…*, dz. cyt., s. 42-43. Zagadnienie to całościowo przedstawił, ze szczególnym uwzględnieniem powstania i funkcjonowania Sądu Biskupiego w Gorzowie Wielkopolskim do 1970 roku: J. MICHALSKI, *Dziesięciolecie Sądu Biskupiego w Gorzowie Wlkp.*, GWK 4(1960) nr 9-10, s. 443-458; TENŻE, *Sąd Biskupi*,

Wobec braku duchownych, bardzo wiele wysiłku włożył administrator gorzowski także w sprawę powołań kapłańskich i kształcenia nowych księży. Każdego roku zwracał się z prośbą do kapłanów i wiernych o gorącą modlitwę w intencji powołań[101]. Od początku pełnienia swego urzędu biskup Nowicki podejmował starania o utworzenie instytucji związanych ze wzbudzaniem powołań i wychowywaniem nowych kapłanów, w szczególności pragnął otworzyć własne seminarium duchowne. Pierwszym sukcesem w tej dziedzinie było podpisanie 6 czerwca 1946 roku *Zarządzenia o ogłoszeniu z ambon komunikatu o otwarciu małego seminarium w Gorzowie*. Otwarto je 3 września tegoż roku[102]. W tym samym czasie we Wschowie rozpoczął działalność konwikt biskupi dla młodzieży gimnazjalnej. Po dwóch latach przemianowano go na niższe seminarium duchowne. 1 września 1947 roku takie seminarium otwarto także w Słupsku[103]. Wreszcie, 2 października tegoż roku ksiądz Nowicki powierzył prowadzenie utworzonego Wyższego Seminarium Duchownego w Gorzowie Wielkopolskim kapłanom ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo z Krakowa. Uroczystego otwarcia i poświęcenia seminarium dokonał kardynał August Hlond 26 października 1947 roku, w uroczystość Chrystusa Króla[104].

Oprócz tworzenia ważnych instytucji diecezjalnych, administrator gorzowski zajął się także rozwijaniem struktury terytorialnej powierzonej sobie administracji[105].

GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 251-257. Więcej informacji na temat sądu duchownego i sądownictwa kościelnego w Gorzowie Wielkopolskim przedstawia opracowanie: J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa w Kościele Gorzowskim (1945-1992)*, Gorzów Wielkopolski 1992.

[101] Por. E. NOWICKI, *O powołania kapłańskie*, 16.11.1945, ZAA 1(1945) nr 2, s. 26-27; TENŻE, *Rozporządzenie w sprawie publicznych modłów o liczne i święte powołania kapłańskie*, 6.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 31-32; TENŻE, *Rozporządzenie w sprawie publicznych modłów o liczne i święte powołania kapłańskie*, 1.06.1947, ZAA 3(1947) nr 3, s. 155-156; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 127; DULLAK, s. 59.

[102] Por. E. NOWICKI, *Zarządzenie w sprawie ogłoszenia z ambon komunikatu o otwarciu małego seminarium w Gorzowie*, 6.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 32-33; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 127; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 40-41.

[103] Por. *Internat biskupi we Wschowie*, ZAA 2(1946) nr 6, s. 59-60; E. NOWICKI, *Zarządzenie w sprawie ogłoszenia z ambon komunikatu o otwarciu Małego Seminarium w Słupsku*, 10.07.1947, ZAA 3(1947) nr 4, s. 253; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 127-128; G. WEJAMN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 41; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych na Pomorzu Środkowym…*, dz. cyt., s. 40-42; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s. 209. Informacje na temat Niższego Seminarium Duchownego w Słupsku podają również: T. CEYNOWA, *Przygotowania do likwidacji Niższego Seminarium Duchownego w Słupsku*, w: *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2010, s. 145-156; S. KMIECIK, *Niższe Seminarium Duchowne w Słupsku w latach 1947-1960*, Szczecin 2009, Biblioteka WSD Koszalin (mps).

[104] Por. E. NOWICKI, *Orędzie arcypasterskie do wiernych w sprawie Seminarium Duchownego*, 27.08.1947, ZAA 3(1947) nr 6, s. 390-395; *Personalia (skład zarządu seminarium)*, ZAA 3(1947) nr 6, s. 427; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 128-129; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 41; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 209. Obszerną i bardzo osobistą relację o organizacji i otwarciu seminarium w Gorzowie oraz jego dzieje do 1970 roku przedstawił: G. DOGIEL, *Seminarium duchowne w 25-letniej historii diecezji gorzowskiej*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 233-251.

[105] Por. P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 205-209.

W chwili utworzenia liczyła ona 16 dekanatów, a w 1949 roku liczba ta zwiększyła się do 27[106]. Podobne działania ksiądz Nowicki podjął w dziedzinie rozwoju sieci parafialnej. Początkowo, w 1945 roku administracja apostolska liczyła 145 placówek. By zmienić ten stan, ksiądz Nowicki proponował administratorom placówek, aby zgłaszali potrzebę i możliwości podziału większych parafii na mniejsze jednostki administracyjne. Sam administrator ustanawiał, w miarę możliwości kadrowych, samodzielne placówki, które miały być zaczątkiem nowych parafii. Dzięki jego działaniom, w 1949 roku administracja gorzowska została podzielona na 500 placówek parafialnych, z których 270 udało się obsadzić kapłanami, a dalsze 230 obsługiwali księża dojeżdżający do nich[107].

Niestety dalsza posługa administratora apostolskiego w Gorzowie Wielkopolskim zaczęła napotykać wiele przeszkód wynikających z sytuacji politycznej w Polsce. Z powodu rzeczywistego braku kontaktu władz polskich z papieżem i Stolicą Apostolską, odpowiedzialność za sytuację Kościoła w Polsce przejął episkopat Polski, a w szczególności stojący na jego czele od 1948 roku prymas Stefan Wyszyński. W wyniku podjętego dialogu z rządzącymi, doprowadził on do utworzenia w sierpniu 1949 roku, komisji mieszanej, zwanej później komisją wspólną, składającej się z przedstawicieli rządu i episkopatu Polski[108]. Efektem prac komisji wspólnej, było *Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej i Episkopatem Polskim z 14 kwietnia 1950 roku.* Ta wyjątkowa, pierwsza w historii umowa między krajowym episkopatem a rządem komunistycznym, zawierała gwarancje, że strona rządowa uznaje najwyższą władzę papieża nad Kościołem w Polsce. Natomiast episkopat Polski podejmie starania w Stolicy Apostolskiej, by administracje kościelne były zamienione w stałe ordynariaty biskupie[109].

---

[106] Por. E. NOWICKI, *Dekret w sprawie tymczasowej delimitacji niektórych dekanatów*, 8.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 21-24; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 120-121; J. MICHALSKI, *Kuria Biskupia Ziemi Lubuskiej i Pomorza Zachodniego w Gorzowie Wlkp. w latach 1945-1965*, GWK 9(1965) nr 3, s. 69; *Schematyzm Administracji Apostolskiej*…, dz. cyt., s. 27-294.

[107] Por. *Schematyzm Administracji Apostolskiej*…, dz. cyt., s. 324-462; DULLAK, s. 56; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 209; A. PIŁAT, *Protokół z III-go zjazdu kapłanów Administracji Apostolskiej w Gorzowie w dniach 3-5 lipca 1950 r.*, ZAA 6(1950) nr 7-8, s. 209.

[108] Por. J. MARECKI, *Państwo a Kościół katolicki w latach 1945-1989. Walka o „rząd dusz”*, w: *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2010, s. 16; J. ŻARYN, *Kościół a władza*…, dz. cyt., s. 204-248.

[109] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83; M. FĄKA, *Państwowe prawo wyznaniowe*, dz. cyt., s. 27-30; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 62; J. KRUKOWSKI, *Stanowisko Księdza Prymasa…*, dz. cyt., s. 20-22; TENŻE, *Kościół wobec reżimu komunistycznego…*, dz. cyt., s. 28-29; TENŻE, *Podstawy współdziałania Kościoła i państwa*, KiP nr 8, Lublin 1992, s. 30; TENŻE, *Stolica Apostolska i Polska*…, dz. cyt., s. 71-72; J. MARECKI, *Państwo a Kościół katolicki…*, dz. cyt., s. 16; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 199; P. RAINA, *Kościół w PRL*…, dz. cyt., s. 232-235; TENŻE, *Cele polityki…*,

Niestety, nadzieje pokładane w podpisanym *porozumieniu* nie ziściły się[110]. Relacje między władzami polskimi a Kościołem uległy pogorszeniu w 1951 roku. Pomimo wielu starań prymasa Polski Stolica Apostolska nie podjęła decyzji o ustanowieniu nowych biskupstw polskich na Ziemiach Zachodnich i Północnych. 25 stycznia 1951 roku w „Trybunie Ludu" zamieszczono artykuł dotyczący kościelnej administracji na Pomorzu Zachodnim, który zapowiadał „kres anormalnemu stanowi tymczasowości". Dwa dni później, 27 stycznia 1951 roku w prasie ukazał się komunikat urzędowy, zarządzający likwidację stanu tymczasowości administracji kościelnej w postaci administratur apostolskich i usunięcie z tych terenów kapłanów pełniących funkcję administratorów apostolskich. Miało to umożliwić pełnienie rządów przez wybranych wikariuszy kapitulnych i uznanie wszystkich dotychczasowych proboszczów jako stałych zarządców parafii. Taki los spotkał także księdza Edmunda Nowickiego, który przestał pełnić urząd administratora apostolskiego i powrócił do Poznania.

Po usunięciu administratorów, zaczęto pod wpływem nacisku ze strony państwa, dokonywać na Ziemiach Zachodnich i Północnych wyborów wspomnianych wyżej wikariuszy kapitulnych. Wobec zaistniałych faktów, prymas Stefan Wyszyński z jednej strony podkreślał bezprawność działań rządowych, z drugiej zaś, na mocy nadzwyczajnych uprawnień, dokonał kanonicznego uważnienia dokonanych przez władzę państwową aktów. Decyzję hierarchy podano do publicznej wiadomości 18 lutego 1951 roku w specjalnym komunikacie do duchowieństwa i wiernych. Później prymas Wyszyński spotkał się z nowo wybranymi rządcami, których jednocześnie mianował swoimi wikariuszami generalnymi. W tej nowej sytuacji duchowieństwo i wierni Ziem Zachodnich i Północnych podlegali bezpośredniej jurysdykcji prymasa Polski, dzięki czemu zachowano łączność ze Stolicą Apostolską i jedność dyscypliny prawnej Kościoła w Polsce[111].

---

dz. cyt., s. 19-21; S. STAWNY, *Ochrona jedności Kościoła…*, dz. cyt., s. 136-137; J. ŻARYN, *Kościół a władza*…, dz. cyt., s. 311-364.

[110] Już 23 października 1950 roku Urząd do Spraw Wyznań wystosował pismo do Episkopatu Polski dotyczące Ziem Odzyskanych, zarzucając stronie kościelnej bierność w kwestii ostatecznego uregulowania sytuacji kościelnej na tych terenach, która uderzała w podpisane *Porozumienie* a nade wszystko w interes państwa polskiego; por. DULLAK, s. 62; P. RAINA, *Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski*, t. 1, cz. 2, Londyn 1979; s. 377-378.

[111] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 506; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa wobec biskupa Ignacego Jeża w początkach jego działalności w Koszalinie*, w: *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2011, s. 165-166; K. KOWALCZYK, *Stosunki państwo – Kościół*…, dz. cyt., s. 36-37; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 63-64; J. MARECKI, *Państwo a Kościół katolicki…*, dz. cyt., s. 17; E. NAPIERAŁA, *Geneza Administracji*…, dz. cyt., s. 195 i 198-199; P. RAINA, *Stefan Kardynał*

W wyniku decyzji podjętych przez radę konsultorów administracji gorzowskiej, na stanowisko wikariusza kapitulnego został wybrany ksiądz prałat Tadeusz Załuczkowski – proboszcz Parafii pw. Świętej Rodziny w Szczecinie i dziekan dekanatu szczecińskiego[112]. 8 lutego 1951 roku prymas Wyszyński udzielił nowo mianowanym rządcom, w tym także księdzu Załuczkowskiemu, jurysdykcji kanonicznej, dzięki której mogli sprawować władzę kościelną na powierzonych sobie terenach, zgodnie z prawem kanonicznym[113]. Pierwszym krokiem nowego rządcy było zwrócenie się do duchowieństwa i wiernych z komunikatem, w którym zawiadomił o swoim wyborze, prosząc wszystkich o pomoc w służbie: jedności Kościoła, dobru dusz i pomyślności Ojczyzny oraz oddawał diecezję pod opiekę Matki Bożej Rokitniańskiej[114].

Głównym zadaniem nowego rządcy ordynariatu gorzowskiego było osiągnięcie stabilizacji Kościoła na jej terenie. Upoważnienia do takich działań udzielił wikariuszom kapitulnym prymas Wyszyński 3 marca 1951 roku. Już w kwietniu 1951 roku rozpoczęto nominowanie stałych proboszczów w parafiach erygowanych kanonicznie przed wojną i po 1945 roku, a także inkardynację kapłanów. 1 czerwca 1951 roku na obszarze administracji gorzowskiej erygowano 131 kolejnych parafii[115]. Szczególnie ważnym wydarzeniem w czasie rządów księdza Załuczkowskiego były święcenia kapłańskie pierwszych wychowanków gorzowskiego seminarium duchownego, których udzielił 29 czerwca 1951 roku arcybiskup metropolita poznański Walenty Dymek.

Wyszyński…, dz. cyt., s. 379-383; TENŻE, *Kościół w PRL*…, dz. cyt., s. 283-284; TENŻE, *Cele polityki*…, dz. cyt., s. 23; S. STAWNY, *Ochrona jedności Kościoła…*, dz. cyt., s. 137-138; F. STOPNIAK, *Działalność integracyjna*…, dz. cyt., s. 54; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 91-92; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 42; TENŻE, *Kardynał Stefan Wyszyński w procesie organizacji Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, w: *Stefan Kardynał Wyszyński. Pamięć i wdzięczność na Pomorzu Zachodnim. Materiały z konferencji naukowej z 30 listopada 2012 roku*, red. A. ZIEJEWSKI, G. WEJMAN, Szczecin 2013, s. 46-53.

[112] Por. M. KUMALA, *Komunikat do wiernych diecezji o śmierci ks. prałata Tadeusza Załuczkowskiego*, 20.02.1952, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 3-4; Z. STANUCH, *Walka o religię…*, dz. cyt., s. 31-32; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 139; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 43; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 212. Więcej informacji na temat księdza Załuczkowskiego podaje: K. KUBICKI, *Życie i działalność księdza Tadeusza Załuczkowskiego w Kościele gorzowskim w latach 1946-1952*, Szczecin 2010, Biblioteka WSD Koszalin (mps); TENŻE, *Ksiądz Tadeusz Załuczkowski jako administrator parafii pw. Świętej Rodziny w Szczecinie w latach 1946-1951. Studium biograficzno-pastoralne*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim. Tom 1, 1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 141-174.

[113] Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Komunikat w sprawie Ziem Zachodnich*, 8.02.1951, ZKG 7(1951) nr 1-3, s. 1; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 133; DULLAK, s. 63.

[114] Por. T. ZAŁUCZKOWSKI, *Komunikat dla duchowieństwa i wiernych w sprawie przystąpienia do sprawowania rządów w Ordynariacie Gorzowskim*, 2.02.1951, ZKG 7(1951) nr 1-3, s. 1; DULLAK, s. 63.

[115] Por. *Nominacje stałych proboszczów*, ZKG 7(1951) nr 1-3, s. 27; *Stabilizacja duszpasterzy polskich na Ziemiach Zachodnich*, ZKG 7(1951) nr 7-12, s. 235-237; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 133 i 135-136; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 64; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 43.

Posługa księdza prałata Tadeusza Załuczkowskiego jako wikariusza kapitulnego trwała jednak bardzo krótko. Zakończyła ją śmierć, która nastąpiła 19 lutego 1952 roku, po nagłej i ciężkiej chorobie[116].

Następnym rządcą administracji gorzowskiej został dyrektor Niższego Seminarium Duchownego w Słupsku ksiądz prałat Zygmunt Szelążek[117]. Zgodnie z przepisami prawa kościelnego, objął on rządy 15 marca 1952 roku, a 12 maja otrzymał, mocą dekretu prymasa Wyszyńskiego, pełne prawa biskupa rezydencjalnego, łącznie z obowiązkami związanymi z tym urzędem[118].

Ksiądz Szelążek zajął się szczególnie sprawą przygotowania do kapłaństwa i formacji kapłanów, począwszy od dobrze przygotowanej katechezy aż po egzaminy księży wikariuszy. Służyło temu między innymi zorganizowanie w kurii referatu szkolnego, przemianowanego później w wydział nauki katolickiej. Ksiądz Szelążek co roku ponawiał także apele do duchowieństwa i wiernych o wspieranie modlitwami i ofiarami seminariów ordynariatu gorzowskiego[119]. W trosce o kapłanów starszych i chorych utworzył 1 lipca 1952 roku Fundusz Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej oraz Dom Księży Emerytów w Rokitnie[120].

Czasy rządów księdza prałata Zygmunta Szelążka przebiegały w okresie licznych konfliktów na linii Kościół – strona rządowa. W listopadzie 1952 roku obiektem szykan ze strony państwa byli biskupi katowiccy, trochę później pracownicy kurii krakowskiej. Zarówno biskupi jak i księża zostali wywiezieni w miejsce odosobnienia, co było formą zwykłego aresztu. Ukoronowaniem działań przeciwko

---

[116] Por. *Komunikat do wielebnego duchowieństwa o śmierci i pogrzebie ks. prałata Tadeusza Załuczkowskiego*, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 1-2; M. KUMALA, *Komunikat do wiernych…*, dz. cyt., s. 2-3; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 136; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 212.

[117] Por. *Nowy rządca diecezji gorzowskiej*, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 10-12; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 506; J.M. MAZUR, *Ksiądz Zygmunt Szelążek wobec stalinowskich władz Pomorza Zachodniego w latach 1952-1956*, w: *Protestanci i katolicy pomorscy wobec hitleryzmu i stalinizmu*, red. N. BURSKE, K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2003, s. 147-152; Z. STANUCH, *Walka o religię…*, dz. cyt., s. 32-33; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 43. Więcej informacji na temat księdza Szelążka podaje: S. TYLUS, *Szelążek Zygmunt ks.*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 19, Lublin 2013, k. 29-30.

[118] Por. *Ordynariusz gorzowski otrzymał pełne prawa biskupa rezydencjalnego*, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 13; J. ANCZARSKI, *Praca ks. kanonika Zygmunta Szelążka na stanowisku ordynariusza diecezji*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 219; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 136-137; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 140; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 43; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 212.

[119] Por. M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 137-138; DULLAK, s. 65. W ordynariacie gorzowskim były trzy seminaria niższe: w Gorzowie Wlkp., Wschowie i Słupsku oraz dwa wyższe: roczniki I-III przebywały w Paradyżu, a IV-VI w Gorzowie. Dzieje seminarium za czasów rządów księdza Szelążka przedstawił: G. DOGIEL, *Seminarium duchowne*…, dz. cyt., s. 246-248.

[120] Por. J. ANCZARSKI, *Praca ks. kanonika*…, dz. cyt., s. 219; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 137; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 44. W swoim artykule, Anczarski podaje ponadto wiele innych informacji dotyczących posługi księdza Szelążka w Administracji Gorzowskiej.

Kościołowi było aresztowanie Prymasa Polski w nocy 24 września 1953 roku. Kardynał Wyszyński przebywał w niewoli ponad 3 lata, do 28 października 1956 roku[121].

Uwolnienie prymasa pozwoliło na rozmowy przedstawicieli Episkopatu i rządu, których efektem było tzw. *małe porozumienie* z Kościołem z 8 grudnia 1956 roku, a w efekcie – ustanowienie przez Stolicę Apostolską pięciu nowych biskupów na Ziemiach Zachodnich w miejsce wikariuszy kapitulnych. Decyzja ta oznaczała równocześnie zakończenie posługi księdza prałata Szelążka jako ordynariusza gorzowskiego[122].

Biskupem gorzowskim został mianowany biskup dr Teodor Bensch[123], który 6 grudnia 1956 roku przejął władzę w diecezji poprzez swego prokuratora – księdza Władysława Sygnatowicza[124]. Ingres biskupa Benscha do gorzowskiej katedry odbył się 16 grudnia[125].

Ordynariusz gorzowski podjął z ochotą i zaangażowaniem zadania wynikające ze swego urzędu. Po kilku miesiącach wznowił wydawanie organu urzędowego kurii biskupiej pod tytułem *Gorzowskie Wiadomości Kościelne*[126]. Ponadto biskup Bensch

---

[121] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 166; K. KOWALCZYK, *Stosunki państwo – Kościół*…, dz. cyt., s. 38-43; J. KRUKOWSKI, *Kościół wobec reżimu komunistycznego…*, dz. cyt., s. 29; TENŻE, *Stolica Apostolska i Polska*…, dz. cyt., s. 72; J. MARECKI, *Państwo a Kościół katolicki…*, dz. cyt., s. 17-18; P. RAINA, *Cele polityki…*, dz. cyt., s. 27-28; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 94-98. Kowalczyk przybliża najważniejsze fakty i metody walki z Kościołem katolickim na Pomorzu Zachodnim, w czasie uwięzienia Prymasa, w latach 1953-1956. Relacje państwo – Kościół po uwolnieniu prymasa Wyszyńskiego opisuje: R. GRYZ, *Stosunki państwo – Kościół w Polsce w latach 1956-1972*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 2: *1956-1972*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2017, s. 11-46.

[122] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 139; K. KOWALCZYK, *Stosunki państwo – Kościół*…, dz. cyt., s. 43; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 65; J. KRUKOWSKI, *Stolica Apostolska i Polska*…, dz. cyt., s. 72; TENŻE, *Kościół wobec reżimu komunistycznego…*, dz. cyt., s. 29; TENŻE, *Stanowisko Księdza Prymasa…*, dz. cyt., s. 22-23; P. RAINA, *Cele polityki…*, dz. cyt., s. 29. Więcej informacji o relacjach państwo – Kościół w latach 1956-1970 na Pomorzu Zachodnim podaje: K. KOZŁOWSKI, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 665-676; Z. STANUCH, *Polityka władz państwowych na Pomorzu Zachodnim wobec biskupów gorzowskich w latach 1956-1972*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 2: *1956-1972*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2017, s. 175-195.

[123] Por. *Życiorys J. E. Ks. Biskupa dr. Teodora Benscha*, GWK 1(1957) nr 1, s. 9-10; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 506; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 34; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60; J. PIETRZAK, *Działalność Kard. A. Hlonda…*, dz. cyt., s. 218-219; Z. STANUCH, *Walka o religię…*, dz. cyt., s. 33. Więcej informacji na temat bpa T. Benscha podaje: A. SZORC, *Bensch Teodor bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 2, Lublin 1995, k. 275-276.

[124] Por. W. SYGNATOWICZ, *Komunikat o objęciu rządów diecezji przez J. E. Ks. Biskupa Dra Teodora Benscha*, GWK 1(1957) nr 1, s. 3-4; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 137; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 142; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 44; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 213. Na temat funkcjonowania gorzowskiej administracji kościelnej w latach 1956-1972 więcej informacji podaje: G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1956-1972*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 2: *1956-1972*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2017, s. 141-173.

[125] Więcej informacji na temat ingresu biskupa Benscha, zob. J. ANCZARSKI, *Uroczysty ingres J. E. Ks. Biskupa Dr Teodora Benscha*, GWK 1(1957) nr 1, s. 38-47; T. BENSCH, *Kazanie podczas ingresu*, GWK 1(1957) nr 1, s. 33-37; DULLAK, s. 67-68; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 142.

[126] Wcześniej, od 1946 do 1952 roku ukazywały się „Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej", których wydawania zakazała cenzura państwowa.

erygował kolejne parafie oraz przejmował kościoły filialne[127]. Bardzo ważnym był rozwój działalności charytatywnej poprzez założenie w kurii biskupiej referatu miłosierdzia chrześcijańskiego[128]. Kolejną dziedziną szczególnej troski były sprawy katechezy, która po 1956 roku powracała do szkół. Ordynariusz gorzowski podjął w tej dziedzinie szereg decyzji: powołał do życia radę wydziału nauki katolickiej jako organ wydziału katechetycznego kurii[129], mianował diecezjalnego wizytatora religii i 42 wizytatorów powiatowych[130] oraz utworzył Diecezjalny Instytut Katechetyczny w Rokitnie prowadzony przez siostry salezjanki oraz kurs katechetyczny[131].

Posługę biskupa gorzowskiego Teodora Benscha zakończyła nagła śmierć w Szczecinie, 7 stycznia 1958 roku[132]. Do czasu nominacji nowego biskupa, kolegium konsultorów wybrało na wikariusza kapitulnego, czyli tymczasowego rządcę diecezji, oficjała sądu gorzowskiego – księdza Józefa Michalskiego. Wybór ten został zakomunikowany specjalnym telegramem przesłanym prymasowi Polski[133].

Po siedmiu miesiącach zarządzania, wikariusz kapitulny ksiądz Michalski, otrzymał list z 7 sierpnia 1958 roku, w którym kardynał Wyszyński informował, że papież przychylił się do prośby prymasa z 26 maja 1958 roku i wyniósł do godności biskupa kapłana diecezji katowickiej, księdza dra Wilhelma Plutę[134], i zlecił mu posługę w ordynariacie gorzowskim. Po wyrażeniu zgody biskup-nominat miał prawo przyjąć sakrę i podjąć zadania biskupie, nie czekając na odpowiednie dokumenty z Watykanu[135].

---

[127] Por. M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 140-141; DULLAK, s. 68. Chorzępa podaje spis erygowanych parafii.

[128] Por. T. BENSCH, *Ożywienie akcji chrześcijańskiego miłosierdzia*, GWK 1(1957) nr 6, s. 333-336; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 141-142; DULLAK, s. 68.

[129] Por. J. ANCZARSKI, *Nowa Rada Wydziału Nauki Katolickiej*, w: *Kronika*, GWK 2(1958) nr 3, s. 188.

[130] Por. *Zmiany personalne (nominacje na wizytatorów)*, GWK 1(1957) nr 11, s. 629-631.

[131] Por. T. BENSCH, *Kurs katechetyczny dla absolwentów w Rokitnie*, GWK 1(1957) nr 6, s. 337-338; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 142. Więcej na temat zasług duszpasterskich i posługi biskupa Teodora Benscha, zob. K. ŁABIŃSKI, *Działalność ks. biskupa dr Teodora Benscha w diecezji gorzowskiej*, GWK 2(1958) nr 2, s. 85-96; W. SYGNATOWICZ, *Jego Ekscelencja Ks. Biskup Dr T. Bensch, Rządca Diecezji Gorzowskiej*, GWK 1(1957) nr 6, s. 315-320; TENŻE, *Pierwszy biskup gorzowski ks. biskup dr Teodor Bensch*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 222-225.

[132] Por. *Komunikat o śmierci i pogrzebie Ks. Bpa dra T. Benscha*, GWK 2(1958) nr 1, s. 62-63; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 143; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 45; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 213.

[133] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 507; Z. STANUCH, *Walka o religię…*, dz. cyt., s. 33-34; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 213. Więcej informacji na temat posługi księdza Michalskiego jako wikariusza kapitulnego w diecezji gorzowskiej podaje: J. MICHALSKI, *Wikariusz kapitulny po śmierci bpa ks. dra T. Benscha*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 226-230.

[134] Por. *Życiorys J. E. Ks. Biskupa dr Wilhelma Pluty*, GWK 2(1958) nr 10, s. 518-519; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 507; Z. STANUCH, *Walka o religię…*, dz. cyt., s. 34. Więcej informacji na temat bpa W. Pluty podaje: M. KOŁODZIEJ, *Pluta Wilhelm bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 15, Lublin 2011, k. 835-837.

[135] Por. S. WYSZYŃSKI, *List do wikariusza kapitulnego ks. dr Józefa Michalskiego w sprawie wyniesienia do godności biskupa ks. dra Wilhelma Pluty*, 7.08.1958, GWK 2(1958) nr 9, s. 469-470; TENŻE, *List nominacyjny do J. E. ks. biskupa dra W. Pluty*, 7.08.1958, GWK 2(1958) nr 10, s. 509; I. JEŻ, *Szkic historyczny przynależności…*, dz. cyt., s. 34; J. MICHALSKI, *Wikariusz kapitulny*…, dz. cyt., s. 228; W. SYGNATOWICZ, *Drugi biskup gorzowski*

Święcenia biskupie księdza Pluty odbyły się 7 września 1958 roku. Głównym konsekratorem był kardynał Stefan Wyszyński przy współudziale biskupów Herberta Bednorza i Juliusza Bieńka. Wyjątkowo ingres do katedry gorzowskiej odbył się dzień wcześniej, 6 września[136]. W swoim pierwszym liście pasterskim biskup gorzowski nakreślił program pracy duszpasterskiej, który realizował do ostatnich dni swojej posługi: „chcemy wszyscy wspólnie pracować nad odnowieniem życia Bożego w rodzinie"[137]. Kierunki tej pracy były trzy: Msza święta i inne sakramenty jako źródła łaski Bożej, katechizacja i rodzina[138].

Biskup Pluta z ochotą i gorliwością wypełniał swe pasterskie zadania. W jego posługiwaniu wspierała go kuria biskupia, a w niej zwłaszcza biskupi sufragani. Już 16 listopada 1958 roku konsekrowano pierwszego biskupa pomocniczego księdza Jerzego Strobę, a dwa lata później, 5 czerwca 1960 roku drugiego, księdza Ignacego Jeża. Prosząc Stolicę Apostolską o te nominacje, biskup Pluta argumentował swe potrzeby koniecznością rozwoju i podjęcia pracy duszpasterskiej na dużym obszarze ordynariatu gorzowskiego. Aby zwiększyć efektywność współpracy w pasterskim posługiwaniu, wprowadzono ścisły podział kompetencji i pracy. Biskup Pluta czuwał nad całością pracy duszpasterskiej i organizacyjnej oraz dokonywał nominacji proboszczowskich i dziekańskich. Biskup Jeż kierował wydziałem duszpasterskim, a biskup Stroba wydziałem nauki katolickiej, sztuką sakralną oraz odpowiadał za nominacje i translokaty księży wikariuszy. Wszyscy biskupi odbywali wizytacje duszpasterskie, zapoznając się z życiem wiernych i udzielali sakramentu bierzmowania[139].

Widocznym znakiem gorliwej posługi biskupa Pluty był wzrost liczby kapłanów i pobożności wiernych. Zaowocowało to rozwojem sieci dekanatów i ich nową organizacją, a także utworzeniem wielu nowych samodzielnych placówek

---

ks. biskup dr Wilhelm Pluta, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 230; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 143-144.

[136] Por. J. ANCZARSKI, *Uroczysty ingres i Konsekracja Biskupa J. E. Ks. Biskupa Dr W. Pluty*, GWK 2(1958) nr 10, s. 556-564; M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 144; W. SYGNATOWICZ, *Drugi biskup gorzowski*…, dz. cyt., s. 231; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 213.

[137] Por. W. PLUTA, *Orędzie J. E. Ks. Biskupa do wiernych diecezji gorzowskiej*, GWK 2(1958) nr 10, s. 510-518. Więcej informacji na temat realizacji programu pasterskiego biskupa Wilhelma Pluty w wypełnianej przez niego posłudze nauczania podaje: P. SOCHA, *Biskup Doktor Wilhelm Pluta jako „nauczyciel wiary"*, SPar 1(1985), s. 29-65. Na temat programu pasterskiego pisze także: W. SYGNATOWICZ, *Drugi biskup gorzowski*…, dz. cyt., s. 231-233.

[138] Por. P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60.

[139] Por. DULLAK, s. 71; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 60; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 213.

duszpasterskich[140]. Podejmowanym wysiłkom ujednolicenia i intensyfikacji działań duszpasterskich służyły również spotkania rejonowe księży, organizowane trzy razy w roku w pięciu punktach diecezji, oraz dni skupienia[141].

Zmiana sytuacji prawnej rządców diecezji na Ziemiach Zachodnich, nastąpiła w 1967 roku. Do tego czasu mieli oni rangę specjalnych delegatów prymasa Polski. Natomiast 25 maja 1967 roku Stolica Apostolska mianowała ich administratorami apostolskimi *ad nutum Sanctae Sedis* z władzą biskupów rezydencjalnych. Takim właśnie administratorem stał się również biskup Wilhelm Pluta[142].

3. BEZPOŚREDNIE PRZYGOTOWANIA I ERYGOWANIE DIECEZJI

Powstanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej poprzedziło szereg wydarzeń. Zaliczyć do nich należy zarówno rozmowy przedstawicieli polskiego Kościoła ze Stolicą Apostolską i starania o normalizację stosunków między Kościołem a Polską Rzeczpospolitą Ludową, jak i prace związane już bezpośrednio z podziałem ordynariatu gorzowskiego na mniejsze jednostki administracyjne[143].

We wspomnianym już w pracy *porozumieniu* między episkopatem Polski a rządem strona kościelna zobowiązała się do podjęcia starań w Stolicy Apostolskiej, zmierzających do ustanowienia stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych w postaci diecezji[144]. Już wiosną 1951 roku, w czasie wizyty *ad limina*,

---

[140] Por. M. CHORZĘPA, *Rozwój organizacji*…, dz. cyt., s. 144; G. WEJMAN, *Organizowanie struktur kościelnych na Pomorzu Środkowym…*, dz. cyt., s. 32; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 213-214. Liczba dekanatów wzrosła do 37, dokładny spis parafii erygowanych w tym czasie podaje Chorzępa.

[141] Por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*, red. E. JAGODZIŃSKI, Gorzów Wielkopolski 1969, s. 21; DULLAK, s. 71; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 211-212.

[142] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 507; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 168; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 96-103; K. KOWALCZYK, *Stosunki państwo – Kościół*…, dz. cyt., s. 46; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 68 i 72; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 109-110, 146; TENŻE, *Organizowanie struktur kościelnych…*, dz. cyt., s. 45; E. WELZANDT, *Rys historyczny*…, dz. cyt., s 214.

[143] Te wszystkie procesy, wraz z powołaniem się na źródła archiwalne szczegółowo ukazuje: DULLAK, s. 73-109; TENŻE, *Bezpośrednie przygotowania i erekcja diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 211-256. Na ten temat informacje podają także m.in. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej (1972-2005)*, StKKoł 10(2005), s. 27-29; TENŻE, *Historia Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej (1972-2005)*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 99-101; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 545-552; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 53-90; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 738-744, 766-771.

[144] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 545-546; DULLAK, s. 51 i 61-62, 73; M. FĄKA, *Państwowe prawo wyznaniowe…*, dz. cyt., s. 27-30; J. KRUKOWSKI, *Podstawy współdziałania…*, dz. cyt., s. 30; P. RAINA, *Kościół w PRL*…, dz. cyt., s. 232-235.

prymas Polski Stefan Wyszyński podjął rozmowy w tej kwestii, także z papieżem Piusem XII. Uzyskał wówczas nominacje biskupie dla administratorów apostolskich na Ziemiach Zachodnich z możliwością natychmiastowego objęcia stolic. Ze względu na sytuację polityczną i bardzo napięte stosunki między Kościołem a polskimi władzami, do objęcia urzędów i uroczystych ingresów doszło dopiero po pięciu latach, 1 grudnia 1956 roku. Wówczas, po uwolnieniu prymasa Wyszyńskiego, episkopat porozumiał się w tej kwestii z rządem[145].

Nominacje biskupów dla Ziem Odzyskanych nie zmieniły jednak podejścia polskich władz, które wciąż domagały się stałego uregulowania administracji kościelnej na tych terenach. Mimo że biskupi polscy w praktyce traktowali diecezje zachodnie jako samodzielne, prymas podejmował dalsze starania, aby uregulować ich status. Do działań tych należy zaliczyć: uzyskanie nominacji dla dziesięciu biskupów pomocniczych tych diecezji[146], spotkanie z papieżem Janem XXIII 14 listopada 1958 roku w celu przedstawienia spraw Ziem Zachodnich, ułatwienie wizyty w Watykanie dwóch biskupów Ziem Odzyskanych – Bolesława Kominka z Wrocławia i Edmunda Nowickiego z Gdańska[147]. W uznaniu dla biskupów Ziem Zachodnich, w 1961 roku biskup Kominek otrzymał nominację na arcybiskupa, a 28 maja 1967 roku wszyscy biskupi zostali mianowani administratorami apostolskimi *ad nutum Sanctae Sedis*[148].

Wyraźny przełom w postawie Stolicy Apostolskiej wobec uregulowania administracji kościelnej na polskich Ziemiach Zachodnich nastąpił w latach 1969-1970. W ślad za deklaracją polskiego rządu o chęci uregulowania stosunków dyplomatycznych z Niemiecką Republiką Federalną poprzez układ państwowy, połączony z uznaniem granic na Odrze i Nysie oraz pertraktacjami obu państw, prowadzone były rozmowy w Watykanie. Przybyła tam także specjalna delegacja władz niemieckich, która odbyła spotkania zarówno z Pawłem VI, jak i w Sekretariacie Stanu. Ważnym przedmiotem tych rozmów był stosunek rządu niemieckiego do ewentualnej stabilizacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych. Jednocześnie poufne rozmowy z delegacją niemiecką prowadził arcybiskup Kominek, podejmując starania,

[145] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83; DULLAK, s. 67 i 73-74; P. RAINA, *Cele polityki…*, dz. cyt., s. 21-22.

[146] Według *Annuario Pontificio* biskupi ci byli sufraganami archidiecezji gnieźnieńskiej, ale, za zgodą Rzymu, przebywali w poszczególnych stolicach biskupich diecezji Ziem Zachodnich, por. B. KOMINEK, *W służbie „Ziem Zachodnich". Z teki pośmiertnej wybrał i przygotował do druku ks. Jan Krucina*, Wrocław 1977, s. 109.

[147] Por. DULLAK, s. 74; B. KOMINEK, *W służbie*…, dz. cyt., s. 110-111; P. RAINA, *Kardynał Wyszyński*, t. 3: *Czasy Prymasowskie 1956-1961*, Warszawa 1994, s. 110-111.

[148] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 547.

aby kościelne ustalenia nie przeszkodziły, ale pomogły wręcz w negocjacjach politycznych dotyczących układu pokojowego. Ze swych rozmów arcybiskup Kominek złożył sprawozdanie prymasowi Polski, arcybiskupowi Agostinowi Casarolemu i samemu papieżowi. Ich efekty wszystkie strony przyjęły jako zapowiedź otwarcia się stron na przyszłą stabilizację administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich[149].

Wobec zaistniałych wydarzeń, 15 grudnia 1969 roku, prymas Polski i siedmiu towarzyszących mu biskupów oraz rektorzy polskich misji dla emigracji polonijnej złożyli w czasie pożegnalnej audiencji u papieża Pawła VI poufny memoriał podpisany przez wszystkich polskich biskupów w czasie ich jesiennej konferencji. Memoriał zawierał następujące postulaty: kanoniczne uznanie metropolii wrocławskiej, usankcjonowanie stolicy biskupiej na Warmii i soborową adaptację administracji kościelnej dotychczasowej diecezji gorzowskiej, w której, ze względu na jej duży obszar, nie można było skutecznie prowadzić duszpasterstwa. Do memoriału dołączony był osobny *appendix*, również poufny, stanowiący obszerny komentarz do przedkładanych papieżowi spraw i ukazujący kontekst międzynarodowy poruszanych kwestii. Ojciec święty przyjął memoriał ze zrozumieniem, obiecując swą pomoc w tej niezwykle delikatnej sprawie[150].

Episkopat Polski powrócił do tematu stabilizacji organizacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych, w czasie konferencji we Wrocławiu, 3-4 maja 1970 roku. Biskupi skierowali wówczas do Pawła VI telegram z prośbą o definitywne, kanoniczne rozwiązanie tej sprawy. Był to w jakimś sensie ukłon w stronę władz Polski, gdyż podczas konferencji obchodzono jubileusz 25-lecia powrotu Ziem Zachodnich do macierzy[151]. W czasie obrad biskupi tych terenów zdali wobec prymasa Wyszyńskiego krótkie sprawozdania ze swych diecezji. Na zakończenie przemawiał

---

[149] Por. DULLAK, s. 75-76; A. KLAFKOWSKI, *Zagadnienia administracji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych w aspekcie prawa międzynarodowego*, ŻM 5(1955) nr 1, s. 37-71; B. KOMINEK, *W służbie*…, dz. cyt., s. 115-116.

[150] Por. B. KOMINEK, *W służbie*…, dz. cyt., s. 116-117; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 73-75 i 81; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 740-743; E. PAŁYGA, *Polsko-watykańskie stosunki dyplomatyczne od zarania II Rzeczypospolitej do pontyfikatu papieża Polaka*, Warszawa 1988, s. 253; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski – rozmowy watykańskie*, Warszawa 2001, s. 7-8; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 110; TENŻE, *Kardynał Stefan Wyszyński…*, dz. cyt., s. 54.

[151] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 547-548; B. KOMINEK, *W służbie*…, dz. cyt., s. 117; K. TUROWSKI, *25-lecie kościelnej organizacji na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, ZNKUL 13(1970) nr 4, s. 3-4, 7-8. Podsumowanie całości obrad we Wrocławiu zostało zawarte w: KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Orędzie z Archikatedry Wrocławskiej na 25-lecie organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, w: *Listy Pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paryż 1975, s. 596-601.

biskup Wilhelm Pluta, który wskazał m.in. na konieczność podziału swej gorzowskiej diecezji[152].

Kamieniem milowym na drodze do regulacji kościelnej organizacji i powstania diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej był układ pomiędzy rządami Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej i Niemieckiej Republiki Federalnej, podpisany w Warszawie 7 grudnia 1970 roku. Zapoczątkował on proces normalizacji stosunków bilateralnych, a przede wszystkim oznaczał uznanie zachodniej granicy Polski na Odrze i Nysie. Układ wymagał jednak ratyfikacji, która otwierała Watykanowi możliwość podjęcia ostatecznych decyzji. Czas, który pozostał do ratyfikacji, episkopat Polski postanowił wykorzystać do poprawy stosunków między Kościołem a państwem[153].

Koniec 1970 roku był w Polsce okresem niepokojów i zmian we władzach politycznych. I sekretarzem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej został Edward Gierek, który stanął wobec konieczności uspokojenia strajków i wystąpień na Wybrzeżu po wprowadzeniu drastycznych podwyżek cen. Zadania złagodzenia nastrojów społecznych podjął się kardynał Wyszyński. Z jednej strony nawoływał on do poszanowania przez rządzących sprawiedliwości i prawa, a z drugiej zachęcał naród do zachowania spokoju społecznego. Apel prymasa przyniósł rezultaty i nastroje w Polsce polepszyły się[154]. Odpowiedzią rządu na pomoc ze strony Kościoła były deklaracje chęci unormowania wzajemnych relacji. Taką wolę wyraził w sejmie 23 grudnia 1970 roku premier Piotr Jaroszewicz[155]. Po pewnym czasie podjęto konkretne działania w postaci rokowań, które ze strony polskiego Kościoła prowadził biskup Bronisław Dąbrowski. Nie mniej trudne i mozolne rozmowy, w sprawie

---

[152] Biskup Pluta mówił wówczas: „Teren ten woła, krzyczy o podział na nowe jednostki administracji kościelnej. Jeżeli siostrzyce Kołobrzegu: Kraków, Wrocław, Gniezno – są już arcybiskupstwami, to Kołobrzeg nawet nie jest administracją apostolską. I dlatego te kamienie krzyczą o to by ten teren podzielić. (…) Dlatego jeszcze raz mówię – odważam się prosić tych, od których to zależy, aby naszemu życzeniu stało się zadość", por. K. TUROWSKI, *25-lecie kościelnej organizacji…*, dz. cyt., s. 6-7; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 82.

[153] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 84; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 547; DULLAK, s. 77; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (1972-1992)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. TENŻE, Koszalin 2004, s. 105; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 6; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 111.

[154] Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *List pasterski „Biskupi polscy wzywają cały Naród do modlitwy za Ojczyznę"*, 27.01.1971, w: *Listy Pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paryż 1975, s. 619-622; A. MICEWSKI, *Kardynał Wyszyński. Prymas i mąż stanu*, Paryż 1982, s. 307-309. O zmianie w relacjach państwo – Kościół po objęciu rządów przez Gierka więcej informacji podaje: K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 72-73.

[155] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 84; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 549; J. KRUKOWSKI, *Stanowisko Księdza Prymasa…*, dz. cyt., s. 23-24; TENŻE, *Stolica Apostolska i Polska*…, dz. cyt., s. 73; A. PIEKARSKI, *Wolność sumienia i wyznania w Polsce*, Warszawa 1979, s. 65; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 5-6.

budynków mających wejść w posiadanie Kościoła na Ziemiach Zachodnich i Północnych odbywali księża: Franciszek Gościński i Alojzy Orszulik SAC oraz wiceminister Urzędu do Spraw Wyznań Aleksander Merker[156].

Swoje stanowisko w sprawie relacji z państwem episkopat Polski całościowo i bardzo jasno wyraził w dokumencie *O pojmowaniu normalizacji stosunków między państwem a Kościołem*. Dokument, który miał być wyrazem inicjatywy dialogu z władzami, zawierał podstawowe warunki procesu normalizacji wzajemnych relacji, oczekiwania i propozycje ze strony Kościoła. Szczególnie ważną i konkretną propozycją była gotowość i oczekiwanie na powrót do spotkań komisji wspólnej[157].

Odpowiedź władz na propozycje Kościoła była niejednoznaczna. Z jednej strony, pojawiały się deklaracje, wspólne rozmowy, a nawet konkretne decyzje. Należy wymienić tu kwestię powrotu prawa własności Kościoła do świątyń i innych budynków kościelnych na Ziemiach Zachodnich i Północnych na mocy *Ustawy z 23 czerwca 1971 r. o przejęciu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych* oraz *Zarządzenia Dyrektora Urzędu do Spraw Wyznań z 13 sierpnia 1971 r. w sprawie wykonania przepisów o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych*[158]. Z drugiej zaś strony polityka państwa i rządzących wobec Kościoła przypominała dalej wcześniejszy okres walki i utrudniania realizacji Jego misji i podstawowych zadań[159].

Równolegle z rozmowami ze Stolicą Apostolską i rokowaniami z rządem, były na poziomie diecezji gorzowskiej prowadzone prace przygotowujące ostateczną regulację prawną organizacji Kościoła na Ziemiach Zachodnich, w szczególności podział administracji gorzowskiej na mniejsze jednostki administracyjne.

Biskup Wilhelm Pluta wraz ze swymi sufraganami – biskupami Strobą i Jeżem przygotowali wstępną propozycję podziału ordynariatu gorzowskiego. Swe sugestie

---

[156] Por. DULLAK, s. 79; A. MICEWSKI, *Kardynał Wyszyński*…, dz. cyt., s. 309.

[157] Por. *O pojmowaniu normalizacji stosunków między państwem a Kościołem*, Biuletyn Biura Prasowego Episkopatu Polski nr 26, 21.06.1971, za: DULLAK, s. 80-81; zob. także P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 11-13.

[158] Por. K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 76; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 82-83, 88-89, 111-112. Problem własności budynków kościelnych na Pomorzu Zachodnim przybliża: K. KOWALCZYK, *Stosunki państwo – Kościół*…, dz. cyt., s. 29, 32-33, 40 i 44.

[159] Por. DULLAK, s. 80-83; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 13-14.

zawarli w piśmie z 1 czerwca 1970 roku, przesłanym na ręce prymasa Wyszyńskiego[160]. Liczący w sumie siedem stron dokument składał się z dwóch części. W pierwszej proponowano podział diecezji gorzowskiej na trzy nowe diecezje: gorzowską z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim, szczecińską z siedzibą w Szczecinie oraz kołobrzeską z siedzibą w Koszalinie lub Słupsku. Wszystkie te diecezje miałyby swoje odniesienia do wcześniejszych, historycznie istniejących diecezji: lubuskiej, wolińskiej i kamieńskiej oraz kołobrzeskiej. W piśmie stwierdzono, że taki podział nawiązywałby do czasów piastowskich i oznaczał rzeczywisty powrót do macierzy trzech diecezji, należących dawniej do bezspornie polskiej metropolii gnieźnieńskiej. Obok argumentów historycznych, podano także uzasadnienie statystyczne i duszpasterskie[161]. Druga część listu, zatytułowana *Konkretne elementy skutecznej realizacji podziału diecezji* zawierała wskazania personalne, jurydyczne oraz „budynkowo-administracyjne"[162].

Kolejne pismo w tej samej sprawie na ręce prymasa Polski biskup Wilhelm Pluta skierował już 24 grudnia 1970 roku. Prosił go w nim „jako Przewodniczącego Episkopatu Polski(…) o wszczęcie starań o podział administracji apostolskiej gorzowskiej na trzy diecezje z siedzibami w Gorzowie Wielkopolskim, Kołobrzegu i Szczecinie"[163]. Pismo, tym razem liczące już jedenaście stron, choć zasadniczo podobne w treści, w porównaniu do poprzedniego wyróżniało się obszerniejszą argumentacją historyczną, na poparcie której wskazano literaturę przedmiotu, obejmującą starsze i nowsze pozycje naukowe. W piśmie nie wspominano już o możliwości umiejscowienia stolicy diecezji kołobrzeskiej w Słupsku, wymieniając

[160] W. PLUTA, *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej*, 1.06.1970, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK. List ten nosi roboczy tytuł – *Wersja I*.

[161] Por. *tamże*, s. [1]-5; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 83-84; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 548; DULLAK, s. 87-88; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 105; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 113-114. W liście pojawiała się nawet sugestia, by zaproponować Stolicy Apostolskiej utworzenie arcybiskupstwa w Kołobrzegu z dwoma sufraganiami: lubuską i szczecińską, ponieważ wszystkie biskupstwa istniejące w Polsce w 1000 roku, czyli Kraków, Poznań i Wrocław, są arcybiskupstwami.

[162] Por. W. PLUTA, *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej*, 1.06.1970, dz. cyt., s. 6-7; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 114. W ramach rozwiązań personalnych, proponowano obsadzić na nowych diecezjach ówczesnych biskupów pomocniczych: biskupa Strobę w Szczecinie a biskupa Jeża w Słupsku (Kołobrzegu). Pod względem prawnym wskazywano konieczność posiadania przez ordynariuszy pełnej i niezależnej jurysdykcji w swych diecezjach. W części „budynkowo-administracyjnej" analizowano możliwości lokalowe odnośnie kościołów katedralnych i miejsca siedziby biskupa.

[163] W. PLUTA, *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej*, 24.12.1970, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK. List ten nosi roboczy tytuł – *Wersja III*. W teczce *Podział* znajduje się też pismo bez daty, opatrzone nazwą – *Wersja II*. Odręczna notatka umieszczona na niej informuje, iż: „nie ujrzała światła dziennego a części od strony 4-6, przeszły do wersji III", por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 169; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 114.

jedynie Kołobrzeg. Argumenty przemawiające za podziałem na trzy diecezje miały charakter historyczny, statystyczny, duszpasterski, a także społeczno-socjologiczny[164].

Kolejne miesiące przynosiły dalsze starania Kościoła w Polsce o ostateczne uregulowanie organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Biskupi zebrani na konferencji episkopatu Polski, obradującej na terenie diecezji gorzowskiej 23-24 czerwca 1971 roku, wystosowali w tej sprawie specjalny telegram do Pawła VI[165]. Rozmowy i konsultacje ze Stolicą Apostolską prowadził także biskup Bronisław Dąbrowski. Przebywał on w Rzymie m.in. od 18 do 30 kwietnia 1972 roku. 24 kwietnia złożył w Sekretariacie Stanu specjalne *Pro memoria* dotyczące utworzenia organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich[166]. Kolejny raz zabrali w tej sprawie głos również biskupi administracji apostolskiej w Gorzowie Wielkopolskim, którzy 10 maja 1972 roku na ręce prymasa Polski skierowali pismo: *Pro memoria Gorzowa w sprawie uregulowania stanu prawnego diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych*[167].

Obszerny dokument przesłany kardynałowi Wyszyńskiemu składał się z czterech części. Już we wstępie autorzy dobitnie stwierdzali: „Dobro Kościoła w Polsce wymaga, by niezależnie od ratyfikacji unormowany został stan prawny diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych oraz by diecezja gorzowska podzielona została na trzy samodzielne jednostki kościelne: gorzowską, szczecińską, i kołobrzeską”[168].

W pierwszej części dokumentu znalazły się argumenty wskazujące na konieczność uregulowania stanu prawnego diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Za takim rozwiązaniem przemawiały, według autorów, następujące racje:

---

[164] Por. W. PLUTA, *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej*, 24.12.1970, dz. cyt., s. [1-11]; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 84; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 549; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 105; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 114. Gdy chodzi o argumenty społeczno-socjologiczne, biskup Pluta wskazywał, że przez lata ludność zamieszkująca poszczególne województwa, które wejdą w skład nowych diecezji, wytworzyła własne tradycje i stanowi zwartą grupę społeczną.

[165] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 549-550; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 112-113.

[166] Por. P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 14-17. Dokładne sprawozdanie z rozmów odbytych w Rzymie w dniach 18-30 kwietnia 1972 roku, zob. *tamże*, s. 60-68.

[167] *Pro memoria Gorzowa w sprawie uregulowania stanu prawnego diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, 10.05.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK. Dokument został opublikowany drukiem w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 95-103. W niniejszej rozprawie podano odnośniki do wersji opublikowanej. Na temat dokumentu pisali: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 550; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 169; DULLAK, s. 90-92; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 79-80; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 743-744; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 105; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 115-116; TENŻE, *Kardynał Stefan Wyszyński…*, dz. cyt., s. 56.

[168] Por. *Pro memoria Gorzowa*…, dz. cyt., s. 95.

stan prawny diecezji ma charakter tymczasowy, a są już spełnione warunki stawiane przez prawo kanoniczne do erygowania samodzielnych diecezji; na tych terenach zamieszkuje około 9 milionów katolików narodowości polskiej, którzy z duszpasterzami odbudowali życie religijne w wymiarze duchowym i materialnym oraz od wielu lat domagają się ostatecznego uregulowania organizacji kościelnej; pod adresem Stolicy Apostolskiej często ponawiane są zarzuty ze strony władz i społeczeństwa, że nie chce podjąć decyzji, opowiadając się po stronie Niemców; całość życia społecznego i religijnego tych terenów nie odbiega od reszty kraju, tylko w dziedzinie administracji kościelnej sytuacja jest tymczasowa; ostateczna regulacja stanu prawnego przyczyni się do wzrostu autorytetu episkopatu w polskim społeczeństwie i autorytetu biskupów tych ziem w Kościele powszechnym, zwłaszcza w kolegium biskupów[169].

W drugiej części podano argumenty za podziałem diecezji gorzowskiej na mniejsze kościelne jednostki administracyjne. Było to powtórzenie treści listu z 24 grudnia 1970 roku, w którym wskazano argumenty historyczne, dane statystyczne, sytuację duszpasterską, a także uwarunkowania społeczne i narodowościowe[170].

Trzecia część pisma zawierała argumenty przemawiające za łącznym potraktowaniem sprawy ustalenia administracji kościelnej i podziału diecezji gorzowskiej. Autorzy podali trzy argumenty: wypowiedzi władz państwowych wskazujące na to, że strona rządowa liczy się z podziałem diecezji gorzowskiej przy ustalaniu stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych; łącznego załatwienia obu spraw oczekiwali kapłani i wierni, obawiający się, że, w przypadku braku decyzji, Stolica Apostolska będzie oskarżana o zwlekanie; odłożenie przez Kościół sprawy podziału diecezji gorzowskiej na później może spowodować w przyszłości duży sprzeciw państwa, w efekcie którego do podziału w ogóle nie dojdzie[171].

Najistotniejsza i najciekawsza wydaje się czwarta część *Pro memoria*. Zawarto w niej sposoby łącznego uregulowaniu obu omawianych spraw. Autorzy przedstawili cztery możliwe do przyjęcia warianty, a także zalety i wady każdego z nich, określone w dokumencie jako *pro* i *contra*.

Wariant A obejmował jedynie decyzje personalne i przewidywał nominacje dotychczasowych administratorów we Wrocławiu, Opolu, Olsztynie i Gorzowie

[169] Por. *tamże*, s. 95-96; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 84.
[170] Por. *Pro memoria Gorzowa*…, dz. cyt., s. 96-99.
[171] Por. *tamże*, s. 99.

Wielkopolskim na biskupów rezydencjalnych, a w Szczecinie i Koszalinie jedynie na administratorów apostolskich do czasu porozumienia się z władzami państwowymi. Wśród zalet takiego rozwiązania wskazywano: częściowe rozpoczęcie procesu stabilizacji, wskazanie woli definitywnego jej dokończenia ze strony Stolicy Apostolskiej, zapowiedź podziału diecezji gorzowskiej w przyszłości i brak konfliktu z władzami państwowymi, które mogłyby sprzeciwiać się podziałowi. Jako wady tego „najskromniejszego rozwiązania" wskazano częściowy i tymczasowy charakter decyzji oraz możliwość wystąpienia w przyszłości sprzeciwu władz wobec ostatecznych kroków Stolicy Apostolskiej[172].

Wariant B szedł krok dalej, gdyż obok decyzji personalnych przewidywał erekcję bądź delimitacje diecezję istniejących już na Ziemiach Zachodnich i Północnych. W Szczecinie i Koszalinie przewidywano ustanowienie jedynie administratur apostolskich bądź jednostek określanych ogólnie jako terytorium szczecińskie i koszalińskie. Plusem takiego rozwiązania była bardziej zaawansowana stabilizacja organizacji kościelnej niż w wariancie poprzednim, zarówno w odniesieniu do czterech istniejących już diecezji jak i dwóch projektowanych, a także usunięcie zarzutu tymczasowości pod adresem Stolicy Apostolskiej. Wadą opisywanego wariantu były możliwe sprzeciwy władz wobec utworzenia nowych administratur apostolskich[173].

Wariant C przewidywał całościowe rozwiązanie sprawy organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Obejmował on nominacje personalne połączone z erekcją sześciu diecezji: czterech dotychczas istniejących oraz diecezji szczecińskiej z siedzibą w Szczecinie i diecezji kołobrzeskiej z siedzibą w Koszalinie. Taki wariant najlepiej zadowoliłby zarówno władze państwowe jak i duchowieństwo oraz wiernych, oczekujących ostatecznych decyzji. Ewentualny sprzeciw i niezadowolenie rządzących byłby źle odebrany zarówno w Polsce jak i za granicą[174].

Autorzy listu wspomnieli także o *Wariancie D* zakładającym jedynie regulację organizacji kościelnej w diecezji wrocławskiej i olsztyńskiej. Takie rozwiązanie biskupi polscy, zebrani na Jasnej Górze 5 maja 1972 roku, uznali za zbyt minimalistyczne. Do tego zdania przychylili się także autorzy *Pro memoria*, którzy w podsumowaniu stwierdzili, że władze państwowe z pewnością zaakceptowałyby bez zastrzeżeń

[172] Por. *tamże*, s. 99-100.
[173] Por. *tamże*, s. 101.
[174] Por. *tamże*, s. 101-102.

warianty A i *B*, należy zatem odrzucić *wariant D*. Wydaje się jednak, że za najbardziej odpowiedni autorzy pisma uznawali *wariant C*. W zakończeniu listu zawarli następującą deklaracje: „Biskup ordynariusz gorzowski i biskupi sufragani pozostawiają ostateczną decyzję Jego Eminencji księdzu prymasowi i Stolicy Apostolskiej, wyrażają też gotowość wykonania z Bożą pomocą każdej decyzji”[175].

Wydarzenia, które poprzedziły ostateczne decyzje dotyczące ustalenia stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, w tym powstanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, miały miejsce w maju i czerwcu 1972 roku. W maju nastąpiła ratyfikacja układu pokojowego pomiędzy rządami Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej i Niemieckiej Republiki Federalnej z 7 grudnia 1970 roku. Bundestag dokonał ratyfikacji 17 maja, a dzień później uczynił to sejm PRL. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpiła 3 czerwca 1972 roku, a układ wszedł w życie 7 czerwca[176].

W takiej sytuacji działania podjęła polska strona kościelna. Sekretarz episkopatu Polski biskup Bronisław Dąbrowski przeprowadził trzy rozmowy z dyrektorem Urzędu do Spraw Wyznań – ministrem Aleksandrem Skarżyńskim w sprawie ustalenia organizacji kościelnej i przyszłych decyzji Stolicy Apostolskiej. W imieniu rządu polskiego minister proponował, by decyzje pojęto w dwóch etapach: najpierw erekcja diecezji i ogłoszenie tego faktu publicznie, a dopiero później nominacja biskupów ordynariuszy, po uzgodnieniach ze stroną rządową[177]. W niedługim czasie biskup Dąbrowski udał się do Rzymu, gdzie przebywał od 2 do 27 czerwca 1972 roku, prowadząc na miejscu rozmowy i starania o szybkie decyzje papieża i Stolicy Apostolskiej w polskiej sprawie[178].

W oczekiwaniu na ostateczne rozwiązania, w czerwcu 1972 roku atmosfera w Polsce stawała się coraz bardziej napięta. W szczególności podsycały ją środki masowego przekazu, poddając w wątpliwość decyzje Stolicy Apostolskiej w sprawie stabilizacji kanonicznej diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych,

[175] Por. *tamże*, s. 102-103.

[176] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 85; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 550; E. PAŁYGA, *Polsko-watykańskie stosunki*.., dz. cyt., s. 256;

[177] Por. DULLAK, s. 84. Sprawozdania z rozmów z ministrem Skarżyńskim, zob. P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 69-71.

[178] Por. *tamże*, s. 19-25. Na początku pobytu w Rzymie biskup Dąbrowski przekazał stronie watykańskiej list prymasa Polski z 31 maja 1972 roku z prośbą o uregulowanie kościelnej organizacji na Ziemiach Zachodnich i Północnych, zawierający konkretne rozwiązania w tej kwestii. Treść listu streszcza: G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 116. Sprawozdanie z rozmów odbytych w Rzymie w dniach 5-27 czerwca zob. P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 71-94.

bądź oskarżające Watykan o zwlekanie z podjęciem ostatecznych rozwiązań. W takiej sytuacji raz jeszcze głos zabrał biskup Wilhelm Pluta – administrator apostolski w Gorzowie Wielkopolskim, który 18 czerwca skierował list do prymasa Polski, kardynała Wyszyńskiego[179].

Biskup Pluta ukazywał w nim niepokoje i zdenerwowanie władz oraz opinii publicznej wobec braku decyzji Watykanu. Wskazał na niebezpieczeństwo wydania przez rządzących oświadczenia, w którym zostałyby również ukazane opinie biskupów w sprawie kanonicznego uregulowania sytuacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych, a które stanowiłyby oskarżenie wobec Stolicy Apostolskiej. Takie posunięcie mogłoby doprowadzić do osłabienia wśród wiernych autorytetu papieża. Biskup Pluta zachęcał, by poinformować Stolicę Apostolską o atmosferze panującej w Polsce oraz poprosić o podjęcie ostatecznych decyzji. Sugerował także, by biskup Dąbrowski pozostał w Rzymie, aż do pozytywnego załatwienia wszystkich spraw, po myśli polskiego Kościoła[180]. Do listu dołączone było pismo, przesłane 19 czerwca przez biskupa Plutę na ręce biskupa Dąbrowskiego, które zawierało wyjaśnienia w sprawie przebywania na terenie administracji gorzowskiej ludności niemieckiej. W piśmie tym autor stwierdzał, że nie ma w niej problemu Niemców, zarówno pod względem narodowościowym jak i duszpasterskim, i że taką właśnie informację należy jak najszybciej przekazać Stolicy Apostolskiej[181].

Po zakończeniu rozmów w Rzymie, kiedy Stolica Apostolska podjęła już decyzję o kanonicznym uregulowaniu organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, biskup Bronisław Dąbrowski, za pośrednictwem ambasady polskiej, pragnął poinformować o tej gotowości rząd PRL. Uczynił to w piśmie *Pro memoria w sprawie organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich* z 20 czerwca 1972 roku[182], przekazanym na ręce ambasadora polskiego Kazimierza Sidora. Następnego dnia ambasador przekazał treść tego pisma szyfrogramem do Departamentu IV Ministerstwa

[179] W. PLUTA, *List do kard. Stefana Wyszyńskiego, w sprawie powołania kanonicznych diecezji na ziemiach zachodnich i północnych*, 18.06.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK. Dokument został opublikowany drukiem w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej…*, dz. cyt., s. 103-104.

[180] Por. W. PLUTA, *List do kard. Stefana Wyszyńskiego, w sprawie powołania kanonicznych diecezji na ziemiach zachodnich…*, dz. cyt., s. 103-104; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 169; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s.106; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 117; TENŻE, *Kardynał Stefan Wyszyński…*, dz. cyt., s. 56-57.

[181] Por. W. PLUTA, *List do bpa Bronisława Dąbrowskiego, sekretarza episkopatu Polski, w sprawie przebywania ludności niemieckiej na terenie administracji gorzowskiej*, 19.06.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK. Dokument został opublikowany drukiem w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej…*, dz. cyt., s. 105-107.

[182] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 550; DULLAK, s. 82; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 21-22.

Spraw Zagranicznych[183]. W *Pro memoria* biskup Dąbrowski przypomniał, że episkopat Polski, zgodnie z *porozumieniem* z 1950 roku, przez wiele lat czynił starania w Stolicy Apostolskiej o kanoniczną regulację organizacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych. Wrócił także do ostatniej rozmowy z ministrem Andrzejem Skarżyńskim, w której ustalił, że w odpowiednim momencie poinformuje stronę rządową o zamiarach Watykanu oraz zasięgnie opinii co do podziału diecezji gorzowskiej i nominacji nowych biskupów ordynariuszy. Zasadniczą treścią tego pisma było pytanie, zgodne z dekretem z 31 grudnia 1956 roku: „Czy rząd PRL nie wnosi zastrzeżeń przeciwko: podziałowi gorzowskiej administracji apostolskiej na trzy diecezje: gorzowską, szczecińską czyli kamieńską i koszalińską czyli kołobrzeską; utworzenia siedzib biskupich dla diecezji szczecińskiej w Szczecinie, a dla koszalińskiej w Koszalinie; mianowaniu biskupami: szczecińskim biskupa Jerzego Strobę i biskupem koszalińskim biskupa Ignacego Jeża?”[184]. W drugiej części pisma biskup Dąbrowski umieścił argumentację przemawiającą za podziałem oraz przedstawionymi kandydatami na biskupów oraz mapy z przebiegiem granic tworzonych diecezji[185].

Do *Pro memoria* dołączone były osobiste uwagi biskupa Dąbrowskiego. Podkreślał on życzliwość papieża i arcybiskupa Casaroliego w ostatecznym załatwieniu sprawy kanonicznej regulacji organizacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych. Streszczając raz jeszcze podjęte przez Stolicę Apostolską decyzje, podkreślał ich historyczny i polityczny wydźwięk. Biskup Dąbrowski zaznaczył, że, chcąc uniknąć konfliktu z obowiązującym w Polsce prawem, poprosił, aby nie ogłaszać decyzji przed uzgodnieniami ze stroną rządową. Jednocześnie apelował do władz, by swe stanowisko wypowiedziały jak najszybciej wobec podejmowanych przez różne czynniki prób storpedowania planów Stolicy Apostolskiej, ostrzegając przy tym, że przygotowane decyzje mogą nigdy nie zostać wprowadzone w życie[186].

W podobnym duchu wypowiadał się polski ambasador w Rzymie. W uwagach pod tekstem *Pro memoria* Kazimierz Sidor pisał o ciągłych naciskach na Watykan

[183] K. SIDOR, *Szyfrogram nr 6775/2367 ambasadora PRL w Rzymie do Departamentu IV MSZ*, 21. 06. 1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 107-109.

[184] Por. *tamże*, s. 107-108.

[185] Por. *tamże*, s. 108. Wśród argumentów za podziałem administracji gorzowskiej wymieniono: wielkość administracji czyli 1/7 kraju, trudności komunikacyjne dla duchownych i wiernych, położenie na terenie pięciu województw; znaczenie historyczne i psychologiczne – prawa Polski do tych ziem i uznawanie ich przez Stolicę Apostolską, umiejscowienie stolicy biskupstwa w Szczecinie, którego polskość strona niemiecka atakowała. Za wymienionymi kandydatami na biskupów przemawiały: pozytywne cechy osobowe, ich zaangażowanie w ugruntowywanie polskości, rezygnacja Stolicy Apostolskiej z tradycyjnego *Terna*.

[186] Por. DULLAK, s. 85-86.

ze strony niemieckiej, by powstrzymać lub odłożyć decyzje w sprawie organizacji kościelnej w Polsce. Zauważył także, że Stolica Apostolska wymogła na kardynale Juliuszu Doepfnerze oświadczenie popierające wspomniane decyzje, które miało zostać opublikowane w najbliższych dniach. Ponadto Watykan nie przyjął do wiadomości wyboru wikariusza kapituły pilskiej, którego dokonano w Niemczech, zaraz po śmierci poprzednika. Ambasador zwrócił uwagę, że rozmowy biskupa Dąbrowskiego z papieżem Pawłem VI i arcybiskupem Casarolim miały poufny charakter tak, aby zablokować ewentualne ataki i przeszkody w podejmowaniu decyzji. W zakończenie uwag prosił stronę rządową i premiera o jak najszybszą odpowiedź, gdyż, po wyrażeniu zgody przez stronę polską, Stolica Apostolska jest gotowa natychmiast ogłosić swe decyzje, co zamknie raz na zawsze spekulacje i zabiegi ze strony niemieckiej[187].

Wobec braku odpowiedzi ze strony polskiego rządu, po spotkaniu z arcybiskupem Casarolim 26 czerwca 1972 roku, ambasador Kazimierz Sidor skierował kolejny szyfrogram do Polski, tym razem do ministra spraw zagranicznych Stefana Olszowskiego[188]. Ambasador informował w nim o spotkaniu, a także o przesunięciu o dwa dni daty ogłoszenia komunikatu Stolicy Apostolskiej w sprawie polskiej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, ze względu na chęć zachowania przez Watykan lojalności wobec polskiego rządu, który nie wyraził swego zdania w tej sprawie. Przekazywał także wyjaśnienia arcybiskupa Casaroliego, że Watykan w oficjalnych tekstach nie używa formuł politycznych, ale taki sens komunikatu będzie wynikał z podjętych decyzji – ustanowienia nowych diecezji i mianowania w nich biskupów. W komunikacie, który arcybiskup obiecał przekazać dnia następnego, miała się także znaleźć informacja o przynależności metropolitalnej diecezji zachodnich i północnych. Ambasador Sidor pisał również, że Stolica Apostolska poinformowała o decyzjach stronę niemiecką i, pomimo jej nacisków, nie zmieniła swego stanowiska[189].

W tym samym dniu, 26 czerwca 1972 roku Stolica Apostolska poinformowała o swych decyzjach episkopat Polski. Uczynił to prefekt Rady do spraw Publicznych

[187] Por. K. SIDOR, *Szyfrogram nr 6775/2367 ambasadora PRL…*, dz. cyt., s. 109.
[188] K. SIDOR, *Szyfrogram nr 6985/3302 ambasadora PRL w Rzymie do Departamentu IV MSZ – ministra spraw zagranicznych Stefana Olszowskiego*, 26.06.1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 109-110.
[189] Por. *tamże*; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 83; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 22-24.

Kościoła – kardynał Jean-Marie Villot w specjalnym liście do prymasa Polski[190]. Z radością powiadamiał w nim kardynała Wyszyńskiego o decyzjach, które podjął Paweł VI, uwzględniając prośby, przedstawiane mu z motywów duszpasterskich przez episkopat oraz prymasa Polski w piśmie z 31 maja 1972 roku. Na pierwszym miejscu zostało wymienione erygowanie diecezji: opolskiej, gorzowskiej, szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej oraz określenie nowych granic archidiecezji wrocławskiej. Po drugie, wspomniano o przynależności metropolitalnej diecezji: diecezję warmińską ustanowiono sufraganią archidiecezji warszawskiej; diecezje gdańską, szczecińsko-kamieńską i koszalińsko-kołobrzeską – sufraganiami archidiecezji gnieźnieńskiej, a diecezje opolską i gorzowską – archidiecezji wrocławskiej. Po trzecie, kardynał Villot przedstawił papieskie decyzje dotyczące nominacji biskupów: arcybiskupa Bolesława Kominka na stolicę arcybiskupią we Wrocławiu, biskupa Józefa Drzazgę na stolicę biskupią Kościoła warmińskiego, biskupa Franciszka Jopa – Kościoła opolskiego, biskupa Wilhelma Plutę – Kościoła gorzowskiego, biskupa Jerzego Strobę – Kościoła szczecińsko-kamieńskiego oraz biskupa Ignacego Jeża – Kościoła koszalińsko-kołobrzeskiego[191]. Ponadto kardynał zaznaczył, że Ojciec święty upoważnił prymasa, by przystąpił do wykonania wymienionych decyzji, nie czekając na nadejście odpowiednich dokumentów papieskich. W liście znalazła się także informacja dotycząca granic poszczególnych diecezji, inkardynacji księży oraz erekcji katedr i prokatedr w niektórych diecezjach[192]. Na zakończenie kardynał Villot poinformował prymasa Wyszyńskiego, że komunikat zawierający decyzje papieskie odnośnie Polski zostanie opublikowany w „L'Osservatore Romano", 28 czerwca 1972 roku po południu[193].

Oczekiwana odpowiedź polskiego rządu nadeszła 27 czerwca 1972 roku w liście skierowanym do biskupa Dąbrowskiego przez ministra Skarżyńskiego. W imieniu prezesa Rady Ministrów, zakomunikował on, że strona rządowa przyjmuje

---

[190] J. VILLOT, *Pismo prefekta Rady do spraw Publicznych Kościoła do kardynała Stefana Wyszyńskiego*, 26.06.1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 110-112; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 169.

[191] Wszystkie nominacje dotyczyły biskupów już posługujących, którzy z biskupów tytularnych stali się biskupami diecezjalnymi.

[192] Gdy chodzi o granicę diecezji, Stolica Apostolska zaakceptowała propozycje złożone przez prymasa i episkopat Polski. Szczegóły miały znaleźć się w poszczególnych bullach. Odnośnie przynależności księży, bulle miały zarządzić, iż będą inkardynowani do diecezji, w których pełnią świętą posługę lub posiadają kanoniczną rezydencję. Stolica Apostolska zezwalała jednak na praktykę, by w poszczególnych przypadkach, dokonać zmiany diecezji. Pismo mówiło także o erekcji katedr i prokatedr w diecezji warmińskiej, szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej, upoważniając prymasa Polski do podjęcia decyzji wykonawczej w tych sprawach.

[193] Por. J. VILLOT, *Pismo prefekta Rady*…, dz. cyt., s. 110-112.

do wiadomości gotowość Stolicy Apostolskiej do kanonicznego uregulowania organizacji kościelnej w województwach zachodnich i północnych, a także docenia starania episkopatu Polski w tej dziedzinie. Minister napisał także, że rząd PRL nie wyraża zgody na utworzenie i obsadę personalną nowych diecezji – szczecińskiej i koszalińskiej – poprzez podział diecezji gorzowskiej. Takie decyzje mogą być jedynie przedmiotem przyszłych rozważań, po dostosowaniu przez Stolicę Apostolską granic administracji kościelnej w województwach zachodnich i północnych do polskich granic państwowych, a także po wystąpieniu z takim wnioskiem do premiera przez przewodniczącego episkopatu Polski. List kończyło sformułowanie: „Odpowiedź niniejsza zostaje udzielona w myśl art. 1 i 4 Dekretu z 31 grudnia 1956 roku o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych”[194].

Sekretarz polskiego episkopatu – biskup Bronisław Dąbrowski uznał taką reakcję rządu PRL, za niezgodną z prawem i bez żadnego znaczenia. Uważał, że, zgodnie z przepisami dekretu z 31 grudnia 1956 roku, na tworzenie diecezji wymagane było tylko uprzednie porozumienie się z właściwym organem państwowym, a to zostało już dawno uczynione. Podobnie, odnośnie nominacji biskupich dekret nakazywał sprawdzenie, czy strona rządowa nie ma wobec kandydatów uzasadnionych zastrzeżeń. W piśmie ministra Skarżyńskiego nie były wskazane imiennie takie zastrzeżenie, a jedynie wyrażony ogólny brak zgody na utworzenie diecezji i nominacje biskupów. Przedstawiając odpowiedź rządu w Sekretariacie Stanu, biskup Dąbrowski wraz z księdzem Orszulikiem zapewnił, że sprzeciw władz ma jedynie charakter prestiżowy. Obiecał także, że po powrocie do kraju będzie osobiście wyjaśniał tę sprawę. Ustalono, że decyzje papieża w sprawach polskich diecezji na zachodzie i północy zostaną ogłoszone w ustalonym terminie, czyli 28 czerwca[195].

Długoletnie starania, działania i rozmowy, podejmowane zarówno przez prymasa Wyszyńskiego, poszczególnych biskupów jak i cały polski episkopat, przyniosły wreszcie oczekiwany skutek. W dniach 27-28 czerwca 1972 roku

[194] Por. A. SKARŻYŃSKI, *Pismo do sekretarza Episkopatu bpa Bronisława Dąbrowskiego*, Nr RK 400/1d/72, 27.06.1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 112-113; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 550; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 169-170; DULLAK, s. 83 i 86, K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 82. Kozłowski opisuje także późniejsze próby wyjaśnienia z polską stroną rządową podjętych przez papieża decyzji, które zakończyły się ich akceptacją przez władze PRL, co pozwoliło odbyć nowo mianowanym biskupom uroczyste ingresy, por. *tamże*, s. 83-84, 88-90.

[195] Por. *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej…*, dz. cyt., s. 113. Informacje te zostały umieszczone jako komentarz do opisywanej odpowiedzi rządu z 27 czerwca 1972 roku. Na ten temat zob. także P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 24-25.

odbywało się w Krakowie 131. zebranie plenarne Konferencji Episkopatu Polski. W drugim dniu obrad, 28 czerwca, zgodnie ze wcześniejszymi ustaleniami dokonanymi w Watykanie, ogłoszona została decyzja Pawła VI o definitywnym, kanonicznym uregulowaniu organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski[196]. Papież dokonał tego bullą *Episcoporum Poloniae coetus,* mocą której erygował cztery nowe diecezje: opolską, gorzowską, szczecińsko-kamieńską i koszalińsko-kołobrzeską, określił ich przynależność metropolitalną, a także przynależność diecezji gdańskiej i warmińskiej oraz podjął inne, szczegółowe decyzje wynikające z powyższych aktów. Jako wykonawcę swoich postanowień Ojciec święty wskazał kardynała Wyszyńskiego[197]. Szczegóły papieskich decyzji biskupi przekazali wiernym w *Komunikacie ze 131 Konferencji Plenarnej*[198], a także w liście pasterskim *Historyczny akt Stolicy Apostolskiej* z 30 października 1972 roku[199].

Bulla *Episcoporum Poloniae coetus* papieża Pawła VI powołała więc do istnienia diecezję koszalińsko-kołobrzeską. W myśl tego papieskiego dokumentu nowo erygowana jednostka administracji kościelnej objęła teren województwa koszalińskiego i powiatu lęborskiego oraz parafii Kostkowo i Wierzchucino. Diecezja, której stolicą, ustanowiono Koszalin, została włączona do metropolii gnieźnieńskiej, a biskup koszalińsko-kołobrzeski miał podlegać tamtejszemu metropolicie[200]. Katedrą biskupią został ustanowiony kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej

---

[196] Por. Z. HRAPKOWICZ, *Ustanowienie stałej organizacji kościelnej na Śląsku, Pomorzu i Warmii*, NP 19(1972) t. 38, s. 265; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 170; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 25-28; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 118. Wspomniany historyczny fakt podają w opracowaniach wszyscy autorzy zajmujący się historią diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

[197] PAWEŁ VI, *Bulla Episcoporum Poloniae coetus*, 28.06.1972, AAS 64(1972), s. 657-659; tekst polski w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 116-119. W pracy będą podawane odnośniki do tekstu polskiego. Wdzięczność wobec papieża za podjęte decyzje biskupi wyrazili bezpośrednio w czasie konferencji episkopatu Polski, podczas audiencji u Pawła VI 9 listopada 1972 roku, w komunikatach i listach pasterskich do wiernych oraz w czasie pielgrzymki na Jasną Górę, 26 sierpnia 1972 roku. Więcej na ten temat, zob. DULLAK, s. 94-97; Z. HRAPKOWICZ, *Ustanowienie stałej organizacji*…, dz. cyt., 266-267; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 106; P. RAINA, *Arcybiskup Dąbrowski*…, dz. cyt., s. 28-29; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 123-124.

[198] KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Komunikat z 131Konferencji Plenarnej*, 28.06.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 4-6; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 554; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 83, 93-95. Komunikat zawierał wyjaśnienie papieskich decyzji, także w aspekcie społecznym i relacji pomiędzy Polską a Niemcami. Podano w nim informacje o erygowanych diecezjach, nominowanych biskupach, ustanowionych kościołach katedralnych i konkatedralnych oraz inkardynacji duchownych. W zakończenie podano tekst telegramu prymasa Polski do premiera Piotra Jaroszewicza.

[199] Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *List pasterski „Historyczny akt Stolicy Apostolskiej”*, 30.10.1972, Teczka *Biuletyn duszpasterski 1972-1973*, ADKK; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 78.

[200] Por. PAWEŁ VI, *Bulla Episcoporum Poloniae…*, dz. cyt., s. 117; KONGREGACJA BISKUPÓW, *Pismo do Księdza Prymasa powiadamiające o przyłączeniu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do metropolii gnieźnieńskiej*, 29.07.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 16-17; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 85; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 552-553; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 121; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 17-18.

Maryi Panny w Koszalinie, zaś konkatedrą – kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kołobrzegu. Obydwa kościoły otrzymały przywileje i odznaki przysługujące z prawa powszechnego katedrom Kościoła katolickiego[201].

Nowa diecezja zajmowała obszar 19 245 km^2, liczyła 871 900 mieszkańców oraz była podzielona na 13 dekanatów, w których znajdowało się 110 parafii diecezjalnych i 27 zakonnych. W diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej posługiwało 185 kapłanów diecezjalnych i 132 zakonnych oraz 20 przybyłych z innych diecezji, a także 18 księży studentów i emerytów. Na terenie diecezji znajdowało się 546 kościołów, w tym 137 parafialnych, 26 pomocniczych i 382 filialnych oraz 17 kaplic[202].

Pierwszym biskupem koszalińsko-kołobrzeskim został mianowany dotychczasowy sufragan diecezji gorzowskiej – biskup Ignacy Jeż[203].

---

[201] Por. KONGREGACJA BISKUPÓW, *Pismo ustanawiające Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie Katedrą, a kolegiatę kołobrzeską konkatedrą nowej diecezji*, 28. 06. 1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 16; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Zarys dziejów Kościoła…*, dz. cyt., s. 85; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 553; Z. HRAPKOWICZ, *Ustanowienie stałej organizacji….*, dz. cyt., s. 266; *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1992*, red. M. CZERNER, Koszalin 1995, s. 13 i 364; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia i terytorium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, StKKoł 5(2000), s. 123; TENŻE, *Obraz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w „Listach pasterskich" biskupa Ignacego Jeża w latach 1972-1992*, StKKoł 6(2001), s. 249; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 20.

[202] Por. *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane statystyczne*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 53; *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane statystyczne – errata*, KKWD 2(1973) nr 3-4, s. 58; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w latach 1972-1992*, StKKoł 11(2007), s. 11; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 557-559; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 278; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 12; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 121; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 18-19. Charakterystykę nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeską przedstawili w swych opracowaniach m.in.: DULLAK, s. 108-109; P. MIELCZAREK, *Jaka jest nasza nowa Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska?*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 53-57; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 123-131. Spojrzenie na diecezję z perspektywy czasu przedstawia: I. JEŻ, *Refleksje biskupa seniora diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na temat trzydziestolecia jej istnienia*, StKKoł 7(2002), s. 7-10.

Podana przez autora rozprawy liczba dekanatów oraz parafii diecezjalnych i zakonnych odbiega od danych znajdujących się w ogólnie dostępnych wskazanych publikacjach. Nieścisłości te zostaną wyjaśnione w trzecim rozdziale dysertacji, który będzie poświęcony m. in. rozwojowi sieci dekanatów i parafii.

[203] Por. PAWEŁ VI, *Bulla mianująca J. Eks. Ks. Bpa Ignacego Jeża biskupem ordynariuszem nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 28.06.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 14-15; S. WYSZYŃSKI, *Pismo do ks. bpa Ignacego Jeża powiadamiające o mianowaniu go ordynariuszem nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, N. 2186/72/P, 29.06.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 6-8. Bullę biskup Jeż otrzymał o wiele później niż pismo od prymasa Polski, bo dopiero w czasie pielgrzymki do Rzymu 18 listopada 1972 roku, por. *Kronika pielgrzymki dziękczynnej Ks. Bpa Ordynariusza do Rzymu*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 49-50.

4. IGNACY JEŻ – PIERWSZY BISKUP KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKI

Ignacy Ludwik Jeż urodził się 31 lipca 1914 roku w Radomyślu Wielkim, w powiecie Mielec, położonym na terenie diecezji tarnowskiej[204]. Jego ojciec – Jan był urzędnikiem sądowym, a matka – Jadwiga, z domu Liszkowska zajmowała się domem. Ignacy był najmłodszy z czwórki rodzeństwa, miał brata Kazimierza urodzonego w 1907 roku oraz dwie siostry Łucję i Wandę[205]. Sakrament chrztu świętego przyjął 22 sierpnia 1914 roku w miejscowym kościele parafialnym pw. Przemienienia Pańskiego otrzymując imię świętego patrona dnia swych urodzin – Ignacego z Loyoli[206].

4.1. Droga do kapłaństwa (1914-1937)

Pierwsze lata życia Ignacego Jeża przypadły na bardzo trudne czasy pierwszej wojny światowej. Tereny Polski, znajdującej się pod zaborami, stały się areną działań wojennych, co dla ludności oznaczało konieczność ewakuacji i zmiany miejsca zamieszkania. Rodzina Jeżów uciekła z Radomyśla na Morawy, by wreszcie w 1919 roku osiąść w Ostrowie Wielkopolskim, gdzie Jan Jeż organizował pracę sądu. Właśnie tam, w 1921 roku Ignacy rozpoczął naukę w szkole podstawowej. Po plebiscycie na Górnym Śląsku, jego ojciec po raz kolejny został przeniesiony

[204] Por. *Liber natorum et baptisatorum Radomyśl Wielki*, t. IX: *ab 27.VII.1863 a 1.IX.1919*, Archiwum parafii Radomyśl Wielki, numer 20/1914, Ignatius Ludvicus Jeż; I. JEŻ, *Życiorys*, 25.01.1981, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB, s. 1. Sylwetkę biskupa Jeża przybliżają: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., przyp. 1, s. 31; TENŻE, *Przyczynek do dziejów…*, dz. cyt., s. 7-10; TENŻE, *Historia Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej…*, dz. cyt., s. 103; T. CEYNOWA, *Starania biskupa Ignacego Jeża o otworzenie Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie*, StKKoł 11(2007), przyp. 2, s. 23; DULLAK, przyp. 61, s. 98; TENŻE, *Bezpośrednie przygotowania…*, dz. cyt., s. 242; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 220-221; I. JEŻ, *Być narzędziem Boga*, StKKoł 1(1992), s. 15-16; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 362-364; P. KRUPA, *20 lat diecezji…*, dz. cyt., s. 10-11; P. NITECKI, *Biskupi Kościoła w Polsce. Słownik biograficzny*, Warszawa 1992, s. 95; TENŻE, *Biskupi Kościoła w Polsce w latach 965-1996. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000[2], k. 183-184; *Nowi biskupi w Polsce. Kronika*, NP 6(1960) t. 12, s. 296-297; G. POLAK, *Kto jest kim w Kościele katolickim? Stan na dzień 1.01.1996*, Warszawa 1996, s. 146; TENŻE, *Kto jest kim w Kościele katolickim? Ekumeniczne „who is who" chrześcijaństwa w Polsce. Stan na dzień 15.02.1999*, Warszawa 1999, s. 145; P. POLECHOŃSKI, *Nasz biskup kardynał Ignacy Jeż*, Koszalin 2008; K. PROKOP, *Biskupi Kościoła katolickiego w III Rzeczpospolitej. Leksykon biograficzny*, Kraków 1998, s. 60-61; TENŻE, *Biskupi Zachodniopomorscy…*, dz. cyt., s. 259-265; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy Jeż. Dialog z Bogiem i Człowiekiem*, Radomyśl Wielki 2008; *Przygody z Opatrznością, z biskupem Ignacym Jeżem rozmawiają Alina Petrowa-Wasilewicz i ks. Krystian Kukówka*, Katowice 2004; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 129-130; Z. SZUBA, *Biskupi polscy XX wieku*, ŻKatol 2(1983) nr 5-6, s. 170-171; J. WALCZAK, *Biskup Uśmiechu*, Koszalin 2008; *Wstęp*, w: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI (I INNI), *Radość z nadziei: w 25-lecie posługi biskupiej Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego [Ignacego Jeża]*, Koszalin 1985, s. 5-7; *Życiorys Ks. Biskupa Ordynariusza*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 29-31.

[205] Por. *Liber natorum et baptisatorum…*, dz. cyt.; I. JEŻ, *Lata dziecięce i młodzieńcze. Kapłaństwo (1914-1939)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 5; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 5-6.

[206] Por. *Liber natorum et baptisatorum…*, dz. cyt.; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 220; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 6.

służbowo, tym razem do Katowic, gdzie organizował sąd powiatowy. Z czasem cała rodzina Jeżów, przeprowadziła się do Katowic, gdzie od marca 1923 roku Ignacy kontynuował edukację w szkole podstawowej, którą ukończył w czerwcu 1924 roku[207]. Życie religijne jego samego jaki i całej rodziny związane było z parafią pw. świętych Piotra i Pawła, w której też przyjął I Komunię świętą[208].

Kolejny etap edukacji młodego Ignacego Jeża to osiem lat nauki w Neoklasycznym Gimnazjum Państwowym im. Adama Mickiewicza w Katowicach[209]. Jednocześnie ważnym czynnikiem kształtującym jego osobowość była rodzina: rodzice i rodzeństwo[210]. W tej atmosferze formowała się także wiara i religijność dorastającego Ignacego, na którą składała się codzienna modlitwa, przyjmowane sakramenty, niedzielna Msza święta, umiłowanie liturgii, członkostwo w Sodalicji Mariańskiej i osobiste nabożeństwo do Matki Najświętszej. Ważne dla jego wiary były także przeżycia związane z wakacyjną pielgrzymką do Kalwarii Zebrzydowskiej na uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny[211]. W czasie nauki w gimnazjum Ignacy otrzymał sakrament bierzmowania w prokatedrze pw. świętych Piotra i Pawła w Katowicach z rąk ordynariusza śląskiego biskupa Arkadiusza Lisieckiego, przyjmując imię Jakub[212]. Nauka w katowickim gimnazjum zakończyła się zdaniem egzaminu maturalnego i uzyskaniem świadectwa dojrzałości, które Jeż otrzymał 21 maja 1932 roku[213].

Po maturze przyszedł czas na podjęcie decyzji dotyczącej wyboru dalszej drogi życia. Zgodnie z myślą, która towarzyszyła mu już od dawna, Ignacy postanowił studiować teologię, aby w przyszłości zostać kapłanem. Po rozmowie ze swym katechetą, księdzem Robertem Josińskim, napisał podanie do rektora Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Po osobistej wizycie w seminarium i złożeniu wymaganych dokumentów został przyjęty na pierwszy rok[214].

---

[207] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; TENŻE, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 5-6; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 259; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 7-11 i 20.

[208] Por. I. JEŻ, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 7-8. Wspomnienia zawierają szereg informacji dotyczących parafii, w której mieszkał przyszły biskup Ignacy.

[209] Por. *tamże*, s. 8-11, 15-16; I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 20-28. Wspomnienia przytaczają wiele szczegółowych wydarzeń z czasu nauki w gimnazjum oraz podają charakterystykę szkoły, nauczycieli i kolegów.

[210] Por. I. JEŻ, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 6-7, 11-18; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 13-20. Autorka podaje wiele informacji dotyczących ojca, matki i rodzeństwa Ignacego Jeża.

[211] Por. I. JEŻ, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 7-8, 15, 18.

[212] Por. K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 259.

[213] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; TENŻE, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 18; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 259; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 8.

[214] Por. I. JEŻ, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 18-19; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 32.

W ten sposób rozpoczął się kolejny etap życia przyszłego biskupa Jeża, czyli czas formacji kapłańskiej i studiów teologicznych w latach 1932-1937[215]. Przygotowanie przyszłych śląskich kapłanów odbywało się w seminarium duchownym, którego siedziba znajdowała się w Krakowie. Studia teologiczne Ignacy Jeż odbywał wraz ze swymi kolegami w ramach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie wykładało wielu znakomitych profesorów filozofii i teologii, niektórzy światowej sławy. Pierwsze dwa lata formacji obejmowały przedmioty filozoficzne, historię Kościoła i wprowadzające przedmioty teologiczne. Klerycy mieli także lekcje z języka niemieckiego, którego znajomość była konieczna w pracy duszpasterskiej na Śląsku, a także inne zajęcia, m.in. chór czy ćwiczenia z fonetyki pastoralnej[216].

Kolejne lata studiów obejmowały przedmioty teologiczne: Pismo święte, zarówno Starego jak i Nowego Testamentu, teologię dogmatyczną i prawo kościelne, teologię moralną, z ważnymi zagadnieniami przydatnymi w praktyce konfesjonału i teologię pastoralną, dotyczącą działań duszpasterskich prowadzonych przez przyszłych kapłanów. Oprócz nauki, stawały przed Ignacym decyzje związane z przyjęciem święceń wyższych i podjęciem obowiązku celibatu i odmawiania brewiarza.

Studia zakończyły się złożeniem pracy magisterskiej na temat: *Z przeszłości parafii piekarskiej*, napisanej na seminarium naukowym księdza profesora Tadeusza Glemmy, i uzyskaniem, już po święceniach, 13 lipca 1937 roku stopnia magistra teologii[217].

4.2. Kapłan diecezji katowickiej (1937-1960)

Święcenia kapłańskie Ignacy Jeż przyjął 20 czerwca 1937 roku. Szafarzem sakramentu był biskup katowicki Stanisław Adamski, a miejscem święceń – prokatedra pw. świętych Piotra i Pawła w Katowicach[218]. W tym też kościele, następnego dnia, 21 czerwca 1937 roku, ksiądz Ignacy Jeż odprawił swoją pierwszą, czyli prymicyjną

[215] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 259-260. Szerzej czasy seminaryjne opisuje: M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 32-45.

[216] Por. I. JEŻ, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 19-22; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 32-33.

[217] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; TENŻE, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 25-26 i 31; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 260; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 36

[218] Por. *Liber natorum et baptisatorum*…, dz. cyt.; I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; TENŻE, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 31; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 260; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 45-46.

Mszę świętą. Po prymicjach przeżywał swój pierwszy urlop. Czas ten wypełniły wyjazdy z rodzicami, w czasie których neoprezbiter spotykał się z bliskimi i odprawiał dla nich Msze święte. Później zastępował wikariusza w parafii w Katowicach[219].

Pierwszą placówką duszpasterską księdza Ignacego Jeża była Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Hajdukach Wielkich koło Katowic, w której pracował jako wikariusz od 1 września 1937 roku. Proboszczem tej parafii był świątobliwy kapłan Józef Czempiel, bardzo zaangażowany w sprawy Polaków na Śląsku[220]. Pod okiem tego doświadczonego duszpasterza ksiądz Ignacy podejmował swoje pierwsze kapłańskie posługi. Oprócz zwyczajnych obowiązków wikariusza, zaangażował się w harcerstwo, pełniąc w latach 1938-1939 funkcję kapelana hufca męskiego Związku Harcerstwa Polskiego w niedalekich Świętochłowicach[221].

Po dwóch latach spokojnej posługi przyszły trudne doświadczenia związane z rozpoczęciem drugiej wojny światowej. Jak w wielu innych miejscowościach, tak i w Hajdukach Wielkich, noszących w czasie okupacji hitlerowskiej nazwę *Bismarckhütte*, rozpoczęły się represje i prześladowania polskiej inteligencji oraz osób zaangażowanych w walkę o polskość Śląska. 13 kwietnia 1940 roku aresztowano księdza Józefa Czempiela i osadzono go w obozie koncentracyjnym w Dachau. Ciężar prowadzenia parafii przejęli wówczas wikariusze, w tym także ksiądz Ignacy Jeż. Po ponad dwóch latach, w piątek 19 czerwca 1942 roku dotarła z Dachau wiadomość o śmierci proboszcza. W najbliższą niedzielę wikariusz Jeż podał tę informację wiernym i zapowiedział odprawienie Mszy świętej w intencji zmarłego w czwartek, 25 czerwca. Msza żałobna zgromadziła bardzo dużą liczbę wiernych, co władze niemieckie odebrały jako polską manifestację przeciwko okupantowi. Po licznych przesłuchaniach duchownych, w tym także księdza Ignacego Jeża, wydawało się że sprawa została wyjaśniona i zamknięta. Niestety, po powrocie z urlopu, 17 sierpnia 1942 roku w godzinach porannych, został on aresztowany przez Gestapo i osadzony w więzieniu przy ulicy Mikołowskiej w Katowicach. Pobyt w areszcie trwał około miesiąca. Ostatecznie, w wyniku przeprowadzonego śledztwa ksiądz Jeż został oskarżony

[219] Por. I. JEŻ, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 31-33; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 46-48.

[220] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; TENŻE, *Lata dziecięce…*, dz. cyt., s. 33; TENŻE, *II wojna światowa. Więzień obozu w Dachau (1939-1945)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 35; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 260; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 48-53. Ksiądz Józef Czempiel został beatyfikowany 13 czerwca 1999 roku przez papieża Jana Pawła II jako jeden ze 108 polskich męczenników czasów drugiej wojny światowej.

[221] Por. K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 260.

o organizację manifestacji dla Polaków w czasie Mszy świętej za zmarłego księdza Józefa Czempiela.

Kilka dni po przedstawieniu zarzutów, ksiądz Ignacy opuścił więzienie i wraz z innymi osadzonymi umieszczony został w transporcie kolejowym, który zmierzał do obozu w Dachau[222]. Droga wiodła przez Wrocław, Chemnitz, Drezno i Norymbergę. W każdej z tych miejscowości był postój, który skazani spędzali w więzieniu. Ostatecznie, do obozu koncentracyjnego ksiądz Jeż dotarł 7 października 1942 roku i otrzymał numer 37 196.

Pierwsze trzy tygodnie przebywał w baraku numer 15 zwanym *Zugangsblock*. Był to czas zapoznawania się z warunkami życia i regulaminem obozowym. Po zakończeniu pobytu w baraku dla nowo przybyłych, ksiądz Ignacy trafił do bloku numer 30, w którym osadzano polskich księży. Początkowo znowu musiał tu się uczyć podstawowych zasad i reguł, które rządziły obozowym życiem. Od listopada 1942 roku ksiądz Jeż rozpoczął pracę w gospodarstwie rolnym *Liebhof*[223]. Następnie zaś został przydzielony na blok 29 jako pomocnik pisarza blokowego, tzw. *Hilfsschreiber*. W tym baraku osadzeni byli więźniowie chorzy na gruźlicę, których nie poddawano leczeniu, a jedynie wysyłano na tzw. transporty. Na wspomnianym stanowisku ksiądz Jeż pracował do początków 1943 roku, kiedy to w obozie wybuchła epidemia tyfusu brzusznego. Po jej zakończeniu pracował przejściowo jako pisarz pomocniczy na bloku 18. Później, dzięki umiejętności pisania na maszynie, został zakwalifikowany na kolejne 9 miesięcy do pracy jako pisarz w specjalnym oddziale, zwanym *Geometerkomando*. Utrata tej funkcji związana była z karą jaką nałożono na wszystkich osadzonych księży, kiedy jeden z nich próbował wysłać list poza obowiązującą w Dachau kontrolą.

Następnym miejscem pracy księdza Jeża były obozowe plantacje kwiatów i ziół. Jednak obowiązki były tam wyjątkowo ciężkie i starał się on jak najszybciej znaleźć inne komando. Okazją do zmiany była kolejna epidemia tyfusu plamistego, która wybuchła w obozie w 1944 roku, powodując śmierć wielu więźniów. Choroba zdziesiątkowała szczególnie Niemców, pełniących różne funkcje

[222] Por. I. JEŻ, *II wojna światowa…*, dz. cyt., s. 35-40; TENŻE, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 260-261; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 59-64.

[223] Por. I. JEŻ, *II wojna światowa…*, dz. cyt., s. 41-43; TENŻE, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 261; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 64-72. Dokładnie swoje obozowe przeżycia biskup Ignacy Jeż opisał w: *Błogosławcie Pana światło i ciemności*, Katowice 1994.

w samorządzie więziennym. W zaistniałej sytuacji potrzeba było kandydatów na nowych blokowych, sztubowych, pisarzy i innych funkcyjnych. Praca wśród chorych na tyfus wiązała się z zagrożeniem zarażenia, dlatego władze obozu zleciły pełnieni tych funkcji przez księży. Takiego zadania podjął się także ksiądz Ignacy, który podjął pracę pisarza, tzw. *Blockschreibera* i wykonywał ją do końca pobytu w obozie[224].

Od początku pobytu w obozie ksiądz Jeż nawiązywał liczne kontakty i znajomości ze współwięźniami. Głównie byli to księża pochodzący z diecezji katowickiej, a wśród nich: Antoni Brzóska – kolega rocznikowy, Karol Bąk – kolega z harcerstwa, Robert Szyma, Konrad Szweda i inni. Wśród znajomych więźniów był także, poddawany w obozie eksperymentom medycznym, kleryk Kazimierz Majdański – późniejszy biskup szczecińsko-kamieński. Szczególna więź łączyła księdza Ignacego z grupą księży szensztackich, z ojcem Józefem Kentenichem na czele. Dzięki tym kontaktom, miał on możliwość przyjęcia czasem Komunii świętej przyniesionej z kaplicy księży niemieckich, co było surowo zabronione. Ksiądz Jeż zapoznał się także z ideą Ruchu Szensztackiego i obrazu Matki Bożej Trzykroć Przedziwnej, z czym był związany do końca swojego życia. W obozie poznał także biskupa Michała Kozala, który zmarł 26 stycznia 1943 roku, a 14 czerwca 1987 roku został beatyfikowany jako męczennik przez Jana Pawła II. W czasie pracy na plantacji ziół, ksiądz Ignacy zaprzyjaźnił się z franciszkaninem, ojcem Pawłem Idzim Ticem, z którym, oprócz częstych rozmów, uczył się także języka angielskiego[225].

Obóz koncentracyjny w Dachau został wyzwolony przez wojska amerykańskie, w niedzielę, 29 kwietnia 1945 roku, około godz. 17. Oswobodzenie przyszło w ostatniej chwili, na kilka godzin przed planowanym przez hitlerowców zniszczeniem obozu i wymordowaniem pozostałych więźniów. Jak wspominał Ignacy Jeż, Amerykanie szybko opanowali obóz i zajęli główny budynek przy wejściu do obozu, tzw. *Jourhaus*. Na budynku zawisła flaga amerykańska, a obok niej polski sztandar. Żołnierze podali informacje, że ze względu na panującą w obozie epidemię tyfusu, niemożliwe będzie natychmiastowe jego opuszczenie i konieczny będzie czas kwarantanny. Na drugi dzień do Dachau przybyły komisje lekarskie, które zakwalifikowały ponad połowę więźniów do leczenia szpitalnego. Życie wyzwolonych powoli się normowało. Już 3 maja Polacy

[224] Por. I. JEŻ, *II wojna światowa…*, dz. cyt., s. 52-56 i 63-64; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 261; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 72-76.

[225] Por. I. JEŻ, *II wojna światowa…*, dz. cyt., s. 46-51, 55-56; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 76-83.

zorganizowali na placu apelowym uroczystą Mszę świętą, w czasie której dziękowali Bogu i Maryi Królowej Polski za łaskę uwolnienia.

Po kilku dniach od wyzwolenia zaczęto organizować więźniów w grupy narodowościowe. Ksiądz Jeż w licznej grupie około 800 kapłanów, wraz z innymi Polakami został przetransportowany do opróżnionych koszar SS we Freiman pod Monachium. Następnie w z grupą dziesięciu księży udał się do Plochingen, a później do Göppingen, gdzie przez rok sprawował opiekę duszpasterską nad Polakami, którzy przygotowywali się do powrotu do ojczyzny lub pozostania na Zachodzie[226].

Ignacy Jeż powrócił do Polski wraz ze swymi rodakami w maju 1946 roku. Początkowo, od czerwca do lipca, objął stanowisko tymczasowego administratora Parafii pw. św. Marii Magdaleny w Radlinie. Przez kolejne miesiące, do września 1946 roku był wikariuszem w Parafii pw. św. Szczepana w Katowicach-Bogucicach.

4 września 1946 roku ksiądz Jeż otrzymał dekret mianujący go katechetą w Prywatnym Gimnazjum i Liceum Katolickim św. Jacka w Katowicach, z którym, z krótką przerwą, był związany do 1960 roku. Szkołę opuścili jezuici, a jej kierownictwo objęli świeccy, na czele z dyrektorem prof. Stanisławem Baranowskim i prof. Konradem Pietrkiem. Po skompletowaniu grona pedagogicznego i uczniowskiego, rozpoczął się rok szkolny 1946/1947, który zakończył się egzaminem maturalnym, uznawanym przez władze państwowe. Podobnie było w kolejnym roku, podczas którego ksiądz Ignacy był wychowawcą klasy maturalnej. Kolejne lata przyniosły już jednak coraz więcej napięć na linii Kościół – państwo, także w dziedzinie szkolnictwa, z którego za wszelką cenę chciano wyeliminować szkoły katolickie. W tej sytuacji biskup Stanisław Adamski postanowił przekształcić szkołę w Niższe Seminarium Duchowne im. św. Jacka. Ksiądz Jeż został jego dyrektorem, a od początku roku szkolnego 1953/1954 także rektorem. Zadaniem niższego seminarium duchownego było nie tylko przegotowanie i poszukiwanie ewentualnych kandydatów do kapłaństwa, lecz również wychowywanie młodych ludzi w wierze i światopoglądzie katolickim.

We wrześniu 1955 roku ksiądz Ignacy został przeniesiony na stanowisko wicerektora Śląskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Krakowie, z przeznaczeniem do prowadzenia kursu wstępnego w konwikcie biskupim w Tarnowskich Górach. Na tym stanowisku pozostał do sierpnia 1957 roku.

[226] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 1; TENŻE, *II wojna światowa…*, dz. cyt., s. 69-73; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 261-262; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 83-90.

Po powrocie biskupów katowickich do diecezji, na prośbę jednego z nich – biskupa Juliusza Bieńka, ksiądz Jeż od 1 września 1957 roku objął na nowo funkcje rektora Niższego Seminarium Duchownego w Katowicach i pełnił ją przez kolejne dwa i pół roku, aż do nominacji biskupiej[227]. Szkoła pod jego rządami odegrała ważną rolę zarówno w życiu diecezji i Kościoła, jak i społeczeństwa, dając możliwość katolickiego kształcenia co było niezwykle ważne w totalitarnym państwie komunistycznym[228].

W pierwszych latach posługi rektorskiej Ignacy Jeż pragnął podjąć studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jednak, ze względu na małą liczbę kapłanów diecezji katowickiej nie uzyskał wymaganej zgody władz kościelnych. W tym czasie podjął natomiast współpracę z katolickim tygodnikiem „Gość Niedzielny" i z czasopismem Sodalicji Mariańskich „Nasza Droga"[229].

4.3. Biskup w administracji gorzowskiej (1960-1972)

W czasie rozmowy przeprowadzonej w Warszawie 13 maja 1960 roku, prymas Wyszyński przekazał księdzu Ignacemu Jeżowi decyzję papieża Jana XXIII, który 20 kwietnia 1960 roku wyniósł go do godności biskupa, przydzielając mu stolicę tytularną Albae Maritimae. Ojciec święty mianował go równocześnie sufraganem gnieźnieńskim i oddelegował do posługi w gorzowskiej administraturze apostolskiej u boku biskupa Wilhelma Pluty. Zgodnie z pismem Sekretariatu Stanu z 25 kwietnia 1960 roku, kardynał Wyszyński przyjął od księdza Jeża konsens kanoniczny oraz upoważnił go do przyjęcia sakry biskupiej i objęcia swoich obowiązków, bez oczekiwania na odpowiednie dokumenty papieskie[230]. Następnego dnia Sekretariat Prymasa Polski poinformował o tej nominacji w specjalnym komunikacie[231]. Biskup

[227] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 2; TENŻE, *W szkolnictwie katolickim na Górnym Śląsku (1946-1960)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 76-79; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 262; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 92-98.

[228] Por. I. JEŻ, *W szkolnictwie katolickim…*, dz. cyt., s. 79-90; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 98-103. Znajdują się tu wspomnienia dotyczące czasów kierowania NSD w Katowicach przez rektora Ignacego Jeża.

[229] Por. K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 262-263.

[230] Por. S. WYSZYŃSKI, *Pismo do ks. Ignacego Jeża powiadamiające o wyniesieniu go do godności biskupa*, N. 2586/50/P., 13.05.1960, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB; I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 2; TENŻE, *W szkolnictwie katolickim…*, dz. cyt., s. 80; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 82; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 263. Szczegółową relację z tego spotkania zamieścili: L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji apostolskiej gorzowskiej (1960-1972)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. TENŻE, Koszalin 2004, s. 91-92; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 103-104.

[231] Por. *Komunikat Sekretariatu Prymasa Polski o wyniesieniu do godności biskupa ks. Ignacego Jeża*, N. 2591/60/P., 14.05.1960, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

– nominat jeszcze 13 maja odwiedził Gorzów Wielkopolski, aby w niedługim czasie przenieść się tam na stałe[232]. W związku z nominacją nowego sufragana biskup Wilhelm Pluta skierował odezwę do wiernych administracji gorzowskiej[233]. W swoim herbie biskupim hierarcha umieścił literę M i symbol słońca, który nawiązuje do objawień Matki Bożej w Fatimie. Ponadto, jej święto obchodzone jest 13 maja, czyli w dzień otrzymania informacji o nominacji biskupiej przez księdza Jeża. Natomiast jako swoje zawołanie wybrał on słowa z Łk 12, 46: *Veni ignem mittere* – „Przyszedłem rzucić ogień"[234].

Uroczysta konsekracja biskupia odbyła się 5 czerwca 1960 roku w kościele katedralnym pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gorzowie Wielkopolskim. Dokonał jej prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński przy współudziale arcybiskupa Bolesława Kominka i biskupa Wilhelma Pluty. Konsekracja miała bogatą oprawę: w centrum miasta ustawiono bramę powitalną i odbyła się uroczysta procesja. Władze państwowe nie wyraziły jedynie zgody na Mszę świętą poza obrębem katedry[235].

Posługa biskupa Ignacego Jeża w administracji gorzowskiej trwała 12 lat. Już 4 dni po konsekracji biskup Wilhelm Pluta mianował go swoim wikariuszem generalnym, a w kolejnych latach wyposażał go w różne, przewidziane prawem kanonicznym, prerogatywy[236]. W kurii biskupiej w Gorzowie Wielkopolskim istniał podział pracy, a także jasny zakres kompetencji i obowiązków. Biskup Jeż przejął sprawy sióstr zakonnych, oraz nadzorował duszpasterstwo w zastępstwie ordynariusza, będąc wiceprzewodniczącym wydziału duszpasterskiego. Podlegały mu również sprawy związane z sakramentem małżeństwa[237].

---

[232] Por. L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 92; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 263; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 105.

[233] Por. W. PLUTA, *Odezwa J. E. Ks. Biskupa Ordynariusza z okazji nominacji drugiego Sufragana*, GWK 4(1960) nr 7-8, s. 344-345.

[234] Por. M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 105.

[235] Por. *Liber natorum et baptisatorum*…, dz. cyt.; I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 2; *Konsekracja ks. biskupa Ignacego Jeża*, GWK 4(1960) nr 7-8, s. 390-391; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 82; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 92; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 263; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 106.

[236] Por. W. PLUTA, *Dekret mianujący biskupa Ignacego Jeża wikariuszem generalnym*, P J29-1/60, 9.06.1960, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB; TENŻE, *Dekret przyznający biskupowi Ignacemu Jeżowi, jako wikariuszowi generalnemu, uprawnienia wynikające z Motu proprio Pastorale munus*, B1-4/64, 2.01.1964, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB; TENŻE, *Dekret przyznający biskupowi Ignacemu Jeżowi, jako wikariuszowi generalnemu, prawo podejmowania czynności wymagających specjalnego mandatu*, PJ 29-1/65, 30.01.1965, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 82; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 107.

[237] Por. DULLAK, s. 71; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 92; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 263; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 113.

Do obowiązków podejmowanych przez biskupa Ignacego należy zaliczyć także odbywanie wizytacji kanonicznych poszczególnych parafii, w czasie których spotykał on wiernych, głosił Boże słowo, sprawował uroczyste liturgie i udzielał sakramentu bierzmowania. Było to bardzo cenne doświadczenie dla młodego stażem sufragana[238]. Włączał się on również w przygotowywanie i uczestniczył w konferencjach rejonowych dla duchowieństwa. Taka formy kontaktu z księżmi przejęta została z diecezji katowickiej. Konferencje odbywały się w jednym tygodniu, od poniedziałku do piątku, w pięciu miejscowościach, do których przyjeżdżali biskupi: w Szczecinie, Słupsku, Pile, Zielonej Górze i Gorzowie Wielkopolskim[239]. Ponadto, biskup sufragan Jeż często interweniował w sytuacjach konfliktowych, prowadząc rozmowy z przedstawicielami władz, wymianę korespondencji czy inne próby rozwiązania problemów[240].

Bardzo ważnym wydarzeniem, w które mocno zaangażował się biskup Jeż, była peregrynacja kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na terenie administracji gorzowskiej. Trwała ona od 29 października 1961 roku do 10 lutego 1963 roku[241]. W czerwcu 1962 roku biskup Ignacy świętował w diecezji 25-lecie swoich święceń kapłańskich[242].

Oprócz posługi na terenie administracji gorzowskiej, biskup Jeż włączał się aktywnie w życie Kościoła polskiego i powszechnego. Szczególnie wzniosłym był jego udział w obradach Soboru Watykańskiego II. W wyniku celowych decyzji władz państwowych odnośnie przydzielania paszportów brał on udział tylko w pierwszej sesji soboru, przybywając na nią z opóźnieniem, w listopadzie 1962 roku[243]. W czasie pobytu skierował w Watykanie do sekretariatu soboru pisemne przedłożenie na temat niższych seminariów duchownych. Wraz z innymi biskupami polskimi, postulował także przyznanie Maryi tytułu Matki Kościoła[244].

---

[238] Por. *tamże*, s. 110-111; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 93, 96-97.
[239] Por. *tamże*, s. 93-94.
[240] Por. *tamże*, s. 94-96.
[241] Por. J. ANCZARSKI, *Nawiedzenie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w diecezji gorzowskiej 29.X.1961-10.II.1963*, GWK 7(1963) nr 5, s. 132-139; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 97.
[242] Por. M. CHORZĘPA, *Jubileusz 25-lecia kapłaństwa J. E. Ks. Biskupa Sufragana mgr Ignacego Jeża*, GWK 6(1962) nr 8, s. 254-256; W. PLUTA, *Przemówienie w czasie uroczystej akademii ku czci Ks. Biskupa Ignacego Jeża, Jubilata*, GWK 6(1962) nr 8, s. 252-254.
[243] Por. *Wyjazd biskupów gorzowskich do Rzymu*, GWK 6(1962) nr 11, s. 342; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 263; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 118-119.
[244] Por. L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 97-100. Dokładną relacja z pobytu w Rzymie sporządził w swoim dzienniku biskup Ignacy Jeż, zob. I. JEŻ, *Pobyt księży biskupów gorzowskich – ks. biskupa ordynariusza Wilhelma Pluty i jego sufragana Ignacego Jeża na I sesji Soboru Watykańskiego II w Rzymie*, GWK 7(1963) nr 4, s. 116-120.

Na czas posługi biskupa Jeża w administracji gorzowskiej przypadły uroczystości milenijne chrztu Polski organizowane w całym kraju. Episkopat Polski chciał zaprosić na nie przedstawicieli wszystkich episkopatów. Wystosowano w sumie 56 zaproszeń, wśród których szczególny charakter miało zaproszenie skierowane do biskupów niemieckich. Zawarte w nim słowa: „udzielamy przebaczenia i prosimy o przebaczenie" wywołały bardzo negatywną reakcje polskich władz. Dla złagodzenia negatywnej atmosfery, powstałej w wyniku tego historycznego orędzia biskupów polskich, papież Paweł VI 25 maja 1967 roku mianował biskupów Ziem Zachodnich i Północnych administratorami *ad nutum Sanctae Sedis*[245]. Takim administratorem stał się wtedy biskup Wilhelm Pluta. W konsekwencji, biskup Jeż, będący do tej pory formalnie sufraganem gnieźnieńskim, został 16 września 1967 roku mianowany sufraganem administratora apostolskiego w Gorzowie Wielkopolskim[246]. W administracji gorzowskiej uroczystości milenijne odbyły się w 1967 roku w Kamieniu Pomorskim i w Kołobrzegu. 2 lipca 1967 roku Mszy świętej w Kołobrzegu przewodniczył arcybiskup poznański Antoni Baraniak, a kazanie wygłosił prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński[247].

Biskup Ignacy Jeż podejmował również zadania zlecane mu w ramach Konferencji Episkopatu Polski. Od 1964 roku pełnił obowiązki ogólnopolskiego czyli krajowego duszpasterza młodzieży męskiej[248].

W początkach lat siedemdziesiątych biskup Jeż przygotowywał wraz z biskupami Wilhelmem Plutą i Jerzym Strobą, projekt podziału wielkiej administracji gorzowskiej na mniejsze jednostki – diecezje[249]. Kiedy 28 czerwca 1972 roku ogłoszono decyzje papieża Pawła VI ustalające nowy podział administracyjny Kościoła w Polsce i powołujące do życia nowe diecezje, podano równocześnie do wiadomości

---

[245] Por. ŚWIĘTA KONGREGACJA KONSYSTORIALNA, *Dekret mianujący biskupa Wilhelma Plutę Administratorem Apostolskim do dyspozycji Stolicy Świętej*, N. 3412/67, 25.05.1967, GWK 10(1967) nr 12, s. 241; S. WYSZYŃSKI, *List do biskupa Wilhelma Pluty w sprawie jego nominacji na Administratora Apostolskiego ad nutum Sanctae Sedis*, N. 1843/67/P, 10.06.1967, GWK 10(1967) nr 12, s. 241-242; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 100-102.

[246] Por. ŚWIĘTA KONGREGACJA KONSYSTORIALNA, *Dekret mianujący biskupa Ignacego Jeża sufraganem biskupa Wilhelma Pluty, Administratora Apostolskiego w Gorzowie*, N. 1165/67, 16.09.1967, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB. O tej nominacji poinformował prymas Polski w piśmie z 18 grudnia 1967 roku, zob. S. WYSZYŃSKI, *List do biskupa Ignacego Jeża w sprawie jego nominacji na sufragana Administratora Apostolskiego w Gorzowie*, N. 3670/67/P, 18.12.1967, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa…*, dz. cyt., s. 82, 102-103; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 92; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy…*, dz. cyt., s. 263.

[247] Por. P. MIELCZAREK, *Millennium w diecezji gorzowskiej*, GWK 12(1968) nr 12, s. 287-290; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 102-103.

[248] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 2; L. LASKOWSKI, *Posługa w administracji…*, dz. cyt., s. 92; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy…*, dz. cyt., s. 263.

[249] Por. *tamże*.

rozstrzygnięcia personalne. Jednym z nich była nominacja ordynariusza nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, którym został, jak już wyżej wspomniano, dotychczasowy sufragan gorzowski – biskup Ignacy Jeż[250]. Ta papieska nie była wielkim zaskoczeniem. Przez dwanaście lat swojej posługi w rozległej administracji gorzowskiej wielokrotnie przebywał on bowiem na terenach, które weszły w skład nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[251].

4.4. Biskup koszalińsko-kołobrzeski (1972-1992)

Po ogłoszeniu nominacji w czasie Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski w Krakowie, biskup Ignacy Jeż otrzymał od sekretarza episkopatu biskupa Bronisława Dąbrowskiego polecenie jak najszybszego udania się do Koszalina i zameldowania się tam na stałe. Kandydatury nowych ordynariuszy nie zostały bowiem wcześniej uzgodnione z rządem i obawiano się konfliktu na tym tle[252]. Następnego dnia po ogłoszeniu bulli papieża Pawła VI, pomimo specjalnego telegramu prymasa Wyszyńskiego do premiera Jaroszewicza[253], oficjalne komunikaty państwowe mówiły jedynie o dostosowaniu granic diecezji do zachodniej granicy Polski. Pomijano zaś fakt utworzenia trzech nowych diecezji i nominacji na nowe stolice biskupie. Obawiano się, że impas powstały na linii episkopat – rząd odbije się działaniami władz centralnych lub lokalnych zmierzającymi do utrudnienia objęcia urzędów przez nowych biskupów[254].

29 czerwca 1972 roku prymas Polski skierował do biskupa Ignacego Jeża specjalne pismo zawierające zarządzenia odnośnie jego pierwszych zadań wynikających z decyzji Pawła VI. Do listu dołączony był odpis, wspomnianego wyżej, dokumentu Przewodniczącego Rady do spraw Publicznych Kościoła z 26 czerwca 1972 roku o utworzeniu i organizacji nowych diecezji i o mianowaniu biskupów ordynariuszy[255].

---

[250] Por. *Liber natorum et baptisatorum*…, dz. cyt.; I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 13 i 362-363; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 264; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 121-123.

[251] Por. K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 85-86; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 766.

[252] Por. I. JEŻ, *Skutki decyzji Stolicy Świętej dla życia religijnego*, w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. TENŻE, Koszalin 2000, s. 258-259; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 170; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 106; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 123.

[253] Por. G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s.119.

[254] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 170; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 83-84.

[255] Por. S. WYSZYŃSKI, *Pismo do ks. bpa Ignacego Jeża…*, dz. cyt., s. 6-8; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 554; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 86; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 766-767.

Kardynał Wyszyński zarządził, aby biskup Jeż podjął odpowiednie prawne akty wykonawcze jeszcze przed nadejściem właściwych dokumentów papieskich. Prymas nakazał, aby nowy biskup diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej poinformował o swojej nominacji duchowieństwo i wiernych za pomocą odezwy odczytanej z ambon. Kolejnym krokiem miało być objęcie w posiadanie zarządu diecezji, zgodnie z przepisami prawa kanoniczego czyli poprzez okazanie zastępczego dokumentu nominacyjnego dziekanom, złożenie wyznania wiary i sporządzenie protokołu z tych czynności zaopatrzonego podpisami. Kolejnym zadaniem biskupa Ignacego miało być odbycie uroczystego ingresu do katedry. Jako dopełnienie wspomnianych czynności, prymas zarządził, aby nowy biskup powiadomił Stolicę Apostolską i jego samego, o objęciu rządów oraz wyraził podziękowania Ojcu świętemu za nominację i utworzenie diecezji[256].

Biskup koszalińsko-kołobrzeski bezzwłocznie przystąpił do realizacji zarządzeń prymasa Polski. Już 7 lipca 1972 roku specjalnym pismem wezwał wszystkich dziekanów i konsultorów mieszkających w granicach nowej diecezji, aby następnego dnia stawili się na plebanii parafii ojców franciszkanów w Koszalinie[257]. 8 lipca 1972 roku biskup Jeż dokonał historycznego aktu objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[258]. O godz. 12 w zakrystii kościoła katedralnego w Koszalinie wobec zebranych dziekanów i konsultorów okazał księdzu dziekanowi Janowi Lisowi ze Szczecinka list apostolski papieża Pawła VI, który zawierał się w piśmie kardynała Wyszyńskiego. Na jego mocy biskup Ignacy Jeż został mianowany pierwszym biskupem koszalińsko-kołobrzeskim. Ksiądz Lis, po stwierdzeniu autentyczności dokumentu, odczytał go zgromadzonym duchownym[259]. Następnie biskup Ignacy złożył

[256] Por. S. WYSZYŃSKI, *Pismo do ks. bpa Ignacego Jeża…*, dz. cyt., pkt. 1-2, 4-5, 7, s. 7; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 171.

[257] Por. M. CHORZĘPA, *Objęcie nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez jej Pierwszego Ordynariusza Ks. Biskupa Ignacego Jeża*, KKWD 1(1972) nr 1-2, s. 52, *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 1.

[258] Por. I. JEŻ, *Protokół z objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 8.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; tekst polski: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 8-9; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 555-556; M. CHORZĘPA, *Objęcie nowoutworzonej...*, dz. cyt., s. 52-53; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 171; DULLAK, s. 101; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 86-87; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 767; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 13 i 365-366; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 107; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności Ks. Biskupa Ordynariusza I. Jeża w okresie dotychczasowych rządów diecezją: 1972-1985*, KKWD 13(1985) nr 5-6, s. 136; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 124; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 123; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 121.

[259] Por. I. JEŻ, *Protokół z objęcia…*, dz. cyt., s. 1; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11.

wobec wszystkich wyznanie wiary, potwierdzone własnoręcznym podpisem[260] a także przysięgę wiernego wypełniania swego urzędu[261].

Po dokonaniu wspomnianych czynności, głos zabrał dziekan Lis, który, w imieniu duchowieństwa i wszystkich wiernych diecezji, złożył oświadczenie o objęciu w posiadanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez biskupa Ignacego Jeża[262]. Na zakończenie pierwszej części spotkania biskup Jeż sporządził z przeprowadzonych czynności protokół w trzech egzemplarzach, podpisany później przez niego i wszystkich obecnych duchownych[263]. W czasie drugiej części zebrania biskup ordynariusz zapoznał jego uczestników z aktualnymi i bieżącymi sprawami nowej diecezji[264]. Przekazał komunikat do wiernych w sprawie ustanowienia nowych diecezji w Polsce. Zapowiedział i przedstawił projekt zmian granic dekanatów, ich podziału i utworzenia nowych. Wskazał też, że sprawy bieżące będą załatwiane w kurii biskupiej w Gorzowie i zapowiedział wydanie swojej pierwszej odezwy do wiernych[265]. Jeszcze tego samego dnia nowy biskup podjął pierwsze decyzje personalne, mianując pracowników kurii biskupiej w Koszalinie[266]. 28 lipca 1972 roku biskup Jeż przesłał, za pośrednictwem sekretariatu prymasa Polski, pismo do Stolicy Apostolskiej, w którym poinformował o objęciu w posiadanie zarządu diecezji, dołączając uwierzytelniony odpis protokołu z tego wydarzenia[267]. W odpowiedzi na swoje pismo, biskup Jeż

---

[260] Por. I. JEŻ, *Wyznanie wiary złożone w czasie objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 8.07.1972, *Teczka Dziekani-E6, 1972-1993*, ADKK; TENŻE, *Protokół z objęcia…*, dz. cyt., s. 1; TENŻE, *20 lat Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt., s. 278.

[261] Por. I. JEŻ, *Przysięga wierności złożona w czasie objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 8.07.1972, *Teczka Dziekani-E6, 1972-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 120.

[262] Tekst oświadczenia był następujący: „My Dziekani Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, wobec wszystkich tu obecnych, w imieniu duchowieństwa całej Diecezji i wiernych, oświadczamy, że Jego Ekscelencja Najprzewielebniejszy, Ojciec w Chrystusie, Ignacy Jeż, niniejszym otrzymał w kanoniczne posiadanie Naszą Diecezję, a stąd otrzymał nad nami pełną, zwyczajną jurysdykcję i od niniejszego momentu, cieszy się wszystkimi prawami, władzami i powagą, które przysługują prawomocnemu pasterzowi w Swoim Kościele", por. I. JEŻ, *Protokół z objęcia…*, dz. cyt., s. 1-2, K. KOZŁOWSKI, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 767.

[263] Por. I. JEŻ, *Protokół z objęcia…*, dz. cyt., s. 2; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 1; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych Ks. Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża wydanych na przestrzeni 1972-1985 r.*, KKWD 13(1985) nr 5-6, s. 143; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 10.

[264] Por. M. CHORZĘPA, *Objęcie nowo utworzonej...*, dz. cyt., s. 52.

[265] Por. *Informacje udzielone przez Ks. Bpa Ord. Zebranym Ks. Dziekanom*, 8.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 121; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 171; DULLAK, s. 138.

[266] Por. DULLAK, s. 101-102; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 107; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136. Szczegóły tych nominacji zostaną omówione w dalszej części pracy, poświęconej kurii biskupiej w Koszalinie.

[267] Por. I. JEŻ, *Powiadomienie Stolicy Apostolskiej o objęciu w posiadanie diecezji*, 12.07.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 9-10; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136. W piśmie wydrukowanym w KKWD wpisano datę 12 lipca, zaś w archiwum kurii biskupiej, w teczce *Ordynariusz miejscowy B1*, znajdują się dwa dokumenty informujące o objęciu w posiadanie zarządu diecezji, jeden adresowany do Rady do spraw Publicznych Kościoła, drugi na ręce prymasa Polski, które posiadają datę – 28 lipca 1972 roku, zob. TENŻE, *Pismo do Rady do spraw Publicznych Kościoła informujące o dokonaniu objęcia w posiadanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-10/72, 28.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; TENŻE, *Pismo do kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski, informujące o dokonaniu objęcia w posiadanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-9/72, 28.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK. Za datą

otrzymał list od sekretarza stanu kardynała Jean-Marie Villota, datowany na 13 września 1972 roku. Pismo to obok wyrazów wdzięczności, zawierało informację o otrzymaniu dokumentów dotyczących objęcia diecezji i przesłaniu ich do Kongregacji Biskupów[268].

Kolejnym działaniem podjętym przez biskupa Ignacego Jeża, zgodnie ze wskazaniem prymasa Polski przekazanym przez biskupa Dąbrowskiego, było stałe zamieszkanie na terenie Koszalina[269]. Do wyboru były dwie istniejące wówczas parafie: zakonna – ojców franciszkanów i diecezjalna. Biskup Jeż wybrał tę drugą i 12 lipca 1972 roku zameldował się na stałe w parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego przy ulicy Niepodległości, gdzie proboszczem był ksiądz Józef Jarnicki[270]. Na plebanii biskup zorganizował zalążki kurii biskupiej. Warunki mieszkania i pracy były bardzo skromne. Jeden pokój stanowił pomieszczenie osobiste ordynariusza, był jednocześnie gabinetem, pokojem przyjęć i sypialnią, w której znajdowało się jedynie łóżko, stół, szafa na rzeczy i książki oraz małe biurko. Na poddaszu mieściła się cała kuria nowej diecezji – w trzech małych pomieszczeniach ze skośnym dachem. W pierwszym z nich pracował kanclerz, w drugim – referent duszpasterski, trzecie zajmował trzy siostry wyposażone w dwie maszyny do pisania. Obiad pracownicy kurii jedli u proboszcza parafii[271].

O fakcie zamieszkania w Koszalinie biskup Jeż powiadomił władze lokalne. W specjalnym piśmie skierowanym do Urzędu Wojewódzkiego poinformował, że Koszalin stał się stolicą nowej diecezji i jednocześnie siedzibą jej ordynariusza, że kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP stał się katedrą, a kołobrzeska kolegiata

28 lipca przemawia także prośba Sekretariatu Prymasa Polski do biskupa Ignacego Jeża, o przesłanie protokołu objęcia w zarząd diecezji, zawarta w piśmie datowanym na 21 lipca 1972 roku, por. SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Pismo do bp Ignacego Jeża w sprawie indultów udzielanych przez Prymasa Polski bp Wilhelmowi Plucie,* N. 2355/72/P, 21.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK oraz odpowiedź kardynała Villot, który napisał: „W jak najlepszym porządku dotarł do mnie list wysłany przez Waszą Ekscelencję dnia 28 lipca…", por. J. VILLOT, *Odpowiedź na pismo powiadamiające o objęciu w zarząd diecezji*, (tytuł umieszczony w czasopiśmie: *Odpowiedź na list dziękczynny Ks. Bpa Ordynariusza*), N. 5448/72, 13.09.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 12.

[268] Por. *tamże*, s. 11-12. Analiza treści pism zamieszczonych w KKWD 1(1973) nr 1-2 oraz KKWD 10(1982) nr 4-6 pozwala wnioskować, że redaktorzy czasopisma błędnie zestawili ze sobą pisma biskupa Jeża i odpowiedzi kardynała Villot. Autorzy opracowań, powołując się na wspomniane pisma opublikowane w KKWD, powielali następnie te błędne przyporządkowania.

[269] Por. S. WYSZYŃSKI, *List do sekretarza Episkopatu Polski, biskupa Bronisława Dąbrowskiego w sprawie objęcia diecezji przez nowo mianowanych biskupów*, 10.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 125.

[270] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 555; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 170-171; I. JEŻ, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 87; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 107; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 123-126.

[271] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33-34; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 220; I. JEŻ, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259; *Wstęp*…, dz. cyt., s. 7; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 87; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 768; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11.

– konkatedrą. Na swoje pismo nie otrzymał jednak odpowiedzi przez kolejne trzy miesiące[272].

Postawa władz wojewódzkich związana była z impasem, jaki nastąpił między polskim Kościołem a rządem po ogłoszeniu bulli papieża Pawła VI. Władze nie chciały bowiem zaakceptować podziału administracji gorzowskiej na trzy nowe diecezje i mianowania ordynariuszy bez konsultacji ze stroną rządową. Wobec zaistniałego konfliktu, kardynał Wyszyński 10 lipca 1972 roku napisał na ten temat list do sekretarza episkopatu biskupa Bronisława Dąbrowskiego[273].

Zachęcony tym listem biskup Dąbrowski skierował 13 lipca 1972 roku pismo do biskupa Ignacego Jeża[274]. Proponował mu i biskupowi Strobie spotkanie w celu ustalenia sposobu ich postępowania w diecezjach wobec niejasnej postawy władz odnośnie papieskich decyzji. Nakazał dyskretny przyjazd i możliwość spotkania w okolicach nie w samej Warszawie, ale w jej okolicach[275]. Odpowiedzi w imieniu obydwu ordynariuszy udzielił biskup Jeż, pismem wysłanym z Gorzowa Wielkopolskim 16 lipca 1972 roku[276]. Ostatecznie, zgodnie z życzeniem biskupa Dąbrowskiego, wyrażonym w liście z 17 lipca 1972 roku[277], spotkanie z biskupem Strobą i Jeżem odbyło się 19 lipca, w Łaźniewie w parafii oriońskiej, gdzie odbywały się letnie akcje dla chorych. W czasie rozmowy nowi ordynariusze omówili z sekretarzem episkopatu problemy związane z objęciem swoich diecezji, a także zobowiązali się do informowania go o podejmowanych przez siebie krokach i reakcjach ze strony władz państwowych[278]. Trzy dni później, czyli 22 lipca, biskup Jeż skierował do biskupa Dąbrowskiego kolejne pismo, w którym informował o dalszym braku reakcji władz lokalnych wobec jego osoby i nowej diecezji, jak również o podjętych przez siebie krokach w jej zarządzaniu. Pisał o wystosowaniu odezwy do kapłanów, wydaniu

[272] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 171; I. JEŻ, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 123.

[273] Por. S. WYSZYŃSKI, *List do sekretarza Episkopatu Polski*…, dz. cyt., s. 125-126.

[274] Por. B. DĄBROWSKI, *Pismo do biskupa Ignacego Jeża na temat propozycji spotkania odnośnie negatywnej postawy władz wobec nowych biskupów polskich*, 13.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 126; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 86.

[275] Por. B. DĄBROWSKI, *Pismo do biskupa Ignacego Jeża na temat*…, dz. cyt., s. 126; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 171.

[276] Por. I. JEŻ, *Pismo do sekretarza Episkopatu Polski, biskupa Bronisława Dąbrowskiego w sprawie spotkania 19 lipca 1972 roku*, 16.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 126-127; DULLAK, s. 100; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 86.

[277] Por. B. DĄBROWSKI, *Pismo do biskupa Ignacego Jeża w sprawie ostatecznego terminu spotkania z 17.07.1972 roku*, 17.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 127.

[278] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 171-172; DULLAK, s. 100; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 86.

pierwszego *Okólnika dla duchowieństwa*, zarządzeniach dotyczących funkcjonowania kurii biskupiej w Koszalinie i listach dziękczynnych do Stolicy Apostolskiej[279].

Konflikt pomiędzy Kościołem a państwem złagodniał się po 31 lipca 1972 roku. Odbyła się wówczas rozmowa sekretarza episkopatu Polski biskupa Dąbrowskiego z kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań ministrem Aleksandrem Skarżyńskim. Po przedstawieniu swoich zdań w przedmiocie sporu, strony ustaliły wspólną linię działania: władze państwowe nie będą podważać i kontestować decyzji papieża, a strona kościelna nie będzie mówić o impasie czy konflikcie z państwem. Minister Skarżyński zalecił biskupowi Dąbrowskiemu rozmowę z wicepremierem Józefem Tejchmą. Do tego czasu biskupi Stroba i Jeż mieli dyskretnie urzędować, ale nie odbywać jeszcze uroczystych ingresów do katedr[280].

Po zamieszkaniu na plebanii Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie, biskup Ignacy podejmował różne czynności i akty prawne związane z zarządem i organizowaniem funkcjonowania diecezji. Dokonał dalszych nominacji i określił sposób funkcjonowania kurii biskupiej, która częściowo funkcjonowała w Koszalinie a częściowo jeszcze w Gorzowie Wielkopolskim. 31 lipca 1972 roku wydał odezwę do kapłanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Wspomniał w niej najważniejsze fakty związane z powołaniem do życia nowej diecezji, wyrażając papieżowi szczególne podziękowanie za takie decyzje. Nawiązał też do tradycji historycznych i osoby pierwszego biskupa kołobrzeskiego Reinberna oraz dziękował za wyrazy serdeczności ze strony kapłanów nadsyłane na jego ręce[281]. Również z datą 31 lipca biskup Jeż wydał pierwszy w diecezji *Okólnik dla duchowieństwa*[282]. 7 sierpnia wystosował *Komunikat do duchowieństwa w sprawie udziału w uroczystościach Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze 26 sierpnia 1972 r.*, będących dziękczynieniem polskiego Kościoła za decyzje papieskie w sprawie uregulowania sytuacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Zachęcając kapłanów, aby zapraszali wiernych

[279] Por. I. JEŻ, *Pismo do sekretarza Episkopatu Polski, biskupa Bronisława Dąbrowskiego odnośnie sytuacji w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w pierwszych dniach jej istnienia*, 22.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 127-128; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172. Data umieszczona na tym piśmie jest, według autora rozprawy, wątpliwa, gdyż mówi o wydarzeniach mających miejsce później. Wydanie odezwy do kapłanów i pierwszego *Okólnika* nastąpiło 31 lipca 1972 roku.

[280] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 88-89.

[281] Por. I. JEŻ, *Odezwa Biskupa Ordynariusza do kapłanów nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 31.07.1972, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 20-21; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 107; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 125; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 249-250.

[282] Por. *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972.

do udziału w tym ogólnopolskim dziękczynieniu, ordynariusz zapowiedział jednocześnie diecezjalną pielgrzymkę na Jasną Górę w październiku 1972 roku[283].

10 sierpnia 1972 roku siedzibę biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego odwiedził prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński w towarzystwie sekretarza episkopatu biskupa Bronisława Dąbrowskiego. Dostojni goście zwiedzili przy okazji konkatedrę w Kołobrzegu i katedrę w Koszalinie[284]. Warto zaznaczyć, że z datą 11 sierpnia 1972 roku została wysłana bulla papieża Pawła VI mianująca biskupa Jeża ordynariuszem koszalińsko-kołobrzeskim[285]. 12 sierpnia 1972 roku nowy ordynariusz wystosował list dziękczynny do Biskupa Rzymu. Nawiązując do swego poprzedniego telegramu, raz jeszcze wyraził wdzięczność papieżowi za decyzję utworzenia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, nawiązującej do tradycji biskupstwa w Kołobrzegu z 1000 roku, włączenie jej do metropolii gnieźnieńskiej, ustanowienie jej siedziby w Koszalinie – ośrodku zamieszkałym – przez największą liczbę ludności oraz wyznaczenie jako jej katedry starej XIV-wiecznej świątyni pw. Niepokalanego Poczęcia NMP. Zapewniając o modlitewnej pamięci, biskup Jeż poprosił także o papieskie błogosławieństwo dla siebie, duchowieństwa i wiernych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[286]. Odpowiedzią na list było pismo kardynała Villot zawierające podziękowanie papieża oraz jego życzenia i błogosławieństwo dla ordynariusza, duchowieństwa i wiernych nowo utworzonej diecezji[287].

26 sierpnia 1972 roku biskup Ignacy, wraz z przedstawicielami duchowieństwa i wiernych swojej diecezji, wziął udział na Jasnej Górze w dziękczynnym *Te Deum* Kościoła polskiego, za papieskie decyzje dotyczące diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych[288].

---

[283] Por. I. JEŻ, *Komunikat do Księży diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w sprawie święta Matki Boskiej Częstochowskiej 26 sierpnia 1972 r. i pielgrzymce diecezjalnej*, 7.08.1972, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 21-22.

[284] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172; TENŻE, *Pobyt Prymasa Polski kardynała Stefana Wyszyńskiego na terenach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *Stefan Kardynał Wyszyński. Pamięć i wdzięczność na Pomorzu Zachodnim. Materiały z konferencji naukowej z 30 listopada 2012 roku*, red. A. ZIEJEWSKI, G. WEJMAN, Szczecin 2013, s. 189; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 87-88; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 768; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 107.

[285] Por. PAWEŁ VI, *Bulla mianująca J. Eks. Ks. Bpa Ignacego Jeża*…, dz. cyt., s. 15; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 10; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 88; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 768. Pod bullą znajduje się data 28 czerwca 1972 roku oraz informacja: „Wysłane dnia 11 sierpnia 10. roku Pontyfikatu".

[286] Por. I. JEŻ, *List dziękczynny do Ojca świętego Pawła VI*, 12.08.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 10-11.

[287] Por. J. VILLOT, *Odpowiedź na list dziękczynny Ks. Bpa Ordynariusza,* (tytuł umieszczony w czasopiśmie: *Odpowiedź Stolicy Apostolskiej na telegram powiadamiający o objęciu w zarząd diecezji*), KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 10.

[288] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172; P. MIELCZAREK, *Dziękczynne Te Deum na Jasnej Górze*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 129-130; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s.121.

Od 1 września 1972 roku, w myśl zarządzenia ordynariusza księża mieli załatwiać, wszystkie sprawy w kurii biskupiej w Koszalinie. Jedynie sprawy księgowe miała do końca 1972 roku prowadzić kuria gorzowska[289].

2 września 1972 roku biskup Jeż skierował pismo do prymasa Polski z prośbą o ustanowienie patronów diecezji: pierwszorzędnego – świętego Wojciecha, biskupa i męczennika i drugorzędnego – wówczas jeszcze błogosławionego ojca Maksymiliana Marii Kolbego[290]. Podał też obszerną argumentację za wyborem wskazanych patronów. Osoba świętego Wojciecha miała łączyć nowo powstałą diecezję z biskupstwem kołobrzeskim, powołanym do życia u grobu męczennika w Gnieźnie w 1000 roku. Ponadto, przemawiało za tym miejsce śmierci tego świętego, czyli okolice Gdańska nad brzegiem Bałtyku, oraz przynależność diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do metropolii gnieźnieńskiej. Za drugim patronem przemawiały: bliska odległość czasowa od jego beatyfikacji, praca duszpasterska franciszkanów konwentualnych na terenie nowej diecezji oraz osobiste względy ordynariusza i jego związek z błogosławionym poprzez pobyt obydwu w obozie koncentracyjnym[291]. Kardynał Wyszyński przychylił się do prośby biskupa Ignacego i dekretem z 15 września 1972 roku, ustanowił patronami diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej: świętego Wojciecha jako patrona pierwszorzędnego i błogosławionego Maksymiliana Kolbego jako drugorzędnego[292].

21 września 1972 roku biskup Ignacy Jeż skierował swój pierwszy list pasterski do duchowieństwa i wiernych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Jego początek przybrał szczególną formę, w której autor zwrócił się do swych adresatów: „Ignacy, z Bożego zmiłowania i łaski Stolicy Apostolskiej pierwszy biskup koszalińsko-kołobrzeski Duchowieństwu i Wiernym pozdrowienie i błogosławieństwo w Panu!”[293]. W dalszej części listu koszaliński ordynariusz nawiązał do historii i faktu powstania

[289] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 3.

[290] Por. I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski z prośbą o ustanowienie Patronów diecezji*, 2.09.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[291] Por. *tamże*.

[292] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret ustanawiający św. Wojciecha i bł. Maksymiliana Patronami diecezji*, N. 2984/72/P, 15.09.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 17-18; *Okólnik* nr 3/72, 4.11.1972, pkt 4; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 15; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 126-127. W dekrecie tym znajdziemy następujące sformułowanie: „…na podstawie najspecjalniejszych uprawnień, udzielonych Nam przez Stolicę Świętą, ustanawiamy tychże upragnionych patronów, jako Niebieskich Pośredników, tak jednak, że św. Wojciech – Adalbert, Biskup i Męczennik, będzie pierwszorzędnym Niebiańskim Patronem i Obrońcą Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, a Błogosławiony Maksymilian Kolbe, Wyznawca i Męczennik najwyższej miłości, drugorzędnym”. W *Okólniku* podano błędną datę dekretu prymasa Wyszyńskiego – 9 września 1972 roku.

[293] I. JEŻ, *List Pasterski Ks. Bpa Ordynariusza do duchowieństwa i wiernych z 21 września 1972 roku*, 21.09.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 23.

biskupstwa w Kołobrzegu, osoby pierwszego pasterza tych ziem – biskupa Reinberna, powrotu Ziem Zachodnich i Północnych w granice Polski po drugiej wojnie światowej i roli Kościoła katolickiego na tych terenach. Wspominając decyzje Pawła VI, wskazał połączenie tradycji i nowoczesności, która zawiera się już w samej nazwie diecezji i w jej głównych miejscowościach: Koszalinie – centralnym ośrodku miejskim i Kołobrzegu – stolicy biskupstwa z 1000 roku[294].

Na 25, 26 i 27 września 1972 roku biskup Jeż zarządził pierwsze w diecezji konferencje rejonowe dla duchowieństwa. Spotkania te odbyły się kolejno: w kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie – dla dekanatów: Kołobrzeg, Koszalin, Sławno i Świdwin; w kościele pw. św. Jacka w Słupsku – dla dekanatów: Bytów, Lębork, Słupsk Północ i Słupsk Południe oraz w kościele pw. Ducha Świętego w Szczecinku – dla dekanatów: Człuchów, Drawsko Pomorskie, Szczecinek, Wałcz i Złotów[295]. W czasie konferencji, złożonej z dwóch części – liturgicznej i pastoralnej, biskup Ignacy zaprosił duchowieństwo na uroczysty ingres do Koszalina, który miał się odbyć 22 października 1972 roku[296].

Ustalenie daty ingresu było możliwe dzięki kolejnym rozmowom między przedstawicielami rządu i episkopatu na temat decyzji papieża Pawła VI. Do spotkania sekretarza episkopatu Polski biskupa Bronisława Dąbrowskiego z wicepremierem Józefem Tejchmą doszło w Warszawie, 9 października 1972 roku. W jego efekcie strona rządowa zaakceptowała ostatecznie ustanowienie nowych diecezji w Polsce i nominację ich ordynariuszy oraz zezwoliła na ich uroczyste ingresy[297].

Zmiana postawy władz centralnych zaowocowała także ociepleniem stosunków państwo – Kościół na szczeblu lokalnym. Po trzech miesiącach milczenia, biskup Jeż otrzymał od wojewody odpowiedź na swoje pismo i zaproszenie na wspólne spotkanie. W urzędzie zgromadzili się jego pracownicy, wygłoszono okolicznościowe przemówienia i wzniesiono toast. Wobec biskupa i zebranych oficjeli wojewoda wyraził radość z faktu, że Koszalin stał się siedzibą biskupa i stolicą diecezji[298].

---

[294] Por. *tamże*, s. 23-27; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 15; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 250.

[295] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 1; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172.

[296] Por. DULLAK, s. 104.

[297] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 89-90.

[298] Por. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172-173; I. JEŻ, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259; *tamże*, s. 90; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 768-769. Ceynowa opisuje również działania Służby Bezpieczeństwa podejmowane wobec biskupa Jeża po ogłoszeniu decyzji papieża Pawła VI, aż do momentu jego uroczystego ingresu, zob. T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 173-177.

W dniach 18-19 października 1972 roku biskup koszalińsko-kołobrzeski przewodniczył diecezjalnej pielgrzymce na Jasną Górę[299]. Miała ona charakter dziękczynny za decyzję papieża Pawła VI o utworzeniu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej i została zorganizowana w oparciu o wytyczne sekretariatu prymasa Polski, który zalecał takie uroczystości dla wszystkich nowo powstałych diecezji[300]. Oprócz ordynariusza, na Jasną Górę przybyło około 70 kapłanów z diecezji, klerycy z seminarium duchownego oraz wierni świeccy, którzy licznie dojechali autobusami lub pociągami ze swoich miejscowości i parafii[301].

Biskup Jeż ustalił termin swojego ingresu do katedry koszalińskiej na 22 października 1972 roku na godz. 16[302]. W ramach przygotowań do tej uroczystości, zwrócił się specjalnym listem do prymasa Polski o zezwolenie, aby w czasie ingresu można było sprawować uroczystą Mszę świętą wotywną o błogosławionym Maksymilianie Kolbem, drugorzędnym patronie diecezji, pomimo przypadającej niedzieli[303]. Kardynał Wyszyński wyraził na to zgodę dekretem z 16 października 1972 roku[304]. Ponadto, wikariusz biskupi ksiądz Józef Jarnicki wydał 3 października specjalny *Komunikat dla duchowieństwa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w którym zarządził aby w dniu ingresu w czasie każdej Mszy świętej, w modlitwie wiernych znalazło się wezwanie za biskupa diecezji, oraz aby odśpiewać po sumie uroczyste *Te Deum,* a także aby o godz. 16 uderzyć w dzwony, ogłaszając w ten sposób godzinę ingresu i zachęcić wiernych do modlitwy za swego pasterza[305]. Uroczystości w katedrze miały się odbyć zgodnie z przygotowanym wcześniej programem[306].

22 października 1972 roku do Koszalina przyjechała liczna grupa, ponad 250 duchownych z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, gorzowskiej, szczecińsko-kamieńskiej i gnieźnieńskiej. Obecni byli: biskup gorzowski Wilhelm Pluta, prałaci,

---

[299] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 4; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 16; P. MIELCZAREK, *Pielgrzymka diecezjalna na Jasną Górę, 18-19 X. 1972*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 48-49.

[300] Por. *Pielgrzymki dziękczynne polskich Ziem Zachodnich i Północnych na Jasną Górę, jesienią 1972*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 46-48; DULLAK, s. 97; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 109.

[301] Por. P. MIELCZAREK, *Pielgrzymka diecezjalna*…, dz. cyt., s. 48.

[302] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 4; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 556-557; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 172; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 12; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136.

[303] Por. I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski w sprawie Mszy świętej o błogosławionym Maksymilianie Kolbe, odprawianej w czasie ingresu*, B1-16/72, 10.10.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[304] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret w sprawie Mszy świętej odprawianej w czasie ingresu biskupa Ignacego Jeża*, N. 3242/72/P, 16.10.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[305] Por. J. JARNICKI, *Komunikat dla duchowieństwa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B2-6/72, 3.10.1972, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

[306] Por. *Program ingresu*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 31-32.

delegaci kapituły metropolitarnej z Gniezna z relikwiami świętego Wojciecha, konsultorzy, kanonicy, dziekani i pracownicy kurii biskupiej. Z seminarium duchownego w Paradyżu przyjechali koszalińscy klerycy. Ponadto zgromadziły się siostry zakonne oraz duża grupa wiernych świeckich[307]. Punktualnie o godz. 16, przy dźwiękach dzwonów kościołów Koszalina, biskup Jeż ubrany w szaty pontyfikalne ruszył w uroczystej procesji ulicami Koszalina z kościoła pw. św. Józefa Oblubieńca NMP do katedry – kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia NMP[308].

Przed odświętnie przyozdobioną katedrą procesja zatrzymała się, a biskup ordynariusz zajął miejsce na specjalnie przygotowanym podwyższeniu i przyjął uroczysty hołd diecezjan. Podchodzili przedstawiciele wszystkich stanów by oddać cześć swemu pasterzowi[309].

Po złożeniu hołdu przez wiernych procesja ruszyła dalej, do przedsionka kościoła, gdzie miało miejsce liturgiczne powitanie. Biskupa Ignacego witał proboszcz katedry – ojciec Alojzy Urbaniak OFM Conv. Następnie kapłani udali się do prezbiterium, gdzie przygotowano tron biskupi, a ściany zdobiły wizerunki patronów diecezji – świętego Wojciecha i błogosławionego Maksymiliana Kolbego. Po zajęciu miejsc odbyły się modlitwy i wezwania proboszcza katedry i biskupa ordynariusza[310].

Jako pierwszy głos zabrał biskup gorzowski Wilhelm Pluta. W swoim przemówieniu podkreślił radość z zaślubin diecezji z jej biskupem. Wspomniał także osobiste starania o podział administracji gorzowskiej, utworzenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej i powierzenie jej biskupowi Ignacemu Jeżowi. Składając mu życzenia nawiązał do świętych Ignacego Antiocheńskiego i Ignacego z Loyoli, wskazując aby nowy ordynariusz był „jednym z Ignacych, a wtenczas będzie umiał w swej diecezji rodzić takich ludzi, jakich pragnie świat”[311].

Następnie głos zabrał ksiądz Bernard Mielcarzewicz – notariusz kurii biskupiej w Koszalinie. W pierwszej kolejności zapoznał on wszystkich zgromadzonych z treścią *Pisma powiadamiającego biskupa Ignacego Jeża o mianowaniu go ordynariuszem nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, skierowanego przez prymasa Polski,

[307] Por. M. CHORZĘPA, *Ingres pierwszego Ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej Ks. Biskupa Ignacego Jeża*, KKWD 1(1972) nr 1-2, s. 40; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 16. Relacje z ingresu w oparciu o artykuł Chorzępy przedstawił także: DULLAK, s. 104-106.
[308] Por. M. CHORZĘPA, *Ingres pierwszego*…, dz. cyt., s. 40-41.
[309] Por. *tamże*, s. 41.
[310] Por. *tamże*, s. 41-42. Chorzępa wymienia dokładnie uczestników uroczystości i sposób zajęcia przez nich miejsc w prezbiterium i w katedrze.
[311] Por. W. PLUTA, *Przemówienie w czasie ingresu bp Ignacego Jeża*, KKWD 1(1973) nr 1, s. 32-34.

a zawierającego odpis pisma Przewodniczącego Rady do spraw Publicznych Kościoła z 26 czerwca 1972 roku. Dokument ten zawierał nominację papieską, informację o inkardynacji duchownych do nowej diecezji oraz nakaz przejęcia władzy przez biskupa ordynariusza i odbycia ingresu do katedry[312]. Potem ksiądz Mielcarzewicz odczytał telegramy gratulacyjne nadesłane na ręce biskupa Ignacego przez Stolicę Apostolską, prymasa Polski kardynała Stefana Wyszyńskiego, metropolitę krakowskiego kardynała Karola Wojtyłę i sekretarza episkopatu Polski biskupa Bronisława Dąbrowskiego[313].

Jako trzeci zabrał głos, w imieniu duchowieństwa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, ksiądz kanonik Jan Lis – dziekan szczecinecki i proboszcz z Okonka – wyrażając wielką radość z historycznej chwili ingresu biskupa nowo utworzonej diecezji. Składając życzenia, ksiądz Lis nawiązał do obrzędów święceń, wypowiadając wobec biskupa w imieniu wszystkich obecnych kapłanów słowa: „adsum i promitto – jestem i przysięgam", jako znak szacunku i gotowości współpracy w dziele pasterzowania w nowej diecezji[314]. Po tym przemówieniu nastąpiło homagium duchowieństwa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Hołd swemu biskupowi złożyli kolejno konsultorzy, kanonicy, dziekani, proboszczowie, wikariusze i alumni seminarium duchownego[315].

Po homagium rozpoczęła się uroczysta Msza święta o błogosławionym Maksymilianie Kolbem, koncelebrowana przez biskupa Jeża i ośmiu kapłanów. Ewangelię odczytał jeden z nich – ksiądz Tadeusz Werno – proboszcz ze Świdwina[316]. W swoim pierwszym kazaniu w koszalińskiej katedrze biskup Ignacy nawiązał do tego, co nazwał połączeniem dawnego z nowym, poprzez decyzję papieża Pawła VI o utworzeniu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej i wskazanie na jej dwa centra: nowoczesne – Koszalin i historyczne – Kołobrzeg[317]. W dalszej części modlitwę wiernych poprowadził ksiądz Jan Klepa, odbyła się uroczysta procesja z darami i liturgia eucharystyczna. Ze względu na dużą liczbę wiernych, do Komunii świętej przystąpili

[312] Por. S. WYSZYŃSKI, *Pismo do ks. bpa Ignacego Jeża…*, dz. cyt., s. 6-8.
[313] Por. M. CHORZĘPA, *Ingres pierwszego*…, dz. cyt., s. 43-44. Chorzępa podaje tekst telegramów dziękczynnych.
[314] Por. J. LIS, *Przemówienie w czasie ingresu bp Ignacego Jeża,* KKWD 1(1973) nr 1, s. 34-36.
[315] Por. M. CHORZĘPA, *Ingres pierwszego*…, dz. cyt., s. 44-45.
[316] Por. *tamże*, s. 42 i 45. Mszę świętą z biskupem Ignacym Jeżem koncelebrowali: ojciec Piotr Mielczarek – wikariusz biskupi, ksiądz Józef Jarnicki – wikariusz biskupi i proboszcz Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie, ksiądz Jan Klepa – dziekan bytowski, ksiądz Stanisław Jankowski SDB – proboszcz z Czaplinka, ksiądz Antoni Wołek-Wacławski – proboszcz z Człuchowa, najdłużej pełniący tę funkcje w diecezji, ksiądz Tadeusz Werno – proboszcz ze Świdwina, ksiądz Edward Zarada – wikariusz ze Szczecinka i ksiądz Leszek Wódz – wikariusz z Białogardu.
[317] Por. I. JEŻ, *Kazanie wygłoszone w czasie ingresu,* 22.10.1972, KKWD 1(1973) nr 1, s. 36-39.

tylko alumni i osoby będące najbliżej ołtarza, a pozostali uczynili to po liturgii. Uroczystości zakończyło pasterskie błogosławieństwo i powrotna procesja do kościoła pw. św. Józefa[318]. Ingres biskupa Ignacego Jeża dopełnił proces normalizacji i kanonicznego uregulowania organizacji kościelnej na polskich Ziemiach Zachodnich i Północnych[319].

W niedługim czasie po ingresie, biskup koszalińsko-kołobrzeski, udał się do Rzymu, aby jako członek jedenastoosobowej delegacji episkopatu Polski, osobiście wyrazić wdzięczność papieżowi Pawłowi VI za jego decyzje zawarte w bulli *Episcoporum Poloniae coetus*[320]. Pielgrzymka dziękczynna polskich biskupów trwała od 5 listopada do 4 grudnia 1972 roku i była, oprócz spotkania Ojca świętego, okazją do odbycia rozmów w Sekretariacie Stanu i w różnych dykasteriach Kurii Rzymskiej[321]. Punktem kulminacyjnym wizyty była ponadgodzinna audiencja w prywatnej bibliotece papieża Pawła VI, która rozpoczęła się 9 listopada 1972 roku o godz. 11.45[322]. Kolejnym ważnym momentem pobytu w Rzymie było spotkanie w Sekretariacie Stanu, gdzie 18 listopada 1972 roku biskupa Jeża przyjęli kardynał Jean-Marie Villot i arcybiskupi Giovanni Benelli i Agostino Casaroli. W czasie tego spotkania otrzymał on oryginał bulli nominującej go biskupem koszalińsko-kołobrzeskim. Natomiast tuż przed powrotem do kraju, 2 grudnia 1972 roku miało jeszcze miejsce drugie spotkanie papieża Pawła VI z polskimi biskupami[323].

Po powrocie do Polski, biskup Ignacy musiał jeszcze spełnić obowiązek wynikający z prawa państwowego. 8 stycznia 1973 roku otrzymał od kierownika Urzędu do Spraw Wyznań – ministra dra Aleksandra Skarżyńskiego pismo zapraszające go do przybycia do Warszawy 12 stycznia o godz. 11, celem „złożenia ślubowania przewidzianego art. 6 dekretu z 31.12.1956 roku"[324]. Spotkanie to odbyło się w wyznaczonym terminie. Po złożeniu ślubowania odbyła się rozmowa biskupa Jeża z ministrem Skarżyńskim podczas której poruszono następujące sprawy: przekazanie

[318] Por. M. CHORZĘPA, *Ingres pierwszego*…, dz. cyt., s. 45-46.
[319] Por. DULLAK, s. 106.
[320] Por. *Okólnik* nr 3/72, 4.11.1972, pkt 5; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136.
[321] Por. I. JEŻ, *Słowo do kapłanów i wiernych po powrocie z pielgrzymki do Rzymu*, 13.12.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 28-29; *Kronika pielgrzymki dziękczynnej*…, dz. cyt., s. 49-50.
[322] Por. SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Komunikat po audiencji biskupów polskich u papieża Pawła VI w dniu 9 listopada 1972 roku*, N. 3411/72/P, 9.11.1972, Teczka *Biuletyn duszpasterski 1972-1973*, ADKK; I. JEŻ, *Słowo do kapłanów i wiernych*…, dz. cyt., s. 29; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 123-124.
[323] Por. I. JEŻ, *Słowo do kapłanów i wiernych*…, dz. cyt., s. 29; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 16; *Kronika pielgrzymki dziękczynnej*…, dz. cyt., s. 50; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 124.
[324] Por. A. SKARŻYŃSKI, *Pismo zapraszające biskupa Ignacego Jeża do przybycia do Urzędu do Spraw Wyznań w celu złożenia ślubowania*, Nr RK-420/J/73, 6.01.1973, PABJ, Teczka *Pierwsze dni*, ADKK.

Kościołowi na własność kolegiaty w Kołobrzegu, budowa nowych kościołów, w tym w Koszalinie i Słupsku, uzyskanie pomieszczeń na rezydencję i kurię biskupią. Biskup uzyskał także wstępne zezwolenie na druk *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych,* schematyzmu i katechizmów. Tydzień po wizycie w Warszawie, 19 stycznia 1973 roku przedstawiciele kurii biskupiej spotkali się w Koszalinie z kierownikiem wydziału do spraw wyznań, Tadeuszem Płóciennikiem. Omówiono szczegóły związane z miejscem zamieszkania biskupa i z gmachem kurii biskupiej, obiecując przekazanie diecezji najpóźniej w kwietniu 1973 roku odpowiednich budynków w pobliżu katedry[325]. To spotkanie z przedstawicielem władz państwowych zakończyło etap związany z objęciem urzędu przez biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego.

Biskup Ignacy Jeż był biskupem koszalińsko-kołobrzeskim prawie dwadzieścia lat. Wspierali go w tej posłudze biskupi pomocniczy i jednocześnie wikariusze generalni: biskup Tadeusz Werno, konsekrowany 25 kwietnia 1974 roku i biskup Piotr Krupa, konsekrowany 15 kwietnia 1984 roku, a także pracownicy kurii biskupiej w Koszalinie i dziekani. W czasie swoich rządów biskup Jeż od podstaw zbudował strukturę organizacyjną nowo powstałej diecezji. Powołał do życia najważniejsze instytucje diecezjalne i określił sposób ich funkcjonowania. Rozwinął także strukturę terytorialną diecezji, rozbudowując sieć dekanalną i parafialną, szczególnie poprzez powołanie do życia nowych parafii i ich obsadę personalną. W 1978 roku doprowadził do erygowania kapituły katedralnej w Koszalinie, a rok później erygował kapitułę kolegiacką w Kołobrzegu i powołał do istnienia sąd biskupi w Koszalinie. Dzięki podejmowaniu licznych starań, uzyskał zezwolenie władz państwowych i 25 marca 1981 roku erygował Wyższe Seminarium Duchowne w Koszalinie. Doprowadził do wybudowania kompleksu budynków seminaryjnych, w których wychowywali się przyszli kapłani. Biskup Ignacy wiele wysiłków włożył w uzyskanie pozwoleń na budowę nowych świątyń, z których pierwszym była zgoda na budowę kościoła pw. błogosławionego Maksymiliana Kolbego w Słupsku. Bardzo ważnym przedsięwzięciem było odzyskanie od władz państwowych kołobrzeskiej kolegiaty w 1974 roku, jej odbudowa i uroczysta konsekracja 21 października 1984 roku. Dla tej świątyni biskup Jeż uzyskał 10 czerwca 1986 roku tytuł bazyliki mniejszej. Dzięki

[325] Por. I. JEŻ, *Sprawozdanie ze spotkania z kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań odbytego 12 stycznia 1973 roku*, 18.01.1973, PABJ, Teczka *Pierwsze dni*, ADKK.

ustaleniom na linii państwo – Kościół, pozyskał także na własność diecezji wiele kościołów i budynków sakralnych, dotychczas jedynie użytkowanych przez Kościół. Ponadto, przez 20 lat jego rządów w diecezji około 120 budynków sakralnych zostało zbudowanych bądź podniesionych z ruin. Ordynariusz pielęgnował także kult maryjny w sanktuariach diecezjalnych w Skrzatuszu, a później na odzyskanej dla Kościoła Górze Chełmskiej. W latach 1986-1989 przeprowadził I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w celu kodyfikacji prawa partykularnego. Przez większość czasu swojej posługi biskup Ignacy musiał podejmować trudny dialog z władzami państwowymi, zarówno na szczeblu lokalnym jak i centralnym. W okresie stanu wojennego powołał do życia Biskupi Komitet Pomocy Rodzinom Internowanych. Po przełomie politycznym w kraju, na początku lat dziewięćdziesiątych powołał do życia Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, Dom Samotnej Matki w Koszalinie i Gospodarstwo Rolne *Karol* we Wrzosowie i Mierzynie. Na bazie Ruchu Światło-Życie w 1986 roku utworzył Wspólnotę Dzieci Łaski Bożej w Lipiu[326]. Okazją do systematycznego podsumowywania działalności biskupa Ignacego Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej były kolejne rocznice jej utworzenia, z których w podniosły sposób obchodzono: pięciolecie, dziesięciolecie, piętnastolecie i dwudziestolecie istnienia diecezji[327].

[326] Por. *Bogu dziękujcie… 25 lat diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1997*, red. K. BASTOWSKA, L. LASKOWSKI, K. ZADARKO, Koszalin-Warszawa 1997, s. 7-50; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33-37; TENŻE, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 11-21; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 560-581; TENŻE, *Życie religijne*, w: *Dzieje Koszalina*, t. 2: *Po 1945 roku*, red. B. POLAK, Koszalin 2016, s. 469-474; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 20(1992) nr 4-6, s. 12-17; TENŻE, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259-268; TENŻE, *Refleksje biskupa seniora*…, dz. cyt. s. 7-11; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11-14; L. LASKOWSKI, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska w latach 1972-2002*, Koszalin 2002, s. 6-13; TENŻE, *Rola diecezji…*, dz. cyt., s. 9-17; TENŻE, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 109-125; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 264; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 127-140; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 124-126; TENŻE, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 249-254; *Wstęp*…, dz. cyt., s. 7-10; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 20-23. Dzieje diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w postaci zestawienia najważniejszych dat prezentują: T. CEYNOWA, *Ważniejsze wydarzenia z dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-2012*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 171-200; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 13-353.

[327] Por. I. JEŻ, *„Primum lustrum" – pięć lat istnienia diecezji*, KKWD 5(1977) nr 5-6, s. 121-122; *Uroczystości jubileuszowe 5-lecia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 236-238; I. JEŻ, *X-lecie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 97-98; TENŻE, *Zaproszenie do udziału w uroczystościach X-lecia istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B 2-8/82, 31.05.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 204-206; TENŻE, *Podziękowanie za zorganizowanie obchodów jubileuszu diecezji*, B 2-11/82, 29.06.1982, KKWD 10(1982) nr 10-11, s. 306-307; L. KONIECZNY, *Refleksje diecezjanina nad jubileuszem dziesięciolecia*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 240-242; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 61-67; TENŻE, *Utworzenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, jej organizacja i dotychczasowe osiągnięcia*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 99-105; TENŻE, *Obchody Jubileuszu dziesięciolecia diecezji*, KKWD 10(1982) nr 10-11, s. 319-338; I. JEŻ, *List Pasterski Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego na XV-lecie diecezji*, 20.08.1987, KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 193-197; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 11-22; I. JEŻ, *20 lat Diecezji*…, dz. cyt., s. 12-19; TENŻE, *20 lat Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt. s. 269-281; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11-14.

31 lipca 1989 roku, w dniu ukończenia 75 roku życia, biskup Jeż, zgodnie z przepisami Kodeksu prawa kanonicznego, złożył na ręce papieża Jana Pawła II rezygnację z pełnionego urzędu biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego. Jednak, zgodnie z osobistą obietnicą złożoną przez Ojca świętego pozostał on na urzędzie przez prawie trzy kolejne lata. Pozwoliło mu to osobiście, jako biskupowi diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, powitać w Koszalinie Jana Pawła II w czasie jego pielgrzymki do Polski[328].

Jako członek Konferencji Episkopatu Polski, biskup Ignacy Jeż był w latach 1973-1994 członkiem i przewodniczącym Komisji do spraw Środków Społecznego Przekazu, a także należał do Komisji do spraw Duszpasterstwa oraz Podkomisji Turystycznej. Wypełniał również funkcję protektora Ruchu Szensztackiego w Polsce. Jako były więzień obozu koncentracyjnego w Dachau, biskup Ignacy działał aktywnie w Komitecie Księży Byłych Więźniów Obozów Koncentracyjnych, a od 1975 roku objął w nim funkcję przewodniczącego. Komitet organizował corocznie 29 kwietnia spotkania w sanktuarium świętego Józefa w Kaliszu jako dziękczynienie za ocalenie z niewoli[329].

29 stycznia 1992 roku, w czasie konferencji biskupów diecezjalnych, nuncjusz apostolski w Polsce arcybiskup Józef Kowalczyk poinformował biskupa Ignacego Jeża, o przyjęciu przez papieża jego rezygnacji z urzędu biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Podczas spotkania w nuncjaturze apostolskiej został także przedstawiony jego następca – biskup Czesław Domin, dotychczasowy biskup pomocniczy w Katowicach[330].

Informację o przyjęciu przez papieża rezygnacji biskupa Jeża i o nominacji nowego pasterza diecezji, ogłoszono publicznie na zakończenie Mszy świętej odprawianej w katedrze koszalińskiej przez biskupa Ignacego i 8 członków kolegium konsultorów, 1 lutego 1992 roku o godz. 12[331]. Już 8 lutego nastąpiło kanoniczne objęcie

---

[328] Por. I. JEŻ, *Słowo na jubileusz*, StKKoł 3-4(1994-1995), s. 7-8; TENŻE, *Refleksje biskupa seniora*…, dz. cyt. s. 11, *Kronika diecezji…*, dz. cyt., zał. 65, s. 435; A. SODANO, *Pismo Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej do biskupa Ignacego Jeża w sprawie przyjęcia rezygnacji z urzędu biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 25.02.1992, KKWD 20(1992) nr 4-6, s. 4.

[329] Por. I. JEŻ, *Życiorys…*, dz. cyt., s. 2; M. GRZEJSZCZAK, *Działalność biskupa Ignacego Jeża na rzecz Komitetu Księży Polskich Byłych Więźniów Obozów Koncentracyjnych*, Szczecin 2010, Biblioteka WSD Koszalin (mps); L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 118-119; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 265.

[330] Por. I. JEŻ, *Słowo na*…, dz. cyt., s. 8; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 264-265.

[331] Por. *Ogłoszenie listu Nuncjusza Apostolskiego*, 1.02.1992, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 3; *Okólnik* nr 2/92, 13.02.1992, pkt 1; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 21; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 581; K. DULLAK, Ł. PNIEWSKI, *Urząd Administratora Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 2006, s. 44-45; I. JEŻ, *Słowo na*…, dz. cyt., s. 8-9; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 340;

rządów w diecezji przez biskupa Czesława Domina[332], a 23 lutego odbył się jego ingres do koszalińskiej katedry[333]. Informacje o przyjęciu rezygnacji i podziękowanie w imieniu papieża i Stolicy Apostolskiej przesłał na ręce pierwszego biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego w specjalnym liście sekretarz stanu kardynał Angelo Sodano[334].

4.5. Biskup senior (1992-2007)

Po przejściu na emeryturę, biskup Ignacy Jeż przez kolejne lata wypełniał posługę biskupią jako senior. Swoją radą i doświadczeniem wspierał kolejnych biskupów diecezjalnych: Czesława Domina, Mariana Gołębiewskiego, Kazimierza Nycza i Edwarda Dajczka. Biskup Jeż nadal czynnie uczestniczył w życiu Kościoła powszechnego, polskiego i diecezjalnego. Brał udział w wizytach *ad limina Apostolorum*, udzielał sakramentu bierzmowania, przewodził uroczystościom liturgicznym na szczeblu diecezjalnym i parafialnym, głosił rekolekcje a także służył pomocą i wsparciem dla duchownych i świeckich.

Biskup Ignacy był wielokrotnie odznaczany, wyróżniany i honorowany. 6 maja 1994 roku, uchwałą Rady Miejskiej w Koszalinie, biskup Ignacy otrzymał tytuł *Honorowego Obywatela Miasta Koszalina*. W 1998 roku został odznaczony przez dzieci Orderem Uśmiechu. 11 czerwca 2004 roku w Bałtyckim Teatrze Dramatycznym w Koszalinie uroczyście obchodził swoje 90 urodziny. W czerwcu 2007 roku został odznaczony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski, który wręczono biskupowi w czasie obchodów 70-lecia jego święceń kapłańskich[335].

K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy*…, dz. cyt., s. 264; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 140.

[332] Por. *Protokół z kanonicznego objęcia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Czesława Domina*, 8.02.1992, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 6-7; *Okólnik* nr 2/92, 13.02.1992, pkt 1; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 340.

[333] Por. J. TURKIEL, *Ingres Ks. Biskupa Czesława Domina ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do katedry w Koszalinie*, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 9-10; *Okólnik* nr 2/92, 13.02.1992, pkt 2a; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 341-342.

[334] Por. A. SODANO, *Pismo Sekretarza Stanu…*, dz. cyt., s. 4-5; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 342 i 435-436.

[335] Por. *Biskup Senior. Kalendarium (1992-2004)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 127-128; *Odszedł dobry, uśmiechnięty biskup*, w: J. WALCZAK, *Biskup Uśmiechu*, Koszalin 2008, s. 146; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 142-156.

Biskup Ignacy Jeż zmarł w wieku 93 lat w Rzymie, 16 października 2007 roku[336], w przeddzień ogłoszenia jego nominacji kardynalskiej przez papieża Benedykta XVI[337]. 19 października trumna z jego ciałem została wystawiona w archikatedrze pw. Chrystusa Króla w Katowicach, gdzie o godz. 12 odprawiono Mszę świętą w intencji zmarłego pasterza. Następnego dnia, o godz. 8 rano uroczyście wprowadzono ciało biskupa Ignacego do kościoła pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Koszalinie. Przez cały dzień czuwano przy trumnie i prowadzono modlitwy, a wieczorem odprawiono nieszpory z udziałem kleryków seminarium duchownego w Koszalinie. Czuwanie to kontynuowano przez całą niedzielę, 21 października, a z biskupem żegnali się wierni z Koszalina i całej diecezji.

W poniedziałek, 22 października 2007 roku, czyli dokładnie 35 lat od ingresu, po odprawieniu jutrzni, trumna z ciałem biskupa Jeża została przeniesiona do koszalińskiej katedry. Czuwanie modlitewne trwało do godz. 16, kiedy to rozpoczęła się Msza święta z udziałem biskupów, kapłanów i wiernych przybyłych na uroczystości pogrzebowe. Homilię wygłosił biskup diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej Edward Dajczak. Słowo pożegnania w imieniu kapłanów wypowiedział ksiądz Ryszard Łopaciuk dziekan koszaliński. Po zakończeniu Mszy świętej, ciało pierwszego biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego przewieziono do bazyliki w Kołobrzegu, gdzie po odprawieniu Mszy świętej, całą noc trwało czuwanie modlitewne[338].

Uroczystości pogrzebowe biskupa Ignacego odbyły się 23 października o godz. 14. Zgromadziły one kardynała, arcybiskupów, biskupów, kapłanów, diakonów, kleryków, braci i siostry zakonne oraz liczne rzesze wiernych świeckich. Mszy świętej przewodniczył kardynał Franciszek Macharski z Krakowa, a homilię pogrzebową wygłosił metropolita wrocławski arcybiskup Marian Gołębiewski. Na zakończenie Mszy świętej głos zabrał arcybiskup Zygmunt Kamiński – metropolita szczecińsko-kamieński. W imieniu księży pożegnanie wygłosił ksiądz prałat Józef Słomski, a w imieniu rodziny – pani Barbara Pakuła[339]. Po odprawieniu przez metropolitę

[336] Por. *Śmierć biskupa Ignacego Jeża*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 73.
[337] Por. *Niesamowicie piękne życie*, w: J. WALCZAK, *Biskup Uśmiechu*, Koszalin 2008, s. 135-136; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 156-158.
[338] Por. E. DAJCZAK, *Homilia wygłoszona w Koszalinie podczas uroczystości pożegnalnych*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 74-77; R. ŁOPACIUK, *Słowo pożegnalne*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 84-85; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 158-160; *Śmierć biskupa Ignacego*..., dz. cyt., s. 73.
[339] Por. B. BAKUŁA, *Podziękowanie*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 85-86; M. GOŁĘBIEWSKI, *Homilia wygłoszona na pogrzebie śp. biskupa Ignacego Jeża*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 77-82; Z. KAMIŃSKI, *Słowo pożegnalne*,

warszawskiego arcybiskupa Kazimierza Nycza liturgii ostatniego pożegnania, ciało biskupa Ignacego Jeża – pierwszego biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej spoczęło zgodnie z jego wolą w krypcie bazyliki konkatedralnej pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu[340].

Diecezja koszalińsko-kołobrzeska została erygowana 28 czerwca 1972 roku bullą papieża Pawła VI *Episcoporum Poloniae coetus*[341]. Historia obecności Kościoła katolickiego na należących do niej ziemiach jest jednak o wiele dłuższa, sięgając początków państwa polskiego i epoki pierwszych Piastów. Przez kolejne wieki Kościół wraz ze swoją organizacją terytorialną przeżywał wzloty i upadki, okresy rozwoju i regresu, w zależności od polityki lokalnych władców, problemów społecznych i religijnych czy często skomplikowanej sytuacji Pomorza Zachodniego na arenie międzynarodowej. W roku 1972 w skład diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej weszły tereny, które przez wieki miały różnorodną przynależność terytorialną, zarówno na płaszczyźnie państwowej jak i kościelnej. Ta nowa jednostka administracyjna Kościoła stała się więc spadkobierczynią bardzo bogatej spuścizny. Pierwszym pasterzem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej został mianowany dotychczasowy sufragan administracji gorzowskiej – biskup Ignacy Jeż. Spośród wielu decyzji i działań, które podejmował on w czasie swojej dwudziestoletniej posługi, trzeba wskazać przede wszystkim zbudowanie od podstaw wymiaru instytucjonalnego diecezji, rozwój struktury terytorialnej oraz tworzenie i systematyzowanie prawa partykularnego. Szczegółowa analiza tej właśnie działalności pierwszego biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego będzie stanowiła treść kolejnych rozdziałów niniejszej dysertacji.

KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 83-84; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 160; *Śmierć biskupa Ignacego...*, dz. cyt., s. 73.

[340] Artykuły prasowe, wspominające biskupa Ignacego Jeża, które ukazały się po jego śmierci zebrał w jednym miejscu: J. WALCZAK, *Biskup Uśmiechu…*, dz. cyt., s. 131-186.

[341] PAWEŁ VI, *Bulla Episcoporum Poloniae…*, dz. cyt., s. 116-119.

ROZDZIAŁ II

USTANOWIENIE I FUNKCJONOWANIE NAJWAŻNIEJSZCYH INSTYTUCJI DIECEZJALNYCH

Podstawowym zadaniem biskupa Ignacego Jeża po objęciu przez niego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej było stworzenie struktur pozwalających na jej właściwe funkcjonowanie. W związku z tym, podjął on szereg czynności i aktów o charakterze prawnym zmierzających do ustanowienia najważniejszych instytucji diecezjalnych i określenia sposobu ich działania. W kolejnych podrozdziałach zostaną więc przeanalizowane decyzje pierwszego ordynariusza koszalińsko-kołobrzeskiego dotyczące kurii biskupiej, konsulty diecezjalnej, kolegium konsultorów i rady kapłańskiej, kapituł kanoników oraz sądu biskupiego. Podkreślony zostanie również proces ewolucji w przepisach dotyczących funkcjonowania poszczególnych instytucji, który nastąpił w wyniku zmiany obowiązującego w Kościele prawa powszechnego. Rządy biskupa Ignacego Jeża przypadły bowiem na czas przejścia od przepisów Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku, poprzez prawodawstwo po Soborze Watykańskim II, aż do wejścia w życie postanowień Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku.

1. KURIA DIECEZJALNA

Kuria diecezjalna, zwana też biskupią, to wszystkie osoby, urzędy i instytucje, które na co dzień świadczą biskupowi pomoc w zarządzie diecezją, szczególnie w kierowaniu działalnością pasterską, administrowaniu oraz sprawowaniu władzy sądowniczej. Z zadań kurii wyłączona jest jedynie działalność o charakterze ustawodawczym[342]. Wspomniany w kan. 469 KPK zespół instytucji i osób, ze względu na przedmiot działania, można podzielić na trzy obszary: jurysdykcyjno-pastoralny,

[342] Por. KPK 1917, kan. 363; KPK 1983, kan. 469; CD nr 27; PG nr 45, s. 365; EI nr 200, s. 501; AS nr 177, s. 636-637; BĄCZKOWICZ I, s. 525-526; CIC, s. 408-409; KRUKOWSKI, s. 163-164; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 2: *Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 2002, s. 205-206; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 2, Warszawa 1985, s. 151-152. Analizę pojęcia *kuria diecezjalna* pod względem etymologicznym, historycznym i kanonicznym przedstawili m.in.: DYDUCH, s. 344-347; J. KRUKOWSKI, *Zasady organizacji i funkcjonowania kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 12-13.

administracyjno-ekonomiczny i sądowniczy. Podsumowując, można stwierdzić, iż kuria diecezjalna to „całokształt organów i osób spełniających określone zadania, jak również ogół środków materialnych i technicznych, które pozostają do dyspozycji biskupa w celu zaradzania potrzebom wiernych całej diecezji”[343].

Nominacja osób pełniących urzędy w kurii diecezjalnej należy wyłącznie do biskupa diecezjalnego[344]. Sporządzony na piśmie dekret nominacyjny powinien zawierać podstawę prawną, zakres czynności, kompetencji i obowiązków oraz być podpisany, oprócz biskupa diecezjalnego, także przez kanclerza lub notariusza kurii. Przed objęciem urzędu, nominowany powinien złożyć przyrzeczenie, a w czasie jego wypełniania zachować właściwą dlań tajemnicę[345].

Przy organizacji kurii diecezjalnej, powoływaniu instytucji i poszczególnych urzędów, biskup ma obowiązek kierowania się przepisami prawa Kościoła powszechnego i lokalnego, a także powinien brać pod uwagę wielkość swojej diecezji oraz jej specyfikę i rzeczywiste potrzeby. W kurii tworzone są sekretariaty, wydziały i referaty, jak np. duszpasterski, katechetyczny, liturgiczny czy dobroczynny oraz powoływane są stałe lub tymczasowe komisje i rady. Część urzędników jest kierowana bezpośrednio do pracy administracyjnej[346].

W skład kurii diecezjalnej wchodzą organy, których powołanie jest wymagane przepisami prawa kanonicznego, i takie, których istnienie jest pozostawione uznaniu biskupa diecezjalnego. Do pierwszej grupy należy zaliczyć: wikariusza generalnego, wikariusza sądowego, ekonoma diecezjalnego, radę do spraw ekonomicznych oraz kanclerza i notariuszy. W drugiej grupie można wskazać: radę biskupią, moderatora kurii, wikariusza biskupiego, radę do rozstrzygania sporów administracyjnych, wydziały lub referaty duszpasterskie, komisje itp[347].

---

[343] DYDUCH, s. 345; J. KRUKOWSKI, *Zasady organizacji…*, dz. cyt., s. 12-13; KRUKOWSKI, s. 164. Warto zauważyć, iż kan. 363 § 2 KPK z 1917 roku wyliczał taksatywnie osoby wchodzące w skład kurii diecezjalnej i zaliczał do niej: wikariusza generalnego, oficjała, kanclerza, promotora sprawiedliwości, obrońcę węzła, sędziów synodalnych, egzaminatorów synodalnych, proboszczów konsultorów, audytorów, notariuszy, gońców i woźnych. Dokumenty Soboru Watykańskiego II i prawodawstwo posoborowe, a za nimi przepisy KPK z 1983 roku, rozszerzyły powyższą listę i podają ogólnie, że „kuria diecezjalna składa się z instytucji i osób”, bez wskazywania poszczególnych urzędów, zob. SZTAFROWSKI, s. 49-53.

[344] Por. KPK 1917, kan. 366 § 2, 372 § 1; KPK 1983, kan. 470; EI nr 200, s. 501; AS nr 177, s. 636-637; BĄCZKOWICZ I, s. 526; CIC, s. 409; DYDUCH, s. 347; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 206; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 153; SZTAFROWSKI, s. 53-54.

[345] Por. KPK 1917, kan. 364 § 1-2, 159; KPK 1983, kan. 471, 474, 37, 51, 156; DYDUCH, s. 347 i 351; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1: *Księga I. Normy ogólne*, Poznań 2003, s. 99-100, 114-115, 247-248; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 153; SZTAFROWSKI, s. 54.

[346] Por. EI nr 200, s. 501; AS nr 177, 182, s. 636, 641; CIC, s. 408; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 206; SZTAFROWSKI, s. 51-52.

[347] Por. DYDUCH, s. 345-346; J. KRUKOWSKI, *Zasady organizacji…*, dz. cyt., s. 13-14; KRUKOWSKI, s. 164-165. Krukowski, dokonując omówienia pojęcia „kuria diecezjalna”, wskazuje także na podział znaczeniowy

Bardzo ważnym zadaniem biskupa diecezjalnego, za które jest on osobiście odpowiedzialny, jest koordynowanie wszelkich spraw związanych z zarządzaniem całą diecezją. Gdy chodzi o działania duszpasterskie, biskupa diecezjalnego wspierają wikariusze generalni i biskupi. Ich pracę biskup koordynuje samodzielnie lub za pomocą powołanej rady biskupiej. Dla lepszej organizacji działań o charakterze administracyjnym, a także usprawnienia pracy poszczególnych urzędników kurialnych, biskup diecezjalny może ustanowić moderatora kurii. Urząd ten powinien być powierzony kapłanowi, najlepiej jednemu z wikariuszy generalnych[348].

1.1. Nominacje pierwszych urzędników

W związku z tym, że kuria diecezjalna stanowi podstawowe narzędzie pracy pasterza diecezji, jedne z pierwszych decyzji biskupa Ignacego Jeża dotyczyły właśnie utworzenia tej instytucji. Stanęło przed nim zadanie zorganizowania kurii od strony personalnej (obsada najważniejszych stanowisk), troska o jej materialny wymiar (budynek, wyposażenie, środki pracy biurowej) oraz określenie ram jej funkcjonowania (dni i godziny urzędowania).

Pierwsze nominacje urzędników kurialnych miały miejsce w dniu objęcia w zarząd diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez biskupa Jeża. 8 lipca 1972 roku mianował on księdza Wiktora Paneckiego na stanowisko referenta prawnego i notariusza kurii, a księdza Bernarda Mielcarzewicza na stanowisko referenta majątkowego i notariusza kurii[349]. Dekrety nominacyjne zawierały jedynie podstawę prawną, czyli kan. 373 KPK oraz określały okres wypełniania wskazanych stanowisk, czyli 3 lata, do 7 lipca 1975 roku. Nakazywały także złożenie wyznania wiary i przysięgi

– „kuria diecezjalna w sensie ścisłym", która obejmuje według niego urzędy wyraźnie wymienione w kan. 469-494 KPK oraz „kuria diecezjalna w sensie szerokim", do której zalicza również organy o charakterze kolegialnym, takie jak rada kapłańska, kolegium konsultorów, rada duszpasterska czy kapituły katedralne. Krukowski zwraca także uwagę, iż jedynie wikariusz generalny, wikariusz biskupi, wikariusz sądowy i wikariusz sądowy pomocniczy mają bezpośredni udział we władzy biskupa, a pozostałe urzędy i osoby pełnią jedynie zadania o charakterze czysto technicznym.

[348] Por. KPK 1983, kan. 473 § 1-4; AS nr 178, s. 637; W. AYMANS, *Biskupia posługa rządzenia kościołem partykularnym. O władzy biskupiej i jej wykonywaniu w świetle KPK*, KiP 6(1989), s. 35-36; CIC, s. 410-411; DYDUCH, s. 349-350; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, PzST 5(1984), s. 301; J. KRUKOWSKI, *Zasady organizacji…*, dz. cyt., s. 18-19; KRUKOWSKI, s. 93; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 207; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 154. Więcej informacji na temat moderatora kurii zob. KRUKOWSKI, s. 174-177.

[349] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem majątkowym oraz notariuszem kurii diecezjalnej*, P M26-2/72, 8.07.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego referentem prawnym oraz notariuszem kurii diecezjalnej*, P P6-3/72, 8.07.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 2; *Zorganizowanie Kurii Biskupiej*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 27; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 556; DULLAK, s. 101-102 i 111; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143.

wierności na ręce delegata biskupiego. W dekretach nie został określony zakres czynności obowiązujący na poszczególnych stanowiskach ani kompetencje mianowanych urzędników[350]. Wspomniani duchowni, obok stanowisk w kurii biskupiej, zachowali swoje dotychczasowe urzędy i zadania: ksiądz Panecki – funkcje wypełniane w Słupsku, a ksiądz Mielcarzewicz – stanowisko proboszcza w Wierzchucinie i dziekana dekanatu Lębork[351].

Kolejnych nominacji pracowników kurii diecezjalnej biskup Jeż dokonał 16 sierpnia 1972 roku. Ustanowił księdza Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim dla spraw sakramentalnych[352]. W dekrecie została wskazana podstawa prawna, którą stanowiły przepisy zawarte w artykule 14 Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI[353]. Urząd wikariusza biskupiego ksiądz Jarnicki miał objąć 1 września 1972 roku i wypełniać go przez 3 lata, czyli do 31 lipca 1975 roku, o ile biskup diecezjalny nie postanowi inaczej. Zgodnie z przepisami prawa powszechnego, w sprawach sakramentalnych przysługiwała mu zwyczajna władza zastępcza (*potestas ordinaria vicaria*), która przynależała wikariuszowi generalnemu[354]. Biskup Ignacy zlecił wikariuszowi biskupiemu dla spraw sakramentalnych także szereg spraw wskazanych przez prawo dla tego urzędu. W szczególności do jego zadań zaliczył: wystawianie *litterae testimoniales* i prowadzenie akt święceń; sprawy związane z administrowaniem sakramentów chrztu, Eucharystii, namaszczenia chorych, małżeństwa, w szczególności kwestię chrztu warunkowego dorosłych oraz udzielania zezwoleń na Mszę świętą o każdej porze dnia i poza miejscem świętym; sprawy związane z zawieraniem małżeństwa poza własną parafią i małżeństwami małoletnich,

---

350 Por. KPK 1917, kan. 373; I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem majątkowym oraz notariuszem kurii…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego referentem prawnym oraz notariuszem kurii diecezjalnej…*, dz. cyt.

351 Por. *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 2. Stanowisko proboszcza i dziekana ksiądz Mielcarzewicz zatrzymał jedynie przez miesiąc, do 7 sierpnia 1972 roku, zob. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza z obowiązków administratora Parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Wierzchucinie*, P M26-3/72, 7.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB.

352 I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim dla spraw sakramentalnych*, P J15-2/72, 16.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2a; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 556; DULLAK, s. 103 i 111; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej – narzędzie działania biskupa diecezjalnego*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 14-15. O roli, jaką w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej odegrał ksiądz Józef Jarnicki, pisał: I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*…, dz. cyt., s. 278-279. Za zasługi dla diecezji, na wniosek biskupa Ignacego Jeża, papież Jan Paweł II 18 lipca 1979 roku mianował księdza Jarnickiego protonotariuszem apostolskim, zwanym infułatem, por. *Okólnik* nr 6/79, 27.12.1979, pkt 6.

353 Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; zob. ES art. 14, s. 145-146.

354 Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.

dyspensowanie od przeszkód małżeńskich *minoris gradus, nihil obstat* co do stanu wolnego, wystawianie dekretów wdowieństwa *in via administrativa*, sprawy metrykalne, legitymacje potomstwa oraz konwalidacje zwyczajne małżeństwa. W dziedzinie sakramentu pokuty ksiądz Jarnicki otrzymał prawo: rozgrzeszania z kar poprawczych i dyspensowania z kar odwetowych *latae sententiae* zastrzeżonych ordynariuszowi prawem powszechnym, korzystania z uprawnień wynikających z kan. 2237[355], upoważnienia *ad casum* poszczególnych spowiedników do rozgrzeszania od wspomnianych powyżej cenzur, wyznaczenia pokuty i innych środków zaradczych penitentom rozgrzeszonym z kary poprawczej w wypadku naglącym w myśl kan. 2252 i 2254[356], a także przyjmowania doniesień o solicytacji lub innych przestępstwach[357]. W wykonywaniu swego urzędu nowo mianowany wikariusz biskupi miał się kierować przepisami zawartymi w artykule 14, paragrafy 3-5, wspomnianego już Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI[358].

Tego samego dnia, czyli 16 sierpnia 1972 roku, biskup Ignacy Jeż wydał również dekret, w którym, na mocy kan. 199 § 1 KPK, udzielił księdzu Józefowi Jarnickiemu zwykłych uprawnień wikariusza generalnego, wskazanych przez Kodeks prawa kanonicznego, *Facultates Quinquennales* i Motu proprio *Pastorale munus*. Z uprawnień tych ksiądz Jarnicki mógł korzystać jedynie w wypadku nieobecności biskupa na terenie diecezji, bądź w wypadku niemożliwości porozumienia się z nim w określonej sprawie. Dekret miał być ważny aż do odwołania[359].

Także 16 sierpnia 1972 roku biskup Jeż ustanowił wikariusza biskupiego dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych, którym został ojciec Piotr Mielczarek OFMConv[360]. Podobnie jak w przypadku pierwszego z mianowanych

---

[355] Wspomniany kan. 2237 mówił o władzy ordynariusza odpuszczania kar przepisanych prawem powszechnym w wypadkach publicznych i tajnych, zob. KPK 1917, kan. 2237; BĄCZKOWICZ III, s. 406.

[356] Zob. *tamże*, s. 429-433.

[357] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim…*, dz. cyt. W dekrecie przy poszczególnych uprawnieniach wikariusza biskupiego podane były odnośniki do przepisów prawa powszechnego – kanonów KPK bądź zapisów znajdujących się w Motu proprio *Pastorale munus* papieża Pawła VI, w którym to wymienione są uprawnienia możliwe do delegowania wikariuszowi generalnemu przez biskupa diecezjalnego, zob. PM nr 5-12, s. 109-115.

[358] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; zob. ES art. 14 § 3-5, s. 146.

[359] I. JEŻ, *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza generalnego*, P J15-1/72, 16.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2b; por. DULLAK, s. 103 i 112; zob. KPK 1917, kan. 199 § 1; PM nr 2 i 28, s. 110 i 113.

[360] I. JEŻ, *Dekret ustanawiający o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych*, Ha5-25/72, 16.08.1972, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2a; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 556; DULLAK, s. 103 i 111; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*,

wikariuszy biskupich, w jego dekrecie jako podstawa prawna, zostały wskazane przepisy zawarte w artykule 14 Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*[361]. Urząd wikariusza biskupiego ojciec Mielczarek miał objąć 1 września 1972 roku i wypełniać go przez 3 lata, czyli do 31 lipca 1975 roku, o ile biskup diecezjalny nie postanowi inaczej. Zgodnie z przepisami prawa powszechnego, w sprawach duszpasterskich i zakonnych przysługiwała ojcu Mielczarkowi zwyczajna władza zastępcza (*potestas ordinaria vicaria*), która przynależała wikariuszowi generalnemu[362]. W piśmie nominacyjnym zostały określone najważniejsze sprawy, którymi miał się on zajmować: kierowanie i planowanie duszpasterstwa diecezjalnego tzn. zwyczajnego, stanowego, charytatywnego, trzeźwościowego, głuchoniemych, wczasowego, masowych środków przekazu, rodzinnego; zajmowanie się sprawami misji i rekolekcji; organizowanie i czuwanie nad zebraniami dekanalnymi i rejonowymi; planowanie, a także organizowanie kanonicznych wizytacji biskupich i dziekańskich oraz czuwanie nad redakcją i ekspedycją dekretów powizytacyjnych i wykonywaniem ich wskazań; wydawanie *Biuletynu Duszpasterskiego*. W dziedzinie zakonnej wikariusz biskupi otrzymał zadanie prowadzenia wszystkich spraw męskich i żeńskich zakonów oraz zgromadzeń na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. W szczególności miał obowiązek uczestniczyć w wyborach przełożonych lub wysyłać na nie delegata; egzaminować kandydatki przed rozpoczęciem nowicjatu oraz złożeniem profesji czasowej lub wieczystej, a także rozpatrywać sprawy dyspens od przeszkód do nowicjatu i warunków do profesji; nadzorować zachowanie klauzury; mianować spowiedników zakonnic oraz udzielać upoważnienia do prowadzenia rekolekcji dla zakonnic i jurysdykcji do spowiadania podczas takich rekolekcji[363]. Dekret nominacyjny zawierał także wskazanie, iż w wykonywaniu swego urzędu nowo mianowany wikariusz biskupi miał się kierować przepisami zawartymi w artykule 14, paragraf 3-5 Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*[364].

Organizację personalną kurii diecezjalnej zakończyła nominacja księdza Ryszarda Kierzkowskiego na stanowisko wizytatora do spraw katechetycznych. Według dekretu wydanego 29 sierpnia 1972 roku, stanowisko to miał on pełnić przez trzy lata.

---

dz. cyt., s. 14-15. O roli, jaką w pracach kurii biskupiej odegrał o. Piotr Mielczarek, pisał: I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*…, dz. cyt., s. 279.

[361] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; zob. ES art. 14, s. 145-146.

[362] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.

[363] Por. *tamże*.

[364] Por. *tamże*; zob. ES art. 14 § 3-5, s. 146.

Jako jego szczególne zadanie zostało wskazane zorganizowanie wydziału katechetycznego[365].

Podsumowując, należy stwierdzić, że w pierwszym okresie działalności kuria biskupia w Koszalinie, oprócz biskupa diecezjalnego, składała się z pięciu urzędników: wikariusza biskupiego dla spraw sakramentalnych, wikariusza biskupiego do spraw duszpasterskich i spraw zakonnych, referentów majątkowego i prawnego, spełniających jednocześnie zadania notariuszy, oraz wizytatora katechetycznego. Warto podkreślić, że wspomniane stanowiska łączyli oni z wcześniej powierzonymi funkcjami i zadaniami duszpasterskimi. W kurii pracowały ponadto trzy siostry zakonne. Od strony strukturalnej kuria posiadała kancelarię oraz trzy wydziały: gospodarczy, duszpasterski i katechetyczny[366].

Podobnie jak w sferze personalnej, tak i w materialnej sytuacja kurii diecezjalnej była bardzo trudna, gdyż władze państwowe i lokalne nie przewidziały budynków dla jej właściwego funkcjonowania. Jak już wspomniano wcześniej, pierwsza siedziba kurii, a jednocześnie rezydencja biskupa, mieściła się w pomieszczeniach plebanii Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego przy ulicy Niepodległości 57 w Koszalinie. Biskup Jeż miał do dyspozycji jeden pokój na parterze, który spełniał funkcje gabinetu, pokoju przyjęć interesantów i sypialni. Na poddaszu znajdowały się trzy małe pomieszczenia kurii: jedno dla notariusza, drugie dla urzędnika duszpasterskiego i trzecie zajmowane przez siostry mające do dyspozycji zaledwie dwie maszyny do pisania[367].

Obok obsady stanowisk i troski o materialny status kurii, biskup Ignacy określił także godziny jej urzędowania. Przez pierwszy miesiąc, od 1 sierpnia 1972 roku

---

[365] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego wizytatorem do spraw katechetycznych*, P K22-2/72, 29.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2c; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 556; DULLAK, s. 103 i 111-112; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*…, dz. cyt., s. 279; R. KIERZKOWSKI, *Problemy katechizacji w diecezji na tle dziesięciolecia*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 159; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej w przededniu 40-lecia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 26; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej w Koszalinie w okresie 30 lat istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, StKKoł 7(2002), s. 315. Opracowania, w przeciwieństwie do dekretu nominacyjnego, podają datę 16 sierpnia 1972 roku.

[366] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 11; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 124; *Wstęp*…, dz. cyt., s. 7.

[367] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33-34; DULLAK, s. 102 i 111; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 220; I. JEŻ, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 87; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 313; *Wstęp*…, dz. cyt., s. 7.

interesantów kurii przyjmowano w Koszalinie od poniedziałku do środy w godzinach od 10 do 13, a od czwartku do piątku w siedzibie kurii biskupiej w Gorzowie Wielkopolskim przy ulicy Drzymały 36. Ponadto biskup Jeż zwrócił się do księży z prośbą, by swoje sprawy przedstawiali w kurii odpowiednio wcześniej, gdyż w początkach jej funkcjonowania niemożliwe było podejmowanie szybkich decyzji[368]. Wszystkie zobowiązania finansowe i świadczenie na rzecz diecezji, w tym *seminaristicum*, kapłani mieli nadal przesyłać do kasy kurii w Gorzowie[369].

Natomiast od 1 września 1972 roku wszystkie sprawy duchowni mieli już przedstawiać i załatwiać w siedzibie kurii biskupiej w Koszalinie. Tylko sprawy księgowe dla diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do końca roku 1972 prowadziła jeszcze kuria gorzowska[370]. Od 1 stycznia 1973 roku świadczenia na rzecz diecezji i seminarium duchownego należało wpłacać do kasy kurii w Koszalinie, z zaznaczeniem, na jaki cel jest dana wpłata[371].

1.2. Zmiany w strukturze i obsadzie stanowisk

Przez dwadzieścia lat rządów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej biskup Ignacy Jeż, nominując poszczególnych urzędników, zmieniał strukturę i sposób pracy kurii biskupiej. Niektóre stanowiska się pojawiały, a inne zanikały, bądź ulegał zmianie zakres obowiązków i kompetencji poszczególnych urzędników. Zmieniały się także osoby sprawujące rożne urzędy. Podejmowane w tym zakresie decyzje biskupa Jeża, wyrażające się najczęściej w dekretach nominacyjnych, były wyrazem jego troski o diecezję i miały istotny wpływ na jej właściwe funkcjonowanie.

1.2.1. Wikariusze generalni i biskupi

Wśród urzędników wspierających biskupa diecezjalnego w zarządzie powierzoną mu owczarnią szczególne miejsce zajmują wikariusze generalni i biskupi, którzy wspomagają go w wykonywaniu władzy wykonawczej, stanowiąc organy pomocnicze wyposażone przede wszystkim w kompetencje administracyjne[372].

[368] Por. *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 3.
[369] Por. *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 4.
[370] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 3.
[371] Por. *Okólnik* nr 1/73, 5.01.1973, pkt 3.
[372] Por. KPK 1983, kan. 391 § 2; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 33-34; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 300; KRUKOWSKI, s. 163. Historię urzędu wikariusza generalnego i biskupiego przybliżają m.in.: DYDUCH, s. 351-352; SZTAFROWSKI, s. 55-57 oraz 68-69.

Wikariusz generalny wspiera biskupa diecezjalnego w zarządzaniu całą diecezją, dlatego w myśl przepisów prawa ma on obowiązek jego ustanowienia. Z zasady należy mianować jednego wikariusza generalnego, ale może być ich więcej, gdy wymaga tego wielkość diecezji, ilość jej mieszkańców lub inne racje o charakterze duszpasterskim[373]. Mianowanie wikariuszy biskupich ma charakter fakultatywny i zależy od konkretnej potrzeby. Biskup może dokonać nominacji jednego lub kilku wikariuszy biskupich, gdy domaga się tego sprawny zarząd diecezją[374].

Wspomnianych współpracowników biskup diecezjalny mianuje i usuwa w sposób nieskrępowany. Prawo powszechne obliguje go jednak, by swego biskupa koadiutora i biskupa pomocniczego, wyposażonego w specjalne uprawnienia, mianował wikariuszem generalnym, a pozostałych biskupów pomocniczych wikariuszami generalnymi lub przynajmniej biskupimi[375]. Dokonując tych nominacji, biskup powinien kierować się wymogami stawianymi przez prawo wobec kandydatów na te stanowiska[376].

Gdy chodzi o zakres władzy wikariusza generalnego, to na mocy spełnianego urzędu przysługuje mu w całej diecezji taka władza wykonawcza, jaką z mocy prawa posiada biskup diecezjalny. Wikariusz generalny może więc podejmować wszystkie akty administracyjne, za wyjątkiem tych, które biskup sobie zarezerwował, lub co do których prawo wymaga jego specjalnego zlecenia. Najważniejszy z kurialnych urzędników posiada więc władzę zwyczajną, gdyż jest ona na mocy prawa złączona z jego urzędem, i jednocześnie władzę zastępczą, gdyż wykonuje ją zawsze w imieniu

---

[373] Por. KPK 1917, kan. 366 § 1 i 3; KPK 1983, kan. 475 § 1-2; CD nr 27; EI nr 201, s. 502; AS nr 179, s. 637-638; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 33-34; CIC, s. 412; DYDUCH, s. 352-353; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 300-301; KRUKOWSKI, s. 166-167; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 208; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza generalnego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 37-38; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 157; SZTAFROWSKI, s. 55 i 57-58. Warto zauważyć, iż w myśl przepisów KPK z 1917 roku biskup diecezjalny miał możliwość ustanowienia wikariusza generalnego, jeśli wymagały tego rządy diecezją, zaś przepisy KPK z 1983 roku zawierają prawny obowiązek jego ustanowienia w każdej diecezji, zob. J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s.73.

[374] Por. KPK 1983, kan. 476; CD nr 23 i 27; ES art. 14 § 1-2, s. 145; EI nr 202, s. 502; AS nr 179, s. 638; CIC, s. 413; DYDUCH, s. 354; KRUKOWSKI, s. 173; K. ORZESZYNA, *Kompetencje wikariusza biskupiego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 78-89; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 209; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 161; SZTAFROWSKI, s. 69-72.

[375] Por. KPK 1917, kan. 366 § 2; KPK 1983, kan. 406 § 1 i 2, 477 § 1; CD nr 26; ES art. 13 § 2, s. 145; EI nr 199, s. 500; AS nr 71, s. 565; DYDUCH, s. 353 i 355; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 291; KRUKOWSKI, s. 173; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 208, 210; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 39; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 157, 162; SZTAFROWSKI, s. 59-60 i 72.

[376] Por. KPK 1917, kan. 367 § 1-3; KPK 1983, kan. 477 § 1, 478 § 1 i 2; ES art. 14 § 5, s. 146; EI nr 201, s. 502; AS nr 179, s. 638; CIC, s. 413; DYDUCH, s. 355-357; KRUKOWSKI, s. 173; K. ORZESZYNA, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 80-81; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 210; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 157-158; SZTAFROWSKI, s. 60-61 i 72.

biskupa diecezjalnego. Sprawy, które przepisy prawa kanonicznego rezerwują dla biskupa diecezjalnego, mogą być podjęte przez wikariusza generalnego, jeśli otrzyma on od biskupa specjalne zlecenie (*mandatum speciale*) w tym zakresie. W takich, ściśle określonych przez prawo sytuacjach, wikariusz generalny działa na podstawie władzy delegowanej[377].

Wikariusz biskupi posiada taką samą władzę jak wikariusz generalny. Ma ona również charakter własny i jednocześnie zastępczy. W sytuacji, kiedy biskup na podstawie specjalnego zlecenia (*mandatum speciale)* powierzy wikariuszowi biskupiemu zadania, które nie są przynależne dla jego urzędu, władza ta ma charakter delegowany. Zakres władzy wikariusza biskupiego jest jednak ograniczony, gdyż posiada ją on w odniesieniu do części terytorium diecezji (np. kilku dekanatów), wskazanego rodzaju spraw, wiernych określonego obrządku lub grupy osób, dla których został ustanowiony, za wyjątkiem spraw zarezerwowanych biskupowi diecezjalnemu i wikariuszowi generalnemu oraz wymagających biskupiego zlecenia. To zawężenie kompetencji jest z reguły umieszczone w dekrecie nominacyjnym[378].

Z posiadanej przez wikariuszy generalnego i biskupiego władzy wynikają ich kompetencje. Z jednej strony są to te związane ze spełnianym urzędem, a z drugiej te, które mogą oni otrzymać od biskupa na podstawie wspomnianego specjalnego zlecenia[379]. Warto podkreślić, że piastujący wspomniane urzędy czynią to w łączności i pod zwierzchnictwem tego, których ich mianował. Stąd nie powinni one nigdy działać wbrew woli i decyzjom biskupa diecezjalnego oraz mają przedkładać mu ważniejsze sprawy już wykonane, jak i dopiero co zamierzone[380].

---

[377] Por. KPK 1917, kan. 368 § 1; KPK 1983, kan. 475 § 1, 479 § 1, 131 § 1 i 2, 134 § 3; AS nr 179, s. 638; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 34; CIC, s. 412; DYDUCH, s. 353 i 358; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 300; KRUKOWSKI, s. 167-168; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 209; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 37-39, 54-58; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 158-159; SZTAFROWSKI, s. 61 i 63.

[378] Por. KPK 1983, kan. 476, 479 § 2, 383 § 2; CD nr 23 i 27; ES art. 14 § 2-3, s. 145-146; EI nr 202, s. 502; AS nr 179, s. 638; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 34-35; CIC, s. 412 i 415; DYDUCH, s. 354 i 360-361; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 301; KRUKOWSKI, s. 173-174; K. ORZESZYNA, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 75-79; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 210; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 162-163; SZTAFROWSKI, s. 74-75.

[379] Szczegółowe informacje na temat kompetencji wikariuszy generalnego i biskupiego, z podaniem właściwych przepisów KPK, podają: DYDUCH, s. 358-360; KRUKOWSKI, s. 168-171; K. ORZESZYNA, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 86-87; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 39-58, 64-67.

[380] Por. KPK 1917, kan. 369; KPK 1983, kan. 480; ES art. 14 § 3, s. 146; EI nr 202, s. 502; AS nr 179, s. 639; CIC, s. 416; DYDUCH, s. 362; KRUKOWSKI, s. 172; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 211; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 68-69 i 73; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 159-160, 163; SZTAFROWSKI, s. 62, 65-66 i 76.

Wygaśnięcie władzy wikariuszy generalnego i biskupiego ma miejsce w następujących okolicznościach: po upływie czasu zlecenia, na skutek zrzeczenia się urzędu bądź przez usunięcie z niego, a także w czasie wakansu stolicy biskupiej. W tej ostatniej sytuacji, a także z chwilą zawieszenia władzy biskupa diecezjalnego, zawieszona zostaje władza wikariusza generalnego i biskupiego, chyba że posiadają godność biskupią[381].

Tak scharakteryzowanych urzędników kurii biskupiej nie mogło zabraknąć w nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Dlatego, jak wspomniano powyżej, jedne z pierwszych decyzji biskupa Ignacego Jeża dotyczyły właśnie wikariusza generalnego i wikariuszy biskupich[382].

Przez dwa pierwsze lata istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej nie było w niej na stałe mianowanego wikariusza generalnego. Biskup Jeż udzielił jedynie uprawnień wikariusza generalnego księdzu Jarnickiemu, co zostało już wcześniej wspomniane[383]. Pierwszym wikariuszem generalnym ustanowionym na stałe został, po ogłoszeniu nominacji i przyjęciu święceń, biskup Tadeusz Werno[384]. Zgodnie z wymogami prawa kanonicznego, biskup Jeż mianował go na to stanowisko dekretem z 5 czerwca 1974 roku[385]. Pismo nominacyjne zawierało podstawę prawną, którą były przepisy kan. 366 KPK oraz artykułu 13 paragraf 2 Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI, a także wskazanie, iż przez tę decyzję mianowany otrzymuje jurysdykcję do wykonywania w granicach ustalonych prawem władzy i mocy sakramentalnych przekazanych przez święcenia biskupie. W zakończeniu dekretu

---

[381] Por. KPK 1917, kan. 371; KPK 1983, kan. 481 § 1-2, 409 § 2; ES art. 14 § 5, s. 146; CIC, s. 416; DYDUCH, s. 363; K. ORZESZYNA, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 80-86; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 211; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 70; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 163-164; SZTAFROWSKI, s. 67-68 i 78-79.

[382] Por. I. JEŻ, *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2a; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27.

[383] Por. I. JEŻ, *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2b; DULLAK, s. 103 i 112.

[384] Por. S. WYSZYŃSKI, *Pismo w sprawie ustanowienia księdza Tadeusza Werno biskupem*, 17.03.1974, KKWD 2(1974) nr 5, s. 121; I. JEŻ, *Słowo pasterskie biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej o nominacji biskupa pomocniczego Tadeusza Werno*, B2-4/74, 23.03.1974, *Teczka Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 2(1974) nr 5, s. 122-123; *Okólnik* nr 3/74, 9.04.1974, pkt 1; *Testimonium da per acta consecratione episcopati*, 27.05.1974, PABJ, Teczka *Konsekracja Biskupa Werno*, ADKK; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów…*, dz. cyt., s. 11; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 562; DULLAK, s. 117-118; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 221; I. JEŻ, *Refleksje biskupa seniora…*, dz. cyt. s. 11; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 27; P. MIELCZAREK, *Uroczystość konsekracji Ks. Biskupa Pomocniczego Tadeusza Werno*, KKWD 2(1974) nr 7, s. 190-200; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 124; TENŻE, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251.

[385] I. JEŻ, *Dekret powołujący biskupa Tadeusza Werno na stanowisko wikariusza generalnego*, P W13-4/74, 5.06.1974, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB; drukiem: KKWD 2(1974) nr 11, s. 319-320; Schematyzm 1974, s. 202; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 28

ordynariusz koszalińsko-kołobrzeski polecał swego wikariusza generalnego opiece patronów diecezji – świętego Wojciecha i błogosławionego Maksymiliana Kolbego[386]. W piśmie nominacyjnym nie został natomiast określony zakres obowiązków nowego urzędnika ani nie wskazano szczególnych zadań w diecezji, które miałby on podjąć. W praktyce, przez lata swej posługi biskup Werno zajmował się przede wszystkim sprawami duszpasterskimi, jako dyrektor bądź przewodniczący wydziału duszpasterskiego kurii biskupiej, a także był bezpośrednio odpowiedzialny za księży wikariuszy. Swój urząd pełnił on przez cały okres rządów biskupa Ignacego Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[387], a także podczas rządów kolejnych biskupów diecezjalnych[388], aż do swego przejścia na emeryturę 22 września 2007 roku[389].

Dzień po ustanowieniu biskupa Werno wikariuszem generalnym, biskup Jeż zmienił treść dekretu z 16 sierpnia 1972 roku, w którym udzielił księdzu Jarnickiemu uprawnień wikariusza generalnego. W nowym dekrecie, który miał obowiązywać do 31 lipca 1975 roku, zostały określone dodatkowe warunki korzystania z przyznanych prerogatyw, którymi były nieobecność nie tylko biskupa ordynariusza, ale i biskupa pomocniczego, lub niemożność porozumienia się z nimi[390].

W trzecią rocznicę ustanowienia diecezji, 28 czerwca 1975 roku biskup Ignacy wydał nowe i ponowił wcześniejsze dekrety nominacyjne dla pracowników kurii biskupiej w Koszalinie[391]. Jednym z dokumentów był dekret udzielający księdzu Jarnickiemu, na mocy kan. 199 § 1 KPK, uprawnień wikariusza generalnego, wskazanych przez Kodeks prawa kanonicznego, *Facultates Quinquennales* i Motu proprio *Pastorale munus*. Ze wskazanych uprawnień mógł on korzystać w czasie nieobecności na terenie diecezji biskupa ordynariusza i biskupa pomocniczego lub w sytuacji niemożności porozumienia się z nimi[392]. Ksiądz Jarnicki posiadał

[386] Por. I. JEŻ, *Dekret powołujący biskupa Tadeusza Werno na stanowisko wikariusza generalnego*, dz. cyt.; zob. KPK 1917, kan. 366; ES art. 13 § 2, s. 145.

[387] Por. M. SUBOCZ, *Posiedzenie rady duszpasterskiej*, KKWD 2(1974) nr 12, s. 356; Schematyzm 1974, s. 202; Schematyzm 1977, s. 36-37; Schematyzm 1982, s. 71; Schematyzm 1987, s. 44.

[388] Por. Schematyzm 1992, s. 54; Schematyzm 1998, s. 92; Schematyzm 2004, s. 31.

[389] Por. E. DAJCZAK, *Dekret zwalniający biskupa Tadeusza Werno z urzędu wikariusza generalnego*, P W13-1/07, 22.09.2007, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB; NUNCJATURA APOSTOLSKA W POLSCE, *Komunikat z dnia 22 września 2007 roku*, N. 13.331/07, 22.09.2007, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB; J. KOWALCZYK, *List do biskupa Tadeusza Werno w sprawie przyjęcia przez Ojca Świętego jego rezygnacji z pełnienia posługi biskupa pomocniczego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, N.12.467/07, 17.09.2007, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB.

[390] Por. I. JEŻ, *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza generalnego*, P J15-4/74, 6.06.1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

[391] Por. *Okólnik* nr 5/75, 4.07.1975, pkt 2; DULLAK, s. 119; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37.

[392] Por. I. JEŻ, *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza generalnego*, P J15-3/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 285-286; zob. KPK 1917, kan. 199 § 1; PM nr 2 i 28, s. 110 i 113.

wspomniane uprawnienia przez kolejne lata posługi biskupa Jeża, a także za rządów drugiego biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego Czesława Domina, do 15 marca 1996 roku[393].

Drugim, mianowanym na stałe, wikariuszem generalnym diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej został biskup Piotr Krupa. Po papieskiej nominacji[394], kanonicznym objęciu urzędu biskupa pomocniczego[395] oraz przyjęciu święceń biskupich[396], zgodnie z przepisami prawa kanonicznego, biskup Ignacy Jeż mianował go na to stanowisko dekretem z 15 kwietnia 1984 roku[397]. Pismo nominacyjne zawierało podstawę prawną, którą były przepisy kan. 406 § 2 i 477 § 1 KPK, a także powierzenie szczególnego zadania, jakim było kierowanie wydziałem nauki katolickiej kurii biskupiej oraz załatwianie wszelkich spraw powierzonych dotychczas temu wydziałowi. W dekrecie znalazły się również wskazania dotyczące wypełniania urzędu biskupa pomocniczego. Biskup Ignacy dwukrotnie określił jego podstawowe zadanie jako udział w troskach biskupa diecezjalnego o sprawy diecezji oraz zaznaczył, że w związku z nominacją drugiego biskupa pomocniczego określi zakres jego posługi specjalnym zarządzeniem. W zakończeniu dekretu biskup Jeż polecił swego wikariusza generalnego opiece patronów diecezji oraz udzielił mu swego błogosławieństwa[398]. Biskup Piotr Krupa pełnił urząd wikariusza generalnego przez cały okres rządów biskupa Ignacego Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, a także przez niecałe dwa miesiące rządów

[393] Por. Schematyzm 1977, s. 37; Schematyzm 1982, s. 71; Schematyzm 1987, s. 44; Schematyzm 1992, s. 54.

[394] Por. JAN PAWEŁ II, *Bulla mianująca ks. Piotra Krupę biskupem pomocniczym*, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie; drukiem: KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 129-130; w języku polskim drukiem w: *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 390-391; I. JEŻ, *List pasterski biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej powiadamiający o nominacji II-go biskupa pomocniczego*, B2-2/84, 22.02.1984, Teczka *Okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 12(1984) nr 3-4, s. 87-89; TENŻE, *Słowo pasterskie biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na niedzielę przed konsekracją Ks. Biskupa Piotra Krupy, zapowiadające kolektę na budowę Seminarium Duchownego naszej diecezji*, B2-4/84, 24.03.1984, Teczka *Okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 146-147; *Okólnik* nr 2/84, 26.03.1984, pkt 1; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 138; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251.

[395] Por. I. JEŻ, *Protokół z kanonicznego objęcia urzędu przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Piotra Krupę*, 13.04.1984, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie.

[396] Por. *Testimonium ordinationis episcopalis*, 15.04.1984, *Teczka Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów…*, dz. cyt., s. 11; TAMŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 574; DULLAK, s. 118-119; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 157; P. MIELCZAREK, *Uroczystość konsekracji J. Eks. Piotra Krupy drugiego biskupa sufragana diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 166-185; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 138; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 124.

[397] I. JEŻ, *Dekret powołujący biskupa Piotra Krupę na stanowisko wikariusza generalnego*, P K87-4/84, 15.04.1984, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie; drukiem: KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 147-148; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 574; DULLAK, s. 119; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146.

[398] Por. I. JEŻ, *Dekret powołujący biskupa Piotra Krupę na stanowisko wikariusza generalnego…*, dz. cyt., zob. KPK 1983, kan. 406 § 2, 477 § 1.

biskupa Czesława Domina, aż do 25 marca 1992 roku, kiedy to został mianowany biskupem pomocniczym diecezji pelplińskiej[399].

Jak wspomniano już wyżej, jedną z pierwszych decyzji biskupa Ignacego Jeża było mianowanie 16 sierpnia 1972 roku dwóch wikariuszy biskupich: jednego do spraw sakramentalnych, a drugiego do spraw duszpasterskich i zakonnych[400]. Ich dekrety były wydane na trzy lata – do 31 lipca 1975 roku. Jednak po przyjęciu święceń i objęciu urzędu wikariusza generalnego przez biskupa Tadeusza Werno, pojawiła się konieczność sprecyzowania i rozgraniczenia kompetencji w kierowaniu wydziałem duszpasterskim, którym wcześniej zarządzał samodzielnie ojciec Piotr Mielczarek OFMConv – wikariusz biskupi do spraw duszpasterskich i spraw zakonnych. W tym celu biskup Ignacy, wydał 2 stycznia 1975 roku specjalny dekret, w którym określił dokładnie sposób wykonywania przez niego wspomnianego urzędu[401]. Zaznaczył on, że poprzedni dekret utrzymuje swą moc i znaczenie, a zmienia się jedynie przewodniczący wydziału, którym wcześniej był biskup ordynariusz, a obecnie staje się nim biskup pomocniczy. Ponadto, do zadań ojca Mielczarka jako wikariusza biskupiego nadal miało należeć prowadzenie całości spraw, zwłaszcza administracyjnych, załatwianych w wydziale duszpasterskim oraz reprezentowanie go na zewnątrz. W sposób szczególny miał on kierować spawami wydziałów: duszpasterstwa rodzin, spraw zakonnych, *Piae uniones* oraz wydawaniem schematyzmu, KKWD i *Biuletynu Duszpasterskiego*. Jednocześnie biskup Jeż polecił, by ustalanie całorocznych programów duszpasterskich oraz sprawy związane z działalnością referatów pomocniczych wydziału duszpasterskiego ojciec Mielczarek omawiał z biskupem Tadeuszem Werno, zaś sprawy dyskusyjne, wątpliwe bądź dotyczące całokształtu duszpasterstwa w diecezji przedkładał do decyzji biskupa ordynariusza[402].

W trzecią rocznicę powstania diecezji biskup koszalińsko-kołobrzeski ponowił swoje wcześniejsze decyzje dotyczące wspomnianych wyżej stanowisk[403]. Dekretem z 28 czerwca 1975 roku, ustanowił księdza Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim

[399] Por. Schematyzm 1987, s. 44; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 345.
[400] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret ustanawiający o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2a; Schematyzm 1974, s. 25; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143.
[401] I. JEŻ, *Dekret rozgraniczenia czynności w Wydziale Duszpasterskim Kurii Biskupiej w Koszalinie*, Z M2-3/74, 2.01.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.
[402] Por. *tamże*.
[403] Por. *Okólnik* nr 5/75, 4.07.1975, pkt 2; DULLAK, s. 119; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37.

dla spraw sakramentalnych[404]. Podobnie jak za pierwszym razem, w dokumencie nominacyjnym została wskazana podstawa prawna, którą były przepisy zawarte w artykule 14 Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI[405]. W szczególności stanowiły one, iż, zgodnie z przepisami prawa powszechnego, przysługiwała mu zwyczajna władza zastępcza (*potestas ordinaria vicaria*), która przynależała wikariuszowi generalnemu. Identycznie jak trzy lata wcześniej, biskup Ignacy zlecił wikariuszowi biskupiemu dla spraw sakramentalnych szereg spraw wskazanych przez prawo dla tego urzędu. W szczególności do jego zadań zaliczył: wystawianie *litterae testimoniales* i prowadzenie akt święceń; sprawy związane z administrowaniem sakramentów chrztu, Eucharystii, namaszczenia chorych, małżeństwa, w szczególności kwestię chrztu warunkowego dorosłych oraz udzielania zezwoleń na Mszę świętą o każdej porze dnia i poza miejscem świętym; sprawy związane z zawieraniem małżeństwa poza własną parafią i małżeństwami małoletnich, dyspensowanie od przeszkód małżeńskich *minoris gradus, nihil obstat* co do stanu wolnego, wystawianie dekretów wdowieństwa *in via administrativa*, sprawy metrykalne, legitymacje potomstwa oraz konwalidacje zwyczajne małżeństwa. W dziedzinie sakramentu pokuty ksiądz Jarnicki ponownie otrzymał prawo: rozgrzeszania z kar poprawczych i dyspensowania z kar odwetowych *latae sententiae* zastrzeżonych ordynariuszowi prawem powszechnym, korzystania z uprawnień wynikających z kan. 2237, upoważnienia *ad casum* poszczególnych spowiedników do rozgrzeszania od wspomnianych powyżej cenzur, wyznaczenia pokuty i innych środków zaradczych penitentom rozgrzeszonym z kary poprawczej w wypadku naglącym w myśl kan. 2252 i 2254 a także przyjmowania doniesień o solicytacji lub innych przestępstwach. W wykonywaniu swego urzędu nowo mianowany wikariusz biskupi miał się kierować przepisami zawartymi w artykule 14, paragraf 3-5, Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*[406]. Urząd wikariusza biskupiego dla spraw sakramentalnych ksiądz Józef Jarnicki pełnił przez cały okres posługi biskupa Ignacego Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[407],

[404] J. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim dla spraw sakramentalnych*, P J15-4/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 284-285; por. DULLAK, s. 119; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 144.

[405] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim dla spraw sakramentalnych…*, dz. cyt., zob. ES art. 14, s. 145-146.

[406] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim dla spraw sakramentalnych…*, dz. cyt.

[407] Por. Schematyzm 1977, s. 36; Schematyzm 1982, s. 71; Schematyzm 1987, s. 44.

a także przez rządy kolejnych biskupów diecezjalnych[408], aż do swego przejścia na emeryturę 1 września 2001 roku[409].

Również 28 czerwca 1975 roku biskup Ignacy Jeż mianował ojca Piotra Mielczarka OFMConv wikariuszem biskupim dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych[410]. Dekret nominacyjny zawierał podstawę prawną, którą były przepisy zawarte w artykule 14 Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*. Do zakresu obowiązków ojca Mielczarka należało prowadzenie całości spraw, szczególnie administracyjnych, w wydziale duszpasterskim oraz reprezentowanie go na zewnątrz. Miał on również w szczególny sposób kierować pracą następujących referatów: duszpasterstwa rodzin, wydziałem spraw zakonnych, *Piae uniones* (III Zakon, Żywy Różaniec itp.) oraz referatem zajmującym się wydawaniem schematyzmów i KKWD. W piśmie znalazło się także wskazanie, że ustalanie całorocznych programów duszpasterskich – nowych pomysłów i koncepcji pracy oraz sprawy związane z działalnością referatów pomocniczych wydziału duszpasterskiego ojciec Mielczarek powinien omawiać z biskupem Tadeuszem Werno, zaś sprawy dyskusyjne, wątpliwe bądź dotyczące całokształtu duszpasterstwa w diecezji ma przedkładać do decyzji biskupa ordynariusza[411]. Urząd wikariusza biskupiego dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych ojciec Piotr Mielczarek wypełniał przez kolejne dwanaście lat[412], aż do 1 września 1987 roku, kiedy w związku ze stanem zdrowia został z tej funkcji odwołany[413]. Przez lata swego posługiwania stworzył on w zasadzie od podstaw wydział duszpasterski kurii biskupiej, zorganizował duszpasterstwo rodzin i poradnictwo rodzinne, podejmował troskę o obronę życia nienarodzonych i wychowanie w trzeźwości. Ojciec Mielczarek był także pierwszym redaktorem *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, przygotował do druku cztery pierwsze

[408] Por. Schematyzm 1992, s. 54; M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim do spraw związanych z udzielaniem sakramentów św.*, P J15-2/96, 4.10.1996, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; Schematyzm 1988, s. 92.

[409] Por. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zwalniający ks. Józefa Jarnickiego z urzędów pełnionych w Sądzie Biskupim i Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, P J15-1/01, 28.08.2001, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

[410] I. JEŻ, *Dekret mianujący o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych*, Z M2-1/75, 28.05.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 286; por. DULLAK, s. 120; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 144; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 14-15

[411] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; zob. ES art. 14, s. 145-146; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 15.

[412] Por. Schematyzm 1977, s. 36; Schematyzm 1982, s. 71.

[413] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający o. Piotra Mielczarka ze wszystkich obowiązków spełnianych w kurii biskupiej*, 31.08.1987, KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 272-273; *Zwolnienia, nominacje, odznaczenia*, KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 200; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 222.

schematyzmy diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej oraz opracował szereg broszur i materiałów pomocniczych związanych z różnymi gałęziami duszpasterstwa[414].

1.2.2. Kancelaria, kanclerz i inni notariusze

Kancelarię kurii biskupiej stanowią kanclerz, wicekanclerz i notariusze. Zadania i obowiązki wspomnianych urzędników, niewyposażonych we władzę, ale wspomagających biskupa w wykonywaniu władzy wykonawczej, wyznacza zarówno prawodawstwo powszechne jak i partykularne, a także aktualne rozporządzenia biskupa diecezjalnego. Najważniejszym zadaniem kancelarii jest zapewnienie łączności biskupa z wiernymi i wiernych z biskupem, stąd jest ona jednym z podstawowych narzędzi jego posługi dla powierzonego mu ludu[415].

Na czele kancelarii kurii biskupiej stoi jej kanclerz, którego ustanowienie jest obowiązkowe. Jego głównym zadaniem jest troska o sporządzanie akt kurialnych, ich dystrybucja oraz przechowywanie w archiwum kurii[416]. W szczególności ma on obowiązek przechowywania wykazu kapłanów, wyznaczonych do zarządzania diecezją w sytuacji *sede impedita* i zachowanie tajemnicy odnośnie tej listy. Istotną powinnością kanclerza jest także poświadczanie autentyczności poszczególnych aktów własnym podpisem. Ponadto Kodeks prawa kanonicznego wymaga jego obecności przy pewnych wydarzeniach z życia diecezji i sporządzania przez niego dokumentów opisujących dokonane czynności prawne[417].

Gdy istnieje uzasadniona potrzeba, można kanclerzowi przydzielić pomocnika w osobie wicekanclerza. Obydwaj urzędnicy są jednocześnie notariuszami i sekretarzami kurii, stąd mają obowiązek ścisłego czuwania nad właściwym

---

[414] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający o. Piotra Mielczarka ze wszystkich obowiązków…*, dz. cyt.; TENŻE, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej…*, s. 279; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 222.

[415] Por. KPK 1917, kan. 372-384; KPK 1983, kan. 482-491; J. DYDUCH, *Kancelaria kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 89-93 i 101; DYDUCH, s. 363-368; KRUKOWSKI, s. 180; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 164-165; SZTAFROWSKI, s. 79-80. Sztafrowski i Dyduch omawiają pojęcie kancelarii kurii, historię tej instytucji oraz analizują przepisy kodeksowe jej dotyczące.

[416] Por. KPK 1917, kan. 372 § 1; KPK 1983, kan. 482 § 1; AS nr 180, s. 639; CIC, s. 418; J. DYDUCH I INNI, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 93, 95-97; DYDUCH, s. 364-366; KRUKOWSKI, s. 180; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 211; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 165-166; SZTAFROWSKI, s. 81.

[417] Por. KPK 1983, kan. 487 § 1, 413 § 1, 474; J. DYDUCH I INNI, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 98-99; DYDUCH, s. 365; KRUKOWSKI, s. 180-181. Chodzi o następujące sytuacje: gdy biskup diecezjalny obejmuje diecezję, przedstawiając apostolski list nominacyjny wobec kolegium konsultorów (kan. 382 § 3); gdy biskup koadiutor obejmuje swój urząd, okazując list apostolski biskupowi diecezjalnemu w obecności kolegium konsultorów (kan. 404 § 1); gdy biskup pomocniczy obejmuje swój urząd, okazując list apostolski biskupowi diecezjalnemu (kan. 404 § 2); gdy biskup diecezjalny ma przeszkodę, wystarczy, aby biskup koadiutor lub biskup pomocniczy okazał pismo nominacyjne kolegium konsultorów w obecności kanclerza kurii (kan. 404 § 3).

uporządkowaniem kurialnych spraw administracyjnych. To zadanie wykonują w ścisłej współpracy z wikariuszem generalnym lub moderatorem kurii[418].

Oprócz wspomnianych już urzędników, można w kancelarii ustanowić innych notariuszy. Mogą być oni mianowani dla jakichkolwiek czynności, tylko do czynności sądowych lub wyłącznie dla określonej sprawy lub czynności. Sporządzone lub podpisane przez nich pisma nabierają charakteru urzędowego[419]. Przepisy kodeksowe ściśle określają zadania notariuszy w kancelarii kurialnej, do których należą: spisywanie akt i sporządzanie dokumentów dotyczących dekretów, rozporządzeń, zobowiązań lub innych aktów wymagających ich udziału; wierne redagowanie na piśmie tego, co się dzieje ze złożeniem własnego podpisu oraz określeniem miejscowości, dnia, miesiąca i roku określonego wydarzenia; udostępnianie aktów czy dokumentów uprawnionym osobom i poświadczanie ich autentycznych odpisów[420]. Ponadto biskup korzysta z pomocy kanclerza lub notariuszy przy tworzeniu wszelkich dokumentów o charakterze prawnym tak, by ich treść była jasna, precyzyjna i zrozumiała dla odbiorców. Zadania postawione wspomnianym urzędnikom przez prawo mają więc ważne znaczenie kanoniczne, gdyż ich podpis, obok stwierdzenia prawnej autentyczności dokumentu, zakłada także jego wcześniejszą ocenę oraz weryfikację poprawnej redakcji na piśmie[421].

Osoby mianowane przez biskupa na stanowisko kanclerza lub notariusza muszą cieszyć się nieposzlakowaną opinią, być ponad wszelkim podejrzeniem oraz odznaczać się biegłością w sprawach kanonicznych i praktyce administracyjnej. W sprawach, w których może być narażona opinia kapłana, notariuszem winien być ustanowiony kapłan. Wspomnianych urzędników biskup diecezjalny może swobodnie usunąć ze stanowiska. W przypadku wakatu stolicy biskupiej, administrator diecezji może tego dokonać jedynie za zgodą kolegium konsultorów[422].

---

[418] Por. KPK 1917, kan. 372 § 2-3; KPK 1983, kan. 482 § 2-3, 474; AS nr 180, s. 639; CIC, s. 418; J. DYDUCH I INNI, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 94; DYDUCH, s. 364; KRUKOWSKI, s. 180-181; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 211; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 165-166; SZTAFROWSKI, s. 82.

[419] Por. KPK 1917, kan. 373 § 1; KPK 1983, kan. 483 § 1; AS nr 180, s. 639; CIC, s. 418; J. DYDUCH I INNI, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 94 i 100; DYDUCH, s. 366; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 211; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 166-167; SZTAFROWSKI, s. 82. Biskup może, ale nie musi mianować notariuszy, stąd w mniejszych diecezjach ich zadania spełnia kanclerz.

[420] Por. KPK 1917, kan. 374; KPK 1983, kan. 484; AS nr 180, s. 639; J. DYDUCH I INNI, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 100-101; DYDUCH, s. 367; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 212; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 167; SZTAFROWSKI, s. 83.

[421] Por. AS nr 180, s. 639; J. DYDUCH, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 101.

[422] Por. KPK 1917, kan. 373 § 3-5; KPK 1983, kan. 483 § 2, 485; AS nr 180, s. 639; CIC, s. 418; J. DYDUCH I INNI, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 94-96; DYDUCH, s. 366-368; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 212; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 165-167; SZTAFROWSKI, s. 81-83. Usunięcia z urzędu kanclerza i notariusza dokonuje się według wymogów określonych w kan. 192-195

Kodeks prawa kanonicznego obszernie porusza także kwestię przechowywania dokumentów dotyczących diecezji i parafii oraz osób fizycznych i kościelnych osób prawnych, które w większości są efektem pracy kancelarii kurii diecezjalnej[423]. Przepisy rozróżniają kilka rodzajów archiwów, jakie powinny istnieć w diecezji[424].

Na pierwszym miejscu zostało wymienione archiwum kurialne, określane inaczej jako składnica lub registratura, które służy do przechowywania bieżących dokumentów i pism związanych z działalnością diecezji, zarówno w sferze duchowej jak i doczesnej. W takim archiwum, bezpiecznym i pilnie strzeżonym pod zamknięciem, powinien znajdować się także inwentarz, czyli spis przechowywanych dokumentów, z dołączonym krótkim opisem każdej pozycji. Możliwość wejścia do wspomnianego archiwum, korzystanie z jego zbiorów czy ewentualnego wynoszenia dokumentów, jest mocno ograniczona i ściśle określona przepisami prawa[425].

Drugim rodzajem archiwum jest archiwum tajne. Może mieć ono również formę szafy pancernej umieszczonej w archiwum ogólnym, dobrze zamkniętej i tak umocowanej, by nie dało się jej wynieść. W tak urządzonym archiwum, z największą pilnością strzeże się i przechowuje dokumenty tajne[426]. Dostęp do niego

KPK 1983. Zgoda kolegium konsultorów na odwołanie z urzędu kanclerza czy notariusza przez administratora diecezji jest wymagana do ważności tego aktu.

[423] Por. KPK 1917, kan. 375-384; KPK 1983, kan. 486-491, DYDUCH, s. 369; H. MISZTAL, *Archiwum Diecezjalne*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 103. Kodeks podkreśla, iż dokumenty należy strzec przed zniszczeniem czy kradzieżą „z największą troską" Przez dokumenty należy rozumieć nie tylko pisma, ale i wszystkie informacje utrwalone za pomocą współczesnych nośników pamięci.

[424] Por. CIC, s. 420; H. MISZTAL, *Archiwum Diecezjalne…*, dz. cyt., s. 105-107; SZTAFROWSKI, s. 84.

[425] Por. KPK 1917, kan. 375-378; KPK 1983, kan. 486-488; CIC, s. 421; J. DYDUCH, *Kancelaria kurii…*, dz. cyt., s. 98-99; DYDUCH, s. 369-371; H. MISZTAL, *Archiwum Diecezjalne…*, dz. cyt., s. 105-106; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 212; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 168-169; SZTAFROWSKI, s. 84-86. Przepisy KPK ściśle określają, iż archiwum powinno być zamknięte, a klucz do niego powinni mieć tylko kanclerz i biskup. Wejście do archiwum bądź wyniesienie z niego dokumentów na krótki czas jest możliwe jedynie za zgodą biskupa lub kanclerza i moderatora kurii jednocześnie. Zasoby zgromadzone w archiwum, ze względu na swą wartość użytkową oraz naukową, winny być udostępniane. Stąd osoby zainteresowane, gdy proszą o to osobiście lub przez pełnomocnika, mogą uzyskać autentyczny odpis lub kserokopie określonych dokumentów. Przepisy gwarantują jednak dostęp jedynie do tych pism, które dotyczą danej osoby i mają charakter publiczny, a nie do wszystkich dokumentów.

[426] Por. KPK 1917, kan. 379 § 1; KPK 1983, kan. 489 § 1-2. W archiwum tajnym z największą ostrożnością (*cautissime custodiantur*) strzeże się dokumentów dotyczących wydarzeń forum wewnętrznego. Do takich dokumentów przepisy kodeksowe zaliczają: reskrypty dyspens udzielonych w zakresie wewnętrznym pozasakramentalnym (kan. 1082), księgę małżeństw tajnych (kan. 1133), akta kanonicznych upomnień i nagan udzielonych według kan. 1339 § 1 i 2 (kan. 1339 § 3), akta postępowania i dekretów w spawach karnych (kan. 1719), wykaz osób, które mają przejąć rządy w diecezji w sytuacji *sede impedita* (kan. 413 § 1), dokumenty dotyczące opinii o życiu duchownych wydane w postępowaniu w sprawach inkardynacji duchownego w drodze ekskardynacji (kan. 269 n. 2), lista kapłanów zdatnych do biskupstwa (kan. 377 § 2). Dokumenty dotyczące spraw karnych w zakresie obyczajów, odnoszące się do osób zmarłych lub spraw zakończonych wyrokiem skazującym sprzed dziesięciu lat, należy każdego roku niszczyć, zachowując jedynie krótkie streszczenie sprawy i tekst wyroku, zob. CIC, s. 420-421; DYDUCH, s. 372; H. MISZTAL, *Archiwum Diecezjalne…*, dz. cyt., s. 106-107; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 212-213; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 169; SZTAFROWSKI, s. 86-87.

jest w zasadzie ograniczony do biskupa lub, w wyjątkowych sytuacjach, administratora diecezji[427].

Kolejnym rodzajem archiwum jest archiwum historyczne, do którego utworzenia zachęcają biskupa przepisy prawa powszechnego. Powinny być w nim gromadzone, systematycznie porządkowane, opracowywane i udostępniane badaczom dokumenty o walorze historycznym. Oprócz aktów wydawanych przez kurię diecezjalną, trafiają do archiwum historycznego dokumenty wydawane przez inne instytucje, którym nakazują to przepisy prawa partykularnego.

Ostatnia grupa to archiwa kościołów katedralnych i kolegiackich oraz archiwa parafialne, które gromadzą dokumenty w nich wytworzone. Również nad tymi archiwami pieczę posiada biskup, który przegląda je w czasie wizytacji. Jednak bezpośrednio troszczą się o nie poszczególnie proboszczowie[428].

Odnośnie do wszystkich wspomnianych rodzajów archiwów biskup diecezjalny winien wydać normy dotyczące stanu zabezpieczenia, wypożyczania czy udostępniania zgromadzonych dokumentów, w szczególności zaś nadać statut archiwum diecezjalnemu[429].

Precyzyjne wskazania i przepisy prawa kanonicznego odnośnie funkcjonowania kancelarii kurii biskupiej i pracujących w niej urzędników znalazły odzwierciedlenie w decyzjach i nominacjach podjętych przez biskupa Ignacego Jeża. Przez pierwsze trzy lata funkcjonowania kurii diecezjalnej, pomimo jednoznacznych wskazań Kodeksu prawa kanonicznego, nie był w niej jednak obsadzony urząd kanclerza. Dopiero w trzecią rocznicę powstania diecezji, biskup mianował na to stanowisko – księdza Bernarda Mielcarzewicza – dotychczasowego notariusza kurii i konsultora diecezjalnego[430]. W dekrecie nominacyjnym wskazana była podstawa prawna, którą

[427] Por. KPK 1917, kan. 379 § 3-4, 382 § 1; KPK 1983, kan. 490 § 1-3; DYDUCH, s. 371-372; H. MISZTAL, *Archiwum Diecezjalne…*, dz. cyt., s. 106-107; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 213; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 169; SZTAFROWSKI, s. 87-88. Przepisy stanowią, iż klucz do tajnego archiwum powinien posiadać jedynie biskup. W czasie wakatu stolicy biskupiej nie wolno do niego wchodzić ani otwierać kasy pancernej. Może to uczynić, w razie prawdziwej konieczności, jedynie sam administrator diecezji. Wynoszenie dokumentów z tajnego archiwum lub kasy pancernej jest zabronione.

[428] Por. KPK 1917, kan. 383; KPK 1983, kan. 491 § 1-2, 535 § 4; DYDUCH, s. 374; H. MISZTAL, *Archiwum Diecezjalne…*, dz. cyt., s. 107. Szerzej na temat archiwów historycznych *tamże*, s. 107-117.

[429] Por. KPK 1983, kan. 491 § 3; DYDUCH, s. 374-375; H. MISZTAL, *Archiwum Diecezjalne…*, dz. cyt., s. 104-105.

[430] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza kanclerzem kurii biskupiej*, P M26-1/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 286-287; por. DULLAK, s. 120; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 144. Powodem trzyletniej zwłoki mógł być fakt, iż biskup Ignacy nie chciał zbyt szybko obsadzać tak ważnego urzędu. W dekrecie nominacyjnym można przeczytać, iż ustanowienie kanclerza kurii miało miejsce, gdy sprawy w diecezji nabierały już właściwego kształtu i wiązało się z tym wprowadzanie w niej bardziej stabilnych rozwiązań: „Rebus dioecesis nostrae Coslinensis-Colubreganae magis ac magis consistentibus etiam

stanowił przepis kan. 372 KPK. Biskup Ignacy wskazał też najważniejsze zadania nowo mianowanego urzędnika, do których zaliczył troskliwą opieką nad aktami tworzonymi w kancelarii kurialnej oraz nad sprawami w niej rozstrzyganymi, udzielanie pomocy wszystkim kurialistom i ich współpracownikom oraz troskę o właściwe oddziaływanie kurii biskupiej na życie diecezji[431]. Kilkakrotnie w dekrecie znalazły się również stwierdzenia podkreślające zaufanie wobec mianowanego kapłana i jego predyspozycje do objęcia tak ważnego stanowiska[432]. Pierwszy kanclerz kurii wypełniał swój urząd przez kolejne pięć lat[433], do 5 stycznia 1980 roku, kiedy to objął stanowisko proboszcza Parafii pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Szczecinku. Kierując kancelarią kurii, ksiądz Mielcarzewicz wypełniał gorliwie zadania kanclerza, tworząc jej organizacyjne podwaliny, spełniał obowiązki powierzone jego trosce przez prawo powszechne, a także polecenia biskupa Jeża, będąc jednym z najbliższych jego współpracowników[434].

Przez kolejne półtora roku pracami kancelarii kurii biskupiej kierował ksiądz Jan Guzowski, którego 5 stycznia 1980 roku biskup Ignacy mianował pełniącym obowiązki kanclerza kurii biskupiej[435]. W dekrecie nominacyjnym znalazło się tylko ogólne sformułowanie, iż zakres obowiązków powierzanego stanowiska jest ściśle określony prawem kanonicznym, a także, że nowo mianowany urzędnik zachowuje dotychczasowe funkcje spełniane w kurii biskupiej, w szczególności stanowisko wizytatora w wydziale katechetycznym[436]. W praktyce ksiądz Guzowski prowadził w kancelarii kurialnej całość spraw sądowych, prowadził kartotekę personalną księży, sporządzał odpowiedzi do protokołów konferencji dekanalnych, zajmował się sprawami wizytacji dziekańskich i biskupich oraz prowadził sprawy bieżące i zlecone. Ponadto towarzyszył biskupom jako kapelan w czasie wyjazdów na wizytacje, bierzmowania

in Venerabilium Collaboratorum nostrorum Curialium gremio opportunae aliquae ordinationes stabiliores perficiendae nobis videntur", zob. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza kanclerzem…*, dz. cyt.

[431] Por. *tamże*; zob. KPK 1917, kan. 372.

[432] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza kanclerzem…*, dz. cyt.

[433] Por. Schematyzm 1977, s.36.

[434] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza ze stanowiska kanclerza kurii biskupiej i referenta majątkowego*, P M26-4/79, 5.01.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; drukiem: KKWD 8(1980) nr 1, s. 11; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 3a; por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 93.

[435] I. JEŻ, *Dekret powierzający ks. Janowi Guzowskiemu stanowisko pełniącego obowiązki kanclerza kurii biskupiej*, P G31-3/79, 5.01.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB; drukiem: KKWD 8(1980) nr 1, s. 11-12; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 3a; por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 93; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315. Warto zwrócić uwagę na różnicę pomiędzy sygnaturą pisma zawierającą w zapisie rok 1979, a datą wydania zawierającą rok 1980. Na dekrecie znajduje się również informacja, że „został wygotowany 29 grudnia 1979 roku".

[436] Por. I. JEŻ, *Dekret powierzający ks. Janowi Guzowskiemu stanowisko pełniącego obowiązki kanclerza…*, dz. cyt.; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315.

i inne uroczystości liturgiczne. W kancelarii kurialnej urzędował od czwartku do soboty[437]. Ksiądz Guzowski pozostawał pełniącym obowiązki kanclerza kurii do 18 września 1981 roku, po czym powrócił do swego głównego zadania związanego z wizytacjami katechetycznymi[438].

18 września 1981 roku biskup Ignacy Jeż mianował na stanowisko kanclerza – księdza Leszka Wodza – dotychczasowego notariusza kurii i wiceoficjała sądu biskupiego[439]. Dekret nominacyjny zawierał jedynie podstawę prawną, którą był przepis kan. 372 KPK oraz ogólne wskazanie, że obowiązki wynikające z obejmowanego stanowiska ściśle określa prawo kanoniczne. Biskup Ignacy podkreślił także, jak ważny jest dla diecezji urząd kanclerza. Stąd, dokonując nominacji, wybrał osobę najlepiej predysponowaną do tego stanowiska i obdarza ją pełnią zaufania[440]. W praktyce ksiądz Wódz wypełniał szereg obowiązków przewidzianych dla kanclerza kurii przez prawo powszechne, partykularne oraz bieżące polecenia biskupa diecezjalnego. Ponadto, upoważniany czasowo przez biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego, udzielał, w zastępstwie wikariusza biskupiego, zezwoleń na zmianę nazwiska w aktach metrykalnych, na ślub nieletnich, na chrzest dorosłych *modo parvulorum,* na konwersję, na ślub katolika z osobą ochrzczoną w Kościele katolickim, ale niepraktykującą oraz wystawiał *nihil obstat* i dyspensy od zapowiedzi przedślubnych[441]. Drugi w historii diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej kanclerz kierował kancelarią biskupią do końca urzędowania biskupa Jeża, a także za czasów kolejnych biskupów koszalińsko-kołobrzeskich, aż do 30 czerwca 2008 roku[442].

---

[437] Por. *Działy pracy Ks. J. Guzowskiego w Wydziale Katechetycznym i kancelarii Kurii Biskupiej w Koszalinie*, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB

[438] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Jana Guzowskiego ze stanowiska pełniącego obowiązki kanclerza kurii biskupiej*, P G31-4/81, 18.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB; *Okólnik* nr 5/81, 11.12.1981, pkt 6a; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 9(1981) nr 11, s. 306; por. R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315. W tekście dekretu zamieszczona została błędna data powołania księdza Guzowskiego na stanowisko pełniącego obowiązki kanclerza – 5.12.1979 roku.

[439] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza kanclerzem kurii biskupiej*, P W45-3/81, 18.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 9, s. 264-265; *Okólnik* nr 5/81, 11.12.1981, pkt 6b; por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 113, P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; zob. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza notariuszem kurii biskupiej*, P W45-2/80, 12.04.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza wiceoficjałem sądu biskupiego*, P W45-9/80, 8.09.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 4, s. 110; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 9, s. 285.

[440] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza kanclerzem…*, dz. cyt.; zob. kan. 372 KPK 1917.

[441] Por. I. JEŻ, *Dekret upoważniający kanclerza kurii ks. Leszka Wodza do udzielania zezwoleń w razie nieobecności wikariusza biskupiego*, P W45-1/84, 23.06.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB.

[442] E. DAJCZAK, *Dekret zwalniający ks. Leszka Wodza z obowiązków wikariusza biskupiego do spraw sakramentalnych, z obowiązków kanclerza Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej oraz delegata diecezjalnego do spraw wprowadzania w życie zapisów Konkordatu*, P W45-3/08, 16.06.2008, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 36(2008) nr 4-6, s. 25; por. Schematyzm 1982, s. 71; Schematyzm 1987, s. 44; Schematyzm 1992, s. 55; Schematyzm 1998, s. 92; Schematyzm 2004, s. 31.

Urząd notariusza kurii biskupiej przez okres rządów biskupa Ignacego Jeża wypełniało kilkunastu kapłanów. Jak już wspomniano wyżej, jedne z pierwszych nominacji dokonanych przez biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego dotyczyły właśnie tego kurialnego stanowiska. Już 8 lipca 1972 roku mianował on notariuszami kurii księży Bernarda Mielcarzewicza i Wiktora Paneckiego. Dekrety nominacyjne zawierały jedynie podstawę prawną podjętych decyzji, którą były przepisy zawarte w kan. 373 KPK. Nie określały natomiast zakresu zadań i sposobu wypełniania funkcji przez notariuszy[443]. W praktyce, większy ciężar obowiązków związanych ze spełnianiem urzędu spoczął na księdzu Mielcarzewiczu, który już po miesiącu od nominacji został zwolniony z dotychczasowej funkcji proboszcza parafii w Wierzchucinie i całkowicie poświęcił się pracy w kurii biskupiej[444]. Natomiast ksiądz Panecki łączył urząd notariusza z powierzonymi mu wcześniej zadaniami duszpasterskimi w Słupsku[445].

5 października 1973 roku biskup Ignacy Jeż ustanowił kolejnego notariusza kurii biskupiej. Na to stanowisko mianował księdza Ryszarda Zabojszczę – wikariusza Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie. Zakres obowiązków, czas pracy oraz uposażenie nowo mianowanego urzędnika miały być uregulowane osobnymi ustaleniami[446]. Ksiądz Zabojszcza pozostawał notariuszem kurii przez niecały rok, do 29 sierpnia 1974 roku, kiedy to biskup Jeż oddelegował go do pracy duszpasterskiej w Parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Lotyniu[447].

Kolejną osobą pełniącą urząd notariusza kurii biskupiej był ksiądz Marian Subocz – mianowany na to stanowisko przez biskupa Ignacego dekretem z 28 września 1974 roku. Dekret nominacyjny nie określał zadań i obowiązków nowego notariusza,

---

[443] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego referentem prawnym oraz notariuszem kurii diecezjalnej…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem majątkowym oraz notariuszem kurii…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 2; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; DULLAK, s. 101-102 i 111; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; zob. KPK 1917, kan. 373.

[444] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza z obowiązków administratora…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 2.

[445] Por. *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 2. Ksiądz Wiktor Panecki, zgodnie z dekretem biskupa gorzowskiego Wilhelma Pluty, pełnił posługę kapelana sióstr franciszkanek i penitencjarza przy kościele św. Ottona, zob. W. PLUTA, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego kapelanem sióstr i penitencjarzem*, P P6-5/67, 27.11.1967, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK.

[446] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę referentem gospodarczym przy kurii biskupiej oraz notariuszem kurii*, P Z10-5/73, 5.10.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Zabojszczy*, AKB; *Nominacje i przeniesienia wśród duchowieństwa*, KKWD 2(1974) nr 1, s. 11. W dostępnych dla autora rozprawy archiwach, w których przeprowadzono kwerendę, nie znaleziono żadnego dokumentu określającego zakres obowiązków księdza Ryszarda Zabojszczy jako notariusza kurii.

[447] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Zabojszczę z obowiązków wikariusza współpracownika Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie oraz ze stanowiska referenta gospodarczego i notariusza kurii*, P Z10-5/74, 29.08.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Zabojszczy*, AKB; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 2(1974) nr 11, s. 320-321; Schematyzm 1974, s. 25 i 202.

a jedynie wskazywał, że należy objąć te stanowisko 1 października 1974 roku[448]. Ksiądz Subocz pełnił urząd notariusza do czasu, gdy został skierowany na specjalistyczne studia w Rzymie.

W trzecią rocznicę ustanowienia diecezji, 28 czerwca 1975 roku biskup Jeż wydał nowe i ponowił wcześniejsze dekrety nominacyjne dla pracowników kurii biskupiej[449]. Ksiądz Bernard Mielcarzewicz, jak wspomniano wyżej, zakończył wypełnianie obowiązków notariusza i został mianowany kanclerzem[450]. Natomiast ksiądz Wiktor Panecki otrzymał powtórnie nominację na stanowisko notariusza kurii biskupiej. Podobnie jak za pierwszym razem, w drugim dekrecie znalazła się jedynie podstawa prawna, którą był kan. 373 KPK, oraz polecenie, by przed objęciem urzędu mianowany złożył wyznanie wiary i przysięgę wierności. Dekret nominacyjny nie zawierał natomiast zakresu obowiązków i sposobu, w jaki miał je wypełniać ustanawiany urzędnik[451]. Ksiądz Panecki piastował urząd notariusza kurii do 1 listopada 1989 roku[452], kiedy to na jego własną prośbę biskup Jeż zwolnił go z wszelkich zajmowanych stanowisk i przeniósł w stan spoczynku[453].

31 stycznia 1976 roku biskup Ignacy mianował na stanowisko notariusza kurii księdza Jana Guzowskiego. Tym razem w dekrecie nie określono podstawy prawnej wydawanej decyzji, a jedynie wskazano, że zakres obowiązków notariusza określa kan. 374 KPK[454]. Ksiądz Guzowski na co dzień łączył zadania notariusza z pracą w wydziale katechetycznym, a także ze stanowiskiem diecezjalnego referenta liturgicznej służby ołtarza[455]. W kancelarii kurii biskupiej pracował do 18 września

---

[448] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Mariana Subocza notariuszem kurii biskupiej oraz kapelanem księży biskupów*, P S55-5/74, 28.09.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Mariana Subocza*, AKB; *Okólnik* nr 6/74, 1.10.1974, pkt 8; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 3(1975) nr 3, s. 67.

[449] Por. *Okólnik* nr 5/75, 4.07.1975, pkt 2; DULLAK, s. 119; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37.

[450] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza kanclerzem…*, dz. cyt.

[451] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego referentem prawnym oraz notariuszem kurii biskupiej*, P P6-4/75, 28.06.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 288; por. DULLAK, s. 120; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 144; zob. KPK 1917, kan. 373.

[452] Por. Schematyzm 1977, s. 36; Schematyzm 1982, s. 71; Schematyzm 1987, s. 44.

[453] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Wiktora Paneckiego ze sprawowanych urzędów i przenoszący go w stan spoczynku*, P P6-4/89, 30.10.1989, *Teczka Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK; drukiem: KKWD 17(1989) nr 10, s. 269-270; zob. W. PANECKI, *Prośba do biskupa Ignacego Jeża o zwolnienie z funkcji referenta prawnego kurii biskupiej i wydanie dekretu emerytalnego*, 29.09.1989, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK.

[454] JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Guzowskiego notariuszem kurii biskupiej*, P G31-1/76, 31.01.1976, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB; por. R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315; KPK 1917, kan. 374.

[455] Por. *Działy pracy Ks. J. Guzowskiego…*, dz. cyt.; I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Guzowskiego diecezjalnym referentem Liturgicznej Służby Ołtarza*, P G31-4/78, 21.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB; TENŻE, *Dekret zwalniający ks. Jana Guzowskiego ze stanowiska diecezjalnego referenta Liturgicznej Służby Ołtarza*, P G31-2/80, 18.10.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB;

1981 roku, piastując także przez pewien czas, jak już wspomniano, stanowisko pełniącego obowiązki kanclerza[456].

Kolejnym notariuszem kurii biskupiej został ksiądz Piotr Krupa – mianowany na to stanowisko przez biskupa Jeża 23 października 1976 roku. Dekret nominacyjny nie zawierał żadnych wskazań, za wyjątkiem tego, że stanowisko notariusza należy objąć bezzwłocznie[457]. 1 marca 1977 roku biskup Ignacy w specjalnym dokumencie określił zakres i czas pracy księdza Krupy – notariusza kurii biskupiej do specjalnych poruczeń[458]. Do jego zadań należało formułowanie odpowiedzi na listy oraz przygotowywanie z polecenia biskupa ordynariusza listów, a także pism w nawiązaniu do protokołów konferencji dekanalnych: sporządzenie odpowiedzi na pytania, przesyłanie uwag kurii biskupiej czy udzielanie napomnień. Kolejnym obowiązkiem księdza Krupy było prowadzenie kroniki życia diecezjalnego dla Biura Prasowego Sekretariatu Episkopatu Polski wydającego *Pismo okólne*. Notariusz do specjalnych poruczeń miał również przyjmować delegacje osób świeckich przyjeżdżające z parafii do kurii pod nieobecność księdza Jarnickiego, księdza Paneckiego, kanclerza lub innego notariusza a także w wypadku, kiedy nie mogli oni przyjąć wspomnianych delegacji. Ostatnim z zadań notariusza było załatwianie spraw w nadzwyczajnych wypadkach choroby, wyjazdów lub urlopu pracowników kurii, czy przy ich dużym natężeniu pracy oraz załatwianie przyjęć kandydatów do seminarium duchownego. Gdy chodzi o czas pracy, ksiądz Krupa miał pracować w pełnym wymiarze godzin w piątki i soboty oraz w czwartki w tygodniu wolnym od zajęć w seminarium. W inne dni miał kontaktować się z kurią biskupią w miarę swoich możliwości. Dodatkowym obowiązkiem był dyżur w konfesjonale kościoła katedralnego w soboty wieczorem oraz w niedziele w czasie sprawowanych Eucharystii, według wcześniejszych ustaleń[459]. Ksiądz Krupa pozostawał na stanowisku notariusza kurii biskupiej do 15 sierpnia 1978 roku[460], kiedy to, po wyrażeniu zgody przez biskupa Jeża, został mianowany przez biskupa

Zwolnienia i nominacje, KKWD 7(1979) nr 3, s. 79; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 11, s. 329; Schematyzm 1977, s. 37-38; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315.

[456] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Jana Guzowskiego ze stanowiska pełniącego obowiązki kanclerza…*, dz. cyt.; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 9(1981) nr 11, s. 306; Schematyzm 1977, s. 36.

[457] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Krupę notariuszem kurii biskupiej*, P K87-2/76, 23.10.1976, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 4(1976) nr 11, s. 316.

[458] Por. I. JEŻ, *Zakres i czas pracy ks. Piotra Krupy notariusza kurii biskupiej do specjalnych poruczeń*, 1.03.1977, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

[459] Por. *tamże*.

[460] Por. Schematyzm 1977, s. 36.

gorzowskiego Wilhelma Plutę rektorem Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Gorzowskiej w Paradyżu[461].

17 stycznia 1980 roku biskup Ignacy mianował kolejnego notariusza, którym został, pracujący już od jakiegoś czasu w kurii biskupiej i sądzie biskupim, ksiądz Antoni Czernuszewicz. Dekret nominacyjny zawierał jedynie wskazanie, że zakres obowiązków mianowanego urzędnika regulują przepisy zawarte w kan. 374 KPK[462]. Ksiądz Czernuszewicz był notariuszem do 14 czerwca 1984 roku, kiedy to został odwołany ze wszystkich stanowisk zajmowanych w kurii biskupiej i skierowany do pracy duszpasterskiej w rektoracie pw. św. Józefa w Połczynie-Zdroju[463].

Urząd notariusza kurii piastował także ksiądz Leszek Wódz. Biskup Jeż mianował go na to stanowisko dekretem z 12 kwietnia 1980 roku. Również i w tym przypadku pismo nominacyjne nie zawierało zakresu zadań i spraw powierzonych nowo mianowanemu urzędnikowi, a jedynie stwierdzenie, że określają je przepisy kan. 374 KPK[464]. Ksiądz Wódz pozostawał notariuszem do 18 września 1981 roku, kiedy to, jak wspomniano wyżej, objął urząd kanclerza kurii biskupiej[465].

Tego samego dnia, 18 września 1981 roku, biskup Ignacy mianował na stanowisko notariusza kurii księdza Jerzego Lubińskiego, do tej pory piastującego stanowisko pełniącego obowiązki wizytatora nauki religii, diecezjalnego referenta liturgicznej służby ołtarza i kapelana biskupa[466]. Dekret zawierał wskazanie, że nowo

---

[461] Por. W. PLUTA, *Dekret mianujący ks. Piotra Krupę retorem Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Gorzowskiej w Paradyżu*, S2a-6/78, 7.08.1978, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie.

[462] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza notariuszem kurii biskupiej*, P C28-2/80, 17.01.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 3b; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 1, s. 13; zob. KPK 1917, kan. 374. Ksiądz Antoni Czernuszewicz otrzymał wcześniej nominację na pomocniczego referenta duszpasterstwa młodzieży, członka diecezjalnej komisji liturgicznej oraz pełnił urząd notariusza sądu biskupiego, por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza pomocniczym referentem duszpasterstwa młodzieży*, P C28-3/78, 21.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza członkiem komisji liturgicznej*, P C28-4/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza notariuszem sądu biskupiego*, P C28-2/79, 31.05.1979, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB; TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem sądu biskupiego oraz sędziów prosynodalnych, obrońcy węzła małżeńskiego i notariusza sądu*, KKWD 7(1979) nr 7, s. 214; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 3, s. 79; Schematyzm 1982, s. 72-73, 76; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146.

[463] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Antoniego Czernuszewicza z wszelkich obowiązków w kurii biskupiej*, P C28-2/84, 14.06.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB; Schematyzm 1982, s. 71.

[464] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza notariuszem kurii…*, dz. cyt.; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 8(1980) nr 4, s. 110; zob. KPK 1917, kan. 374.

[465] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza kanclerzem…*, dz. cyt.

[466] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego notariuszem kurii biskupiej*, P L19-1/81, 18.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB; *Okólnik* nr 5/81, 11.12.1981, pkt 6c; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 9(1981) nr 11, s. 306; por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego członkiem komisji liturgicznej*, P L19-3/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego pełniącym obowiązki wizytatora nauki religii oraz referentem wydziału duszpasterskiego*, P L19-4/80, 5.09.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego*

mianowany ma nadal wypełniać dotychczasowe zadania i łączyć je z urzędem notariusza. Ponadto, w piśmie określono, że jego obowiązki regulują przepisy zawarte w kan. 374 KPK[467]. Biskup Ignacy zlecił także księdzu Lubińskiemu dodatkową funkcję, którą było „pośredniczenie w roku akademickim 1981/1982 między kurią biskupią a seminarium duchownym – szóstym rocznikiem przebywającym w Złocieńcu"[468]. Ksiądz Lubiński piastował wspomniane stanowiska w kurii biskupiej, w tym urząd notariusza, do 10 lutego 1984 roku, kiedy to biskup Jeż skierował go do pracy duszpasterskiej w Parafii pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu[469].

Kolejną nominacją biskupa Ignacego na stanowisko notariusza kurii był dekret z 25 kwietnia 1984 roku ustanawiający nim księdza Andrzeja Chorobę, który pełnił jednocześnie zadania kapelana biskupiego. Dekret nominacyjny zawierał jedynie podstawę prawną decyzji, którą był kan. 470 KPK[470]. Ksiądz Choroba pozostawał na stanowisku notariusza kurii do 6 listopada 1990 roku, kiedy to został mianowany proboszczem Parafii pw. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie[471].

Ostatnim z mianowanych na urząd notariusza kurii przez biskupa Ignacego był ksiądz Kazimierz Klawczyński. Dekretem z 9 kwietnia 1991 roku został on ustanowiony do odwołania osobistym sekretarzem biskupa ordynariusza oraz notariuszem kurii biskupiej do załatwiania urzędowych spraw zleconych przez kanclerza kurii. Dekret nominacyjny zawierał podstawę prawną, którą był kan. 157 KPK, i wskazanie, że do zadań mianowanego urzędnika będzie należało załatwianie spraw zleconych przez biskupa ordynariusza oraz sprawowanie czynności kapelańskich[472]. Ksiądz

---

Lubińskiego, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego diecezjalnym referentem Liturgicznej Służby Ołtarza*, P L19-5/80, 18.10.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 3, s. 79; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 9, s. 285; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 11, s. 329; Schematyzm 1982, s. 72-73.

[467] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego notariuszem…*, dz. cyt.; zob. KPK 1917, kan. 374.

[468] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego notariuszem…*, dz. cyt. W związku z tym zadaniem, już 10 dni później, 28 września 1981 roku biskup Jeż mianował księdza Lubińskiego prokuratorem – ekonomem Studium Teologicznego w Złocieńcu, zob. JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego prokuratorem Studium Teologicznego w Złocieńcu*, P L19-2/81, 28.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 9, s. 265-266; *Okólnik* nr 5/81, 11.12.1981, pkt 7c; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146.

[469] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Jerzego Lubińskiego z wszystkich funkcji w kurii biskupiej*, P L19-2/84, 10.02.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 3-4, s. 94; Schematyzm 1982, s. 71.

[470] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Andrzeja Chorobę notariuszem kurii biskupiej i kapelanem biskupim*, P Ch3-1/84, 25.04.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Choroby*, Archiwum Kurii Biskupiej w Bydgoszczy; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 149; zob. KPK 1983, kan. 470.

[471] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Chorobę ze stanowiska notariusza kurii biskupiej i kapelana biskupa ordynariusza*, P Ch3-4/90, 6.11.1990, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Choroby*, Archiwum Kurii Biskupiej w Bydgoszczy; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 18(1990) nr 11, s. 418; Schematyzm 1987, s. 44.

[472] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Kazimierza Klawczyńskiego osobistym sekretarzem biskupa ordynariusza oraz notariuszem kurii biskupiej*, P K28-1/91, 9.04.1991, Teczka *Teczka personalna ks. Kazimierza Klawczyńskiego*, AKB; zob. KPK 1983, kan. 157.

Klawczyński wypełniał swoje obowiązki do końca urzędowania biskupa Jeża, a także za czasów kolejnych biskupów koszalińsko-kołobrzeskich, aż do 25 sierpnia 2009 roku[473].

Omawiając funkcjonowanie kancelarii biskupiej i pracujących w niej urzędników, warto na koniec zauważyć, że biskup Ignacy Jeż nie wydał żadnych specjalnych przepisów prawnych odnośnie gromadzenia i przechowywania dokumentów dotyczących diecezji i parafii. Należy więc przyjąć, iż w zakresie organizacji i pracy archiwum kurialnego i tajnego, nakazywał on stosowanie obowiązujących przepisów prawa powszechnego. Jedyne zarządzenie wydane przez biskupa Jeża w tej dziedzinie dotyczyło utworzenia archiwum diecezjalnego w Kołobrzegu[474]. Nie był to jednak dekret erygujący, a jedynie polecenie, by od 1 marca 1977 roku przesyłać sporządzone od dnia powstania diecezji, czyli 28 czerwca 1972 roku, wszelkie duplikaty ksiąg metrykalnych chrztu świętego, ślubów oraz zgonów „na adres Kurii Biskupiej w Koszalinie względnie wprost do Kołobrzegu (adres: ul. Katedralna 34, 78-100 Kołobrzeg) z zaznaczeniem *Archiwum Diecezjalne*"[475]. Dwa lata później biskup Ignacy przypomniał swoje zarządzenie dotyczące obowiązku przesyłania duplikatów ksiąg metrykalnych chrztów, ślubów i pogrzebów do archiwum w Kołobrzegu przez wszystkie placówki duszpasterskie. Jednak po raz kolejny nie określił norm funkcjonowania tej instytucji w sposób formalny[476].

1.2.3. Urzędy związane z zarządzaniem dobrami materialnymi

Kościół katolicki jako wspólnota o charakterze bosko-ludzkim ma zadanie prowadzenia wiernych do zbawienia. Tę misję w terenie realizują poszczególne

---

[473] E. DAJCZAK, *Dekret zwalniający ks. Kazimierza Klawczyńskiego z obowiązków sekretarza biskupa ordynariusza oraz notariusza kurii biskupiej i równocześnie mianujący wicekanclerzem kurii biskupiej*, P K28-1/09, 8.07.2009, Teczka *Teczka personalna ks. Kazimierza Klawczyńskiego*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 37(2009) nr 7-9, s. 39 i 41; por. Schematyzm 1992, s. 55; Schematyzm 1998, s. 92; Schematyzm 2004, s. 31.

[474] Por. P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143.

[475] *Okólnik* nr 1/77, 7.02.1977, pkt 5; T. CEYNOWA, *Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 136.

[476] Por. *Okólnik* nr 3/79, 29.03.1979, pkt 4. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż dekret utworzenia Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie wydał dopiero biskup Marian Gołębiewski, 4 listopada 2003 roku, tworząc formalnie tę ważną instytucję zajmującą się gromadzeniem dokumentów dotyczących diecezji. Tego samego dnia biskup Gołębiewski zatwierdził również *Statut Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie* oraz wydał *Zarządzenie w sprawie gromadzenia zbiorów Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, zob. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret utworzenia Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie*, B7-1/03, 4.11.2003, KKWD 31(2003) nr 10-12, s. 36; TENŻE, *Statut Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie*, B7-2/03, 4.11.2003, KKWD 31(2003) nr 10-12, s. 33-35; TENŻE, *Zarządzenie w sprawie gromadzenia zbiorów Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, B7-3/03, 4.11.2003, KKWD 31(2003) nr 10-12, s. 37-38; T. CEYNOWA, *Archiwum Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt., s. 137-138.

Kościoły partykularne, czyli przede wszystkim diecezje. Dla realizacji tych duchowych celów Kościół ma prawo nabywać, posiadać, zarządzać i alienować dobra doczesne[477].

Zarząd dobrami materialnymi diecezji jest nadzorowany przez biskupa diecezjalnego[478]. Tego ważnego i odpowiedzialnego zadania nie wykonuje on jednak osobiście i bezpośrednio, ale za pomocą wyspecjalizowanych urzędników, instytucji oraz organów doradczych, w mniejszym lub większym stopniu związanych z kurią diecezjalną[479]. Obowiązkiem biskupa diecezjalnego jest określenie sposobu zarządzania dobrami i sprawowania nad nimi nadzoru, szczególnie poprzez wydawanie specjalnych instrukcji w tym zakresie[480]. Zarządzając dobrami materialnymi, biskup, obok nadrzędnej zasady sprawiedliwości, powinien mieć na uwadze przede wszystkim potrzeby związane z kultem, dziełami miłosierdzia, apostolatem oraz utrzymanie duchowieństwa, którym to celom podporządkowuje wszystkie inne[481].

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku przewidywał, jako organ doradczy biskupa diecezjalnego w sprawowaniu nadzoru nad zarządem majątkiem kościelnym, radę administracyjną, której utworzenie było w diecezji obowiązkowe[482]. W skład tego gremium miał wchodzić sam ordynariusz, jako jej przewodniczący, oraz dwóch lub więcej członków, duchownych bądź świeckich, biegłych w prawie kościelnym oraz, w miarę możliwości, w prawie cywilnym. Nominacja członków rady należała do biskupa diecezjalnego, który miał wysłuchać na ten temat opinii kapituły. Do rady administracyjnej ordynariusz nie mógł mianować swoich krewnych lub powinowatych pierwszego i drugiego stopnia. W ważniejszych decyzjach związanych z zarządem dóbr materialnych biskup miał obowiązek wysłuchać zdania rady administracyjnej, a w niektórych sytuacjach określonych przez prawo powszechne lub akty fundacyjne

---

[477] Por. KPK 1917, kan. 1495 § 1-2; KPK 1983, kan. 1254-1255; CIC, s. 930-932; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami materialnymi Kościoła partykularnego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 27-29; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego w materii dóbr doczesnych Kościoła*, w: *Biskupi: wybrane elementy kanonicznej ekspresji osoby biskupa*, red. A. SOBCZAK, Poznań 2001, s. 142; L. ŚWITO, *Akty zarządu dobrami kościelnymi*, PK 58(2015) nr 3, s. 105-116. Szczegółowe przepisy odnośnie dóbr doczesnych Kościoła zawarte są w kanonach: 1495-1551 KPK 1917 oraz 1254-1310 KPK 1983.

[478] Por. KPK 1917, kan. 1519 § 1; KPK 1983, kan. 1276 § 1; EI nr 134, s. 466; AS nr 189, s. 646; CIC, s. 950-951; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 29.

[479] Por. *tamże*, s. 28-29; BĄCZKOWICZ II, s. 566; CIC, s. 421-422. Te odpowiedzialne za sprawy zarządu majątkiem organy o wybitnie technicznym charakterze stanowią, w myśl przepisów KPK 1917 roku, oddzielną i funkcjonującą niezależnie sekcję w kurii diecezjalnej.

[480] Por. KPK 1917, kan. 1519 § 2; KPK 1983, kan. 1276 § 2; AS nr 189, s. 646-647; BĄCZKOWICZ II, s. 566; CIC, s. 951; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 29-30. Szczegółowe przepisy odnośnie zarządu dobrami materialnymi Kościołów partykularnych zawarte są w kan. 1519-1528 KPK 1917 oraz kan. 1274-1289 KPK 1983.

[481] Por. AS nr 189-190, s. 647-648.

[482] Por. KPK 1917, kan. 1520 § 1; EI nr 135, s. 467; BĄCZKOWICZ II, s. 567; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna na drodze kanonicznej odnowy*, PzST 2(1978), s. 222; SZTAFROWSKI, s. 126.

musiał uzyskiwać jej zgodę. Członkowie rady administracyjnej, po złożeniu wobec ordynariusza przysięgi, mieli obowiązek wiernie i sumiennie wypełniać powierzone im zadania[483].

Obowiązujące obecnie przepisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku również przewidują organ doradczy wspomagający biskupa diecezjalnego w zarządzaniu majątkiem kościelnym. W części kanonów dotyczących kurii diecezjalnej znajduje się nakaz ustanowienia w diecezji rady do spraw ekonomicznych[484]. Na jej czele stoi biskup diecezjalny bądź jego delegat. W skład rady wchodzi co najmniej trzech członków, mianowanych przez biskupa, którzy są biegli w ekonomii, znają dobrze prawo cywilne a także odznaczają się prawością i miłością do Kościoła i apostolstwa[485]. W radzie nie mogą zasiadać krewni ani powinowaci biskupa, aż do czwartego stopnia. Ponadto, w jej składzie nie mogą znaleźć się osoby, które nie pozostają w łączności z Kościołem, gdyż nominacja na członka rady jest powołaniem na urząd kościelny[486]. Członkowie rady powoływani są przez biskupa na pięcioletnią kadencję, która może być wielokrotnie powtarzana. Biskup zarządza spotkania rady, ustala ich czas i miejsce, określa porządek dzienny obrad i zleca

[483] Por. KPK 1917, kan. 1520 § 1-4; EI nr 135, s. 467; BĄCZKOWICZ II, s. 567; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 222. Nominacja krewnych lub powinowatych była możliwa po uzyskaniu specjalnego indultu Stolicy Apostolskiej.

[484] Por. KPK 1983, kan. 492 § 1; AS nr 193, s. 650; W. AYMANS, *Biskupia posługa…*, dz. cyt., s. 38; CIC, s. 422-423; DYDUCH, s. 376; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 299; J. KRUKOWSKI, *Kolegialne organy konsultacyjne w Kościołach partykularnych*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 28; KRUKOWSKI, s. 183; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 213; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 30; M. SITARZ, *Organy kolegialne w Kościele partykularnym*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 125-127; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 151-152; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 170.

[485] Por. KPK 1983, kan. 492 § 1; PG nr 45, s. 365; AS nr 193, s. 650; W. AYMANS, *Biskupia posługa…*, dz. cyt., s. 39; CIC, s. 422-423; DYDUCH, s. 376-377; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 299; KRUKOWSKI, s. 183-184; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 213; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 30-31; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 125; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 152-153; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 170. W radzie mogą zasiadać duchowni bądź świeccy, zarówno mężczyźni jak i kobiety. *Dyrektorium* w szczególny sposób nakazuje zaangażować do rady diakonów stałych. Liczba co najmniej trzech członków rady jest związana z uzyskiwaniem przewagi liczebnej w głosowaniach. Zaleca się, by przy większej liczbie członków była ona nieparzysta. Członkowie rady nie muszą posiadać wykształcenia w dziedzinie prawa cywilnego czy ekonomii, ale powinni posiadać w tych dziedzinach praktyczną wiedzę. Warto zauważyć, że biskup diecezjalny nie jest członkiem rady, a tylko stoi na jej czele, co zapobiega zamianie tego doradczego organu w ciało decyzyjne.

[486] Por. KPK 1983, kan. 492 § 3, 149 § 1; DYDUCH, s. 377; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 299; KRUKOWSKI, s. 184; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 213; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 31; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 125; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 154; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 171.

protokołowanie obrad. Jednak sam nie bierze udziału w głosowaniach i nie rozstrzyga kwestii spornych[487].

Przepisy Kodeksu prawa kanoniczego wyznaczają radzie do spraw ekonomicznych kilka zadań. Przede wszystkim ma ona w różnych aspektach oceniać w sposób fachowy ekonomiczną sytuację Kościoła partykularnego. Ponadto, ma służyć pomocą biskupowi w prawidłowym aktualnym zarządzie dobrami materialnymi, a także w jego planowaniu dla zaspokojenia potrzeb diecezji w przyszłości, dokonując analizy projektów różnych dzieł, przeprowadzając bilanse i konstruując plany finansowe[488]. Kolejnym zadaniem rady jest kontrola prawidłowości zarządu dobrami materialnymi, prowadzonego przez osoby duchowne i świeckie, podległe biskupowi diecezjalnemu, które składają mu coroczne sprawozdanie ze swojej działalności[489]. W określonych prawem kanonicznym sytuacjach, rada do spraw ekonomicznych wydaje opinię odnośnie do planowanych aktów prawnych biskupa diecezjalnego lub też wyraża na nie zgodę. W przypadku, kiedy przepisy wymagają tylko wysłuchania rady, biskup, działając wbrew jej opinii, podejmuje ważne działanie. W sytuacji, kiedy prawo wymaga zgody rady, biskup nie może podjąć aktu prawnego wbrew jej zdaniu[490]. Ostatnim z zadań rady jest coroczne przygotowywanie pod kierownictwem biskupa diecezjalnego zestawu przychodów i wydatków na następny rok, związanych

[487] Por. KPK 1983, kan. 492 § 2; CIC, s. 423; DYDUCH, s. 376-377; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 299; KRUKOWSKI, s. 183-184; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 213; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 125; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 153; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 171. Nominacji członków rady biskup powinien dokonać na piśmie. Wybierając kandydatów, nie jest niczym skrępowany i nie musi zasięgać opinii żadnych gremiów. Komentatorzy zauważają, że w przypadku osób świeckich warto ich członkostwo uregulować za pomocą umowy – w zakresie kwestii pracowniczych jak i wcześniejszego odwołania z rady. Ponadto warto zauważyć, że członkowie rady ekonomicznej mają obowiązek zachowywać przepisy prawa związane z pełnieniem urzędu kościelnego, jak choćby dochowanie tajemnicy urzędowej czy sumienne wypełnianie obowiązków i zadań, zob. KPK 1983, kan. 156, 471; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 31.

[488] Por. KPK 1983, kan. 494 § 3, 1280; AS nr 193, s. 650; CIC, s. 422; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 299; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 31-32; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 126.

[489] Por. KPK 1983, kan. 1287; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 42; DYDUCH, s. 378; KRUKOWSKI, s. 184; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 33.

[490] Por. KPK 1983, kan. 1287; AS nr 193, s. 650; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 40-41; CIC, s. 422; DYDUCH, s. 378-379; KRUKOWSKI, s. 185; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 32; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 126-127. KPK z 1983 roku przewiduje obowiązek wysłuchania rady do spraw ekonomicznych w sytuacji, kiedy biskup diecezjalny: pragnie mianować lub usunąć ekonoma diecezjalnego (kan. 494 § 1-2, 423 § 2), chce nałożyć na wiernych jakieś zobowiązanie materialne na korzyść diecezji (kan. 1263), chce dokonać aktu o większym znaczeniu dotyczącego zarządu dobrami (kan. 1277), określa, które działania przekraczają granicę zwyczajnego zarządu (kan. 1281 § 2), pragnie inwestować dobra tzn. pieniądze i dobra ruchome, przydzielone tytułem dotacji, które należy natychmiast zabezpieczyć i ulokować (kan. 1305), chce zmniejszyć ciężary pochodzące z rozporządzeń wiernych na cele pobożne (kan. 1310 § 2). Zgoda rady do spraw ekonomicznych jest wymagana: gdy biskup diecezjalny podejmuje akty przekraczające granice zwykłej administracji (kan. 1277), przy alienacji dóbr (kan. 1292 §1), przy każdej transakcji dokonywanej przez osobę prawną, której skutkiem jest pogorszenie jej sytuacji materialnej (kan. 1295).

z zarządem dóbr materialnych w diecezji, a także zatwierdzanie bilansu przychodów i rozchodów za mijający rok, który przygotowuje ekonom diecezjalny[491].

Kodeks prawa kanonicznego z 1983 roku przewiduje także oddzielny urząd w kurii biskupiej związany z zarządem dóbr materialnych diecezji, którym jest właśnie ekonom. Zgodnie z przepisem kan. 494 § 1, każdy biskup ma obowiązek ustanowienia w swej diecezji takiego urzędnika. Przed nominacją ekonoma, rządca diecezji ma obowiązek skonsultować swoją decyzję z kolegium konsultorów i radą do spraw ekonomicznych. Kandydat na wspomniane stanowisko powinien być prawdziwie biegły w dziedzinie ekonomii i gospodarki oraz odznaczać się prawością w postępowaniu[492]. Ekonom winien być mianowany na pięcioletnią kadencję, która może być wielokrotnie powtarzana. Biskup nie powinien bez uzasadnionej przyczyny odwoływać go w czasie trwania kadencji. Gdy jednak taka potrzeba się pojawi, musi zasięgnąć zdania kolegium konsultorów i rady do spraw ekonomicznych[493]. Ekonom nie może być jednocześnie administratorem diecezji. W przypadku więc jego wyboru na tymczasowego rządcę Kościoła partykularnego, rada do spraw ekonomicznych wybiera nowego ekonoma na czas wakatu stolicy biskupiej[494].

Do najważniejszych zadań ekonoma należy zarządzanie dobrami materialnymi diecezji pod zwierzchnictwem biskupa i według wskazań rady do spraw ekonomicznych. W szczególności ekonom pokrywa z dochodów diecezjalnych wydatki, które wskazuje mu biskup lub osoby przez niego do tego upoważnione. Jak wspomniano wyżej, pod koniec roku sporządza on też wykaz przychodów i rozchodów diecezji

[491] Por. KPK 1983, kan. 493, 494 § 4; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 41-42; CIC, s. 422; DYDUCH, s. 378; KRUKOWSKI, s. 184; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 213-214; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 33; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 126; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 171.

[492] Por. KPK 1983, kan. 494 § 1; AS nr 193, s. 650; PG nr 45, s. 365; CIC, s. 424; DYDUCH, s. 379-380; KRUKOWSKI, s. 177; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 214; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 33; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 154-155; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 171. Ekonom jest urzędem szczególnego zaufania, stąd jego mianowanie i odwołanie jest obwarowane szczególnymi przepisami kodeksowymi. Funkcję ekonoma może spełniać kapłan, ale także diakon stały lub osoba świecka.

[493] Por. KPK 1983, kan. 494 § 2; CIC, s. 424; DYDUCH, s. 380; KRUKOWSKI, s. 177; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 214; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 33; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 155-156; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 171. Ograniczenia odwołania ekonoma są związane z zapobieganiem niedogodnościom, jakie mogą się pojawić przy przedwczesnym odwołaniu go z funkcji, a także mają zabezpieczyć jego niezależność. Choć brak odnośnie ekonoma zapisu zbieżnego z kan. 492 § 3, to komentatorzy przyjmują, że nie mogą tej funkcji wypełniać krewni i powinowaci biskupa do czwartego stopnia.

[494] Por. KPK 1983, kan. 423 § 2; DYDUCH, s. 380; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 41; KRUKOWSKI, s. 177-178; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 33; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 155.

oraz przedstawia go radzie do spraw ekonomicznych[495]. Ponadto, biskup może zlecić ekonomowi zadania wskazane w kan. 1276 § 1 i 1279 § 2, czyli nadzór nad zarządem wszystkich dóbr należących do osób prawnych podległych biskupowi diecezjalnemu oraz osób prawnych, które z mocy prawa, zapisów fundacyjnych lub własnych statutów nie posiadają własnych zarządców[496]. Podsumowując, należy stwierdzić, że ekonom diecezjalny podejmuje na co dzień szereg czynności związanych z problematyką prawną i ekonomiczną. Zajmuje się dobrami kościelnymi, ich nabywaniem i utrzymaniem, zawieraniem umów, alienacją, pobożnymi zapisami i fundacjami. W jego gestii pozostają sprawy personalne, budowa i konserwacja kościołów, kościelne dzieła sztuki, sprawy materialne związane z funkcjonowaniem szkół, szpitali i innych instytucji diecezjalnych. Do prawidłowego funkcjonowania ekonom, obok znajomości prawa kościelnego, potrzebuje także biegłości w przepisach prawa cywilnego[497].

W dziedzinie zarządu dobrami materialnymi biskup Ignacy Jeż, jako pasterz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, również korzystał z pomocy specjalnych urzędników i gremiów doradczych, zarówno tych przewidzianych przepisami kodeksowymi (rada administracyjna, ekonom diecezjalny) jak i niewymienionych w prawie powszechnym (referenci majątkowi, referenci gospodarczy).

Jedną z pierwszych nominacji dokonanych przez biskupa Jeża po objęciu diecezji było ustanowienie księdza Bernarda Mielcarzewicza referentem majątkowym[498]. Dekret nominacyjny z 8 lipca 1972 roku zawierał jedynie podstawą prawną (kan. 373 KPK) oraz określał czas wypełniania stanowiska (na okres 3 lat, tj. do 7 lipca 1975 roku). W dekrecie nie został jednak określony zakres czynności, jaki związany był ze stanowiskiem referenta majątkowego[499]. Drugą nominacją urzędnika związanego z zarządem dobrami materialnymi była decyzja biskupa Ignacego z 5 października 1973 roku o ustanowieniu księdza Ryszarda Zabojszczy referentem

[495] Por. KPK 1983, kan. 494 § 3-4; AS nr 193, s. 650; CIC, s. 424; DYDUCH, s. 380-381; KRUKOWSKI, s. 178-179; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 214; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 33-34; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 156-157.

[496] Por. KPK 1983, kan. 1278, 1276 § 1, 1279 § 2; CIC, s. 424; DYDUCH, s. 380; KRUKOWSKI, s. 178; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 34; A. SOBCZAK, *Kompetencje biskupa diecezjalnego…*, dz. cyt., s. 157; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 172.

[497] Por. T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 34.

[498] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem majątkowym oraz notariuszem kurii…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 2; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; DULLAK, s. 101-102 i 111; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143.

[499] Por. *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem majątkowym oraz notariuszem kurii…*, dz. cyt.

gospodarczym przy kurii biskupiej[500]. Również tym razem w dekrecie zabrakło przydziału czynności i zakresu obowiązków, jaki wiązał się z obejmowanym stanowiskiem[501]. *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1974* w obsadzie personalnej wydziału majątkowego kurii biskupiej wymieniał właśnie dwóch wspomnianych urzędników: księdza Bernarda Mielcarzewicza – referenta i księdza Ryszarda Zabojszczę – referenta pomocniczego gospodarczego oraz siostrę Bogdanę Eugenię Cwalińską SAC – pracownika kasy kurialnej[502].

Powyższy skład personalny wydziału ekonomicznego uległ zmianie, kiedy to, decyzją biskupa Jeża z 29 sierpnia 1974 roku, ksiądz Zabojszcza został odwołany ze stanowiska referenta gospodarczego[503]. Na jego miejsce mianowany został 30 września 1974 roku ksiądz Józef Kot[504]. Podobnie jak w poprzednich przypadkach, w dekrecie nominacyjnym nie określono zakresu obowiązków i zadań nowo mianowanego urzędnika[505]. Ksiądz Kot pełnił funkcję referenta gospodarczego do końca czerwca 1975 roku, kiedy to został odwołany ze stanowiska i skierowany do pracy duszpasterskiej w Parafii pw. św. Marcina w Kołobrzegu[506].

W trzecią rocznicę ustanowienia diecezji biskup Jeż wydał nowe i ponowił wcześniejsze dekrety nominacyjne dla pracowników kurii biskupiej w Koszalinie[507]. Już 21 czerwca 1975 roku mianował księdza Franciszka Pacholskiego na stanowisko referenta gospodarczego[508]. W piśmie nominacyjnym znalazły się jedynie wskazania związane z objęciem przez niego stanowiska rektora kościoła pw. św. Józefa w Koszalinie i wikariusza współpracownika kościoła parafialnego pw. św. Józefa w Koszalinie. Nie było zaś żadnych odniesień do zadań referenta gospodarczego[509].

---

[500] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę referentem gospodarczym przy kurii biskupiej oraz notariuszem kurii…*, dz. cyt.; *Nominacje i przeniesienia wśród duchowieństwa*, KKWD 2(1974) nr 1, s. 11.

[501] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę referentem gospodarczym przy kurii biskupiej oraz notariuszem kurii…*, dz. cyt. Dekret przewidywał co prawda późniejsze określenie czasu i zakresu pracy referenta, ale dokument w tej sprawie nie został wydany.

[502] Por. Schematyzm 1974, s. 25.

[503] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Zabojszczę z obowiązków…*, dz. cyt.; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 2(1974) nr 11, s. 320-321; por. Schematyzm 1974, s. 25 i 202.

[504] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Kota referentem gospodarczym kurii biskupiej*, P K89-3/74, 30.09.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Kota*, AKB; *Okólnik* nr 6/74, 1.10.1974, pkt 8; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 3(1975) nr 3, s. 67.

[505] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Kota referentem gospodarczym…*, dz. cyt.

[506] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Józefa Kota z obowiązków wikariusza współpracownika kościoła parafialnego pw. św. Józefa w Koszalinie oraz ze stanowiska referenta gospodarczego*, P K89-3/75, 15.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Kota*, AKB.

[507] Por. *Okólnik* nr 5/75, 4.07.1975, pkt 2; DULLAK, s. 119; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37.

[508] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Franciszka Pacholskiego rektorem kościoła pw. św. Józefa w Koszalinie, wikariuszem współpracownikiem kościoła parafialnego pw. św. Józefa w Koszalinie oraz referentem gospodarczym kurii biskupiej*, P P41-1/75, 21.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego*, AKB.

[509] Por. *tamże*.

28 czerwca 1975 roku biskup Ignacy ponowił nominację księdza Bernarda Mielcarzewicza na referenta materialnego kurii diecezjalnej[510]. Dekret zawierał jedynie podstawę prawną podjętej decyzji, którą były przepisy zawarte w kan. 363 § 1 KPK oraz we wstępie Motu proprio *De Episcoporum muneribus* papieża Pawła VI. Pismo nominacyjne nie określało zakresu obowiązków związanych ze stanowiskiem referenta materialnego, a zawierało jedynie stwierdzenie, że mianowany urzędnik przed rozpoczęciem urzędowania powinien złożyć przysięgę wierności oraz wyznanie wiary, które może połączyć w jeden akt w związku z objęciem również urzędu kanclerza[511].

Wspomniani wyżej urzędnicy przez kilka lat wspierali biskupa Ignacego Jeża we właściwym zarządzaniu dobrami materialnymi diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1977* w składzie personalnym wydziału majątkowego wymieniał właśnie księdza Mielcarzewicza pełniącego urząd referenta, i księdza Pacholskiego wypełniającego zadania referenta gospodarczego oraz siostrę Chryzonię Zofię Kwapisiewicz SAC pracującą w kasie kurialnej[512]. We wspomnianym schematyzmie po raz pierwszy wzmiankowane było istnienie w diecezji organu doradczego biskupa w sprawach ekonomicznych, którym była rada administracyjna, w składzie: biskup Ignacy Jeż, ksiądz Józef Jarnicki i ksiądz Jan Lis[513].

Kolejne zmiana w gronie urzędników wspierających biskupa w zarządzie dobrami materialnymi nastąpiła 5 stycznia 1980 roku, kiedy to ksiądz Mielcarzewicz został odwołany ze stanowiska referenta majątkowego i skierowany do pracy duszpasterskiej w Szczecinku[514]. Jednocześnie został on mianowany członkiem rady administracyjnej i pozostał nadal członkiem rady nadzorczej *a vigilantia*[515].

---

[510] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem materialnym kurii diecezjalnej*, P M26-2/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 287-288; por. DULLAK, s.120; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37.

[511] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem materialnym…*, dz. cyt.; zob. KPK 1917, kan. 363 § 1; PAWEŁ VI, *Motu proprio De Episcoporum muneribus zawierające przepisy dotyczące władzy dyspensowania przez biskupów*, 15.06.1966, AAS 58(1966), pkt. 467-472; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 133-134.

[512] Por. Schematyzm 1977, s. 37.

[513] Por. *tamże*, s. 41. W dostępnych dla autora rozprawy archiwach, w których przeprowadzono kwerendę, nie znaleziono żadnego dekretu nominacyjnego dla członków rady administracyjnej. Jedynym dokumentem świadczącym o jej istnieniu w tym czasie jest właśnie Schematyzm 1977.

[514] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza ze stanowiska kanclerza…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 3a; por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 93.

[515] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza ze stanowiska kanclerza…*, dz. cyt. Schematyzm 1982, podający stan na dzień 31 stycznia 1982 roku, nadal jednak wymienia księdza Bernarda Mielcarzewicza w składzie wydziału majątkowego na stanowisku referenta, a nie wymienia go wśród członków rady administracyjnej. W świetle zgromadzonych w wyniku kwerendy archiwów dokumentów nie udało się jednoznacznie wyjaśnić sprzeczności wynikających ze wskazanych powyżej zapisów.

Natomiast 5 lutego 1982 roku referent gospodarczy ksiądz Pacholski został dodatkowo mianowany charytatywnym dyrektorem diecezjalnym[516]. Jego podstawowym zadaniem było kierowanie działalnością charytatywną w diecezji. Miał on być w stałym kontakcie z Komisją Charytatywną Episkopatu Polski oraz składać comiesięczne sprawozdania ze swej pracy. Wsparciem miał być dla niego charytatywny referent pomocniczy z wydziału duszpasterskiego oraz siostra zakonna ze zgromadzenia pallotynek[517]. Ksiądz Pacholski przez kilkanaście lat wspierał biskupa Jeża w sprawach związanych z zarządem dobrami materialnymi diecezji. *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1982* w składzie personalnym wydziału majątkowego wymieniał go jako referenta gospodarczego i charytatywnego dyrektora diecezjalnego, obok siostry Chryzonii Zofii Kwapisiewicz SAC pracującej w kasie kurialnej[518]. We wspomnianym schematyzmie wzmiankowane było istnienie w dalszym ciągu rady administracyjnej, w której skład wchodzili: biskup Ignacy Jeż, ksiądz Józef Jarnicki i ksiądz Czesław Berka[519].

Kolejnym urzędnikiem wspierającym biskupa Ignacego w sprawach ekonomicznych był ksiądz Piotr Kuta – mianowany na stanowisko referenta gospodarczego dekretem z 28 lutego 1987 roku[520]. Pismo nominacyjne określało tym razem zakres obowiązków, które nowy urzędnik miał wypełniać od 1 marca 1987 roku. Zadaniem księdza Kuty, jako referenta gospodarczego, była troska o gmach kurii biskupiej, rezydencji biskupiej, własnego mieszkania oraz „mieszkania Księdza Infułata"[521]. Podejmując obowiązki o charakterze gospodarczym, miał on kontaktować się z mieszkańcami wspomnianych obiektów, by rozwiązywać bieżące sprawy związane z ich funkcjonowaniem. Powstające przy okazji koszty do 5 tysięcy złotych ksiądz Kuta miał przedstawiać w kasie kurialnej, rachunki do 50 tysięcy złotych – do zatwierdzenia kanclerza kurii, do 100 tysięcy złotych – jednemu z biskupów pomocniczych, a powyżej tej kwoty – biskupowi ordynariuszowi[522]. Dekret stanowił także, że obowiązki referenta

[516] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Franciszka Pacholskiego charytatywnym dyrektorem diecezjalnym*, 5.02.1982, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego,* AKB; drukiem: KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 218-219; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 220; por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 123; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146.

[517] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Franciszka Pacholskiego charytatywnym dyrektorem…*, dz. cyt.

[518] Por. Schematyzm 1982, s. 71. Jak już wcześniej wspomniano, schematyzm wymienia także księdza Mielcarzewicza jako referenta majątkowego, pomimo iż został z tego stanowiska odwołany 5 stycznia 1980 roku.

[519] Por. *tamże*, s. 76.

[520] I. JEŻ, *Dekret powierzający ks. Piotrowi Kucie stanowisko referenta gospodarczego*, P K21-2/87, 28.02.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 90.

[521] Por. *tamże.*

[522] Por. *tamże.*

gospodarczego ksiądz Kuta miał łączyć z wcześniej powierzonym mu urzędem notariusza sądu biskupiego i kapelana biskupa Tadeusza Werno[523].

Nominacja drugiego referenta gospodarczego musiała pociągnąć za sobą rozgraniczenie zakresu obowiązków i zadań, jakie mieli wypełniać dotychczasowy referent – ksiądz Pacholski i nowo mianowany – ksiądz Kuta. Już w dniu jego nominacji biskup Jeż wydał specjalne pismo, w którym określił zadania wcześniej mianowanego referenta[524]. Do zadań księdza Pacholskiego, według wspomnianego pisma, należała troska o domy stanowiące własność diecezji w Koszalinie przy ulicy Norwida 6 i 8[525].

Obaj wspomniani referenci gospodarczy jeszcze przez jakiś czas pozostali na swoich stanowiskach, wspierając biskupa Ignacego w sprawach ekonomicznych. *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1987* wymieniał ich w składzie personalnym wydziału majątkowego kurii biskupiej[526]. Nowością w porównaniu do poprzednich lat był fakt, iż jako jego przewodniczący był wymieniony biskup ordynariusz. Skład wydziału uzupełniały pracujące w kasie siostry pallotynki: Justyna Elżbieta Bach i Gabriela Piątyszek[527]. Schematyzm ponownie wspominał o istnieniu w diecezji rady administracyjnej, w niezmienionym w stosunku do poprzedniego wydania składzie: biskup Ignacy Jeż, ksiądz Józef Jarnicki i ksiądz Czesław Berka[528].

Jak już wskazano powyżej, przepisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku nałożyły na biskupa diecezjalnego obowiązek ustanowienia w diecezji wyspecjalizowanego w dziedzinie ekonomii urzędnika, którym miał być ekonom diecezjalny[529]. Tak ważnego pomocnika w sprawowaniu zarządu nad dobrami materialnymi nie mogło zabraknąć również w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Realizując nakaz kodeksowy, biskup Jeż 26 stycznia 1988 roku wydał dekret mianujący dotychczasowego referenta gospodarczego księdza Piotra Kutę ekonomem diecezjalnym[530]. W piśmie tym podano, że nowe zadania należy podjąć 1 lutego

---

[523] Por. *tamże;* zob. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę notariuszem sądu biskupiego oraz kapelanem biskupim*, P K21-1/83, 25.04.1983, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB.

[524] Por. I. JEŻ, *Pismo rozgraniczające zakres obowiązków ks. Piotra Kuty i ks. Franciszka Pacholskiego jako referentów gospodarczych kurii biskupiej*, P P41-1/87, 28.02.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego*, AKB.

[525] Por. *tamże.*

[526] Por. Schematyzm 1987, s. 44.

[527] Por. *tamże.*

[528] Por. *tamże*, s. 50. Warto zauważyć, że obowiązujący od 27 listopada 1983 roku w całym Kościele powszechnym KPK nie przewidywał już jako organu pomocniczego w sprawach gospodarczych rady administracyjnej, ale radę do spraw ekonomicznych.

[529] Por. KPK 1983, kan. 494 § 1; AS nr 193, s. 650; CIC, s. 424; DYDUCH, s. 379-380; KRUKOWSKI, s. 177; T. PIERONEK, *Zarządzanie dobrami…*, dz. cyt., s. 33.

[530] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę na stanowisko ekonoma diecezjalnego*, P K21-1/88, 26.01.1988, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB; drukiem: KKWD 16(1988) nr 1-2, s. 16-17. Wydaje się,

1988 roku i że nominacja, mając charakter eksperymentalny i czasowy, jest ważna przez rok[531]. Jako najważniejsze zadanie ekonoma diecezjalnego dekret wskazał: „administrowanie dobrami doczesnymi diecezji pod władzą biskupa diecezjalnego”[532]. Biskup Ignacy szczegółowo określił też jego obowiązki, do których zaliczył: uporządkowanie i przechowywanie w archiwum dokumentów i dowodów związanych z prawem własności diecezji do dóbr materialnych; troskę o należyte i czasowe regulowanie zobowiązań ciążących na własnościach diecezji lub kontrola ich bezpośrednich administratorów; dokonanie spisu inwentarza mienia kościelnego znajdującego się w kurii biskupiej i rezydencjach biskupich; czuwanie nad dobrami materialnymi – poprzez zawieranie stosownych umów ubezpieczających – tak, by nie zostały utracone lub by nie doznały uszczerbku; kontrolę systematyczności wpływu do kasy kurialnej z parafii kolekt ustalonych prawem diecezjalnym, łącznie z prawem do upominania proboszczów; kontrolę czy zapisy przychodów i rozchodów kasy kurialnej są dokonywane zgodnie z przepisami prawa państwowego oraz kontrolę zabezpieczenia dowodów wpłat i wydatków; wydatkowanie pieniędzy kasy kurialnej pochodzących z kolekt według poleceń wydawanych przez biskupa diecezjalnego lub osób do tego upoważnionych; ustalanie listy płac pracowników kurialnych w porozumieniu z biskupem diecezjalnym; ustalanie, w oparciu o wpływy z kolekt, w porozumieniu z kanclerzem kurii, preliminarza wydatków dotyczących w szczególności dofinansowania budów sakralnych i kościelnych; przygotowanie rocznego pisemnego sprawozdania z wydatków, kontrolę wydatkowania pieniędzy pochodzących z dofinansowań z kasy kurialnej oraz kontrolę ksieży proboszczów, w przypadku posądzenia ich o nienależyte administrowanie dobrami kościelnymi, i sporządzanie sprawozdań z kontroli biskupowi diecezjalnemu[533]. Ponadto, ksiądz Kuta miał wypełniać powierzone wcześniejszym dekretami obowiązki związane ze stanowiskiem referenta gospodarczego i urzędem notariusza sądu biskupiego, będąc zwolnionym jedynie z funkcji kapelana biskupiego[534]. Po roku wypełniania przez niego urzędu ekonoma diecezjalnego, biskup Jeż, dekretem z 9 lutego 1989 roku, przedłużył

że dekret błędnie określił wcześniejsze stanowisko księdza Kuty – dyrektor ekonomiczny kurii biskupiej oraz datę tej nominacji – 24.02.1987. Dekret nominacyjny odwoływał się bowiem do pisma znakowanego P K21-2/87, które wydane było 28.02.1987 i dotyczyło nominacji na stanowisko referenta gospodarczego, por. I. JEŻ, *Dekret powierzający ks. Piotrowi Kucie stanowisko referenta…*, dz. cyt.

[531] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę na stanowisko ekonoma…*, dz. cyt.

[532] *Tamże*.

[533] Por. *tamże*.

[534] Por. *tamże*, zob. I. JEŻ, *Dekret powierzający ks. Piotrowi Kucie stanowisko referenta…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę notariuszem sądu biskupiego oraz kapelanem…*, dz. cyt.

w całej rozciągłości ważność poprzedniej nominacji na czas nieograniczony[535]. Była to ostania nominacja urzędnika związanego z zarządem dóbr materialnych dokonana przez biskupa Ignacego w czasie jego posługi w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Ksiądz Kuta pozostawał na urzędzie ekonoma diecezjalnego do końca urzędowania biskupa Jeża, a także za czasów kolejnych biskupów koszalińsko-kołobrzeskich, aż do 31 maja 2008 roku[536].

1.2.4. Pozostałe wydziały, referaty i komisje

Oprócz określonej w przepisach Kodeksu prawa kanonicznego struktury kurii biskupiej, jak już wyżej wspomniano, biskup diecezjalny ma prawo swobodnie utworzyć w niej, według potrzeb i specyfiki swej diecezji, inne urzędy, wydziały, rady referaty oraz komisje[537]. Najczęściej tworzonymi są wydziały duszpasterski i katechetyczny, które istnieją w zasadzie w każdej kurii diecezjalnej. Ponadto tworzone są inne wydziały, referaty i komisje dotyczące spraw zakonnych, liturgicznych, dobroczynnych, budowlanych, personalnych, sztuki kościelnej i innych[538].

Kodeks prawa kanonicznego w kan. 469, idąc za wskazaniami Soboru Watykańskiego II, wśród zadań kurii biskupiej na pierwszym miejscu wymienia wspomaganie biskupa diecezjalnego w kierowaniu działalnością duszpasterską, która to z kolei jest jego najważniejszą powinnością w diecezji. Takie pasterskie zorientowanie spowodowało, że trudno sobie wyobrazić kurię diecezjalną, w której nie byłoby odpowiednio zorganizowanego i obsadzonego wydziału duszpasterskiego[539]. Do jego zadań należy inicjowanie, kreowanie i koordynowanie wszystkich działań pastoralnych w Kościele partykularnym, ze szczególnym uwzględnieniem troski o poszczególne formy duszpasterstwa specjalnego i specjalistycznego. Wydział duszpasterski prowadzi więc działania o podwójnym charakterze; z jednej strony, koncepcyjno-studyjne

[535] Por. JEŻ I., *Dekret przedłużający na czas nieokreślony dekret mianujący ks. Piotra Kutę na stanowisko ekonoma diecezjalnego*, P K21-1/89, 9.02.1989, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB.

[536] E. DAJCZAK, *Dekret zwalniający ks. Piotra Kutę z obowiązków ekonoma diecezjalnego*, P K21-1/08, 29.05.2008, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 36(2008) nr 4-6, s. 25; por. Schematyzm 1992, s. 55; Schematyzm 1998, s. 92; Schematyzm 2004, s. 31.

[537] Por. EI nr 200, s. 501; AS nr 177 i182, s. 636 i 641; CIC, s. 408; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 206; SZTAFROWSKI, s. 51-52.

[538] Por. W. GÓRALSKI, *Wydziały i referaty duszpasterskie kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 123-124.

[539] Por. KPK 1983, kan. 469; CD nr 11 i 27; W. GÓRALSKI, *Wydziały i referaty duszpasterskie…*, dz. cyt., s. 119-120; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat miejscem realizacji duszpasterstwa*, w: *Teologia pastoralna*, t. 2: *Teologia pastoralna szczegółowa*, red. R. KAMIŃSKI, Lublin 2002, s. 111; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 13.

i formacyjne, a z drugiej organizacyjno-wykonawcze[540]. Na czele wydziału najczęściej stoi dyrektor, mający do pomocy zastępcę, sekretarza oraz referentów lub duszpasterzy diecezjalnych odpowiadających za referaty zajmujące się poszczególnymi sektorami duszpasterstwa[541].

Wydział duszpasterski w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej powstał w zasadzie w chwili powołania na stanowiska pierwszych urzędników kurii biskupiej. Jak już wspomniano, jego organizacja i początki funkcjonowania były związane z ojcem Piotrem Mielczarkiem OFMConv, którego biskup Ignacy Jeż mianował 16 sierpnia 1972 roku wikariuszem biskupim dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych[542]. Jako odpowiedzialny za wydział, ojciec Mielczarek miał zajmować się kierowaniem i planowaniem duszpasterstwa diecezjalnego, tzn. zwyczajnego, stanowego, charytatywnego, trzeźwościowego, głuchoniemych, wczasowego, masowych środków przekazu, rodzinnego; zajmować się sprawami misji i rekolekcji; organizować i czuwać nad zebraniami dekanalnymi i rejonowymi; planować, a także organizować kanoniczne wizytacji biskupie i dziekańskie oraz czuwać nad redakcją i ekspedycją dekretów powizytacyjnych i wykonywaniem ich wskazań oraz wydawać *Biuletyn Duszpasterski*[543]. Pracę ojca Mielczarka wspierała maszynistka siostra Alicja Kalinowska SAC, a także referenci pomocniczy odpowiedzialni za poszczególne referaty[544].

Przez prawie trzy lata pracę wydziału nadzorował bezpośrednio biskup Ignacy, określany jako jego przewodniczący. Po nominacji biskupa pomocniczego Tadeusza Werno i ustanowieniu go wikariuszem generalnym, specjalnym pismem z 2 stycznia

---

[540] Por. W. GÓRALSKI, *Wydziały i referaty duszpasterskie…*, dz. cyt., s. 124-127; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 111. Góralski dokonuje prezentacji szczegółowych zadań wydziałów duszpasterskich w oparciu o zapisy synodów diecezjalnych i regulaminów poszczególnych kurii diecezjalnych w Polsce.

[541] Por. *tamże*, s. 125-131. Wspomniane referaty, które dotyczą różnorakich form duszpasterstwa specjalnego i specjalistycznego, zajmują bardzo istotne miejsce w strukturze wydziału. Ich liczba w poszczególnych diecezjach jest mocno zróżnicowana. Na ich czele stoją kapłani, specjalizujący się w określonych dziedzinach, określani mianem referentów lub duszpasterzy diecezjalnych.

[542] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2a; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; DULLAK, s. 103 i 111; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 14-15.

[543] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.

[544] Por. Schematyzm 1974, s. 25-26. Schematyzm wymieniał w sumie 23 referaty pomocnicze: duszpasterstwa rodzin, dobroczynności i chorych, wizytacji biskupich i dziekańskich, spraw zakonnych, kapelanów szpitalnych, duszpasterstwa stanowego mężczyzn, duszpasterstwa stanowego kobiet, duszpasterstwa stanowego młodzieży męskiej, duszpasterstwa stanowego młodzieży żeńskiej, ministrantów, duszpasterstwa głuchoniemych, duszpasterstwa niewidomych, powołań duchownych, wczasów i turystyki, trzeźwości, środków społecznego przekazu, misyjny, studiów maryjnych, sanktuariów maryjnych, ekumeniczny, do spraw KUL, duszpasterstwa duszpasterzy oraz *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*. Trzema referatami pomocniczymi kierował bezpośrednio dyrektor wydziału – o. Mielczarek, a jeden referat nie miał ustanowionego referenta pomocniczego.

1975 roku biskup Jeż uczynił go również odpowiedzialnym za wydział duszpasterski z tytułem przewodniczącego[545]. Od tej pory referent wydziału miał obowiązek omawiania z biskupem diecezjalnym jedynie spraw dyskusyjnych, a także dotyczących całokształtu duszpasterstwa w diecezji. Z biskupem Werno miał omawiać sprawy związane z działalnością referatów pomocniczych oraz przygotowywać coroczne programy duszpasterskie. Bezpośrednio ojciec Mielczarek pozostał odpowiedzialny za wszystkie sprawy, zwłaszcza administracyjne, podejmowane przez wydział duszpasterski, reprezentował go na zewnątrz oraz kierował następującymi wydziałami pomocniczymi: duszpasterstwa rodzin, spraw zakonnych, *Piae uniones* oraz wydawaniem schematyzmu, KKWD i *Biuletynu Duszpasterskiego*[546]. Podobny zakres obowiązków biskup Ignacy powierzył ojcu Mielczarkowi przy odnowieniu nominacji na wikariusza biskupiego dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych dekretem z 28 czerwca 1975 roku[547].

Przez kolejne dwanaście lat (1975-1987) kierownictwo Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej w Koszalinie nie ulegało większym zmianom. Przewodniczącym tej jednostki organizacyjnej był biskup pomocniczy Tadeusz Werno[548]. Bezpośrednio kierował wydziałem i odpowiadał za całokształt pracy duszpasterskiej ojciec Mielczarek – zastępca przewodniczącego i referent w jednej osobie[549]. Wspierała go maszynistka – siostra Alicja Kalinowska SAC[550], a z czasem pani Danuta Końka[551]. Działalność wydziału uzupełniali referenci pomocniczy odpowiedzialni za referaty obejmujące różne dziedziny duszpasterstwa specjalnego i specjalistycznego, których liczba zmieniała się w poszczególnych latach[552].

---

[545] Por. I. JEŻ, *Dekret rozgraniczenia czynności w Wydziale Duszpasterskim…*, dz. cyt.

[546] Por. *tamże*.

[547] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim…*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 37; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 14.

[548] Por. Schematyzm 1977, s. 37; Schematyzm 1982, s. 71; Schematyzm 1987, s. 44; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 15.

[549] Por. Schematyzm 1977, s. 37; Schematyzm 1982, s. 71; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 15.

[550] Por. Schematyzm 1977, s. 37.

[551] Por. Schematyzm 1982, s. 71; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 16.

[552] Por. *tamże*, s. 14. Schematyzm 1977 wymieniał następujące referaty pomocnicze: duszpasterstwa rodzin, dobroczynności i chorych, wizytacji biskupich i dziekańskich, spraw zakonnych, szpitalnictwa, duszpasterstwa stanowego mężczyzn, duszpasterstwa stanowego kobiet, duszpasterstwa stanowego młodzieży męskiej, duszpasterstwa stanowego młodzieży żeńskiej, ministrantów, duszpasterstwa głuchoniemych, duszpasterstwa niewidomych, powołań duchownych, duszpasterstwa wczasowego i turystycznego, trzeźwości, środków społecznego przekazu, misyjny, studiów maryjnych, sanktuariów maryjnych, do spraw ekumenizmu, do spraw KUL, duszpasterstwa duszpasterzy, zob. Schematyzm 1977, s. 37-38.
W ciągu pięciu kolejnych lat niektóre referaty zmieniły nazwy, niektóre przestały istnieć, a inne powołano do życia. Schematyzm 1982 wymieniał następujące referaty pomocnicze: duszpasterstwa akademickiego, duszpasterstwa chorych, duszpasterstwa dobroczynności, duszpasterstwa głuchoniemych, duszpasterstwa duszpasterzy, do spraw ekumenizmu, do spraw KUL, duszpasterstwa ministrantów, do spraw misyjnych,

Po odejściu z wydziału duszpasterskiego ojca Piotra Mielczarka OFMConv, jego pracę kontynuował ksiądz Jan Turkiel, mianowany przez biskupa Jeża na stanowisko dyrektora wydziału duszpasterskiego dekretem z 28 września 1987 roku[553]. W piśmie nominacyjnym określono zakres obowiązków, jakie miał spełniać nowo mianowany urzędnik, zaliczając do nich prowadzenie wszelkich spraw administracyjnych wydziału duszpasterskiego, konstruowanie całorocznych programów duszpasterskich, ze szczególnym uwzględnieniem inicjowania nowych przedsięwzięć. W szczególny sposób ksiądz Turkiel miał ponadto kierować pracami dwóch referatów: do spraw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz powołań duchownych, a także redagować i wydawać *Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne, Biuletyn Duszpasterski* oraz schematyzmy diecezjalne. Zadaniem dyrektora miało być również reprezentowanie wydziału na zewnątrz. Biskup Ignacy w dekrecie nominacyjnym nakazał również, by ksiądz Turkiel problemy dotyczące całokształtu duszpasterstwa w diecezji oraz sprawy dyskusyjne i wątpliwe przedstawiał mu do rozstrzygnięcia, zaś sprawy związane z funkcjonowaniem poszczególnych referatów pomocniczych omawiał z przewodniczącym wydziału – biskupem Werno[554].

Ksiądz Jan Turkiel kierował wydziałem duszpasterskim, jako zastępca przewodniczącego i dyrektor, do końca rządów biskupa Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[555], a także przez kolejne trzy lata posługi biskupa Czesława Domina. 30 czerwca 1995 roku został odwołany ze swego stanowiska i skierowany do pracy duszpasterskiej jako proboszcz Parafii pw. Najświętszego Zbawiciela w Ustce[556]. Przez cały okres wypełniania przez niego zadań dyrektora przewodniczącym wydziału był biskup Tadeusz Werno, a maszynistką pani Danuta Końka[557]. Pracę wydziału

duszpasterstwa nauczycieli i wychowawców, duszpasterstwa niewidomych, duszpasterstwa rodzin, duszpasterstwa służby zdrowia, duszpasterstwa stanowego mężczyzn, duszpasterstwa stanowego kobiet, duszpasterstwa stanowego młodzieży męskiej, duszpasterstwa stanowego młodzieży żeńskiej, powołań duchownych, sanktuariów maryjnych, spraw zakonnych, studiów maryjnych, środków społecznego przekazu, zob. Schematyzm 1982, s. 72-73.

[553] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Turkiela Dyrektorem Wydziału Duszpasterskiego Koszalińsko-Kołobrzeskiej Kurii Biskupiej*, P T9-4/87, 28.09.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Turkiela*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 273-274; por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 224; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 19.

[554] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Turkiela Dyrektorem Wydziału Duszpasterskiego…*, dz. cyt.; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 19.

[555] Por. Schematyzm 1987, s. 44.

[556] CZ. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Jana Turkiela z obowiązków dyrektora Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, P T9-1/95, 31.05.1995, ASB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 23(1995) nr 4-6, s. 39; por. Schematyzm 1992, s. 55.

[557] Por. Schematyzm 1987, s. 44; Schematyzm 1992, s. 55; K. ZADARKO, *Wydział Duszpasterski Kurii…*, dz. cyt., s. 15-16.

uzupełniały także, podobnie jak w poprzednich latach, referaty pomocnicze kierowane przez referentów[558].

Jednym z istotnych zadań biskupa w powierzonej mu diecezji jest kierowanie posługą słowa, która realizuje się na różne sposoby, między innymi poprzez nauczanie katechetyczne. W dziele katechizacji dzieci, młodzieży i dorosłych, a także w wydawaniu norm dla tej działalności Kościoła partykularnego ważną pomoc świadczy biskupowi diecezjalnemu wydział katechetyczny kurii biskupiej[559].

Wydział katechetyczny w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, podobnie jak duszpasterski, powstał w chwili powołania na stanowiska pierwszych urzędników kurii biskupiej. Jak wspomniano wyżej, 29 sierpnia 1972 roku biskup Jeż mianował księdza Ryszarda Kierzkowskiego wizytatorem do spraw katechetycznych, ze szczególnym zadaniem zorganizowania wydziału katechetycznego[560]. Z czasem jego pracę wspierał referent pomocniczy – siostra Flawia Szmeichel SJK. Nad całością pracy czuwał biskup Ignacy jako przewodniczący tej jednostki organizacyjnej kurii biskupiej[561].

Ksiądz Kierzkowski kierował wydziałem katechetycznym do 1986 roku[562], przez cały czas zajmując stanowisko wizytatora do spraw katechetycznych, a z czasem

---

[558] Schematyzm 1987 wymieniał następujące referaty pomocnicze: duszpasterstwa akademickiego, duszpasterstwa chorych, duszpasterstwa dobroczynności, duszpasterstwa głuchoniemych, grup modlitewnych, duszpasterstwa kolejarzy, liturgicznej służby ołtarza, duszpasterstwa misyjnego, duszpasterstwa niewidomych, duszpasterstwa pedagogów, duszpasterstwa pielgrzymkowego, duszpasterstwa powołaniowego, pracowników służby zdrowia, duszpasterstwa prawników, duszpasterstwa rodzin, duszpasterstwa rolników, duszpasterstwa Ruchu Światło-Życie, sanktuariów maryjnych, duszpasterstwa stanowego mężczyzn, duszpasterstwa stanowego kobiet, duszpasterstwa stanowego młodzieży męskiej, duszpasterstwa stanowego młodzieży żeńskiej, środków społecznego przekazu, środowisk twórczych, duszpasterstwa świata pracy, duszpasterstwa trzeźwości, do spraw zakonnych, zob. Schematyzm 1987, s. 44-46. Na temat duszpasterstwa w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej informacje podaje: W. WÓJTOWICZ, *Duszpasterstwa specjalne, wybrane ruchy, inicjatywy i wspólnoty kościelne w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 94-100.

[559] Por. KPK 1983, kan. 756 § 2, 761; 775 § 1; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 317.

[560] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego wizytatorem…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 2c; *Zorganizowanie Kurii…*, dz. cyt., s. 27; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33; DULLAK, s. 103 i 111-112; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*…, dz. cyt., s. 279; R. KIERZKOWSKI, *Problemy katechizacji w diecezji*…, dz. cyt., s. 159; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315. Opracowania, w przeciwieństwie do dekretu nominacyjnego, podają datę 16 sierpnia 1972 roku.

[561] Por. Schematyzm 1974, s. 26; R. KIERZKOWSKI, *Problemy katechizacji w diecezji*…, dz. cyt., s. 159; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 317.

[562] Por. *tamże*, s. 315. Trudno ustalić dokładną datę zakończenia pracy księdza Kierzkowskiego w wydziale katechetycznym, gdyż w dostępnych dla autora niniejszej dysertacji archiwach brak dekretu odwołującego go ze wspomnianych stanowisk w kurii biskupiej. Można przyjąć, że zakończył on pracę w wydziale katechetycznym 1.09.1986 roku, z chwilą objęcia urzędu proboszcza odległej od Koszalina Parafii pw. NMP Królowej Polski w Lęborku, lub 14.11.1986 roku, z chwilą nominacji księdza Andrzeja Pęcherzewskiego na stanowisko pełniącego obowiązki dyrektora wydziału katechetycznego, por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego proboszczem Parafii pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Lęborku*, P K22-3/86, 20.08.1986, ASB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Andrzeja Pęcherzewskiego pełniącym obowiązki dyrektora wydziału katechetycznego*, P P14-3/86, 14.11.1986, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Pęcherzewskiego*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 25.

również referenta i zastępcy przewodniczącego[563]. Jego pracę wspierali diecezjalni wizytatorzy nauki religii: siostra Maria Ildefonsa Zakrzewska CSF (w latach 1975-1983) i siostra Maria Terezja Głowacka CSF (w latach 1983-1989). Od 1976 do 1985 roku ważną rolę w wydziale odgrywał ksiądz Jan Guzowski, również wizytator katechetyczny[564]. Do jego zadań należało przeprowadzanie wizytacji katechetycznych w dwóch dekanatach rocznie oraz wizytacji wstępnych w kolejnych dwóch dekanatach. Ponadto ksiądz Guzowski organizował formację katechetów. Brał udział w trzech spotkaniach rejonowych nauczyciel religii, w dziewięciu spotkaniach związanych z niedzielnym kształceniem nowych katechetów, organizował kurs wakacyjny oraz brał udział w ogólnopolskim i diecezjalnym kursie katechetów. Organizował również wykłady dla pragnących pogłębić swoją wiarę oraz koordynował spotkania młodych księży. Ostatnim z zadań był dyżur w wydziale katechetycznym w każdy czwartek i piątek[565]. W tym okresie całością pracy wydziału kierował biskup Jeż, a od 1984 roku biskup pomocniczy Piotr Krupa – jako jego przewodniczący[566].

14 listopada 1986 roku biskup Ignacy mianował księdza Andrzeja Pęcherzewskiego na stanowisko pełniącego obowiązki dyrektora Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej w Koszalinie[567]. W dekrecie nominacyjnym określił on obowiązki nowo mianowanego urzędnika, do których zaliczył: urzędowanie w kurii biskupiej i załatwianie spraw związanych z katechizacją; przeprowadzanie wizytacji nauki religii, w szczególności księży; organizowanie i prowadzenie niedzielnych kursów katechetycznych w Koszalinie, Szczecinie, Słupsku i Lęborku; przygotowywanie i prowadzenie kwartalnych rejonowych spotkań katechetów;

---

[563] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego wizytatorem do spraw katechetycznych*, P K22-5/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 288; Schematyzm 1977, s. 38; Schematyzm 1982, s. 73; R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26.

[564] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający siostrę Ildefonsę Marię Zakrzewską z zadań członkini Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej oraz wizytatorki nauki religii*, P SZ1-4/83, 31.01.1983, Teczka *Wydział katechetyczny K2 1978-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 35-36; TENŻE, *Dekret mianujący siostrę Terezję Głowacką członkinią Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej oraz wizytatorką nauki religii*, P SG1-1/83, 31.01.1983, Teczka *Wydział katechetyczny K2 1978-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 36; *Okólnik* nr 1/83, 5.02.1983, pkt 5; Schematyzm 1977, s. 38; Schematyzm 1982, s. 73; R. KIERZKOWSKI, *Problemy katechizacji w diecezji…*, dz. cyt., s. 159; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 136; R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315.

[565] Por. *Działy pracy Ks. J. Guzowskiego…*, dz. cyt.

[566] Por. I. JEŻ, *Dekret powołujący biskupa Piotra Krupę na stanowisko wikariusza generalnego…*, dz. cyt.; Schematyzm 1977, s. 38; Schematyzm 1982, s. 73; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 317.

[567] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Andrzeja Pęcherzewskiego pełniącym obowiązki dyrektora…*, dz. cyt.; por. R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315.

zorganizowanie i przeprowadzenie kursu katechetycznego w czasie wakacji (1-21 lipca 1987 roku) oraz prowadzenie ćwiczeń katechetycznych w porozumieniu z księdzem Kierzkowskim[568]. Ksiądz Pęchęrzewski pełnił swoje obowiązki do 1 października 1987 roku[569].

Od 1 października 1987 roku pracą wydziału katechetycznego zaczął kierować ksiądz Ryszard Ryngwelski, mianowany przez biskupa Jeża na stanowisko dyrektora[570]. Do jego zadań w dekrecie nominacyjnym zaliczono: kierowanie wydziałem katechetycznym i urzędowanie w nim; czuwanie nad przeprowadzaniem wizytacji katechetycznych; organizowanie rejonowych spotkań katechetów oraz kursów katechetycznych; przygotowanie młodych roczników księży do egzaminów wikariuszowskich oraz ich przeprowadzanie, a także animowanie wszelkich spraw związanych z katechizacją. Ponadto biskup postanowił, iż dyrektor wydziału będzie jednocześnie wizytatorem nauki religii, w szczególności prowadzonej przez księży i diakonów[571].

Pracę dyrektora wydziału katechetycznego wspierał wizytator nauki religii – ksiądz Andrzej Pęcherzewski, mianowany na to stanowisko przez biskupa Ignacego dekretem z 1 października 1987 roku[572]. Do jego zadań, w myśl pisma nominacyjnego, należało: przeprowadzanie w terenie wizytacji katechetycznych; sprawdzanie pracy katechetycznej księży i diakonów, w zakresie warunków jej prowadzenia, wymiaru czasu i realizacji obowiązujących programów oraz pomoc dyrektorowi wydziału katechetycznego w prowadzeniu spraw jemu powierzonych, w zakresie określonym przez przewodniczącego wydziału biskupa Piotra Krupę[573]. Ponadto, na stanowisku wizytatora katechetycznego pracowały siostry felicjanki: Maria Terezja Głowacka (do 1989 roku) oraz Emanuela Sarnowska (do 2001 roku). W 1985 roku pracę w wydziale

---

[568] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Andrzeja Pęcherzewskiego pełniącym obowiązki dyrektora…*, dz. cyt.

[569] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Pęcherzewskiego ze stanowiska pełniącego obowiązki dyrektora wydziału katechetycznego i mianujący go wizytatorem nauki religii*, P P14-3/87, 1.10.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Pęcherzewskiego*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 275-276; por. R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26.

[570] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Ryngwelskiego Dyrektorem Wydziału Katechetycznego Koszalińsko-Kołobrzeskiej Kurii Biskupiej*, P R10-3/87, 1.10.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Ryngwelskiego*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 274-275; por. R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 316.

[571] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Ryngwelskiego Dyrektorem Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt.

[572] I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Pęcherzewskiego ze stanowiska…*, dz. cyt.; por. R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 316.

[573] Por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Pęcherzewskiego ze stanowiska…*, dz. cyt.. Ksiądz Pęcherzewski pracował w wydziale katechetycznym do roku 1995, kiedy został mianowany proboszczem w Dąbkach, zob. CZ. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Pęcherzewskiego z obowiązków w Wydziale Nauki Katolickiej Kurii Biskupiej w Koszalinie*, P P14-1/95, 22.06.1995, ASB; drukiem: KKWD 23(1995) nr 4-6, s. 139; Schematyzm 1987, s. 46; Schematyzm 1992, s. 55;.

jako sekretarka podjęła pani Urszula Witczak. Zadanie przewodniczącego wydziału pełnił w tym czasie biskup Krupa[574].

Ksiądz Ryngwelski kierował wydziałem katechetycznym do końca posługi biskupa Ignacego Jeża jako pasterza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[575], a także przez czasy rządów kolejnych biskupów diecezjalnych[576], aż do 30 czerwca 2008 roku, kiedy to dekretem biskupa Edwarda Dajczaka został odwołany ze swego stanowiska i skierowany do pracy duszpasterskiej jako proboszcz Parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Pile[577].

Przez dwadzieścia lat posługi biskupa Ignacego Jeża wydział katechetyczny został zorganizowany od podstaw. Mianowani przez biskupa pracownicy prowadzili biuro, w którym przyjmowali interesantów, prowadzili korespondencję, gromadzili dokumenty i koordynowali wszelkie przedsięwzięcia katechetyczne. Wydział katechetyczny zorganizował i koordynował w diecezji nauczanie religii, które do 1990 roku odbywało się w parafiach. Jego działania związane były z przygotowaniem do pracy nowych katechetów, szczególnie poprzez prowadzenie studium katechetycznego, oraz z formacją permanentną nauczycieli religii w postaci spotkań i rekolekcji. Pracownicy wydziału zajmowali się także propagowaniem i rozprowadzaniem podręczników i pomocy katechetycznych. Od początku do zadań wydziału należało także organizowanie i prowadzenie formacji permanentnej młodych księży, przeprowadzanie hospitacji lekcji religii, a także wizytacji wstępnych przed wizytacjami biskupimi[578].

Obok scharakteryzowanych wyżej wydziałów kurii biskupiej: ekonomicznego, duszpasterskiego i katechetycznego oraz jej kancelarii, w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w czasie posługi biskupa Ignacego Jeża, funkcjonowały także komisje: śpiewu i muzyki kościelnej, sztuki sakralnej oraz liturgiczna[579].

---

[574] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 17(1989) nr 3, s. 68; Schematyzm 1987, s. 46, Schematyzm 1992, s. 55; R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 315-317.

[575] Por. Schematyzm 1987, s. 46.

[576] Por. Schematyzm 1992, s. 55; Schematyzm 1998, s. 94.

[577] E. DAJCZAK, *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Ryngwelskiego z funkcji dyrektora Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej w Koszalinie*, P R10-1/08, 9.06.2008, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Ryngwelskiego*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 36(2008) nr 4-6, s. 25; zob. R. MAZUR, *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 26.

[578] Por. R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 317-320.

[579] O istnieniu tych komisji świadczą informacje zamieszczane w wydawanych w kolejnych latach schematyzmach, por. Schematyzm 1974, s. 26-27; Schematyzm 1977, s. 38-39; Schematyzm 1982, s. 73-74; Schematyzm 1987, s. 47. W źródłach, do których dotarł autor rozprawy, pojawiają się różne nazwy wspomnianych gremiów. Komisja Śpiewu i Muzyki Kościelnej była określana również jako: Komisja Śpiewu Kościelnego, Komisja do Spraw Muzyki Kościelnej, Komisja Muzyki Kościelnej, Komisja Muzyki Sakralnej, Komisja do Spraw

Komisja Śpiewu i Muzyki Kościelnej powstała krótko po utworzeniu diecezji, a jej pierwsze spotkanie odbyło się 11 października 1973 roku[580]. Została wówczas przygotowana, a później opublikowana *Instrukcja nr 1*, której postanowienia dotyczyły wskazania obowiązującego w diecezji śpiewnika – „Śpiewnika parafialnego X. Wojciecha Lewkowicza" oraz właściwych melodii liturgicznych tekstów mszalnych[581]. W skład komisji wchodzili wówczas: przewodniczący – ojciec Teodor Korda OFMConv[582], sekretarz – ksiądz Marian Żuk, członkowie – księża Ryszard Kierzkowski, Jan Borzyszkowski, Alfred Osipowicz i Stanisław Chojnowski oraz organiści – panowie Henryk Maj i Władysław Szurko[583].

Podstawową formą działalności Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej były spotkania, które odbywały się regularnie, zazwyczaj kilka razy w roku[584]. Efektem wytężonej pracy wspomnianego gremium było wypracowanie *Regulaminu Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, który biskup Ignacy Jeż ogłosił jako obowiązujący już 22 listopada 1975 roku[585]. W dokumencie tym określił on cel powołania komisji, jej skład, czas kadencji, zadania, częstotliwość posiedzeń oraz inne szczegółowe zagadnienia[586]. W myśl wspomnianego regulaminu, celem powołania komisji było zapewnienie lepszego rozwoju śpiewu i muzyki kościelnej, a także opieka nad sprawami zawodowymi organistów[587]. W skład komisji mieli wchodzić, mianowani przez biskupa diecezjalnego na trzyletnią kadencję, kapłani oraz organiści, którzy odznaczali się

Śpiewu i Muzyki Kościelnej. Natomiast Komisja Sztuki Sakralnej określana była także jako Komisja Sztuki Kościelnej i Komisja do Spraw Sztuki Kościelnej. Komisja Liturgiczna bywała określana także jako Komisja ds. Liturgii.

[580] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Zaproszenie na zebranie Komisji do Spraw Muzyki Kościelnej – 11 października 1973*, F2-2/73, 6.10.1973, Teczka *Komisja muzyki kościelnej F2 1972-1993*, ADKK; *Instrukcja Diecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej nr 1*, 11.10.1973, Teczka *Komisja muzyki kościelnej F2 1972-1993*, ADKK.

[581] Por. *tamże*. W dokumencie znalazły się konkretne wskazania dotyczące obowiązujących melodii poszczególnych śpiewów mszalnych z podaniem stron ze wspomnianego śpiewnika.

[582] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący o. Teodora Kordę przewodniczącym Diecezjalnej Komisji Śpiewu Kościelnego*, ZK7-1/74, 28.05.1974, Teczka *Ojcowie Franciszkanie Conv H3 1972-1986*, AKB.

[583] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 14 lutego 1974*, F2-1/74, 31.01.1974, Teczka *Komisja muzyki kościelnej F2 1972-1993*, ADKK; Schematyzm 1974, s. 27.

[584] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 14 lutego 1974…*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, KKWD 2(1974) nr 5, s. 146; J. JARNICKI, *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 29 maja 1974*, F2-4/74, 11.05.1974, Teczka *Komisja muzyki kościelnej F2 1972-1993*, ADKK; B. MIELCARZEWICZ, *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 27 lutego 1975*, F2-3/75, 18.02.1975, Teczka *Komisja muzyki kościelnej F2 1972-1993*, ADKK; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Komisji Muzyki i Śpiewu Kościelnego*, KKWD 4(1976) nr 4, s. 102-103; J. JARNICKI, *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 21 lutego 1977*, F2-2/77, 1.02.1977, Teczka *Komisja muzyki kościelnej F2 1972-1993*, ADKK; H. MAJ, *Posiedzenie Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, KKWD 5(1977) nr 4, s. 114-116; TENŻE, *Posiedzenia Komisji Śpiewu i Muzyki Sakralnej*, KKWD 5(1977) nr 12, s. 356-357.

[585] I. JEŻ, *Regulamin Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, F2-3/76, 22.11.1975, Teczka *Komisja muzyki kościelnej F2 1972-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 4(1976) nr 6, s. 159-160, por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 40; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 145.

[586] Por. I. JEŻ, *Regulamin Diecezjalnej Komisji Śpiewu…*, dz. cyt.

[587] Por. *tamże,* art. 1.

znajomością muzyki i śpiewu kościelnego oraz prawym charakterem. Jeden z mianowanych kapłanów miał pełnić zadanie przewodniczącego. Nadzór nad pracą komisji miał sprawować wikariusz generalny[588]. Kadencja komisji miała trwać trzy lata, jednak ordynariusz miał prawo rozwiązać ją przed tym terminem lub odwołać któregokolwiek z jej członków[589]. Do zadań opisywanego gremium biskup Jeż zaliczył: czuwanie nad właściwym przestrzeganiem i wykonywaniem przepisów dotyczących muzyki i śpiewu kościelnego, wydawanych przez Stolicę Apostolską i biskupa diecezjalnego; organizowanie kursów doszkalających i egzaminów kwalifikacyjnych dla organistów; kontrolę świadectw kandydatów na organistów oraz opiniowanie umów organistów z parafiami przed ich zatwierdzeniem przez kurię biskupią; prowadzenie aktualnego wykazu organistów oraz wolnych placówek; organizację zjazdów i ćwiczeń rekolekcyjnych; kontrolę i opiniowanie remontów organów przed ich odbiorem przez proboszcza; rozstrzyganie konfliktów między organistą i jego bezpośrednim przełożonym w drugiej instancji[590]. Pierwszą instancją w takich sporach miał być dziekan, a trzecią i ostateczną – kuria biskupia[591]. Regulamin stanowił ponadto, iż Komisja Śpiewu i Muzyki Kościelnej miała współpracować z wydziałem duszpasterskim oraz że, po wyrażeniu zgody przez kurię biskupią, wolno do składu gremium dołączyć w razie potrzeby dodatkowe, kompetentne osoby w charakterze doradców[592]. Komisja miała spotykać się na zwoływanych dwa razy w roku zwyczajnych posiedzeniach lub na spotkaniach nadzwyczajnych, zwoływanych przez wikariusza generalnego. Uchwały należało podejmować większością głosów, a w przypadku braku rozstrzygnięcia miał decydować głos przewodniczącego[593]. Obowiązkiem komisji było coroczne składanie sprawozdania ze swej działalności do kurii biskupiej. Taki dokument sporządzony na piśmie miał być składany do końca stycznia za ubiegły rok[594].

[588] Por. *tamże,* art. 2.
[589] Por. *tamże,* art. 3.
[590] Por. *tamże,* art. 4.
[591] Por. *tamże,* art. 5.
[592] Por. *tamże,* art. 6-7.
[593] Por. *tamże,* art. 8.
[594] Por. *tamże,* art. 9. *Regulamin Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej* został włączony jako obowiązujący do zbioru prawa partykularnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w postaci aneksu nr 17 statutów synodalnych, por. I SDKK, *Aneks nr 17*, s. 178. Postanowienia synodu dotyczące tej komisji, a także innych instytucji i gremiów prezentowanych w niniejszym rozdziale, zostaną poddane analizie w czwartym rozdziale rozprawy, który będzie poświęcony kodyfikacji prawa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej dokonanej na synodzie diecezjalnym.

Przez dwadzieścia lat posługi biskupa Jeża skład Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej ulegał zmianom personalnym. Do pierwszego składu komisji już w połowie 1974 roku dołączył ksiądz Stanisław Gołębiewski[595]. Rok później grono powiększyło się o pana Stanisława Dudka – organistę z Kołobrzegu, a zmarł pierwszy przewodniczący komisji ojciec Teodor Korda OFMConv[596]. W roku 1977 przewodniczącym komisji był ksiądz Marian Żuk, sekretarzem – pan Henryk Maj, a członkami: księża Ryszard Kierzkowski, Jan Borzyszkowski, Alfred Osipowicz, Stanisław Gołębiewski i Stanisław Chojnowski oraz pan Władysław Szurko[597]. Pięć lat później na czele opisywanego gremium stał ksiądz Ryszard Kierzkowski, zadania sekretarza wypełniał pan Władysław Szurko, a skład uzupełniali członkowie: księża Alfred Osipowicz, Jan Borzyszkowski, Stanisław Gołębiewski i Stanisław Chojnowski oraz pan Stanisław Dudek i pani Irena Żejmo[598]. W kolejnych latach skład komisji znacznie się powiększył i w roku 1987 liczyła ona 15 osób. Przewodniczącym był wówczas biskup Tadeusz Werno, sekretarzem – ksiądz Jerzy Urbański, a członkami: księża Alfred Osipowicz, Stanisław Gołębiewski i Edmund Koland oraz siostra Melaniusza Kumorkiewicz BDNP, państwo Gabriela i Andrzej Cwojdzińscy, pani Ewa Barańska, pani Irena Żejmo, pan Mieczysław Groch, pan Kazimierz Malinowski, pan Wacław Kubicki i pan Antoni Klein[599].

Komisja Sztuki Sakralnej w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej powstała równie szybko jak opisana powyżej komisja związana z muzyką i śpiewem kościelnym[600]. Jej pierwszym przewodniczącym był ksiądz Lech Bończa-Bystrzycki, którego pracę wspierali członkowie komisji: księża Antoni Duszyk, Ryszard Kierzkowski, Ryszard Król, Bernard Mielcarzewicz i Ryszard Zabojszcza[601].

---

[595] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 29 maja 1974…*, dz. cyt.
[596] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 27 lutego 1975…*, dz. cyt.
[597] Por. Schematyzm 1977, s. 39.
[598] Por. Schematyzm 1982, s. 73-74.
[599] Por. Schematyzm 1987, s. 47.
[600] O jej istnieniu świadczy informacja podana w schematyzmie wydanym w 1974 roku, por. Schematyzm 1974, s. 27. W przeanalizowanych przez autora rozprawy zbiorach archiwalnych brak dokumentu stwierdzającego, kiedy dokładnie powstała Komisja Sztuki Kościelnej i kiedy odbyło się jej pierwsze spotkanie.
[601] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza członkiem Diecezjalnej Komisji Sztuki Kościelnej*, P M26-2/74, 5.03.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego członkiem Diecezjalnej Komisji Sztuki Kościelnej*, P K22-3/74, 5.03.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę członkiem Diecezjalnej Komisji Sztuki Kościelnej*, P Z10-2/74, 5.03.1974, Teczka Teczka *personalna ks. Ryszarda Zabojszczy*, AKB; Schematyzm 1974, s. 27; J. JARNICKI, *Zaproszenie na zebranie Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej – 10 czerwca 1974*, F3-5/74, 29.05.1974, *Teczka Komisja sztuki sakralnej 1978-1992*, ADKK.

Od września 1974 roku przewodniczący dwa razy w miesiącu urzędował w gmachu kurii biskupiej, by umożliwić zainteresowanym księżom konsultacje w sprawie podejmowanych projektów wymagających zgody kurii[602]. Owocem pracy komisji była także *Instrukcja Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej przy Kurii w Koszalinie*, która regulowała zagadnienia związane z budownictwem sakralnym i troską o sakralne obiekty zabytkowe. Instrukcja została podpisana przez biskupa Jeża, ogłoszona jako obowiązująca i opublikowana już 29 października 1974 roku[603].

We wstępie do tej instrukcji zostały wskazane dokumenty, którymi komisja miała się kierować w swojej działalności[604]. W kolejnych punktach określono najważniejsze normy postępowania w zakresie sztuki kościelnej. Postanowiono, iż wszystkie projekty budowy, przebudowy, rozbudowy i adaptacji budynków sakralnych, parafialnych i zabytkowych oraz projekty prac konserwacyjnych należy przedkładać do zatwierdzenia Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej[605]. Konsultacje z komisją były także wymagane przed rozpoczęciem pertraktacji rządców parafii z organami administracji państwowej związanych z konserwacją zabytków czy architekturą. Także wszelkie pisma przesyłane do parafii przez takie organy miały być w odpisie przekazywane do tego gremium[606]. Kolejny punkt instrukcji stanowił, iż zabrania się dokonywania jakichkolwiek zmian w odniesieniu do zabytków bez zgody Komisji Sztuki Sakralnej[607]. W szczególny sposób zabroniono sprzedaży, przenoszenia do innych kościołów, zabierania, darowania, odstępowania osobom prywatnym czy instytucjom jakichkolwiek przedmiotów stanowiących własność określonego kościoła[608]. Ponadto zalecono, by prace budowlane, malarskie czy związane z urządzaniem wnętrz budowli sakralnych wykonywać planowo, sumiennie, cierpliwie i dokładnie, by unikać zbędnego pośpiechu i nie decydować się na pracę, np. z powodu

[602] Por. Okólnik nr 5/74, 26.08.1974, pkt 5.

[603] I. JEŻ, *Instrukcja Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej przy Kurii w Koszalinie*, 29.10.1974, KKWD 3(1975) nr 3, s. 69-71; por. P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 144. Wcześniej treść instrukcji była dyskutowana i poprawiana przez członków komisji sztuki sakralnej, por. *Instrukcja Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej przy Kurii w Koszalinie – projekt*, Teczka *Komisja sztuki sakralnej 1978-1992*, ADKK; J. JARNICKI, *Pismo w sprawie zaopiniowania Instrukcji Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej*, F3-2/74, 25.04.1974, Teczka *Komisja sztuki sakralnej 1978-1992*, ADKK.

[604] W dokumencie wskazano: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucja o Liturgii Świętej*, KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Instrukcja o ochronie zabytków i kierunkach rozwoju sztuki kościelnej* z 16 kwietnia 1966 roku, KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Normy postępowania w sprawie sztuki kościelnej* z 25 stycznia 1973 roku, *Ustawa o ochronie dóbr kultury i o muzeach* z 15 lutego 1962 roku; por. I. JEŻ, *Instrukcja Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki…*, dz. cyt.

[605] Por. *tamże*, nr 1.

[606] Por. *tamże*, nr 2.

[607] Por. *tamże*, nr 3.

[608] Por. *tamże*, nr 4.

wizytacji biskupiej. Wskazano również, by do kościołów nabywać jedynie przedmioty wartościowe i artystyczne, po zasięgnięciu rady Komisji Sztuki Sakralnej[609]. Kolejne punkty instrukcji dotyczyły planów i projektów prac podejmowanych przez rządców parafii. W myśl analizowanych przepisów, nie mogli oni samowolnie zmieniać uprzednio zatwierdzonych przez komisję projektów budowlanych, malarskich i innych, związanych z architekturą i wyposażeniem kościołów. Ponadto każdy kolejny etap prac mieli przedstawiać dziekanowi, który w porozumieniu z komisją był odpowiedzialny za prawidłowy ich przebieg, wykonanie i zakończenie. Ostatnim z obowiązków rządców parafii było przedstawianie komisji projektantów i wykonawców związanych z architekturą, budownictwem, malarstwem, urządzaniem wnętrz kościołów i konserwatorstwem, a także – po zakończeniu prac opinii – o ich wykonaniu[610]. Ostatni z numerów instrukcji dotyczył kosztów związanych z działalnością komisji. Miały je pokrywać poszczególne parafie, których te działania dotyczyły[611].

Skład osobowy Komisji Sztuki Sakralnej w ciągu dwudziestu lat posługi biskupa Jeża zmieniał się kilkakrotnie. W piątym roku istnienia diecezji na czele komisji stał wciąż ksiądz Lech Bończa-Bystrzycki, a jego pracę wspierał jako sekretarz ksiądz Franciszek Pacholski oraz powołani od początku istnienia gremium członkowie: księża Ryszard Kierzkowski, Bernard Mielcarzewicz, Ryszard Król, Antoni Duszyk i Ryszard Zabojszcza[612]. Komisja w niezmienionym składzie pracowała przez kilkanaście lat[613], dopiero schematyzm z 1987 roku odnotował częściowe zmiany w omawianym gremium. W komisji nadał pracowali: przewodniczący ksiądz Bończa-Bystrzycki oraz: księża Król, Duszyk i Kierzkowski. Nowymi zaś osobami byli: sekretarz komisji ksiądz Kazimierz Bednarski i jej członek ksiądz Marian Błaszczuk[614].

Pierwszym przewodniczącym Komisji Liturgicznej był ksiądz Bernard Mielcarzewicz, którego pracę wspierali członkowie: księża Mieczysław Laskowski i Marian Subocz[615]. W kolejnych latach komisja zwiększyła swój stan osobowy, a na jej czele stanął jako przewodniczący biskup Tadeusz Werno. Pomocą służył mu sekretarz ksiądz Jan Guzowski, członkowie: ojciec Piotr Mielczarek OFMConv, księża Bernard Mielcarzewicz, Wiktor Panecki, Antoni Czernuszewicz, Jerzy Lubiński i Antoni

[609] Por. *tamże*, nr 5.
[610] Por. *tamże*, nr 6-7.
[611] Por. *tamże*, nr 8.
[612] Por. Schematyzm 1977, s. 39.
[613] Por. Schematyzm 1982, s. 74.
[614] Por. Schematyzm 1987, s. 47.
[615] Por. Schematyzm 1974, s. 26.

Zieliński oraz siostra Ildefonsa Zakrzewska CSF[616]. W takim składzie komisja liturgiczna istniała przez kilkanaście lat[617]. Z czasem pracę w komisji podjęła siostra Terezja Głowacka CSF, a opuścili ją siostra Zakrzewska, ojciec Mielczarek i ksiądz Czernuszewicz[618].

Do zadań członków Komisji Liturgicznej biskup Jeż zaliczył: uczestnictwo w spotkaniach komisji zwoływanych przez przewodniczącego; wysuwanie wniosków i przemyśleń dotyczących wiodącej roli liturgii w duszpasterstwie diecezji; służenie radą podczas spotkań we wszystkim, co odnosi się do poprawności i zgodności z przepisami Kościoła w dziedzinie: sprawowania Mszy świętej, sakramentów, Liturgii Godzin; wychowywania wiernych do zaangażowanego i czynnego uczestnictwa we Mszy świętej i przyjmowania sakramentów oraz ujednoliconego przygotowania grup parafialnych i uświetniania kultu Bożego przez zespoły śpiewacze, schole, zespoły lektorskie, ministranckie i oazowe. Członkowie komisji mieli także służyć pomocą w odpowiedziach na pytania przesyłane z terenu diecezji, a dotyczące wątpliwości w stosowaniu niektórych przepisów liturgicznych[619].

Omawiając strukturę organizacyjną kurii biskupiej, warto zauważyć, że od początku ważne miejsce w jej codziennym funkcjonowaniu zajmowały, wspominane już niejednokrotnie, siostry zakonne. By zapewnić ich stałą obecność w kurii diecezjalnej, biskup Jeż podpisywał umowy i porozumienia z żeńskimi zgromadzeniami zakonnymi.

Pierwsze takie porozumienie podpisał on 14 sierpnia 1974 roku z przełożoną prowincjalną Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego – siostrą Zygmuntą Bielawą SAC[620]. Siostry pallotynki zobowiązały się do przydzielania czterech sióstr do pracy kancelaryjnej: jednej do prowadzenia rejestracji w kancelarii pism przychodzących i wychodzących, drugiej do prowadzenia księgowości kurii biskupiej oraz dwóch w charakterze maszynistek. Siostry miały pracować siedem godzin

---

[616] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza członkiem komisji liturgicznej*, P M26-3/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego członkiem komisji liturgicznej*, P P6-3/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza członkiem komisji…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego członkiem komisji...*, dz. cyt.; Schematyzm 1977, s. 38-39.

[617] Por. Schematyzm 1982, s. 73.

[618] Por. Schematyzm 1987, s. 47.

[619] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza członkiem komisji…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego członkiem komisji…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza członkiem komisji…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego członkiem komisji…*, dz. cyt.

[620] I. JEŻ, Z.M. BIELAWA, *Porozumienie między Kurią Biskupią w Koszalinie a Zgromadzeniem Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego w sprawie pracy sióstr w kurii*, 14.08.1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

dziennie, w soboty i dni przedświąteczne praca miała kończyć się do godz. 13[621]. Za swoją pracę siostry miały otrzymać bezpłatne mieszkanie, pobory według przyjętych ogólnie stawek oraz ubezpieczenie społeczne. Dodatek za wysługę lat miał być przyznawany według uznania ordynariusza. Każda z sióstr miała także każdego roku prawo do miesięcznego urlopu oraz wolnego tygodnia na odprawienie rekolekcji[622]. Ponadto kuria zobowiązała się wziąć pod uwagę konieczność dokształcania religijnego sióstr według programu podanego przez wydział zakonny, obowiązek ich uczestnictwa w diecezjalnych dniach skupienia oraz to, że są one zobowiązane do przestrzegania regulaminu dnia przyjętego w domu zakonnym[623]. Dalsza część porozumienia regulowała kwestie szczegółowe. Przełożona domu uzyskała prawo i obowiązek czuwania nad pracą sióstr w kurii oraz uzgadniania kwestii spornych z ordynariuszem. Sprzątaniem budynku miała zajmować się osoba świecka pod nadzorem siostry. Zmiany personalne miały być podejmowane tylko w koniecznych przypadkach i w porozumieniu z kurią biskupią[624]. Podpisane porozumienie miało obowiązywać przez trzy lata i bez wypowiedzenia na trzy miesiące przed upływem terminu miało automatycznie przedłużać się o rok[625]. 14 września 1974 roku biskup Ignacy dołączył do niego *Dodatek*, który miał pomagać w interpretowaniu ewentualnych przyszłych nieporozumień[626]. 15 października 1974 roku stwierdził on, iż wspomniany *Dodatek* stanowi istotną i integralną część porozumienia z siostrami pallotynkami[627].

Drugą umowę biskup Jeż podpisał 21 października 1975 roku z przełożoną prowincjalną Zgromadzenia Sióstr Felicjanek – siostrą Marią Angeliką Spychalską CSF[628]. Do pracy w diecezji miały być przeznaczone dwie siostry: wizytatorka katechetyczna oraz siostra do prac domowych. Obowiązkiem pierwszej z nich była praca w kurii w wymiarze ośmiu godzin dziennie, współpraca z księdzem wizytatorem w organizacji kursów katechetycznych, dni skupienia i kształcenia katechetów oraz dokonywanie wizytacji katechetycznych w diecezji. Mogła być ona także przeznaczona do innej pracy dla diecezji według uznania ordynariusza, jednak

[621] Por. *tamże*, pkt I.
[622] Por. *tamże*, pkt. II i III.
[623] Por. *tamże*, pkt IV.
[624] Por. *tamże*, pkt. V-VII.
[625] Por. *tamże*, pkt VIII.
[626] Por. I. JEŻ, *Dodatek do porozumienia między Kurią Biskupią w Koszalinie a Zgromadzeniem Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego w sprawie pracy sióstr w kurii*, 14.09.1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.
[627] Por. I. JEŻ, Z. M. BIELAWA, *Porozumienie między Kurią Biskupią…*, dz. cyt. Adnotacja o takiej treści została dopisana na ostatniej stronie *Porozumienia* i podpisana własnoręcznie przez biskupa Ignacego Jeża.
[628] I. JEŻ, A.M. SPYCHALSKA, *Umowa między Kurią Biskupią w Koszalinie a Zgromadzeniem Sióstr Felicjanek w sprawie pracy sióstr w kurii*, 21.10.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

zasadniczo w ramach godzin pracy. Siostra przeznaczona do prac domowych miała utrzymywać porządek i czystość w domu kurialnym przy ulicy Norwida 6. Ponadto miała przygotowywać śniadania i kolacje dla księdza biskupa, dokonywać zakupów potrzebnych w domu, prać bieliznę oraz palić w piecu centralnego ogrzewania[629]. Wynagrodzenie sióstr stanowiło bezpłatne mieszkanie, pobory według stawek kurialnych oraz ubezpieczenie społeczne lub ekwiwalent za nie. Wydatki związane z pracami zleconymi siostrom miała pokrywać kuria biskupia. Ponadto, każdej z nich przysłuchiwał coroczny, czterotygodniowy urlop oraz czas na rekolekcje, co w obu przypadkach należało wcześniej uzgodnić[630]. Umowa stanowiła również, że siostry, w zakresie obowiązków zakonnych, podlegają przełożonej domu, a w sferze zadań dla diecezji – ordynariuszowi, jego wikariuszowi generalnemu lub ich urzędowym zastępcom. Zajęcia w domu zakonnym nie powinny kolidować z zadaniami w kurii biskupiej[631]. Zawarta umowa miała obowiązywać przez rok i w przypadku braku jej wypowiedzenia z trzymiesięcznym terminem, automatycznie przedłużać się na kolejny rok. Zgromadzenie miało prawo do zmiany sióstr, również z terminem trzech miesięcy wymówienia, a w sytuacjach słusznych i z ważnych przyczyn z jego pominięciem[632].

Podsumowując treści powyższego podrozdziału, należy stwierdzić, iż struktura organizacyjna kurii biskupiej w Koszalinie na przestrzeni dwudziestu lat rządów biskupa Ignacego Jeża ewoluowała i była poddawana pewnym modyfikacjom. Jednak jej zasadniczy model nie uległ zmianie. Jak już wspomniano, po utworzeniu i w pierwszym okresie funkcjonowania kuria liczyła, oprócz biskupa diecezjalnego, zaledwie pięciu urzędników. Byli to: wikariusz biskupi dla spraw sakramentalnych, wikariusz biskupi do spraw duszpasterskich i spraw zakonnych, referenci majątkowy i prawny, spełniający jednocześnie zadania notariuszy, oraz wizytator katechetyczny. Ponadto w kurii pracowały trzy siostry zakonne. Natomiast od strony strukturalnej kuria diecezjalna posiadała kancelarię oraz trzy wydziały: gospodarczy, duszpasterski i katechetyczny[633]. W kolejnych latach ilość urzędników wzrastała, pewne komórki organizacyjne kurii pojawiały się, a inne przestawały istnieć, czego odzwierciedleniem są zapisy umieszczone w wydawanych co kilka lat schematyzmach diecezji koszalińsko-

[629] Por. *tamże*, pkt 1.
[630] Por. *tamże*, pkt. 2-4.
[631] Por. *tamże*, pkt 5.
[632] Por. *tamże*, pkt 6.
[633] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 11; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 124; *Wstęp*…, dz. cyt., s. 7.

kołobrzeskiej. Analiza treści tam zawartych pozwala odtworzyć zmiany, jakie następowały w strukturze i składzie osobowym kurii biskupiej w Koszalinie.

Według *Schematyzmu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1974*, w skład kurii wchodziło sześciu urzędników: wikariusz generalny, wikariusz biskupi dla spraw sakramentalnych, wikariusz biskupi do spraw duszpasterskich i spraw zakonnych, referenci majątkowy i prawny, spełniający jednocześnie zadania notariuszy, oraz referent–wizytator katechetyczny. Ich pracę wspierały cztery siostry zakonne. Obok kancelarii i trzech wydziałów: majątkowego, duszpasterskiego i katechetycznego, strukturę kurii uzupełniały trzy komisje: liturgiczna, śpiewu i muzyki kościelnej oraz sztuki kościelnej[634].

Trzy lata później zadania w kurii wypełniało już dziewięciu urzędników: wikariusz generalny, wikariusz biskupi dla spraw sakramentalnych, wikariusz biskupi do spraw duszpasterskich i spraw zakonnych, kanclerz wypełniający jednocześnie zadania referenta majątkowego, referent prawny spełniający także urząd notariusza, wizytator katechetyczny będący również notariuszem, referent gospodarczy, referent–wizytator katechetyczny oraz notariusz kurii. Ich posługę wspierało pięć sióstr zakonnych. Struktura poszczególnych wydziałów nie zmieniła się[635].

Następne lata przyniosły także wzrost liczby urzędników, ale bez zmiany komórek organizacyjnych. Według *Schematyzmu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1982*, w kurii biskupiej było jedenastu urzędników: wikariusz generalny, wikariusz biskupi dla spraw sakramentalnych, wikariusz biskupi do spraw duszpasterskich i spraw zakonnych, kanclerz, referent prawny spełniający także urząd notariusza, referent majątkowy, referent gospodarczy pełniący jednocześnie obowiązki charytatywnego dyrektora diecezji, referent–wizytator katechetyczny, drugi wizytator katechetyczny oraz dwóch notariuszy pracujących w kancelarii. Obsadę personalną kurii uzupełniały cztery siostry zakonne i jedna osoba świecka[636].

Po kolejnych pięciu latach nie uległa zmianie liczba wydziałów kurii biskupiej w Koszalinie, a także liczba urzędników. Zmieniły się jednak poszczególne stanowiska. *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1987* w składzie osobowym kurii wymieniał: dwóch wikariuszy generalnych, wikariusza biskupiego dla spraw sakramentalnych, kanclerza, dwóch notariuszy, dwóch referentów gospodarczych,

[634] Por. Schematyzm 1974, s. 24-27.
[635] Por. Schematyzm 1977, s. 36-41.
[636] Por. Schematyzm 1982, s. 71-74.

dyrektora wydziału duszpasterskiego, dyrektora wydziału katechetycznego oraz wizytatora katechetycznego. Ponadto, w różnych wydziałach kurii pracowało pięć sióstr zakonnych oraz dwie osoby świeckie[637].

Warto w tym miejscu zauważyć, że wspomniane wyżej zmiany nie wynikały z wydania przez biskupa Ignacego Jeża jakiegoś specjalnego dokumentu, w którym określił strukturę kurii biskupiej czy wymienił urzędy i wydziały, ale były związane z wprowadzaniem w życie zmieniających się przepisów prawa powszechnego w tym zakresie oraz z poszczególnymi decyzjami personalnymi.

1.3. Baza materialno-lokalowa

Pierwszy biskup koszalińsko-kołobrzeski Ignacy Jeż zorganizował od podstaw kurię diecezjalną, nie tylko w wymiarze personalnym, lecz zadbał także o jej bazę materialno-lokalową. Jak już wspomniano, początki były bardzo trudne. Kuria i rezydencja biskupia mieściły się bowiem gościnnie na plebanii Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie, gdyż nowa diecezja nie posiadała jeszcze odpowiednich budynków, a władze państwowe i lokalne nie przewidywały specjalnego miejsca dla jej rządcy[638].

Wobec tej sytuacji, biskup Jeż wraz ze swymi najbliższymi współpracownikami bardzo szybko podjął szereg kroków mających na celu poprawę warunków lokalowych, tak istotnych dla właściwego funkcjonowania kurii diecezjalnej. Możliwość podjęcia skutecznych działań dała mu *Ustawa z dnia 23 czerwca 1971 r. o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych*[639]. Na jej mocy, nieruchomości należące do państwa, które 1 stycznia 1971 roku były w wyłącznym, faktycznym władaniu osób prawnych Kościoła, przeszły na ich własność w dniu wejścia w życie przepisu[640]. Ponadto, ustawa przewidywała możliwość przekazania na własność także innych nieruchomości niezbędnych

---

[637] Por. Schematyzm 1987, s. 43-47.

[638] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 33-34; DULLAK, s. 102 i 111; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 220; I. JEŻ, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 87; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 14; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 11; R. RYNGWELSKI, *Działalność Wydziału Katechetycznego…*, dz. cyt., s. 313; *Wstęp*…, dz. cyt., s. 7

[639] *Ustawa z dnia 23 czerwca 1971 r. o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, Dziennik Ustaw z 1971 roku, nr 16, poz. 156; por. I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*…, dz. cyt., s. 275.

[640] Por. *tamże*; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 20.

Kościołowi do wykonywania celów religijnych. W praktyce przekazanie następowało po tym, jak zwracał się o to właściwy biskup, który wskazywał określone lokalizacje. Lista przyznanych nieruchomości była publikowana w formie uchwał Rady Ministrów w *Monitorze Polskim*[641]. Z takiej właśnie możliwości skorzystał biskup koszalińsko-kołobrzeski, by poprawić sytuację lokalową i materialną kurii. Już 22 lutego 1973 roku, kiedy z domu przy ulicy Niepodległości 57 w Koszalinie wyprowadziła się mieszkająca tam rodzina, mógł on w całości służyć potrzebom parafii, kurii diecezjalnej oraz rezydencji biskupa[642]. Rozwiązanie to było jednak nadal niewystarczające. Dlatego biskup Ignacy podjął decyzję o zamianie parafii tak, by parafię katedralną z przyległymi budynkami objęli księża diecezjalni, a parafię pw. Podwyższenia Krzyża Świętego – ojcowie franciszkanie[643].

Przeprowadzenie zamiany parafii wymagało podjęcia kilku decyzji, uzyskania określonych pozwoleń oraz wydania odpowiednich aktów prawnych. Po porozumieniu się z władzami prowincji franciszkanów konwentualnych w Warszawie, odbyły się rozmowy przedstawicieli kurii biskupiej – księży Józefa Jarnickiego i Bernarda Mielcarzewicza z kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań w Koszalinie[644]. Efektem tych ustaleń było pismo biskupa Ignacego Jeża, skierowane 23 marca 1973 roku do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań[645]. Zwrócił się w nim z prośbą do władz o pozytywne rozpatrzenie dwóch wniosków: przekazanie na własność zakonu franciszkanów kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego i plebanii przy ulicy Niepodległości 57 oraz zmianę decyzji odnośnie kościoła pw. św. Józefa i plebanii przy ulicy Bolesława Chrobrego i przekazania ich na własność Parafii pw. św. Józefa przy kościele Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie[646]. Biskup Ignacy wspomniał również o otrzymanych od władz

[641] Por. *Ustawa z dnia 23 czerwca 1971 r. o przejściu na osoby…*, dz. cyt., art. 2, ust. 1; zob. *Uchwała Nr 231 Rady Ministrów z dnia 8 października 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, Monitor Polski z 1973 roku, nr 45, poz. 262; *Uchwała Nr 303 Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, Monitor Polski z 1973 roku, nr 57, poz. 325; DULLAK, s. 133-134.

[642] Por. *tamże*, s. 134.

[643] Por. *tamże*, s. 102.

[644] Por. I. JEŻ, *List do Ojca Prowincjała Franciszkanów Konwentualnych w sprawie rozmów z władzami państwowymi o zamianie parafii w Koszalinie*, Ha3-10/73, 27.03.1973, Teczka *Zakony męskie Ha1 Ha3 Ha4*, ADKK.

[645] I. JEŻ, *Pismo do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań z prośbą o rozpatrzenie wniosków dotyczących własności budynków kościelnych w związku z planowaną zamianą parafii w Koszalinie między diecezją a Prowincją Ojców Franciszkanów Konwentualnych*, W1-16/73, 27.03.1973, PABJ, Teczka *Ojcowie Franciszkanie – zamiana kościoła*, ADKK.

[646] Por. *tamże*; zob. DULLAK, s. 134.

zapewnieniach, iż w przyszłości będzie można otrzymać gmach przy ulicy Związku Walki Młodych 25, w sąsiedztwie plebanii przy ulicy Bolesława Chrobrego, z przeznaczeniem na lokale urzędowe kurii biskupiej, oraz budynek przy ulicy Związku Walki Młodych 16, z przeznaczeniem na rezydencję biskupią. Wspomniana w piśmie zamiana umożliwiłaby, według biskupa, łatwość funkcjonowania, a katedra, kościół św. Józefa, plebania i budynki należałyby do diecezji i parafii obsługiwanej przez księży diecezjalnych[647]. Analizowane pismo, obok podpisu biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego, zawierało również zgodę na proponowane zmiany ze strony prowincjała franciszkanów konwentualnych ojca Mariusza Paczóskiego OFMConv, o ile przychylą się do nich pozytywnie władze państwowe[648].

Właściwe decyzje Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie zostały wydane 20 grudnia 1973 roku. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami między diecezją koszalińsko-kołobrzeską a franciszkanami, zakon otrzymał na własność kościół i budynki przy ulicy Niepodległości 57, a kuria biskupia – kościoły i budynki przy ulicy Bolesława Chrobrego 7 i ulicy Związku Walki Młodych[649].

Pozytywne rozstrzygnięcia lokalnych władz pozwoliły biskupowi Ignacemu chociaż częściowo poprawić warunki lokalowe kurii diecezjalnej, która od 1 stycznia 1974 roku rozpoczęła urzędowanie w nowym gmachu przy ulicy Związku Walki Młodych 25. Interesanci byli przyjmowani każdego dnia od godz. 10 do 13. Tymczasowa rezydencja biskupa nadal znajdowała się jednak przy plebanii na ulicy Niepodległości 57 w Koszalinie[650].

Wspomniane decyzje umożliwiły także podjęcie bezpośrednich przygotowań do zamiany parafii. Biskup Jeż wyznaczył księży Stanisława Goryńskiego i Władysława Wójtowicza do przeprowadzenia szczegółowych rozmów oraz nakazał spisać inwentarz w parafiach[651]. Poinformował również władze państwowe

---

[647] Por. I. JEŻ, *Pismo do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie…*, dz. cyt.

[648] Por. *tamże*.

[649] T. PŁUCIENNIK, *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Niepodległości 57 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/1/73, 20.12.1973, PABJ, Teczka *Ojcowie Franciszkanie – zamiana kościoła*, ADKK; TENŻE, *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Chrobrego 7 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2/Km/4, 20.12.1973, PABJ, Teczka *Ojcowie Franciszkanie – zamiana kościoła*, ADKK; por. DULLAK, s. 134; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 20-22.

[650] Por. *Okólnik* nr 1/74, 8.01.1974, pkt 2; *Urzędowanie Kurii Biskupiej*, KKWD 2(1974) nr 2, s. 46-47; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 23; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251.

[651] Por. I. JEŻ, *Pismo delegujące ks. Goryńskiego i ks. Wójtowicza do bezpośrednich rozmów z Ojcami Franciszkanami w sprawie zamiany parafii*, LK8-3/74, 14.01.1974, Teczka *Koszalin św. Józefa LK8 1962-76*, ADKK; TENŻE, *Pismo w sprawie dokonania przez Ojców Franciszkanów spisu inwentarza w Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, LK8-4/74, 14.01.1974, Teczka *Koszalin św. Józefa LK8 1962-76*, ADKK.

o planowanych nominacjach proboszczów w parafiach pw. św. Józefa i Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie[652]. Ostatecznie, do zamiany parafii doszło 3 lipca 1974 roku. W tym dniu księża diecezjalni objęli duszpasterstwo w parafii pw. św. Józefa, gdzie proboszczem został ksiądz Józef Jarnicki, a franciszkanie objęli parafię pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, gdzie proboszczem został ojciec Paweł Domański OFMConv[653]. Już 21 czerwca 1974 roku biskup Jeż specjalnym komunikatem poinformował wiernych Koszalina o tym doniosłym fakcie[654]. Po zamianie parafii, miejsce zmieniła także siedziba biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego, który, nadal tymczasowo, zamieszkał w gmachu kurii biskupiej przy ulicy Związku Walki Młodych 25[655].

Kolejne polepszenie warunków lokalowych kurii biskupiej możliwe było dzięki dalszym staraniom biskupa Ignacego, który uzyskał przekazanie na własność diecezji budynków i działki budowlanej przy ulicy Związku Walki Młodych. Stosowne decyzje Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie zapadły 16 września 1974 roku. Przekazane nieruchomości zostały przeznaczone na powiększenie siedziby kurii biskupiej w Koszalinie[656].

Ostatnią z nieruchomości uzyskanych od władz lokalnych był budynek przy ulicy Związku Walki Młodych 16, który przeznaczony został na rezydencją biskupa diecezjalnego. Postanowienie w tej sprawie zapadło już 8 maja 1974 roku. Jednak w przekazanym gmachu mieściła się siedziba Wojewódzkiego Archiwum Państwowego

---

[652] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Pismo do Urzędu Wojewódzkiego o planowanej nominacji ks. Józefa Jarnickiego na urząd administratora Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, P J12-3/74, 31.05.1974, Teczka *Koszalin Krzyża św. LK9 1948-1973*, ADKK; J. JARNICKI, *Pismo do Urzędu Wojewódzkiego o planowanej nominacji o. Pawła Domańskiego na urząd administratora Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Koszalinie*, Z D4-2/74, 3.07.1974, Teczka *Koszalin Krzyża Św. LK9 1948-1973*, ADKK.

[653] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego administratorem Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, P J15-7/74, 21.06.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 29; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 561-562; P. MIELCZAREK, *Przekazanie przez OO. Franciszkanów duszpasterstwa parafii katedralnej Duchowieństwu Diecezjalnemu*, KKWD 2(1974) nr 11, s. 327-328; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137.

[654] I. JEŻ, *Komunikat do wiernych miasta Koszalina w sprawie zmian w parafiach miasta*, 21.06.1974, w: TENŻE, *Listy pasterskie oraz komunikaty do kapłanów i wiernych diecezji w latach 1972-1989*, Szczecin 1989, s. 35-36; por. DULLAK, s. 134-135.

[655] Por. *Okólnik* nr 5/74, 26.08.1974, pkt 3; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 34; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 562.

[656] T. PŁUCIENNIK, *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Związku Walki Młodych 25 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/54/74, 16.09.1974, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK; TENŻE, *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność działki niezabudowanej przy ul. Związku Walki Młodych w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/13/74, 16.09.1974, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 34; TENŻE, *Przyczynek do dziejów…*, dz. cyt., s. 11; DULLAK, s. 137; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 221; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 22.

i nie można go było od razu zasiedlić[657]. Dopiero 31 maja 1975 roku wojewoda koszaliński zdecydował o przeniesieniu archiwum, co miało się zakończyć do 31 sierpnia 1975 roku. Ostatecznie umożliwiło to zamieszkanie biskupa Jeża w nowej, już nie tymczasowej, lecz stałej siedzibie, której poświęcenie odbyło się 22 grudnia 1976 roku[658].

Przez kolejne lata rządów diecezją nie brakło dalszych działań biskupa, które były wyrazem troski o materialną stronę funkcjonowania kurii biskupiej. Szczególnym jej przejawem była budowa i oddanie do użytku jej nowego gmachu w 1985 roku[659].

1.4. Przepisy partykularne regulujące funkcjonowanie kurii

W czasie rządów diecezją koszalińsko-kołobrzeską biskup Ignacy Jeż zbudował od podstaw kurię biskupią w wymiarze personalnym, strukturalnym i materialnym. Nie wydał jednak wielu przepisów prawnych dotyczących jej funkcjonowania. Analizując zgromadzony w archiwach materiał prawny, można odnaleźć zaledwie kilka rozporządzeń odnośnie kurii diecezjalnej.

W kwietniu 1974 roku biskup Ignacy wydał zarządzenie *Dni wolne w urzędowaniu kurialnym*[660]. Powodem wydania prawnych przepisów była chęć zapewnienia możliwości właściwego planowania czasu pracy urzędników kurialnych, a także księży pracujących na terenie diecezji[661]. Według tego rozporządzenia, kuria biskupia była nieczynna: we wszystkie niedziele oraz obowiązujące święta kościelne, nawet jeśli nie były one uznawane w praktyce cywilnej; w trzy ustawowe święta państwowe, czyli 1 maja, 9 maja i 22 lipca, oraz w wigilię Bożego Narodzenia i Wielkanocy[662]. Ponadto, w ograniczonym zakresie, jedynie dla spraw nagłych, kuria w formie dyżuru miała funkcjonować: 2 lutego, w święto Ofiarowania Pańskiego; w Środę Popielcową, Wielki Czwartek, Wielki Piątek i wtorek powielkanocny; 3 maja,

---

[657] T. PŁUCIENNIK, *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Związku Walki Młodych 16 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/14/74, 8.05.1974, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 34; TENŻE, *Przyczynek do dziejów…*, dz. cyt., s. 11; DULLAK, s. 137; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 22.

[658] Por. J. URBANOWICZ, *Decyzja Wojewody Koszalińskiego o przeniesieniu siedziby Wojewódzkiego Archiwum Państwowego*, Nr 24/0v/75, 31.07.1975, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 562; DULLAK, s. 137; H. HOLZAPFEL, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 221; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 55; P. MIELCZAREK, *Poświęcenie rezydencji Księdza Biskupa Ordynariusza, opłatek i życzenia świąteczne*, KKWD 5(1977) nr 1, s. 26-27.

[659] Por. TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 138.

[660] I. JEŻ, *Dni wolne w urzędowaniu kurialnym*, kwiecień 1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

[661] Por. *tamże*.

[662] Por. *tamże*, pkt 1.

w święto Królowej Polski; 31 lipca, w imieniny biskupa ordynariusza; 2 listopada, w Dzień Zaduszny; 27 grudnia oraz w soboty wolne decyzją władz cywilnych[663]. Biskup Jeż postanowił również, że każdemu pracownikowi kurialnemu będzie przysługiwał: dzień wolny w dniu własnych imienin, miesięczny urlop wypoczynkowy w miesiącach letnich oraz dzień wolny za niedzielę, w którą pracownik został skierowany do pracy duszpasterskiej lub pomocniczej. Kapłani pracujący w kurii mogli również, po wcześniejszym uzgodnieniu, otrzymać w Adwencie, Wielkim Poście lub w innym okresie intensywnej akcji duszpasterskiej, do tygodnia wolnego celem spełniania posługi rekolekcjonisty lub podobnej[664].

1 marca 1977 roku biskup Jeż wydał zarządzenie *Ustalenia dla wszystkich wydziałów* dotyczące protokołów z konferencji dekanalnych. Nakazał, by po odnotowaniu w kartotece były one przekazywane do wydziału duszpasterskiego, gdzie miało dokonać się ich pierwsze czytanie z naniesieniem wskazań, na jakie problemy mają odpowiedzieć poszczególne wydziały kurialne. Ostatecznie odpowiedni list miał redagować ksiądz Piotr Krupa lub ewentualnie sprawdzić, czy odpowiedź danego wydziału została wysłana[665].

W *Okólniku* nr 1/83 z 5 lutego 1983 roku biskup Ignacy przypomniał z kolei godziny urzędowania wydziału katechetycznego kurii. Interesanci mieli być przyjmowani od poniedziałku do piątku od godz. 9 do 13, a w soboty od godz. 10 do 12. Ponadto zostało wskazane, że w poniedziałek i piątek dyżur pełnić będzie siostra Terezja Głowacka CSF, we wtorek ksiądz – Jan Guzowski, a w środę – ksiądz Ryszard Kierzkowski[666].

Kolejne zarządzenie dotyczące dni i godzin urzędowania kurii biskupiej w Koszalinie zostało podpisane przez biskupa Ignacego 14 września 1987 roku[667]. Postanowił on, że kuria będzie urzędować w dni powszednie od poniedziałku do piątku od godz. 8 do 15 oraz w tzw. soboty pracujące od godz. 8 do 13. Interesanci mieli być przyjmowani od godz. 10 do 13. W ograniczonym zakresie w formie dyżuru od godz. 10 do 13 kuria miała urzędować we wszystkie wolne soboty, a także 2 lutego, w Środę Popielcową, Wielki Piątek i 2 listopada. Dyżur obejmował trzy osoby wybierane według

[663] Por. *tamże*, pkt 2.
[664] Por. *tamże*, pkt 3.
[665] Por. I. JEŻ, *Ustalenia dla wszystkich wydziałów*, B2-4/707, 1.03.1977, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie B2*, ADKK.
[666] Por. *Okólnik* nr 1/83, 5.02.1983, pkt 6.
[667] I. JEŻ, *Nowe zarządzenie o dniach i godzinach urzędowania Kurii Biskupiej w Koszalinie*, 14.09.1987, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB. Zarządzenie miało obowiązywać od 15 września 1987 roku.

następującego porządku: jeden z biskupów, infułat albo kanclerz, jeden z księży według listy płac oraz jedna z sióstr, względnie osób świeckich, na furcie. Kuria była nieczynna we wszystkie niedziele i święta w rozumieniu ustaw państwowych; w obowiązujące święta kościelne, nawet te, które zostały zniesione przez państwo; w Wielką Sobotę i Wigilię Bożego Narodzenia[668].

2. KOLEGIALNE CIAŁA DORADCZE

Do właściwego zarządzania powierzoną sobie diecezją biskup diecezjalny potrzebuje, obok dobrze zorganizowanej i funkcjonującej kurii biskupiej oraz kompetentnych urzędników, także ciał doradczych i kolegialnych wspomagających go w posłudze. Do najważniejszych należy zaliczyć dawną instytucję, którą była konsulta diecezjalna, oraz obecne w obowiązującym prawie: kolegium konsultorów i radę kapłańską.

2.1. Konsulta diecezjalna

W chwili powstania diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w całym Kościele obowiązywał Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku. W myśl kan. 423, w przypadku, gdy w diecezji nie można utworzyć lub przywrócić dawniej istniejącej kapituły katedralnej, biskup diecezjalny miał obowiązek mianowania konsultorów tworzących konsultę diecezjalną, zwaną inaczej kolegium konsultorów. Przepisy wymagały, by biskup wyznaczył na konsultorów kapłanów odznaczających się pobożnością, wiedzą, roztropnością oraz dobrymi obyczajami[669]. Zgodnie z kan. 425 § 1 konsultorów miało być co najmniej sześciu, a jeśli w diecezji było zbyt mało kapłanów, to przynajmniej czterech. Mieli oni zamieszkiwać w mieście biskupim lub w jego pobliżu[670]. Każdy z mianowanych konsultorów przed objęciem urzędu miał obowiązek

---

[668] Por. *tamże*. W zarządzeniu została także określona kwota zniżkowej taksy za obiad w stołówce kurialnej, która dla korzystających w dniach urzędowania, miała od 1.10.1987 roku wynosić 50 złotych. Umieszczone zostało w nim również sformułowanie: „Wszystkim, którzy w nowym ustaleniu pomogli swoim głosem, nieraz bardzo odważnym, dziękuję i oczekuję realizacji nowego Zarządzenia".

Najwięcej przepisów prawnych odnośnie kurii diecezjalnej, wydanych przez biskupa Ignacego Jeża, znajduje się w statutach I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, który uporządkował i zebrał w jednym miejscu prawo partykularne młodej diecezji. Analiza tych przepisów zostanie dokonana w czwartym rozdziale rozprawy.

[669] Por. KPK 1917, kan. 423-424; EI nr 205, s. 505; BĄCZKOWICZ I, s. 562-563; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów w Kodeksie prawa kanonicznego 1983 i w partykularnym prawie polskim*, Lublin 1999, s. 32-33; SZTAFROWSKI, s. 100-101; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium w życiu Kościoła partykularnego*, Warszawa 1998, s. 86-88. Władza ustanowienia konsultorów należała wyłącznie do biskupa diecezjalnego. Sitarz i Wroceński w swoich opracowaniach podają genezę powstania instytucji konsultorów diecezjalnych w prawie przedkodeksowym.

[670] Por. KPK 1917, kan. 425 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 563; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 33-34; SZTAFROWSKI, s. 100; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 89.

złożenia wobec biskupa lub jego delegata oraz innych konsultorów wyznania wiary oraz przysięgi wiernego wypełniania swego zadania, bez względu na ludzkie względy[671]. Kadencja ustanowionych konsultorów została określona na trzy lata. Po jej upływie biskup diecezjalny miał prawo mianować nowych lub tych samych kapłanów na drugie lub kolejne trzylecia. W sytuacji, gdy w czasie trwania kadencji konsultor z jakiejś przyczyny ubył z kolegium, biskup, po zasięgnięciu rady pozostałych konsultorów, miał prawo mianowania zastępcy, ale tylko do końca danego trzylecia. W sytuacji wakatu stolicy biskupiej w czasie kadencji, urząd konsultorów z mocy prawa ulegał przedłużeniu, z zastrzeżeniem, że nowy biskup miał obowiązek zatwierdzić dotychczasowych konsultorów lub mianować nowych w ciągu sześciu miesięcy. Gdyby w czasie wakatu stolicy biskupiej jakiś konsultor zrzekł się urzędu lub zmarł, wikariusz kapitulny miał prawo, po uzyskaniu zgody pozostałych, mianować nowego konsultora. Nowy biskup diecezjalny mógł go zatwierdzić lub mianować nowego. Przepisy kodeksowe zakazywały usuwania konsultorów z urzędu w czasie kadencji. Gdy zachodziła słuszna przyczyna, biskup diecezjalny mógł dokonać takiego aktu po zasięgnięciu opinii pozostałych konsultorów[672].

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku określał także uprawnienia, jakie posiadało grono konsultorów. Wspomniane kolegium miało spełniać, w miejsce kapituły katedralnej, rolę senatu biskupa i posiadało wszelkie jej prawa, zarówno w czasie rządów biskupa (*sede plena*), jak i w czasie przeszkodzenia stolicy biskupiej (*sede impedita*) oraz w czasie jej wakatu (*sede vacante*)[673].

Biskup diecezjalny, w określonych prawem przypadkach, miał obowiązek uzyskania zgody bądź zasięgnięcia opinii konsultorów.

Zgoda kolegium była wymagana do podjęcia następujących aktów władzy rządzenia:

– dokonanie alienacji dóbr kościelnych o wartości nieprzekraczającej trzydziestu tysięcy lirów lub franków, a większej niż tysiąc lirów lub franków w złocie[674];

– podjęcie decyzji o dzierżawie lub najmie jakichkolwiek dóbr kościelnych, jeśli wartość tej dzierżawy wynosiła ponad trzydzieści tysięcy lirów, a jej czas był mniejszy

[671] Por. KPK 1917, kan. 1406 § 1 nr 6, 425 § 2; BĄCZKOWICZ I, s. 563; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 34; SZTAFROWSKI, s. 102.

[672] Por. KPK 1917, kan. 426 § 1-5, 428; BĄCZKOWICZ I, s. 563; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 38-39; SZTAFROWSKI, s. 101-103.

[673] Por. KPK 1917, kan. 427; zob. EI nr 205, s. 505; BĄCZKOWICZ I, s. 563; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 34; SZTAFROWSKI, s. 102; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 88.

[674] Por. KPK 1917, kan. 1532 § 3.

niż dziewięć lat lub wartość dzierżawy była pomiędzy tysiącem a trzydziestoma tysiącami lirów, a długość dzierżawy wynosiła więcej jak dziewięć lat[675];
– uzyskanie własności głównej gruntu posiadanego w wieczystej dzierżawie, którego wartość nie przekracza limitu pomiędzy tysiącem a trzydziestoma tysiącami lirów[676];
– wystąpienie przed sądem jako powód lub pozwany w imieniu biskupich dóbr stołowych lub kościoła katedralnego, gdy groziła utrata sumy wyższej niż tysiąc lirów[677].

Zasięgnięcie przez biskupa diecezjalnego opinii grona konsultorów było wymagane w następujących sytuacjach:
– mianowanie prosynodalnych sędziów kościelnych oraz prosynodalnych egzaminatorów i proboszczów konsultorów[678];
– zastrzeżenie sobie niektórych przestępstw do rozgrzeszania, co do których prawo nie przewidywało cenzury[679];
– ustalenie poza synodem skromnej ogólnodiecezjalnej opłaty na rzecz ubogich kościołów za użycie liturgicznych paramentów do Mszy świętej od kapłanów, którzy celebrowali ją na swoją korzyść[680];
– mianowanie członków komisji do spraw zarządzania majątkiem seminaryjnym oraz do spraw wychowania w seminarium diecezjalnym[681];
– mianowanie członków rady administracyjnej do należytego kierowania zarządem majątku kościelnego[682];
– przy usuwaniu z ważnych przyczyn synodalnych i prosynodalnych sędziów kościelnych, synodalnych i prosynodalanych egzaminatorów oraz proboszczów konsultorów[683];
– połączenie parafii[684], przeniesienie siedziby parafii[685]oraz podział parafii lub rozgraniczenie ich terytorium[686];

[675] Por. KPK 1917, kan. 1541 § 2 nr 2.
[676] Por. KPK 1917, kan. 1541 § 1, 1532 § 3.
[677] Por. KPK 1917, kan. 1653 § 1; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 34-35.
[678] Por. KPK 1917, kan. 386, 1574 § 2.
[679] Por. KPK 1917, kan. 895.
[680] Por. KPK 1917, kan. 1303 § 1 i 4.
[681] Por. KPK 1917, kan. 1359.
[682] Por. KPK 1917, kan. 1520 § 1.
[683] Por. KPK 1917, kan. 388, 1574 § 2.
[684] Por. KPK 1917, kan. 1423 § 1, 1428.
[685] Por. KPK 1917, kan. 1426, 1428 § 1.
[686] Por. KPK 1917, kan. 1427 § 1, 1428 § 1.

– zmiana statusu proboszcza parafii z usuwalnego na nieusuwalnego oraz ustanowienie parafii usuwalnych[687];

– karne przeniesienie lub zniesienie siedziby parafii[688];

– ustanowienie wykazu opłat pogrzebowych[689];

– zarządzenie dodatkowych procesji w stosunku do ujętych w kan. 1291 § 1[690];

– mianowanie zastępcy konsultora lub usunięcie konsultora w trakcie trwania kadencji[691].

W sytuacji, kiedy biskup diecezjalny był przeszkodzony w wykonywaniu swego urzędu, kolegium konsultorów miało wyznaczyć osobę, która z władzą wikariusza kapitulnego zarządzałaby diecezją. Sytuacja taka miała miejsce, gdy nie był wyznaczony żaden rządca lub osoba wyznaczona przez przeszkodzonego biskupa nie mogła wypełniać swego zadania[692].

Szczególne kompetencje grono konsultorów posiadało w czasie wakatu stolicy biskupiej. W diecezjach, w których nie było kapituły katedralnej, a Stolica Apostolska nie wyznaczyła administratora lub inaczej nie zarządziła, gremium to miało obowiązek przejąć zarządzanie diecezją. Do zadań grona konsultorów należało wówczas powiadomienie Stolicy Apostolskiej o śmierci biskupa diecezjalnego oraz wybranie rządcy diecezji z władzą wikariusza kapitulnego w ciągu ośmiu dniu od uzyskania pewnej wiadomości o wakacie stolicy biskupiej[693].

Zarządzający diecezją w czasie *sede vacante* miał obowiązek uzyskać zgodę grona konsultorów:

– we wszystkich sytuacjach, w których taka zgoda była wymagana w czasie *sede plena*;

– udzielając dymisorii do święceń po roku od zawakowania stolicy biskupiej lub przed tym terminem w przypadku naglącym[694];

– zawieszając lub usuwając z urzędu kanclerza i innych notariuszy kurii diecezjalnej[695];

---

[687] Por. KPK 1917, kan. 454 § 3.
[688] Por. KPK 1917, kan. 2292.
[689] Por. KPK 1917, kan. 1234 § 1.
[690] Por. KPK 1917, kan. 1292.
[691] Por. KPK 1917, kan. 426 § 3, 428; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 35-36.
[692] Por. KPK 1917, kan. 429; zob. BĄCZKOWICZ I, s. 564-565; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 36.
[693] Por. KPK 1917, kan. 432 § 1 i 4; BĄCZKOWICZ I, s. 566-567; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 37. Gdyby wybrany do zarządu diecezji z władzą wikariusza kapitulnego zrezygnował, umarł bądź został usunięty, grono konsultorów miało obowiązek wybrać kolejną osobę (kan. 443 § 1). Gdyby konsultorzy nie wybrali rządcy, prawo to przechodziło na metropolitę lub najstarszego biskupa sufragana (por. kan. 432 § 2).
[694] Por. KPK 1917, kan. 958 § 1, nr 3.
[695] Por. KPK 1917, kan. 373 § 5.

– mianując zastępcę konsultora w sytuacji śmierci któregoś z nich lub zrzeczenia się przez kogoś tego urzędu[696].

Określona w kan. 432 KPK sytuacja, w której prawodawca nakazywał powołanie zespołu konsultorów, miała miejsce w nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Biskup Ignacy Jeż, wobec niemożności erygowania w krótkim terminie kapituły przy kościele katedralnym, pozostając posłusznym wskazaniu umieszczonemu w bulli papieża Pawła VI *Episcoporum Poloniae coetus*[697], 28 października 1972 roku powołał do życia konsultę diecezjalną, mianując sześciu konsultorów. Nominację otrzymali księża: Jan Lis – dziekan dekanatu Szczecinek i proboszcz Parafii pw. Matki Bożej od Wykupu Niewolników w Okonku, Jan Grabowski – proboszcz Parafii pw. NMP Królowej Polski w Lęborku, Jan Klepa – dziekan dekanatu Bytów i proboszcz Parafii pw. NSPJ w Borzytuchomiu, Jan Wujda – proboszcz Parafii pw. Świętego Ducha w Szczecinku, Bernard Mielcarzewicz – notariusz kurii biskupiej w Koszalinie oraz Tadeusz Werno – proboszcz Parafii pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie[698].

Skład osobowy konsulty diecezjalnej ulegał w kolejnych latach niewielkim zmianom. 2 sierpnia 1973 roku zmarł nagle ksiądz Jan Wujda[699]. Na jego miejsce, 31 października 1973 roku biskup Ignacy Jeż mianował jednego ze swoich najbliższych współpracowników – księdza Józefa Jarnickiego[700]. Kolejne nominacje nastąpiły 28 czerwca 1975 roku. Konsultorami zostali wówczas księża: Ryszard Kierzkowski, Ryszard Król i Edmund Radke. 1 listopada 1975 roku biskup Ignacy Jeż odnowił na kolejne trzy lata dekrety dotychczasowym konsultorom: biskupowi Tadeuszowi

---

[696] Por. KPK 1917, kan. 426 § 5; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 37.

[697] Por. PAWEŁ VI, *Bulla Episcoporum Poloniae…*, dz. cyt., s. 117-118.

[698] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Lisa konsultorem diecezjalnym*, E1-1/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Lisa*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jana Grabowskiego konsultorem diecezjalnym*, E1-2/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Grabowskiego*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jana Klepę konsultorem diecezjalnym*, E1-3/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Klepy*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jana Wujdę konsultorem diecezjalnym*, E1-4/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Wujdy*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza konsultorem diecezjalnym*, E1-5/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Tadeusza Werno konsultorem diecezjalnym*, E1-6/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB; *Okólnik* nr 3/72, 4.11.1972, pkt 4; *Nominacje na Konsultorów*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 28; *Nominacje na Konsultorów – errata*, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 57; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 34; DULLAK, s. 112; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136; TENŻE, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 20.

[699] Por. Schematyzm 1974, s. 208; P. MIELCZAREK, *Ś.p. Ks. Jan Wujda*, KKWD 7(1979) nr 12, s. 373.

[700] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego konsultorem diecezjalnym*, E1-3/73, 31.10.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

Werno oraz księżom: Józefowi Jarnickiemu, Janowi Klepie, Janowi Grabowskiemu, Janowi Lisowi oraz Bernardowi Mielcarzewiczowi[701].

Nowo mianowani konsultorzy zostali zaproszeni na spotkanie księży dziekanów, które odbyło się 5 grudnia 1972 roku na plebani w Białogardzie. Podczas spotkania biskup Ignacy Jeż zapoznał zebranmych z przebiegiem swojej wizyty w Rzymie, podczas której dziękował papieżowi za utworzenie diecezji na ziemiach zachodnich i północnych[702]. Natomiast pierwsze samodzielne spotkanie konsulty diecezjalnej pod przewodnictwem biskupa Jeża odbyło się w Szczecinku 20 lutego 1973 roku. Na wstępie zapoznał on zebranych z przepisami prawa kanonicznego dotyczącymi urzędu konsultora. Następnie określił najbliższe zadania konsulty: opracowanie regulaminu wyborów do rady kapłańskiej i jej statutu, opracowanie statutu Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej oraz stałe zadanie, jakim było stanowienie dla biskupa przybocznej rady – senatu dla rozwiązywania trudniejszych problemów personalnych. Kolejnym punktem spotkania było złożenie przez nowych konsultorów wyznania wiary oraz przysięgi wierności, a także wyrażenie opinii o utworzeniu dwóch nowych parafii. Uczestnicy spotkania wysłuchali też wystąpienia księdza Jarnickiego na temat rady kapłańskiej i księdza Mielcarzewicza o Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej oraz przeprowadzili dyskusję na te tematy. Na zakończenie konsultorzy omówili bieżące sprawy personalne, szczególnie zagadnienie przyjmowania kapłanów do diecezji, a także kwestię odznaczeń diecezjalnych[703].

W czasie drugiego spotkania konsultorów, które odbyło się w Koszalinie 19 czerwca 1973 roku, przyjęto regulamin wyborów do rady kapłańskiej i podjęto dyskusję nad statutem tego gremium[704].

Biskup Ignacy pragnął podkreślić znaczenie i rolę konsultorów w diecezji. Dlatego zwrócił się do prymasa Polski z prośbą o ustanowienie dla nich specjalnego

---

[701] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego konsultorem diecezjalnym*, P K22-4/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Edmunda Radtke konsultorem diecezjalnym*, P R2-4/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Edmunda Radtke*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Króla konsultorem diecezjalnym*, P K63-1/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Króla*, AKB; *Okólnik* nr 5/75, 4.07.1975, pkt 3; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 4(1976) nr 1, s. 23-24.

[702] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 5 grudnia 1972 r.*, E6-3/72, 25.11.1972, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; B. MIELCARZEWICZ, *Spotkanie JE Ks. Biskupa Ordynariusza z Księżmi Dziekanami*, E6-2/73, 5.12.1972, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-1973*, ADKK.

[703] I. JEŻ, *Księża Konsultorzy*, 20.02.1973, (notatki odręczne), PABJ, Teczka *Konsulta*, ADKK; por. DULLAK, s. 112; *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza za I – IV br.*, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 30. W KKWD podano inną datę spotkania konsultorów – 21 lutego 1973 roku.

[704] Por. DULLAK, s. 113; *Kronika z działalności Ks. Bpa Ordynariusza i Kurii Biskupiej, maj-lipiec*, KKWD 1(1973) nr 7-8, s. 59.

stroju[705]. Kardynał Stefan Wyszyński uczynił to specjalnym dekretem z 22 grudnia 1973 roku[706]. Na mocy tego dokumentu, konsultorzy diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w czasie pełnienia swego urzędu, mieli prawo do noszenia: dystynktorium kanonickiego na pozłacanym łańcuchu, mucetu koloru fioletowego, pasa fioletowego na czarnej sutannie z wypustkami i guzikami fioletowymi, rokiety i biretu czarnego z fioletowym pomponikiem oraz pierścienia kanonickiego[707]. Ostatecznie strój konsultorów określił biskup Jeż w specjalnym dekrecie dotyczącym odznaczeń w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[708]. W myśl tego dokumentu konsultorzy diecezjalni w okresie sprawowania urzędu mieli przywilej używania *in functionibus sacris* czarnej sutanny z obszywkami i guzikami czerwonymi, fioletowego pasa, rokiety podszytej przy rękawach i koronce materiałem fioletowym, mucetu fioletowego, czarnego biretu z czerwonym pomponem, dystynktorium kanonickiego i pierścienia. *Extra functiones sacras* mieli prawo do noszenia czarnej sutanny z czerwonymi obszywkami i guzikami, pasa fioletowego, dystynktorium kanonickiego i pierścienia. Nie wolno im było natomiast używać fioletowego pektoralika. Poza granicami diecezji konsultorzy mieli prawo do noszenia swego stroju jedynie w sytuacji, gdy towarzyszyli biskupowi lub kiedy w jego lub konsultorów imieniu brali udział w synodzie lub innych uroczystościach. W myśl omawianych przepisów, konsultorzy w czasie odprawiania Mszy świętej nie mogli używać pierścienia i dystynktorium kanonickiego oraz nie powinni używać alby ozdobionej przy rękawach i koronce fioletowym lub czerwonym materiałem. W czasie sprawowania sakramentów i sakramentaliów powinni używać komży a nie rokiety, która nie jest w ścisłym znaczeniu strojem liturgicznym. Konsultorzy obdarzeni godnościami papieskimi mieli używać albo pełnego stroju kanonickiego albo pełnego stroju papieskich szambelanów[709].

[705] Por. I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski w sprawie zatwierdzenia specjalnego stroju dla konsultorów diecezji*, B1-9/73, 5.11.1973, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[706] S. WYSZYŃSKI, *Dekret upoważniający konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do noszenia specjalnego stroju*, N. 3416/73/P, 22.12.1973, PABJ, Teczka *Konsulta*, ADKK. Pierwszy dokument dotyczący stroju konsultorów prymas Polski wydał 17 listopada 1973 roku. Został on jednak anulowany po interwencji biskupa Jeża, który pragnął, by stroje konsultorów diecezji sąsiednich – koszalińsko-kołobrzeskiej i szczecińsko-kamieńskiej były zbliżone do siebie. Dekret dla konsultorów diecezji szczecińsko-kamieńskiej prymas Polski wydał 12 września 1973 roku. Wszystkie wspomniane dekrety znajdują się w Teczce *Konsulta* w Prywatnym Archiwum Biskupa Jeża w ADKK.

[707] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret upoważniający konsultorów…*, dz. cyt.; zob. DULLAK, s. 113.

[708] Por. I. JEŻ, *Dekret o odznaczeniach w Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, B1-7/75, 16.12.1975, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[709] Por. *tamże*.

Kolejne spotkania konsulty diecezjalnej miały miejsce: 24 października 1973 roku[710], 20 grudnia 1973 roku[711], 23 marca 1974 roku[712], 29 października 1974 roku[713], 20 lutego 1975 roku[714], 23 grudnia 1975 roku[715] oraz 22 grudnia 1976 roku[716]. Konsultorzy przestali wypełniać swoje funkcje po erygowaniu przez prymasa Stefana Wyszyńskiego 29 czerwca 1978 roku, koszalińskiej kapituły katedralnej, z chwilą wydania i wręczenia kanonikom dekretów nominacyjnych 31 lipca 1978 roku[717].

2.2. Kolegium konsultorów

Promulgowany przez papieża Jana Pawła II w 1983 roku Kodeks prawa kanonicznego wprowadził, jako owoc prac i wskazań Soboru Watykańskiego II, nową instytucję prawa powszechnego, którą jest kolegium konsultorów[718]. Prawodawca

---

[710] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 24 października 1973 r.*, E6-12/73, 29.09.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK. Było to wspólne zebranie konsultorów i dziekanów.

[711] Por. *Kronika działalności Ks. Biskupa Ordynariusza i Kurii Biskupiej*, KKWD 2(1974) nr 1, s. 27-28.

[712] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 23 marca 1974 r.*, E6-6/74, 18.03.1974, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana oraz Kurii Biskupiej w roku 1974*, KKWD 3(1975) nr 1, s. 15; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 26; P. MIELCZAREK, *Spotkanie księży Dziekanów i Konsultorów*, KKWD 2(1974) nr 5, s. 150. Było to wspólne zebranie księży konsultorów i dziekanów. W czasie spotkania została ogłoszona nominacja biskupa pomocniczego Tadeusza Werno. Ponadto omówiono m.in. rolę dziekana, sprawy finansowe diecezji, powołań kapłańskich, Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej, urlopów księży i inne.

[713] Por. *Okólnik* nr 6/74, 1.10.1974, pkt 5; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana oraz Kurii Biskupiej w roku 1974…*, dz. cyt., s. 21; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 32; M. SUBOCZ, *Spotkanie księży dziekanów, wicedziekanów i konsultorów*, KKWD 2(1974) nr 12, s. 356. W czasie spotkania po raz kolejny poruszono temat dziekana i dekanatu, a także kwestię budowy nowych plebanii, cmentarzy parafialnych, powołań kapłańskich, sióstr zakonnych, konserwacji zabytków oraz inne sprawy bieżące.

[714] Por. *Kalendarz zajęć Księży Biskupów i Kurii Biskupiej (1.01. do 30.06.1975)*, KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 290.

[715] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 23 grudnia 1975 r.*, E6-15/75, 11.12.1975, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Sufragana w miesiącach lipiec – grudzień 1975 r.*, KKWD 4(1976) nr 1, s. 18; M. SUBOCZ, *Uroczystość wręczenia nowych dekretów nominacyjnych i składania życzeń świątecznych*, KKWD 4(1976) nr 2, s. 60.

[716] Por. J. JARNICKI, *Powiadomienie o spotkaniu konsultorów, dziekanów oraz pracowników kurii biskupiej – 22 grudnia 1976 r.*, E6-15/75, 9.12.1976, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza w miesiącu grudniu 1976 r.*, KKWD 5(1977) nr 1, s. 14; P. MIELCZAREK, *Poświęcenie rezydencji…*, dz. cyt., s. 26-27.

[717] Por. I. JEŻ, *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły koszalińskiej katedralnej*, 2.08.1978, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 283; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251.

[718] Por. KPK 1983, kan. 502; AS nr 184, s. 643-644; KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium konsultorów*, 21.03.1985, w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 755-759; CIC, s. 430-431; DYDUCH, s. 392-395. Więcej na temat genezy kolegium konsultorów, a także sposobu jego funkcjonowania, piszą m.in.: W. AYMANS, *Biskupia posługa…*, dz. cyt., s. 37-42; J. DUDZIAK, *Kolegium Konsultorów, jego struktura organizacyjna i zadania*, TST 10(1987) cz. 2, s. 389-401; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 297; J. KRUKOWSKI, *Kolegialne organy konsultacyjne…*, dz. cyt., s. 26-27; TENŻE, *Kolegium konsultorów. Struktura i kompetencje*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 95-107; KRUKOWSKI, s. 190-193; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 13-138; TENŻE, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 136-141; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 333-337.

kościelny w kan. 502 § 1 nakazał biskupowi diecezjalnemu wyznaczyć spośród członków rady kapłańskiej od sześciu do dwunastu kapłanów, którzy stanowiliby wspomniane kolegium, spełniające zadania określone w prawie. Kadencja tego gremium winna trwać pięć lat. Jednak po jej upływie członkowie mają dalej spełniać swoje zadania, aż do czasu ukonstytuowania nowego kolegium[719]. Kolegium przewodniczy biskup diecezjalny lub, w wyjątkowych, pojedynczych przypadkach, jego delegat. W sytuacji, kiedy biskup diecezjalny jest przeszkodzony, na czele gremium staje biskup koadiutor albo osoba z listy kapłanów wskazanych przez biskupa diecezjalnego do tymczasowego zarządu diecezją, albo kapłan wybrany na posiedzeniu kolegium konsultorów, zwołanego przez najstarszego święceniami członka tego gremium. W sytuacji opróżnienia stolicy biskupiej, na czele kolegium konsultorów staje biskup pomocniczy najstarszy promocją, a jeśli go nie ma, kapłan najstarszy święceniami przynależny do grona konsultorów. Po dokonaniu wyboru, na czele kolegium staje administrator diecezji. Do zadań przewodniczącego należy zwoływanie członków kolegium konsultorów na posiedzenia, ustalanie zakresu i programu obrad, przewodniczenie im oraz ewentualna promulgacja postanowień. Decyzje podejmowane są przez konsultorów w sposób kolegialny większością głosów. Przepisy kodeksowe przewidują szerokie zadania i kompetencje kolegium konsultorów, które są zależne od sytuacji, w jakiej znajduje się stolica biskupia[720].

W sytuacji *sede plena,* kolegium konsultorów jest tylko i wyłącznie organem doradczym biskupa diecezjalnego. Biskup ma obowiązek uzyskania zgody tego

[719] Por. KPK 1983, kan. 502 § 1; AS nr 184, s. 643; KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 757-758; DYDUCH, s. 392-393; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 297; J. KRUKOWSKI, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 96-99; KRUKOWSKI, s. 190-191; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 219; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 62-67 i 70-88; TENŻE, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 137-138; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 179; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 333-334. Komentatorzy podkreślają, że biskup diecezjalny ma obowiązek, a nie tylko możliwość, ustanowienia kolegium konsultorów. Zgodnie z zapisem kan. 502 § 3, konferencja biskupów może zadania konsultorów przekazać kapitule katedralnej. Jednak w Polsce nie skorzystała z takiej możliwości, por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 756. Komentatorzy wskazują też, że, w przeciwieństwie do wcześniejszych rozwiązań, KPK 1983 określił zarówno minimalną jak i maksymalną liczbę członków. Kolegium nie może prawnie działać, jeśli liczba konsultorów spadnie poniżej sześciu. W takiej sytuacji, zgodnie z odpowiedzią Papieskiej Rady ds. Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego z 11 lipca 1984 roku, biskup diecezjalny ma obowiązek mianowania konsultora, który uzupełni brakującą liczbę. Kiedy kolegium liczy więcej członków, a jeden z konsultorów opuści swój urząd, biskup nie musi mianować kogoś na jego miejsce, por. CIC, s. 431 i 1322.

[720] Por. KPK 1983, kan. 502 § 1-2, 412, 413, 416; AS nr 184, s. 644; KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 756; CIC, s. 431; DYDUCH, s. 393; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 297; J. KRUKOWSKI, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 99-101; KRUKOWSKI, s. 191-192; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 212-213, 220; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 89-92; TENŻE, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 138-139; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 179; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 334.

szczególnego gremium w sytuacji, gdy chce dokonać alienacji dóbr w wypadkach określonych w kan. 1277, 1291, 1292 § 1-2 KPK oraz transakcji przewidzianych w kan. 1295 KPK. Ponadto, kolegium konsultorów jest świadkiem urzędowym objęcia urzędu przez biskupa koadiutora, zgodnie z kan. 404 § 1 KPK[721]. Opinia kolegium konsultorów musi być zasięgnięta, kiedy biskup pragnie ustanowić lub odwołać ekonoma diecezjalnego albo podjąć akty zarządzania o większym zakresie[722].

W sytuacji, kiedy biskup diecezjalny ma przeszkodę w wykonywaniu swego urzędu (*sede impedita*), nie ma biskupa koadiutora lub nie może on wykonywać swoich zadań, kiedy nie ma także wykazu osób upoważnionych przez biskupa diecezjalnego do zarządu diecezją, kolegium konsultorów zarządza diecezją, aż do momentu wyboru tymczasowego rządcy diecezji. Po jego wyborze podejmuje swoje zadania doradcze, a także przejmuje funkcje zawieszonej rady kapłańskiej. Przyjmuje rezygnację z urzędu rządcy diecezjalnego oraz asystuje przy objęciu urzędu biskupa koadiutora lub biskupa pomocniczego[723].

W sytuacji opróżnienia stolicy biskupiej (*sede vacante*), kolegium konsultorów podejmuje zadania o charakterze administracyjnym, władczym, kreacyjnym i konsultatywnym, w zależności od warunków wakatu stolicy biskupiej:

– gdy nie ma w diecezji biskupa pomocniczego, powiadamia Stolicę Apostolską o opróżnieniu stolicy biskupiej[724];

– rządzi diecezją do czasu wyboru administratora diecezji, wybiera go i przyjmuje od niego wyznanie wiary[725];

– udziela rady lub wyraża zgodę na określone przez prawo decyzje administratora diecezji[726];

---

[721] Por. KPK 1983, kan. 404 § 1, 1277, 1291, 1292 § 1-2, 1295; KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 758; DYDUCH, s. 393-394; J. KRUKOWSKI, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 101-102; KRUKOWSKI, s. 192; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 219-220; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 97-102; TENŻE, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 139; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 334-335.

[722] Por. KPK 1983, kan. 494 § 1-2, 1277; KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 758; DYDUCH, s. 393; J. KRUKOWSKI, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 102-103; KRUKOWSKI, s. 192; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 219; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 93-96; TENŻE, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 139; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 334-335.

[723] Por. KPK 1983, kan. 404 § 1-3; 413 § 1, 500 § 3; DYDUCH, s. 394; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 297; J. KRUKOWSKI, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 104; KRUKOWSKI, s. 192; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 219-220; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 107-115; TENŻE, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 139-140.

[724] Por. KPK 1983, kan. 422.

[725] Por. KPK 1983, kan. 419, 421 § 1, 833.

[726] Por. KPK 1983, kan. 272, 485, 1018 § 1.

– przyjmuje apostolskie listy nominacyjne jako świadek kwalifikowany kanonicznego objęcia urzędu biskupa[727];
– spełnia zadania rady kapłańskiej do czasu utworzenia nowej[728];
– w sytuacji mianowania biskupa diecezjalnego lub koadiutora, legat papieski w czasie prowadzenia badania kanonicznego kandydata wysłuchuje opinii niektórych członków kolegium[729].

Nowe przepisy prawa powszechnego znalazły swoje odzwierciedlenie i ukonkretnienie w prawie partykularnym, zarówno konferencji episkopatów jak i poszczególnych diecezji. Odnośnie kolegium konsultorów, przepisy szczegółowe wydała Konferencja Episkopatu Polski w *Postanowieniu w sprawie rad kapłańskich i kolegium konsultorów* z 21 marca 1985 roku[730]. Korzystając z tych wypracowanych przepisów, biskup Jeż 30 listopada 1985 roku podpisał i ogłosił jako obowiązujący *Statut rady kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, którego tekst był w większości zbieżny ze wzmiankowanym zarządzeniem episkopatu Polski[731]. Kolegium konsultorów dotyczyły przepisy zawarte w drugiej części *Statutu*. W podpunkcie A biskup Ignacy zamieścił skład pierwszego kolegium konsultorów swej diecezji. Kolejne dwa podpunkty zarządzenia zawierały wypis przepisów kodeksowych dotyczących uprawnień kolegium, zarówno w sytuacji *sede plena* jak i *sede vacante*[732].

Biskup Jeż po raz pierwszy powołał do życia kolegium konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej dekretem z 30 listopada 1985 roku. W swoim piśmie wskazał on podstawy prawne swej decyzji, którymi były przepisy kan. 502 § 2 KPK oraz *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium konsultorów* Konferencji Episkopatu Polski. Grono konsultorów, które miało rozpocząć wypełnianie swoich zadań 1 grudnia 1985 roku, zostało ustanowione na pięć lat. Do pierwszego w dziejach diecezji kolegium konsultorów biskup Ignacy powołał następujących członków: biskupów Tadeusza Werno i Piotra Krupę oraz księży Józefa Jarnickiego, Mariana

[727] Por. KPK 1983, kan. 404.
[728] Por. KPK 1983, kan. 501 § 2.
[729] Por. KPK 1983, kan. 377 § 3; KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 758-759; DYDUCH, s. 394; J. KRUKOWSKI, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 105-106; KRUKOWSKI, s. 192-193; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 219-220; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 117-128; TENŻE, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 140; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 335-336.
[730] KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 755-759.
[731] I. JEŻ, *Statut rady kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 30.11.1985, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.
[732] Por. *tamże*; M. SITARZ, *Kolegium konsultorów…*, dz. cyt., s. 150-151.

Subocza, Leszka Wodza, Jana Borzyszkowskiego, Ryszarda Króla, Wiktora Paneckiego, Bernarda Mielcarzewicza i Stanisława Goryńskiego[733].

Na pierwsze zebranie biskup Jeż zaprosił nowo mianowanych konsultorów specjalnym pismem z 10 lutego 1986 roku, w którym podkreślał wagę spotkania oraz podejmowanych tematów, a także obowiązkową obecność zaproszonych[734]. Spotkanie odbyło się 27 lutego 1986 roku w rezydencji biskupiej pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego, który przedstawił zadania i obowiązki kolegium. Następnie podejmowano kwestie szczegółowe dotyczące rady do spraw ekonomicznych i ekonoma diecezji oraz pomocy zagranicznej dla seminarium duchownego i diecezji. Ustalono, że nadzór nad sprawami ekonomicznymi seminarium będzie sprawował ksiądz Edward Kołodziejczyk, a administrację majątku diecezjalnego i księgi kasowe podejmie ksiądz Bernard Mielcarzewicz[735].

Po upływie pięcioletniej kadencji, biskup Jeż 30 listopada 1990 roku wydał dekret przedłużający kadencję kolegium do czasu wyborów nowej rady kapłańskiej i wyłonienia z niej nowych konsultorów[736]. Decyzja ta oznaczała w praktyce, iż było to jedyne kolegium konsultorów w czasie rządów pierwszego biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. W niedługim czasie od przedłużenia kadencji, 8 lutego 1992 roku gremium to wzięło udział w objęciu diecezji przez biskupa Czesława Domina[737]. Pierwsi konsultorzy diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej zakończyli wypełnianie swego urzędu 17 czerwca 1993 roku, kiedy to biskup Domin ustanowił skład nowego kolegium[738].

2.3. Rada kapłańska

Wśród ciał doradczych i organów kolegialnych wspomagających biskupa w kierowaniu diecezją szczególne miejsce zajmuje rada kapłańska.

---

[733] I. JEŻ, *Dekret ustanawiający kolegium konsultorów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/85, 30.11.1985, Teczka *Rada kapłańska*, AKB; *Okólnik nr* 1/86, 2.01.1986, pkt 3; por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 187.

[734] Por. I. JEŻ, *Powiadomienie o pierwszym zebraniu rady kapłańskiej i kolegium konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/86, 10.02.1986, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.

[735] Por. M. SUBOCZ, *Protokół z posiedzenia kolegium konsultorów*, 27.02.1986, Teczka *Rada kapłańska*, AKB; A. BARTOS, *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 99-100; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 195. W dostępnych dla autora rozprawy materiałach, zarówno źródłach jak i opracowaniach, nie ma żadnych informacji o spotkaniach kolegium konsultorów, za wyjątkiem pierwszego spotkania 27 lutego 1986 roku. Możliwe, że spotkania takie miały miejsce przy okazji zebrań rady kapłańskiej lub w ogóle się nie odbywały.

[736] I. JEŻ, *Dekret przedłużający kadencje kolegium konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-2/90, 30.11.1990, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.

[737] Por. *Protokół z kanonicznego objęcia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Czesława Domina…*, dz. cyt.

[738] Por. Cz. DOMIN, *Dekret ustanawiający kolegium konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 24.06.1993, E5-4/93, KKWD 21(1993) nr 7-9, s. 11.

To gremium, wywodzące się jeszcze z czasów Kościoła starożytnego, jest szczególnym wyrazem udziału prezbiterium danej diecezji w zarządzaniu Kościołem partykularnym. Z czasem w dziejach Kościoła to wyjątkowe zadanie w diecezjach przejęły kapituły katedralne.

Wraz z odnową i powrotem do pierwszych wieków chrześcijaństwa, jaką przyniosły w Kościele postanowienia Soboru Watykańskiego II oraz ustawodawstwo posoborowe, pojawiły się prawne wskazania nakazujące ustanawianie w diecezjach rad kapłańskich. Ostateczny kształt przepisy prawne dotyczące tej instytucji uzyskały w kan. 495-501 KPK z 1983 roku[739].

W chwili utworzenia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w Kościele obowiązywały postanowienia Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku. Jednak w wielu dziedzinach były one zmienione postanowieniami Soboru Watykańskiego II i ustawodawstwa posoborowego. W szczególny sposób dotyczyło to rady kapłańskiej, która jako nowa instytucja prawna była owocem pracy ojców soborowych. Najważniejsze wskazanie było umieszczone w Dekrecie *Presbyterorum ordinis* Soboru Watykańskiego II, który stanowił, iż biskup powinien mieć „radę czyli senat kapłanów", który miał wspierać go w rządzeniu diecezją[740]. Ten ogólny nakaz został szczegółowo rozwinięty i sprecyzowany w kolejnych dokumentach wydawanych po soborze, a w szczególności w: Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI z 6 sierpnia 1966 roku, Okólniku Kongregacji dla Spraw Duchowieństwa dotyczącym Rad Kapłańskich z 11 kwietnia 1970 roku, Dokumencie *De sacerdoto ministeriali* Synodu

[739] Por. DYDUCH, s. 381-383. Do najważniejszych wskazań Soboru Watykańskiego II dotyczących tworzenia rad kapłańskich należą zapisy umieszczone w następujących dokumentach: LG nr 28; CD nr 16, 27 i 28; PO nr 7, 15; AG nr 20. Wśród posoborowych aktów wykonawczych odnośnie rad kapłańskich należy wymienić: ES art. 15 i 17, s. 146-147; ORK; EI nr 203, s. 502-504. Więcej na temat genezy rady kapłańskiej, a także sposobu jej funkcjonowania piszą m.in.: W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 37-42; CIC, s. 424-430; J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada Duszpasterska i Rada Kapłańska (Wzajemne relacje)*, PK 27(1984) nr 3-4, s. 53-76; M. FĄKA, *Rada Kapłańska nowym senatem biskupa diecezjalnego*, PK 21(1978) nr 3-4, s. 42-69; TENŻE, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 295-297; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 81-93; J. KRUKOWSKI, *Kolegialne organy konsultacyjne*…, dz. cyt., s. 26; KRUKOWSKI, s. 186-190; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 214-216; TENŻE, *Struktura Rady Kapłańskiej*, SW 7(1971), s. 493-502; T. PIERONEK, *Rada Kapłańska wyrazem soborowej odnowy*, PK 12(1969) nr 3-4, s. 3-28; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 127-134; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 173-175; SZTAFROWSKI, s. 103-113; W. WÓJCIK, *Rada Kapłańska*, AK 60(1968) t. 71, s. 221-233; TENŻE, *Rozwój instytucji Rad Kapłańskich*, AK 62(1970) t. 75, s. 441-448; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 311-333. O relacjach biskup – kapłani i ich udziale w zarządzaniu diecezją w ujęciu historycznym pisze: W. WÓJCIK, *Udział kapłanów w zarządzie Kościołem*, AK 58(1966) t. 69, s. 209-217.

[740] PO nr 7; por. J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada…*, dz. cyt., s. 57; M. FĄKA, *Rada Kapłańska nowym senatem…*, dz. cyt., s. 42-43; TENŻE, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 223; SZTAFROWSKI, s. 104; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 214-226, 282-283.

Biskupów z 30 listopada 1971 roku oraz Instrukcji *Ecclesiae imago* Kongregacji Biskupów z 22 lutego 1973 roku[741].

W myśl wspomnianych przepisów ustawodawstwa posoborowego, biskup diecezjalny miał obowiązek ustanowienia w swojej diecezji rady kapłańskiej, którą określano jako instytucjonalną formę hierarchicznej wspólnoty między biskupem a jego prezbiterium. W skład rady mieli wchodzić kapłani – przedstawiciele całego prezbiterium diecezji, wypełniający różne posługi, pochodzący z różnych jej części oraz należący do różnych grup wiekowych. Mogli być do niej włączani także kapłani zakonni, wypełniający w diecezji posługi duszpasterskie. Przepisy określały także, że większa część składu rady miała być wybierana w wyborach przeprowadzanych wśród wszystkich kapłanów, a reszta członków miała pochodzić z nominacji biskupa lub zasiadać w tym gremium na mocy spełnianego w Kościele partykularnym urzędu. Takie prawne rozwiązanie dotyczące składu pozwalało biskupowi wyrównywać pewne dysproporcje powstałe w wyniku wyborów tak, by rada kapłańska rzeczywiście była reprezentacją całego prezbiterium. Szczegóły dotyczące przeprowadzenia wyborów oraz składu rady miały określać jej statuty zatwierdzone przez biskupa diecezjalnego[742]. Zadaniem rady kapłańskiej, jako szczególnego organu doradczego, miało być wspieranie biskupa radami w zarządzaniu diecezją. Miał on wysłuchiwać swoich kapłanów, zasięgać ich opinii oraz omawiać z nimi najważniejsze problemy pracy duszpasterskiej. Przepisy podkreślały, że rada miała głos jedynie doradczy, chyba że głos decydujący przyznały jej przepisy prawa powszechnego lub sam biskup tak zdecydował w określonych wypadkach[743].

---

[741] Por. ES art. 15 i 17, s. 146-147; ORK, s. 31-47; SYNOD BISKUPÓW, *Dokument De sacerdoto ministeriali o kapłaństwie służebnym*, 30.11.1971, AAS 63(1971) s. 897-922; tekst polski w: *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, red. E. SZTAFROWSKI, t. 5, z. 2, Warszawa 1974, s. 122-179; EI nr 203, s. 502-504; DYDUCH, s. 383; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska…*, dz. cyt., s. 82-83; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 223; T. PAWLUK, *Struktura Rady…*, dz. cyt., s. 494-495; T. PIERONEK, *Rada Kapłańska wyrazem…*, dz. cyt., s.17-18; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 11, s. 128; SZTAFROWSKI, s. 105; W. WÓJCIK, *Rada Kapłańska…*, dz. cyt., s. 221-222; TENŻE, *Rozwój instytucji Rad*…, dz. cyt., s. 441-442; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 242-256.

[742] Por. PO nr 7; ES art. 15 § 1-2, s. 146; ORK nr 5-7 i Conclusiones I a, s. 37-40 i 45; SYNOD BISKUPÓW, *Dokument De sacerdoto ministeriali…*, dz. cyt., nr II,1, s. 172; EI nr 203 a i d, s. 503-504; J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada…*, dz. cyt., s. 58-60; M. FĄKA, *Rada Kapłańska nowym senatem…*, dz. cyt., s. 48-56; T. PAWLUK, *Struktura Rady…*, dz. cyt., s. 495-496; T. PIERONEK, *Rada Kapłańska wyrazem…*, dz. cyt., s.18-22; SZTAFROWSKI, s. 105-108; W. WÓJCIK, *Rada Kapłańska…*, dz. cyt., s. 222; TENŻE, *Rozwój instytucji Rad*…, dz. cyt., s. 442-444; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 285-293.

[743] Por. PO nr 7; ES art. 15 § 1 i 3, s. 146; ORK nr 9, s. 42-43; SYNOD BISKUPÓW, *Dokument De sacerdoto ministeriali…*, dz. cyt., nr II,1, s. 172-173; EI nr 203c, s. 503; J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada…*, dz. cyt., s. 65-66; M. FĄKA, *Rada Kapłańska nowym senatem…*, dz. cyt., s. 56-60; T. PAWLUK, *Struktura Rady…*, dz. cyt., s. 496-497; T. PIERONEK, *Rada Kapłańska wyrazem…*, dz. cyt., s. 26-27; SZTAFROWSKI, s. 109-112; W. WÓJCIK, *Rada Kapłańska…*, dz. cyt., s. 229-231; TENŻE, *Rozwój instytucji Rad*…, dz. cyt., s. 444-446; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 293-298.

Wśród szczegółowych kompetencji rady kapłańskiej przepisy ustawodawstwa posoborowego wymieniały:

– obowiązek wysłuchania przez biskupa rady w sytuacji erekcji, zmiany lub zniesienia parafii; oddzielenia parafii złączonej z kapitułą kanoników; słusznego podziału dóbr, nie wyłączając dochodów pochodzących z beneficjum[744];

– podejmowanie w czasie obrad wszystkich ważniejszych spraw dotyczących działalności duszpasterskiej oraz ogólnego zarządu diecezją, zarówno spraw dotyczących kapłanów jak i wiernych świeckich[745];

– wypowiadanie się w sprawach życia kapłańskiego – ważniejszych kwestii odnośnie świętości życia, wiedzy teologicznej oraz innych potrzeb prezbiterów; uświęcania i religijnej formacji wiernych; ogólnego zarządu diecezji pod kątem kapłańskiego posługiwania podejmowanego dla dobra całej wspólnoty kościelnej[746];

– nakaz wysłuchania przez biskupa rady w sytuacji wydawania statutów ogólnych dla wszystkich dekanatów; mianowania dziekana; obsadzania stanowisk w kurii diecezjalnej; przygotowywania synodu diecezjalnego i opracowania jego statutów oraz zasięganie porad w sprawach związanych z tematyką przygotowywanych listów pasterskich[747].

Biskup diecezjalny miał też obowiązek troski o to, by rada kapłańska przygotowała własne statuty uwzględniające wskazania Stolicy Apostolskie i konferencji biskupów, które miały potem uzyskać jego zatwierdzenie. Statuty winny określać skład rady, tryb powoływania jej członków, czas trwania kadencji, regulamin wyborów, częstotliwość zebrań i inne szczegółowe problemy jej funkcjonowania. W odniesieniu do pozostałych rad diecezjalnych i kapituły katedralnej, w myśl przepisów ustawodawstwa posoborowego, rada kapłańska zajmowała uprzywilejowaną pozycję i został jej przyznany tytuł i funkcje senatu biskupa[748].

Tak ważnej dla Kościoła partykularnego instytucji nie mogło zabraknąć w nowo utworzonej diecezji koszalińsko kołobrzeskiej. Dlatego po objęciu w niej rządów biskup

---

[744] Por. ES art. 21 § 2 i 3, s 149 oraz art. 8, s. 142-143.
[745] Por. ORK nr 8, s. 40-41.
[746] Por. EI nr 203 b, s. 503.
[747] Por. *tamże*, nr 186, s. 493, nr 187, s. 494, nr 200, s. 501, nr 164 s. 482, nr 60, s. 431. Na temat kompetencji rady kapłańskiej w świetle ustawodawstwa posoborowego informacje podają: J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada…*, dz. cyt., s. 69-70; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 231-232; T. PAWLUK, *Struktura Rady…*, dz. cyt., s. 497; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 295-298.
[748] Por. ES art. 15 § 1, s. 146, art. 21 § 2 i 3, s 149 oraz art. 8, s. 142-143; ORK nr 10, s. 43-44 oraz Conclusiones I a, b i II, s. 45-46; EI nr 203 b i d, s. 503-504; M. FĄKA, *Rada Kapłańska nowym senatem…*, dz. cyt., s. 64-68; T. PAWLUK, *Struktura Rady…*, dz. cyt., s. 498-499; SZTAFROWSKI, s. 109; W. WÓJCIK, *Rozwój instytucji Rad…*, dz. cyt., s. 446.

Ignacy Jeż podjął działania zmierzające do utworzenia rady kapłańskiej. Zagadnienie to było omawiane w czasie pierwszych spotkań konsulty diecezjalnej[749]. Materiałem do dyskusji i pracy dla konsultorów były przepisy dotyczące rady kapłańskiej wydane przez biskupa Wilhelma Plutę: regulamin wyborów i statuty rady[750].

Ostatecznie, w październiku 1973 roku został wypracowany i przesłany do każdego kościoła parafialnego i samodzielnej placówki duszpasterskiej *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*[751]. Składał się z dwóch części: *Założenia ogólne* i *Zasady szczegółowe*, które określały skład rady i sposób wyborów jej członków[752]. Bierne i czynne prawo wyborcze przyznano wszystkim kapłanom diecezjalnym i zakonnym, którzy pełnili funkcje powierzone im przez ordynariusza (administrator, wikariusz, nauczyciel religii, kapelan szpitalny, kapelan domu zakonnego) lub posiadali dekret przejścia na emeryturę. Rada kapłańska miała liczyć 30 członków, w tym 20 pochodzących z wyboru oraz 10 z nominacji biskupa[753]. Wybory do rady miały odbyć się w trzech rejonach (Słupsk, Koszalin i Szczecinek) w czasie Adwentu, przy okazji kursu *Pomocników Maryi*. Diecezjalni elektorzy mieli wybrać 11 członków spośród proboszczów i 3 członków spośród wikariuszy. Elektorzy zakonni mieli wybrać spośród siebie 6 członków, według klucza: filipini, chrystusowcy, franciszkanie i kapucyni – dwóch, misjonarze Świętej Rodziny, oblaci, redemptoryści i zmartwychwstańcy – dwóch, salezjanie – dwóch[754].

Według *Zasad szczegółowych,* jednostopniowym wyborom miał przewodniczyć dziekan rejonowy lub dziekan miejsca wyborów, któremu w liczeniu głosów mieli pomagać dwaj skrutatorzy – najmłodsi latami święceń proboszczowie z dekanatu. Pierwszym zadaniem przewodniczącego było określenie, którzy kapłani w rejonie posiadają prawa wyborcze, a następnie rozdanie im kart do głosowania. W tajnym głosowaniu kapłani mieli wpisać na kartę imię i nazwisko kapłana, na którego oddają

[749] Por. I. JEŻ, *Księża Konsultorzy…*, dz. cyt.; DULLAK, s. 112-113; *Kronika z działalności Ks. Bpa Ordynariusza i Kurii Biskupiej, maj-lipiec…*, dz. cyt., s. 59; *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza za I – IV br…*, dz. cyt., s. 30.

[750] Por. W. PLUTA, *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji gorzowskiej – Wybór elektorów*, B2-12/69, 12.04.1969, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; TENŻE, *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji gorzowskiej – Część II Wybór Członków Rady Kapłańskiej*, 19.05.1969, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; TENŻE, Statut *Rady Kapłańskiej Diecezji Gorzowskiej*, D1-6/72, 6.08.1969, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

[751] *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, E5-1/73, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

[752] Por. *tamże*.

[753] Por. *tamże*, część I, nr 1-2.

[754] Por. *tamże*, część I, nr 3-5. Według regulaminu, przez proboszcza rozumiano każdego z księży posiadającego dekret ordynariusza dający mu pełne prawa proboszczowskie, nawet jeśli mu nie przysługiwał ściśle tytuł proboszcza. Przez wikariusza rozumiano księdza posiadającego dekret wikariusza współpracownika.

swój głos[755]. Do wyboru radnego wystarczała zwyczajna większość głosów, w przypadku równej ilości głosów przypadających na jednego kapłana należało powtórzyć głosowanie, oddając głosy na jednego z dwóch kandydatów[756]. W sytuacji uzasadnionej przyczyny, kapłan posiadający prawo wyborcze mógł przekazać na piśmie upoważnienie do głosowania innemu kapłanowi, który głosowałby za niego. Każdy z głosujących mógł przyjąć jedno takie upoważnienie, które zgłaszał na początku zebrania wyborczego. Sprawy sporne należało rozstrzygać według norm kan. 160-178 KPK[757]. Z przeprowadzonych wyborów protokół miał sporządzić notariusz miejscowego dekanatu, umieszczając w nim imiona i nazwiska kapłanów wybranych do rady. Protokół podpisany przez przewodniczącego, notariusza i dwóch skrutatorów należało przesłać do kurii biskupiej. Ostatni aktem wyborów miało być zatwierdzenie ich wyników przez biskupa diecezjalnego[758].

Pierwsze wybory do rady kapłańskiej odbywały się w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej od 10 do 12 grudnia 1973 roku. W myśl omówionego powyżej regulaminu, w wyborach przeprowadzonych w trzech rejonach (Koszalin, Słupsk i Szczecinek) wybrano 11 księży proboszczów diecezjalnych, 3 księży wikariuszy diecezjalnych oraz 6 kapłanów ze zgromadzeń zakonnych[759]. Ostateczny kształt rady kapłańskiej określił biskup Ignacy Jeż dekretem z 4 lutego 1974 roku, którym zatwierdził dwudziestu członków wybranych w rejonach i mianował dalszych dziewięciu. W gremium tym z wyboru zasiedli następujący księża: z rejonu Koszalin – Józef Słomski, Andrzej Krupczyński, Jan Borzyszkowski, Kazimierz Witczak, Edward Zieliński COr, Stefan Malandy OFMConv; z rejonu Słupsk – Ryszard Król, Alfred Osipowicz, Jan Klepa, Marian Dziemianko, Edward Kołodziejczyk, Stanisław Jezierski SDB, Stanisław Jankowiak SDB; z rejonu Szczecinek – Ryszard Teinert, Jan Jonasz, Edmund Radtke, Tadeusz Cyris, Jan Strzelecki, Henryk Worsowicz CR, Stanisław Suwała CR. Z nominacji biskupa w radzie znaleźli się księża: Józef Jarnicki, Piotr Mielczarek OFMConv, Wiktor Panecki, Bernard Mielcarzewicz, Ryszard Kierzkowski, Teodozy Komarczewski, Romuald Kunicki, Stanisław Goryński, Edmund

[755] Por. *tamże*, część II, nr 1-2.
[756] Por. *tamże*, część II, nr 3.
[757] Por. *tamże*, część II, nr 4-5.
[758] Por. *tamże*, część II, nr 6-7.
[759] Por. J. JARNICKI, *Protokół z wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 9.01.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 34; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 561; DULLAK, s. 113-114; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 24; *Kronika działalności Ks. Biskupa Ordynariusza i…*, dz. cyt., s. 28.

Koza[760]. Ponadto, w dekrecie wskazano podstawę prawną podjętej decyzji, którą były przepisy wspominanego powyżej ustawodawstwa posoborowego. Znalazło się w nim także stwierdzenie, iż rada będzie pracować zgodnie ze statutem, który będzie przedmiotem dyskusji rady na pierwszym posiedzeniu[761].

Inauguracyjne posiedzenie rady kapłańskiej zostało zwołane przez biskupa Jeża na 25 lutego 1974 roku[762]. Odbyło się ono w siedzibie kurii biskupiej, gdzie zgromadzili się wszyscy członkowie rady pod przewodnictwem pasterza diecezji. Po słowach powitania, ksiądz Bernard Mielcarzewicz odczytał dekret erekcyjny rady kapłańskiej, a biskup Ignacy wręczył zebranym dekrety nominacyjne. Następnie odbyły się tajne wybory, w których wybrano na sekretarza rady księdza Andrzeja Krupczyńskiego, a na jego zastępców – księży Romualda Kunickiego i Edmunda Radtke. Kolejnym punktem programu były referaty: księdza Jarnickiego na temat przepisów dotyczących rady kapłańskiej wydawanych od Soboru Watykańskiego II, w szczególności odnośnie jej powoływania, głosu doradczego i kompetencji oraz biskupa Jeża dotyczący zadań i celów rady kapłańskiej oraz sposobów jej działania, a także jej przyszłych statutów. Zarysowane problemy zostały podjęte w dyskusji przez członków rady. Ostatecznie podjęto decyzje, by z posiedzeń rady sporządzać komunikat dla ogółu kapłanów. Powołano również komisje zajmującą się uposażeniem wikariuszy oraz przygotowującą zarządzenie o egzaminach wikariuszowskich i proboszczowskich. Decyzją rady, jej sekretariat miał także przygotować projekt statutów rady. Kolejne spotkanie miało odbyć się w jeden z poniedziałków września lub października[763]. Zgodnie z powziętym postanowieniem, 12 marca 1974 roku został wystosowany specjalny *Komunikat Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do kapłanów*, zawierający najważniejsze informacje z przebiegu obrad[764].

---

[760] Por. I JEŻ, *Dekret erekcji Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/74, 4.02.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; drukiem: KKWD 2(1974) nr 4, s. 110-111, KKWD 2(1974) nr 5, s. 130-131; *Okólnik* nr 2/74, 20.03.1974, pkt 3; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 24; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137; TENŻE, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 144. Warto zauważyć rozbieżność dotyczącą terminu wyborów do rady kapłańskiej. W protokole z ich przeprowadzenia podano 10-12 grudnia, a w dekrecie erygującym radę 11-13 grudnia, por. J. JARNICKI, *Protokół z wyborów do Rady Kapłańskiej…*, dz. cyt.; I JEŻ, *Dekret erekcji Rady Kapłańskiej…*, dz. cyt.

[761] Por. *tamże*; DULLAK, s. 114.

[762] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie na pierwsze posiedzenie Rady kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w dniu 25.02.1974*, E5-1/74, 12.02.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana oraz Kurii Biskupiej w roku 1974…*, dz. cyt., s. 14; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 25.

[763] Por. A. KRUPCZYŃSKI, *Protokół inauguracyjnego posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 25 lutego 1974 r.*, 6.03.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; DULLAK, s. 114-115; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 25; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 2(1974) nr 5, s. 147.

[764] A. KRUPCZYŃSKI, *Komunikat Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do kapłanów*, 12.03.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Przez pierwsze trzy kadencje zadania, sposób działania, strukturę i inne szczegółowe zagadnienia dotyczące rady kapłańskiej określał *Statut Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – uchwalony dn. 21.XI.1974 r. i zatwierdzony przez Ks. Bpa Ordynariusza*[765]. We wprowadzeniu dokumentu określono radę kapłańską jako reprezentację prezbiterium, która utrzymuje stały kontakt między ordynariuszem a kapłanami w diecezji oraz organ doradczy biskupa w sprawach dotyczących dobra diecezji, w szczególności odnośnie spraw związanych z posługą i życiem duchownych. Stwierdzono również, że na czele rady stoi biskup ordynariusz, zaś biskup pomocniczy zastępuje go z urzędu w kierowaniu nią i jest jej promotorem[766]. Do zadań tego grona zaliczono wspieranie ordynariusza radą i wypowiadanie opinii będących wyrazem troski i zainteresowania prezbiterium. Wśród szczegółowych zadań rady statut wymienia: poświęcanie uwagi duchowemu poziomowi kapłanów i środkom jego podnoszenia; proponowanie sposobów dokształcania kapłanów; wypowiadanie się w sprawie karności kapłanów; analizowanie sytuacji materialnej kapłanów i wyrównywanie różnic w tej dziedzinie; podejmowanie troski nad problemem współżycia i współpracy kapłanów w parafii, dekanacie, instytucjach diecezjalnych oraz budowanie wspólnoty kapłańskiej; poświęcanie uwagi budzeniu i rozwijaniu powołań; wysuwanie sugestii pod adresem WPK odnośnie losu kapłanów chorych i w stanie spoczynku.[767].

Kolejne punkty statutu stanowiły, iż rada odbywa zwyczajne posiedzenia raz do roku, zaś nadzwyczajne może zwoływać biskup ordynariusz z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/3 członków rady. Posiedzenia miał przygotowywać sekretariat, który, w porozumieniu z ordynariuszem, ustalał termin, tematy i porządek obrad. Przynajmniej z 14-dniowym wyprzedzeniem powiadamiał o spotkaniu członków rady, którzy mieli obowiązek uczestniczyć zarówno w zebraniach zwyczajnych jak i nadzwyczajnych[768]. Przepisy stanowiły także, iż przebieg obrad jest objęty tajemnicą naturalną, która miała zapewnić, by nie naruszono niczyjego dobrego imienia. Członkowie rady mieli prawo, zachowując właściwą dyskrecję, informować kapłanów o tematyce posiedzeń, jednak bez ujawniania nazwisk osób wypowiadających poszczególne opinie. Decyzje rady miały zapadać bezwzględną większością głosów, zasadniczo w głosowaniach tajnych.

[765] *Statut Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – uchwalony dn. 21.XI.1974 r. i zatwierdzony przez Ks. Bpa Ordynariusza*, E5-5/74, 21.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.
[766] Por. *tamże*, I, nr 1-2.
[767] Por. *tamże*, I, nr 3.
[768] Por. *tamże*, II, nr 4-7. Wobec nieobecności 1/3 członków rady do ważnego jej działania należało sprawdzić, czy wszyscy zostali wezwani prawidłowo.

Głosy mieli przeliczać najmłodsi święceniami członkowie rady. Po uzgodnieniu z biskupem ordynariuszem, wolno było zaprosić na posiedzenie kapłana spoza rady, który miał obowiązek zachowania tajemnicy odnośnie przebiegu obrad oraz nie miał prawa udziału w głosowaniach[769]. Statut podkreślał także, iż propozycje rady przedstawiane ordynariuszowi miały jedynie walor doradczy. W przypadku gdy zostałyby przez niego zatwierdzone, nabierają mocy prawnej i wchodzą w życie w sposób i w terminie określony przez biskupa[770].

Kolejne punkty statutu dotyczyły sekretariatu rady, w skład którego wchodził sekretarz i dwóch innych kapłanów, wybranych przez pozostałych członków i mianowanych na ich wniosek przez biskupa ordynariusza. Siedzibą sekretariatu miała być kuria biskupia, gdzie również przechowywano jego akta. Zadaniem sekretariatu było przyjmowanie i porządkowanie wniosków nadsyłanych przez kapłanów oraz składanych przez członków rady do rozpatrzenia, a także sporządzanie komunikatu dotyczącego tematyki obrad danego posiedzenia. Sekretarz lub jego zastępca miał obowiązek sporządzenie protokołu zebrania, który rada otrzymywała do zatwierdzenia na kolejnym posiedzeniu[771]. Statut przewidywał także możliwość powołania dla rozpatrzenia szczegółowych zagadnień specjalnych komisji, złożonych z przewodniczącego wybranego przez radę i co najmniej dwóch członków, z możliwością włączenia do pracy kapłanów spoza rady w charakterze rzeczoznawców. Z przeprowadzonej pracy komisja miała przedstawić biskupowi ordynariuszowi pisemny wniosek, który dalej winien być przekazany radzie. Gdyby członkowie komisji w czasie swoich obrad nie doszli do jednomyślności, mieli obowiązek zaznaczyć różnicę swych zdań we wniosku. Rada miała prawo przekazać komisji ponowne opracowanie określonej sprawy według własnych zaleceń[772]. Ostatnie punkty statutu stanowiły, iż jego normy mają charakter tymczasowy i obowiązują trzy lata, podobnie jak kadencja rady. W przypadku śmierci członka rady, jego rezygnacji przyjętej przez ordynariusza lub pozbawienia członkostwa na skutek dwukrotnej nieusprawiedliwionej nieobecności na posiedzeniu rady lub komisji, nowego członka miał prawo mianować biskup ordynariusz[773].

[769] Por. *tamże*, II, nr 8-10.
[770] Por. *tamże*, II, nr 11.
[771] Por. *tamże*, II, nr 12-14.
[772] Por. *tamże*, II, nr 15-17.
[773] Por. *tamże*, II, nr 18-19.

Rada kapłańska diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej pierwszej kadencji odbyła, oprócz inauguracyjnego, jeszcze trzy posiedzenia: 21 listopada 1974 roku[774], 9 grudnia 1975 roklu [775] oraz 29 listopada 1976 roku[776].

[774] Por. A. KRUPCZYŃSKI, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej Diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 21 listopada 1974 r.*, E5-4/74, 4.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana oraz Kurii Biskupiej w roku 1974…*, dz. cyt., s. 21; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 33. Przebieg posiedzenia opisuje protokół sporządzony przez sekretarza rady: Najważniejsza część obrad była poświęcona dyskusji nad projektem statutów rady, które, po uwzględnieniu zgłaszanych poprawek, zostały jednogłośnie przyjęte. Wobec braku przygotowania przez wcześniej wyłonione komisje dokumentów związanych z wzajemnymi relacjami proboszczów i wikariuszy oraz z egzaminami proboszczowskimi i wikariuszowskimi, podjęto decyzję o dalszych pracach nad tymi przepisami przez zainteresowane osoby. W drugiej części obrad biskup Jeż wygłosił referat *Mądrość i świętość w życiu kapłanów naszej diecezji*. W wyniku dyskusji nad wystąpieniem zdecydowano, by w dekanatach wybrano na próbę ojców duchownych, których zadaniem będzie zorganizowanie dni skupienia. Ostatnią część obrad poświęcono zagadnieniom finansów diecezji. W związku z podejmowanymi w sferze budowlanej inwestycjami, rada uchwaliła specjalną *Odezwę Rady Kapłańskiej* do kapłanów. W dokumencie tym, zwróciła się do duchownych z trzema prośbami. Po pierwsze, kapłani mieli zachęcać wiernych do składnia ofiar na tacę w pierwszą niedzielę miesiąca przeznaczoną na cele diecezjalne oraz przekazywać je sumiennie w całości do kasy kurii biskupiej. Po drugie, księża zachęcani byli do dobrowolnego przyjmowania stypendiów mszalnych na potrzeby misji oraz diecezji, nie tylko w ilości rozprowadzanej przez kurię biskupa za pośrednictwem dziekanów. Po trzecie, kapłani zachęcani byli do składania dobrowolnej dziesięciny z ofiar otrzymywanych w czasie wizyty duszpasterskiej, czyli kolędy. Powstały w ten sposób fundusz przeznaczony na cele diecezjalne miał być zarządzany przez komisję rady kapłańskiej pod nadzorem biskupa ordynariusza por. A. KRUPCZYŃSKI, *Protokół posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – Koszalin dnia 21 listopada 1974 r.*, 30.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Okólnik* nr 8/75, 24.11.1975, pkt 5; A. KRUPCZYŃSKI, M. SUBOCZ, *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 3(1975) nr 1, s. 25-26; A. KRUPCZYŃSKI I INNI, *Odezwa Rady Kapłańskiej*, E5-6/74, 21.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Okólnik* nr 8/75, 24.11.1975, pkt 5; A. KRUPCZYŃSKI, *Komunikat Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do kapłanów*, E5-7/74, 2.12.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

[775] Trzecie posiedzenie rady kapłańskiej diecezji koszalińsko kołobrzeskiej zostało zaplanowane na 2 grudnia, jednak ostatecznie odbyło się 9 grudnia 1975 roku, por. A. KRUPCZYŃSKI, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej Diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 2 grudnia 1975 r.*, E5-2/75, 19.11.1975, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; A. KRUPCZYŃSKI, *Pismo dotyczące zmiany terminu posiedzenia Rady Kapłańskiej na 9 grudnia 1975 r.*, E5-4/75, 20.11.1975, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Sufragana w miesiącach lipiec…*, dz. cyt., s. 17. Przebieg posiedzenia opisuje protokół sporządzony przez sekretarza rady: Pierwszym punktem obrad była dyskusja nad projektem zarządzenia dotyczącego relacji i współpracy proboszcza i wikariusza. Ustalono, że projekt wraz z wnioskami rady zostanie poddany opinii kapłanów i dopiero później zostanie ogłoszony jako obowiązujący. Kolejnym tematem była kwestia egzaminów wikariuszowskich oraz kształcenie księży. W dyskusji ustalono, że potrzebne jest nowe zarządzenie dotyczące egzaminów oraz podano kilka propozycji, które winny być w nim zawarte. Ważnym punktem było przedstawienie stanu funduszu z dziesięciny kolędowej, który został przeznaczony na remontowane czy nowo budowane kościoły i plebanie. Podjęto również szereg szczegółowych zagadnienie jak: binowanie i trynowanie Mszy świętych, zakaz udziału księży w zebraniach o charakterze niekościelnym bez zgody biskupa, problem braków personalnych w diecezji i wysyłania księży na studia, instrukcja dotycząca odpoczynku księży pracujących w duszpasterstwie oraz przygotowania do małżeństwa, por. A. KRUPCZYŃSKI, *Protokół posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 9 grudnia 1975 r.*, 28.11.1976, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; TENŻE, *Komunikat Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/76, 23.01.1976, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

[776] Por. A. KRUPCZYŃSKI, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej Diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 29 listopada 1976 r.*, E5-5/76, 15.11.1976, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 52; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza czerwiec-listopad 1976 r.*, KKWD 4(1976) nr 12, s. 355. Przebieg posiedzenia opisuje protokół sporządzony przez sekretarza rady: Zebranie rozpoczęło się od wystąpienia biskupa Jeża dotyczącego życia wewnętrznego kapłanów. Poinformował on zebranych o konieczności powołania w każdym dekanacie ojca duchownego, który ma obowiązek podejmowania współpracy z diecezjalnym ojcem duchownym. Na to stanowisko został mianowany ksiądz Zenon Świątkowski. Następnie członkowie rady przeprowadzili dyskusję nad projektem przepisów dotyczących egzaminów wikariuszowskich i zdecydowali, by w tej sprawie powołać specjalną komisję, której zadaniem miało być wypracowanie ostatecznego tekstu rozporządzenia. Kolejnym tematem było zarządzenie dotyczące relacji proboszcza i wikariusza, którego projekt uczestnicy obrad przyjęli w głosowaniu. Ponadto, w czasie posiedzenia rady ustalono, że zasady odnośnie dziesięciny z ofiar składanych podczas kolędy w kolejnym roku nie ulegną zmianie, a także, że na kolejną kadencję rada kapłańska pozostanie w dotychczasowym składzie, a zostaną jedynie uzupełnione miejsca wakujące, por. E. RADTKE, *Protokół z dorocznego zwyczajnego*

Pierwsza kadencja rady kapłańskiej upłynęła 4 lutego 1977 roku. Tego dnia biskup Jeż podjął decyzję o jej przedłużeniu na kolejne trzy lata. Jednocześnie, poprzez nominacje, uzupełnił skład gremium o brakujących członków. W radzie kapłańskiej drugiej kadencji zasiedli następujący księża: z rejonu Koszalin (z wyboru i nominacji) – Józef Słomski, Jan Borzyszkowski, Piotr Krupa, Antoni Czernuszewicz, Edward Zieliński COr, Stefan Malandy OFMConv; z rejonu Słupsk (z wyboru i nominacji) – Ryszard Król, Alfred Osipowicz, Ryszard Teinert, Jan Strzelecki, Marian Dziemianko, Andrzej Krupczyński, Stanisław Jezierski SDB, Stanisław Jankowiak SDB; z rejonu Szczecinek (z wyboru i nominacji) – Stanisław Goryński, Jan Jonasz, Edmund Radtke, Tadeusz Cyris, Romuald Kunicki, Edmund Koza, Henryk Worsowicz CR, Stanisław Suwała CR; oraz z nominacji – Józef Jarnicki, Piotr Mielczarek OFMConv, Wiktor Panecki, Bernard Mielcarzewicz, Ryszard Kierzkowski, Edward Kołodziejczyk[777].

Rada kapłańska drugiej kadencji odbyła zaledwie dwa posiedzenia: 14 marca 1978 roku[778] oraz 7 marca 1979 roku[779].

---

posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej odbytej 29 listopada 1976 r., Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 52-53; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 4(1976) nr 12, s. 356-357, *Komunikat z dorocznego zwyczajnego posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK. Przyjęty tekst rozporządzenia dotyczącego kursu posoborowego i egzaminów wikariuszowskich został opublikowany w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 7/77, 7.10.1977, pkt 5.

[777] I. JEŻ, *Przedłużenie kadencji Rady Kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, E5-1/77, 4.02.1977, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; drukiem: KKWD 5(1977) nr 3, s. 72-74; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 145.

[778] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 70; *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza i Ks. Bpa Pomocniczego – styczeń-lipiec 1978 r.*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 291. Przebieg posiedzenia opisuje protokół sporządzony przez sekretarza rady: Rozpoczęło je wystąpienie biskupa Jeża, który przypomniał dotychczasowe osiągnięcia rady i podkreślił, że rada drugiej kadencji pochodzi w zasadzie z nominacji biskupa, zaś w przyszłości należy opierać się również na wyborach. Biskup Ignacy przypomniał, że inicjatywa zwoływania rady oraz ustalenie przebiegu posiedzeń należy do sekretariatu i promotora rady – biskupa sufragana. Następnie omówiono wprowadzone zasady egzaminów wikariuszowskich i posoborowego kursu dla młodych księży, a także przygotowywane zarządzenie dotyczące egzaminów proboszczowskich. Kolejno podjęto dyskusję nad ostateczną wersją *Ordynacji o zasadach współżycia proboszcza i wikariusza*, która miała być wprowadzona eksperymentalnie na 3 lata. W dalszej części obrad członkowie poruszyli kilka szczegółowych zagadnień: problem znieczulicy duszpasterskiej i opieszałości kapłanów w załatwianiu spraw urzędowych, zasady wynagrodzenia katechetów, uruchomienie Diecezjalnego Domu Rekolekcyjnego w Złocieńcu oraz problem stanu materialnego diecezji, por. A. KRUPCZYŃSKI, *Protokół posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – Koszalin, 14 marca 1978 r.*, 6.03.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 70; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 119-120.

[779] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 7 marca 1979 r.*, E5-1/79, 19.02.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Czynności Biskupa Ordynariusza i Biskupa Pomocniczego – styczeń-marzec 1979 r.*, KKWD 7(1979) nr 5, s. 141; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 82. Przebieg posiedzenia opisuje protokół sporządzony przez sekretarza rady: Spotkanie rozpoczęło nabożeństwo słowa Bożego. W słowie wstępnym biskup Jeż poruszył kwestię promotora rady i jej sekretariatu, a także ich wzajemnych relacji. Następnie zebrani zajęli się analizą ankiety episkopatu Polski odnośnie rad kapłańskich. Kolejnym punktem obrad była dyskusja nad projektem zarządzenia dotyczącego egzaminów proboszczowskich, w wyniku której zlecono komisji do spraw egzaminów ostateczne opracowanie regulaminu. W dalszej części uczestnicy spotkania poruszyli kilka szczegółowych zagadnień: podział funduszu z dziesięciny na potrzeby budujących się kościołów, plebanii i innych obiektów sakralnych; uzyskanie zgody na budowę seminarium duchownego, problem powołań kapłańskich, rozprowadzanie cegiełek na potrzeby budujących się nowych kościołów, problem placówek niesamowystarczalnych. Na zakończenie obrad biskup Ignacy przypomniał o zakończeniu

W związku z zakończeniem drugiej kadencji rady kapłańskiej, 7 grudnia 1979 roku biskup Ignacy Jeż wydał specjalny komunikat, w którym poinformował, że przedłuża jej działanie aż do czasu przeprowadzenia nowych wyborów. Podziękował także członkom rady za wszystkie dokonania i osiągnięcia, zapowiedział, że wybory zostaną przeprowadzone w czasie spotkań kolędowych w dekanatach oraz podał kilka zasad, według których miały być one przeprowadzone[780]. Szczegółowe zasady wyborów biskup określił w wydanym 28 stycznia 1980 roku *Regulaminie wyborów do Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej na III kadencję jej istnienia*[781]. Bierne i czynne prawo wyborcze zostało w nim przyznane wszystkim kapłanom diecezjalnym i zakonnym, którzy pełnili funkcje duszpasterskie powierzone im przez ordynariusza lub posiadali dekret przejścia na emeryturę[782]. Kapłani w każdym dekanacie mieli wybrać jednego członka rady spośród proboszczów diecezjalnych należących do dekanatu. Jeśli pracowało w nim co najmniej trzech wikariuszy, należało wybrać dodatkowo członka rady spośród tej grupy księży. Podobnie, jeśli było w nim co najmniej trzech kapłanów zakonnych, należało spośród nich wybrać członka rady[783]. Kolejne punkty regulaminu precyzowały sposób dokonania wyboru członków rady w dekanacie. Miały się one rozpocząć od stwierdzenia przez dziekana, którzy z kapłanów posiadają prawo wyborcze. Następnie w tajnym głosowaniu kapłani mieli wpisywać, na kartkach przygotowanych i opieczętowanych przez dziekana, nazwiska i imiona księży. Drugie głosowanie miało wyłonić już kandydatów do rady. Do dokonania wyboru wymagana była większość zwyczajna, czyli względna. Gdyby dwóch kandydatów uzyskało jednakową ilość głosów, należało przeprowadzić dodatkowe głosowanie na jednego z nich[784]. Wyborom miał przewodniczyć dziekan lub wicedziekan, w liczeniu głosów

kadencji rady i konieczności przeprowadzenia wyborów, których termin winien ustalić sekretariat w porozumieniu z promotorem, por. E. RADTKE, *Protokół z dorocznego zwyczajnego posiedzenia Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej odbytej 7 marca 1979 r.*, 3.09.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 82; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Diecezjalnej Rady Kapłańskiej*, KKWD 7(1979) nr 4, s. 122-124; E. RADTKE, *Komunikat z posiedzenia Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

[780] Por. I. JEŻ, *Komunikat w sprawie Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 7.12.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 1, s 12. Wśród osiągnięć rady biskup wymienił: propozycję ordynacji, czyli zasad współżycia proboszcza i wikariusza, nowy system egzaminów wikariuszowskich, projekt zasad egzaminów proboszczowskich, decyzje odnośnie dziesięciny składanej z ofiar kolędowych, sprawy emerytalne księży.

[781] I. JEŻ, *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej na III kadencję jej istnienia*, E5-1/80, 28.01.1980, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

[782] Por. *tamże*, nr 1 i 3. Według regulaminu przez proboszcza rozumiano każdego z księży posiadającego dekret ordynariusza dający mu pełne prawa proboszczowskie, nawet jeśli mu nie przysługiwał ściśle tytuł proboszcza. Przez wikariusza rozumiano księdza posiadającego dekret wikariusza współpracownika.

[783] Por. *tamże*, nr 2.

[784] Por. *tamże*, nr 4-5.

mieli pomagać skrutatorzy, którymi winni być dwaj najmłodsi latami święceń proboszczowie. Z przebiegu wyborów notariusz miał sporządzić protokół, który powinien potwierdzić swoim podpisem obecny na spotkaniu kolędowym biskup[785].

Ostatecznie, wybory do rady kapłańskiej trzeciej kadencji zostały przeprowadzone w czasie konferencji dekanalnych wiosną 1980 roku. Ich wyniki biskup Ignacy zatwierdził specjalnym dekretem z 18 listopada 1980 roku, w którym również wskazał członków ze swojej nominacji. W myśl tego dokumentu z wyboru w radzie zasiedli z poszczególnych dekanatów następujący księża: Barwice – Henryk Jendryczka SDB, Kazimierz Karpiński, Andrzej Kotlarek; Białogard – Kazimierz Bochenek, Krzysztof Ziemnicki; Bytów – Alojzy Machay COr, Julian Wójtowicz; Czarne – Marian Kopeć; Człuchów – Antoni Ciemięga SDB, Henryk Klein, Szczepan Kopacz; Darłowo – Bolesław Czapor; Drawsko Pomorskie – Henryk Młoczkowski CR, Tadeusz Piasecki; Kołobrzeg – Ryszard Baran, Edward Kołodziejczyk, Mikołaj Walczak OFMConv; Koszalin Północ – Kazimierz Bednarski, Andrzej Sujka OFMConv; Koszalin Południe – Józef Potyrała; Lębork – Henryk Kaźmierczak, Klaudiusz Dębski OFMConv; Łeba – Antoni Duszyk, Józef Przybycki OMI; Łupawa – Zbigniew Klamann, Arkadiusz Dąbrowski; Miastko – Włodzimierz Rogowicz; Mirosławiec – Eugeniusz Mackowicz; Sławno – Józef Piszczan, Stanisław Smuniewski SDB; Słupsk – Michał Kłoda SDB, Józef Pietras, Jerzy Sikora; Szczecinek – Edmund Koland, Stanisław Mróz CSSR, Andrzej Targosz; Świdwin – Kazimierz Tomasiewicz; Wałcz – Józef Domińczak, Stefan Kieliński SDB, Stanisław Szczepan; Złotów – Eugeniusz Trybyszewski MSF, Jan Wicha. Z nominacji biskupa w radzie zasiedli następujący księża: Józef Jarnicki, Piotr Mielczarek OFMConv, Wiktor Panecki, Ryszard Kierzkowski i Jan Guzowski. Przedstawicielem księży emerytów był Zygmunt Młynarek[786].

[785] Por. *tamże*, nr 6-8.
[786] I. JEŻ, *Dekret zatwierdzający nowych członków Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, E5-3/80, 18.11.1980, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Rada kapłańska trzeciej kadencji odbyła w sumie cztery posiedzenia: 19 listopada 1980 roku[787], 17 listopada 1981 roku[788], 25 października 1983 roku[789] oraz 7 listopada 1984 roku[790]. Na zakończenie posiedzenia, które odbyło się 25 października 1983 roku, biskup Jeż poinformował, że z nową kadencją rady wejdą w życie przepisy nowego Kodeksu prawa kanonicznego i do czasu wyboru nowej rady przedłużył jej kadencję w dotychczasowym składzie[791].

---

[787] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 101; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc listopad 1980 r.*, KKWD 9(1981) nr 1, s. 17. Przebieg posiedzenia opisuje ojciec Piotr Mielczarek OFMConv: Spotkanie rozpoczęło się od nauki ascetycznej oraz wystąpienia biskupa Jeża, który podsumował osiągnięcia rady pierwszej i drugiej kadencji. Następnie biskup Werno, jako protektor rady, zapoznał zebranych z jej statutem. Zaproponował także skład sekretariatu rady, z sekretarzem księdzem Kazimierzem Bednarskim i członkami – księżmi: Edwardem Kołodziejczykiem i Andrzejem Kotlarkiem, których zebrani jednomyślnie poparli w tajnym głosowaniu. Zasadniczą częścią spotkania było przedłożenie i omówienie spraw emerytur dla księży przeniesionych w stan spoczynku, wypłacanych zapomóg dla księży chorych i potrzebujących oraz podniesienia składek na fundusz Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej. Na zakończenie spotkania poruszono aktualne problemy z życia diecezji oraz kwestie duszpasterstwa rodzin, por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Diecezjalnej Rady Kapłańskiej*, KKWD 8(1980) nr 11, s. 351-352.

[788] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 17 listopada 1981 r.*, E5-1/81, 29.10.1981, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc listopad-grudzień 1981 r.*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 223. Przebieg posiedzenia opisuje ojciec Piotr Mielczarek OFMConv: Spotkanie rozpoczęło się od modlitwy i nauki ascetycznej biskupa Ignacego. Kolejno głos zabrał animator rady, biskup Werno, który wygłosił referat *Zadania Rady kapłańskiej w aktualnej sytuacji diecezji* oraz biskup Jeż, który przedstawił wykład *Rada Kapłańska a Program Duszpasterski na rok 1981/1982*, nad którymi członkowie rady przeprowadzili obszerną dyskusję. Zebrani podjęli także w głosowaniu decyzję o przeznaczeniu dziesięciny na potrzebę budowy seminarium oraz zmienili jeden z zapisów *Ordynacji* mówiący o pokrywaniu kosztów przeprowadzki wikariusza z kasy parafialnej parafii, do której zostaje przeniesiony. Obrady zakończyły wolne wnioski i wspólna modlitwa, por. *Okólnik nr* 1/82, 18.01.1982, pkt 3; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 9(1981) nr 12, s. 381-382.

[789] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 25 października 1983 r.*, E5-1/83, 10.10.1983, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 148; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza od 1 lipca do 31 grudnia 1983 r.*, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 15; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Sufragana za miesiące: lipiec-grudzień 1983 r.*, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 21. Przebieg posiedzenia opisuje protokół sporządzony przez sekretarza rady: W pierwszej części obrad zebrani omówili zaproponowane przez komisję rady propozycje dotyczące egzaminów proboszczowskich, trybu i sposobu jego przeprowadzania. Następnie podjęli zagadnienie trudności finansowych diecezji związanych z budową seminarium i nowych kościołów oraz poszukiwali możliwości zaradzenia tym kłopotom. Ostatnim z omawianych tematów była kwestia granic dekanatów, por. T. WERNO, K. BEDNARSKI, *Sprawozdanie z posiedzenia Rady Kapłańskiej z dnia 25 października 1983 r.*, 10.11.1983, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; drukiem: KKWD 11(1983) nr 11-12, s. 360-363; *Okólnik nr* 7/83, 28.12.1983, pkt. 1 i 5; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 148.

[790] Por. *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża od dnia 1 czerwca do 31 grudnia 1984 r.*, KKWD 12(1984) nr 11-12, s. 330; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 166; *Wykaz czynności pasterskich Bpa Tadeusza od 1 VII do 31 XII 1984*, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 20. Przebieg posiedzenia opisuje protokół sporządzony przez sekretarza rady: Na początku spotkania biskup Jeż wspomniał nowe przepisy KPK z 1983 roku dotyczące rady kapłańskiej, które określają ją jako *senat biskupa*. Pierwszym z podejmowanych tematów było omówienie programu duszpasterskiego na rok 1984/1985 i sposobu jego realizacji w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Następnie uczestnicy spotkania omówili sytuację finansową diecezji w związku z budową seminarium duchownego oraz nowych kościołów, a także poszukiwali dodatkowych źródeł finansowania tych inwestycji, w tym podjęli decyzję o podniesieniu dziesięciny z ofiar kolędowych przekazywanej do kasy kurii biskupiej. Przy okazji został zreferowany temat powołań kapłańskich i potrzeby podejmowania działań w celu ich budzenia. W dalszej części spotkania członkowie rady poruszyli kilka szczegółowych zagadnień: uposażenie księży emerytów, problem tzw. trudnych księży, istnienie domu rekolekcyjnego w diecezji, zbiórka naturaliów na potrzeby seminarium duchownego, forma konferencji dekanalnych i rejonowych, por. K. BEDNARSKI, *Protokół z posiedzenia Rady Kapłańskiej – 7 listopada 1984 r.*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Okólnik nr* 6/84, 8.12.1984, pkt. 1, 2 i 3; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 166-167; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 12(1984) nr 11-12, s. 347-348.

[791] Por. I. JEŻ, *Przedłużenie nominacji na księży dziekanów i wicedziekanów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej oraz kadencji rady kapłańskiej*, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 22-23; *Okólnik nr* 7/83, 28.12.1983, pkt 1.

Od 27 listopada 1983 roku w całym Kościele powszechnym obowiązujące stały się normy zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego promulgowanym przez papieża Jana Pawła II. Nowe przepisy prawne uregulowały też kwestie związane z ustanowieniem i funkcjonowaniem rady kapłańskiej. Szczegółowe normy, jak już wyżej wspomniano, zostały umieszczone w kan. 495-501 KPK[792].

Prawodawca sprecyzował w kan. 495 KPK pojęcie rady kapłańskiej, zobowiązał biskupa do jej ustanowienia oraz podał cel jej istnienia w diecezji. Rada została określona jako senat biskupa, zespół kapłanów reprezentujących całe prezbiterium Kościoła partykularnego. Jej powołanie do życia jest obowiązkiem biskupa i ma na celu wspieranie go w zarządzaniu diecezją dla osiągnięcia jak największych owoców jego pasterskiej działalności. Rada kapłańska winna kierować się własnymi statutami, które muszą uwzględniać wskazania wydane przez konferencje biskupów i być zatwierdzone przez biskupa diecezjalnego. Statuty rady są więc dostosowaniem przepisów prawa powszechnego do realiów Kościoła partykularnego i powinny zawierać normy dotyczące sposobu jej działania, struktury, wyboru członków i kadencji, częstotliwości spotkań, nawiązywania współpracy z innymi organami doradczymi, kontaktu z kapłanami diecezji oraz wykaz spraw rozpatrywanych przez radę[793].

W skład rady reprezentującej całe prezbiterium Kościoła partykularnego winni wchodzić członkowie pochodzący z trzech źródeł: z wyboru, z urzędu i z nominacji biskupa. W wyborach, w których powinni uczestniczyć wszyscy kapłani, wybiera się połowę członków rady. Z urzędu wchodzą do niej: biskup koadiutor, biskupi pomocniczy, wikariusze generalni, wikariusze biskupi, wikariusz sądowy, kapłan kierujący wydziałem duszpasterskim kurii biskupiej, rektor wyższego seminarium duchownego oraz przewodniczący kapituły katedralnej. Powołanie członków do rady przez biskupa nie jest obowiązkowe, nie określono również liczby członków z nominacji[794]. Przepisy kodeksowe przyznały bierne i czynne prawo wyborcze

[792] Por. KPK 1983, kan. 495-501; CIC, s. 424-430; DYDUCH, s. 381-391; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska…*, dz. cyt., s. 83; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 127; J. WROCEŃSKI, *Pozycja prezbiterium w Kościele partykularnym*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 112-114; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 256-258, 311-333.

[793] Por. KPK 1983, kan. 495 i 496; AS nr 183, s. 641-643; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 38; CIC, s. 425-426; DYDUCH, s. 384-385; J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada…*, dz. cyt., s. 59, 61; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 295; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska…*, dz. cyt., s. 83-86; KRUKOWSKI, s. 186-187; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 216; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 128; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 175-176; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 312-320.

[794] Por. KPK 1983, kan. 497; AS nr 183, s. 643; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 38; CIC, s. 425-427; DYDUCH, s. 385-386; J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada…*, dz. cyt., s. 57; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 295; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska…*, dz. cyt., s. 86-87; KRUKOWSKI, s. 187; T. PAWLUK,

wszystkim kapłanom diecezjalnym inkardynowanym do diecezji, niezależnie od tego, czy przebywają na jej terytorium. Ponadto, takie prawo posiadają kapłani diecezjalni nieinkardynowani, członkowie instytutów zakonnych oraz stowarzyszeń życia apostolskiego, którzy przebywają na terenie diecezji i wykonują dla jej dobra jakiś obowiązek. Statuty rady mogą przyznać prawo wyborcze także kapłanom, którzy takiego obowiązku nie spełniają, ale posiadają w diecezji stałe lub tymczasowe zamieszkanie. Sposób przeprowadzenia wyborów do rady powinien być określony w jej statutach. Ordynacja wyborcza powinna zapewnić, by członkowie reprezentowali całe prezbiterium, zarówno w aspekcie różnych posług spełnianych przez kapłanów, różnego miejsca ich zamieszkania jak i przynależności do różnych grup wiekowych[795].

Przepisy kodeksowe określają też pozycje biskupa diecezjalnego w radzie kapłańskiej. Jako głowa całego prezbiterium diecezji przewodniczy on radzie, która nie może działać bez jego zgody lub przeciw niemu. Biskup zwołuje posiedzenia rady i im przewodniczy, wyznacza tematy obrad lub akceptuje problemy zgłaszane do dyskusji przez członków. Również decyzja o publikacji tego, co zostało uchwalone na posiedzeniu lub co było przedmiotem obrad, należy do biskupa. W pojedynczych przypadkach może on wyznaczyć do prowadzenia obrad wikariusza generalnego lub biskupiego. W sytuacji przeszkodzenia lub opróżnienia stolicy biskupiej działalność rady ustaje z mocy samego prawa[796].

Rada kapłańska posiada wyłącznie głos doradczy, gdyż, zgodnie z kan. 381 KPK biskup w powierzonym sobie Kościele partykularnym sprawuje wszelką władzę zwyczajną, własną i bezpośrednią. Przepisy kodeksowe nakazują mu jednak wysłuchać zdania rady w ważniejszych sprawach, uzyskać zaś jej zgodę w sytuacjach ściśle określonych przez prawo kościelne.

Biskup diecezjalny ma obowiązek konsultacji z radą kapłańską w następujących sytuacjach:

Prawo kanoniczne…, t. 2, dz. cyt., s. 216-217; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 130-131; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 176; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 320-322.

[795] Por. KPK 1983, kan. 498 i 499; AS nr 99, s. 584; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 36; CIC, s. 427-428; DYDUCH, s. 386-387; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 295; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska…*, dz. cyt., s. 87-88; KRUKOWSKI, s. 187-188; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 217; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 131-132; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 177; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 322-324.

[796] Por. KPK 1983, kan. 500 § 1 i 3; AS nr 183, s. 642; CIC, s. 428; DYDUCH, s. 388; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 296; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska…*, dz. cyt., s. 88-89; KRUKOWSKI, s. 188; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 217-218; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 134; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 177-178; J. WROCEŃSKI, *Pozycja prezbiterium*…, dz. cyt., s. 113; TENŻE, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 325-327.

– gdy pragnie zwołać synod diecezjalny (kan. 461 §1);
– gdy chce erygować, znieść parafię lub dokonać w niej poważnych zmian (kan. 515 § 2);
– gdy pragnie wydać przepisy dotyczące przeznaczania ofiar składanych z racji wykonywania zadań parafialnych i wynagrodzenia duchownych (kan. 531);
– przed wydaniem decyzji o ustanowieniu w każdej parafii rady duszpasterskiej (kan. 536 § 1);
– gdy pragnie wydać decyzję o budowie nowego kościoła (kan. 1215 § 2);
– przed wydaniem decyzji o przeznaczeniu kościoła do użytku świeckiego (kan. 1222 § 2);
– kiedy chce nałożyć podatek diecezjalny na publiczne osoby prawne podlegające jego jurysdykcji (kan. 1263);
– gdy pragnie podjąć decyzję o zawieszeniu lub rozwiązaniu synodu diecezjalnego.

We wszystkich wymienionych wyżej sytuacjach biskup, do ważności podjętego aktu, potrzebuje zasięgnięcia opinii rady. Zgoda rady kapłańskiej jest wymagana tylko w dwóch sytuacjach: gdy przewiduje to prawo powszechne lub gdy sam biskup uzna to za stosowne. Aktualnie obowiązujący kodeks nie przewiduje żadnej sytuacji, w której taka zgoda jest wymagana. Ponadto, do zadań rady kapłańskiej należy: wysyłanie dwóch przedstawicieli na synod prowincjonalny (kan. 443 § 5), udział całej rady w synodzie diecezjalnym (kan. 463 § 1), wybór zespołu proboszczów, spośród których wyznacza dwóch do udziału przy przenoszeniu i usuwaniu proboszczów (kan. 1742, 1750)[797].

Ostatni z kanonów mówiący wprost o radzie kapłańskiej dotyczy jej kadencji, warunków rozwiązania oraz przejęcia jej kompetencji przez kolegium konsultorów. Czas trwania kadencji rady winny określać jej statuty, jednak w taki sposób, by cała rada lub jej część była odnawiana co pięć lat. Kadencyjność dotyczy członków z wyboru i nominacji, członkowie z urzędu pozostają w niej dopóki spełniają funkcje, na podstawie których weszli do jej składu. Rotacyjność członkostwa w radzie wzbogaca ją i pozwala większej ilości kapłanów brać udział we wspieraniu biskupa w zarządzie

[797] Por. KPK 1983, kan. 500 § 2; AS nr 183, s. 642, nr 211, s. 666, nr 215, s. 670, nr 172, s. 633-634; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 40-41; CIC, s. 428-429; DYDUCH, s. 388-389; J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada*…, dz. cyt., s. 67-68, 71-72; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 296; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska*..., dz. cyt., s. 91-93; KRUKOWSKI, s. 188-189; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*…, t. 2, dz. cyt., s. 218; M. SITARZ, *Organy kolegialne*…, dz. cyt., s. 129-130; J. WROCEŃSKI, *Pozycja prezbiterium*…, dz. cyt., s. 113; TENŻE, *Rola i zadania prezbiterium*…, dz. cyt., s. 327-330. Należy podkreślić, iż rada, wyrażając opinię czy wybierając swoich przedstawicieli, podejmuje decyzje kolegialnie bezwzględną większością głosów, przy obecności większości członków rady (kan. 166).

diecezją. Ustanie rady kapłańskiej na mocy samego prawa następuje w chwili upłynięcia jej kadencji lub w sytuacji wakatu stolicy biskupiej. Ponieważ rada nie może działać kiedy nie ma biskupa, należy uznać że rozwiązanie ma także miejsce w sytuacji *sede impedita*. Ponadto, kiedy rada kapłańska nie spełnia zadań poleconych jej dla dobra diecezji lub poważnie go nadużywa, biskup diecezjalny, po konsultacji z metropolitą, ma prawo ją rozwiązać. Kodeks nie podaje konkretnych powodów do podjęcia takiej decyzji, dając biskupowi prawo do samodzielnej oceny pracy rady. W każdej z wymienionych powyżej sytuacji, kiedy rada kapłańska nie może funkcjonować, jej kompetencje z mocy prawa przechodzą na kolegium konsultorów. Ponieważ jednak powołanie w diecezji rady jest obligatoryjne, za każdym razem biskup ma obowiązek powołać radę w terminie maksymalnie jednego roku[798].

Zgodnie ze wskazaniem kan. 496 KPK, Konferencja Episkopatu Polski 21 marca 1985 roku wydała *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium konsultorów*[799]. We wprowadzeniu do nich zostały przypomniane najważniejsze stwierdzenia zawarte w nauczaniu Soboru Watykańskiego II dotyczące kapłaństwa Chrystusowego i jedności w nim zarówno biskupów jak i prezbiterów, oraz przepisy prawa kodeksowego odnośnie instytucji rad kapłańskich. W części zasadniczej dokumentu umieszczone zostały normy, które miały obowiązkowo znaleźć się we wszystkich statutach rad kapłańskich w Polsce[800].

Biskupi polscy postanowili, iż rada kapłańska powinna liczyć od 15 do 40 członków. Połowa członków ma być wybierana w wyborach dokonanych przez całe prezbiterium diecezji, przy czym połowę wybranych winni stanowić proboszczowie. Z urzędu do rady wchodzą: biskup koadiutor, biskup pomocniczy, wikariusze generalni, wikariusze biskupi, kapłan kierujący wydziałem duszpasterskim kurii biskupiej, rektor wyższego seminarium duchownego oraz przewodniczący kapituły katedralnej. Pozostali

[798] Por. KPK 1983, kan. 501 § 1-3; AS nr 183, s. 643; DYDUCH, s. 390-391; J. DYDUCH, *Diecezjalna Rada…*, dz. cyt., s. 64; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 296-297; E. GÓRECKI, *Rada kapłańska…*, dz. cyt., s. 88-90; KRUKOWSKI, s. 189-190; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 218-219; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 132-134; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 178; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 330-332. Kolegium konsultorów przejmuje kompetencje rady kapłańskiej w następujących sytuacjach: 1) przez cały okres trwania *sede vacante*, a także *sede impedita*, 2) od objęcia diecezji przez biskupa diecezjalnego do utworzenia rady, 3) od rozwiązania rady do ponownego jej utworzenia, 4) od dnia ukończenia kadencji rady do ponownego jej ukonstytuowania się. Przepisy kodeksowe przewidują obowiązek powołania rady kapłańskiej w terminie maksymalnie roku w trzech sytuacjach: 1) po ukończeniu kadencji rady, 2) po objęciu przez biskupa rządów w diecezji, 3) po rozwiązaniu rady.

[799] Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 755-759.

[800] Por. *tamże*, Wprowadzenie, s. 755-756.

członkowie rady pochodzą z nominacji biskupa. Diecezja powinna być podzielona na rejony lub grupy wyborcze z uwzględnieniem ilości znajdujących się w niej kapłanów oraz łatwości komunikacji między nimi[801]. Kadencja rady powinna trwać pięć lat. Ustępujący członek rady może być wybrany ponownie, lecz nie powinien należeć do niej bez przerwy dłużej niż dwie kadencje. W sytuacji śmierci członka rady, rezygnacji przyjętej przez biskupa diecezjalnego, a także niemożności sprawowania funkcji w radzie z przyczyn przewidzianych prawem, powinno się uzupełnić jej skład[802]. Rada kapłańska winna odbywać swoje spotkania co najmniej dwa razy w roku. Posiada ona swój sekretariat, którego zadaniem jest protokołowanie treści obrad, wymiana korespondencji z kapłanami diecezji, sporządzanie wniosków uchwalonych przez radę oraz troska o jej archiwum. Rada wypowiada swoje zdanie bezwzględną większością głosów, a głosowanie jest ważne, jeśli bierze w nim udział większość jej członków[803]. W drugiej części norm wyszczególnione zostały wypadki określone w przepisach kodeksowych, w których należy wysłuchać zdania tego gremium[804].

W oparciu o zapisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku i normy wspomnianych *Postanowień* Konferencji Episkopatu Polski z 21 marca 1985 roku, biskup Ignacy Jeż 30 listopada 1985 roku ogłosił jako obowiązujący *Statut rady kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*. Dokument ten był w znacznej części powtórzeniem postanowień episkopatu Polski, uzupełnionych o normy dotyczące ściśle diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[805]. Biskup Jeż postanowił, że rada kapłańska będzie liczyła 30 członków: 15 z wyboru, 5 z urzędu i 10 z nominacji. 15 członków mieli wybrać spośród siebie, większością głosów, przedstawiciele 23 dekanatów, po dwóch z każdego dekanatu. Połowę wybranych mieli stanowić proboszczowie. Przepisy stanowiły także, że z urzędu do rady mieli wchodzić: biskupi pomocniczy, wikariusze biskupi, prepozyt kapituły katedralnej, kapłan kierujący wydziałem duszpasterskim oraz rektor seminarium duchownego. Wśród członków z nominacji mieli znaleźć się kanonicy obu kapituł, przedstawiciele kurii biskupiej, reprezentanci księży emerytów oraz księży zakonnych pracujących w diecezji[806]. Według statutu, w przypadku śmierci członka rady, rezygnacji przyjętej przez biskupa lub niemożności wykonywania zadań,

[801] Por. *tamże*, część I, A, nr 1-5, s. 756-757.
[802] Por. *tamże*, część I, A, nr 6-7, s. 757.
[803] Por. *tamże*, część I, A, nr 8-10, s. 757.
[804] Por. *tamże*, część I, B, nr 1-6, s. 757.
[805] Por. I. JEŻ, *Statut rady kapłańskiej…*, dz. cyt.
[806] Por. *tamże*, część I, A, nr 1.

należało uzupełnić skład rady przez nominację lub powołanie nowego członka z wyboru[807]. Pozostałe zapisy statutu były zbieżne z tekstem postanowień episkopatu Polski[808].

Mając na uwadze wszystkie wspomniane normy prawa powszechnego i partykularnego, biskup Jeż 30 listopada 1985 roku wydał *Dekret ustanawiający radę kapłańską diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*. Od 1 grudnia 1985 roku w składzie rady zasiadało 5 członków z urzędu, 10 z nominacji oraz 15 wyłonionych w wyborach, których dokonali księża delegaci na synod diecezjalny zebrani w gmachu kurii biskupiej 26 listopada 1985 roku. W myśl wspomnianego dekretu w skład gremium weszli: z urzędu – biskupi Tadeusz Werno i Piotr Krupa oraz księża: Józef Jarnicki, Piotr Mielczarek OFMConv, Marian Subocz; z nominacji – księża: Jan Borzyszkowski, Edmund Radtke, Wiktor Panecki, Alfred Osipowicz, Marian Dziemianko, Ryszard Król, Wincenty Lesiak, Ryszard Kierzkowski, Leszek Wódz, Edward Zieliński COr; z wyboru – księża: Stanisław Goryński, Paweł Jochaniak, Stanisław Wojnar sen., Andrzej Bartos, Bernard Mielcarzewicz, Władysław Deryng, Zygmunt Ekman, Jan Wszołek, Krzysztof Szary COr, Wojciech Przybylski, Włodzimierz Szymański, Tadeusz Cyris, Leona Dyga, Henryk Węgrzecki, Jan Schmelter[809].

[807] Por. *tamże*, część I, A, nr 3.
[808] Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium…*, dz. cyt., s. 755-759; I. JEŻ, *Statut rady kapłańskiej…*, dz. cyt.
[809] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający radę kapłańską diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-2/85, 30.11.1985, Teczka *Rada kapłańska*, AKB; *Okólnik nr* 5/85, 12.11.1985, pkt 4; *Okólnik nr* 1/86, 2.01.1986, pkt 2.

Rada kapłańska czwartej kadencji odbyła w sumie sześć posiedzeń: 27 lutego 1986 roku[810], 2 marca 1987 roku[811], 30 listopada 1987 roku[812], 24 listopada 1988 roku[813],

[810] Por. I. JEŻ, *Powiadomienie o pierwszym zebraniu rady kapłańskiej i kolegium…*, dz. cyt.; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w roku 1986 od stycznia do sierpnia*, KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 280; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 195; *Wykaz czynności Bpa Sufragana Tadeusza Werno za czas od 1 I do 30 VI 1986 r.*, KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 296; *Zajęcia Ks. Bpa Piotra Krupy w pierwszym półroczu 1986 r.*, KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 299. Przebieg posiedzenia opisuje protokół: Spotkanie rozpoczęła modlitwa połączona z czytaniem duchownym. Następnie biskup Ignacy zapoznał zebranych z przepisami prawa kanonicznego, dokumentami soborowymi oraz postanowieniami episkopatu Polski odnośnie rady kapłańskiej i kolegium konsultorów. Głos zabrał także biskup Werno, który wygłosił ascetyczną naukę dotyczącą braterstwa wśród kapłanów. Następnym punktem programu było zapoznanie członków rady z jej nowym statutem, którego dokonał biskup Jeż. Podał on również informację, że funkcję animatora rady będzie pełnił biskup Werno. Uczestnicy zebrania dokonali także wyboru sekretarza rady, którym został ksiądz Andrzej Bartos oraz jego zastępcy w osobie księdza Wojciecha Przybylskiego. Po omówieniu spraw formalnych dalszą część obrad wypełniła dyskusja dotycząca następujących tematów: zwołanie synodu diecezjalnego, powstanie nowych parafii, ustanowienie parafialnych rad duszpasterskich oraz przeznaczenie ofiar składanych do kasy parafialnej. Ostatnim z podejmowanych przez radę tematów była sprawa opieki i uposażenia księży chorych i starszych oraz Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej. W celu omówienia tej sprawy zebrani postanowili powołać specjalną, trzyosobową komisję, por. *Protokół z posiedzenia Rady Kapłańskiej 27 lutego 1986 r. – Koszalin*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Okólnik nr* 3/86, 24.03.1986, pkt 2; A. BARTOS, *Posiedzenie rady kapłańskiej…*, dz. cyt., s. 99-100; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 195.

[811] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 2 marca 1987 r.*, E5-1/87, 18.02.1987, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 215; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej Ignacego Jeża za I półrocze 1987 r.*, KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 208. Przebieg posiedzenia opisuje sprawozdanie: Spotkanie rozpoczęło się od modlitwy, odczytania fragmentu Pisma świętego oraz słowa wstępnego biskupa Jeża. Pierwszym podejmowanym tematem były kwestie ekonomiczne: dziesięcina, minimum diecezjalne oraz taca z piątych niedziel miesiąca. Po przeprowadzeniu dyskusji, członkowie rady podjęli decyzję o kwotach minimum, zatwierdzili dotychczasowe zasady dziesięciny i uchwalili, że taca z czwartej niedzieli, kiedy w miesiącu przypada ich pięć, będzie przeznaczana na cele diecezjalne. Następnie został przedstawiony regulamin Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej. W wyniku przeprowadzonej dyskusji, moderowanej przez biskupa Tadeusza Werno, zdecydowano, że projekt należy opracować ponownie. Członkowie rady przedyskutowali również kwestię tworzenia nowych parafii, w tym celu zostały odczytane listy wojewody koszalińskiego i wojewody słupskiego mówiące o takich możliwościach. Obrady zakończyły wolne wnioski, por. *Sprawozdanie z posiedzenia Rady Kapłańskiej w dniu 2 marca 1987 r.*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 215-216; P. MIELCZAREK, *Zebranie Rady Kapłańskiej*, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 117-118.

[812] Kolejne spotkanie rady kapłańskiej zostało zaplanowane na 15 grudnia, jednak ostatecznie odbyło się 30 listopada 1987 roku, por. T. WERNO, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 15 grudnia 1987 r.*, E5-2/87, 4.11.1987, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Okólnik nr* 5/87, 10.11.1987, pkt 4; *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 31 VII do 22 XII 1987 r.*, KKWD 16(1988) nr 1-2, s. 24; *Czynności Ks. Biskupa Piotra Krupy za czas od 1 VII do 28 XII 1987 roku*, KKWD 16(1988) nr 1-2, s. 27; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 228. Przebieg posiedzenia opisuje sprawozdanie: Spotkanie rozpoczęła modlitwa i słowo biskupa Jeża. Pierwszym punktem obrad było zapoznanie się z nowymi stawkami składek na Wzajemną Pomoc Kapłańską, które zatwierdzono po przeprowadzeniu dyskusji. Następnie biskup Krupa przedstawił zebranym program duszpasterski, ze szczególnym uwzględnieniem uroczystości koronacji Matki Bożej Skrzatuskiej oraz peregrynacji obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Potem członkowie rady omówili sprawy finansowe diecezji, powołali na urząd ekonoma księdza Piotra Kutę, postanowili utrzymać dziesięcinę z kolędy oraz wysłuchali relacji biskupa Jeża na temat budowy nowych kościołów. W drugiej części obrad ksiądz Stanisław Wojnar przedstawił zebranym postępy prac związanych z synodem diecezjalnym, a biskup Ignacy dokonał sprawozdania z wizyta *ad limina* w Rzymie. Posiedzenie zakończyły wolne wnioski i wspólna modlitwa, por. *Sprawozdanie z obrad Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 30 listopada 1987 r.*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Okólnik nr* 6/87, 4.12.1987, pkt 3; J. TURKIEL, *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 365-366.

[813] Por. *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 1 VIII do 31 XII 1988 r.*, KKWD 17(1989) nr 2, s. 39; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 250. Przebieg posiedzenia opisuje ksiądz Jan Turkiel: Zebrani poruszyli tematy dotyczące utworzenia domu dla księży emerytów, pozyskania budynku dla domu rekolekcyjnego i seminaryjnego gospodarstwa rolnego w Uliszkach. Omówili również potrzebę wydawania diecezjalnego czasopisma. Po raz kolejny członkowie rady podjęli dyskusję na tematy budowlane, finansowe oraz synodu diecezjalnego. Biskup Ignacy wysłuchał także opinii zebranych w kwestiach personalnych dotyczących wyjazdów zagranicznych i kapłanów uzależnionych. Na zakończenie obrad poruszono temat realizacji programu duszpasterskiego oraz powstania nowych parafii, por. *Program posiedzenia rady kapłańskiej – 24 listopada 1988 roku*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 250;

9 grudnia 1989 roku[814] oraz, po przedłużeniu kadencji[815], ostatnie posiedzenie pod przewodnictwem biskupa Ignacego 25 września 1991 roku[816].

3. KAPITUŁY KANONIKÓW

Szczególne miejsce w strukturze organizacyjnej każdej diecezji zajmują kapituły katedralne i kolegiackie. W chwili utworzenia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej instytucja kapituł ulegała przeobrażeniu, a dotyczące ich przepisy prawne zmieniały się w kierunku ograniczenia ich roli wyłącznie do zadań o charakterze liturgicznym.

3.1. Geneza instytucji i rozwój przepisów prawnych

Kapituły sięgają korzeniami prezbiterium miasta biskupiego w starożytności, w którego skład wchodzili zarówno kapłani jak i diakoni wspomagający biskupa

J. TURKIEL, *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 361-362. W *Kronice diecezji* podano błędną datę spotkania – 26 listopada 1988 roku.

[814] Por. *Okólnik nr* 7/89, 23.12.1989, pkt 4; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od 31 lipca do 31grudnia 1989 r.*, KKWD 18(1990) nr 1, s. 24; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 273. Przebieg posiedzenia opisuje ksiądz Jan Turkiel: Posiedzenie odbyło się w składzie poszerzonym o członków koszalińskiej kapituły katedralnej i dziekanów. Na spotkaniu zapadły istotne decyzje związane z finansami diecezji. W związku z reformą ubezpieczeń społecznych i objęciem duchownych opieką emerytalną i rentową, zebrani postanowili wstrzymać dotychczas wypłacane zapomogi księżom emerytom i rencistom od 1 stycznia 1990 roku. Podjęli także decyzję, by utrzymać fundusz Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej i obowiązek wpłacania składek na ten cel, a przeznaczyć go na wsparcie starszych księży, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej. Następnie uczestnicy obrad podjęli dyskusję nad trudnościami materialnymi w Polsce związanymi ze zmianami ustrojowymi. Postanowili jednak utrzymać wszystkie dotychczasowe składki na cele ogólnodiecezjalne, z jednoczesną możliwością składania próśb o zapomogę z kasy kurii przez parafie znajdujące się w szczególnie trudnych warunkach finansowych. Ostatnią z decyzji było przeznaczenie tacy z piątej niedzieli miesiąca na cele diecezjalne – w roku 1990 na cele katechetyczne, por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 273; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów, Rady Kapłańskiej i Kapituły Katedralnej, 9 XII 1989 r.*, KKWD 17(1989) nr 12, s. 334.

[815] Por. I. JEŻ, *Dekret przedłużający kadencje Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/90, 30.11.1990, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK. 30 listopada 1990 roku, po upływie pięcioletniej kadencji rady kapłańskiej, biskup Jeż wydał *Dekret przedłużający kadencje Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej* do czasu przeprowadzenia wyborów i ogłosił, że nowym członkiem z urzędu został ksiądz Jan Turkiel jako dyrektor wydziału duszpasterskiego.

[816] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 25 września 1991 r.*, E5-1/91, 9.09.1991, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 324. Przebieg posiedzenia opisuje ksiądz Jan Guzowski: Zebranie rozpoczęła wspólna modlitwa i wystąpienie biskupa Ignacego, który przedstawił porządek obrad, zadania rady kapłańskiej oraz decyzję o przedłużeniu jej kadencji do nowych wyborów, ze względu na swoje rychłe odejście na emeryturę. Pierwszym z podjętych tematów była sprawa powołań kapłańskich, a także utrzymania seminarium duchownego. W dyskusji członkowie rady zastanawiali się, w jaki sposób w parafiach zbierać wyznaczoną przez biskupa kwotę pieniędzy na seminarium. Drugim z podejmowanych zagadnień była kwestia konferencji rejonowych, ich formy i czasu trwania. Dużą cześć spotkania rady zajął problem utworzenia domu emerytów, utrzymania księży na emeryturze oraz funduszu Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej. Członkowie rady kapłańskiej podjęli decyzję o podwyższeniu składek na ten fundusz od początku 1992 roku oraz powołali dwie komisje: jedną do opracowania nowego statutu WPK, a drugą do opracowania regulaminu domu księży emerytów. Ponadto zebrani podjęli jeszcze inne szczegółowe zagadnienia: wydawanie diecezjalnego czasopisma *Wierzę*, sprawy personalne księży i inne w wolnych wnioskach. Spotkanie zakończyło się modlitwą za chorych kapłanów, por. *Okólnik nr* 5/91, 9.10.1991, pkt 1, dodatek; J. GUZOWSKI, *Protokół z posiedzenia Rady Kapłańskiej dnia 25 września 1991 r.*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; TENŻE, *Posiedzenie rady kapłańskiej w Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej w dniu 25.09.1991 r.*, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 181-183; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 324.

w funkcjach liturgicznych oraz zarządzaniu diecezją. Gremium to tworzyło swego rodzaju senat biskupa. Z czasem, około IV wieku, wspomniani duchowni, którzy żyli dotychczas oddzielnie, zaczęli prowadzić życie wspólnotowe w domu biskupim według określonej reguły. Ich sposób życia zaczęto określać jako *vita canonica,* a ich samych – *canonici,* czyli kanonikami[817].

W XI i XII wieku święty Piotr Damiani, święty Iwo z Chartres i papież Aleksander II, a także inni wybitni ludzie Kościoła podjęli próbę odrodzenia formy wspólnego życia kapłanów. Reforma polegała na zobowiązaniu duchownych do wspólnoty poprzez składanie ślubów, co doprowadziło do powstania kanoników regularnych (*canonici regulares*), żyjących według reguły świętego Augustyna lub świętego Norberta. Kanoników, którzy nie składali ślubów, określano mianem świeckich (*canonici saeculares*). Ci ostatni, jeśli gromadzili się wokół kościoła katedralnego, tworzyli kapitułę katedralną, a jeśli prowadzili wspólne życie przy innym kościele, stanowili kapitułę kolegiacką[818].

Najwięcej na znaczeniu kapituły zyskały między XI a XIII wiekiem wraz z uzyskaniem osobowości prawnej, własnych statutów, własnego majątku wydzielonego z majątku diecezjalnego oraz wpływu na zarządzanie diecezjami. W 1139 roku Sobór Laterański II przyznał kapitułom prawo do wyboru biskupów[819]. Ponadto, biskup przed podjęciem ważniejszych aktów jurysdykcyjnych miał obowiązek zasięgania opinii, a w niektórych przypadkach nawet uzyskania zgody kapituły. Jej znaczenie wzrastało szczególnie w okresie przeszkodzenia lub opróżnienia stolicy biskupiej (*sede impedita* i *sede vacante*). Dość często kapituła narzucała kandydatom na urząd biskupa kapitulacje wyborcze (*articuli iurati*), które musiał on wypełnić po objęciu w zarząd diecezji. O przyjęciu nowych członków do swego grona decydowała zasadniczo sama kapituła, konsultując się z biskupem. Szczytowy rozkwit

[817] Por. BĄCZKOWICZ I, s. 541; DYDUCH, s. 395; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 224; I. GRABOWSKI, *Prawo kanoniczne*, Warszawa 1948, s. 229; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 221; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 180-181; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 68-69. Tłumaczenie pojęcia kanonicy (*canonici*) jest wielorakie. Niektórzy wywodzą je z faktu, iż duchowni zapisani byli w kanonie, czyli na specjalnej liście. Inni, że żyli według kanonów prawa kościelnego, w odróżnieniu od zakonników żyjących według reguły zakonnej. Jeszcze inni, że odmawiali kanoniczne pacierze.

[818] Por. BĄCZKOWICZ I, s. 542; I. GRABOWSKI, *Prawo kanoniczne…*, dz. cyt., s. 230; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 221; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 181; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 69.

[819] Por. SOBÓR LATERAŃSKI II, 1139 R., kanon 28, w: *Dokumenty Soborów Powszechnych*, t. 2, opr. A. BARON, H. PIETRAS, Kraków 2002, s. 161; BĄCZKOWICZ I, s. 542; DYDUCH, s. 395; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 224-225; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 221-222; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 181; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 69-70.

kapituł katedralnych datuje się na wiek XIII i XIV, kiedy to umocniły one swą niezależność od biskupa diecezjalnego, stając się wręcz organem współrządzącym diecezją z własnym ustrojem opartym na statutach. Mniejsze znaczenie posiadały kapituły kolegiackie, których członkowie zajmowali się sprawowaniem kultu, duszpasterstwem oraz sprawami gospodarczymi kościołów kolegiackich[820].

Stopniowy spadek znaczenia kapituł nastąpił pod koniec XVI wieku. Ich pozycję w diecezji ograniczyły postanowienia Soboru Trydenckiego. Następował powolny, ale systematyczny proces podporządkowywania kapituł i uzależniania ich od biskupa diecezjalnego. W tym czasie pojawili się urzędnicy wprost zależni od biskupa i wspierający go w zarządzie diecezją. Powiększona została liczba sytuacji, w których wymagano uprzedniej rady kapituły, jednak nie poszerzył się zakres spraw, w których to gremium miało wyrażać zgodę[821].

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku określał biskupa jako jedynego ustawodawcę, administratora i sędziego. Dlatego, w porównaniu z prawem trydenckim, przyznał mu większą swobodę działania wobec kapituł. Jako kolegium duchownych, gremium to miało zadanie sprawować kult Boży i podnosić świetność nabożeństw w kościele, przy którym było ustanowione. Zadaniem kapituły katedralnej było ponadto wspomaganie biskupa w zarządzie diecezją jako jego senat i rada, a także rządzenie zastępczo diecezją w sytuacji opróżnienia stolicy biskupiej. Przepisy kodeksowe rozróżniały kapituły katedralne – ustanowione przy kościołach katedralnych oraz kapituły kolegiackie – erygowane przy innych świątyniach[822].

Ustanawianie, wszelkie zmiany oraz znoszenie kapituł było zastrzeżone Stolicy Apostolskiej. Powołane do życia zgodnie z prawem gremium zyskiwało z mocy samego prawa kościelną osobowość prawną. W kapitulnym kościele katedralnym lub kolegiackim wyróżniano należących do kapituły prałatów (*dignitates*) i kanoników, a także nienależących do niej niższych beneficjantów zwanych mansjonarzami, którzy

---

[820] Por. DYDUCH, s. 395; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 225; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 222; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 70-71. W Polsce kapituły katedralne istniały od XII wieku. Szczególną autonomią cieszyła się kapituła warmińska, która odegrała ważną rolę zarówno na polu kanonicznym, jak i gospodarczym, i politycznym, zob. BĄCZKOWICZ I, s. 542; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 222.

[821] Por. SOBÓR TRYDENCKI, 1545-1563 R., Sesja 25, *Dekret o reformie ogólnej*, Rozdział 6, w: *Dokumenty Soborów Powszechnych*, t. 4, opr. A. BARON, H. PIETRAS, Kraków 2005, s. 818-821; DYDUCH, s. 395; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 225-226; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 222; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 71-72.

[822] Por. KPK 1917, kan. 391, 394 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 540-541; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 226; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; SZTAFROWSKI, s. 95; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 73-75.

byli pomocnikami kanoników. Konstytucje kapitulne mogły także wykluczyć występowanie prałatów. Biskup nie był członkiem kapituły, jednak stał na jej czele, kiedy stanowiła ona jego radę przyboczną. Biskup pomocniczy mógł być kanonikiem i członkiem kapituły, podobnie wikariusz generalny, który uzyskiwał w niej pierwszeństwo, nawet przed prałatami[823].

Wśród kanoników pierwsze miejsce zajmowali kanonicy tytularni (*titulares*), zwani inaczej gremialnymi, którzy posiadali kanonię, czyli urząd duchowny, miejsce w stallach, głos w kapitule oraz prebendę, czyli prawo do dochodów kanonickich. Rozróżniano także kanoników ponadliczbowych (*supernumerari*), którzy posiadali urząd w kapitule, lecz bez prawa pobierania dochodów, oraz kanoników honorowych (*honorari*) posiadających jedynie oznaki i honory kanoników, bez prawa do prebendy i bez głosu w kapitule. Uposażenie kanonii stanowiły prebendy oraz tzw. dystrybucje dzienne, których podział między kanoników określały szczegółowe przepisy umieszczone w kan. 395 KPK[824].

Nadawanie katedralnych i kolegiackich prałatur było zastrzeżone Stolicy Apostolskiej, chyba że na podstawie zwyczaju czynił to biskup lub inaczej określały to przepisy fundacyjne. Pierwszeństwo w otrzymaniu tych godności w kapitule miały osoby posiadające tytuł doktora teologii lub prawa kanonicznego. Kanonie i inne beneficja, zarówno katedralne jak i kolegiackie, obsadzał, po zasięgnięciu opinii kapituły, biskup, chyba że czynność ta była, zgodnie z kan. 1435, zastrzeżona Stolicy Apostolskiej. Kanonie miały być nadawane kapłanom odznaczającym się nieskazitelnym życiem i nauką, posiadającym doktorat z teologii lub prawa kanonicznego lub wyróżniającym się przy zdawaniu egzaminów w ciągu trzech lat po ukończeniu studiów. Biskup miał też prawo nadawać kanonie duchownym, którzy nie pochodzili z miejscowości, gdzie istniała kapituła[825].

Przed objęciem beneficjum prałaci, kanonicy i beneficjaci mieli obowiązek złożenia wyznania wiary wobec biskupa lub jego zastępcy. Z chwilą jego objęcia otrzymywali prawo do odznak i przywilejów właściwych każdemu ze stopni, do miejsca w chórze, a także do pobierania dochodów i dystrybucji. Kanonicy tytularni otrzymywali prawo głosu w kapitule. W kościoła katedralnych i kolegiackich

[823] Por. KPK 1917, kan. 392, 100 § 1, 393 § 1-2, 370 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 541-543; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 75-79.
[824] Por. KPK 1917, kan. 395 § 1-4; BĄCZKOWICZ I, s. 544-546; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 76.
[825] Por. KPK 1917, kan. 396 § 1-3, 403-404; BĄCZKOWICZ I, s. 547-548.

wchodzący w skład kapituły biskupi byli zobowiązani do noszenia w chórze stroju biskupiego, a wszyscy prałaci, kanonicy i beneficjaci stroju określonego w bulli erekcyjnej lub przywileju papieskim. Oznak kapitulnych i stroju chórowego wolno było używać jedynie w obrębie własnej diecezji, a poza jej granicami jedynie w towarzystwie biskupa lub w czasie uroczystości, kiedy członek kapituły występował w jej imieniu lub reprezentował biskupa[826].

Wewnętrzny zarząd, powierzanie urzędów, zarząd wspólnego majątku, przeprowadzanie sesji kapitulnych, czas i sposób odprawiania służby Bożej w chórze i inne szczegółowe zagadnienia miały określać statuty, które kapituła powinna obowiązkowo posiadać. Statuty uchwalała sama kapituła, a zatwierdzał je biskup, bez którego upoważnienia nie wolno było znosić ani zmieniać statutów. Gdyby przez sześć miesięcy kapituła nie określiła swych statutów, obowiązek ten spoczywał na biskupie, który miał je ułożyć i nakazać ich zachowanie[827].

Kapituła była zobowiązana do zbierania się w wyznaczonym czasie i miejscu dla omówienia spraw całego gremium i własnego kościoła. Obok spotkań zwykłych, mogły się również odbywać zebrania nadzwyczajne z inspiracji biskupa, przewodniczącego kapituły lub większości kanoników. W przypadku, gdy kapituła miała rozpatrywać sprawy dotyczące diecezji, wyrazić zgodę lub opinię, prawo zwoływania kapituły przysługiwało biskupowi, w innych sytuacjach – prałatom i kanonikom, według porządku pierwszeństwa. Jak już wspomniano, głos w czasie zebrań mieli jedynie kanonicy gremialni i prałaci należący do kapituły[828].

Prawo kodeksowe z 1917 roku przewidywało uzyskanie zgody kapituły katedralnej w następujących sytuacjach: przywracanie zniesionych prałatur, tworzenie nowych kanonii i mniejszych beneficjów kapitulnych (kan. 394 § 2), erygowanie bractw lub unii pobożnych w kościele katedralnym (kan. 712 § 2), wybór administratorów dóbr materialnych należących do kościoła katedralnego (kan. 1182 § 1) oraz dokonywanie aktów alienacji dóbr kościelnych (kan. 1532 § 3), zawieranie umowy, poprzez którą pogorszyłaby się sytuacja materialna Kościoła (kan. 1533), i zawieranie umów dzierżawy w określonych prawem warunkach (kan. 1541 § 2, nr 1 i 2). Opinia kapituły była wymagana w następujących wypadkach: ustanawianie egzaminatorów i proboszczów konsultorów prosynodalnych (kan. 386), usuwanie egzaminatorów

[826] Por. KPK 1917, kan. 405 § 1-2, 409 § 1-2, 411 § 3; BĄCZKOWICZ I, s. 549-550.
[827] Por. KPK 1917, kan. 410 § 1-3; BĄCZKOWICZ I, s. 550-551.
[828] Por. KPK 1917, kan. 411 § 1-3, 397 n. 4; BĄCZKOWICZ I, s. 551.

i proboszczów konsultorów (kan. 388), określanie prebend w kapitule (kan. 394 § 1 i 3), ustalanie terminów funkcjonowania kanonika teologa (kan. 400 § 1), nadawanie beneficjów w kapitule (kan. 403), nominacje kanoników honorowych w kapitule (kan. 406), zamiana parafii usuwalnych na nieusuwalne (kan. 454 § 3), rezerwowanie grzechów poza synodem (kan. 895), określanie tzw. taksy diecezjalnej (kan. 1234 § 1), organizowanie nadzwyczajnych procesji (kan. 1292), ustanawianie *coetus deputatorum* dla seminarium (kan. 1359 § 2), łączenie lub dzielenie beneficjów (kan. 1428 § 2), przenoszenie beneficjów (kan. 1426), podział i dysmembracja parafii (kan. 1427 § 1), mianowanie Rady Administracyjnej (kan. 1520 § 1), wybór sędziów prosynodalnych i usuwanie ich z urzędu (kan. 1574 § 1 i 2) oraz karne zniesienie lub przeniesienie siedziby parafii (kan. 2292)[829].

Przepisy kodeksowe określały także funkcje prałatów i kanoników, które mieli prawo i obowiązek wypełniać według porządku pierwszeństwa: wyręczanie biskupa w czynnościach świętych w uroczyste święta; podanie wody święconej u wejścia do kościoła biskupowi przybywającemu na celebrę pontyfikalną oraz pełnienie funkcji kapłana asystującego – archidiakona; udzielenie biskupowi ostatnich sakramentów świętych podczas choroby, a po jego śmierci odprawienie jego pogrzebu; zwoływanie kapituły, przewodniczenie jej obradom oraz układanie porządku odnośnie chóru. Biskup miał także prawo wybrać sobie dwóch członków kapituły katedralnej lub kolegiackiej do pomocy w innych funkcjach kościelnych lub administracji diecezji[830].

Każda kapituła, z uwzględnieniem przepisów fundacyjnych, była zobowiązana do codziennej służby Bożej odprawianej w chórze, która obejmowała śpiewanie godzin kanonicznych, odprawianie śpiewanej Mszy konwentualnej oraz innych Mszy obowiązkowych, według rubryk i fundacji[831]. W związku z czynnym uczestnictwem we wspomnianej służbie, kanonicy zobowiązani byli do rezydencji, czyli do obecności w określonych dniach i godzinach w miejscu chóru. Nieobecność w chórze, czyli tak zwane wakacje, były możliwe w wymiarze trzech miesięcy liczonych po kolei lub z przerwami, za wyjątkiem Wielkiego Postu, Adwentu oraz świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Zielonych Świątek i Bożego Ciała, chyba że za wyraźnym pozwoleniem

[829] Por. M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 226, 230-231; SZTAFROWSKI, s. 96-97; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 80-82.
[830] Por. KPK 1917, kan. 397, 412 § 1-2; BĄCZKOWICZ I, s. 551-552. Przepisy kodeksowe precyzowały dokładnie kwestię asystowania biskupowi przez kanoników.
[831] Por. KPK 1917, kan. 414, 413 § 3, 417 § 1-3, 416, 419 § 1-2; BĄCZKOWICZ I, s. 552-555.

biskupa. Zabroniona była też nieobecność więcej niż trzeciej części kapituły[832]. Z rezydencją i służbą Bożą w chórze związane było prawo do dochodów z prebendy oraz dystrybucji codziennych i *inter praesentes*. Dochody z prebendy liczone były za dni rezydencji, a dystrybucje za poszczególne godziny kanoniczne[833].

Szczególne zadania w kapitule pełnili kanonik-teolog i penitencjarz, którzy powinni być ustanawiani w kapitułach katedralnych i byli zalecani w kolegiatach. Na urzędy te mieli być mianowani najzdatniejsi kandydaci, posiadający odpowiednie przymioty i wykształcenie. Na urząd kanonika-teologa należało mianować przede wszystkim osoby posiadające doktorat lub licencjat z Pisma świętego, zaś na penitencjarza – doktorów teologii lub prawa kanonicznego. Kandydat na penitencjarza powinien mieć ukończone trzydzieści lat. Do obowiązków kanonika-teologa należało w wyznaczonych przez biskupa dniach i godzinach publicznie wyjaśniać w kościele Pismo święte lub inne działy katolickiej nauki. Kanonik-penitencjarz, zarówno katedralny jak i kolegiacki, posiadał na mocy prawa zwyczajną władzę rozgrzeszania, nawet z grzechów i cenzur zastrzeżonych biskupowi z prawa powszechnego i partykularnego, lecz nie mógł jej delegować. Władza penitencjarza dotyczyła wszystkich przebywających na terenie diecezji, a diecezjan także poza jej terenem. Kanonik-penitencjarz powinien mieć w kościele kapitulnym własny konfesjonał i zasiadał w nim w określonych przez biskupa godzinach dogodnych dla wiernych[834].

Sprawy dotyczące duszpasterstwa w parafii, gdzie istniała kapituła katedralna lub kolegiacka, miały być regulowane na podstawie indultu Stolicy Apostolskiej, umowy zawartej przy utworzeniu parafii, a zatwierdzonej przez biskupa, lub według reguł określonych w kan. 415 § 1-5[835].

Przepisy kodeksowe przewidywały szczególną rolę kapituły katedralnej w sytuacji przeszkodzenia (*sede impedita*) lub opróżnienia stolicy biskupiej (*sede vacante*). W sytuacji jej przeszkodzenia, kapituła katedralna miała przejąć władze w diecezji, jeśli nie było w tej sprawie specjalnych wskazań Stolicy Świętej oraz władzy nie objął wikariusz generalny lub inny duchowny delegowany do tego zadania przez

[832] Por. KPK 1917, kan. 418 § 1-3; BĄCZKOWICZ I, s. 555-556.
[833] Por. KPK 1917, kan. 420-421; BĄCZKOWICZ I, s. 558-561.
[834] Por. KPK 1917, kan. 398-401; BĄCZKOWICZ I, s. 556-558.
[835] Por. KPK 1917, kan. 415 § 1-5; BĄCZKOWICZ I, s. 561-562.

biskupa. W takim przypadku kapituła miała obowiązek wyboru wikariusza z władzą wikariusza kapitulnego[836].

W sytuacji opróżnienia stolicy biskupiej, jeśli Stolica Apostolska nie wyznaczyła administratora apostolskiego lub nie postanowiła inaczej, zarząd diecezji przechodził na kapitułę katedralną, która otrzymywała zwyczajną władzę[837]. W ciągu ośmiu dni od otrzymania wiadomości o opróżnieniu stolicy, obowiązkiem kapituły był wybór wikariusza kapitulnego. Gdyby to zadanie nie zostało wykonane, prawo wyznaczenia przechodziło na metropolitę. W przypadku śmierci biskupa, kapituła miała obowiązek powiadomienia o tym fakcie Stolicy Apostolskiej, zaś wikariusz kapitulny miał poinformować o tym, że został wybrany. Nieważny był wybór kilku wikariuszy lub duchownego bez święceń kapłańskich, a także tego, który nie ukończył jeszcze trzydziestego roku życia. Na wikariusza kapitulnego należało wybierać osobę posiadającą doktorat bądź licencjat z teologii lub prawa kanoniczego, lub rzeczywiście biegłą w tych dziedzinach oraz odznaczającą się nieskazitelnością obyczajów, pobożnością, zdrową nauką i roztropnością[838].

Wikariusz kapitulny otrzymywał zwyczajną jurysdykcję biskupią w sprawach duchownych i doczesnych, z wyjątkiem spraw, których prawo wprost mu zabraniało. Wikariusz ten zaliczał się do ordynariuszy miejscowych, jednak zakres jego władzy był mniejszy od biskupiej. Prawo kanoniczne ściśle określało czynności, których wikariusz kapitulny nie mógł podejmować lub które mógł podjąć dopiero po upływie roku od objęcia swego urzędu[839]. Swą jurysdykcję nabywał w chwili złożenia wobec kapituły wyznania wiary i nie potrzebował żadnego potwierdzenia. Kapituła nie mogła czynić żadnych zastrzeżeń, określać czasu trwania jego urzędu oraz zachowywać dla siebie części jurysdykcji[840].

W czasie wakatu stolicy biskupiej kapituła i wikariusz kapitulny mieli obowiązek kierować się zasadą *sede vacante nihil innovetur*, czyli nie powinni czynić czegokolwiek, co mogłoby przynieść szkodę diecezji lub prawom biskupa. Zarówno

---

[836] Por. KPK 1917, kan. 429 § 1-4; BĄCZKOWICZ I, s. 564-565; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 82-83.

[837] Por. KPK 1917, kan. 431 § 1, 435 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 566; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 226; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 83.

[838] Por. KPK 1917, kan. 432, 433, 434; BĄCZKOWICZ I, s. 566-567; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 226; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; SZTAFROWSKI, s. 97; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 83-84.

[839] Por. KPK 1917, kan. 435 § 1, 198. Czynności te wymieniają: BĄCZKOWICZ I, s. 567-568; SZTAFROWSKI, s. 97; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 85-86.

[840] Por. KPK 1917, kan. 437-438; BĄCZKOWICZ I, s. 568; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 84.

wikariusz kapitulny jak i członkowie kapituły oraz wszyscy duchowni i świeccy, pod karą ekskomuniki, mieli zabronione wynoszenie, zmienianie lub niszczenie jakiegokolwiek dokumentu w kurii biskupiej. Mieli natomiast prawo wykonywania reskryptów papieskich wysłanych do poprzedniego rządcy diecezji oraz do władz udzielonych przez Stolicę Apostolską biskupowi[841]. Ponadto wikariusz kapitulny miał określone prawem pierwszeństwo, przywileje honorowe oraz oznaki, a także obowiązek rezydencji w diecezji i odprawiania Mszy za wiernych diecezji[842].

Ustanie władzy wikariusza kapitulnego następowało z chwilą usunięcia z urzędu lub zrzeczenia się go, w chwili jego śmierci, a także w chwili objęcia diecezji przez nowego biskupa. Usunięcie wikariusza było zastrzeżone Stolicy Apostolskiej. Zrzeczenie się urzędu następowało poprzez przedłożenie go kapitule w autentycznej formie, ale nie wymagało przyjęcia przez to gremium. W sytuacji zrzeczenia się urzędu, śmierci lub usunięcia, prawo wyboru kolejnego wikariusza posiadała kapituła. Urząd wikariusza ustawał w chwili okazania przez nowego biskupa kapitule katedralnej pisma papieskiego. Nowy biskup mógł zażądać od kapituły, wikariusza i zarządcy dóbr specjalnego sprawozdania z wykonywanych funkcji w czasie wakatu stolicy biskupiej[843].

Instytucja kapituły katedralnej uległa zasadniczej przemianie w wyniku reform Soboru Watykańskiego II. W dokumentach soborowych, a także w prawodawstwie posoborowym zauważalna była ewoluująca tendencja do ograniczania roli kapituły katedralnej na rzecz rady kapłańskiej, aż do całkowitego wyłączenia jej z zadań wspierających biskupa w zarządzie diecezją, z pozostawieniem kapitule jedynie funkcji liturgicznych[844].

Początkowo intencją soboru nie było tworzenie nowego organu doradczego dla biskupa zamiast kapituły katedralnej, a jedynie takie przekształcenie tej instytucji, by lepiej odpowiadała współczesnym potrzebom i warunkom, w których Kościół prowadził swą zbawczą misję. W soborowym dekrecie *Christus Dominus*, promulgowanym 28 października 1965 roku, kapituła katedralna została wymieniona,

[841] Por. KPK 1917, kan. 436, 435 § 2-3, 368 § 2, 2405; BĄCZKOWICZ I, s. 568-569; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 85.
[842] Por. KPK 1917, kan. 432, 433 § 2, 435 § 2, 439-442; BĄCZKOWICZ I, s. 569-570.
[843] Por. KPK 1917, kan. 443-444; BĄCZKOWICZ I, s. 570-571; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 226.
[844] Por. CIC, s. 431-432; DYDUCH, s. 395-396; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 227-228; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., przyp. 48, s. 149; SZTAFROWSKI, s. 95-96. Wnioski dotyczące kapituł katedralnych zgłaszane w pracach przygotowawczych do soboru prezentuje: J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 97-103.

obok zespołu konsultorów i innych rad powoływanych w różnych miejscach, jako współpracująca z biskupem w zarządzie diecezją i stanowiąca jego senat i radę. Jednocześnie postanowiono, iż „instytucje te, zwłaszcza kapitułę katedralną, należy w miarę potrzeby poddać reorganizacji przystosowanej do dzisiejszych wymagań”[845]. Jednak już w dekrecie *Presbyterorum ordinis*, ogłoszonym niecałe dwa miesiące później – 7 grudnia 1965 roku, ojcowie soborowi nakazali utworzenie w każdej diecezji rady kapłańskiej, którą również określono jako radę i senat biskupa. W wyjaśnieniu do tej normy napisano wówczas, że w dotychczasowym prawie taką radę stanowi kapituła katedralna lub konsultorzy diecezjalni[846].

Zarysowany w nauczaniu soborowym stan swoistej dwoistości odnośnie gremium, które miało spełniać zadania rady i senatu biskupa, a związany z tymczasowością rozwiązań prawnych przed dokończeniem podjętych reform, trwał przez kolejne lata i znalazł odzwierciedlenie w sformułowaniach kilku dokumentów prawodawstwa posoborowego. W Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, stanowiącym przepisy wykonawcze do wspomnianych dekretów soborowych, prawodawca stwierdził, że rady biskupa, tymczasowo istniejące na mocy dotychczasowego prawa czyli kapituła katedralna oraz zespół konsultorów, mają zachować własne kompetencje i zadania, dopóki nie postanowi się czegoś innego. Nakazał także biskupom, by w ramach konferencji episkopatu opracowali wspólne normy dla diecezji regulujące sprawy rad kapłańskich i ich stosunku do pozostałych rad w diecezji, zarówno przed- jak i posoborowych. Biskupi mieli zatroszczyć się, by rady diecezjalne zostały odpowiednio skoordynowane przez dokładne określenie ich kompetencji[847].

W kolejnym dokumencie, którym był *Okólnik* Kongregacji Duchowieństwa z 11 kwietnia 1970 roku, prawodawca stwierdził, że w zarządzie diecezją tytuł i funkcja senatu biskupa przysługuje jedynie radzie kapłańskiej. Nakazał jednocześnie, by wobec kapituł katedralnych stosować postanowienia wspominanego zapisu z Motu proprio *Ecclesiae Sanctae,* na mocy którego zachowywały one dotychczasowe kompetencje i zadania, aż do momentu, kiedy nie zostaną zreformowane. W okólniku tym znalazło się także wskazanie, by konferencje episkopatów w terminie do 31 grudnia

[845] CD nr 27; por. CIC, s. 431; DYDUCH, s. 395; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 227; SZTAFROWSKI, s. 95, 97-98; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 209.
[846] Por. PO nr 7; CIC, s. 431; DYDUCH, s. 395-396; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 227; SZTAFROWSKI, s. 95, 98; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 215-221.
[847] Por. ES art. 17 § 1-2, s. ; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 228; SZTAFROWSKI, s. 98; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 245.

1970 roku przesłały do kongregacji swoje wnioski dotyczące reformy kapituł katedralnych[848].

Wydana trzy lata później, 22 lutego 1973 roku, Instrukcja Kongregacji Biskupów *Ecclesiae imago* powtórzyła, że to radzie kapłańskiej zostaje zarezerwowany tytuł i funkcje senatu biskupa. O osłabieniu pozycji kapituły katedralnej świadczy także to, że wśród rad biskupich została ona wymieniona w kolejności dopiero na trzecim miejscu po radzie kapłańskiej i radzie duszpasterskiej. We wspomnianym dokumencie prawodawca przyznał kapitule prawo wysłuchania w sytuacjach określonych prawem powszechnym oraz podkreślił jej rolę przede wszystkim w zakresie spraw o charakterze gospodarczym. W dokumencie stwierdzono również, że biskup w stosunku do kapituły powinien oznaczać się postawą ojcowską, zwracać się w sposób delikatny i z szacunkiem, a jej rady przyjmować z chęcią i wdzięcznością. Członkom kapituły biskup powinien zlecać pobożną i poprawną posługę liturgiczną w kościele katedralnym[849].

Ostateczny kształt prawny instytucji kapituł katedralnej i kolegiackiej określiły zapisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku, które zawarte są w szczególności w kan. 503-510[850]. Kapituła kanoników, zarówno katedralna jak i kolegiacka, została określona jako kolegium kapłanów, któremu powierzono sprawowanie czynności liturgicznych o bardziej uroczystym charakterze w kościele katedralnym bądź kolegiackim. Przez sprawowanie uroczystych czynności liturgicznych rozumie się nie tylko udział we Mszy świętej odprawianej przez biskupa diecezjalnego, ale także sprawowanie innych sakramentów świętych oraz powiązane z nim nauczanie w kościele katedralnym i kolegiackim. Kapituła katedralna ma również wypełniać zadania wskazane jej przez prawo powszechne lub biskupa diecezjalnego. Prawo powszechne powierza kapitule następujące zadania: kanonicy kapituły katedralnej mogą być zaproszeni do udziału w synodzie prowincjonalnym (kan. 443 § 5) oraz mają obowiązek uczestnictwa w synodzie diecezjalnym (kan. 463 § 1). Ponadto kapituła katedralna, tam gdzie postanowi tak konferencja biskupów, może pełnić zadania kolegium konsultorów (kan. 502 § 3). Erygowanie, dokonywanie w niej zmian oraz jej

[848] Por. ORK; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 228-229; SZTAFROWSKI, s. 95, 98-99; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 248.
[849] Por. EI nr 203-205, s. 502-505; M. FĄKA, *Kapituła Katedralna…*, dz. cyt., s. 229-230; J. WROCEŃSKI, *Rola i zadania prezbiterium…*, dz. cyt., s. 256.
[850] Por. KPK 1983, kan. 503-510; zob. CIC, s. 431-436; DYDUCH, s. 395-403; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, s. 149-151.

zniesienie, prawo rezerwuje Stolicy Apostolskiej[851]. Każda kapituła powinna posiadać własne statuty, które sporządzane są zgodnym z prawem aktem kapitulnym i zatwierdzane przez biskupa diecezjalnego. Późniejsze zmiany lub ich zniesienie są możliwe tylko za jego zgodą. W statutach powinno się określić liczbę członków oraz strukturę kapituły, sprecyzować czynności, jakie mają być wykonywane w zakresie posługi i kultu Bożego przez kapitułę i poszczególnych kanoników, a ponadto uregulować sprawy związane z odbywaniem zebrań kanoników oraz warunki ważności i godziwości podejmowanych aktów. W statutach winno się również określić kwestię dochodów stałych i funkcyjnych oraz insygnia kanoników. Statuty zawsze muszą uwzględniać przepisy prawa fundacyjnego[852].

Na czele kapituły stoi jej przewodniczący. Inne urzędy mogą być tworzone zgodnie z miejscowym zwyczajem, a ich występowanie i zakres obowiązków winny określać statuty. Przewidziane są także urzędy pomocnicze, które mogą wypełniać duchowni, którzy nie są członkami kapituły[853]. Szczególne zadanie prawo powierza kanonikowi-penitencjarzowi, który, zarówno w kościele katedralnym jak i kolegiackim, posiada na mocy urzędu, bez możliwości jej delegowania, władzę do rozgrzeszania w zakresie sakramentalnym od cenzur wiążących mocą samego prawa, jednak niezdeklarowanych i niezastrzeżonych Stolicy Apostolskiej. Kanonik-penitencjarz na terenie diecezji ma prawo rozgrzeszać również obcych, a diecezjan również poza jej terenem. Gdyby w diecezji nie było kapituły, biskup powinien mianować jakiegoś

[851] Por. KPK 1983, kan. 503-504; CD nr 27; PO nr 7; AS nr 186-187, s. 645-646; CIC, s. 432-433; DYDUCH, s. 396-397; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 297; KRUKOWSKI, s. 193-194; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*…, t. 2, dz. cyt., s. 222-223; M. SITARZ, *Organy kolegialne*…, dz. cyt., s. 149-151; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 183. Kapituła jest osobą prawną, kolegialną i publiczną. Przepisy KPK 1983 pozbawiły ją prawa do udziału w zarządzie diecezją. Zgodnie z dyspozycją kan. 504 KPK, erygowanie, innowacje i zniesienie kapituły kolegiackiej nie jest zastrzeżone Stolicy Apostolskiej.

[852] Por. KPK 1983, kan. 505-506 § 1-2; AS nr 187, s. 646; CIC, s. 432-433; DYDUCH, s. 397-399; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 297-298; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*…, t. 2, dz. cyt., s. 223-224, 226-227; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 183-184. Po zniesieniu systemu beneficjalnego dochody kanoników winny być ustalane według przepisów zawartych w księdze V KPK 1983, szczególnie w kan. 1772 oraz 1279-1289, z uwzględnieniem przepisów prawa państwowego i warunków panujących w poszczególnych krajach. Statuty kapituły w zakresie określenia strojów i insygniów kanoników powinny brać pod uwagę postanowienia prawodawstwa posoborowego, które dokonały ich redukcji i uproszczenia.

[853] Por. KPK 1983, kan. 507 § 1-2; AS nr 188, s. 646; CIC, s. 433-434; DYDUCH, s. 399-401; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 298; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*…, t. 2, dz. cyt., s. 224; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 184. W poszczególnych kapitułach przewodniczący określany jest mianem prepozyta. Nowością wprowadzoną przez normy KPK 1983 jest możliwość wyboru przewodniczącego przez członków kapituły. W KPK 1917 mianowanie prepozyta i innych prałatów było zarezerwowane dla Stolicy Apostolskiej, a po Soborze Watykańskim II należało do biskupa diecezjalnego. Inne urzędy są ustanawiane według miejscowych zwyczajów. Należą do nich m.in.: dziekan, kustosz, teolog, kantor, penitencjarz, archidiakon, magister, lektor czy prefekt ceremonii. Mianowanie urzędników pomocniczych w kapitule należy do biskupa diecezjalnego.

kapłana do tego zadania, wyposażonego we wspomnianą władzę[854]. Tylko biskup diecezjalny, po wysłuchaniu zdania kapituły, ma prawo nadawania wszystkich i poszczególnych kanonikatów w kościele katedralnym i kolegiackim oraz zatwierdzania wybranego przez członków przewodniczącego. Prawo to nie przysługuje administratorowi diecezji. Na kanoników biskup powinien mianować kapłanów chwalebnie wypełniających swą posługę i odznaczających się nauką i prawością życia[855].

3.2. Koszalińska kapituła katedralna

W nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej nie mogło zabraknąć tak ważnej pod względem historycznym i prawnym instytucji, którą jest kapituła katedralna. Jak wspomniano wyżej, zgodnie z obowiązującymi wskazaniami Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku, wobec niemożności natychmiastowego utworzenia tego gremium, biskup Ignacy Jeż 28 października 1972 roku powołał do życia konsultę diecezjalną, która spełniała zadania określone przepisami prawa[856]. Zgodnie ze wskazaniami umieszczonymi w piśmie Kongregacji Biskupów dotyczącym ustanowienia kościoła katedralnego i konkatedralnego, podjął on jednak szereg działań mających na celu utworzenie kapituły katedralnej[857].

3.2.1. Erygowanie i statuty

W celu powołania do życia kapituły przy kościele katedralnym w Koszalinie, biskup Jeż, po koniecznych konsultacjach ze Stolicą Apostolską, zwrócił się z prośbą o erygowanie tego gremium do prymasa Polski. W zwięzłym piśmie, datowanym na 9 czerwca 1978 roku, wskazywał, że utworzenie kapituły będzie kolejnym i ważnym

[854] Por. KPK 1983, kan. 508 § 1-2; AS nr 188, s. 646; CIC, s. 434-435; DYDUCH, s. 399-401; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 298; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 224-225; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 184-185. Kanonika-penitencjarza mianuje biskup diecezjalny na wniosek kapituły. Szczególnym zadaniem kanonika-penitencjarza jest uwalnianie wiernych od kar *latae sententiae*: ekskomuniki, suspensy i interdyktu.

[855] Por. KPK 1983, kan. 509 § 1-2; AS nr 186, s. 645; CIC, s. 435; DYDUCH, s. 401-402; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 298-299; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 225; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 151; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 185.

[856] Por. KPK 1917, kan. 423; zob. *Okólnik* nr 3/72, 4.11.1972, pkt 4; *Nominacje na Konsultorów…*, dz. cyt., s. 28; *Nominacje na Konsultorów – errata…*, dz. cyt., s. 57; P. MIELCZAREK, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136; TENŻE, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143.

[857] Por. KONGREGACJA BISKUPÓW, *Pismo ustanawiające Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP…*, dz. cyt., s. 16. Szczegółowe informacje na temat erekcji, statutów, składu i działalności koszalińskiej kapituły katedralnej podaje: K. JANECZEK, *Organizacja i działalność kapituły katedralnej w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, Koszalin 1992, Biblioteka WSD Koszalin (mps).

aktem prawnym dla młodej, choć kontynuującej dawne tradycje, diecezji, zmierzającym do pełnej normalizacji jej funkcjonowania[858].

Obszerniejszą argumentację przemawiającą za utworzeniem kapituły katedralnej biskup Ignacy przedstawił kardynałowi Wyszyńskiemu w kolejnym piśmie, datowanym na dzień później, czyli 10 czerwca 1978 roku[859]. Na wstępie odwołał się do wskazania umieszczonego w papieskiej bulli *Episcoporum Poloniae coetus,* w której papież Paweł VI nakazał erygowanie w każdej nowej diecezji kapituły katedralnej[860]. Następnie zwrócił się raz jeszcze z prośbą by na mocy swych szczególnych uprawnień prymas Polski, zgodnie z właściwymi przepisami prawa, ustanowił w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej kapitułę katedralną oraz zatwierdził jej statuty, załączone do przesyłanej prośby[861]. Biskup Jeż podał kilka powodów, dla których należało erygować przy koszalińskiej katedrze to ważne dla diecezji gremium. W pierwszym rzędzie wskazywał na argumenty natury historycznej i fakt, że diecezja koszalińsko-kołobrzeska kontynuuje tradycję biskupstwa kołobrzeskiego z roku 1000. Odwołując się do śladów działania kapituły kolegiackiej w Kołobrzegu, suponował, że mogło to oznaczać wcześniejsze istnienie także kapituły katedralnej. Drugim argumentem było funkcjonowanie tych szczególnych gremiów w diecezjach, do których wcześniej należały tereny, z których utworzono nową diecezję, gdzie wierni byli przyzwyczajeni do kanoników i ich służby Bożej sprawowanej w chórze. Po trzecie, biskup Ignacy wskazał na konieczność zrównania swej diecezji z innymi, w których już ustanowiono kapituły. W zakończeniu pisma zadeklarował, że dołączone do prośby statuty kapituły zostały przygotowane według obowiązujących norm prawa kościelnego oraz zgodnie z obowiązującymi współczesnymi założeniami dla tych gremiów. Ponadto zaznaczył, że opisane w rozdziale VI statutów insygnia honorowe i szaty kanoników pozostawia do dobrowolnego zatwierdzenia prymasa Polski[862].

W odpowiedzi na prośby skierowane przez biskupa Jeża, prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński, dekretem wydanym 29 czerwca 1978 roku, na mocy szczególnych uprawnień udzielonych mu przez Stolicę Apostolską, erygował koszalińską kapitułę

[858] I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski z prośbą o erekcję koszalińskiej kapituły katedralnej*, 9.06.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 280; por. DULLAK, s. 120; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej w Koszalinie*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 315.
[859] I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski wyjaśniające prośbę o erekcję koszalińskiej kapituły katedralnej*, 10.06.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.
[860] Por. PAWEŁ VI, *Bulla Episcoporum Poloniae…*, dz. cyt., s. 117.
[861] Por. I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski wyjaśniające prośbę…*, dz. cyt.
[862] Por. *tamże*.

katedralną[863]. Motywując swą decyzję, powołał się na argumenty wskazane uprzednio przez ordynariusza koszalińsko-kołobrzeskiego: kontynuację w diecezji tradycji biskupstwa kołobrzeskiego z 1000 roku oraz zrównanie Kościoła koszalińskiego z innymi diecezjami w Polsce. Podkreślił także inny powód, którym była chęć wzmocnienia jedności działania duszpasterskiego. Na mocy wydanego dekretu, kardynał Wyszyński zatwierdził ponadto przedłożone mu statuty kapituły oraz zaaprobował formę dystynktorium kanonickiego[864].

Ostatnim aktem prawnym, który przyczynił się do powstania kapituły katedralnej w Koszalinie, była ustanowienie przez biskupa Ignacego Jeża jedenastu kanoników gremialnych i dwóch honorowych oraz wręczenie im dekretów nominacyjnych w czasie zebrania dziekanów 31 lipca 1978 roku[865].

Pierwszym dokumentem nowo powstałego gremium był *Telegram Kapituły Koszalińsko-Kołobrzeskiej do Księdza Prymasa*[866]. W piśmie datowanym na 1 sierpnia 1978 roku ustanowieni kanonicy złożyli mu serdeczne podziękowanie za erygowanie kapituły, które określili jako ważny akt dla stabilizacji życia religijnego diecezji. Ponadto złożyli prymasowi Polski najserdeczniejsze życzenia i zapewniali o modlitwie z okazji przypadających imienin. Telegram w imieniu członków kapituły podpisał jej prepozyt – ksiądz Józef Jarnicki[867].

O powstaniu kapituły katedralnej oraz nominacji kanoników biskup Jeż poinformował wszystkich wiernych diecezji w specjalnym komunikacie, wydanym 2 sierpnia 1978 roku[868]. Stwierdził, że decyzja prymasa Polski była kolejną na drodze doskonalenia organizacyjnego życia diecezji. Wskazał, że kapituła jest ciałem doradczym i senatem biskupa, gromadzącym zasłużonych kapłanów, którzy wypełniają

---

[863] S. WYSZYŃSKI, *Dekret erygujący Koszalińską Kapitułę Katedralną*, N. 1680/78/P, 29.06.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 270; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 567-568; DULLAK, s. 120-121; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 73; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 315-316; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137. W *Kronice diecezji* podano błędną datę wydania dekretu – 31 lipca 1978 roku.

[864] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret erygujący Koszalińską Kapitułę…*, dz. cyt.; *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis approbata Decreto Primatis Poloniae die 29 Iuni A.D. 1978*, PABJ, Teczka *Kapituła Kolegiacka*, ADKK; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316.

[865] Por. I. JEŻ, *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły…*, dz. cyt., s. 283; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 74, Załącznik nr 9, s. 371; P. MIELCZAREK, *Konferencja księży dziekanów*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 315; TENŻE, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc – styczeń-lipiec 1978 r.*..., dz. cyt., s. 297.

[866] J. JARNICKI, *Telegram Kapituły Koszalińsko-Kołobrzeskiej do Księdza Prymasa*, E1-5/78, 1.08.1978, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 270-271.

[867] Por. *tamże*; DULLAK, s. 121.

[868] I. JEŻ, *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły…*, dz. cyt., s. 283; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 74, Załącznik nr 9, s. 370-371.

zadania przewidziane prawem kanonicznym. Przypomniał również, że kanonikom przysługuje specjalny strój, który ma dodawać splendoru w czasie sprawowania liturgii[869].

Jak wcześniej wspomniano kardynał Wyszyński dekretem z 29 czerwca 1978 roku, oprócz erygowania koszalińskiej kapituły katedralnej, zatwierdził także jej statuty, czyli dokument regulujący wszystkie kwestie związane ze strukturą, insygniami, zadaniami i sposobem działania tego gremium[870]. Statuty składają się z 10 rozdziałów, zawierających łącznie 31 paragrafów[871].

Pierwszy rozdział statutów zatytułowany *Nazwa i cel kapituły – jej stan prawny i pieczęć* składa się z trzech paragrafów. Koszalińska kapituła katedralna została określona jako zespół duchownych ustanowionych przy kościele katedralnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, którego najważniejszym zadaniem ma być uroczyste oddawanie czci Bogu, przede wszystkim w czasie liturgii pontyfikalnych. Ponadto, gremium to miało stanowić radę biskupa ordynariusza, w czasie wakatu stolicy biskupiej pomagać w zarządzaniu diecezją oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dokonać wyboru wikariusza kapitulnego. Wśród dodatkowych zadań kapituły statuty wymieniają: czuwanie nad jubileuszami kapłańskimi, troskę o kapłanów na emeryturze, chorych lub ograniczonych w spełnianiu obowiązków oraz podejmowanie spraw wyłaniających się w życiu diecezji[872]. Kapituła miała cieszyć się prawami, przywilejami i indultami określonymi w kanonach obowiązującego prawa, jak i tego, które będzie wypracowane w przyszłości. Miała także posiadać kompetencje otrzymane od prymasa Polski, które uzyskał on od Stolicy Apostolskiej. Kapituła używa własnej, okrągłej pieczęci z wizerunkiem Niepokalanej NMP oraz symbolami męczeństwa patronów diecezji otoczonymi łacińskim napisem *Capitulum Cathedrale Coslinense*. Został jej również przyznany tytuł *Perinsigne Capitulum Dioecesanum Coslinense-Colubreganum*[873].

---

[869] Por. I. JEŻ, *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły…*, dz. cyt., s. 283.

[870] Por. *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis*…, dz. cyt., zob. KPK 1983, kan. 505-506 § 1-2; CIC, s. 432-433; DYDUCH, s. 397-399; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 297-298.

[871] Por. *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis*…, dz. cyt. Sporządzone w języku łacińskim statuty kapituły koszalińskiej, nigdy nie ukazały się drukiem i nie zostały przetłumaczone na język polski.

[872] Por. *tamże,* rozdz. I, par. 1. Statuty kapituły zostały sporządzone i zatwierdzone w czasie obowiązywania w Kościele KPK z 1917 roku. W myśl jego zapisów, to właśnie kapituła katedralna miała zadanie wyboru tymczasowego zarządcy diecezji w osobie wikariusza kapitulnego. KPK z 1983 roku zadanie to wyznaczył kolegium konsultorów, które miało wybrać administratora diecezji, zob. KPK 1917, kan. 391 § 1, 429 § 3, 431 § 1; KPK 1983, kan. 421 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 540, 564-571.

[873] Por. *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis*…, dz. cyt., rozdz. I, par. 2-3.

Drugi rozdział statutów nie posiada tytułu i zawiera tylko jeden paragraf. W myśl jego treści, koszalińska kapituła katedralna składa się z trzech godności: prepozyta, dziekana i kustosza oraz z dziewięciu kanoników gremialnych. Pierwszeństwo w kapitule posiadają kanonicy obdarzeni godnościami, a następnie pozostali, według kolejności instalacji. Wyjątek stanowi biskup oraz partycypujący w jego jurysdykcji wikariusze, którzy mają pierwszeństwo przed wszystkimi członkami kapituły[874].

W trzecim rozdziale statutów, złożonym z trzech paragrafów, określono sposób nominacji kanoników i ich instalacji w kapitule. Mianowania kanoników dokonuje jedynie biskup ordynariusz. Przed podjęciem decyzji jest on zobowiązany wysłuchać w tej sprawie opinii kapituły, której członkowie, wskazując kandydatów, powinni mieć na uwadze kapłanów, którzy wypełniają ważniejsze obowiązki w kurii biskupiej lub szczególne zadania zlecone przez biskupa[875]. Instalacji powinna dokonać kapituła, chyba że biskup postanowi inaczej. W celu dokonania tej czynności dostarcza on kapitule autentyczny dokument nominacyjny wraz ze zleceniem instalacji. Dokonuje się jej w uroczysty sposób, w dniu uzgodnionym przez biskupa i kapitułę, według ustalonego obrzędu. Wspomnianą uroczystość poprzedza wyznanie wiary kandydata złożone przed biskupem i kapitułą. Instalacji dokonuje się tylko raz i nie powtarza się jej w sytuacji, gdy kanonik otrzymuje inną godność lub funkcję w kapitule. Od momentu prawidłowej instalacji nowy członek gremium powinien podjąć właściwe mu obowiązki, a jednocześnie nabywa wszelkie prawa i przywileje, w szczególności do używania właściwych sobie oznak, z jednym zastrzeżeniem, iż dystynktorium kanonickie jest własnością kapituły i po śmierci kanonika powinno być jak najszybciej zwrócone diecezji[876].

Obszerny czwarty rozdział statutów, zawierający osiem paragrafów, jest zatytułowany *Urzędy w kapitule*. Na początku wskazano, iż do godności w kapitule zaliczają się także kanonik-teolog oraz kanonik-penitencjarz, których nominacje należą do biskupa ordynariusza. Pozostałe funkcje, np. sekretarza, obsadza sama kapituła, dokonując wyboru spośród swoich członków, określając jednocześnie sposób wykonywania danego zadania[877].

[874] Por. *tamże*, rozdz. II, par. 4.
[875] Por. *tamże*, rozdz. III, par. 5; zob. KPK 1917, kan. 396 § 1; CD nr 18; KPK 1983, kan. 509 § 1.
[876] Por. *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis*…, dz. cyt., rozdz. III, par. 6-7.
[877] Por. *tamże*, rozdz. IV, par. 8.

Kolejne paragrafy szczegółowo opisują godności, urzędy specjalne i funkcje w kapitule. Na pierwszym miejscu wśród godności wymieniony jest prepozyt kapituły. Do jego zadań statuty zaliczają:

– towarzyszenie biskupowi ordynariuszowi w kościele katedralnym w czasie liturgii pontyfikalnych, od wejścia do kościoła, poprzez spełnianie funkcji kapłana asystującego, aż do pożegnania biskupa poprzez procesjonalne odprowadzenie do drzwi kościoła. Gdy liturgii nie przewodniczy biskup ordynariusz, zadania te są obowiązkiem dziekana kapituły[878];

– zwoływanie zebrań kapituły w dni stałych spotkań oraz w sytuacjach nadzwyczajnych, przekładanie porządku obrad, wzywanie do wypowiedzi poszczególnych kanoników, strzeżenie prawidłowego przebiegu dyskusji jak i formułowania dekretów, troska o sporządzanie i opieczętowanie akt, przedkładanie kapitule pism, na mocy których kapituła zaciąga zobowiązania prawne oraz dbanie o dobro kapituły, mając na uwadze całokształt życia religijnego diecezji[879];

– czuwanie nad przestrzeganiem statutów kapituły, szczególnie w zakresie sposobu załatwiania spraw oraz zachowywania praw i przywilejów;

– przeprowadzanie co najmniej raz w roku rozmowy z biskupem ordynariuszem odnośnie stanu i zamierzeń kapituły;

– reprezentowanie kapituły na zewnątrz, także bez specjalnego zlecenia, za wyjątkiem spraw sądowych.

Podczas nieobecności prepozyta jego zadania podejmują prałaci i kanonicy według porządku precedencji[880].

Drugą z godności wymienionych przez statuty jest dziekan kapituły, do którego zadań należy:

– wypełnianie, na zaproszenie ordynariusza lub rektora kościoła, urzędu ceremoniarza w czasie odprawiania Mszy świętej pontyfikalnej przez biskupa ordynariusza;

– uzgadnianie z rektorem kościoła katedralnego w obecności kanoników kalendarza uroczystych celebr w katedrze;

– przewodniczenie wspólnej modlitwie Liturgii godzin podczas nieobecności biskupa;

[878] Por. *tamże*, rozdz. IV, par. 9, pkt 1; zob. KPK 1917, kan. 412; BĄCZKOWICZ I, s. 552.

[879] Por. *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis*…, dz. cyt., rozdz. IV, par. 9, pkt 2; zob. KPK 1917, kan. 411 § 1-2; BĄCZKOWICZ I, s. 551.

[880] Por. *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis*…, dz. cyt., rozdz. IV, par. 9, pkt. 3-5.

– regularne dostarczanie do kurii biskupiej informacji o jubileuszach w celu ich wcześniejszego ogłoszenia;
– wspieranie osób troszczących się o ciężko chorego biskupa, przebywanie w jego obecności, udzielenie mu sakramentu chorych oraz współpraca z kurią biskupią na etapie organizacji pogrzebu biskupa[881].

Trzecią z godności w kapitule jest kustosz, do którego zadań należy troska o to, by wszystkie przedsięwzięcia kapituły, w szczególności w kwestiach materialnych, były zgodne z prawem, zarówno kościelnym jak i cywilnym, oraz z praktyką postępowania kurii biskupiej[882].

Odnośnie urzędów specjalnych, określonych wcześniej również jako godności, czyli kanonika-teologa jak i kanonika-penitencjarza, statuty kapituły nie wymieniają szczegółowo ich obowiązków, a jedynie odsyłają do kan. 400-401 KPK z 1917 roku, gdzie zostały one wyczerpująco omówione[883].

Statuty szerzej opisują natomiast obowiązki, jakie wypełnia sekretarz kapituły, do których należy zaliczyć:
– gotowość do sporządzania protokołów ze wszystkich spotkań i sesji kapituły;
– za pośrednictwem prepozyta przyjmowanie pism skierowanych do kapituły oraz wysyłanie pism przez nią wytworzonych, włączanie je do akt kapituły oraz prowadzenie jej dziennika pocztowego;
– przechowywanie i strzeżenie w bezpiecznym miejscu pieczęci kapituły, za zgodą prepozyta i posługujących się nią;
– dokładne i z rozwagą strzeżenie akt kapituły i za zgodą prepozyta udostępnianie ich zainteresowanym;
– korzystanie, za zgodą prepozyta, z praw kościelnego notariusza, w sprawach tego wymagających[884].

Statuty przewidują także, oprócz wymienionych szczegółowo godności i zadań, możliwość tworzenia innych funkcji, które wynikają z celu istnienia kapituły, wskazanego w paragrafie pierwszym statutów[885].

[881] Por. *tamże*, rozdz. IV, par. 10, pkt. 1-5.
[882] Por. *tamże*, rozdz. IV, par. 11.
[883] Por. *tamże*, rozdz. IV, par. 12; zob. KPK 1917, kan. 400-401; BĄCZKOWICZ I, s. 556-558. KPK z 1983 podaje przepisy jedynie odnośnie kanonika-penitencjarza, zob. KPK 1983, kan. 508.
[884] Por. *Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis*…, dz. cyt., rozdz. IV, par. 13, pkt. 1-5.
[885] Por. *tamże*, rozdz. IV, par. 14.

Piąty rozdział statutów, zawierający jeden paragraf, jest zatytułowany *Obowiązki kapituły*. Zostały one ujęte w trzech grupach.

Na pierwszym miejscu wymienione są obowiązki dotyczące wspólnego spełniania kultu Bożego. Cała kapituła powinna towarzyszyć biskupowi w czasie pontyfikalnej Mszy świętej sprawowanej przez niego w kościele katedralnym w święto patrona diecezji, świętego Wojciecha, biskupa i męczennika. W pozostałe święta i inne okazje na liturgię powinni przybyć kanonicy, którzy mieszkają najbliżej. Ponadto, według rozporządzenia biskupa ordynariusza, w ustalonym na stałe dniu, raz w miesiącu, na przemian każdy z kanoników powinien przewodniczyć Mszy świętej wotywnej sprawowanej w kościele katedralnym. W tej celebracji, poprzedzonej wspólną modlitwą Liturgii godzin, powinni uczestniczyć pozostali kanonicy, jeśli pozwalają im na to ich obowiązki[886].

Druga grupa obowiązków dotyczy podjęcia przez kapitułę ściślejszej współpracy z biskupem ordynariuszem. Kapituła ma wspierać go pomocą w sprawach liturgicznych, odnośnie ustanawiania i ukształtowania nabożeństw oraz przebiegu uroczystości diecezjalnych. Ponadto jej obowiązkiem jest szczególna troska o księży emerytów i im podobnych. Kanonicy wspierają także biskupa w zarządzaniu diecezją poprzez wypełnianie z oddaniem zleconych przez niego funkcji[887].

Trzecia grupa obowiązków dotyczy sytuacji opróżnienia stolicy biskupiej. Statuty nakazują, by każdy kanonik powiadomiony o takiej sytuacji, niezależnie od miejsca swego pobytu, poddał się przepisom prawa kanonicznego tak, aby kapituła mogła jak najwierniej w sposób kolektywny spełnić swe zadania[888].

Szósty rozdział statutów określa szaty oraz odznaki honorowe przysługujące kanonikom. Ze względu na potrzebę ujednolicenia strojów we wszystkich kapitułach w Polsce, strój członków kapituły koszalińskiej został ściśle określony. W granicach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej kanonik sprawujący funkcje święte posiada przywilej noszenia rokiety i fioletowego mucetu oraz czarnego biretu, przyozdobionego fioletowym pomponem. Poza liturgią kanonicy mają prawo do noszenia czarnej sutanny z fioletowymi guzikami i obszywkami oraz pasa zakończonego jedwabnymi frędzlami przy obu jego końcach[889].

[886] Por. *tamże*, rozdz. V, par. 15, pkt A.
[887] Por. *tamże*, rozdz. V, par. 15, pkt B.
[888] Por. *tamże*, rozdz. V, par. 15, pkt C.
[889] Por. *tamże*, rozdz. VI, par. 16.

Każdy kanonik jest również przyozdobiony znakiem kanonickim, czyli dystynktorium, które noszone jest na złoconym łańcuchu zawieszonym na szyi. Można nosić je zarówno na szacie chórowej jak i bezpośrednio na sutannie. Wygląd dystynktorium koszalińskiej kapituły katedralnej jest następujący:
– na awersie wśród rozłożonych ramion krzyża znajduje się artystycznie wykonany orzeł przyozdobiony koroną, w którego wpisana jest duża i szeroka litera M. W niższej części krzyża umieszczone jest słońce, wyobrażone na sposób koła, z herbami Koszalina i Kołobrzegu, umieszczonymi po jego bokach, podobnie jak w herbie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej;
– na rewersie znajdują się symbole męczeństwa patronów diecezji świętego Wojciecha i błogosławionego Maksymiliana Marii Kolbego. Na dużej i szerokiej literze M uwypuklone są dwie włócznie wraz z wiosłem i żaglem, pod którymi rozciąga się krzyż, a w środku znajduje się trójkąt z literą P i numerem 16670[890].

Kanonicy kapituły koszalińskiej mają także prawo do noszenia pierścienia kanonickiego, lecz jedynie poza Mszą święta. Pierścień wykonany z metalu może być pozłocony i ozdobiony kamieniem szlachetnym, jednak nie powinien być specjalnie okazały[891].

Rozdział siódmy statutów określa kwestię zarządu dobrami doczesnymi przez kapitułę. W myśl postanowienia paragrafu 19, ma ona prawo do nabywania, posiadania i zarządzania dobrami doczesnymi, według przepisów prawa kanonicznego. Kapituła posiada również prawo, za zgodą właściwej władzy kościelnej oraz według specjalnych przepisów, do zbywania wspomnianych dóbr[892].

Najobszerniejszy ósmy rozdział statutów, złożony z ośmiu paragrafów, zatytułowany jest *Zebrania kapituły*. W myśl umieszczonych tam zapisów, zwyczajne spotkania kapituły koszalińskiej odbywają się dwa razy w roku: we wtorek przed pierwszą niedzielą Adwentu – sesja generalna, oraz we wtorek przed drugą niedzielą Wielkiego Postu – sesja zwyczajna. Sesje nadzwyczajne odbywają się, gdy uzna to za potrzebne biskup ordynariusz, prepozyt kapituły lub większa część kapituły. Na sesje te wzywa pozostałych kanoników prepozyt kapituły[893].

[890] Por. *tamże*, rozdz. VI, par. 17.
[891] Por. *tamże*, rozdz. VI, par. 18.
[892] Por. *tamże*, rozdz. VII, par. 19.
[893] Por. *tamże*, rozdz. VIII, par. 20-21.

Do prawidłowego, prawnego wypełniania czynności przez kapitułę oraz ważności jej aktów podejmowanych na zebraniach wymaga się spełnienia następujących warunków:

– kapituła musi być prawnie zwołana;

– porządek obrad musi być wcześniej podany do wiadomości kanoników;

– określona sprawa podejmowana na sesji musi być wspólnie omówiona, należy powiadomić kanoników o obecnym stanie zagadnienia, a każdy z obecnych powinien się w tej sprawie swobodnie wypowiedzieć;

– większość obecnych musi wyrazić zgodę w danej sprawie;

– na zebraniu musi być obecnych przynajmniej dwie trzecie członków kapituły.

Do ważności podjętej decyzji wystarcza zgoda większości obecnych. Gdyby głosy w danej sprawie równoważyły się, decyduje głos przewodniczącego. Statuty nie wymagają tajnego głosowania, jednak je zalecają, gdyż gwarantuje to swobodne wyrażenie swojej woli bez presji osobowych czy ograniczeń wolności[894].

W przypadkach bardzo pilnych i nadzwyczajnych ważnie zwołane zebranie kapituły może liczyć zaledwie trzech członków. Jest to minimalny skład wymagany do jej prawnego działania. Podjęte na takim zebraniu decyzje obowiązują wszystkich kanoników, o ile zostali oni o tym zebraniu powiadomieni. W sytuacji wątpliwości dotyczących ważności działań kapituły, sprawę ostatecznie rozstrzyga biskup ordynariusz, po wysłuchaniu kanoników obdarzonych godnością i osób sprawą zainteresowanych sprawą. Od decyzji biskupa przysługuje apelacja do metropolity[895].

Gdy chodzi o przebieg zebrania kapituły, statuty przewidywały, iż rozpoczyna się ono każdorazowo od wspólnej modlitwy Liturgii godzin, prowadzonej przez biskupa ordynariusza lub, w sytuacji jego nieobecności, przez dziekana kapituły. Kolejnym punktem w porządku obrad jest konferencja ascetyczna, którą wygłasza jeden z kanoników. Następnie sekretarz kapituły odczytuje protokół z ostatniego spotkania kapituły, a przewodniczący materiał przewidziany na dane zebranie. W sytuacji, gdy przedmiotem narady jest osoba któregoś z kanoników, powinien on opuścić zebranie na czas dyskusji na ten temat. Kanonicy zobowiązani są do zachowania dyskrecji odnośnie przebiegu obrad, zaś ścisłej tajemnicy w kwestiach osobowych

[894] Por. *tamże*, rozdz. VIII, par. 22-23.
[895] Por. *tamże*, rozdz. VIII, par. 25-26.

i uznanych przez przewodniczącego za tajne. Gdy w sposób urzędowy o sprawy pyta biskup ordynariusz, kanonicy są zwolnieni z zachowania milczenia[896].

Dziewiąty rozdział statutów dotyczy kanoników honorowych. Mianuje ich biskup ordynariusz po wysłuchaniu zdania kapituły na ten temat. Kanonicy gremialni, którzy ukończyli spełnianie ważniejszych funkcji w diecezji, najczęściej otrzymują później nominację na kanoników honorowych. Wspomniani członkowie kapituły posiadają te same szaty i oznaki honorowe, a także przywileje i miejsce w chórze. Nie mają oni jednak ani czynnego ani biernego prawa głosu oraz nie stosuje się wobec nich instalacji[897].

Ostatni, dziesiąty rozdział statutów kapituły dotyczy sytuacji śmierci i pogrzebu kanonika kapituły koszalińskiej. W momencie śmierci członka kapituły należy zachować przede wszystkim przepisy diecezjalne dotyczące testamentu i pogrzebu. Kanoników, którzy nie są proboszczami lub nie pełnią posługi wobec wiernych, uprasza się, by wybierali miejsce swego pochówku w Koszalinie. W pogrzebie kanonika, który odbywa się w kościele katedralnym, powinni brać udział wszyscy członkowie kapituły. Liturgia pogrzebowa powinna obejmować: wprowadzenie zwłok do kościoła, oficjum za zmarłego kapłana, Mszę świętą pogrzebową, eksportację zmarłego na miejsce pochówku. Gdy pogrzeb kanonika odbywa się poza katedrą i poza Koszalinem, w uroczystościach powinno wziąć udział przynajmniej dwóch kanoników do tego wyznaczonych[898].

3.2.2. Skład osobowy i działalność

Jak wyżej wspomniano, wykonując dekret prymasa Polski z 29 czerwca 1978 roku erygujący koszalińską kapitułę katedralną, biskup Ignacy Jeż w czasie spotkania dziekanów 31 lipca 1978 roku wręczył dekrety nominacyjne jedenastu kanonikom gremialnym i dwóm kanonikom honorowym[899].

W każdym z dekretów podana była podstawa prawna nominacji, a więc decyzja kardynała Wyszyńskiego o erygowaniu kapituły oraz przepisy kan. 403 i 404 KPK.

[896] Por. *tamże*, rozdz. VIII, par. 27.
[897] Por. *tamże*, rozdz. IX, par. 28-29.
[898] Por. *tamże*, rozdz. X, par. 30-31.
[899] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret erygujący Koszalińską Kapitułę…*, dz. cyt.; I. JEŻ, *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły…*, dz. cyt., s. 283; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 74, Załącznik nr 9, s. 370-371; P. MIELCZAREK, *Konferencja Księży…*, dz. cyt., s. 315; TENŻE, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251.

Ponadto umieszczona została informacja, iż mianowany wchodzi we wszystkie obowiązki i prawa przewidziane dla kanonika w prawie kościelnym aktualnie obowiązującym wraz posoborowymi przystosowaniami oraz ujęte w partykularnych statutach. Każdy dekret zawierał również stwierdzenie, iż uzasadnieniem wyróżnienia są cechy osobiste i oddanie mianowanego w posłudze dla diecezji. Biskup Jeż dołączał również słowa życzeń i swoje błogosławieństwo na podejmowane zadania. Dekret stawał się prawomocny z chwilą wyrażenia zgody oraz złożenia wyznania wiary przez nominata[900].

W pierwszym składzie kapituły koszalińskiej znalazło się trzech kanoników gremialnych obdarzonych godnościami. Ksiądz Józef Jarnicki został podniesiony do godności prepozyta kapituły, by stać na jej czele i jej przewodzić[901], ksiądz Jan Lis – do godności dziekana kapituły, by czuwać w niej nad kultem Bożym[902], a ksiądz Edmund Radtke – do godności kustosza kapituły, by troszczyć się o jej prawa[903]. Kolejnych ośmiu księży otrzymało nominację na kanoników gremialnych: Jan Borzyszkowski, Ryszard Kierzkowski, Ryszard Król, Piotr Krupa, Romuald Kunicki, Bernard Mielcarzewicz, Józef Słomski i Marian Wojnicki[904]. Spośród nich biskup Jeż

[900] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie podnoszący go do godności prepozyta kapituły*, P J15-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB. Analizowane sformułowania znalazły się we wszystkich 13 dekretach nominacyjnych. Jedynie odnośnie kanoników honorowych mowa była wyłącznie o uzyskaniu przysługujących im praw. Nie było natomiast stwierdzenia o zaciąganych obowiązkach.

[901] Por. *tamże*; I. JEŻ, *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły…*, dz. cyt., s. 283; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316.

[902] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Lisa kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie podnoszący go do godności dziekana kapituły*, P L4-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316.

[903] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Edmunda Radtke kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie podnoszący go do godności kustosza kapituły*, P R2-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316.

[904] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Borzyszkowskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P B26-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P K22-4/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Króla kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P K63-3/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Piotra Krupę kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie powierzający mu czynności kanonika teologa*, P K7-2/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Romualda Kunickiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie powierzający mu funkcję sekretarza kapituły*, P K83-3/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P M26-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P S12-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Mariana Wojnickiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P M19-5/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316.

ustanowił księdza Kunickiego sekretarzem kapituły, a księdza Krupę – kanonikiem-teologiem[905]. Skład kapituły uzupełniło dwóch księży: Jan Grabowski i Jan Klepa, którzy zostali mianowani kanonikami honorowymi. W kapitule nie został obsadzony urząd kanonika-penitencjarza[906].

We wspomnianym składzie koszalińska kapituła katedralna spotkała się po raz pierwszy 30 sierpnia 1978 roku[907]. To historyczne spotkanie rozpoczęła Msza święta sprawowana w kościele katedralnym pod przewodnictwem biskupa Ignacego Jeża, z którym koncelebrowali nowo mianowani kanonicy. W czasie posiedzenia, które miało miejsce w rezydencji biskupiej, odczytano statuty kapituły, które komentował na bieżąco jej prepozyt. Następnie kolejno omawiano następujące tematy: sprawy kapituły – kwestię dystynktorium, archiwum *sigillum*, dzień Mszy świętej oraz sprawę księdza Holzapfela; sprawy WPK – dom dla księży emerytów, podniesienie zasiłku emerytalnego księży; sprawy finansowe diecezji – cegiełki, podniesienie minimum diecezjalnego, kontrola finansów diecezji; inne sprawy diecezjalne – katechizacja, urlopy, ordynacja czyli zasady współżycia proboszcza i wikariusza. Posiedzenie zakończyły wolne wnioski[908]. W wyniku opinii wyrażonej przez kapitułę biskup Ignacy wydał zarządzenie o podniesieniu zasiłku emerytalnego wypłacanego księżom emerytom z funduszu WPK[909].

Szczególnie podniosłe było drugie spotkanie kapituły katedralnej, połączone z instalacją kanoników oraz poświęceniem i nałożeniem dystynktoriów. Prepozyt zaprosił członków kapituły na to wydarzenie, które odbyło się 23 października 1979 roku[910]. Spotkanie rozpoczęło się od Mszy świętej sprawowanej przez biskupa

---

[905] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Romualda Kunickiego kanonikiem gremialnym…*, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Piotra Krupę kanonikiem gremialnym…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316.

[906] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Grabowskiego kanonikiem honorowym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P G21-5/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jana Klepę kanonikiem honorowym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P K26-4/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; P. MIELCZAREK, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316.

[907] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na pierwsze posiedzenie koszalińskiej kapituły katedralnej – 30 sierpnia 1978 r.*, E1-6/78, 8.08.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; DULLAK, s. 121; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 75; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego (sierpień-grudzień 1978 r.)*, KKWD 7(1979) nr 1, s. 4.

[908] Por. *Program I posiedzenia Koszalińskiej Kapituły Katedralnej – 30 sierpnia 1978 r.*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK; DULLAK, s. 121.

[909] Por. I. JEŻ, *Zarządzenie w sprawie podniesienia emerytur księży*, E4-26/78, 30.08.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 6(1978) nr 11-12, s. 340.

[910] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej i uroczystość instalacji – 23 października 1979 r.*, E1-1/79, 5.10.1979, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 89; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc: październik-grudzień*, KKWD 8(1980) nr 1, s. 14.

Jeża i wszystkich kanoników, w czasie której dokonała się wspomniana instalacja oraz poświęcenie i nałożenie dystynktoriów kanonickich[911]. Następnie, w czasie posiedzenia w rezydencji biskupa omówiono następujące tematy: sprawę kapituły kolegiackiej w Kołobrzegu; sprawy personalne diecezji, w tym powołanie kleryków do wojska; sprawy finansowe takie jak cegiełki, wydanie książeczek do nabożeństwa, minimum diecezjalne; kwestię WPK i dystynktoriów; sprawę programu diecezjalnego oraz temat kolędy diakonów. Posiedzenie zakończyły wolne wnioski[912].

Kolejne spotkania koszalińskiej kapituły katedralnej za rządów biskupa Jeża miały miejsce: 23 kwietnia 1980 roku[913], 2 grudnia 1980 roku[914], 23 kwietnia 1981 roku[915], 23 kwietnia 1982 roku[916], 23 kwietnia 1983 roku[917], 30 kwietnia 1984 roku[918], 8 listopada 1984 roku[919], 23 kwietnia 1985 roku[920], 23 kwietnia

[911] Por. *Program instalacji kanoników Koszalińskiej Kapituły Katedralnej i jej spotkania – 25 października 1979 r.*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

[912] Por. *tamże*; DULLAK, s. 121.

[913] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1980 r.*, E1-2/80, 9.04.1980, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 2/80, 11.03.1980, pkt 4; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 96; *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza i Ks. Bpa Pomocniczego za miesiąc marzec – kwiecień*, KKWD 8(1980) nr 5-6, s. 148; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc kwiecień, maj i czerwiec*, KKWD 8(1980) nr 10, s. 299.

[914] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 2 grudnia 1980 r.*, E1-3/80, 19.11.1980, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 102; P. MIELCZAREK, *Posiedzenie kapituły katedralnej*, KKWD 8(1980) nr 12, s. 380-381; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc grudzień 1980 r.*, KKWD 9(1981) nr 2, s. 49.

[915] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1981 r.*, E1-1/81, 25.03.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 2/81, 23.03.1981, pkt 7; *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt 3; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiące: luty-kwiecień*, KKWD 9(1981) nr 5, s. 147; *Zebranie Kapituły Katedralnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w dniu 23 kwietnia R. P. 1981 w uroczystość św. Wojciecha patrona diecezji*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

[916] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1982 r.*, 5.04.1982, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 3/82, 23.03.1982, pkt 5; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982*, KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 43.

[917] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1983 r.*, 7.04.1983, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 2/83, 14.03.1983, pkt 4.

[918] Por. *Okólnik nr* 2/84, 26.03.1984, pkt 5; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego Ignacego Jeża od 1 stycznia do 31 maja 1984 r.*, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 223; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 157.

[919] Por. *Dyrektor „Caritasu" diecezji Essen kanonikiem honorowym kapituły koszalińskiej*, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

[920] Por. *Okólnik nr* 2/85, 2.04.1985, pkt 3; *Czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej za okres od 1.I.1985-30.VI.1985*, KKWD 13(1985) nr 7-8, s. 219; *Kalendarz zajęć Ks. Bpa Sufragana Piotra Krupy w roku 1985*, KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 51; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 175; R. KUNICKI, *Kapituła Katedralna z wizytą w Essen*, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 93; P. MIELCZAREK, *Uroczystość w katedrze ku czci św. Wojciecha Patrona diecezji*, KKWD 13(1985) nr 3-4, s. 127-128.

1986 roku[921], 23 kwietnia 1987 roku[922], 23 kwietnia 1988 roku[923] i 9 grudnia 1989 roku[924].

W czasie rządów biskupa Ignacego Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej skład kapituły katedralnej podlegał zmianom. W większości ich przyczyną była śmierć kolejnych kanoników.

Pierwsza zmiana miała miejsce po tragicznej śmierci dziekana kapituły, księdza Jana Lisa 12 listopada 1979 roku[925]. Na jego miejsce 24 maja 1980 roku biskup Jeż mianował księdza Jana Borzyszkowskiego. W dekrecie nominacyjnym, obok podstawy prawnej, znalazło się także przypomnienie obowiązków, jakie miał spełniać dziekan kapituły, czyli: dbałość o stronę jej liturgicznych wystąpień, troska o przypominanie prezbiterium diecezjalnemu kapłańskich jubileuszy oraz współdziałanie z ordynariuszem diecezji w określonych przypadkach[926]. Wcześniej skład kapituły uzupełnił, mianowany 23 kwietnia 1980 roku kanonikiem gremialnym, ksiądz Czesław Berka. Tekst dekretu nominacyjnego był identyczny w treści z wcześniej wydanymi w tej sprawie dokumentami[927].

Kolejny raz kapituła powiększyła swoje grono po nominacji kolejnego kanonika honorowego, którym został ksiądz Helmut Holzapfel, kapłan niemieckiej diecezji Würzburg, orędownik pojednania polsko-niemieckiego, a także autor monografii

[921] Por. *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w roku 1986 od stycznia do sierpnia…*, dz. cyt., s. 283; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 198; R. KUNICKI, *Kapituła Katedralna z wizytą…*, dz. cyt., s. 94; *Zajęcia Ks. Biskupa Piotra Krupy w pierwszym półroczu 1986 r…*, dz. cyt., s. 300. W czasie tego spotkania kapituły katedralnej nawiązano szczególnie do wydarzenia jakim było zniszczenie i kradzież relikwiarza świętego Wojciecha w katedrze gnieźnieńskiej, zob. T. WERNO, *Komunikat dotyczący Mszy świętej z udziałem kapituły katedralnej w uroczystość świętego Wojciecha głównego patrona Polski i diecezji w dniu 23 kwietnia 1986 roku*, E6-3/86, 11.04.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[922] Por. *Okólnik nr* 3/87, 13.04.1987, pkt 3; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Ignacego Jeża za I półrocze 1987 r…*, dz. cyt., s. 210.

[923] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1988 r.*, E1-1/88, 6.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; A. CHOROBA, *Uroczystości ku czci św. Wojciecha patrona Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 123-124; *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 6.I. do 20.VI.1988 r.*, KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 222; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 235.

[924] Por. *Okólnik nr* 7/89, 23.12.1989, pkt 4; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 273; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów, Rady Kapłańskiej i Kapituły Katedralnej*…, dz. cyt., s. 334.

[925] Por. *Okólnik* nr 6/79, 27.12.1979, pkt 7b; J. JONASZ, *Ś.p. Ks. Prałat Jan Lis – wspomnienie pośmiertne*, KKWD 7(1979) nr 12, s. 363-366; TENŻE, *Tydzień żałoby w parafii Narodzenia NMP w Szczecinku i w parafii w Okonku*, KKWD 7(1979) nr 12, s. 366-371; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 90.

[926] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Borzyszkowskiego dziekanem kapituły katedralnej koszalińskiej*, P B26-2/80, 24.05.1980, KKWD 8(1980) nr 7-8, s. 202-203, *Okólnik* nr 4/80, 30.05.1980, pkt 7; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 96; P. MIELCZAREK, *Nowy dziekan kapituły katedralnej*, KKWD 8(1980) nr 5-6, s. 188; TENŻE, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146.

[927] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Czesława Berkę kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P B5-1/80, 23.04.1980, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 4/80, 30.05.1980, pkt 7; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 4, s. 110.

o pierwszym biskupie kołobrzeskim Reinbernie[928]. Ksiądz Holzapfel zmarł 3 października 1984 roku. O jego śmierci poinformował członków kapituły biskup Ignacy w czasie spotkania, 8 listopada 1984 roku. W czasie tego samego posiedzenia zaproponował także, by kanonikiem honorowym został ksiądz Günter Berghaus – dyrektor Caritas diecezji Essen, który wspierał dzieło budowy seminarium duchownego w Koszalinie. Po aprobacie ze strony członków kapituły, biskup Jeż wydał stosowny dekret nominacyjny 15 listopada 1984 roku[929]. Uroczyste przyjęcie nowego kanonika honorowego do grona kapituły odbyło się w czasie Mszy świętej sprawowanej ku czci świętego Wojciecha, 23 kwietnia 1985 roku[930].

Kapituła katedralna zmniejszyła swój skład osobowy 5 grudnia 1986 roku, kiedy zmarł ksiądz kanonik Jan Klepa[931]. Kolejna zmiana w składzie kapituły nastąpiła 23 kwietnia 1988 roku, kiedy ksiądz Marian Wojnicki złożył rezygnację z funkcji kanonika gremialnego. Biskup Jeż, przyjmując ją, jednocześnie mianował go kanonikiem honorowym[932]. Tego samego dnia dokonał kolejnych dwóch nominacji, ustanawiając kanonikami gremialnymi księży: Zbigniewa Reglińskiego i Jana

[928] W dostępnych dla autora rozprawy źródłach i opracowaniach brak pewnej informacji dotyczącej daty nominacji księdza Holzapfela na kanonika honorowego kapituły koszalińskiej. Nie można również dotrzeć do właściwego dekretu nominacyjnego. W dokumentacji personalnej uzyskanej z Archiwum Diecezjalnego w Würzburgu znajduje się informacja o nadaniu mu tytułu kanonika kapituły katedralnej z datą 7 września 1977 roku, która to informacja została na drugi dzień ogłoszona w miejscowym dzienniku. Stoi to jednak w sprzeczności z faktem, iż kapituła została erygowana 29 czerwca 1978 roku. Być może ksiądz Holzapfel otrzymał w 1977 roku odznaczenie diecezjalne RM, z którym łączył się tytuł kanonika, którą to informację potwierdza schematyzm z 1977 roku, por. *Dr. Holzapfel – Ehrendomherr in Polen*, 7.9.1977, Personalakten Prister Nr 1378, Diözesanarchiv Würzburg; *Polnische Ehrung für Dr. Holzapfel*, 8.09.1977, „Volksblatt Würzburg"; Schematyzm 1977, s. 36. Natomiast nominacja na kanonika honorowego musiała nastąpić pod koniec 1980 roku lub w początkach 1981, gdyż w zaproszeniu na spotkanie kapituły 2 grudnia 1980 roku nie jest on jeszcze wymieniony, natomiast w zaproszeniu na spotkanie 23 kwietnia 1981 roku do listy zaproszonych kanoników jest odręcznie dopisane jego nazwisko i adres. Zaproszenie księdza Holzapfela na kolejne spotkanie kapituły 23 kwietnia 1982 roku jest już sporządzone na maszynie i w języku niemieckim, por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 2 grudnia 1980 r…*, dz. cyt. TENŻE, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1981 r…*, dz. cyt.; TENŻE, *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1982 r…*, dz. cyt. Mimo tego schematyzm z 1982 roku nie wymienia księdza Hozlapfla w składzie kapituły katedralnej, zob. Schematyzm 1982, s. 69. Analiza wspomnianych dokumentów każe przyjąć hipotezę, iż ksiądz Holzapfel najpierw otrzymał diecezjalne odznaczenie RM związane z tytułem kanonika, zaś później został oficjalnie włączony w skład kapituły katedralnej jako kanonik honorowy.

[929] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Günthera Berghausa kanonikiem honorowym kapituły katedralnej koszalińskiej*, 15.11.1984, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Dyrektor „Caritasu" diecezji Essen…*, dz. cyt.; R. KUNICKI, *Kapituła Katedralna z wizytą…*, dz. cyt., s. 93.

[930] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Günthera Berghausa*…, dz. cyt., *Czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej za okres od 1.I.1985-30.VI.1985…*, dz. cyt., s. 219; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 175; R. KUNICKI, *Kapituła Katedralna z wizytą…*, dz. cyt., s. 93-94; P. MIELCZAREK, *Uroczystość w katedrze ku czci św. Wojciecha…*, dz. cyt., s. 127-128.

[931] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 209; E. ZIELIŃSKI, *Ś.P. Ks. Infułat Jan Klepa*, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 126-128.

[932] Por. I. JEŻ, *Dekret przyjęcia rezygnacji ks. Mariana Wojnickiego z funkcji kanonika gremialnego kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie mianujący go kanonikiem honorowym*, P W19-1/88, 23.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 84.

Turkiela[933]. Ten drugi został ustanowiony kanonikiem-penitencjarzem. W myśl dekretu, swoje zadania miał on wykonywać w oparciu o przepisy kan. 508 § 1 KPK w katedrze koszalińskiej w każdą sobotę od godz. 16 do 18. Posiadał on władzę zwyczajną, bez prawa delegacji, rozgrzeszania w zakresie sakramentalnym od cenzur wiążących mocą samego prawa, ale niezdeklarowanych i niezastrzeżonych Stolicy Apostolskiej. Była to pierwsza nominacja na kanonika-penitencjarza od erygowania kapituły koszalińskiej[934].

Kolejne dwie zmiany w składzie kapituły związane były ze śmiercią kanoników. 10 czerwca 1988 roku w wypadku zginął tragicznie ksiądz kanonik Czesław Berka[935]. Na jego miejsce biskup, Jeż mianował 29 października 1988 roku kanonikiem gremialnym księdza Jana Tokarskiego[936]. 31 października 1990 roku zmarł nagle kustosz kapituły – ksiądz Edmund Radtke[937]. Na jego miejsce 23 kwietnia 1991 roku biskup Ignacy mianował kanonikiem gremialnym księdza Jana Guzowskiego. W myśl dekretu szczególnym zadaniem nowego kanonika miało być zajmowanie się sprawami Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej[938].

3.3. Kołobrzeska kapituła kolegiacka

Od początku istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej wielokrotnie podkreślano, iż kontynuuje ona historyczną tradycję biskupstwa w Kołobrzegu powołanego do istnienia w 1000 roku. W związku z tym, biskup Ignacy Jeż już po roku od utworzenia kapituły katedralnej podjął starania o utworzenie kapituły kolegiackiej w Kołobrzegu.

---

[933] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Zbigniewa Reglińskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P R7-1/88, 23.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Jana Turkiela kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie powierzający mu funkcję kanonika penitencjarza*, P T9-4/88, 23.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 84; A. CHOROBA, *Uroczystości ku czci św. Wojciecha…*, dz. cyt., s. 124; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 235.

[934] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Turkiela kanonikiem gremialnym…*, dz. cyt.

[935] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 238; J. TURKIEL, *Ś.P. Ks. Proboszcz Czesław Berka*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 185-186.

[936] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Tokarskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P T11-2/88, 29.10.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik nr* 5/88, 19.12.1988, pkt 5; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 332; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 1 VIII do 31 XII 1988 r…*, dz. cyt., s. 38-39.

[937] Por. *Okólnik nr* 4/90, 30.10.1990, pkt 8; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 298.

[938] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Guzowskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P G31-2/88, 23.04.1991, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 19(1991) nr 1-3, s. 3.

3.3.1. Erygowanie i statuty

W celu powołania do życia kapituły przy kościele konkatedralnym w Kołobrzegu, biskup Jeż zwrócił się z prośbą do prymasa Polski pismem z 31 sierpnia 1979 roku[939]. Na początku listu wskazał on na powołane już do życia instytucje diecezjalne takie jak kapituła katedralna i sąd biskupi oraz konieczność utworzenia jeszcze seminarium duchownego. Następnie podał historyczne argumenty przemawiające za utworzeniem kapituły kolegiackiej. Pierwszym z nich było istnienie takiego gremium przy kościele w Kołobrzegu Starym (dzisiejsze Budzistowo), które utworzone zostało najprawdopodobniej około 1125 roku, kiedy to po upadku diecezji w Kołobrzegu, tereny te należały do diecezji w Kamieniu. Drugi argument stanowiło przeniesienie się kapituły do kościoła Najświętszej Maryi Panny w Kołobrzegu Nowym około 1230 roku. Świątynia ta stała w miejscu prezbiterium konkatedry, której budowę rozpoczęto około 1300 roku od stawiania naw kościoła, by potem w miejsce zburzonego kościoła utworzyć część przeznaczoną do sprawowania liturgii. Te fakty świadczyły, według biskupa Ignacego, że przy kościele nazywanym od zawsze kolegiatą kołobrzeską istniała kapituła kanoników[940]. W zakończeniu pisma biskup zwrócił się o wydanie dekretu ustanawiającego w Kołobrzegu kapitułę kolegiacką tak, by upodobnić diecezję koszalińsko-kołobrzeską do innych polskich diecezji, oraz poprosił o zatwierdzenie dołączonych do listu statutów kapituły[941].

W odpowiedzi na prośby skierowane przez biskupa Jeża, prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński, dekretem wydanym 25 września 1979 roku, na mocy szczególnych uprawnień udzielonych mu przez Stolicę Apostolską, erygował kapitułę kolegiacką przy kościele konkatedralnym pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu[942]. Motywując swą decyzję, prymas powołał się m.in. na argumenty wskazane w piśmie biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego, a mianowicie fakt utworzenia kapituły kolegiackiej w Kołobrzegu po misji świętego Ottona z Bambergu w XII wieku, i jej funkcjonowanie

---

[939] I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski z prośbą o erekcję kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, E10-1/79, 31.08.1979, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK; DULLAK, s. 121.

[940] Por. I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski z prośbą o erekcję kołobrzeskiej kapituły*…, dz. cyt.

[941] Por. *tamże*.

[942] S. WYSZYŃSKI, *Dekret erygujący Kolegiacką Kapitułę Kołobrzeską*, N. 2851/79/P, 25.09.1979, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 133; por. *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt 3; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 568; DULLAK, s. 121-122; *Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej*, KKWD 9(1981) nr 5, s. 148; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 89, Załącznik nr 11, s. 374; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137. Mając na uwadze racje historyczne wskazane w piśmie, czyli wcześniejsze istnienie w Kołobrzegu kapituły kolegiackiej i jej bezprawne zniesienie, w dekrecie znalazło się sformułowanie „przywracamy do istnienia czyli erygujemy kapitułę kolegiacką".

przez kolejne cztery wieki, aż do jej bezprawnego zniesienia w wieku XVI. Ponadto, wskazał on na chęć nadania nowego kształtu historycznej tradycji oraz wzmocnienia jedności działania duszpasterskiego w lokalnym okręgu kościelnym[943]. Na mocy wydanego dekretu, kardynał Wyszyński zatwierdził także przedłożone mu statuty kapituły oraz zaaprobował strój i formę dystynktorium kanonickiego[944].

Ostatnim aktem prawnym, który przyczynił się do powstania kapituły kolegiackiej w Kołobrzegu, było ustanowienie przez biskupa Ignacego Jeża dwunastu kanoników gremialnych. Decyzję prymasa Polski o erygowaniu kapituły oraz jej skład biskup przedstawił publicznie 23 kwietnia 1981 roku, w czasie dorocznego zebrania kapituły katedralnej w Koszalinie w uroczystość patrona diecezji – świętego Wojciecha. Z taką samą datą zostały wystawione dekrety nominacyjne poszczególnych kanoników. Jednoczenie biskup Ignacy poinformował, iż uroczysta instalacja kapituły kolegiackiej oraz jej pierwsze zebranie odbędzie się w Kołobrzegu 14 sierpnia 1981 roku[945].

Jak wcześniej wspomniano, kardynał Wyszyński, dekretem z 25 września 1979 roku, oprócz erygowania kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej, zatwierdził także jej statuty, czyli dokument regulujący najważniejsze kwestie związane z jej funkcjonowaniem, a także określający insygnia i strój kanoników[946]. Statuty składają się z 5 rozdziałów, zawierających łącznie 16 paragrafów[947].

Pierwszy rozdział statutów, zatytułowany *Cel, skład i normy działania kapituły*, składa się z 3 paragrafów. Jako cel powołania do życia kapituły kolegiackiej wskazano: pełniejsze wyrażenie na zewnątrz chwały Bożej, dobro Kościoła oraz powiązanie historycznej przeszłości Kołobrzegu, diecezji powołanej do życia w 1000 roku i kapituły kolegiackiej utworzonej w XIII wieku z powstałą w 1972 roku diecezją koszalińsko-kołobrzeską[948]. Gdy chodzi o skład kapituły, to statuty wymieniają trzy godności: prepozyt, kustosz i promotor oraz dziewięciu kanoników gremialnych i do dwunastu kanoników honorowych. Mianując członków kapituły, biskup powinien ich wybierać spośród kapłanów, którzy przeżyli już srebrny jubileusz kapłaństwa, są czynnie

---

[943] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret erygujący Kolegiacką Kapitułę…*, dz. cyt.

[944] Por. *tamże*; *Statuty Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej*, PABJ, Teczka *Kapituła Kolegiacka*, ADKK; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 133-136.

[945] Por. *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt 3; *Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły…*, dz. cyt., s. 148; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 108, Załącznik nr 16, s. 379; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137; *Zebranie Kapituły Katedralnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w dniu 23 kwietnia R.P. 1981*…, dz. cyt.

[946] Por. *Statuty Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej*…, dz. cyt.; zob. KPK 1983, kan. 505-506 § 1-2; CIC, s. 432-433; DYDUCH, s. 397-399; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 297-298.

[947] Por. *Statuty Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej*…, dz. cyt.

[948] Por. *Statuty Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej*…, dz. cyt., rozdz. I, par. 1.

zaangażowani w różnych dziedzinach życia kościelnego oraz wzorowo wypełniają swoje zadania duszpasterskie lub inną posługę w diecezji[949]. Statuty określają także, iż normy działania kapituły stanowią kan. 391-422 KPK z 1917 roku, wprowadzane w życie w duchu posoborowym, postanowienia prawa posoborowego oraz zadania, które wyłonią się w przyszłości za aprobatą biskupa diecezji[950].

Drugi rozdział statutów, złożony z 5 paragrafów, opisuje zadania kapituły i wynikające z nich obowiązki. Na pierwszym miejscu są wymienione zobowiązania członków kapituły o charakterze ogólnym, do których przepisy zaliczają: prowadzenie kapłańskiego stylu życia według aktualnych wskazań Kościoła, dzielenie się z braćmi w kapłaństwie swoimi przemyśleniami oraz trudem służenia wiernym, a także dbałość o to, by wokół kanoników panowała atmosfera wewnętrznej wierności Ojcu świętemu i jedności z hierarchią Kościoła w Polsce[951].

Obowiązki szczegółowe członków kapituły wynikają z jej siedziby, a także z sytuacji samej diecezji. W myśl przepisów, najważniejszym z nich jest troska o konkatedrę, o jej wystrój i ukształtowanie wewnętrzne. W dziedzinie duszpasterstwa kanonicy powinni troszczyć się o należyty poziom duszpasterstwa turystycznego, przede wszystkim w pasie nadmorskim, oraz o apostolstwo ludzi morza. Realizując to zadanie, członkowie kapituły winni podejmować różne inicjatywy, gromadzić i selekcjonować doświadczenia, prowadzić akcję uświadamiającą wagę problemu wśród duchowieństwa i wiernych, wskazywać stosowne pomoce oraz nawiązywać kontakty z osobami kompetentnymi. Do szczegółowych obowiązków kanoników kapituły kolegiackiej należy uświetnianie obecnością uroczystości drugiego patrona diecezji – błogosławionego Maksymiliana Kolbego, obchodzonej w konkatedrze kołobrzeskiej 14 sierpnia każdego roku[952].

W myśl statutów, bazę materialną kapituły stanowią przypadające kurii biskupiej kwoty z Mszy binowanych i dalszych odprawianych w konkatedrze, a także ustalone przez samą kapitułę zobowiązania materialne jej członków, np. w postaci jednego stypendium mszalnego miesięcznie. Sprawy kasowe kapituły winna prowadzić kuria biskupia[953].

[949] Por. *tamże*, rozdz. I, par. 2.
[950] Por. *tamże*, rozdz. I, par. 3.
[951] Por. *tamże*, rozdz. II, par. 4.
[952] Por. *tamże*, rozdz. II, par. 5.
[953] Por. *tamże*, rozdz. II, par. 6.

W skład zarządu kapituły wchodzi trzech kanoników obdarzonych godnościami, dla których statuty przewidują określone obowiązki. Do zadań prepozyta należy kierowanie działalnością i życiem kapituły, przygotowywanie przebiegu i zwoływanie zebrań kapituły, ustalanie z członkami zarządu zadań do wykonania, akceptowanie wydatków oraz składanie corocznego sprawozdania pisemnego biskupowi diecezji. Kustosz kapituły jest odpowiedzialny za jej mienie, zawiaduje jej archiwum, prowadzi kronikę i księgę protokołów zebrań, dba o miejsce spotkań i opiekuje się dystynktoriami kanonickimi. Po śmierci członka kapituły ma obowiązek sporządzenia jego obszernego życiorysu, którego jeden egzemplarz składa w kurii biskupiej, a drugi w archiwum kapitulnym. Do obowiązków promotora statuty zaliczają: wprowadzanie w życie zewnętrznych zadań kapituły w duchu przyjętych zadań programowych, inicjowanie odpowiednich akcji, włączanie się w różne przejawy życia diecezji, troska o udział kapituły we wszystkich sprawach w których jej obecność może okazać się pożyteczna[954]. Członkowie kapituły powinni także podejmować starania, by wspierać każdego ze swego grona, uczestniczyć w kluczowych momentach jego życia, uświetniać jego jubileusze, a także brać udział w uroczystościach pogrzebowych każdego z kanoników[955].

Trzeci rozdział statutów, zatytułowany *Prawa kanoników kapituły kolegiackiej*, jest podzielony na dwie części: prawa duchowe i prawa zewnętrzne, i składa się z 4 paragrafów. Do praw duchowych statuty zaliczają korzystanie przez kanoników z duchowych zasług otrzymanych dzięki łasce Bożej za wierne wypełnianie przez nich statutowych postulatów i innych dzieł podejmowanych przez kapitułę. Ponadto, wszystkim kanonikom przysługują uprawnienia wynikające z tytułów, precedencji i innych honorów określonych w prawie kościelnym i zwyczajach Kościoła w Polsce[956].

Wśród praw zewnętrznych na pierwszym miejscu statuty wymieniają prawo do noszenia przez kanoników, zarówno gremialnych jak i honorowych, specjalnego stroju i odznaki – dystynktorium, które stanowi własność diecezji. Ich wygląd określony został w załączniku do statutów[957]. Gdy chodzi o strój, to kanonicy kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej mają prawo do noszenia czarnej sutanny z fioletowymi obrzeżami,

[954] Por. *tamże*, rozdz. II, par. 7.
[955] Por. *tamże*, rozdz. II, par. 8.
[956] Por. *tamże*, rozdz. III, par. 9-10.
[957] Por. *tamże*, rozdz. III, par. 11.

fioletowego pasa bez frędzli, czarnej mozety z fioletowymi obrzeżami noszonej na białej komży. Członkowie kapituły, którzy posiadają prawo do noszenia innego stroju, np. posiadający godności papieskie, nie powinni mieszać poszczególnych elementów stroju, pozostając przy jednym[958]. Wygląd dystynktorium kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej jest następujący:

– na awersie dominującym elementem jest herb Kołobrzegu umieszczony pod wieńczącą całość mitrą, na dwóch skrzyżowanych pastorałach opartych u podstawy na morskich falach; pomiędzy pastorałami umieszczona jest włócznia świętego Maurycego symbolizująca króla Bolesława Chrobrego, inicjatora utworzenia biskupstwa w Kołobrzegu w 1000 roku i powierzenia jej biskupowi Reinbernowi z Marseburga; zwornikiem są elementy charakterystyczne herbu biskupiego Ignacego Jeża, drugiego biskupa w historii Kołobrzegu, a zarazem pierwszego po utworzeniu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w 1972 roku; na bocznych ramionach dystynktorium są właśnie umieszczone daty dwukrotnego utworzenia biskupstwa w Kołobrzegu – 1000 i 1972;

– na rewersie całość wypełnia postać pierwszego biskupa kołobrzeskiego Reinberna, którą uzupełnia napis w języku łacińskim *REINBERNUS PRIMUS EPISCOPUS COLUBREGANUS SUFRAGANEUS GNESNENSIS ANNO MILLESIMO* oraz herb Gniezna, dla podkreślenia związku diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej z arcybiskupstwem gnieźnieńskim[959].

W myśl zapisów statutowych, kanonicy gremialni biorą udział we wszystkich przejawach życia kapituły. Kanonicy honorowi są zobowiązani jedynie do udziału w dorocznym spotkaniu kapituły 14 sierpnia oraz do obecności podczas wizytacji biskupiej konkatedry. Gdy chodzi o zebrania zwyczajne kapituły, powinni być o nich informowani i są zobowiązani do niezwłocznego zgłoszenia swojego w nim udziału. W sprawach poddawanych głosowaniu kanonicy honorowi posiadają wyłącznie głos doradczy[960].

Czwarty rozdział statutów, złożony z 2 paragrafów, dotyczy nominacji kanoników i możliwości utraty członkostwa w kapitule. Członków kapituły mianuje swobodnie biskup diecezjalny, po zasięgnięciu rady koszalińskiej kapituły katedralnej oraz zarządu kapituły kolegiackiej. Usunięcia z grona kanoników może dokonać

[958] Por. *tamże*, załącznik, pkt A.
[959] Por. *tamże*, załącznik, pkt B.
[960] Por. *tamże*, rozdz. III, par. 12.

dekretem biskup w sytuacji, gdy kanonik prowadzi gorszący tryb życia, współpracuje z czynnikami antykościelnymi lub, w przypadku kanonika gremialnego, gdy przez kolejne trzy lata bez usprawiedliwienia nie bierze on udziału w pracach kapituły[961].

Ostatni, piąty rozdział statutów, zatytułowany *Formy działalności kapituły kolegiackiej*, złożony jest z 2 paragrafów. Pierwszy z nich dotyczy zwyczajnych zebrań kapituły, które odbywają się raz w roku, w ustalonym na stałe terminie i miejscu. Spotkanie składa się z trzech części: modlitewnej, urzędowo-informacyjnej oraz przedmiotowej. Część modlitewna obejmuje odpowiednią cząstkę Liturgii Godzin oraz Mszę świętą z homilią. Liturgii mają przewodzić po kolei poszczególni kanonicy gremialni, pozostali winni uczestniczyć w niej w stroju chórowym. Intencja Mszy świętej obejmuje żyjących i zmarłych kapłanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. W części urzędowo-informacyjnej kanonicy rozpatrują uwzględnione w programie spotkania tematy związane z pracą kapituły. W czasie głosowań należy kierować się przepisami zawartymi w Kodeksie prawa kanonicznego. Część przedmiotowa obejmuje referat połączony z dyskusją, na który można zaprosić szerszą część duchowieństwa[962].

W czasie spotkania kapituły, które odbyło się 14 sierpnia 1984 roku, kanonicy postanowili, by uzupełnić zapisy statutowe i dołączyć czwartą część dorocznego zebrania. Stanowiły je odprawiane w Budzistowie wieczorne modlitwy żałobne za zmarłych od początków diecezji duchownych[963]. Z czasem kanonicy postanowili, że ta część będzie rozpoczynała doroczne spotkanie kapituły jako jej pierwszy punkt programu[964]. W czasie spotkania kapituły, które odbyło się 14 sierpnia 1990 roku, jej członkowie postanowili, że w związku z przywróceniem świętu Wniebowzięcia NMP charakteru dnia wolnego od pracy, doroczne spotkania kapituły będą odbywać się zawsze 13 sierpnia[965]. Kolejna zmiana terminu dorocznego spotkania nastąpiła w wyniku uchwały kapituły podjętej w czasie spotkania 13 sierpnia 1991 roku. Biskup Ignacy Jeż, na prośbę wyrażoną w liście księdza Wiktora Paneckiego – prepozyta kapituły, ustalił termin dorocznych zebrań kapituły na 10 października każdego roku[966].

---

[961] Por. *tamże*, rozdz. IV, par. 13-14.
[962] Por. *tamże*, rozdz. V, par. 15.
[963] Por. W. PANECKI, A. WYCIŚLIK, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za rok 1984 i 1 poł. roku 1985*, 23.07.1985, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.
[964] Por. W. PANECKI, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1989/1990*, 31.07.1990, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.
[965] Por. W. PANECKI, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1990/1991*, 13.07.1991, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.
[966] Por. I. JEŻ, *Pismo do ks. Wiktora Paneckiego w sprawie przeniesienia terminu dorocznego spotkania kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, 3.01.1992, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; W. PANECKI, *Pismo do biskupa Ignacego Jeża w sprawie przeniesienia terminu dorocznego spotkania kołobrzeskiej kapituły*

Ostatni z paragrafów statutów stanowi, iż kanonicy gremialni i honorowi w czasie spotkania w święto 14 sierpnia, w czasie powitania biskupa podczas wizytacji kanonicznej konkatedry oraz w czasie innych wystąpień liturgicznych w diecezji mają prawo uczestniczyć w przysługującym im stroju chórowym[967].

3.3.2. Skład osobowy i działalność

Jak już wspomniano, w czasie spotkania koszalińskiej kapituły katedralnej 23 kwietnia 1981 roku, wykonując dekret prymasa Polski z 25 września 1979 roku erygujący kołobrzeską kapitułę kolegiacką, biskup Ignacy ogłosił publicznie swoją decyzję o nominacji 12 kanoników gremialnych[968].

W każdym z dekretów nominacyjnych podana była podstawa prawna, a więc przepisy kan. 152 i 403 KPK, zmodyfikowane wskazaniami zawartymi w numerze 18 Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI oraz przepisy zawarte w numerze 13 *Statutów Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej*. Ponadto, umieszczona była informacja, iż mianowany wchodził we wszystkie powinności i przywileje związane z członkostwem w kapitule. Każdy dekret zawierał również stwierdzenie, iż właściwy i godny uznania styl kapłańskiego życia ustanawianego kanonika oraz spełnianie posługi duchowej przyczyni się do ubogacenia prezbiterium diecezji. Biskup Jeż dołączał również swoje błogosławieństwo na podejmowane zadania[969].

W pierwszym składzie kapituły kolegiackiej znalazło się trzech kanoników gremialnych obdarzonych godnościami. Ksiądz Wiktor Panecki został podniesiony do godności prepozyta kapituły[970], ksiądz Alfred Osipowicz – do godności promotora

kolegiackiej, 9.12.1991, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1991/1992*, 6.10.1992, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

[967] Por. *Statuty Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej*…, dz. cyt., rozdz. V, par. 16.

[968] Por. *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt 3; *Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły…*, dz. cyt., s. 148; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 108, Załącznik nr 16, s. 379; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137; *Zebranie Kapituły Katedralnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w dniu 23 kwietnia R.P. 1981*…, dz. cyt.

[969] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej i jednocześnie podnoszący go do godności prepozyta kapituły*, P P6-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB. Analizowane sformułowania znalazły się we wszystkich 11 dekretach nominacyjnych.

[970] Por. *tamże*; *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt 3; *Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły…*, dz. cyt., s. 148; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., Załącznik nr 16, s. 379.

kapituły[971], a ksiądz Jerzy Dąbrowa – do godności kustosza kapituły[972]. Kolejnych ośmiu księży otrzymało nominacje na kanoników gremialnych: Ludwik Chamski, Stanisław Głodzik, Stefan Janke, Alojzy Wyciślik, Marian Klekot, Józef Potyrała, Tomasz Tarczyński i Marian Dziemianko[973]. Mianowany na kanonika był również ksiądz Oswald Kobiela, ale zmarł właśnie 23 kwietnia 1981 roku, czyli w dniu ogłoszenia nominacji przez biskupa Jeża[974].

Pierwsze, inauguracyjne spotkanie kapituły kolegiackiej, obejmujące instalację kanoników i wręczenie im dekretów nominacyjnych, miało miejsce 14 sierpnia 1981 roku[975]. W czasie zebrania wykład *Wykonanie norm statutowych na tle zadań duszpasterskich* wygłosił ksiądz Panecki – prepozyt kapituły[976].

Kolejne spotkania kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za rządów biskupa Jeża miały miejsce: 23 czerwca 1982 roku[977], 14 sierpnia 1982 roku[978], 13 sierpnia

---

[971] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Alfreda Osipowicza kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej i jednocześnie podnoszący go do godności promotora kapituły*, P O5-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

[972] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jerzego Dąbrowę kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej i jednocześnie podnoszący go do godności kustosza kapituły*, P D3-3/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

[973] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ludwika Chamskiego kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P C2-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Stanisława Głodzika kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P G13-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Stefana Janke kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P J9-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Alojzego Wyciślika kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P W25-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Mariana Klekota kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P K24-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Józefa Potyrałę kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P P26-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Tomasza Tarczyńskiego kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P T1-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Mariana Dziemiankę kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P D17-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt 3; *Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły…*, dz. cyt., s. 148; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., Załącznik nr 16, s. 379.

[974] Por. *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt. 3 i 10; *Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły…*, dz. cyt., s. 148; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 108, Załącznik nr 16, s. 379; P. MIELCZAREK, *Ś.p. Ks. Oswald Kobiela*, KKWD 9(1981) nr 6, s. 191-192.

[975] Por. *Okólnik* nr 3/81, 4.05.1981, pkt 3; *Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły…*, dz. cyt., s. 148; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 112; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za m-c lipiec-sierpień 1981*, KKWD 9(1981) nr 10, s. 308.

[976] Por. W. PANECKI, J. DĄBROWA, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za lata 1981-83*, 7.12.1983, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

[977] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 112; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982*…, dz. cyt., s. 48. Spotkanie, w czasie którego wręczono kanonikom sporządzone w Poznaniu dystynktoria kanonickie, odbyło się w rezydencji biskupiej w Koszalinie.

[978] Por. W. PANECKI, *II doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1982*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK; W. PANECKI, J. DĄBROWA, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za lata 1981-83*…, dz. cyt.; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982*..., dz. cyt., s. 49. W czasie zebrania odczytano wykład księdza dra Żochowskiego *Wpływ Matki Bożej na kształtowania się ducha narodowego w perspektywie dziejów Polski*.

1983 roku[979], 14 sierpnia 1984 roku[980], 14 sierpnia 1985 roku[981], 14 sierpnia 1986 roku[982], 14 sierpnia 1987 roku[983], 13 sierpnia 1988 roku[984], 14 sierpnia 1989 roku[985], 14 sierpnia 1990 roku[986] i 13 sierpnia 1991 roku[987].

W czasie rządów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej biskup Ignacy Jeż dwukrotnie dokonał zmian w składzie kapituły kolegiackiej. Pierwszą z nich było uzupełnienie gremium do liczby kanoników przewidzianych w przepisach statutowych, a druga związana była z nominacją po śmierci członka kapituły.

23 kwietnia 1989 roku biskup Jeż mianował nowych członków kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej: jednego kanonika gremialnego oraz dwunastu kanoników honorowych. Wyróżnieni zostali kapłani diecezji, którzy zasłużyli się na polu budownictwa sakralnego i kościelnego, będąc budowniczymi jednego czy dwóch kościołów albo kościoła i plebanii. Nominację na kanonika gremialnego otrzymał wówczas ksiądz Edward Kołodziejczyk. Kanonikami honorowymi zostali mianowani

---

[979] Por. DĄBROWA J., *Posiedzenie kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, KKWD 11(1983) nr 11-12, s. 366; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 146; W. PANECKI, J. DĄBROWA, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za lata 1981-83*…, dz. cyt. W czasie zebrania wykład *Z dziejów Prymasowskiej Kapituły Łowickiej* wygłosił ksiądz Tomasz Tarczyński.

[980] Por. W. PANECKI, A. WYCIŚLIK, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za rok 1984 i 1 poł. roku 1985*…, dz. cyt.

[981] Por. W. PANECKI, *V doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1985*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK; W. PANECKI, J. DĄBROWA, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za rok 1985/1986*, 31.07.1986, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK. W czasie zebrania wykład *Spostrzeżenia z życia religijnego Kościoła w Anglii* wygłosił ksiądz Alfred Osipowicz.

[982] Por. W. PANECKI, *VI doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1986*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK; W. PANECKI, J. DĄBROWA, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1986/1987*, 31.07.1987, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK. W czasie zebrania wykład *Informacja o Ruchu Szensztackim* wygłosiła siostra M. Celina Junik z Szensztackiego Instytutu Sióstr Maryi.

[983] Por. W. PANECKI, *VII doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1987*, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK; W. PANECKI, J. DĄBROWA, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1987/1988*, 1.08.1988, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK. W czasie zebrania temat *Powtórna Komunia święta w ciągu tego samego dnia* od strony dogmatycznej, moralnej, historycznej i kanonistycznej przybliżyli kolejno księża: Marian Klekot, Stanisław Głodzik, Alfred Osipowicz i Wiktor Panecki.

[984] Por. W. PANECKI, *VIII doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 13 sierpnia 1988*, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK. W czasie zebrania referat z dziedziny duszpasterstwa na temat turystyki nadmorskiej wygłosił ksiądz Jan Turkiel.

[985] Por. *Okólnik nr* 3/89, 17.05.1989, pkt 1; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od 31 lipca do 31 grudnia 1989 r.*, KKWD 18(1990) nr 1, s. 15-16; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 265; W. PANECKI, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1989/1990*..., dz. cyt. W czasie tego spotkania kapituły miała miejsce uroczysta instalacja nowych kanoników: jednego gremialnego oraz dwunastu honorowych. W czasie zebrania wykład *Historia pojęcia osoby* wygłosił ksiądz Marek Żejmo.

[986] Por. *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej od dnia 1 lipca do 31 grudnia 1990 r.*, KKWD 19(1991) nr 1-3, s. 7; W. PANECKI, *X doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1990*, 14.05.1990, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK; TENŻE, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1990/1991*…, dz. cyt. W czasie zebrania referat *Niezmienne prawdy pedagogiczne C. Freinerta (1896-1966) pomocą w kształtowaniu dojrzałych postaw* wygłosił ksiądz Zygmunt Czaja.

[987] Por. W. PANECKI, *XI doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 13 sierpnia 1991*, 7.05.1991, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK; W. PANECKI, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1991/1992*…, dz. cyt. W czasie zebrania referat *Śpiew liturgiczny w ustaleniach posoborowych* wygłosił ksiądz Tadeusz Wilk.

następujący księża: Czesław Adamkowicz, Kazimierz Bednarski, Marian Błaszczuk, Antoni Duszyk, Zbigniew Klamann, Kazimierz Michalak, Julian Mizera, Jan Wicha, Marian Wołoszyn, Julian Wójtowicz i Jan Wszołek. Ponadto kanonikiem honorowym został ustanowiony ksiądz Michał Seitz z Monachium, który wspierał materialnie budowę seminarium duchownego w Koszalinie oraz księży – byłych więźniów obozów koncentracyjnych[988]. Uroczysta instalacja miała miejsce w czasie Mszy świętej sprawowanej w konkatedrze kołobrzeskiej 14 sierpnia 1989 roku[989].

17 stycznia 1990 roku zmarł ksiądz Jan Wicha[990]. Na jego miejsce 23 czerwca 1990 roku biskup Jeż mianował kanonikiem honorowym księdza Franciszka Pacholskiego, który otrzymał dystynktorium kanonickie w czasie uroczystości srebrnego jubileuszu święceń kapłańskich w czerwcu 1990 roku. W dekrecie nominacyjnym szczególnie podkreślono zasługi mianowanego na polu pracy charytatywnej[991].

W czasie rządów biskupa Ignacego Jeża skład kapituły kolegiackiej pomniejszył się jeszcze 16 czerwca 1991 roku po tragicznej śmierci księdza Edwarda Kołodziejczyka[992].

3.4. Odznaczenia diecezjalne związane z tytułem kanonika

Za czasów rządów biskupa Ignacego Jeża, byli księża, którym przysługiwał tytuł kanonika, wśród duchownych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej nie ze względu na przynależność do którejś z istniejących kapituł, ale w związku z otrzymaniem jednego z dwóch diecezjalnych odznaczeń. We wspomnianym już dekrecie z 16 grudnia 1975 roku, ordynariusz koszalińsko-kołobrzeski przewidział dwa takie przywileje.

---

[988] Por. *Nominacje*, KKWD 17(1989) nr 4, s. 103; *Okólnik nr* 3/89, 17.05.1989, pkt 1; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 265.

[989] Por. *Okólnik nr* 3/89, 17.05.1989, pkt 1; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od 31 lipca do 31 grudnia 1989 r…*, dz. cyt., s. 15-16; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 265.

[990] Por. *Okólnik nr* 1/90, 26.03.1990, pkt 13; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 276; Z. REGLIŃSKI, *Ś.P. Ks. Proboszcz Jan Wicha*, KKWD 18(1990) nr 4, s. 151-152.

[991] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Franciszka Pacholskiego kanonikiem honorowym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P P41-1/90, 23.06.1990, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego*, AKB; W. PANECKI, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1989/1990*..., dz. cyt. W schematyzmie z 1992 roku podano błędną informacje, iż ksiądz Pacholski został mianowany kanonikiem gremialnym, a nie honorowym. Informację tę kilkukrotnie wyjaśniał w swoich dorocznych sprawozdaniach prepozyt kapituły – ksiądz Wiktor Panecki, por. W. PANECKI, *Obraz stanu Kapituły na XVI sesję zwyczajną*, 10.10.1996, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; TENŻE, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1992/1993*, 8.10.1993, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; Schematyzm 1992, s. 53-54.

[992] Por. *Okólnik nr* 4/91, 29.07.1991, pkt 7; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 318; W. PANECKI, *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1990/1991*…, dz. cyt.; T. WILK, *Ś.P. Ks. Proboszcz Edward Kołodziejczyk*, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 224-226.

Pierwszym z nich było odznaczenie *Rocchetti et mantolleti* (R.M.). Kapłan, który je otrzymał, miał prawo noszenia rokiety podszytej przy rękawach i koronce materiałem koloru fioletowego, pelerynki kanonickiej wszytej w sutannę, a także czarnego biretu z fioletowym pomponem. Drugim z odznaczeń było *Expositorium canonicale* (E.C.). Posiadający je duchowny miał prawo do noszenia czarnej sutanny z podwójnymi rękawami wpuszczonymi, pelerynki kanonickiej wszytej w sutannę czarnego koloru, a także czarnego biretu z fioletowym pomponem. Kapłanom, którzy otrzymywali oba te odznaczenia od biskupa diecezjalnego, przysługiwał tytuł kanonika[993].

W ciągu dwudziestu lat swej posługi w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej biskup Ignacy Jeż uhonorował tymi odznaczeniami diecezjalnymi kilkunastu kapłanów.

Przywilej *Rocchetti et mantolleti* otrzymali następujący księża: Czesław Krusiewicz, Zygmunt Młynarek, Ludwik Chamski[994], Czesław Berka, Stefan Janke, Alfred Osipowicz[995], Oswald Kobiela[996], Jerzy Dąbrowa, Stanisław Głodzik[997], Władysław Deryng, Kazimierz Karpiński, Włodzimierz Łętowski[998], Kazimierz Anuszkiewicz, Marian Patalas[999], Witold Łukaszewicz, Jan Tokarski[1000], Teodor Grzegórski, Jan Szałach[1001], Zbigniew Klamann, Kazimierz Michalak, Julian

[993] Por. I. JEŻ, *Dekret o odznaczeniach…*, dz. cyt. W czasie rządów biskupa Ignacego Jeża funkcjonowały różne nazwy odznaczeń diecezjalnych, we wspomnianym dekrecie umieszczono nazwy: *Rocchetti et Mantelleti (R.M.)* oraz *Expositorii Canonicalis (E.C.)*, ostatecznie używano następujących: *Rocchetti et Mantolleti (R.M.)* oraz *Expositorium Canonicale (E.C.)*

[994] Por. *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Sufragana w miesiącach lipiec…*, dz. cyt., s. 18; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 4(1976) nr 3, s. 89; M. SUBOCZ, *Uroczystość wręczenia nowych dekretów nominacyjnych…*, dz. cyt., s. 60. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 16 grudnia 1975 roku.

[995] Por. I. JEŻ, *Dekret nadania kapłanom odznaczeń diecezjalnych w piątą rocznicę ustanowienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-1/77, 26.06.1977, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 212.

[996] Por. *Okólnik nr* 3/78, 14.06.1978, pkt 3; *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 138. Nominacja z dnia 26 maja 1978 roku związana była z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanego.

[997] Por. *Okólnik nr* 5/79, 17.08.1979, pkt 2; *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 7, s. 214. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 24 czerwca 1979 roku i związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych.

[998] Por. *Okólnik nr* 5/80, 21.08.1980, pkt 2; *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 7-8, s. 203. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 6 czerwca 1980 roku i związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych.

[999] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 9(1981) nr 8, s. 256. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 23 czerwca 1981 roku.

[1000] Por. *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 11(1983) nr 7-8, s. 222. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 16 czerwca 1983 roku.

[1001] Por. *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 10. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 3 grudnia 1983 roku.

Mizera[1002], Stanisław Goryński, Ludwik Musiał, Franciszek Piróg, Zbigniew Regliński, Józef Cisowski[1003], Franciszek Puchalski[1004], Stanisław Szuba[1005], Jan Giriatowicz[1006].

Przywilejem *Expositorium canonicale* zostali natomiast obdarzeni księża: Zenon Świątkowski, Antoni Ostrowski[1007], Alojzy Wyciślik[1008], Józef Czerkies, Szczepan Kopacz, Józef Pałka, Wiktor Skóra, Józef Wiśniewski[1009], Jan Gawroński, Stanisław Gołębiewski, Ryszard Pawlukowski[1010], Czesław Adamkowicz, Ferdynand Nejranowski, Władysław Żak[1011], Eugeniusz Matysiak, Zbigniew Wilczyński[1012], Józef Zwiefka[1013], Leon Guss, Stefan Leszczyński, Jerzy Lier, Zbigniew Petrański[1014], Lech Bończa-Bystrzycki, Stanisław Chojnowski, Piotr Ożóg, Jan Wicha[1015], Jakub Mucha[1016], Edward Sugier[1017], Franciszek Ferens, Jan Strzelecki[1018].

[1002] Por. *Okólnik nr* 4/84, 15.06.1984, pkt 4; *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 214. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 21 maja 1984 roku i związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych oraz z ich zasługami w dziedzinie budownictwa sakralnego i całokształtem pracy kapłańskiej.

[1003] Por. *Okólnik nr* 5/86, 12.06.1986, pkt 5; *Odznaczenia diecezjalne „RM" i „EC"*, KKWD 14(1986) nr 7-8, s. 206-207. Nominacje związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych w uznaniu całokształtu ich pracy kapłańskiej.

[1004] Por. *Zwolnienia, nominacje, odznaczenia*, KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 205. Dekret nominacyjny został wystawiony z datą 16 czerwca 1987 roku.

[1005] Por. I. JEŻ, *Dekret nadający ks. Stanisławowi Szubie odznaczenie diecezjalne Rocchetti et Mantoletti (R.M.)*, P Sz21-2/88, 13.06.1988, Teczka *Teczka personalna ks. Stanisława Szuby*, AKB; *Zwolnienia, nominacje*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 154. Dekret nominacyjny został wystawiony z datą 13 czerwca 1988 roku.

[1006] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 165. Dekret nominacyjny został wystawiony z datą 15 czerwca 1991 roku.

[1007] Por. I. JEŻ, *Dekret nadania kapłanom odznaczeń diecezjalnych w piątą*…, dz. cyt., s. 212.

[1008] Por. *Okólnik nr* 3/78, 14.06.1978, pkt 3; *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 138. Nominacja z dnia 26 maja 1978 roku związana była z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanego.

[1009] Por. *Okólnik nr* 5/79, 17.08.1979, pkt 2; *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 7, s. 214. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 24 czerwca 1979 roku i związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych.

[1010] Por. *Okólnik nr* 5/80, 21.08.1980, pkt 2; *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 7-8, s. 203. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 6 czerwca 1980 roku i związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych.

[1011] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 9(1981) nr 8, s. 256. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 23 czerwca 1981 roku.

[1012] Por. *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 11(1983) nr 7-8, s. 222. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 16 czerwca 1983 roku.

[1013] Por. *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 10. Dekrety nominacyjny został wystawiony z datą 3 grudnia 1983 roku.

[1014] Por. *Okólnik nr* 4/84, 15.06.1984, pkt 4. *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 214. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 21 maja 1984 roku i nominacje związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych oraz z ich zasługami w dziedzinie budownictwa sakralnego i całokształtem pracy kapłańskiej.

[1015] Por. *Okólnik nr* 5/86, 12.06.1986, pkt 5; *Odznaczenia diecezjalne „RM" i „EC"*, KKWD 14(1986) nr 7-8, s. 207. Nominacje związane były z jubileuszem 25-lecia święceń kapłańskich mianowanych w uznaniu całokształtu ich pracy kapłańskiej.

[1016] Por. *Zwolnienia, nominacje, odznaczenia*, KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 205. Dekret nominacyjny został wystawiony z datą 16 czerwca 1987 roku.

[1017] Por. I. JEŻ, *Dekret nadający ks. Edwardowi Sugierowi odznaczenie diecezjalne Expositorium Canonicale (E.C.)*, P S56-4/88, 13.06.1988, Teczka *Teczka personalna ks. Edwarda Sugiera*, AKB; *Zwolnienia, nominacje*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 154. Dekret nominacyjny został wystawiony z datą 13 czerwca 1988 roku.

[1018] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 165. Dekrety nominacyjne zostały wystawione z datą 15 czerwca 1991 roku.

4. SĄD BISKUPI

Biskup diecezjalny, jako pasterz powierzonego mu ludu Bożego Kościoła partykularnego, sprawując swój urząd, wypełnia wobec wiernych posługę nauczania, uświęcenia i rządzenia[1019]. Przysługuje mu wszelka władza, którą Kodeks prawa kanonicznego określa jako zwyczajną, własną i bezpośrednią. Władza biskupa jest zwyczajna, ponieważ jest związana i wynika wprost z urzędu, który sprawuje. Jest także własna i bezpośrednia, ponieważ nie wywodzi się ona z władzy papieża, ale z prawa Bożego. Biskup diecezjalny sprawuje swoją władzę osobiście w imieniu Chrystusa, kierując powierzonym sobie Kościołem jako Jego zastępca i legat, oczywiście w jedności z najwyższą władzą Kościoła, jaką sprawuje papież i kolegium biskupów[1020]. Władza rządzenia, którą sprawuje biskup diecezjalny, obejmuje władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą[1021]. Kodeks szczegółowo precyzuje, iż władzę ustawodawczą biskup wykonuje sam, wykonawczą osobiście bądź przez wikariuszy generalnych i biskupich, a sądowniczą również osobiście lub przez wikariusza

[1019] Por. KPK 1917, kan. 329 § 1; KPK 1983, kan. 375 § 1-2; LG nr 20-21, 24-27; CD nr 2, 11; PG nr 9, s. 321; EI nr 13, s. 411-412; AS nr 1, 63-65, s. 519, 558-559; BĄCZKOWICZ I, s. 501; CIC, s. 340-341; DYDUCH, s. 230-232; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału diecezjalnego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 137; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 275-278; B. GLINKOWSKI, *Biskupi diecezjalni i tytularni w Kościele katolickim*, w: *Biskupi: wybrane elementy kanonicznej ekspresji osoby biskupa*, red. A. SOBCZAK, Poznań 2001, s. 63-65; KRUKOWSKI, s. 153-154; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 158-159; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 78.

[1020] Por. KPK 1917, kan. 329 § 1; KPK 1983, kan. 381 § 1; LG nr 27, 23, 18; CD nr 8; PG nr 43, s. 361-362; EI nr 92, s. 446-447; AS nr 64, s. 559; W. AYMANS, *Biskupia posługa…*, dz. cyt., s. 25; BĄCZKOWICZ I, s. 501-503; CIC, s. 346-347; DYDUCH, s. 240-241; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 283-286; B. GLINKOWSKI, *Biskupi diecezjalni i tytularni…*, dz. cyt., s. 74; E. GÓRECKI, *Pozycja biskupa w Kościele partykularnym*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 80-81; KRUKOWSKI, s. 154-155; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 166-167; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 2, dz. cyt., s. 83-84. Dodanie przez Sobór Watykański II i później KPK 1983 sformułowania *własna* na określenie władzy biskupa jest absolutnym novum w stosunku do KPK 1917. Wcześniej władzę biskupa pojmowano w systemie delegowania (koncesyjnym), tzn. papież delegował swoją władzę nad diecezją określonemu biskupowi. Obecnie obowiązuje system rezerwacji, w myśl której władza biskupa w diecezji jest własna, a tylko niektóre sprawy i pojedyncze wypadki papież rezerwuje do swojej decyzji.

[1021] Por. KPK 1917, kan. 335 § 1; KPK 1983, kan. 391 § 1, 135 § 1; LG nr 27; PG nr 43, s. 362; EI nr 92, s. 447; AS nr 64, 67-69, s. 559, 561-564; W. AYMANS, *Biskupia posługa…*, dz. cyt., s. 32; BĄCZKOWICZ I, s. 509; CIC, s. 353-355; DYDUCH, s. 251; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału…*, dz. cyt., s. 137; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 286; B. GLINKOWSKI, *Biskupi diecezjalni i tytularni…*, dz. cyt., s. 77; E. GÓRECKI, *Pozycja biskupa w…*, dz. cyt., s. 82; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu…*, dz. cyt., s. 220-221; KRUKOWSKI, s. 157; F. LEMPA, *Pojęcie i podział władzy w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, KiP 9(1991), s. 238; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 170; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 84, 90. Podział władzy biskupa nie narusza jedności władzy, nie oznacza także trzech odrębnych władz, a jedynie wskazuje sposób, jak się tę władzę sprawuje, wyjaśnia lepiej jej funkcje i pozwala skuteczniej ją wykonywać. Trójpodział władzy powstał w średniowiecznym prawie kanonicznym. Jest jednak zaczerpnięty ze świeckiego prawa państwowego, rozwiniętego w dobie oświecenia. Faktycznie znajduje on zastosowanie w zastępczych szczeblach władzy biskupa – wikariuszy generalnych w zakresie władzy wykonawczej i wikariuszy sądowych w zakresie władzy sądowniczej.

sądowego i sędziów[1022]. W rządzeniu diecezją biskupa diecezjalnego wspierają także biskupi pomocniczy bądź biskupi koadiutorzy[1023] oraz szereg innych osób, instytucji, organów doradczych, a w szczególny sposób kuria biskupia[1024].

W poprzednich podrozdziałach zostały opisane podmioty, które wspierały biskupa Ignacego Jeża przede wszystkim w wykonywaniu przez niego władzy wykonawczej. W niniejszym zostanie przedstawione sprawowanie władzy sądowniczej przez pierwszego rządcę diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[1025].

4.1. Przepisy prawne dotyczące władzy sądowniczej biskupa diecezjalnego

Sprawując władzę sądowniczą w diecezji, biskup ma obwiązek czynić to w zgodzie z przepisami prawa[1026]. Jak już kilka razy wspomniano, w czasie rządów biskupa Ignacego Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej obowiązującym prawem powszechnym były najpierw zapisy umieszczone w Kodeksie prawa kanonicznego z 1917 roku, a następnie kanony Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku, a także przepisy prawa posoborowego i inne zarządzenia najwyższej władzy kościelnej.

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku określał strukturę organizacyjną sądu pierwszej instancji w kan. 1572-1593. Przepisy nakazywały, by w każdej diecezji był ustanowiony na stałe sąd, którego zadaniem miało być rozpoznawanie i rozstrzyganie w pierwszej instancji wszystkich, wyraźnie przez prawo niewyjętych spraw cywilnych i karnych. Według norm, w składzie sądu znajdowali się następujący urzędnicy: sędzia, notariusz, promotor sprawiedliwości, obrońca węzła, woźny sądowy oraz komornik[1027].

[1022] Por. KPK 1983, kan. 391 § 2, 135 § 2, 475 § 1 i 2, 476, 479 § 1-3; 1420 § 1, 1421 § 1; AS nr 67-69, s. 561-564; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 33-42; CIC, s. 157-158, 354, 411-415, 1063-1065; DYDUCH, s. 251-252, 352-354, 357-362; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu…*, dz. cyt., s. 221-222; ERLEBACH, s. 34-37; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 300-301; B. GLINKOWSKI, *Biskupi diecezjalni i tytularni…*, dz. cyt., s. 77; E. GÓRECKI, *Pozycja biskupa w...*, dz. cyt., s. 82; KRUKOWSKI, s. 157-158; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 170; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 84, 90.

[1023] Por. KPK 1983, kan. 405-408; CD nr 25; CIC, s. 366-368; DYDUCH, s. 267-270; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 289-291. Oczywiście, zgodnie ze wskazaniami KPK, biskupi pomocniczy lub koadiutorzy są mianowani i wypełniają urząd wikariuszy generalnych lub biskupich.

[1024] Por. KPK 1983, kan. 469; CIC, s. 408-409; DYDUCH, s. 345-347; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 293-300.

[1025] Na temat natury kościelnej władzy sądowniczej obszerne opracowanie przedstawił: A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 136-147. Na temat Sądu Biskupiego w Koszalinie kilka opracowań opublikował Dullak, zob. K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie spraw super rato przez Sąd Biskupi w Koszalinie*, StKKoł 7(2002), s. 215-240; TENŻE, *Sąd Biskupi Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 29-39; TENŻE, *Sąd Biskupi w Koszalinie*, StKKoł 9(2004), s. 175-194.

[1026] Por. KPK 1917, kan. 335 § 1; KPK 1983, kan. 391 § 1-2; BĄCZKOWICZ I, s. 509; CIC, s. 353-355; DYDUCH, s. 250-252; KRUKOWSKI, s. 157; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt. s. 170; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 90.

[1027] Por. KPK 1917, kan. 1572 § 1; BĄCZKOWICZ III, s. 21-22; CIC, s. 1060-1061; K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie*…, dz. cyt., s. 215; TENŻE, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 180.

Sędzią dla wszystkich spraw niewyjętych w pierwszej instancji był w diecezji miejscowy ordynariusz, który swą władzę mógł wykonywać osobiście lub przez innych[1028]. Biskup miał obowiązek ustanowienia oficjała z władzą sądowniczą zakresu zewnętrznego, zwyczajną i zastępczą, przysługującą na mocy spełnianego urzędu. Oficjał z miejscowym ordynariuszem stanowił jeden trybunał, dlatego jego wyroki nie wymagały potwierdzenia i nie było możliwości apelacji od nich do tegoż ordynariusza. Wspomniany urzędnik miał jurysdykcję dla wszystkich spraw sądowych, za wyjątkiem tych, które zastrzegł sobie sam biskup. Oficjał nie mógł jednocześnie być wikariuszem generalnym, chyba że diecezja była mała lub mało było spraw sądowych. Prawo przewidywało również możliwość ustanowienia dla oficjała pomocników i zastępców z tytułem wiceoficjałów, wyposażonych we władzę zwyczajną. W sprawach sądowej administracji podlegali oficjałowi, jednak w orzekaniu mieli tę samą władzę i byli od niego niezależni[1029]. Ponadto, biskup miał obowiązek ustanowienia w diecezji od czterech do dwunastu sędziów synodalnych z władzą delegowaną. Ich zadaniem była pomoc w sprawowaniu władzy sądowniczej jako członkowie kolegialnego sądu, asesorowie, instruktorzy (audytorzy) lub śledczy sędziowie w sprawach karnych. Sędziów synodalnych proponował na synodzie diecezjalnym biskup, a zatwierdzał synod. Na miejsce zmarłych lub ustępujących sędziów, albo po upływie dziesięciolecia, gdy synod się nie odbywał, biskup, po wysłuchaniu kapituły katedralnej, wyznaczał sędziów prosynodalnych. Sędziowie synodalni i prosynodalni mieli równe prawa[1030].

W myśl przepisów, sędziowie sprawowali swoje funkcje jako sędziowie jednostkowi lub jako członkowie kolegiów. Sędzią jednostkowym, który miał prawo

[1028] Por. KPK 1917, kan. 1572 § 1; BĄCZKOWICZ III, s. 23-24. Sądowniczą władzę posiadali także: wikariusz kapitulny, opat i prałat udzielny, wikariusz i prefekt apostolski, administrator apostolski ustanowiony na stałe oraz ich prawni następcy. Władzy sądowniczej bez specjalnego zlecenia nie posiadał wikariusz generalny. Zapisy kodeksowe szczegółowo określały sytuacje, gdy należało podjąć czynności sądowe odnośnie własnych spraw majątkowych biskupa, a także spraw diecezji i kościoła katedralnego w których biskup występował w charakterze strony jako zastępca ustawowy, zob. KPK 1917, kan. 1572 § 2, 1653 § 1; BĄCZKOWICZ III, s. 23-24.

[1029] Por. KPK 1917, kan. 1573 § 1-3; BĄCZKOWICZ III, s. 24. Kandydaci na oficjała i wiceoficjałów musieli być kapłanami dobrego imienia, doktorami prawa kanonicznego lub posiadać biegłość w tej dziedzinie oraz mieć ukończone 30 lat. Biskup miał ich prawo dowolnie usuwać, jednak w czasie opróżnienia stolicy biskupiej nie tracili swej władzy. Po nominacji nowego biskupa oficjał powinien uzyskać z jego strony przynajmniej milczące potwierdzenie. Oficjał, który był jednocześnie wikariuszem generalnym, w chwili opróżnienia stolicy biskupiej tracił urząd wikariusza, a zatrzymywał oficjała. Gdyby oficjał został wybrany wikariuszem kapitulnym, powinien zamianować nowego urzędnika na swoje miejsce, zob. KPK 1917, kan. 1573 § 4-7; BĄCZKOWICZ III, s. 24-25.

[1030] Por. KPK 1917, kan. 1574; BĄCZKOWICZ III, s. 25. Sędziami mogli być kapłani, także z innych diecezji, biegli w prawie kanonicznym. Sędziowie posiadali władzę delegowaną, którą uzyskiwali z momentem nominacji na synodzie lub poza synodem. Przydzielenie spraw poszczególnym sędziom nie oznaczał udzielenia im jurysdykcji, a jedynie wyznaczenie ich do kompletu sądzącego. Warto jednak podkreślić, iż sąd złożony z sędziów pod przewodnictwem ordynariusza, oficjała lub wiceoficjała posiadał władzę zwyczajną, zob. *tamże*, s. 25-26.

rozstrzygać wszystkie sprawy sporne i karne, za wyjątkiem zastrzeżonych w kan. 1576 § 1 KPK sądom kolegialnym, był ordynariusz, oficjał lub wiceoficjał[1031]. Gdy chodzi o sądy kolegialne, normy kodeksowe przewidywały składy trzyosobowe oraz składy pięcioosobowe. Kolegia złożone z trzech sędziów miały rozstrzygać spory cywilne o ważność święceń wyższych i ważność małżeństwa, spory o prawa i majątek kościoła katedralnego, sprawy karne, w których chodzi o odjęcie nieusuwalnego beneficjum oraz o wymierzenie ekskomuniki. W pięcioosobowym składzie były rozpatrywane sprawy karne, za które groziła depozycja, pozbawienie na zawsze sukni duchownej lub degradacja. Ordynariusz miejscowy miał również możliwość przekazywania innych spraw sądom kolegialnym złożonym z trzech lub pięciu sędziów. Na czele sądu kolegialnego, jako jego przewodniczący, stał oficjał lub wiceoficjał. Pozostałych sędziów wyznaczał zasadniczo ordynariusz miejscowy lub, za jego zgodą, oficjał, według ustalonej kolejności *per turnum,* chyba że ordynariusz zdecydował lub zezwolił na inny sposób wyznaczania składu kolegium[1032]. Normy podkreślały konieczność kolegialnego działania sądu, czyli obecności wszystkich sędziów, którzy decyzje podejmowali w głosowaniu. Rozstrzygnięcie sprawy musiało zapaść bezwzględną większością głosów – dwóch głosów na trzech sędziów bądź trzech głosów na pięciu sędziów[1033].

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku wymieniał jeszcze dwóch szczególnych sędziów wypełniających specjalne zadania w procesie: instruktora (audytora) i relatora (ponensa). Zadaniem pierwszego z nich było wykonywanie różnych czynności procesowych od zawiązania sporu do zamknięcia sprawy. Sędzia instruktor, działając w granicach otrzymanego zlecenia, przeprowadzał przesłuchania świadków, gromadził dowody oraz przygotowywał proces tak, by można go było zakończyć wyrokiem. Sam nie uczestniczył on w wydawaniu wyroku, chyba że był członkiem kolegium sędziowskiego[1034]. Zadaniem sędziego relatora, który był

[1031] Por. KPK 1917, kan. 1576 § 1; BĄCZKOWICZ III, s. 26. Sędzia jednostkowy miał prawo dobrać sobie jako doradców dwóch asesorów spośród sędziów synodalnych, zob. KPK 1917, kan. 1575; BĄCZKOWICZ III, s. 26.

[1032] Por. KPK 1917, kan. 1576 § 1-3; BĄCZKOWICZ III, s. 26-27.

[1033] Por. KPK 1917, kan. 1577 § 1; BĄCZKOWICZ III, s. 27. Wiele czynności procesowych sąd kolegialny mógł zlecić instruktorowi, jednak ważniejsze miał rozstrzygać kolegialnie. Bezwzględnie konieczne kolegialne działanie było wymagane przy wydawaniu wyroku końcowego. Oficjał lub wiceoficjał, jako przewodniczący, kierował procesem i zarządzał wszystkimi czynnościami, aż do wymierzenia sprawiedliwości w danej sprawie. Zadanie to mógł również wypełniać ordynariusz miejsca, nie powinien jednak robić tego zbyt często, zob. KPK 1917, kan. 1577 § 2, 1578, 1580, 1871; BĄCZKOWICZ III, s. 27-28.

[1034] Por. KPK 1917, kan. 1582; BĄCZKOWICZ III, s. 29-30. Normy kodeksowe stanowiły, iż ordynariusz miejsca mógł ustanowić jednego lub kilku instruktorów do poszczególnych lub wszystkich spraw; sędzia natomiast mógł ustanowić instruktora do sprawy, którą rozpoznawał, chyba że ordynariusz postanowił inaczej.

jednym z członków kolegium, było badanie szczegółowo akt sprawy, przedstawienie ich *in iure* et *in facto* pozostałym członkom kolegium, udział w głosowaniu, ustalenie brzmienia wyroku i sporządzenie go na piśmie. Wyznaczał go przewodniczący składu sędziowskiego, który mógł też sam wypełniać zadanie relatora[1035].

Do personelu sądowego, bez władzy sądowniczej, należeli notariusze, czyli osoby cieszące się zaufaniem, które aktom przez siebie lub wobec siebie sporządzonym i podpisanym, nadawały charakter dokumentu publicznego. Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku do ważności akt procesu wymagał udziału notariusza oraz tego, by były one pisane bądź przynajmniej podpisane przez niego. Notariusz, jako świadek urzędowy aktu sądowego, np. przesłuchania stron czy świadków, musiał być przy nim obecny oraz z dokonanej czynności sporządzić protokół i podpisać go lub też podpisać dokument sporządzony przez kogoś innego w jego obecności[1036].

Przepisy kodeksowe w składzie sądu przewidywały także obecność promotora sprawiedliwości oraz obrońcy węzła. Pierwszy ze wspomnianych urzędników miał w sprawach cywilnych strzec z urzędu interesów publicznych Kościoła, a w sprawach karnych występować jako publiczny oskarżyciel. Obrońca węzła święceń wyższych oraz obrońca węzła małżeńskiego miał bronić ważności tych sakramentów za każdym razem, gdy toczył się o nie spór. W sprawach, w których obecność promotora lub obrońcy była konieczna, akta sprawy były nieważne, gdyby nie zostali oni wezwani lub byli nieobecni. Gdyby zostali wezwani, a nie stawili się, akta były ważne, ale mieli oni obowiązek zapoznać się z nimi w późniejszym czasie[1037].

Osobami pomocniczymi w sądzie byli woźni i komornicy. Zadaniem woźnych było doręczanie akt sądowych, zaś komornicy z polecenia sędziego mieli wykonywać wyroki i dekrety. Wspomniane funkcje mogli wypełniać świeccy, chyba że roztropność

Instruktorów należało wybierać z listy sędziów synodalnych. Ordynariusz miejsca mógł mianować ich spoza tego grona, wybierając kapłanów swojej diecezji bądź spoza niej, a także spośród duchowieństwa zakonnego. Jak już wspomniano, instruktorem mógł być jeden z członków kolegium sędziowskiego, zob. KPK 1917, kan. 1580-1583; BĄCZKOWICZ III, s. 30.

[1035] Por. KPK 1917, kan. 1584; BĄCZKOWICZ III, s. 30.

[1036] Por. KPK 1917, kan. 1585; BĄCZKOWICZ III, s. 30-31. Notariusza dla poszczególnej sprawy mianował miejscowy ordynariusz lub wybierał go sędzia przed rozpoczęciem procesu z listy notariuszy kurii biskupiej ustanowionych dla ogółu spraw przez ordynariusza.

[1037] Por. KPK 1917, kan. 1586-1587; BĄCZKOWICZ III, s. 31. Jeśli obowiązki nie stały na przeszkodzie, ten sam kapłan mógł być jednocześnie promotorem sprawiedliwości oraz obrońcą węzła małżeńskiego. Wspomniani urzędnicy mogli być mianowani do wszystkich lub do poszczególnych spraw. Ordynariusz miał na te urzędy mianować kapłanów dobrej sławy, doktorów prawa kanonicznego lub biegłych w prawie. Mianowani do wszystkich spraw nie tracili urzędu z chwilą wakatu stolicy biskupiej, jednak potrzebowali choćby milczącego potwierdzenia nowego ordynariusza, zob. KPK 1917, kan. 1588-1590; BĄCZKOWICZ III, s. 31-32.

zalecała nominację duchownych. Akta sporządzane przez woźnych i komorników miały wiarygodność publiczną[1038].

Od 27 listopada 1983 roku w całym Kościele powszechnym obowiązujące stały się normy zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego promulgowanym przez papieża Jana Pawła II. Nowe przepisy prawne regulowały także kwestie związane ze strukturą i funkcjonowaniem trybunału pierwszej instancji. Szczegółowe normy zostały umieszczone w kan. 1419-1437 KPK[1039].

Sędzia to osoba, której powierzone jest wypełnianie doniosłych funkcji w procesie, a mianowicie stosowanie ustaw do konkretnych sytuacji. Jego misją jest wymierzenie sprawiedliwości poprzez należytą interpretację ustaw i kierowanie się obiektywną prawdą[1040]. W myśl przepisów kodeksowych, dla wszystkich spraw niewyjętych wprost przez prawo w każdej diecezji sędzią pierwszej instancji jest biskup diecezjalny. Sądową władzę wykonuje on osobiście bądź przez innych, według norm zamieszczonych w kolejnych kanonach[1041]. Biskup diecezjalny ma obowiązek ustanowienia wikariusza sądowego, czyli oficjała, wyposażonego w zwyczajną władzę sądzenia. Urzędu wikariusza sądowego nie można łączyć z urzędem wikariusza generalnego, chyba że mała liczba spraw lub niewielki obszar diecezji wskazują inaczej. Wikariusz sądowy, który stanowi jeden trybunał z biskupem, nie może sądzić spraw, które ten sobie zarezerwował. Biskup może również ustanowić oficjałowi pomocników, zwanych pomocniczymi wikariuszami sądowymi, czyli wiceoficjałami[1042]. W diecezji

[1038] Por. KPK 1917, kan. 1591-1593; BĄCZKOWICZ III, s. 32.

[1039] Por. KPK 1983, kan. 1419-1437; CIC, s. 1060-1079; ERLEBACH, s. 31-55; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 4: *Doczesne dobra Kościoła. Sankcje w Kościele. Procesy*, Olsztyn 1990, s. 182-202; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 4, Warszawa 1986, s. 370-372.

[1040] Por. CIC, s. 1061; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 138-139, 144-147; ERLEBACH, s. 32; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 182.

[1041] Por. KPK 1983, kan. 1419 § 1; LG nr 27; PG nr 43, s. 361-362; EI nr 92, 200, s. 446-447, 501; AS nr 64-65, 68, 181, s. 559-560, 562-563, 639; CIC, s. 1062; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 144; ERLEBACH, s. 32-34; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 183-184; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 4, dz. cyt., s. 370. Przez termin *biskup diecezjalny* i *diecezja* należy również rozumieć podmioty zrównane z nimi prawnie (kan. 368, 381 § 1), a także ordynariaty wojskowe, prałatury personalne oraz misje *sui iuris*, a także duchownych stojących na ich czele, niezależnie czy są biskupami. Sprawy sądowe dotyczące praw lub dóbr doczesnych osób prawnych reprezentowanych przez biskupa w pierwszej instancji rozpatruje trybunał apelacyjny. Trybunał ten nie rozpatruje jednak, jak było w KPK 1917, spraw dotyczących praw i dóbr doczesnych biskupa jako osoby fizycznej, zob. KPK 1983, kan. 1419 § 2; CIC, s. 1062; ERLEBACH, s. 34.

[1042] Por. KPK 1983, kan. 1420 § 1-3; AS nr 181, s. 640; CIC, s. 1063-1065; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 180; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 144; ERLEBACH, s. 34-35; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 301; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 184-186; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa…*, t. 4, dz. cyt., s. 370. Podobnie jak w przepisach poprzedniego kodeksu, tak i w myśl KPK 1983, biskup diecezjalny i jego wikariusz sądowy stanowią jeden trybunał, stąd od wyroku wydanego przez oficjała nie można apelować do biskupa, ani sam biskup nie może nic zmieniać ani modyfikować w tak wydanym wyroku. Pomocniczy wikariusz sądowy posiada taką samą władzę sądową co oficjał i w konkretnym procesie prowadzi sprawę niezależnie, bez możliwości ingerencji w nią oficjała i biskupa. Podobnie od wyroków wydanych przez pomocniczego wikariusza sądowego nie ma apelacji do biskupa czy wikariusza sądowego. Na oficjała i wieceoficjałów biskup powinien mianować kapłanów

należy także ustanowić sędziów diecezjalnych. Biskup powinien mianować na ten urząd duchownych, jednak konferencja episkopatu może wyrazić zgodę na nominację świeckich sędziów. W razie potrzeby, jeden taki świecki sędzia może być powołany do składu kolegium sędziowskiego[1043]. Wspomniani powyżej członkowie trybunału pierwszej instancji powinni być mianowani na czas określony i nie można ich usunąć, chyba że z powodu prawnie uznanej i poważnej przyczyny[1044].

Według norm kodeksowych, sędziowie sprawują swoje funkcje jako sędziowie jednoosobowi lub jako członkowie kolegiów. Sędzia jednoosobowy zawsze ma prawo dobrać sobie do pomocy dwóch asesorów, duchownych lub świeckich o sprawdzonym życiu[1045]. Trybunałowi kolegialnemu złożonemu z trzech sędziów przepisy rezerwują rozstrzyganie spraw spornych dotyczących węzła święceń i węzła małżeńskiego oraz spraw karnych o przestępstwa, które mogą pociągać za sobą wydalenie ze stanu duchownego i o wymierzenie lub zadeklarowanie ekskomuniki. Ponadto, rozpatrzenie spraw trudniejszych i większej wagi biskup może zlecić kolegium złożonemu z pięciu lub trzech sędziów[1046]. Trybunał kolegialny, na czele którego stoi wikariusz sądowy lub pomocniczy wikariusz sądowy, powinien działać kolegialnie i wyrokować

---

nienaruszonej sławy, posiadających doktorat lub licencjat z prawa kanonicznego, którzy ukończyli trzydziesty rok życia. Warto wspomnieć, że biskup diecezjalny nie ma prawa dyspensowania od wymogów posiadania wspomnianych stopni akademickich. Ze względu na to, iż sprawa dotyczy prawa procesowego, taka dyspensa jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej. Wspomniani urzędnicy sądowi nie tracą swoich urzędów w czasie wakatu stolicy biskupiej, nie mogą być odwołani przez administratora diecezjalnego, wymagają jednak zatwierdzenia po przyjściu nowego biskupa, zob. KPK 1983, kan. 1420 § 4-5; AS nr 181, s. 640; CIC, s. 1063-1064; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 141, 144, 150; ERLEBACH, S. 35-36; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 301; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 186-187; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 4, dz. cyt., s. 370-371.

[1043] Por. KPK 1983, kan. 1421 § 1-3; AS nr 181, s. 640; CIC, s. 1065; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181-182; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 141, 144-147, 150; ERLEBACH, S. 36-37; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 301; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 187-189; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 4, dz. cyt., s. 371. Sędziowie diecezjalni zastąpili występujących w KPK 1917 sędziów synodalnych i prosynodalnych. Sędziowie posiadają władzę zwyczajną zastępczą. Liczba sędziów, którzy winni być ustanowieni, nie jest określona, choć w niektórych opracowaniach można znaleźć twierdzenie, że nadal ich liczba powinna wahać się od 4 do 12. Na sędziów biskup powinien mianować osoby nienaruszonej sławy, które posiadają doktorat lub licencjat z prawa kościelnego. Biskup diecezjalny nie ma prawa dyspensowania od wymogów odnośnie posiadania wspomnianych stopni akademickich.

[1044] Por. KPK 1983, kan. 1422; CIC, s. 1065-1066; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 150; ERLEBACH, S. 38; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 301; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 189-190. Mianowanie na czas określony, czyli kadencje, ma zapewnić sprawność działania trybunału. Nie jest natomiast określona długość trwania takiej kadencji. Przepisy prawa przewidują możliwość nominacji na kolejną kadencję.

[1045] Por. KPK 1983, kan. 1424; CIC, s. 1067; ERLEBACH, S. 39; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 191-192. Sędzia jednoosobowy ma możliwość a nie obowiązek doboru asesorów. Ich zadaniem jest jedynie wspieranie radą sędziego a nie wypełnianie jego funkcji na którymkolwiek etapie procesu. Na asesorów sędzia może wybrać duchownych: kapłanów lub diakonów albo osoby świeckie: mężczyzn bądź kobiety, którzy posiadają wiedzę w materii i problemach sądowniczych.

[1046] Por. KPK 1983, kan. 1425 § 1-2; CIC, s. 1067-1068; ERLEBACH, S. 39-41; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 192-194; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa*..., t. 4, dz. cyt., s. 371. Z zasady trybunał kościelny jest jednoosobowy. Normy określające sprawy zarezerwowane trybunałowi kolegialnemu mają charakter wyjątkowy, stąd, zgodnie z kan. 18 KPK, należy je intepretować w sposób ścisły.

większością głosów. Do rozpatrywania spraw wikariusz sądowy powołuje sędziów turnusami, według przyjętego porządku, chyba że w poszczególnym wypadku biskup zdecyduje inaczej. Oficjał nie powinien zmieniać raz wyznaczonych sędziów, chyba że z bardzo ważnej przyczyny, którą wskazuje się w dekrecie zmiany[1047].

Kodeks prawa kanonicznego z 1983 roku, podobnie jak poprzedni kodeks, wymienia jeszcze dwie szczególne osoby wypełniające specjalne zadania w procesie: audytora i ponensa (relatora). Zadaniem pierwszego z nich jest przeprowadzenie instrukcji sprawy. Sędzia lub przewodniczący trybunału kolegialnego wyznacza go spośród sędziów trybunału lub osób zatwierdzonych do tej funkcji przez biskupa. Do wypełniania zadań audytora biskup może zatwierdzić osoby duchowne lub świeckie odznaczające się wiedzą, roztropnością i dobrymi obyczajami. Audytor w czasie instrukcji sprawy zbiera tylko dowody i przekazuje je sędziemu. Jeśli nie sprzeciwia się temu zlecenie sędziego, może także decydować, które dowody i w jaki sposób powinny być zebrane[1048]. Ponensa, czyli relatora wybiera przewodniczący trybunału spośród sędziów wchodzących w skład kolegium. Jego zadaniem jest referowanie sprawy w czasie zebrania sędziów oraz redakcja wyroku na piśmie[1049].

Przepisy kodeksowe przewidują także nominację rzecznika sprawiedliwości oraz obrońcy węzła. Rzecznika sprawiedliwości, którego zadaniem jest zabezpieczenie dobra publicznego, należy ustanowić dla spraw karnych oraz spraw cywilnych, w których może być zagrożone dobro publiczne. Rzecznik bierze udział w procesie, kiedy ustawa nakazuje jego udział, kiedy jest to konieczne z natury rzeczy oraz w sprawach spornych, w których biskup diecezjalny uzna, że dobro publiczne może być

[1047] Por. KPK 1983, kan. 1425 § 3 i 5, 1426 § 1-2; CIC, s. 1068-1070; ERLEBACH, s. 41-42; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 194-196; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 4, dz. cyt., s. 371. KPK 1917 przewidywał wyznaczanie sędziów do trybunału kolegialnego przede wszystkim przez ordynariusza. W myśl nowych przepisów czyni to w naturalny sposób wikariusz sądowy. Członkowie kolegium mają obowiązek działania kolegialnego w zakresie, jaki przysługuje kolegium, a nie w zakresie, który przynależy instruktorowi, ponensowi czy przewodniczącemu. W podejmowaniu decyzji przewodniczący kolegium działa jako *primus inter pares*. Gdyby w trybunale pierwszej instancji nie można było utworzyć kolegium, konferencja episkopatu może wyrazić zgodę, by biskup taką sprawę zlecił sędziemu jednoosobowemu, który, jeśli jest taka możliwość, powinien dobrać sobie asesora i audytora. Gdyby jednak sędzia nie miał możliwości dobrania jednego bądź drugiego, bądź faktycznie ich nie dobrał, jego czynności są ważne, zob. KPK 1983, kan. 1425 § 4; CIC, s. 1069; ERLEBACH, s. 41; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 194-195.

[1048] Por. KPK 1983, kan. 1428 § 1-3; CIC, s. 1071-1072; ERLEBACH, s. 44-45; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 196-198; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 4, dz. cyt., s. 371-372. Wyznaczenie audytora ma charakter fakultatywny. W procesach o stwierdzenie nieważności małżeństwa przewodniczący może zlecić to zadanie ponensowi. W trybunale kolegialnym może to zadanie pełnić jeden z sędziów wchodzących w jego skład.

[1049] Por. KPK 1983, kan. 1429; CIC, s. 1072-1073; ERLEBACH, s. 45-46; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 198; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 4, dz. cyt., s. 372. Wyznaczenie ponensa jest obligatoryjne. Może być nim również przewodniczący trybunału kolegialnego. Wybór lub zmiana ponensa powinna być odnotowana w aktach sprawy.

zagrożone. Jeśli w poprzedniej instancji brał udział rzecznik sprawiedliwości, domniemywa się, że w kolejnej instancji jego udział jest konieczny[1050]. Obrońcę węzła należy ustanowić w diecezji dla spraw, w których chodzi o nieważność święceń albo o nieważność lub rozwiązanie małżeństwa. Jego obowiązkiem jest przedstawiać i proponować wszystko, co może być w sposób rozumny przytoczone przeciwko nieważności lub rozwiązaniu[1051].

Ostatnim z urzędników sądowych wskazanych w Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 roku jest notariusz. Ma on obowiązek brać udział w każdym procesie, a akta przez niego niepodpisane należy uznać za nieważne. Akta sporządzone przez notariuszy są wiarygodne publicznie[1052].

4.2. Tymczasowa organizacja sądownictwa kościelnego po utworzeniu diecezji

Przeanalizowane wyżej przepisy prawne wskazują na obowiązek zabezpieczenia przez biskupa wymiaru sprawiedliwości w powierzonej sobie diecezji. W zadaniu tym mieści się na pierwszym miejscu obowiązek powołania do życia własnego trybunału, następnie nominacja, zgodnie z przepisami prawa, poszczególnych pracowników sądu

[1050] Por. KPK 1983, kan. 1430, 1431 § 1-2; AS nr 181, s. 640; CIC, s. 1073-1074; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 184; ERLEBACH, s. 46-48; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 301; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 198-200; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 4, dz. cyt., s. 372. Ustanowienie rzecznika sprawiedliwości jest obowiązkowe w każdym trybunale. W większych diecezjach, bądź tam gdzie spraw jest dużo, można mianować kilku rzeczników sprawiedliwości, którzy występują w sprawach według określonego porządku lub jeden zajmuje się sprawami spornymi, a drugi sprawami karnymi.

[1051] Por. KPK 1983, kan. 1432; AS nr 181, s. 640; CIC, s. 1074-1075; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 184; ERLEBACH, s. 48-49; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 200-201; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 4, dz. cyt., s. 372. Ustanowienie obrońcy węzła w diecezji jest obowiązkowe, a jego urząd ma stały charakter. Jego zadaniem jest proponować, czyli przedstawiać, racjonalne argumenty przeciwko postulowanej nieważności lub rozwiązaniu oraz przedstawiać, czyli przytaczać ustawy, normy proceduralne oraz fakty z oceną ich mocy dowodowej. Obrońca węzła nie może milczeć, jeśli zauważy argumenty przeciw nieważności czy rozwiązaniu małżeństwa, ale ma również działać w sposób racjonalny, to znaczy, że nie ma obowiązku działania za wszelką cenę, np. przez apelację od każdego wyroku pozytywnego do wyższej instancji. Nominacji rzecznika sprawiedliwości i obrońcy węzła małżeńskiego dokonuje biskup diecezjalny. Na te urzędy biskup powinien mianować duchownych lub świeckich, cieszących się dobrym imieniem, posiadających doktorat lub licencjat z prawa kanonicznego, wypróbowanych w roztropności i gorliwości o sprawiedliwość. Ta sama osoba może wypełniać urząd rzecznika i obrońca, ale nie w tej samej sprawie. Urzędnicy ci mogą być mianowani do wszystkich jak i do poszczególnych spraw, a ze słusznej przyczyny usunięci przez biskupa, zob. KPK 1983, kan. 1435, 1436 § 1-2; CIC, s. 1076-1078; A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 150-151; ERLEBACH, s. 51-54.

[1052] Por. KPK 1983, kan. 1437 § 1-2; CIC, s. 1078-1079; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183; ERLEBACH, s. 54-55; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 4, dz. cyt., s. 201-202; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 4, dz. cyt., s. 372. Notariusz pełni w procesie zarówno zadanie dokumentacyjne – troszczy się on o akta pod względem materialnym, sporządza je, opatruje swoimi uwagami, podpisuje, porządkuje, nadaje właściwą numerację i przechowuje a także zadanie nadania wiarygodności publicznej, która jest jego główną misją. Gdy notariusz, wypełniając swój urząd w procesie, potwierdzi autentyczność pisma bądź aktu, czyni ów dowód pełnym.

biskupiego i wreszcie wydanie partykularnych norm dotyczących funkcjonowania trybunału[1053].

W chwili utworzenia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej jej pierwszy biskup nie był w stanie utworzyć własnego sądu biskupiego, przede wszystkim ze względu na brak wykształconej i przygotowanej kadry, a także bazy lokalowo-materialnej[1054]. Już 1 lipca 1972 roku notariusz sądu biskupiego w Gorzowie Wielkopolskim – ksiądz Augustyn Erdmann skierował do biskupa nowej diecezji prośbę, by w czasie przejściowym, do momentu uregulowań prawnych, możliwe było pisanie skarg petentów z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez trybunał gorzowski. Następnego dnia biskup Jeż wyraził na to zgodę, umieszczając odręczny wpis na podaniu księdza Erdmanna: „*Conceditur iuxta preces*"[1055].

Wspomniane uregulowania zostały wprowadzone dekretem prymasa Polski z 8 września 1972 roku dotyczącym organizacji sądownictwa kościelnego w nowo powstałych diecezjach[1056]. Na mocy wprowadzonych norm, trybunałem pierwszej instancji dla spraw z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej i szczecińsko-kamieńskiej miał być trybunał gorzowski. Dla rozpatrywanych tam spraw ze wspomnianych diecezji trybunałem drugiej instancji miał być Gnieźnieński Trybunał Metropolitalny[1057]. Następnie, biskup Ignacy 6 marca 1973 roku skierował specjalny dekret, w którym delegował oficjała i wiceoficjała trybunału gorzowskiego do przeprowadzania i rozstrzygania następujących spraw: wymienionych w kanonach 1990-1992 KPK i art. 231 § 1 instrukcji Kongregacji Sakramentów *Provida* z 1936 roku, wszelkich spraw dotyczących separacji małżeństw jednoosobowo lub z udziałem asesorów oraz wszelkich spraw dotyczących domniemanej śmierci, zgodnie z instrukcjami Stolicy Apostolskiej[1058]. Ponadto, 23 marca 1973 roku wydał dekret upoważniający oficjała

[1053] Por. A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 147-148.

[1054] Por. DULLAK, s. 103, 123; K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie*…, dz. cyt., s. 215; TENŻE, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 178.

[1055] Por. A. ERDMANN, *List do bpa Ignacego Jeża w sprawie tymczasowej zgody na pisanie skarg petentów*, V-358/72, 1.07.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK; DULLAK, s. 103; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 178.

[1056] S. WYSZYŃSKI, *Dekret dotyczący zorganizowania sądownictwa kościelnego w nowo powstałych diecezjach polskich*, N. 2890/72/P, 8.09.1972, GWK 16(1972) nr 11-12, s. 277-278; tekst polski: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 18-19; por. *Okólnik* nr 3/72, 4.11.1972, pkt 3.

[1057] Por. *tamże*; DULLAK, s. 103, 122-123; K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie*…, dz. cyt., s. 215; TENŻE, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 178-179; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 111-112; TENŻE, *Sądownictwo kościelne w służbie Kościoła Gorzowskiego*, GWK 35(1991) nr 1-3, s. 66-67; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 15.

[1058] Por. I. JEŻ, *Dekret delegujący oficjała i wieceoficjała trybunału gorzowskiego do prowadzenia niektórych spraw wiernych z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-1/73, 6.03.1973, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; DULLAK, s. 123; K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie*…, dz. cyt., s. 215; TENŻE, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 179; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 114; TENŻE, *Sądownictwo kościelne…*, dz., cyt., s. 67. Przepisy kan. 1990-1992 KPK 1917 oraz art. 231 § 1 instrukcji *Provida* odnosiły się do tak zwanego

trybunału gorzowskiego do przeprowadzania procedury adnotacji wyroku stwierdzającego nieważność małżeństwa kościelnego[1059].

W czasie, kiedy weszły w życie wspomniane normy prawne, w sądzie biskupim w Gorzowie Wielkopolskim posługę pełnili następujący księża z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej: Wiktor Panecki[1060], Józef Jarnicki[1061], Jan Gawroński[1062], Witold Szymczukiewicz[1063]. W związku z trudnościami kadrowymi w trybunale gorzowskim, 25 maja 1974 roku biskup Wilhelm Pluta zwrócił się z prośbą do biskupa Ignacego Jeża o pomoc w zachęceniu do podjęcia obowiązków sędziego prosynodalnego przez kapłanów już mianowanych na to stanowisko oraz o wskazanie ewentualnych kandydatów z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do objęcia tego urzędu[1064]. 21 sierpnia 1974 roku biskup Jeż poinformował biskupa gorzowskiego, iż ksiądz Witold Szymczukiewicz zgodził się dalej wypełniać zadania sędziego prosynodalnego, zaś ksiądz Jan Gawroński pragnie odwołania z tego urzędu. Ponadto, wskazał trzech księży

postępowania skróconego w wypadkach wyjętych, dotyczących głównie stwierdzenia nieważności małżeństwa na podstawie dokumentów w przypadku istnienia przeszkody lub braku formy kanonicznej. W KPK 1983 taki proces określa się jako dokumentalny, zob. BĄCZKOWICZ III, s. 278-284; CIC, s. 1265-1268.

[1059] Por. I. JEŻ, *Dekret dotyczący usprawnienia pracy kancelaryjnej Kurii Biskupiej w Koszalinie i Sądu Duchownego w Gorzowie Wlkp.*, S 2-16/73, 23.03.1973, ASB; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 116. Chodziło o wysyłanie prośby o adnotację wyroku stwierdzającego nieważność małżeństwa kościelnego do parafii zawarcia małżeństwa w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej z pominięciem wysłania takiej prośby do kurii biskupiej w Koszalinie. W praktyce trybunał gorzowski wielokrotnie zwracał się do kurii biskupiej w Koszalinie z prośbą o interwencje odnośnie adnotacji w sytuacji opieszałości ze strony parafii w spełnieniu prośby o adnotację.

[1060] Por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 179; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 57-59, 83; P. SOCHA, *Pracownicy Gorzowskiego Trybunału Kościelnego*, GWK 35(1991) nr 1-3, s. 85, 88-89. Ksiądz Wiktor Panecki wypełniał w gorzowskim trybunale kilka urzędów: od 2.11.1952 do 25.01.1954 roku był sędzią prosynodalnym, 17.11.1953 roku został mianowany obrońcą węzła małżeńskiego, a 1.08.1960 roku promotorem sprawiedliwości. Dwie ostatnie funkcje wypełniał do czasu utworzenia sądu biskupiego w Koszalinie, formalnie do dekretu zwalniającego biskupa Wilhelma Pluty z 25 listopada 1980 roku.

[1061] Por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 179; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 87; P. SOCHA, *Pracownicy Gorzowskiego*…, dz. cyt., s. 86, 89. Ksiądz Józef Jarnicki otrzymał nominację na sędziego prosynodalnego oraz obrońcę węzła małżeńskiego 12.10.1961 roku. Powtórnie mianowano go sędzią 14.03.1972 roku. Swoje funkcje wypełniał do czasu utworzenia sądu biskupiego w Koszalinie, formalnie do dekretu zwalniającego biskupa Wilhelma Pluty z 25 listopada 1980 roku.

[1062] Por. J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 104-105; P. SOCHA, *Pracownicy Gorzowskiego*…, dz. cyt., s. 87. Ksiądz Jan Gawroński pełnił urząd sędziego prosynodalnego od 24.02.1970 do 1.01.1975 roku, zob. W. PLUTA, *List do bpa Ignacego Jeża z prośba o wskazanie kandydatów z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na stanowisko sędziego prosynodalnego*, R 1-10/74, 25.05.1974, Teczka *Sąd Biskupi S2 1974-1977*, ADKK; I. JEŻ, *Pismo do bpa Wilhelma Pluty odnośnie wskazania kandydatów z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na stanowisko sędziego prosynodalnego*, S 2-18/74, 21.08.1974, Teczka *Sąd Biskupi S2 1974-1977*, ADKK.

[1063] Por. J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 88-89; P. SOCHA, *Pracownicy Gorzowskiego*…, dz. cyt., s. 86. Ksiądz Witold Szymczukiewicz otrzymał nominację na sędziego prosynodalnego 15.01.1963 roku. Po wymianie korespondencji z biskupem Jeżem, biskup Pluta mianował go 20.02.1973 roku ponownie sędzią, jednak jedynie na trzyletnią kadencję. Swoją funkcję wypełniał do czasu utworzenia sądu biskupiego w Koszalinie, formalnie do dekretu zwalniającego biskupa Wilhelma Pluty z 25 listopada 1980 roku.

[1064] Por. W. PLUTA, *List do bpa Ignacego Jeża z prośba o wskazanie kandydatów…*, dz. cyt. Biskup Pluta w liście do biskupa Jeża poinformował, że księża Gawroński i Szymczukiewicz wyrazili chęć rezygnacji z urzędu sędziego. W związku z powyższym, biskup Pluta zwrócił się z prośbą o nakłonienie wspomnianych kapłanów do pozostania na sprawowanym urzędzie lub wskazanie innych kandydatów do jego objęcia.

do spełniania funkcji sędziego: Bernarda Wituckiego, Tomasza Tarczyńskiego oraz Edwarda Sugiera[1065]. W wyniku wymiany wspomnianej korespondencji, biskup Wilhelm Pluta mianował sędzią prosynodalnym księdza Tomasza Tarczyńskiego[1066].

4.3. Utworzenie, skład osobowy i funkcjonowanie sądu biskupiego

Jak już wspomniano, biskup diecezjalny w ramach obowiązku zabezpieczenia sprawiedliwości powinien powołać własny trybunał diecezjalny, zapewnić jego personalną obsadę oraz wydać normy partykularne dotyczące jego funkcjonowania[1067]. Biskup Ignacy Jeż, po latach podejmowanych starań, 31 maja 1979 roku, na podstawie kan. 1572 § 1 KPK, powołał do istnienia sąd biskupi w Koszalinie jako trybunał pierwszej instancji dla spraw pochodzących z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[1068]. W dekrecie określono, iż należy kierować do koszalińskiego sądu wszystkie właściwe dlań sprawy od 1 czerwca 1979 roku. Siedziba trybunału miała znajdować się w Koszalinie, na pierwszym piętrze budynku przy ul. Związku Walki Młodych 25. Sąd miał posługiwać się pieczęcią podłużną z nazwą *Sąd Biskupi Koszalińsko-Kołobrzeski* oraz pieczęcią okrągłą z identyczną nazwą lub jej odpowiednikiem w języku łacińskim *Iudicium episcopale coslinense-colubreganum* z herbem diecezji w środku[1069]. Dekret określał również, iż sprawy z terenu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, które w chwili ustanowienia sądu biskupiego w Koszalinie, zawisły już w trybunale gorzowskim przez zawiązanie sporu (*litis contestatio*), powinny być przez niego doprowadzone do końca

---

[1065] Por. I. JEŻ, *Pismo do bpa Wilhelma Pluty Ignacego Jeża odnośnie wskazania kandydatów…*, dz. cyt.

[1066] Por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 179; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 1192; P. SOCHA, *Pracownicy Gorzowskiego*…, dz. cyt., s. 87. Ksiądz Tomasz Tarczyński pełnił urząd sędziego prosynodalnego od 20.12.1974 roku do czasu utworzenia sądu biskupiego w Koszalinie, formalnie do dekretu zwalniającego biskupa Wilhelma Pluty z 25 listopada 1980 roku.

[1067] Por. A. DZIĘGA, *Zadania trybunału*…, dz. cyt., s. 147-148.

[1068] I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi w Koszalinie*, B2-45/79, 31.05.1979, ASB; drukiem: KKWD 7(1979) nr 7, s. 213; por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 34; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 568; A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego za lata istnienia 1979-1982*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 178; DULLAK, s. 123; K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie*…, dz. cyt., s. 216; TENŻE, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 180; J. KONIECZNY, *Kalendarium sądownictwa*…, dz. cyt., s. 121; TENŻE, *Sądownictwo kościelne…*, dz., cyt., s. 67; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 85, 372-373; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 124-125; TENŻE, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 252; zob. KPK 1917, kan. 1572 § 1.
W KKWD znalazła się informacja o nomiancji 19 września 1978 roku księdza Maiana Błaszczuka notariuszem Sądu Biskupiego Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej z poleceniem przygotowania organizacyjnego wszystkiego co konieczne do jego funkjonowania. Inne źródłe i opracowania nie przedstawiają żadnych informacji o tym zadaniu księdza Błaszczuka i sposobie jego realizacji, por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 6(1978) nr 11-12, s. 343.

[1069] Por. I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi*…, dz. cyt.; DULLAK, s. 123; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 180

procesu[1070]. Inauguracja pracy sądu biskupiego miała miejce 13 czerwca 1979 roku o godz. 11.00. Objęła ona nabożeństwo w domowej kaplicy biskupiej, złożenie przysięgi przez pracowników sądu oraz jego pierwsze posiedzenie[1071].

31 maja 1979 roku, biskup Jeż mianował również pierwszych pracowników trybunału: oficjała sądu, sędziów prosynodalnych, obrońcę węzła małżeńskiego i promotora sprawiedliwości oraz notariusza sądu[1072]. Oficjałem sądu biskupiego został wikariusz biskupi do spraw sakramentalnych i prepozyt kapituły katedralnej ksiądz Józef Jarnicki[1073]. W dekrecie podana była podstawa prawna nominacji, a więc decyzja Ignacego Jeża o utworzeniu sądu biskupiego oraz przepisy kan. 1573 § 1 KPK. Wskazane zostały również kwalifikacje mianowanego, a więc posiadany tytuł magistra i licencjusza prawa kanonicznego. W myśl dekretu, oficjał sądu miał dalej wykonywać zadanie wikariusza biskupiego, zlecone dekretem z 28 czerwca 1975 roku[1074].

W ślad za pismem nominacyjnym, 21 sierpnia 1979 roku biskup Ignacy wydał kolejny dekret, w którym zlecił oficjałowi sądu przeprowadzenie następujących spraw: o dyspensę od małżeństwa niedopełnionego, w myśl przepisów prawa kanonicznego i właściwych instrukcji; wszelkich spraw wymienionych w kan. 1990-1992 KPK; spraw dotyczących separacji małżeńskich; spraw dotyczących domniemanej śmierci w myśl instrukcji Stolicy Apostolskiej; wyznaczania kuratora po myśli kan. 1650 KPK i art. 78

[1070] Por. JEŻ I., *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi w Koszalinie*, B2-45/79, 31.05.1979, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK. W wyniku kwerendy materiałów w Archiwum Sądu Biskupiego i Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej autor dysertacji odnalazł dwie wersje dekretu odnośnie powołania do istnienia sądu biskupiego w Koszalinie. W cytowanej drugiej wersji znalazł się zapis dotyczący kontynuacji spraw z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w trybunale gorzowskim, które były już na etapie zawiązania sporu. Po utworzeniu sądu biskiego w Koszalinie w praktyce trybunał gorzowski przekazał do Koszalina 39 spraw do dalszego rozpatrzenia, por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178-179.

[1071] Por. *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza i Ks. Bpa Pomocniczego za miesiące: kwiecień – czerwiec 1979*, KKWD 7(1979) nr 7, s. 210.

[1072] Por. I. JEŻ, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem…*, dz. cyt., s. 213-214; DULLAK, s. 123; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 372-373; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137.

[1073] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego oficjałem sądu biskupiego i zwalniający z urzędu proboszcza Parafii św. Józefa w Koszalinie*, P J15-1/79, 31.05.1979, ASB; por. TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem…*, dz. cyt., s. 213; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Historia Diecezji…*, dz. cyt., s. 34; A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; DULLAK, s. 123; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 85, 372-373; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 252.

[1074] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego oficjałem sądu*…, dz. cyt.; zob. KPK 1917, kan. 1573 § 1; I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi*…, dz. cyt. Na mocy analizowanego dekretu, ksiądz Jarnicki, ze względu na rozliczne obowiązki, został zwolniony z funkcji proboszcza kościoła parafialnego pw. św. Józefa w Koszalinie. O utworzeniu sądu biskupiego, dwóch oddzielnych parafii: katedralnej i św. Józefa oraz punktu duszpasterskiego dla dzielnicy Rokosowo, a także o nominacji oficjała i nowego proboszcza biskup Jeż poinformował wiernych koszalińskich parafii specjalnym listem z 1.06.1979 roku, por. I. JEŻ, *List do parafian koszalińskich o utworzeniu sądu biskupiego i nowych parafii w Koszalinie*, B2-46/79, 1.06.1979, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 252.

instrukcji *Provida*; powoływania sędziów poza zwykłą kolejnością po myśli kan. 1576 KPK i art. 13-17 instrukcji *Provida*. Ponadto biskup Jeż zlecił oficjałowi obowiązek powiadamiania parafii diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w których zawarte zostało małżeństwo o orzeczeniu jego nieważności na podstawie prawomocnego wyroku sądowego. W dekrecie został określony szczegółowo proces dokonywania adnotacji w parafiach miejsca zawarcia małżeństwa oraz chrztu stron procesowych[1075].

Na prośbę księdza Józefa Jarnickiego, jako oficjała sądu biskupiego, prymas Polski, dekretem z 3 sierpnia 1979 roku, upoważnił trybunał koszalińsko-kołobrzeski do rozpatrywania spraw o nieważność małżeństwa kierowanych przez wiernych diecezji obrządku greko-katolickiego[1076]. Ponadto, po wymianie stosownej korespondencji, kardynał Stefan Wyszyński mianował księdza Jarnickiego obrońcą węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim do spraw *super rato*[1077].

Urząd oficjała sądu biskupiego ksiądz Józef Jarnicki pełnił przez cały okres posługi biskupa Jeża[1078], a także w czasie rządów kolejnych biskupów diecezjalnych[1079], aż do swego przejścia na emeryturę 1 września 2001 roku[1080].

Zgodnie z przytoczonymi powyżej przepisami prawa, do pomocy oficjałowi sądu biskup Ignacy przydzielił wiceoficjałów. Pierwsza nominacja miała miejsce 8 września 1980 roku, gdy stanowisko to objął ksiądz Leszek Wódz. W dekrecie znajdowała się jedynie podstawa prawna podejmowanej decyzji, a więc przepisy kan. 1573 § 3 KPK i dekret ustanawiający sąd biskupi w Koszalinie oraz odwołanie z funkcji

---

[1075] Por. I. JEŻ, *Dekret zlecający ks. Józefowi Jarnickiemu przeprowadzanie określonych spraw i czynności w sądzie biskupim*, S 2-103/79, 21.08.1979, ASB; K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie*…, dz. cyt., s. 216. Jak już wcześniej wskazano, przepisy kan. 1990-1992 KPK 1917 odnosiły się do tak zwanego postępowania skróconego w wypadkach wyjętych, dotyczących głównie stwierdzenia nieważności małżeństwa na podstawie dokumentów w przypadku istnienia przeszkody lub braku formy kanonicznej. Procedura dokonania adnotacji została przejęta z rozwiązań stosowanych w diecezji gorzowskiej.

[1076] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret upoważniający Sąd Biskupi w Koszalinie do rozpatrywania spraw o nieważność małżeństwa wiernych obrządku greko-katolickiego z terenu diecezji*, N. 2123/79/P, 3.08.1979, ASB.

[1077] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret mianujący księdza infułata Józefa Jarnickiego obrońcą węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim d/s super rato*, N.158/80/P, 26.01.1980, ASB; zob. SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Pismo do księdza infułata Józefa Jarnickiego z prośbą o objęcie stanowiska obrońcy węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim d/s super rato*, N. 55/80/P, 8.01.1980, ASB; J. JARNICKI, *List do kierownika Sekretariatu Prymasa Polski zawierający zgodę na objęcie stanowiska obrońcy węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim d/s super rato*, 19.01.1980, ASB; SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Pismo do księdza infułata Józefa Jarnickiego odnośnie objęcia stanowiska obrońcy węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim d/s super rato*, N. 158/80/P, 29.01.1980, ASB.

[1078] Por. Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 50.

[1079] Por. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zatwierdzający księdza Józefa Jarnickiego na stanowisku oficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P J15-1/96, 31.08.1996, ASB; Schematyzm 1992, s. 56; Schematyzm 1998, s. 100.

[1080] Por. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zwalniający ks. Józefa Jarnickiego…*, dz. cyt.; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181.

notariusza sądowego[1081]. Drugim wiceoficjałem został mianowany 21 września 1981 roku ksiądz Stanisław Wojnar. Dekret nominacyjny zawierał również jedynie podstawę prawną podejmowanej decyzji, bez określania zadań czy podziału kompetencji[1082]. Wspomniani księża wypełniali urzędy wiceoficjałów przez cały okres posługi biskupa Jeża[1083], a także w czasie rządów kolejnych biskupów diecezjalnych[1084]. Ksiądz Wódz zakończył pracę w sądzie biskupim na mocy dekretu z 2 października 2001 roku, kiedy to biskup Marian Gołębiewski zwolnił go z pełnionego urzędu, ze względu na rozliczne obowiązki pełnione w kurii biskupiej[1085]. Ksiądz Wojnar pozostawał na stanowisku wieceoficjała do czasu przejścia na emeryturę 27 sierpnia 2002 roku[1086].

W dniu utworzenia sądu biskupiego, 31 maja 1979 roku biskup Ignacy dokonał również nominacji pięciu sędziów prosynodalnych. Urząd ten objęli następujący księża: Jan Borzyszkowski[1087], Ryszard Król[1088], Edmund Radtke[1089], Tomasz Tarczyński[1090]

[1081] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza wiceoficjałem…*, dz. cyt.; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 9, s. 285; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181; zob. KPK 1917, kan. 1573 § 3; I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi*…, dz. cyt.

[1082] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Stanisława Wojnara II wiceoficjałem sądu biskupiego*, P W3-8/81, 21.09.1981, ASB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 9, s. 266-267; *Okólnik* nr 4/81, 26.08.1981, pkt 8; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181; zob. KPK 1917, kan. 1573 § 3; I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi*…, dz. cyt.

[1083] Por. Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 50; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181.

[1084] Por. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zatwierdzający księdza Leszka Wodza na stanowisku wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W45-1/96, 24.09.1996, ASB; TENŻE, *Dekret zatwierdzający księdza Stanisława Wojnara na stanowisku wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W11-5/96, 24.09.1996, ASB; TENŻE, *Dekret przedłużający ważność dekretu zatwierdzającego księdza Stanisława Wojnara na stanowisku wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, 2.10.2001, ASB; Schematyzm 1992, s. 56; Schematyzm 1998, s. 100; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181.

[1085] Por. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zwalniający księdza Leszka Wodza ze stanowiska wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W45-2/01, 2.10.2001, ASB; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181.

[1086] Por. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zwalniający księdza Stanisława Wojnara z obowiązków proboszcza Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Sarbinowie oraz obowiązków wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W11-3/02, 29.07.2002, ASB; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 181.

[1087] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Borzyszkowskiego sędzią prosynodalnym*, P B26-4/79, 31.05.1979, ASB; TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem…*, dz. cyt., s. 214; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 373. Ksiądz Borzyszkowski wypełniał urząd sędziego do 13 stycznia 1995 roku, zob. CZ. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Jana Borzyszkowskiego z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P B26-1/95, 13.01.1995, ASB; Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 51; Schematyzm 1992, s. 56; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182.

[1088] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Króla sędzią prosynodalnym*, P K63-2/79, 31.05.1979, ASB; TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem…*, dz. cyt., s. 214; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 373. Ksiądz Król wypełniał urząd sędziego do 13 stycznia 1995 roku, zob. CZ. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Króla z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P K63-1/95, 13.01.1995, ASB; Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 51; Schematyzm 1992, s. 56; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182.

[1089] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Edmunda Radtke sędzią prosynodalnym*, P R2-3/79, 31.05.1979, ASB; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182. Ksiądz Radtke wypełniał urząd sędziego do śmierci, 31 października 1990 roku, zob. *Okólnik nr* 4/90, 30.10.1990, pkt 8; Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 51; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., przyp. 48, s. 183; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 298.

[1090] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Tomasza Tarczyńskiego sędzią prosynodalnym*, P T1-4/79, 31.05.1979, ASB; TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem…*, dz. cyt., s. 214; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność*

oraz Witold Szymczukiewicz[1091]. W jednakowo brzmiących dekretach nominacyjnych znalazła się jedynie podstawa prawna podejmowanej decyzji, a więc przepisy kan. 1574 § 1 KPK[1092]. Kolejnej nominacji na urząd sędziego biskup Jeż dokonał 17 stycznia 1980 roku, mianując na to stanowisko księdza Antoniego Czernuszewicza. Tekst dekretu był identyczny z poprzednimi i zawierał jedynie podstawę prawną[1093]. Po wejściu w życie nowego kodeksu, biskup Ignacy dokonał jeszcze dwóch nominacji na urząd sędziego diecezjalnego: 27 listopada 1984 roku mianowany został ksiądz Piotr Kuta[1094] a 19 maja 1988 roku – ksiądz Józef Słomski[1095]. W dekretach nominacyjnych znalazła się nowa podstawa prawna podejmowanej decyzji, a więc przepisy kan. 1421 § 1 KPK[1096].

W dniu utworzenia sądu biskupiego biskup Jeż dokonał także nominacji księdza Wiktora Paneckiego na urząd obrońcy węzła małżeńskiego oraz promotora sprawiedliwości. Dekret nominacyjny zawierał jedynie podstawę prawną podejmowanej decyzji, a więc przepisy kan. 1586 KPK[1097]. Kolejnej nominacji na obrońcę węzła

---

Sądu Biskupiego…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 373. Ksiądz Tarczyński wypełniał urząd sędziego do 13 stycznia 1995 roku, zob. CZ. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Tomasza Tarczyńskiego z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P T1-1/95, 13.01.1995, ASB; Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 51; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182.

[1091] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Witolda Szymczukiewicza sędzią prosynodalnym*, P Sz13-2/79, 31.05.1979, ASB; TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem…*, dz. cyt., s. 214; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 373. Ksiądz Szymczukiewicz wypełniał urząd sędziego do śmierci, 19 września 1987 roku, zob. *Okólnik* nr 6/87, 4.12.1987, pkt 10; Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 51; S. BIELAWSKI, *Ś.P. Ks. Prałat Witold Szymczukiewicz temperament i ambicja w służbie Kościołowi*, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 126-129; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., przyp. 45, s. 182; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 224.

[1092] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Jana Borzyszkowskiego sędzią*…, dz. cyt.; zob. KPK 1917, kan. 1574 § 1.

[1093] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza sędzią prosynodalnym*, P C28-1/80, 17.01.1980, ASB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 1, s. 13; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182; zob. KPK 1917, kan. 1574 § 1. Ksiądz Czernuszewicz wypełniał urząd sędziego do 25 października 2001 roku, zob. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zwalniający księdza Antoniego Czernuszewicza z funkcji sędziego Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P C28-2/01, 25.10.2001, ASB; Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1992, s. 56; Schematyzm 1998, s. 100; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183.

[1094] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę sędzią prosynodalnym*, P K21-2/84, 27.11.1984, ASB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 16; por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182, zob. KPK 1983, kan. 1421 § 1. W tekście dekretu mowa jest o nominacji na sędziego prosynodalnego, choć podany kan. 1421 § 1 KPK 1983 mówi wyraźnie o sędziach diecezjalnych. Ksiądz Kuta wypełniał urząd sędziego do 25 października 2001 roku, zob. M. GOŁĘBIEWSKI, *Dekret zwalniający księdza Piotra Kutę z funkcji sędziego Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P K21-2/01, 25.10.2001, ASB; Schematyzm 1992, s. 56; Schematyzm 1998, s. 100; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183.

[1095] JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego sędzią diecezjalnym*, P S12-1/88, 19.05.1988, ASB; *Zwolnienia, nominacje*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 154; por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182; zob. KPK 1983, kan. 1421 § 1. Ksiądz Słomski wypełniał urząd sędziego do 13 stycznia 1995 roku, zob. CZ. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Józefa Słomskiego z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P S12-1/95, 13.01.1995, ASB; Schematyzm 1992, s. 56; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 182.

[1096] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę sędzią*…, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego sędzią*…, dz. cyt. W dekrecie księdza Słomskiego znalazła się ponadto motywacja podejmowanej decyzji, a mianowicie potrzeby sądu biskupiego oraz kwalifikacje kandydata.

[1097] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego obrońcą węzła małżeńskiego i promotorem sprawiedliwości przy sądzie biskupim*, P P6-2/79, 31.05.1979, ASB; TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego*

małżeńskiego biskup Ignacy dokonał 17 kwietnia 1980 roku. Jednak mianowany ksiądz Włodzimierz Szymański nie podjął swoich obowiązków i dekret nie wszedł w życie[1098]. Urząd obrońcy węzła wypełniali także księża: Stanisław Goryński iRyszard Zabojszcza, którzy otrzymali nominacje 29 marca 1982 roku, na podstawie przepisów kanonów 1586 oraz 1589 § 1 KPK[1099].

Ostatnia grupa urzędników pracujących w Sądzie Biskupim w Koszalinie to notariusze. Pierwszy z nich, ksiądz Antoni Czernuszewicz, został mianowany na to stanowisko przez biskup Ignacego 31 maja 1979 roku, czyli w dniu ustanowienia trybunału koszalińsko-kołobrzeskiego[1100]. W dekrecie nominacyjnym znajdowała się jedynie podstawa prawna podejmowanej decyzji, a więc przepisy kan. 1585 § 1 KPK i dekret ustanawiający sąd biskupi w Koszalinie[1101]. Drugim notariuszem sądu została siostra Alicja Kalinowska SAC, którą biskup Ignacy mianował 17 stycznia 1980 roku. Treść dekretu była identyczna jak w przypadku księdza Czernuszewicza[1102]. Za czasów

oficjałem…, dz. cyt., s. 214; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 184; zob. KPK 1917, kan. 1586. Ksiądz Panecki pełnił wspomniane urzędy do chwili swego przejścia na emeryturę 1 listopada 1989 roku, zob. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Wiktora Paneckiego ze sprawowanych urzędów*…, dz. cyt.; Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 50-51; Schematyzm 1992, s. 56; Schematyzm 1998, s. 100. W sprawozdaniach do Sygnatury Apostolskiej ksiądz Panecki figurował jeszcze jako pracownik sądu aż do roku 2000, zob. Schematyzm 1998, s. 100; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., przyp. 77, s. 184.

[1098] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Włodzimierza Szymańskiego obrońcą węzła małżeńskiego przy sądzie biskupim*, P Sz8-1/80, 17.04.1980, ASB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 4, s. 110; por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., przyp. 81, s. 184. Na dekrecie znajduje się odręczny zapis datowany na 26.10.2001: „Z racji na nie wejście niniejszego dekretu w życie czynię go nieobowiązującym. ks. Dullak".

[1099] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Stanisława Goryńskiego obrońcą węzła małżeńskiego przy sądzie biskupim*, P G3-1/82, 29.03.1982, ASB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę obrońcą węzła małżeńskiego przy sądzie biskupim*, P Z10-1/82, 29.03.1982, ASB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 220; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 184-185; zob. KPK 1917, kan. 1586, 1589 § 1. Ksiądz Goryński wypełniał urząd obrońcy węzła małżeńskiego do podziału diecezji 25 marca 1992 roku, który zastał go w diecezji pelplińskiej. Ksiądz Zabojszcza wypełniał urząd obrońcy węzła małżeńskiego do 13 stycznia 1995 roku, zob. CZ. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Zabojszczę z pracy w trybunale diecezjalnym*, P Z10-1/95, 13.01.1995, ASB; Schematyzm 1992, s. 56; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 184-185.

[1100] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza notariuszem…*, dz. cyt.; TENŻE, *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem…*, dz. cyt., s. 214; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183.

[1101] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza notariuszem…*, dz. cyt.; zob. KPK 1917, kan. 1585 § 1; I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi*…, dz. cyt. W dekrecie znalazło się również zwolnienie z obowiązków wikariusza kościoła parafialnego pw. św. Józefa w Koszalinie. Ksiądz Czernuszewicz wypełniał urząd notariusza do 14 czerwca 1984 roku, kiedy przestał wypełniać wszelkie funkcje w kurii biskupiej, za wyjątkiem urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym, por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Antoniego Czernuszewicza z wszelkich obowiązków w kurii biskupiej*, P C28-2/84, 14.06.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB; Schematyzm 1982, s. 76; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183.

[1102] I. JEŻ, *Dekret mianujący siostrę Alicję Kalinowską SAC notariuszem sądu biskupiego*, Hb 2-1/80, 17.01.1980, ASB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 1, s. 13; por. A. CZERNUSZEWICZ, *Działalność Sądu Biskupiego*…, dz. cyt., s. 178; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183; zob. KPK 1917, kan. 1585 § 1; I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi*…, dz. cyt. Siostra Kalinowska wypełniała urząd notariusza do 30 kwietnia 1990 roku, kiedy musiała zrezygnować ze względów zdrowotnych. Do czasu nominacji jej następczyni, poszczególne zadania w sądzie wykonywała siostra Zofia Duchnowska SAC; por. Schematyzm 1982, s. 76; Schematyzm 1987, s. 51; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., przyp. 70, s. 183.

rządów biskupa Jeża, urząd notariusza wypełniali także: ksiądz Leszek Wódz – mianowany 12 kwietnia 1980 roku[1103], ksiądz Piotr Kuta – mianowany 2 maja 1983 roku[1104] i siostra Elżbieta Lidzbarska SAC – mianowana 1 września 1990 roku[1105].

Od chwili utworzenia sądu biskupiego w Koszalinie do zakończenia rządów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, biskup Ignacy Jeż nie wydał żadnych specjalnych, odrębnych przepisów prawa partykularnego regulujących pracę trybunału diecezjalnego[1106]. Oficjał i inni pracownicy sądu kierowali się zatem normami prawa powszechnego, zawartymi w Kodeksie prawa kanonicznego z 1917 i 1983 roku oraz w innych przepisach wydanych w tej materii przez Stolicę Apostolską. W praktyce, w latach urzędowania biskupa Jeża, w sądzie biskupim w Koszalinie prowadzono przede wszystkim sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa. W tym czasie przyjęto do rozpatrzenia 593 skargi powodowe oraz wydano 406 wyroków za ważnością lub nieważnością małżeństwa[1107]. Ponadto, w trybunale gromadzono materiał dowodowy w sprawach *super rato*, dotyczących uzyskania dyspensy papieskiej od małżeństwa ważnie zawartego a niedopełnionego. Każdorazowo, po skompletowaniu całości akt i sporządzeniu przez biskupa *votum pro rei veriatate*, przekazywano zgromadzoną dokumentację do Trybunału Prymasowskiego *super rato*, a od 1988 roku – bezpośrednio do Kongregacji Sakramentów w Watykanie. W analizowanym okresie przyjęto 29 takich próśb o dyspensę papieską, przekazano zaś do instancji sprawdzającej 20 kompletów akt[1108]. Ostatnią grupą spraw rozpatrywanych

[1103] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza notariuszem sądu biskupiego*, P W45-3/80, 12.04.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 4, s. 110; por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183. Dekret zawierał jedynie podstawę prawną podejmowanej decyzji a więc przepisy kan. 1585 § 1 KPK i dekret ustanawiający sąd biskupi w Koszalinie, zob. KPK 1917, kan. 1585 § 1; I. JEŻ, *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi*…, dz. cyt. Ksiądz Wódz piastował urząd notariusza do 8 września 1980 roku, kiedy otrzymał nominację na wiceoficjała, zob. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza wiceoficjałem…*, dz. cyt.; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183.

[1104] I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę notariuszem sądu biskupiego oraz kapelanem…*, dz. cyt.; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 3-4, s. 94; por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183. Na mocy dekretu, ksiądz Kuta został jednocześnie zwolniony z obowiązków wikariusza wikarii parafialnej pw. św. Józefa w Połczynie-Zdroju. W dekrecie nie znalazła się natomiast podstawa prawna podejmowanej decyzji. Ksiądz Kuta wypełniał urząd notariusza do 20 października 1992 roku, zob. Cz. DOMIN, *Dekret zwalniający ks. Piotra Kutę z obowiązków notariusza sądu biskupiego*, P K21-2/92, 20.10.1992, ASB; Schematyzm 1987, s. 51; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183.

[1105] Por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183. Siostra Lidzbarska wypełniała urząd notariusza do 31 sierpnia 1995 roku, zob. Schematyzm 1992, s. 56; K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 183.

[1106] Jedyne przepisy partykularne wydane przez biskupa Ignacego Jeża odnośnie pracy sądu biskupiego, w szczególności kwestii złożenia skargi powodowej oraz sposobu pracy trybunału delegowanego na parafii, znajdują się w statutach I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskie. Analiza tych przepisów zostanie dokonana w czwartym rozdziale rozprawy.

[1107] Por. K. DULLAK, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 186-191.

[1108] Por. K. DULLAK, *Realizacja zadań w dziedzinie*…, dz. cyt., s. 221-229; TENŻE, *Sąd Biskupi*…, dz. cyt., s. 186-191. W obu opracowaniach występują drobne różnice w ilościach przyjętych próśb o dyspensę, kompletów przekazanych dokumentów oraz udzielonych dyspens.

w sądzie biskupim było przyjmowanie próśb do biskupa o wydanie deklaracji domniemanej śmierci. W omawianym czasie przyjęto 24 takie prośby, a biskup diecezjalny wydał 21 wspomnianych deklaracji[1109].

Od chwili objęcia urzędu biskupa nowo powołanej do istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej Ignacy Jeż, poprzez swoje decyzje i wydawane akty prawne, zbudował od postaw potrzebne do jej właściwego funkcjonowania instytucje. Jego działania objęły formalne utworzenie poszczególnych gremiów, ich personalną obsadę oraz określenie sposobu ich działania poprzez wydawanie norm prawa partykularnego. Biskup Jeż utworzył centralny organ w diecezji wspierający go w wykonywaniu władzy wykonawczej, którym była kuria biskupia i jej poszczególni urzędnicy. Powołał do życia ciała konsultacyjne, czyi konsultę diecezjalną, kolegium konsultorów i radę kapłańską, oraz przyczynił się do erygowania dwóch kapituł: katedralnej w Koszalinie i kolegiackiej w Kołobrzegu. Umożliwił wreszcie wiernym swojej diecezji prowadzenie procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa przed własnym trybunałem, ustanawiając sąd biskupi w Koszalinie. Obok opisanych instytucji utworzył także inne, nie mniej ważne: radę duszpasterską, seminarium duchowne i diecezjalną *Caritas*, których przedstawienie nie było możliwe ze względu na ograniczone ramy niniejszej dysertacji. Oprócz powołania do życia tych centralnych instytucji biskup Ignacy kontynuował budowanie struktur Kościoła partykularnego w terenie poprzez rozbudowę sieci dekanalnej i parafialnej, co będzie przedmiotem kolejnego rozdziału pracy.

[1109] Por. *tamże*.

ROZDZIAŁ III

KSZTAŁTOWANIE I ROZWÓJ STRUKTURY TERYTORIALNEJ DIECEZJI

Diecezja to, jak już zostało zauważone, część ludu Bożego powierzona pieczy pasterskiej biskupa i współpracujących z nim prezbiterów[1110]. Jako regułę należy przyjąć, że jest ona oznaczona określonym terytorium i obejmuje wszystkich wiernych, którzy je zamieszkują[1111]. W myśl przepisów kodeksowych, diecezja powinna być podzielona na odrębne jednostki, czyli parafie. Natomiast dla wsparcia działań duszpasterskich można sąsiadujące ze sobą łączyć w specjalne zespoły nazywane wikariatami rejonowymi, czyli dekanatami[1112].

[1110] Por. KPK 1917, kan. 215 § 1; KPK 1983, kan. 368-369; LG nr 23; CD nr 11; PG nr 47, s. 366; EI nr 171, s. 486; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 23-24; BĄCZKOWICZ I, s. 429; CIC, s. 333-336; DYDUCH, s. 219-222; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 273-274; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 109-110; KRUKOWSKI, s. 130-137; J. KRUKOWSKI, *Kolegialne organy konsultacyjne*…, dz. cyt., s. 23; TENŻE, *Kościół powszechny a Kościoły partykularne*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 27-34, 42-43; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 153-156; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 71-72. Komentatorzy wskazują, że lepiej pojęcie diecezji – *populi Dei portio* – oddaje tłumaczenie „porcja Ludu Bożego" zamiast „część Ludu Bożego". Warto zauważyć, że KPK 1983 jako owoc nauczania Soboru Watykańskiego II, przyznaje Kościołom partykularnym, przede wszystkim diecezjom wysoką rangę, umieszczając właściwe przepisy, zaraz po sekcji dotyczącej najwyższej władzy Kościoła, a przed strukturami, które są instancjami pośrednimi, choć są nadrzędne dla diecezji.

[1111] Por. KPK 1983, kan. 372 § 1; EI nr 172, s. 487; CIC, s. 338-339; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 23; DYDUCH, s. 224-225; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 274; KRUKOWSKI, s. 137-138; J. KRUKOWSKI, *Kościół powszechny a Kościoły…*, dz. cyt., s. 49-51; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 157; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 74-75. Komentatorzy wskazują, że głównym kryterium tworzenia Kościołów partykularnych jest określone terytorium wraz z tymi, którzy je zamieszkują. Nie jest to co prawda kryterium konstytutywne, a jedynie zewnętrzne, jednak najbardziej funkcjonalne i wyznaczające struktury jurysdykcyjne. Elementem determinującym przynależność danej osoby do określonej diecezji jest jej stałe bądź tymczasowe zamieszkanie (kan. 107 § 1 KPK 1983).

[1112] Por. KPK 1917, kan. 216; KPK 1983, kan. 374 § 1-2, 515 § 1, 518, 553 § 1; LG nr 26 i 28; CD nr 22, 30; ES art. 19 § 1, s. 148; PG nr 45, s. 365; EI nr 174 i 184, s. 487-488 i 493; AS nr 211 i 218, s. 665 i 672-673; BĄCZKOWICZ I, s. 429; CIC, s. 339-340, 440-441, 445-446, 471-473; DYDUCH, s. 229, 409-411, 416, 463; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 275; KRUKOWSKI, s. 200, 204-205, 240-241; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 158, 233-234, 257-258; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej strukturze Kościoła*, PK 34(1991) nr 3-4, s. 56-57; TENŻE, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 76, 196-198, 224; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii w nowym kodeksie prawa kanonicznego*, PK 29(1986) nr 3-4, s. 68.

W dniu utworzenia diecezja koszalińsko-kołobrzeska była podzielona na 13 dekanatów, w skład których wchodziło zaledwie 137 parafii, w tym 110 diecezjalnych i 27 zakonnych[1113].

Biskup Ignacy Jeż, biorąc pod uwagę wspomniane wskazania prawne oraz zaistniałą sytuację faktyczną, musiał po objęciu urzędu – oprócz powołania do istnienia najważniejszych instytucji diecezjalnych – zadbać również o rozwój struktury terytorialnej powierzonej sobie diecezji oraz o właściwy kontakt między pasterzem a owczarnią – duchowieństwem i wiernymi świeckimi. Zadanie to realizował poprzez odpowiedni wybór i nominacje księży dziekanów i wicedziekanów oraz reorganizację sieci dekanatów, czyli: ustanawianie nowych lub zmianę granic już istniejących, a przede wszystkim poprzez erygowanie nowych parafii, co było poprzedzone często ustanowieniem jednostek tymczasowych: wikariatów samodzielnych lub rektoratów.

Ukazanie tego istotnego dla funkcjonowania diecezji procesu będzie treścią trzeciego rozdziału rozprawy. W pierwszym podrozdziale zostanie omówiona rola i zadania dziekana w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej wraz z prezentacją poszczególnych nominacji dziekańskich i wicedziekańskich. W drugim podrozdziale ukazane zostaną zmiany, które następowały w kolejnych latach w sieci dekanatów w zakresie ich ilości i zasięgu terytorialnego. W trzecim podrozdziale zaprezentowane zostaną w porządku chronologicznym decyzje biskupa Jeża dotyczące erygowania nowych parafii, wikariatów samodzielnych i rektoratów.

[1113] Podana przez autora rozprawy ilość dekanatów oraz parafii diecezjalnych i zakonnych odbiega od danych znajdujących się w ogólnie dostępnych publikacjach. Gdy chodzi o ilość dekanatów, została ona ustalona na podstawie zaproszenia na konferencje rejonowe, które miały miejsce w dniach 25, 26 i 27 września 1972 roku w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku oraz wykazu księży dziekanów i spisu parafii według dekanatów znajdujących się w Prywatnym Archiwum Biskupa Jeża, por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 1; *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii według dekanatów*, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK; *Wykaz Księży Dziekanów diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK. Ilość parafii diecezjalnych i zakonnych została ustalona na podstawie spisu parafii i dekanatów znajdującego się w Prywatnym Archiwum Biskupa Jeża w zestawieniu z informacjami zawartymi w schematyzmach diecezji gorzowskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej. We wspomnianym spisie błędnie znalazła się parafia Pomysk Wielki, która w chwili utworzenia nowej diecezji była placówką obsługiwaną przez parafię pw. św. Katarzyny w Bytowie, a została formalnie erygowana jako parafia przez biskupa Jeża 2 października 1973 roku, por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii…*, dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969…*, dz. cyt., s. 51; Schematyzm 1974, s. 43-44.

Analizując powszechnie dostępne publikacje dotyczące statystyki nowo utworzonej diecezji, należy podkreślić, że przedstawione w nich liczby mają charakter orientacyjny i nie są ściśle precyzyjne. Warto zauważyć także, że wskazane dane zawierają nieścisłości, gdy chodzi o zestawienie ilości dekanatów, parafii i kościołów parafialnych. Gdy chodzi o ilość parafii, pojawiają się następujące liczby: 139, 138, 137, 136 czy 134, a odnośnie ilości dekanatów: 16 i 14, por. *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane...*, dz. cyt., s. 53; *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane statystyczne-errata*…, dz. cyt., s. 58; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 11; TENŻE; *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 557-559; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt., s. 278; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 12; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 121; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 18-19.

1. DZIEKANI

Dziekan, zwany także wikariuszem rejonowym lub rzadziej archiprezbiterem, to kapłan stojący na czele dekanatu (wikariatu rejonowego)[1114]. Tryb jego nominacji, a także obowiązki i zadania, określają zarówno przepisy prawa powszechnego jak i partykularnego, dostosowane do miejscowych potrzeb. Jak już wcześniej zauważono, gdy chodzi o normy powszechnie obowiązujące w czasie rządów biskupa Ignacego Jeża były nimi przepisy zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego z 1917 roku, prawodawstwie posoborowym oraz Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 roku.

1.1. Normy prawa powszechnego dotyczące dziekanów

Przepisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku wskazywały na dziekana jako pośrednika pomiędzy biskupem a proboszczami, stąd właściwe dla tego urzędu normy zostały umieszczone bezpośrednio po zapisach dotyczących kapituł kanoników, konsultorów diecezjalnych i wikariusza kapitulnego. Biskup miał obowiązek tworzenia dekanatów i mianowania dziekanów[1115].

W myśl kan. 445 i 446 KPK, nominacja i usunięcie dziekana należały do biskupa diecezjalnego, który powinien wybierać na ten urząd godnych kapłanów, przede wszystkim spośród rządców kościołów parafialnych[1116]. Do zadań dziekana, według norm kodeksowych, należały: troska i kontrola, czy duchowni żyją według przepisów kościelnych, czy spełniają swoje obowiązki, w szczególności gdy chodzi o rezydencję, głoszenie słowa Bożego, nauczanie katechizmu i posługę chorym; sprawdzanie, czy dekrety wydawane przez biskupów w czasie wizytacji są w parafiach wprowadzane w życie; kontrola, czy zachowuje się należytą ostrożność wobec hostii i wina przeznaczonych do sprawowania Mszy świętych; sprawdzanie, czy zachowuje się przepisy dotyczący wystroju kościoła, świętych sprzętów, a przede wszystkim normy dotyczące przechowywania Najświętszego Sakramentu oraz sprawowania Eucharystii;

[1114] Por. KPK 1917, kan. 445; KPK 1983, kan. 553. Historię urzędu dziekana przybliżają m.in: BĄCZKOWICZ I, s. 571; DYDUCH, s. 463; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 115-119; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie dekanalnej*, StPł 8(1980), s. 61-62; M. PRZYBYŁKO, *Urząd dziekana w rozwoju historycznym* (cz. 1), PK 3(1960) nr 3-4, s. 195-272; TENŻE, *Urząd dziekana w rozwoju historycznym* (cz. 2), PK 5(1962) nr 1-2, s. 77-148; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy biskupa*, PK 35(1992) nr 3-4, s. 25-33. Komentatorzy zwracają także uwagę, że w KPK 1917 przepisy odnośnie dziekanów umieszczone są przed przepisami dotyczącymi proboszczów, w KPK 1983 odwrotnie, por. *tamże*, s. 39-40.

[1115] Por. KPK 1917, kan. 216, 445; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 118.

[1116] Por. KPK 1917, kan. 445-446; BĄCZKOWICZ I, s. 571; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 118-119; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie…*, dz. cyt., s. 62, 65; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy…*, dz. cyt., s. 32.

kontrola, czy czynności święte odprawiane są według przepisów liturgicznych; kontrola, czy majątek kościelny jest należycie zarządzany oraz czy ciążące na nim świadczenie, szczególnie mszalne są wypełniane w wierny sposób oraz sprawdzanie, czy księgi parafialne są należycie prowadzone[1117]. Ponadto obowiązkiem dziekana było wizytowanie podległych mu parafii w czasie wskazanym przez biskupa[1118]. W sytuacji ciężkiej choroby proboszcza dziekan miał zatroszczyć się o właściwą pomoc duchową i materialną, a po jego śmierci o godny pogrzeb. Miał również zadbać, by w czasie choroby rządcy parafii lub po jego śmierci nie zostały zabrane księgi, dokumenty, święte sprzęty czy inne należące do Kościoła rzeczy[1119].

Do szczególnych obowiązków dziekana należało organizowanie i przewodniczenie konferencjom dekanalnym lub nadzór nad nimi, gdyby odbywały się w różnych miejscach w dekanacie. Termin konferencji był wskazywany przez biskupa[1120]. Gdy chodzi o częstotliwość spotkań, to, zgodnie ze wskazaniem kan. 131 KPK, miały się one odbywać co miesiąc, co dwa miesiące lub co najmniej co kwartał. Przedmiotem obrad miały być kwestie moralne i liturgiczne a także inne zagadnienia służące wiedzy i pobożności duchowieństwa. W sytuacji niemożności zorganizowania konferencji należało wysłać duchownym tematy opracowane pisemnie[1121].

W myśl norm kodeksowych, dziekan, który nie był proboszczem, stosownie do zarządzenia biskupa, miał na stale przebywać na terenie swego dekanatu lub w niezbyt odległym miejscu, a gdy był rządcą parafii, miał na stałe przebywać na jej terytorium. Raz w roku dziekan miał obowiązek przedstawiania biskupowi sprawozdania o stanie swego dekanatu, z uwzględnieniem spraw pozytywnych oraz negatywnych, a także ze wskazaniem możliwości naprawienia tego, co niewłaściwe[1122].

[1117] Por. KPK 1917, kan. 447 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 572; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 119; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 67; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 32.

[1118] Por. KPK 1917, kan. 447 § 2; BĄCZKOWICZ I, s. 572; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat*…, dz. cyt., s. 119; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 67, 72-73; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 32.

[1119] Por. KPK 1917, kan. 447 § 3; BĄCZKOWICZ I, s. 572; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 119; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 67; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 32.

[1120] Por. KPK 1917, kan. 448 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 572-573; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 119; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 68, 71; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 32. Więcej informacji na temat konferencji dekanalnych podaje: J. KODZIA, *Kongregacje dekanalne w świetle Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 r. i 1983 r. oraz I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, StKKoł 7(2002), s. 267-282.

[1121] Por. KPK 1917, kan. 131 § 1-2; BĄCZKOWICZ I, s. 319; J. KODZIA, *Kongregacje dekanalne…*, dz. cyt., s. 270-272; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 71-72.

[1122] Por. KPK 1917, kan. 448 § 2, 449; BĄCZKOWICZ I, s. 573; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 68; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 32.

Wśród pozostałych uprawnień dziekana należy wymienić: prawo do posiadania i używania pieczęci dziekańskiej oraz prawo pierwszeństwa przed wszystkimi proboszczami i innymi kapłanami swego okręgu, kiedy występował on jako pełniący swój urząd (kan. 450 § 1-2), prawo uczestnictwa w synodzie diecezjalnym (kan. 358 § 1 nr 4) oraz prawo udzielania pozwolenia w nagłych wypadkach rządcom majątku kościelnego na wytoczenie procesu w imieniu kościelnej osoby moralnej (kan. 1526)[1123]. Bardzo często dziekanom udzielano również władzy rozgrzeszania z grzechów i cenzur zarezerwowanych wraz z możliwością subdelegowania jurysdykcji do słuchania spowiedzi[1124].

Nauczanie Soboru Watykańskiego II oraz wynikające z niego prawodawstwo posoborowe położyło szczególny akcent na odnowę duszpasterstwa, a także na parafię jako część diecezji, oraz jej pasterza – proboszcza. Stąd uległo zasadniczemu przeorientowaniu rozumienie roli dziekana, który przestał być organem pośredniczącym między biskupem a poszczególnymi duszpasterzami, a miał stać się bardziej koordynatorem i pomocnikiem w działaniach duszpasterskich w terenie. Jego funkcje administracyjne i kontrolne zostały włączone w duszpasterstwo i były zasadne jedynie, jeśli służyły temu celowi. Ponadto warto zwrócić uwagę, że wspomniane prawodawstwo nie nakładało już na biskupa obowiązku podziału diecezji na dekanaty i co za tym idzie – nominacji dziekanów, a jedynie umożliwiało takie rozwiązanie, które można było zastąpić powołaniem innych struktur lepiej służące duszpasterstwu[1125].

W soborowym dekrecie *Christus Dominus* wśród bliskich współpracowników biskupa zostali wymienieni kapłani, którym powierza się duszpasterskie obowiązki bądź dzieła apostolatu o charakterze ponadparafialnym odnośnie specjalnych grup wiernych, specyficznego rodzaju działalności oraz wydzielonego terytorium diecezji, czyli dziekani. W dokumencie znalazła się także zachęta, by proboszczowie jak najchętniej z takimi kapłanami podejmowali współpracę. Takie sformułowanie jasno wskazuje, że zadaniem dziekana była przede wszystkim działalność duszpasterska, a nie jedynie

[1123] Por. KPK 1917, kan. 450 § 1-2, 358 § 1 nr 4, 1526; BĄCZKOWICZ I, s. 573 i 523; BĄCZKOWICZ II, s. 574; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 67-68; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 32-33.

[1124] Por. KPK 1917, kan. 889 § 2; BĄCZKOWICZ II, s. 50; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 67.

[1125] Por. CIC, s. 471; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 119-121; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa dziekana*, RTKat 7(2008), s. 248; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 33. Przepisy prawa posoborowego wskazują, że na czele takich struktur mogą stać wikariusze biskupi (regiony, specyficzne grupy wiernych wymagające specjalnego duszpasterstwa) lub wikariusze miejscy – biskupi pomocniczy (okręgi powstające z podziału dużych metropolii miejskich), zob. CD nr 25-27; ES art. 13-14, s. 144-146; EI nr 189-190, s. 495-296; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 33, 37-38, 41, 43-44.

administracyjna i kontrolna. Dokument przewidywał również możliwość tworzenia innych stanowisk zamiast lub niezależnie od urzędu dziekana[1126].

Bardzo ogólne wskazania nauczania Soboru Watykańskiego II odnośnie dziekanów zostały ukonkretnione w dokumentach wydanych po soborze. W myśl zapisów umieszczonych w Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI z 6 sierpnia 1966 roku, dziekani, zwani inaczej archiprezbiterami, zaś w Kościele wschodnim – protoprezbiterami, należeli do najbliższych współpracowników biskupa diecezjalnego, który powinien wybierać na ten urząd kapłanów odznaczających się gorliwością apostolską i wiedzą. Ich zadaniem było popieranie i kierowanie działalnością pasterską na powierzonym sobie terytorium, czemu służyły nadane mu przez biskupa odpowiednie uprawnienia. Przepisy stanowiły ponadto, że urząd dziekana nie był związany z określoną siedzibą parafii, a także, że dziekani mieli być ustanawiani na czas określony przewidziany prawem partykularnym, przy zachowaniu prawa biskupa do ich swobodnego odwołania. Ponadto, w myśl Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, przy nominacji, przeniesieniu bądź odwołaniu z urzędu proboszcza z terenu dekanatu, wypadało, by biskup diecezjalny wysłuchał zdania właściwego dziekana[1127].

W kolejnym dokumencie, którym była Instrukcja *Ecclesiae imago* Kongregacji Biskupów z 22 lutego 1973 roku, powtórzono, że funkcja dziekana, do której należy przywiązywać wielkie znaczenie, ma wymiar przede wszystkim duszpasterski, a nie jedynie prawny, administracyjny i kontrolny. Jego obowiązkiem była apostolska troskliwość o rozwój życia lokalnego prezbiterium i potęgowanie w dekanacie działalności duszpasterskiej w duchu nauczania Soboru Watykańskiego II. Biskup miał wybierać dziekanów z największą troskliwością, mógł w tej sprawie zasięgać zdania rady kapłańskiej bądź przeprowadzać głosowanie wśród kapłanów dekanatu. W myśl instrukcji, kapłan, który sprawował ten urząd, powinien: pełnić zadania duszpasterskie; mieszkać na terenie dekanatu oraz cieszyć się autorytetem i uznaniem duchownych i wiernych z racji wiedzy, roztropności, pobożności i apostolskiej gorliwości; być

[1126] Por. CD nr 29-30; DYDUCH, s. 463; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 120; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 33-34.

[1127] Por. ES art. 19 § 1-2, s. 148; DYDUCH, s. 463-464; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 120; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie*…, dz. cyt., s. 62-63, 65-66; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 34-35. W przeanalizowanych przepisach na uwagę zasługują dwa szczegóły. Po pierwsze, jest nim nakaz mianowania dziekana na określony czas. Dzięki tej dyspozycji, biskup uzyskał swobodę w dobieraniu sobie do współpracy właściwych osób. Co prawda w dotychczasowych przepisach miał on możliwość swobodnego usuwania dziekana, jednak w praktyce istniał zwyczaj piastowania tego urzędu praktycznie dożywotnio i łączenia jej z tzw. dziekańską parafią. Po drugie, dzięki zaleceniu konsultacji z dziekanem obsadzania urzędu proboszczów w dekanacie, dziekan uzyskał realny wpływ na dobór zespołu duszpasterzy na podległym sobie terenie.

odpowiednim do powierzenia mu przez biskupa uprawnień odnośnie dekanatu oraz zdolnym do kierowania i potęgowania działalności duszpasterskiej na powierzonym sobie terytorium. W instrukcji powtórzono dyspozycje, że urząd dziekański nie musiał być złączony z określoną i ustaloną na stałe parafią; dziekan miał być mianowany na określony czas, który określało prawo partykularne – biskup, synod diecezjalny bądź konferencja episkopatu; biskup miał wysłuchać jego zdania przy mianowaniu, przeniesieniu bądź usunięciu proboszczów na terenie dekanatu[1128]. Ponadto, w myśl przepisów instrukcji, biskup powinien w oznaczonych terminach organizować zebrania dziekanów, w czasie których omawiał z nimi szczegółowe sprawy związane z życiem diecezji oraz poznawał dzięki nim jej faktyczny stan. Powinien również wybierać niektórych z nich, by z urzędu należeli do rady kapłańskiej lub duszpasterskiej[1129]. Umieszone w Instrukcji *Ecclesiae imago* normy przewidywały również sporządzenie przez biskupa, po wysłuchaniu zdania rady kapłańskiej, statutów dziekańskich, w których miały być określone m.in. uprawnienia przysługujące dziekanom na mocy prawa powszechnego jaki i te delegowane przez biskupa[1130].

Ostatecznie przepisy prawne dotyczące urzędu dziekana zostały umieszczone w kan. 553-555 Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku, bezpośrednio po rozdziale dotyczącym parafii, proboszczów i wikariuszy[1131]. „Wikariusz rejonowy, zwany także dziekanem albo archiprezbiterem, albo jeszcze inaczej, jest kapłanem, który stoi na czele wikariatu rejonowego (dekanatu)”[1132]. Jego nominacja, jeśli czego innego nie przewidziano w prawie partykularnym, należy do biskupa, który dokonuje jej po wysłuchaniu, zgodnie ze swoim roztropnym osądem, zdania kapłanów pracujących w określonym dekanacie. Powinien na to stanowisko, które nie jest przypisane do urzędu proboszcza określonej parafii, mianować odpowiedniego kapłana, uwzględniając przy tym konkretne warunki pracy duszpasterskiej. Dziekan powinien być mianowany na określony prawem partykularnym konkretny czas, jednak, kierując się poważną przyczyną i własnym roztropnym osądem, biskup może go swobodnie usunąć[1133].

[1128] Por. EI nr 187, s. 494; DYDUCH, s. 464; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 120; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 35-36.

[1129] Por. EI nr 188, s. 495; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 36.

[1130] Por. EI nr 186, s. 493-494; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 36.

[1131] Por. KPK 1983, kan. 553-555; CIC, s. 471-474; DYDUCH, s. 463-466; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 39-40.

[1132] KPK 1983, kan. 553 § 1; por. DYDUCH, s. 464; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa*…, dz. cyt., s. 249; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 41. Komentatorzy podkreślają, że takie sformułowanie użyte w kanonie oznacza, że urzędu dziekana nie można powierzać osobie, która nie jest kapłanem.

[1133] Por. KPK 1983, kan. 553 § 2, 554 § 1-2; DYDUCH, s. 464-465; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa*…, dz. cyt., s. 249; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 41-43. Mianując dziekana, biskup powinien

Uprawnienia dziekana powinny być określone przede wszystkim w prawie partykularnym. Według norm umieszczonych w kodeksie, ma on ponadto prawo i obowiązek: wspierać i koordynować wspólną działalność duszpasterską w dekanacie; czuwać, by duchowni podległego mu terenu prowadzili życie właściwe ich stanowi oraz z troską wypełniali swoje obowiązki; troszczyć się o sprawowanie świętych czynności zgodnie z przepisami liturgicznymi, staranne utrzymanie czystości i piękna kościoła, a także sprzętu liturgicznego, zwłaszcza w sprawowaniu i przechowywaniu Najświętszego Sakramentu; dbać, by księgi parafialne były właściwie spisywane i przechowywane, dobra kościelne prawidłowo administrowane, a budynek parafialny otoczony właściwą troską[1134]. Gdy chodzi o troskę dziekana o kapłanów dekanatu, normy umieszone w kodeksie stanowią także, że powinien on dostarczać im duchową pomoc, w szczególności otaczać opieką tych, którzy znajdują się w trudniejszych okolicznościach lub przeżywają jakieś problemy. Ponadto, dziekan, w sytuacji poważnej choroby proboszcza w swoim rejonie, powinien zadbać, by nie był on pozbawiony pomocy duchowej i materialnej, a po jego śmierci zorganizować mu godny pogrzeb. Ma także dopilnować, by podczas choroby czy śmierci nie zostały zabrane lub nie zaginęły księgi, dokumenty, sprzęt liturgiczny oraz inne przedmioty należące do Kościoła[1135].

Do szczególnych obowiązków dziekana przepisy kodeksowe zaliczają organizowanie dla księży z dekanatu, zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, prelekcji, spotkań teologicznych i konferencji, według postanowienia kan. 279 § 2.

wziąć pod uwagę kryteria wymienione we wspomnianych dokumentach posoborowych – Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* i Instrukcji *Ecclesiae imago*, w szczególności jego predyspozycje duszpasterskie, umiejętność kierowania i współpracy oraz łatwość nawiązywania kontaktu z duchownymi. Zasięgając opinii kapłanów w dekanacie, biskup powinien zachować dyskrecję i tajemnicę, by zagwarantować przyszłą owocną pracę dziekana.

[1134] Por. KPK 1983, kan. 555 § 1 nr 1-3; DYDUCH, s. 465-466; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat*..., dz. cyt., s. 121-123; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa*…, dz. cyt., s. 250-254; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 43-45. Katalog wspomnianych kompetencji może być rozwinięty i uszczegółowiony w przepisach prawa partykularnego. Gdy chodzi o rolę dziekana w duszpasterstwie, komentatorzy podkreślają, że powinien on inicjować akcje duszpasterskie, stymulować je i rozwijać, a nade wszystko koordynować poprzez włączanie poszczególnych parafii we wspólne działanie, np. w organizację spowiedzi wielkanocnej czy przygotowania do małżeństwa. Gdy chodzi o czuwanie nad kapłanami, podkreśla się bardziej prawdziwą troskę i zainteresowanie niż sprawdzanie i kontrolę. Eliminowanie niewłaściwych zachowań duchownych nie wyklucza serdecznej atmosfery w dekanacie, która winna być oparta także o osobisty przykład dziekana.

[1135] Por. KPK 1983, kan. 555 § 2 nr 2, § 3; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa*…, dz. cyt., s. 256-257; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 45-46. Jako pomoce duchowe oferowane kapłanom przez dziekana rozumie się przede wszystkim dni skupienia, okazję do spowiedzi świętej czy inne ćwiczenia duchowne, a także możliwość korzystania z biblioteki dekanalnej. Gdy chodzi o problemy duchownych, przyjmuje się, że chodzi zarówno o trudności duchowe jak i materialne.

W Kościele w Polsce określane są one jako kongregacje lub konferencje dekanalne[1136]. Dziekan ma również obowiązek wizytować parafie swojego rejonu w sposób określony przez biskupa diecezjalnego[1137].

Wśród pozostałych uprawnień dziekana należy wymienić: prawo uczestnictwa w synodzie diecezjalnym (kan. 463 § 1 nr 7), obowiązek wysłuchania przez biskupa zdania dziekana przy mianowaniu proboszcza w dekanacie (kan. 524) oraz możliwość zasięgania takiej opinii przy mianowaniu wikariusza (kan. 547)[1138].

1.2. Urząd dziekana w prawie partykularnym

Jak już wspomniano, odnośnie urzędu dziekana prawo powszechne wielokrotnie odsyła do postanowień prawa partykularnego. Nowo utworzona diecezja koszalińsko-kołobrzeska co oczywiste, nie posiadała na początku własnych przepisów prawnych, które były tworzone w kolejnych latach jej istnienia. Przez dłuższy czas w wielu dziedzinach życia Kościoła diecezjalnego biskup Ignacy Jeż korzystał z norm wypracowanych przez rządców Kościoła gorzowskiego, z którego powstała nowa diecezja[1139].

Analiza wydawanych w kolejnych latach dekretów nominacyjnych na urząd dziekana wskazuje, że w tym zakresie obowiązywały następujące przepisy przejęte z diecezji gorzowskiej: *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów* księdza Edmunda Nowickiego z 8 czerwca 1946 roku z późniejszą zmianą biskupa Wilhelma Pluty z 21 grudnia 1960 roku oraz uzupełnieniem ogłoszonym w *Okólniku* 2/63 z 4 lutego 1963 roku, *Instrukcja o konferencjach i kongregacjach dekanalnych*

[1136] Por. KPK 1983, kan. 555 § 2 nr 1, 279 § 2; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 123; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa*…, dz. cyt., s. 255-256; J. KODZIA, *Kongregacje dekanalne…*, dz. cyt., s. 274-275; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 46-47. Przepisy umieszczone w kan. 279 § 2 odnoszą się do formacji duchownych po przyjęciu święceń kapłańskich. Normy wspominają o wykładach duszpasterskich i innych, zebraniach i konferencjach teologicznych, które pomogą poznać pełniej świętą naukę i metody duszpasterskie. Komentatorzy zauważają, że konferencje dekanalne, przeznaczone dla mniejszej ilości kapłanów, pozwalają im się autentycznie włączyć w dyskusję – a co za tym idzie – są bardziej owocne od innych spotkań duchowieństwa, np. konferencji rejonowych. Przepisy partykularne najczęściej przewidują dwie części konferencji dekanalnej – pierwszą w kościele, obejmującą Mszę świętą lub nabożeństwo z adoracją Najświętszego Sakramentu i okazją do spowiedzi – oraz drugą czyli spotkanie dokształcające. Konferencje najczęściej są protokołowane, a jeden egzemplarz takiego zapisu jest przesyłany do kurii biskupiej.

[1137] Por. KPK 1983, kan. 555 § 4; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 123; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa*…, dz. cyt., s. 254-255; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 48. Szczegóły wizytacji dziekańskiej określają przepisy prawa partykularnego. Komentarzy zwracają uwagę, że jej szczególnym przedmiotem powinna być, zgodnie z rozumieniem urzędu dziekana, działalność duszpasterska parafii, ale także dziedziny wskazane w omówionym powyżej kan. 555 § 1 nr 3.

[1138] Por. KPK 1983, kan. 463 § 1 nr 7, 524, 574; DYDUCH, s. 466; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 48-49.

[1139] Zagadnienie tworzenia prawa partykularnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej oraz jego związek z normami obowiązującymi w Kościele gorzowskim zostanie szczegółowo omówione w czwartym rozdziale dysertacji.

po myśli § 17 rozporządzenia o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów z 8 czerwca 1946 r., Instrukcja o wizytacji parafialnej, dokonywanej przez Księży Dziekanów w myśl § 33 rozporządzenia o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów z 8 czerwca 1946 r.[1140]. Z czasem zostały one uzupełnione lub zastąpione przez własne normy publikowane w *Okólniku* oraz praktykę, która wytworzyła się wokół urzędu dziekana w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[1141].

W myśl rozporządzenia z 8 czerwca 1946 roku, dziekana dekanatu powoływał ordynariusz, na ręce którego mianowany miał złożyć przysięgę służbową. O nominacji powinien on powiadomić proboszczów dekanatu na najbliższej konferencji dekanatu, podczas której notariusz dekanalny odczytywał właściwy dekret. Utrata urzędu i tytułu przez dziekana następowała na zarządzenie ordynariusza, w wyniku złożenia przyjętej rezygnacji lub przez objęcie beneficjum w innym dekanacie[1142]. Pomocnikami dziekana byli pierwszy i drugi asesor oraz notariusz dekanalny, których kapłani dekanatu wybierali większością głosów na konferencji, a dziekan podawał wyniki wyborów do wiadomości kurii biskupiej[1143]. W razie śmierci dziekana, jego czynności miał sprawować pierwszy asesor, aż do czasu nominacji nowego urzędnika. Jego obowiązkiem było poinformowanie kurii o podjęciu zastępstwa, a także przejęcie pieczęci dziekańskiej oraz archiwum dekanalnego. Gdy pierwszy asesor nie mógł podjąć zastępstwa, jego zadania podejmował drugi asesor. Zadaniem notariusza

[1140] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów*, 8.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 7-14; W. PLUTA, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach dziekanów*, E3-14/60, 21.12.1960, GWK 5(1961) nr 1, s. 8-9; *Uzupełnienie rozporządzenia o prawach i obowiązkach Dziekanów*, *Okólnik* nr 2/63, 4.02.1960, pkt 3; *Instrukcja o konferencjach i kongregacjach dekanalnych po myśli § 17 rozporządzenia o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów z 8 czerwca 1946 r.*, ZAA 2(1946) nr 5, s. 16-19; *Instrukcja o wizytacji parafialnej, dokonywanej przez Księży Dziekanów w myśl § 33 rozporządzenia o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów z 8 czerwca 1946 r.*, ZAA 2(1946) nr 5, s. 14-16. Odniesienie do wspomnianych przepisów znajdowało się w poszczególnych dekretach nominacyjnych na dziekanów od pierwszych nominacji 31 stycznia 1973 roku do czasu powstania własnych norm diecezjalnych, por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Mariana Dziemianko dziekanem dekanatu Słupsk Wschód czyli łupawskiego*, P D17-1/73, 31.01.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Mariana Dziemianko*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego dziekanem dekanatu Kołobrzeg*, P S12-2/75, 16.12.1975, Teczka *Dekanat Kołobrzeg E7 1972-1994*, ADKK; TENŻE., *Dekret mianujący o. Pawła Domańskiego dziekanem dekanatu Koszalin*, Z D4-1/79, 1.01.1979, Teczka *Dekanat Koszalin Północ D8 06.1972-09.1995*, ADKK i inne dekrety.

[1141] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego dziekanem dekanatu Koszalin Północ (Mielno)*, P K22-4/84, 31.12.1984, Teczka *Dekanat Koszalin Północ D8 06.1972-09.1995*, ADKK. Najwięcej przepisów prawnych odnośnie dziekana i jego obowiązków, wydanych przez biskupa Ignacego Jeża, znajduje się w statutach I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Analiza tych przepisów zostanie dokonana w czwartym rozdziale rozprawy.

[1142] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 1-4, s. 7-8. Użyte w rozporządzeniu pojęcie *ordynariusz* zamiast *biskup* wynikało najprawdopodobniej z sytuacji historycznej tymczasowej organizacji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych, gdzie nie było mianowanych biskupów rezydencjalnych, a jedynie administratorzy apostolscy.

[1143] Por. *tamże*, § 5, s. 8.

dekanalnego było spisywanie protokołów z kongregacji i konferencji dekanalnych, a także innych urzędowych czynności dziekana[1144].

Tak scharakteryzowana w przepisach partykularnych Kościoła gorzowskiego struktura urzędników dekanalnych, była już nieaktualna w czasie gdy powstała diecezja koszalińsko-kołobrzeska i zapadały pierwsze nominacje dziekańskie dokonywane przez biskupa Ignacego. Żaden z dekretów nominacyjnych ordynariusza koszalińsko-kołobrzeskiego nie dotyczył asesorów lub notariuszy dekanalnych. Wydaje się, że zadania asesorów były spełniane przez wicedziekanów, których nominacje następowały równocześnie z dziekanami. W myśl zapisów umieszczonych w dekretach, zadaniem wicedziekanów było przede wszystkim zastępowanie dziekana w czasie jego urlopu, choroby lub innych szczególnych wypadków oraz spełnianie funkcji powierzonych przez ordynariusza diecezji i dziekana[1145].

Obowiązujące w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej rozporządzenie z 8 czerwca 1946 roku określało także prawa dziekana. Według norm, przysługiwało mu pierwszeństwo przed innymi kapłanami dekanatu, a duchowni i świeccy powinni widzieć w nim przedstawiciela władzy biskupiej oraz okazywać właściwe posłuszeństwo i szacunek[1146]. Kapłani, którzy obejmowali urząd na terenie dekanatu lub zamieszkiwali na jego terenie, mieli obowiązek złożyć dziekanowi urzędową wizytę w ciągu dwóch tygodni[1147]. Strojem urzędowym dziekana miała być czarna sutanna z podwójnymi wpuszczanymi rękawami, icka pelerynka czarnego koloru i pas czarnego koloru ze złotymi frędzlami[1148]. Przewodniczył on konferencjom i kongregacjom dekanalnym, a także wprowadzał beneficjantów w urząd aktem introdukcji, z której to czynności miał przesłać protokół do kurii biskupiej w terminie 8 dni[1149]. Ponadto dziekan był upoważniony, aby: udzielać jednorazowo kapłanom obcych diecezji, którzy posiadali aprobatę własnych ordynariuszy, jurysdykcji do słuchania spowiedzi świętej oraz misji do głoszenia słowa Bożego w obrębie dekanatu na 10 dni, wicedziekan

[1144] Por. *tamże*, § 6-7, s. 8.
[1145] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego wicedziekanem dekanatu Kołobrzeg*, P S12-9/72, 31.01.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Słomskiego*, AKB; TENŻE, *Dekret mianujący ks. Edwarda Kołodziejczyka wicedziekanem dekanatu Kołobrzeg*, P K11-1/84, 31.12.1984, Teczka *Dekanat Kołobrzeg E7 1972-1994*, ADKK i inne dekrety.
[1146] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 8-9, s. 8.
[1147] Por. *tamże*, § 10, s. 8.
[1148] Por. *tamże*, § 11, s. 8. Wydaje się, że w czasie kiedy powstała diecezja koszalińsko-kołobrzeska, ten zapis był już nieaktualny.
[1149] Por. *tamże*, § 12-13, s. 8.

posiadał to samo prawo na 7 dni[1150]; dokonywać uroczystego poświęcenia krzyży i obrazów, a następnie odpisy protokołów z dokonanych czynności przesyłać do kurii biskupiej[1151]; udzielać kapłanom ze słusznej przyczyny urlopu do 5 dni, pod warunkiem że było zapewnione zastępstwo, wicedziekan mógł udzielić urlopu pod tymi samymi warunkami do 3 dni[1152]; mianować tymczasowego zarządcę w razie nagłego opróżnienia parafii, o ile nie uczyniła tego kuria biskupia, i poinformować o takiej nominacji kurię oraz zobowiązać, by mianowany również zwrócił się do niej z taką informacją[1153]; rozgrzeszać z cenzur zastrzeżonych przez prawo powszechne ordynariuszowi w zakresie nawet pozasakramentalnym z obowiązkiem nałożenia specjalnej pokuty, a także do subdelegowania tej władzy w poszczególnych wypadkach spowiednikom[1154]; dyspensować, w razie ważnej przyczyny, od dwóch zapowiedzi małżeńskich, o ile stan wolny nupturientów nie ulegał wątpliwości oraz pobierać z tego tytułu taksę w granicach ofiary dobrowolnej dla pokrycia wydatków dziekańskiej kancelarii[1155].

Analizowane rozporządzenie z 8 czerwca 1946 roku wymieniało także szereg obowiązków dziekana, które były podzielone na trzy grupy: w sprawach personalnych duchowieństwa, w zakresie duszpasterskim i administracyjnym oraz w sprawie archiwum diecezjalnego[1156].

Gdy chodzi o pierwszą grupę obowiązków, dziekan miał dobrze poznać wszystkich kapłanów dekanatu, być ich życzliwym doradcą oraz zaufanym opiekunem,

---

[1150] Por. *tamże*, § 14 a, s. 9. Zapis ten był dwukrotnie zmieniany: przez przepisy wydane 21 grudnia 1960 roku oraz 4 lutego 1963 roku. W rozporządzeniu z 8 czerwca 1946 roku była mowa jedynie o dziekanie, zaś w przepisach z 21 grudnia 1960 roku dołączono zapis o wicedziekanie. Natomiast normy opublikowane w *Okólniku* nr 2/63 z 4 lutego 1963 roku nakazywały dodanie do tekstu zarządzenia słowa „jednorazowo". Umieszczono tam również wyjaśnienie, że okres 10 dni, na które dziekan jednorazowo udzielał jurysdykcji i misji, był czasem na zwrócenie się do kurii biskupiej o stałe pozwolenia, gdyby dany kapłan miał zamiar pracować na terenie danej parafii przez dłuższy czas, zob. W. PLUTA, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach dziekanów*…, dz. cyt., § 14 a, s. 8; *Okólnik* nr 2/63, 4.02.1960, pkt 3.

[1151] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 14 b, s. 9; W. PLUTA, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach dziekanów*…, dz. cyt., § 14 b, s. 9.

[1152] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 14 c, s. 9; W. PLUTA, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach dziekanów*…, dz. cyt., § 14 c, s. 9. Zapis o wicedziekanach pojawił się w przepisach z 21 grudnia 1960 roku.

[1153] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 14 d, s. 9; W. PLUTA, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach dziekanów*…, dz. cyt., § 14 d, s. 9. Mianowany zastępca miał taką samą władzę udzielania sakramentu bierzmowania jak proboszcz.

[1154] Por. *tamże*, § 14 e, s. 9. Dziekan powinien korzystać w takiej sytuacji z formuły przewidzianej w rytuale. W rozporządzeniu były wymienione sytuacje, w których zaciąga się ekskomunikę zastrzeżoną prawem powszechnym ordynariuszowi: 1) kto zawiera związek małżeński wobec ministra akatolickiego; 2) kto zawiera małżeństwo z umową, że dzieci będą wychowane poza Kościołem katolickim; 3) kto świadomie daje chrzcić swoje dzieci przez ministra akatolickiego; 4) kto wychowuje dzieci w religii akatolickiej (kan. 2319 § 1-4); 5) kto wyrabia, sprzedaje, rozdaje lub wystawia do publicznej czci fałszywe relikwie (kan. 2326); 6) kto czynnie znieważa duchownych lub osoby zakonne (kan. 2343); 7) kto spędza płód (kan. 2350 § 1); 8) kto dopuszcza się apostazji od zakonu (kan. 2385); 9) zakonnik lub zakonnica o ślubach wieczystych i wszyscy, którzy z taki osobami chcą zawrzeć małżeństwo, choćby nawet cywilne (kan. 2388).

[1155] Por. *tamże*, § 14 f, s. 9.

[1156] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 15-42, s. 9-14.

a także tak wpływać swoim autorytetem, by gorliwie służyli Bożej sprawie oraz byli żywymi wzorami świętości kapłańskiej. Ponadto powinien z apostolską odwagą i miłością przestrzegać księży przed niebezpieczeństwem grożącym kapłańskiej duszy, przede wszystkim przed zgorszeniem. Jego obowiązkiem było również bezwzględnie usunąć zło, a gdyby działał bezskutecznie powiadomić kurię biskupią[1157].

Obowiązkiem dziekana było organizowanie corocznie trzech konferencji i jednej kongregacji dekanalnej, według instrukcji dołączonej do rozporządzenia[1158]. Najpóźniej na dwa tygodnie przed terminem, miał on wysłać stosowne zaproszenie, podając do wiadomości program spotkania i tematy zaplanowanych referatów. O ile inaczej nie postanowiła władza duchowna, miał także wyznaczyć tematy oraz kapłanów do wygłoszenia wystąpień. Głoszący wykład miał obowiązek złożyć dziekanowi streszczenie wystąpienia do przekazania kurii biskupiej.

Każda kongregacja i konferencja miała składać się z części ascetycznej i naukowej[1159]. Na część ascetyczną konferencji dekanalnej, która odbywała się w kościele lub kaplicy, składały się: dziesięciominutowa cicha adoracja Najświętszego Sakramentu; wspólne odmówienie litanii do Najświętszego Serca Pana Jezusa zakończone błogosławieństwem Najświętszym Sakramentem; egzorta uwzględniająca potrzeby kapłańskiej duszy, wygłoszona przez dziekana lub wyznaczonego kapłana oraz możliwość skorzystania z sakramentu pokuty[1160]. Na część ascetyczną kongregacji dekanalnej, która odbywała się w miesiącach letnich, składały się: procesja kapłanów ubranych w komże z plebanii do kościoła w otoczeniu zgormadzonych wiernych; możliwość skorzystania ze spowiedzi świętej, Msza święta *de Spiritu Sancto* odprawiana przez dziekana z kazaniem na temat wskazany przez niego wygłoszonym przez wyznaczonego kapłana; procesja żałobna w języku polskim według przepisów rytuału. W niedzielę poprzedzającą kongregację należało zapowiedzieć ją z ambony tak, by mogła wziąć w niej udział cała parafia[1161]. Cześć naukowa kongregacji i konferencji dekanalnej miała odbywać się w salce lub na probostwie i obejmować omówienie następujących spraw: najnowsze zarządzenia władzy duchownej; jeden lub dwa referaty uwzględniające najbardziej aktualne zagadnienia z dziedziny teologii

[1157] Por. *tamże*, § 15-16, s. 9.
[1158] Por. *tamże*, § 17, s. 9; *Instrukcja o konferencjach i kongregacjach dekanalnych*…, dz. cyt.
[1159] Por. *tamże*, § 1, s. 14.
[1160] Por. *tamże*, § 2, s. 14.
[1161] Por. *tamże*, § 3, s. 15.

moralnej, prawa kanonicznego, teologii pastoralnej i liturgii; aktualne zagadnienia z życia kościelnego ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dekanatu.

Ponadto w czasie kongregacji dekanalnej kapłani mieli obowiązek przedstawić *instrumenta iurisdictionis* oraz księgi mszy manualnych i funduszowych. Wikariusze przez pięć lat od święceń kapłańskich przedstawiali rękopisy swoich kazań wygłoszonych od ostatniej kongregacji[1162]. Obowiązek uczestnictwa w kongregacjach i konferencjach dekanalnych mieli wszyscy księża świeccy oraz kapłani zakonni, którzy podejmowali zadania duszpasterskie. Mieli brać w nich udział także kapłani zakonni, którzy posiadali od ordynariusza jurysdykcję do słuchania spowiedzi, jeśli w ich domach zakonnych nie odbywają się podobne konferencje, organizowane w myśl kan. 591 KPK z 1917 roku. Jeśli w parafii pracował co najmniej jeden wikariusz, to usprawiedliwioną była nieobecność na kongregacji czy konferencji jednego kapłana z tej wspólnoty, jeśli według oceny proboszcza powinien on w niej pozostać dla pełnienia posługi[1163]. Protokół obrad miał być spisywany przez notariusza treściwie i czytelnie w specjalnej księdze protokołów. Należało w nim umieścić również nazwiska kapłanów, którzy nie usprawiedliwili swojej nieobecności. Dziekan miał niezwłocznie przesłać odpis protokołu wraz ze streszczeniami referatów do kurii biskupiej[1164].

Dziekan miał obowiązek wystawiania do kurii biskupiej opinii o życiu i pracy kapłańskiej kandydata, który zgłaszał się do egzaminu proboszczowskiego oraz o każdym kapłanie, który opuszczał dekanat[1165]. Miał również powiadamiać kurię o jubileuszach kapłańskich, najpóźniej cztery tygodnie przed ich terminem[1166]. Szczególne zadania spoczywały na dziekanie w sytuacji choroby lub śmierci konfratra. Miał on obowiązek odwiedzić poważniej chorego kapłana w dekanacie, ułatwić mu przyjęcie sakramentów świętych oraz uregulować sprawy doczesne. Powinien również zbadać, czy chory kapłan zadośćuczynił zobowiązaniom mszalnym, manualnym i fundacyjnym, czy sporządził ważny testament oraz czy jego osobisty majątek oddzielony jest od kościelnego. O niebezpiecznej chorobie kapłana oraz o jego zgonie dziekan miał zawiadomić kurię biskupią[1167]. Po śmierci konfratra organizował pogrzeb, wyznaczał kaznodzieję do wygłoszenia mowy pośmiertnej oraz, w myśl kan. 472 n. 2

[1162] Por. *tamże*, § 4-5, s. 15.
[1163] Por. *tamże*, § 6, s. 15.
[1164] Por. *tamże*, § 7, s. 16. Więcej na temat konferencji dekanalnej i zadaniach dziekana z nią związanych pisał: P. MIELCZAREK, *Ks. Dziekan prowadzi konferencję dekanalną*, KKWD 3(1975) nr 4, s. 111-116.
[1165] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 18, s. 9.
[1166] Por. *tamże*, § 19, s. 10.
[1167] Por. *tamże*, § 20-22, s. 10.

KPK z 1917 roku, obejmował zarząd parafii i jej majątku, dopóki władza diecezjalna nie zarządziła inaczej. Dziekan miał również nie dopuścić spadkobierców do podziału spadku, zanim nie stwierdzi urzędowo, że ani Kościół ani beneficjum nie mają do niego uzasadnionej pretensji. Ostatnim obowiązkiem dziekana związanym ze zgonem kapłana było sporządzenie wspomnienia pośmiertnego i przesłanie go w ciągu dwóch tygodni do kurii biskupiej[1168].

Gdy chodzi o obowiązki dziekana w zakresie duszpasterskim i administracyjnym, to na pierwszym miejscu rozporządzenie wymieniało czuwanie nad prawidłowym spełnianiem zadań pasterskich w poszczególnych parafiach dekanatu, w szczególności obowiązku rezydencji, głoszenia słowa Bożego, nauki religii młodzieży szkolnej oraz przygotowania dzieci do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego[1169]. Ponadto miał on czuwać, by rządcy kościołów i kaplic dbali w nich o porządek, czystość naczyń i paramentów liturgicznych, punktualność odprawiania nabożeństw i przestrzeganie przepisów liturgicznych, szczególnie przy sprawowaniu Eucharystii oraz przechowywaniu Najświętszego Sakramentu. Miał również zwrócić uwagę, czy wierni we wszystkich kościołach mają możliwość skorzystania z sakramentu pokuty wieczorem przed niedzielą i uroczystymi świętami[1170]. Dziekan miał również obowiązek: czuwać, by sumiennie wypełniano obowiązki wynikające z pobożnych fundacji i legatów; troszczyć się, aby proboszczowie prowadzili prawidłowo księgi parafialne w myśl przepisów prawa powszechnego i partykularnego; dbać, by nauka religii była prowadzona we właściwy sposób. Ponadto miał przyjmować zażalenia na duchownych w roztropny sposób i łagodzić drobniejsze sprawy we własnym zakresie, a także referować kurii biskupiej ważniejsze przejawy życia kościelnego w dekanacie i powiadamiać o potrzebach duszpasterskich poszczególnych parafii, takie jak konieczność budowy nowego kościoła, podziału parafii czy stałego binowania[1171].

Do obowiązków dziekana należała również troska o majątek kościelny. Jego zadaniem było czuwanie, by był on prawidłowo zinwentaryzowany i administrowany

[1168] Por. *tamże*, § 22-23, s. 10.
[1169] Por. *tamże*, § 24, s. 10. Działania dziekana w tym zakresie nie powinny umniejszać praw i samodzielności poszczególnych proboszczów.
[1170] Por. *tamże*, § 25, s. 10-11.
[1171] Por. *tamże*, § 26-30, s. 11. Paragraf 28 rozporządzenia mówił wprost o czuwaniu dziekana nad współpracą Kościoła i szkoły w zakresie nauczania religii oraz sprawdzaniu, czy we wszystkich szkołach taką naukę się prowadzi. Ten zapis rozporządzenia był już nieaktualny ze względu na usunięcie nauki religii ze szkół przez władze państwowe, które ostatecznie nastąpiło w 1961 roku.

oraz by nie doznał uszczerbku. Kontrolował on także, czy umowy dzierżawy pól kościelnych i beneficjalnych były zawierane za zgodą kurii i według przepisów prawa kościelnego oraz czy poważniejszych remontów świątyń i innych budynków kościelnych nie rozpoczynano bez zgody kurii[1172]. Po nominacji przez władzę duchowną kapłana na wakujące beneficjum dziekan miał przekazać mu aktem tradycji majątek kościelny i beneficjalny. Protokół z tej czynności oraz sporządzony przy okazji inwentarz, po podpisaniu przez kapłanów opuszczającego i obejmującego beneficjum, zatwierdzał oraz przesyłał wierzytelny odpis w ciągu 14 dni do kurii biskupiej. Rozstrzygał także spory między ustępującym i przychodzącym kapłanem dotyczące wzajemnych rozliczeń, z możliwością odniesienia się przez strony do właściwej władzy diecezjalnej[1173].

Szczególnym obowiązkiem dziekana, w myśl rozporządzenia z 8 czerwca 1946 roku, było przeprowadzanie w imieniu ordynariusza wizytacji icznych parafii swego dekanatu co dwa lata, według instrukcji dołączonej do rozporządzenia. Parafie dziekana mieli wizytować delegaci mianowani przez kurię biskupią. Ponadto dziekan miał prawo, na zarządzenie władzy duchownej bądź z własnej inicjatywy, dokonywać rewizji kasy kościelnej oraz innych kościelnych osób prawnych podległych jego nadzorowi, z której to czynności protokół miał przesyłać do kurii biskupiej[1174].

Gdy chodzi o wizytację poszczególnych parafii, szczegółowo jej przebieg określała *Instrukcja o wizytacji parafialnej, dokonywanej przez Księży Dziekanów w myśl § 33 rozporządzenia o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów z 8 czerwca 1946 r.*[1175]. W myśl zapisów w niej umieszczonych, dziekan na miesiąc przed planowanym terminem wizytacji powinien poinformować o niej proboszcza, podając dzień i godzinę swego przybycia. Powinien również przesłać formularz pytań wizytacyjnych z poleceniem sumiennego wypełnienia go i zwrócenia dwa tygodnie przed wizytacją. Proboszcz miał dołączyć do formularza inwentarz majątku nieruchomego i ruchomego oraz wykaz kapitałów[1176]. Ponadto powinien on bezzwłocznie powiadomić na piśmie powiatowego inspektora szkolnego o dniu i godzinie wizytacji dziekańskiej, zwracając się jednocześnie z prośbą o zwolnienie

[1172] Por. *tamże*, § 31, s. 11.
[1173] Por. *tamże*, § 32, s. 11-12. Sporządzany przy tej okazji inwentarz miał obejmować majątek kościoła, majątek beneficjum oraz majątki innych kościelnych osób prawnych podlegające zarządowi proboszcza. Inwentarz miał również wskazać wszystkie braki, które należało usunąć.
[1174] Por. *tamże*, § 33-34, s. 12; *Instrukcja o wizytacji parafialnej*…, dz. cyt.
[1175] Por. *tamże*.
[1176] Por. *tamże*, § 1, s. 16.

w tym terminie dzieci szkolnych i ich nauczycieli, w związku z przeprowadzanym egzaminem odnośnie nauki religii[1177]. W niedzielę poprzedzającą wizytację proboszcz parafii powinien zapowiedzieć ją na Mszy świętej z ambony, bezpośrednio po kazaniu. Powinien podać dzień i godzinę przybycia dziekana i zaprosić wiernych, by jak najliczniej przyszli przywitać wizytatora oraz poinformować o możliwości bezpośredniego spotkania z dziekanem, by rozmawiać o sprawach duchownych lub kościelnych[1178].

W dniu wizytacji, piętnaście minut przed przybyciem wizytatora, proboszcz miał biciem dzwonów zwołać wiernych na nabożeństwo. Później, ubrany w komże i stułę, w towarzystwie innych duszpasterzy w komżach oraz członków rady parafialnej, oczekiwał na dziekana przy głównej bramie kościoła, który po przybyciu kropił zebranych wodą święcona. Następnie wszyscy zebrani udawali się do świątyni. Pierwsza część wizytacji odbywała się w kościele parafialnym. Dziekan, po ubraniu w zakrystii komży, stuły i białej kapy, poprzedzany duchowieństwem udawał się do wielkiego ołtarza, by następnie od jego stopni bądź od ambony wyjaśnić wiernym w krótkim przemówieniu cel wizytacji i zachęcić ich do prowadzenia świętego życia według nauki Chrystusowej. Następnie, po ubraniu stuły i kapy w czarnym kolorze, prowadził procesję żałobną w języku polskim według przepisów rytuału[1179]. Po modlitwach za zmarłych dziekan, ubrany w stułę i kapę koloru białego, klękał przed ołtarzem, w którym znajdował się Najświętszy Sakrament, a rządca kościoła otwierał drzwiczki tabernakulum. Po odśpiewaniu hymnu *Tantum ergo* i modlitwie wizytator błogosławił zebranych Najświętszym Sakramentem, rewidował tabernakulum i naczynia, w których przechowywane było *Sanctissimum*, zamykał drzwiczki oraz badał wieczną lampkę[1180]. Kolejno następował, przeprowadzany przez nauczycieli lub bezpośrednio przez dziekana, egzamin dzieci z nauki religii, które po jego zakończeniu opuszczały świątynię[1181]. Następnie dziekan przystępował do kolejnych czynności wizytacyjnych: stwierdzał zgodność z inwentarzem majątku ruchomego i nieruchomego kościoła, beneficjum i innych osób prawnych; rewidował zakrystię – sprawdzał czy naczynia i szaty liturgiczne są zgodne z przepisami, czy są właściwie

[1177] Por. *tamże*, § 2, s. 16. Ze względu na to, że nauka religii nie była już prowadzona w szkołach, ten zapis instrukcji był nieaktualny.
[1178] Por. *tamże*, § 3, s. 16.
[1179] Por. *tamże*, § 4-6, s. 16-17.
[1180] Por. *tamże*, § 7, s. 17.
[1181] Por. *tamże*, § 8, s. 17.

przechowywane i utrzymane w czystości, czy mszały zawierają nowe formularze, czy wiszą tablice z imieniem papieża i ordynariusza oraz czy wisi tablica Mszy świętych, do których beneficjant był zobowiązany na podstawie fundacji i legatów; badał ołtarze, relikwie, chrzcielnicę (czy jest zamykana), konfesjonały; oglądał całe wnętrze kościoła i badał, czy zachowuje się w nim przepisy prawne, liturgiczne i konserwatorskie; sprawdzał stan zewnętrzny kościoła, budynków kościelnych i beneficjalnych, szczególnie dachy, grunty beneficjalne, kościelne i szpitalne, cmentarze oraz ogrody plebańskie (ilość wyrosłych drzew, w szczególności pomników przyrody)[1182].

Druga część wizytacji odbywała się w kancelarii parafialnej. Wizytator kontrolował, czy jest starannie prowadzone archiwum parafialne i księgi parafialne: chrztów, pierwszej Komunii, bierzmowanych, egzaminów przedślubnych, małżeństw, zgonów, stanu dusz, bractw, Mszy świętych fundowanych i manualnych oraz czy abonuje się i przechowuje urzędowy organ kurii biskupiej. Następnie stwierdzał zgodność z przesłanym wcześniej wykazem kapitałów kościelnych, beneficjalnych i stanowiących majątek innych osób prawnych; badał, czy kapitały są należycie administrowane, czy papiery wartościowe przechowuje się w bezpiecznych miejscach, czy dzierżawy nieruchomości kościelnych i beneficjalnych zostały zawarte zgodnie z przepisami prawa kościelnego oraz rewidował także kasę kościelną i księgi rachunkowe według osobnego kwestionariusza[1183].

Ponadto dziekan wizytował związki i stowarzyszenia religijne oraz kościelne zakłady pobożne i dobroczynne, w szczególności badając, jak spełniają swoje zadania i obowiązki oraz jak zarządzają majątkiem; kościoły filialne w sposób podobny jak parafialny, szczególnie kontrolując czy akta metrykalne czynności duszpasterskich są bezzwłocznie odnotowywane we właściwych księgach, a także przeglądał akta ostatniej wizytacji i stwierdzał czy wykonano postanowienia dekretów z nią związanych[1184].

Wizytator przeprowadzał także rozmowę z proboszczem, omawiając wypełniony kwestionariusz wizytacyjny, udzielając przy tym potrzebnych rad i wskazówek. Przyjmował również na probostwie innych księży, członków rady parafialnej i parafian, którzy prosili o rozmowę, wysłuchując ich życzeń i skarg oraz

[1182] Por. *tamże*, § 9-11, s. 17-18.
[1183] Por. *tamże*, § 12-13, s. 18. W czasie ogłaszania rozporządzenia urzędowym organem kurii były *Zarządzenia Administracji Apostolskiej*.
[1184] Por. *tamże*, § 14-16, s. 18.

dając odpowiednie rady. Dziekan odwiedzał także mieszkania kapłanów zamieszkałych na terenie parafii, poznawał ich domowników oraz odbywał z duchownymi na osobności rozmowy w sprawach życia prywatnego i wewnętrznego[1185]. Po zakończeniu wizytacji i opuszczeniu parafii dziekan miał obowiązek sporządzić i przesłać do kurii biskupiej szczegółowe sprawozdanie, wykazując w nim zarówno pozytywne strony życia parafialnego jak i wszystkie pojawiające się w nim braki[1186].

Dziekan miał obowiązek każdego roku przesyłać ordynariuszowi sprawozdanie z pracy swojej i podległych mu duchownych. Najpóźniej w grudniu każdego roku miał wysyłać proboszczom po trzy egzemplarze formularza sprawozdawczego z poleceniem jego skrupulatnego wypełnienia i odesłania dwóch egzemplarzy w styczniu kolejnego roku. Po zbadaniu wypełnionego formularza i jego zatwierdzeniu, dziekan w lutym miał obowiązek przesłania jednego egzemplarza do kurii biskupiej, a drugi pozostawiał w aktach dziekańskich. Wraz z formularzami z poszczególnych parafii miał również przesłać ogólne sprawozdanie dziekańskie, które dawałoby obraz życia religijnego i moralnego kapłanów i wiernych dekanatu[1187].

Ponadto do obowiązków dziekana należało: odbieranie w kościele katedralnym w Wielki Czwartek poświęconych olejów i rozdzielanie ich poszczególnym proboszczom w dekanacie; rozdzielanie kapłanom rubryceli i schematyzmów oraz przekazanie należności za nie do kurii biskupiej; uczestnictwo w powitaniu ordynariusza lub jego zastępcy gdy przybywa do dekanatu oraz udział w kongregacjach księży dziekanów zwoływanych przez ordynariusza[1188].

Ostatnia grupa obowiązków dziekana dotyczyła prowadzenia archiwum dekanalnego. Miał je sumienne prowadzić oraz gromadzić w nim: akta zawierające dekrety władzy duchownej w ogólnych sprawach dekanatu oraz kopie pism dziekana w tych sprawach; akta korespondencji z władzami szkolnymi i z innymi władzami, akt konferencji i kongregacji dekanalnych oraz księgi ich protokołów, akta poszczególnych

---

[1185] Por. *tamże*, § 17-19, s. 19.

[1186] Por. *tamże*, § 20, s. 19.

[1187] Por. E. NOWICKI, *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach*…, dz. cyt., § 35-36, s. 12-13. W swoim sprawozdaniu dziekan miał w szczególności odpowiedzieć na następujące pytania: a) czy wszyscy kapłani spełniają sumiennie obowiązki i odznaczają się gorliwością w służbie Bożej; b) jaki jest stosunek duszpasterzy do parafian; c) jaki jest stosunek duchowieństwa do władz państwowych; d) jaki jest stosunek duchowieństwa do nauczycieli; e) którzy kapłani są zajęci w instytucjach i organizacjach niekościelnych i którzy występują politycznie; f) jaki jest ogólny poziom moralny życia wiernych – podać przyczyny objawów ujemnych i środki zaradcze; g) czy opłaty parafialne nie są zbyt wysokie i czy nie wywołują skarg; h) czy wszędzie stwierdzić można wzorową administrację majątku kościelnego i beneficjalnego oraz należytą konserwację budynków.

[1188] Por. *tamże*, § 37-40, s. 13. Jeśli dziekan nie mógł odebrać olejów w Wielki Czwartek, powinien wyznaczyć odpowiedzialnego zastępcę. Podobnie, jeśli nie mógł wziąć udziału w kongregacji dziekanów, powinien powiadomić o tym kurię i delegować na swoje miejsce asesora.

parafii. Dziekan miał prawo używania dla czynności dziekańskich okrągłej pieczęci z pastorałem i krzyżem oraz napisem *Dziekan dekanatu…*[1189].

1.3. Udział dziekanów w zarządzaniu diecezją

Zarządzając powierzoną swojej pasterskiej pieczy diecezją, biskup Ignacy Jeż korzystał z pomocy przewidzianych prawem kościelnym urzędników, instytucji i organów kolegialnych, których działalność została omówiona w poprzednich częściach dysertacji. Analizując dostępne autorowi rozprawy źródła oraz opracowania, można wyprowadzić wniosek, że szczególnie ważną rolę w posłudze pierwszego biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego pełnili dziekani, z którymi często się spotykał i konsultował, u których zasięgał rady i którym powierzał ważne zadania do spełnienia.

Jak już wspomniano, w dniu utworzenia diecezja koszalińsko-kołobrzeska była podzielona na 13 dekanatów, na czele których stało 13 dziekanów[1190]. Pierwsze spotkanie biskupa Jeża z dziekanami miało miejsce 8 lipca 1972 roku. W obecności ich i konsultorów dokonał on wówczas aktu objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[1191]. Po wykonaniu czynności przepisanych prawem odbyło się spotkanie biskupa Ignacego, podczas którego zapoznał on uczestników z bieżącymi sprawami nowej diecezji oraz zapowiedział zmiany w strukturze dekanatów, przedstawiając projekt zmian ich granic – poprzez podział już istniejących

[1189] Por. *tamże*, § 41-42, s. 13-14.

[1190] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii...*, dz. cyt.; *Wykaz Księży Dziekanów*…, dz. cyt. W tym czasie urząd dziekana pełnili księża: Jan Klepa (dekanat Bytów), Oswald Kobiela (dekanat Człuchów), Henryk Worsowicz CR (Drawsko Pomorskie), Ludwik Chamski (Kołobrzeg), Czesław Berka (Koszalin), Bernard Mielcarzewicz (Lębork), Stefan Malandy OFMConv (Sławno), Wincenty Lesiak (Słupsk Północ), Lucjan Koźlik SDB (Słupsk Południe), Jan Lis (Szczecinek), Zygmunt Młynarek (Świdwin), Czesław Krusiewicz (Wałcz), Stanisław Brzęczek MSF (Złotów). Zaprezentowana obsada personalna urzędów dziekańskich uległa zmianie już 8 sierpnia 1972 roku. Miesiąc po nominacji na stanowisko referenta majątkowego i notariusza kurii, ksiądz Mielcarzewicz przestał wypełniać urząd proboszcza w Wierzchucinie i jednocześnie dziekana dekanatu Lębork, por. I. JEŻ, *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza z obowiązków administratora…*, dz. cyt. W konsekwencji dokonanych zmian personalnych pełniącym obowiązki dziekana dekanatu Lębork został ksiądz Oswald Kobiela, a pełniącym obowiązki dziekana dekanatu Człuchów został ksiądz Jan Tokarski, por. *Wykaz Księży Dziekanów diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej - zmiany*, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK.

[1191] Por. I. JEŻ, *Protokół z objęcia…*, dz. cyt.; TENŻE, *Przysięga wierności złożona w czasie objęcia*…, dz. cyt.; TENŻE, *Wyznanie wiary złożone w czasie objęcia*…, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 1; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 555-556; M. CHORZĘPA, *Objęcie nowoutworzonej...*, dz. cyt., s. 52-53; T. CEYNOWA, *Aparat bezpieczeństwa…*, dz. cyt., s. 171; DULLAK, s. 101; K. KOZŁOWSKI, *Formowanie się diecezji*…, dz. cyt., s. 86-87; TENŻE, *Pomorze Zachodnie…*, dz. cyt., s. 767; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 13 i 365-366; L. LASKOWSKI, *Ordynariusz diecezji*…, dz. cyt., s. 107; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 124; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 123; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s.121.

i utworzenie nowych[1192]. Kolejne spotkanie dziekanów, również połączone z obecnością konsultorów, miało miejsce na plebanii w Białogardzie 5 grudnia 1972 roku[1193].

Po kilku miesiącach rządów w diecezji, zorganizowaniu kurii biskupiej i powołaniu do życia konsulty diecezjalnej, biskup Jeż, dekretem z 31 stycznia 1973 roku, podjął decyzję o wygaśnięciu ważności dotychczasowych nominacji dziekańskich. Jednocześnie mianował *ad experimentum* na okres 3 lat swoich nowych reprezentantów[1194]. Na mocy wspomnianego dekretu, dziekanem dziekanów i wizytatorem dziekanów rejonowych został mianowany ksiądz Jan Lis. Dziekanami rejonowymi i wizytatorami dziekanów danego rejonu zostali ustanowieni księża: Czesław Berka (rejon koszaliński), Jan Grabowski (rejon słupski) i Jan Wujda (rejon szczecinecki)[1195]. Ponadto, biskup Jeż mianował dziekanów i wicedziekanów 16 dekanatów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[1196].

Nominacje na urząd dziekana otrzymali księża: Jan Klepa (dekanat Bytów), Czesław Berka (dekanat Białogard), Jan Tokarski (dekanat Człuchów), Henryk Worsowicz CR (dekanat Drawsko Pomorskie), Ludwik Chamski (dekanat Kołobrzeg), Alojzy Urbaniak OFMConv (dekanat Koszalin), Oswald Kobiela (p.o. dziekana dekanatu Lębork), Ryszard Król (dekanat Miastko), Stefan Malandy OFMConv (dekanat Sławno), Witold Szymczukiewicz (dekanat Słupsk Zachód), Marian Dziemianko (dekanat Słupsk Wschód Łupawa), Jan Wujda (dekanat Szczecinek), Zygmunt Młynarek (dekanat Świdwin), Czesław Krusiewicz (dekanat Wałcz Wschód), Jan Gawroński (dekanat Wałcz Zachód Mirosławiec), Stanisław Brzęczek MSF (dekanat Złotów)[1197]. Biskup Ignacy postanowił ponadto, że w dekanatach Koszalin

---

[1192] Por. *Informacje udzielone przez Ks. Bpa Ord. Zebranym Ks. Dziekanom*…, dz. cyt.; M. CHORZĘPA, *Objęcie nowo utworzonej...*, dz. cyt., s. 52; DULLAK, s. 138.

[1193] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 5 grudnia 1972 r…*, dz. cyt.; B. MIELCARZEWICZ, *Spotkanie JE Ks. Biskupa Ordynariusza z Księżmi Dziekanami…*, dz. cyt.

[1194] Por. I. JEŻ, *Nominacje Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, 31.01.1973, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 32-33; *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt II; *Spis Dekanatów Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej według nazw i siedzib*, E6-5/73, 22.01.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; I. JEŻ, *Projekt utworzenia nowych dekanatów, zmiany granic dekanatów oraz nominacji na dziekanów i wicedziekanów*, (notatki odręczne), PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK; DULLAK, s. 138-139; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136.

[1195] Por. I. JEŻ, *Nominacje Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt.

[1196] Por. I. JEŻ, *Zarządzenie o utworzeniu nowych dekanatów i o zmianach granic dekanatów*, 31.01.1973, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 31-32; *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt I. 31 stycznia 1973 roku, na mocy decyzji biskupa Jeża liczba dekanatów w diecezji wzrosła do 16. Analiza zmian w strukturze dekanatów – ich liczby i granic, będzie przedmiotem kolejnego podrozdziału rozprawy.

[1197] Por. I. JEŻ, *Nominacje Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt. Wicedziekanami zostali mianowani księża: Marian Wojnicki (dekanat Białogard), Edward Zieliński Cor (dekanat Bytów), Jerzy Łaszewski SDB (dekanat Człuchów), Marian Klekot (dekanat Drawsko Pomorskie), Józef Słomski (dekanat Kołobrzeg), Stanisław Pecnik, Piotr Ożóg (dekanat Koszalin), Stanisław Galas (dekanat Lębork), Władysław Holak (dekanat Miastko), Norbert Roj (dekanat Sławno), Wincenty Lesiak, Lucjan Koźlik SDB (dekanat Słupsk Zachód), Jan Laśkiewicz SDB (dekanat Słupsk Wschód Łupawa), Jerzy Dąbrowa (dekanat Szczecinek),

i Słupsk Zachód, gdzie znajdowały się największe ośrodki miejskie w diecezji, kierownictwo dekanatu będzie kolegialne, a na czele wspomnianego kolegium będą stali proboszczowie największego kościoła Koszalina i Słupska[1198]. Jednocześnie biskup Jeż zarządził, że nowi dziekani mieli przeprowadzić w 1973 roku wizytacje dziekańskie we wszystkich dekanatach, za wyjątkiem tych, w których w 1973 i 1974 roku miały odbyć się wizytacje biskupie. Wizytatorzy mieli zwrócić szczególną uwagę na wykonanie dekretów z ostatniej wizytacji biskupiej oraz do 31 marca 1974 roku wysłać odpowiednie sprawozdania do wydziału duszpasterskiego kurii biskupiej[1199].

Pierwsze spotkanie nowo mianowanych dziekanów i wicedziekanów odbyło się 15 lutego 1973 roku w salce katechetycznej w Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie[1200]. W czasie zebrania omówiono aktualny program duszpasterski oraz zaplanowane na rok bieżący wizytacje pasterskie i dziekańskie. Ponadto wysłuchano trzech referatów: *Zadania dziekana – pomocnika i doradcy biskupa w jego posłudze nauczania, uświęcania i rządzenia* (biskup Jeż), *Realizacja wskazań nowego programu duszpasterskiego na rok 1973 dostosowanego do potrzeb diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej* (ojciec Mielczarek) oraz *Wizytacje dziekańskie jako czynnik konstruktywny w życiu diecezji* (ksiądz Panecki). Zaprezentowano także następujące zagadnienia: projekt utworzenia rady kapłańskiej diecezji (ksiądz Jarnicki), regulamin Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej i zasady funkcjonowania kancelarii kurii biskupiej (ksiądz Mielcarzewicz) oraz problemy organizacyjne katechizacji parafialnej i komunikaty wydziału katechetycznego (ksiądz Kierzkowski)[1201].

W Wielki Czwartek, 19 kwietnia 1973 roku o godz. 9, po raz pierwszy w nowo utworzonej diecezji, miała miejsce Msza święta krzyżma z poświęceniem olejów używanych przy udzielaniu sakramentów. Do udziału w tej uroczystości zostali

Jan Jonasz (dekanat Świdwin), Ryszard Mebel (dekanat Wałcz Wschód), Stanisław Jankowiak SDB (dekanat Wałcz Zachód-Mirosławiec), Bernard Witucki (dekanat Złotów.

[1198] Por. *tamże*; *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt II. Biskup Jeż postanowił, że księżom wicedziekanom Wincentemu Lesiakowi oraz Lucjanowi Koźlikowi SDB będzie przysługiwał tytuł dziekan, a księdzu Stanisławowi Krawczykowi z Bruskowa tytuł dziekana honorowego.

[1199] Por. *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt III i IV; *Wizytacje biskupie i wizytacje dziekańskie*, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 34; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana oraz Kurii Biskupiej w roku 1974…*, dz. cyt., s. 15; J. JARNICKI, *Pismo w sprawie złożenia sprawozdania z przeprowadzonej w 1973 roku wizytacji dziekańskiej*, E6-3/74, 12.02.1974, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK. W myśl zapisów umieszonych w *Okólniku*, wizytacji dziekańskich nie trzeba było przeprowadzić w dekanatach: Szczecinek, Drawsko Pomorskie, Wałcz Wschód, Wałcz Zachód, Kołobrzeg i Świdwin.

[1200] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 15 lutego 1973 r.*, E6-3/73, 8.02.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt V; *Konferencja Księży Dziekanów*, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 53-54; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 17; *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza za I – IV br…*, dz. cyt.

[1201] Por. *Konferencja Księży Dziekanów*…, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Realizacja wskazań nowego programu duszpasterskiego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w roku 1973*, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 36-45.

zaproszeni wszyscy dziekani, którzy mieli przybyć do katedry najpóźniej o godz. 8.30 w celu zapoznania się z przebiegiem liturgii. Mieli również przywieźć ze sobą dwa czyste, odpowiednio przygotowane i opisane naczynia (*Oleum infirmorum, Sanctum Chrisma*), a po Mszy świętej wziąć udział w spotkaniu połączonym ze złożeniem życzeń świątecznych. W razie niemożności przybycia dziekana, w uroczystościach miał w jego zastępstwie uczestniczyć wicedziekan[1202].

Przed zbliżającym się czasem urlopowym w 1973 roku, biskup Ignacy przypomniał obowiązki dziekanów związane z tym szczególnym okresem roku. Po pierwsze, dziekani mieli być powiadamiani w przypadku opuszczenia przez proboszcza parafii na okres do pięciu dni. Po drugie, ksiądz pragnący wyjechać na urlop powinien się zwrócić z prośbą do kurii biskupiej na specjalnym formularzu, który dostępny był u dziekana. W przypadku urlopu proboszcza, na wniosku musiał obowiązkowo znaleźć się podpis dziekana[1203].

Kolejne spotkania dziekanów w 1973 roku miały miejsce: 31 lipca na plebanii Parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku, w związku z imieninami biskupa Ignacego[1204], oraz 24 października w kurii biskupiej w Koszalinie. W obu przypadkach w spotkaniu brali również udział członkowie konsulty diecezjalnej[1205].

Pierwsze spotkanie dziekanów w 1974 roku odbyło się 23 marca w kurii biskupiej[1206]. Zebranie to, w którym wzięli udział również konsultorzy, miało wyjątkowo podniosły charakter. Zgodnie z decyzją prymasa Polski, o godz. 12 biskup Ignacy Jeż odczytał zebranym pismo o nominacji księdza Tadeusza Werno, proboszcza parafii w Świdwinie, na biskupa pomocniczego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Została również podana data konsekracji biskupiej – 25 maja. Dziekani otrzymali do przekazania poszczególnym parafiom *Słowo pasterskie biskupa diecezji koszalińsko-*

[1202] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie do koncelebry Mszy świętej w Wielki Czwartek – 19 kwietnia 1973 r.*, E6-7/73, 20.03.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Okólnik* nr 3/73, 8.03.1973, pkt 3. Dziekani mieli również zadbać o to, by oleje święte dotarły do każdej parafii w dekanacie. W tym celu mieli do nich przybyć już w Wielki Piątek proboszczowie lub posłańcy zaopatrzeni w pisemne upoważnienie i odebrać oleje, składając przy tym wyznaczoną ofiarę. Zebrane ofiary dziekani mieli przekazać do kasy kurii biskupiej.

[1203] Por. *Okólnik* nr 5/73, 6.06.1973, pkt 3.

[1204] Por. *Kronika z działalności Ks. Bpa Ordynariusza i Kurii Biskupiej, maj-lipiec…*, dz. cyt., s. 60.

[1205] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 24 października 1973 r…*, dz. cyt.; *Kronika działalności Ks. Biskupa Ordynariusza i Kurii Biskupiej…*, dz. cyt., s. 27. 26 września odbyło się spotkanie wicedziekanów odnośnie duszpasterstwa dobroczynności, por. *tamże*.

[1206] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 23 marca 1974 r…*, dz. cyt.; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana…*, dz. cyt., s. 15; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 26; P. MIELCZAREK, *Spotkanie księży dziekanów i konsultorów…*, dz. cyt., s. 150. Wcześniej 6 marca 1974 roku odbyło się w kurii biskupiej spotkanie wizytatorów dekanalnych katechezy, którego głównym punktem był wykład księdza Romualda Kunickiego „Pedagogiczne podstawy wychowania", por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 25; P. MIELCZAREK, *Konferencja Księży Wizytatorów*, KKWD 2(1974) nr 6, s. 175.

kołobrzeskiej o nominacji biskupa pomocniczego Tadeusza Werno, dzięki któremu ta szczególna wiadomość miała dotrzeć do wiernych[1207]. Zasadniczym tematem spotkania była rola dziekana na tle zadań kolegialnych ciał doradczych w diecezji. Uczestnicy spotkania podkreślali, że zadania dziekanów, którzy posiadają dobrą orientację w swoim terenie, mają charakter przede wszystkim wykonawczy. Działając w imieniu biskupa, przekazują oni pozostałym kapłanom, zarządzenia, polecenia i sugestie jego oraz kurii biskupiej i czuwają, by były one zrealizowane. W czasie zebrania poszczególni pracownicy kurii złożyli sprawozdania z odbytych niedawno spotkań z różnymi gremiami: radą kapłańską (ksiądz Jarnicki), Diecezjalnym Komitetem Roku Świętego i kapelanami szpitali (ojciec Mielczarek), komisją śpiewu i muzyki kościelnej oraz komisją sztuki kościelnej (ksiądz Mielcarzewicz), a także dekanalnymi wizytatorami nauki religii i prelegentami konferencji dla środowisk inteligencji. Ponadto na spotkaniu poruszono szereg innych szczegółowych zagadnień[1208].

Podobnie jak poprzednio, także w 1974 roku dziekani zostali zaproszeni do udziału w Mszy świętej w Wielki Czwartek z poświęceniem olejów i zobowiązani do ich przekazania poszczególnym parafiom[1209], a także do koordynowania spraw związanych z występowaniem księży o zgodę na urlop[1210].

W związku z imieninami biskupa Ignacego, 31 lipca 1974 roku odbyło się spotkanie dziekanów na plebanii katedralnej, na które złożyła się Msza święta oraz złożenie życzeń solenizantowi[1211].

W związku ze zmianami personalnymi w diecezji w sierpniu 1974 roku doszło do kliku zmian wśród dziekanów i wicedziekanów. Nominacje na dziekana otrzymali księża: Paweł Domański OFMConv (dekanat Koszalin), Stanisław Jankowiak SDB

[1207] Por. P. MIELCZAREK, *Spotkanie księży dziekanów i konsultorów…*, dz. cyt., s. 150; zob. I. JEŻ, *Słowo pasterskie biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej o nominacji biskupa pomocniczego Tadeusza Werno*…, dz. cyt.

[1208] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 26; P. MIELCZAREK, *Spotkanie księży dziekanów i konsultorów…*, dz. cyt., s. 150. Odnośnie roli dziekana użyto sformułowania „przedłużone ramię Księdza Biskupa". W czasie spotkania omówiono również następujące zagadnienia: problem mieszkania biskupa ordynariusza i biskupa pomocniczego; temat powołań kapłańskich i planowanych spotkań z klerykami w wytypowanych parafiach 12 i 19 maja; finanse diecezji, sprawy Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej i konieczności powierzenia jej prowadzenia odrębnemu pracownikowi; kwestię uzyskiwania zgody na urlop w oparciu o ustalone formularze; temat wykorzystania domu w Łącku na rekolekcje poszczególnych grup parafialnych; przygotowanie dzieci głuchoniemych do I Komunii świętej na kursie w Szczecinku; ujednolicenie czasu bliższego przygotowania do małżeństwa do 2 miesięcy oraz temat duszpasterstwa młodych małżeństw.

[1209] Por. *Okólnik* nr 2/74, 20.03.1974, pkt 2. Msza święta odbyła się 11 kwietnia 1974 roku. Oleje święte dla dekanatu mieli odebrać z zakrystii katedralnej księża wicedziekani.

[1210] Por. *Okólnik* nr 3/74, 9.04.1974, pkt 4; *Okólnik* nr 4/74, 28.05.1974, pkt 5. U dziekanów znajdowały się specjalne formularze prośby o urlop. Dziekani mieli obowiązek podpisania wniosków o urlop kierowanych do kurii przez poszczególnych proboszczów.

[1211] Por. *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana…*, dz. cyt., s. 18.

(dekanat Mirosławiec), Jan Lis (dekanat Szczecinek) i Bernard Witucki (dekanat Wałcz). Dziekani i wicedziekani zostali mianowani na czas do 31 grudnia 1975 roku[1212]. Przy okazji dokonanych zmian personalnych biskup Jeż przypomniał obowiązujące w diecezji zarządzenie, że każdy kapłan obejmujący urząd kościelny lub osiedlający się na terenie dekanatu powinien złożyć dziekanowi wizytę urzędową oraz zwyczaj grzecznościowy, by złożyli oni także wizytę wszystkim księżom kondekanalnym, jeszcze przed pierwszą konferencją dekanalną[1213].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów, połączone z obecnością konsultorów, miało miejsce 29 października 1974 roku[1214]. Konferencji przewodniczył biskup Ignacy, który odprawił Mszę świętą i wygłosił kazanie. Program spotkania dotyczył zagadnienia – *Dziekan i dekanat w realizacji zbawczego dzieła w Kościele diecezjalnym*. Wykład na ten temat wygłosił biskup Tadeusz Werno[1215]. Głos zabrał także ksiądz Panecki, który przedstawił stronę techniczną sporządzania protokołów z konferencji dekanalnych. W czasie spotkania omówiono również następujące kwestie: uroczystości w Kołobrzegu 17 sierpnia 1975 roku z okazji 975 rocznicy powstania metropolii gnieźnieńskiej (biskup Jeż), całoroczne sprawozdanie z realizacji programu wydziału duszpasterskiego (ojciec Mielczarek), usprawnienie katechizacji w związku z reformą programu szkolnictwa przeprowadzoną przez ministerstwo oświaty (ksiądz

[1212] Por. *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 2(1974) nr 11, s. 320; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana…*, dz. cyt., s. 19. Wicedziekanami zostali następujący księża: Władysław Tarnowski CR (dekanat Drawsko Pomorskie), Jerzy Dąbrowa (dekanat Lębork), Alfred Osipowicz (dekanat Miastko), Tomasz Tarczyński (dekanat Mirosławiec), Jan Borzyszkowski (dekanat Świdwin) i Czesław Krusiewicz (dekanat Złotów).

[1213] Por. *Okólnik* nr 5/74, 26.08.1974, pkt 4.

[1214] Por. *Okólnik* nr 6/74, 1.10.1974, pkt 5; *Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana oraz Kurii Biskupiej w roku 1974…*, dz. cyt., s. 19 i 21; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 32; M. SUBOCZ, *Spotkanie księży dziekanów, wicedziekanów i konsultorów*…, dz. cyt., s. 356.

[1215] Por. *tamże*. W referacie biskup Werno wskazał najważniejsze zadania spoczywające na dziekanach dzieląc je na administracyjne oraz pastoralne. Według prelegenta działania w pierwszej grupie – określane hasłowo jako „łącznik i transmisja" – obejmowały następujące zadania dziekana: zapobieganie zgorszeniom i niedomaganiom duchowieństwa i wiernych; kontrola obowiązku rezydencji, administracji mienia i kancelarii parafialnej; prowadzenie spraw finansowych: WPK, binacje i inne; sporządzanie protokołów zdawczo-odbiorczych przy przekazywaniu parafii; dystrybucja *Okólników, Biuletynów Duszpasterskich*, listów pasterskich, materiałów i pomocy duszpastersko-katechetycznych; przeprowadzenie wizytacji dziekańskich i kontrola wykonania dekretów wizytacji biskupich; załatwianie spraw w wypadku zgonu proboszcza; inne zadania w dziedzinie duszpasterstwa zwyczajnego. Do działań pastoralnych – określanych hasłowo jako „duszpasterz duszpasterzy" oraz „planowanie i koordynacja"– prelegent zaliczył następujące zadania dziekana: prowadzenie konferencji dekanalnych oraz dni skupienia w dekanacie i rejonie (z pomocą ojca duchownego); pełnienie roli rozjemcy w dekanacie; branie udziału w odpustach, jubileuszach i pogrzebach kapłańskich; planowanie i koordynacja w dekanacie spowiedzi świętych, kursów przedmałżeńskich, dni skupienia i instruktażu laikatu, pielgrzymek parafialnych, dekanalnych i diecezjalnych. Biskup Werno określił również strukturę dekanatu, określając ją jako dekanalną radę duszpasterską. W jej składzie wymienił: wicedziekana (odpowiedzialnego za duszpasterstwo miłosierdzia i rodzin), ojca duchownego, wizytatora katechetycznego, odpowiedzialnego za duszpasterstwo głuchoniemych oraz referentów duszpasterstwa liturgicznego i powołań, trzeźwości, gospodarczego, środków społecznego przekazu, wczasów i turystyki, por. *Pro memoria do referatu Ks. Biskupa Tadeusza o zadaniach Ks. Dziekana*, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

Kierzkowski), sprawy materialne diecezji, Wzajemna Pomoc Kapłańska i nowe prawo podatkowe (ksiądz Mielcarzewicz). Ponadto na spotkaniu poruszono także inne szczegółowe zagadnienia[1216].

W *Okólniku* nr 7/74 z 4 grudnia 1974 roku znalazło się polecenie, by w 1975 roku dziekani przeprowadzili wizytacje wszystkich parafii w dekanatach: Białogard, Bytów, Człuchów, Drawsko Pomorskie, Koszalin, Lębork, Miastko i Szczecinek. W czasie przeprowadzanej wizytacji dziekani mieli zwrócić szczególną uwagę na wykonanie zarządzeń z poprzednich wizytacji biskupiej i dziekańskiej, a w zakończeniu sporządzonego protokołu sformułować konkretne zarządzenia dla odwiedzanej parafii. Protokoły wizytacji dziekani mieli dostarczyć do kurii biskupiej najpóźniej w miesiącach luty-marzec 1976 roku, składając przy okazji ustną relację biskupowi Ignacemu[1217].

Następne spotkanie dziekanów i wicedziekanów, połączone z obecnością konsultorów, odbyło się 20 lutego 1975 roku w Koszalinie[1218]. Zgodnie z przyjętym w diecezji zwyczajem, dziekani zostali również zobowiązani do udziału we Mszy świętej z poświęceniem olejów świętych w Wielki Czwartek, 27 marca 1975 roku. Przy okazji odbyło się krótkie spotkanie tego gremium z biskupami połączone ze składaniem życzeń świątecznych[1219]. Ponadto dziekani zostali zobowiązani, by każda parafia i samodzielna placówka duszpasterska została zaopatrzona w nowe oleje już w Wielką Sobotę, szczególnie tam gdzie ksiądz proboszcz nie pomyślał o odbiorze olejów na czas[1220]. Wzorem lat poprzednich, dziekani byli również w 1975 roku odpowiedzialni za koordynację kwestii urlopów w swoich dekanatach: udostępniali kapłanom specjalny druk, którym z prośbą o urlop zwracano się do kurii biskupiej, oraz potwierdzali swoim podpisem prośby o urlop kierowane przez proboszczów[1221].

W związku ze zmianami personalnymi, które miały miejsce w diecezji na przełomie czerwca i lipca 1975 roku biskup Jeż dokonał dwóch nominacji

[1216] Por. M. SUBOCZ, *Spotkanie księży dziekanów, wicedziekanów i konsultorów*…, dz. cyt., s. 356. W czasie spotkania omówiono również następujące zagadnienia: sprawy budowy nowych plebanii, których plany należy przedstawić w kurii biskupiej; kwestię przejmowania cmentarzy grzebalnych na własność Kościoła; sprawy powołań kapłańskich i planowanych spotkań z klerykami w wytypowanych parafiach 24 listopada; kwestię sióstr zakonnych – dziekani zgłosili kilka parafii, które pragną przyjąć siostry do pracy duszpasterskiej; sprawy konserwacji i zabezpieczenia zabytków; aktualia z życia diecezji.

[1217] Por. *Okólnik* nr 7/74, 4.12.1974, pkt 4.

[1218] Por. *Kalendarz zajęć Księży Biskupów i Kurii Biskupiej (1.01. do 30.06.1975)*…, dz. cyt., s. 290.

[1219] Por. *Okólnik* nr 1/75, 10.03.1975, pkt 1; *Kalendarz zajęć Księży Biskupów i Kurii Biskupiej (1.01. do 30.06.1975)*…, dz. cyt., s. 291.

[1220] Por. B. MIELCARZEWICZ, *Pismo odnośnie dostarczenia przez dziekanów nowo poświęconych olejów do poszczególnych parafii*, E6-3/75, 11.03.1975, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1221] Por. *Okólnik* nr 4/75, 13.05.1975, pkt 3.

dziekańskich. 23 czerwca dziekanem dekanatu Złotów do 31 grudnia 1978 roku został mianowany ksiądz Edmund Radtke. 11 lipca pełniącym obowiązki dziekana dekanatu Wałcz do 31 grudnia 1975 roku został mianowany ksiądz Ryszard Mebel[1222].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się w kurii biskupiej 25 listopada 1975 roku[1223]. W zebraniu wzięli udział biskupi oraz pracownicy kurii. Na początku spotkania biskup Jeż omówił zagadnienie – *Rola dziekana w życiu Kościoła diecezjalnego*. Kolejno ojciec Mielczarek omówił problem przygotowania do małżeństwa i życia w rodzinie. Biskup Werno zaprezentował nowy program duszpastersko-homiletyczny. Ksiądz Kierzkowski podał aktualia odnośnie spraw katechetycznych w diecezji, a ksiądz Mielcarzewicz aktualia z kancelarii kurialnej[1224].

31 grudnia 1975 roku mijała ważność pierwszych dekretów nominacyjnych na dziekanów i wicedziekanów. W związku z powyższym, 27 grudnia biskup Ignacy przedłużył ważność większości z nich[1225]. Wcześniej, 16 grudnia mianował trzech nowych dziekanów i czterech nowych wicedziekanów[1226]. Uroczyste wręczenie im dekretów nominacyjnych miało miejsce w czasie spotkania konsulty diecezjalnej, 23 grudnia 1975 roku[1227].

W wyniku wspomnianych decyzji podjętych przez biskupa Jeża od 1 stycznia 1976 roku urząd dziekana spełniali następujący księża: Jan Lis (dziekan dziekanów, dziekan rejonu Szczecinek, dziekan dekanatu Szczecinek), Czesław Berka (dziekan rejonu Koszalin, dziekan dekanatu Białogard), Jan Grabowski (dziekan rejonu Słupsk), Jan Klepa (dekanat Bytów), Jan Tokarski (dekanat Człuchów), Henryk Worsowicz CR (dekanat Drawsko Pomorskie), Józef Słomski (Kołobrzeg), Paweł Domański OFMConv (dekanat Koszalin), Oswald Kobiela (dekanat Lębork), Marian Dziemianko (dekanat Łupawa), Ryszard Król (dekanat Miastko), Stanisław Jankowiak SDB (dekanat

[1222] Por. *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 4(1976) nr 1, s. 24. Nominacja księdza Radtke związana była z zakończeniem pracy w diecezji księdza Stanisława Brzęczka MSF, a księdza Mebla z pójściem na roczny urlop księdza Bernarda Wituckiego, por. *tamże*, s. 26.

[1223] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 25 listopada 1975 r.*, E6-12/75, 11.11.1975, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Sufragana w miesiącach lipiec…*, dz. cyt., s. 17; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 40; P. MIELCZAREK, *Przygotowanie do małżeństwa i życia rodzinnego według Drugiej Instrukcji Episkopatu Polski z dnia 11 marca 1975 r.*, KKWD 4(1976) nr 4, s. 107-113; M. SUBOCZ, *Konferencja księży dziekanów i wicedziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 4(1976) nr 1, s. 30.

[1224] Por. *tamże*.

[1225] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 4(1976) nr 4, s. 98-99.

[1226] Por. *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 4(1976) nr 3, s. 90.

[1227] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 23 grudnia 1975 r*…, dz. cyt.; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Sufragana w miesiącach lipiec…*, dz. cyt., s. 18; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 41; M. SUBOCZ, *Uroczystość wręczenia nowych dekretów nominacyjnych…*, dz. cyt., s. 60.

Mirosławiec), Stefan Malandy OFMConv (dekanat Sławno), Witold Szymczukiewicz (dekanat Słupsk), Jan Borzyskowski (dekanat Świdwin), Ryszard Mebel (dekanat Wałcz) i Edmund Radtke (dekanat Złotów). Nominacje miały być ważne do 31 grudnia 1978 roku[1228].

W marcu 1976 roku dziekani pięciu dekanatów: koszalińskiego, drawskiego, białogardzkiego, bytowskiego i miasteckiego, złożyli biskupowi Ignacemu sprawozdanie z przeprowadzonych przez siebie wizytacji dziekańskich[1229]. Zgodnie z przyjętym w diecezji zwyczajem, do udziału w Mszy świętej z poświęceniem olejów w Wielki Czwartek, 15 kwietnia 1976 roku, zostali zobowiązani wicedziekani. Oni również byli odpowiedzialni za odbiór olejów i rozprowadzenie ich w parafiach swego dekanatu[1230].

3 listopada 1976 roku odbyło się doroczne zebranie dziekanów i wicedziekanów, w którym wzięli również udział obaj biskupi i pracownicy kurii[1231]. Spotkanie rozpoczęło się nabożeństwem w kościele pw. św. Józefa, na które złożyły się modlitwy za zmarłych biskupów i kapłanów oraz konferencja ascetyczna biskupa Ignacego. Następnie, już w wydziale katechetycznym, kontynuował on obrady, zatrzymując się w swoim przedłożeniu na trzech zagadnieniach. Po pierwsze, zapowiedział specjalną wizytację dziekańską, którą mieli przeprowadzić w 1977 roku dziekani z pomocą wiecedziekanów w każdej parafii dekanatu, dotyczącą spraw własności mienia kościelnego[1232]. Po drugie, przedstawił konieczność zakładania w każdej parafii,

[1228] Por. *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 4(1976) nr 1, s. 24; *Nominacje i przeniesienia*, KKWD 4(1976) nr 3, s. 90; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 4(1976) nr 4, s. 98-99. Urząd wicedziekana wypełniali następujący kapłani: Marian Wojnicki (dekanat Białogard), Edward Zieliński COr (dekanat Bytów), Jerzy Łaszewski (dekanat Człuchów), Władysław Tarnowski CR (dekanat Drawsko Pomorskie), Zenon Świątkowski (dekanat Kołobrzeg), Stanisław Pecnik (dekanat Koszalin), Jerzy Dąbrowa (dekanat Lębork), Jan Laśkiewicz SDB (dekanat Łupawa), Alfred Osipowicz (dekanat Miastko), Tomasz Tarczyński (dekanat Mirosławiec), Norbert Roj (dekanat Sławno), Lucjan Koźlik SDB (dekanat Słupsk), Jan Jonasz (dekanat Szczecinek), Edward Modliński (dekanat Świdwin), Feliks Ochał OFMCap (dekanat Wałcz), Jan Kotowski MSF (dekanat Złotów).

[1229] Por. *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza styczeń-maj 1976 r.*, KKWD 4(1976) nr 6, s. 157. Spotkania odbyły się w następujących dniach: 11 marca – dziekan koszaliński, 23 marca – dziekan drawski, 27 marca – dziekan białogardzki, 29 marca – dziekan bytowski, 31 marca – dziekan miastecki.

[1230] Por. *Okólnik* nr 2/76, 15.03.1976, pkt 1; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza styczeń-maj 1976 r*…., dz. cyt., s. 157. Zgodnie z przyjętą wcześniej praktyką, również w 1976 roku dziekani byli odpowiedzialni za rozprowadzenie wśród duchowieństwa formularzy prośby o urlop, por. *Okólnik* nr 3/76, 13.04.1976, pkt 2.

[1231] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 50; P. MIELCZAREK, *Zebranie Ks. Ks. Dziekanów i Wicedziekanów w Koszalinie*, KKWD 4(1976) nr 11, s. 326-328; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza czerwiec-listopad 1976 r*…., dz. cyt., s. 354.

[1232] Por. I. JEŻ, *Zarządzenie specjalnej wizytacji dziekańskiej w roku 1977 w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B2-13/76, 30.10.1976, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 50; P. MIELCZAREK, *Zebranie Ks. Ks. Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 326. Dziekani mieli sprawdzić, czy we wszystkich parafiach są decyzje odnośnie prawa własności i czy zostały one przekazane parafii, czy został dokonany w księgach notarialnych wpis prawa własności, czy w kancelarii parafialnej istnieje osobna teczka z dokumentacją dotyczącą spraw własnościowych, czy do kurii biskupiej zostały wysłane

zgodnie z wytycznymi episkopatu Polski, duszpasterskiej rady parafialnej, która jako instytucja doradcza miała być pomocą dla proboszcza w pracy duszpasterskiej[1233]. Po trzecie, zaprezentował obowiązujący od 1 stycznia 1977 roku dekret w sprawie stypendiów mszalnych, który regulował kwestię ofiar odnośnie Mszy świętych binowanych, trynowanych i kwadrynowanych[1234]. Kolejno omówiono następujące zagadnienia: program duszpasterski i homiletyczny na rok 1976/1977 pod hasłem: *Człowiek w świecie współczesnym. Odpowiedzialność za bliźnich i za dzieło ludzkie w świecie* (biskup Werno); katechizacja dorosłych realizowana poprzez spotkania z rodzicami dzieci, które uczęszczają na lekcje religii (siostra Maria Ildefonsa Zakrzewska CSF); organizowanie dni skupienia i rekolekcji dla młodzieży w siedzibie dekanatu (ksiądz Kierzkowski); organizacja kursu dla świeckich prelegentów kursów przedmałżeńskich (ojciec Mielczarek) i sprawy kancelaryjne (ksiądz Mielcarzewicz)[1235]. Spotkanie zakończyło się wstąpieniem biskupa Jeża dotyczącym aktualiów z życia diecezji oraz pasterskim błogosławieństwem[1236].

Wszyscy dziekani zostali zaproszeni na uroczyste spotkanie z biskupami, konsultorami oraz pracownikami kurii biskupiej 22 grudnia 1976 roku, podczas którego dokonano uroczystego poświęcenia przejętej i odnowionej rezydencji biskupa Ignacego. Spotkanie było również okazją do złożenia życzeń świątecznych a także podsumowania dotychczasowych osiągnięć w dążeniach do normalizacji funkcjonowania nowej

odpisy decyzji i mapek geodezyjnych, czy cała własność kościelna znajduje się w posiadaniu Kościoła i nie ma innych użytkowników, czy budynki kościelne i parafialne zostały ubezpieczone od ognia.

[1233] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 50; P. MIELCZAREK, *Zebranie Ks. Ks. Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 326.

[1234] Por. *tamże*; zob. I. JEŻ, *Dekret w sprawie stypendiów mszalnych*, B1-2/76, 28.10.1976, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1235] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 51; P. MIELCZAREK, *Zebranie Ks. Ks. Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 326-328. Spotkania dla rodziców dzieci katechizowanych miały być organizowane cztery razy w roku. Dni skupienia i rekolekcje dla młodzieży miały być organizowane w siedzibach dekanatu, ze względu na brak specjalnego domu rekolekcyjnego w diecezji i trudności w organizowaniu wyjazdów na Jasną Górę. Na kurs dla świeckich prelegentów kursów przedmałżeńskich dziekani mieli przysłać z dekanatu co najmniej po dwóch kandydatów. Kurs miał rozpocząć się w pierwszą niedzielę grudnia, trwać przez rok i składać się ze spotkań w każdą pierwszą niedziele miesiąca. Sprawy kancelaryjne dotyczyły przede wszystkim poprawnego sporządzania protokołów z konferencji dekanalnych oraz protokołów zdawczo-odbiorczych parafii.

[1236] Por. *tamże*, s. 328. Biskup Ignacy poruszył następujące tematy: zwolnienie kleryków pierwszego roku ze służby wojskowej, budowa kościołów w Koszalinie i Słupsku, czerwcowa pielgrzymka do Słupska, rezydencja proboszczów i wikariuszów w parafii, posiedzenie rady kapłańskiej i rady duszpasterskiej, kolędy biskupów w dekanatach, zaangażowanie finansowe diecezji w sprawę diecezjalnego domu rekolekcyjnego w Złocieńcu i kupna domu w Dźwirzynie, budowa nowych plebanii oraz konieczność kształcenia nowych organistów w diecezji.

diecezji oraz prezentacji planów najbliższych działań, a w szczególności budowy seminarium duchownego, nowych kościołów i plebanii[1237].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w Wielki Czwartek, 7 kwietnia 1977 roku po Mszy krzyżma w rezydencji biskupiej pod przewodnictwem biskupa Jeża, z udziałem biskupa Werno i pracowników kurii biskupiej[1238]. Rozpoczęło je złożenie życzeń świątecznych pasterzom diecezji, którego w imieniu dziekanów i wszystkich kapłanów dokonał ksiądz Edmund Radtke, a odwzajemnił je biskup Tadeusz. W czasie spotkania biskup Ignacy przekazał kilka szczegółowych komunikatów dotyczących bieżących i nowych spraw diecezji. Po pierwsze, zapowiedział podział większych dekanatów i w związku z tym utworzenie trzech nowych: barwickiego, darłowskiego i łebskiego[1239]. Po drugie, przedstawił starania o możliwość wybudowania własnego seminarium w Koszalinie oraz poinformował, że kolejny rocznik kleryków koszalińskich rozpocznie formację w Gnieźnie. Kandydaci na pierwszy rok mieli zgłaszać się do kurii biskupiej na rozmowę z księdzem rektorem Piotrem Krupą. Ponadto, omówił kilkanaście szczegółowych zagadnień[1240]. Następnie uczestnicy spotkania przeprowadzili dyskusję, szczególnie dotyczącą podziału na nowe dekanaty. Zebranie zakończyło się wspólną modlitwą, a dziekani zabrali dla swoich dekanatów naczynia z nowo poświęconymi olejami[1241].

W związku ze wspomnianą reorganizacją sieci dekanatów, która weszła w życie 16 kwietnia 1977 roku, biskup Jeż dokonał nowych nominacji. Dziekanami na czas do dnia 31 grudnia 1978 roku ustanowił następujących księży: Stanisława

---

[1237] Por. J. JARNICKI, *Powiadomienie o spotkaniu konsultorów, dziekanów…*, dz. cyt.; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza w miesiącu grudniu 1976 r….*, dz. cyt., s. 14; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 55; P. MIELCZAREK, *Poświęcenie rezydencji…*, dz. cyt., s. 26-27.

[1238] Por. *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza (styczeń-czerwiec 1977 roku)*, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 221; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 58; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 5(1977) nr 4, s. 117-118.

[1239] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 58; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 118. Szczegółowo kwestia podziału diecezji na dekanaty i zmiana ich struktury zostanie omówiona w kolejnym podrozdziale dysertacji. Wspomniane utworzenie trzech dekanatów zostało dokonane dekretem z 16 kwietnia 1977 roku, por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia trzech dekanatów – barwickiego, darłowskiego i łebskiego*, B2-6/77, 16.04.1977, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; *Okólnik* nr 5/77, 7.05.1977, pkt 2; DULLAK, s. 139; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 145.

[1240] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 58; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 118. Biskup Ignacy poruszył następujące tematy: konieczność przygotowania szczegółowych sprawozdań z WPK na konferencje rejonowe, sposób prowadzenia konferencji dekanalnych i nadsyłania z nich sprawozdań, udostępnianie świątyń wiernym innych obrządków, prowadzenie specjalnych wizytacji dziekańskich mających na celu wykrywanie niedopatrzeń proboszczów w sprawach stanu prawnego mienia kościelnego, pismo dotyczące przynależności kapłanów do stowarzyszeń niekościelnych, teksty Ślubowania Jasnogórskiego, kurs dla dzieci głuchoniemych przygotowujący do I Komunii świętej w Złocieńcu, problem chorych kapłanów w diecezji, problem urlopów w 1977 roku i uzyskiwania na nie pozwolenia na specjalnych formularzach.

[1241] Por. *tamże*, s. 118.

Jankowiaka SDB (dekanat Barwice), Stanisława Malandy OFMConv (dekanat Darłowo), Oswalda Kobielę (dekanat Łeba), Jana Grabowskiego (dekanat Lębork), Stefana Leszczyńskiego (dekanat Mirosławiec), Ryszarda Kierzkowskiego (dekanat Sławno) i Jana Lisa (dekanat Szczecinek). Ponadto biskup Ignacy postanowił, że w dekanatach w których nie ma ustanowionych wicedziekanów, czyli barwickim, drawskim, łebskim, łupawskim i sławieńskim, w czasie konwentów wielkanocnych dziekani zasięgną opinii kapłanów i przedstawią mu kandydatów na ten urząd[1242].

20 czerwca 1977 roku na plebanii parafii katedralnej odbyło się kolejne spotkanie dziekanów pod przewodnictwem biskupa Jeża. Obecny był również biskup Werno oraz pracownicy kurii biskupiej. W czasie zebrania biskup Ignacy omówił sprawy związany z uroczystościami jubileuszowymi – pięciolecia istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w tym kwestię składu parafialnych delegacji na uroczystości w Słupsku. Zaprezentował także tablice upamiętniające przynależność parafii do diecezji oraz wskazał ich koszt. W czasie spotkania omawiano również kwestię urlopów i związanych z tym problemem zastępstw. Kanclerz kurii omówił zagadnienie emerytur kapłańskich oraz zwrotów kosztów leczenia i podróży księży wyjeżdzających na leczenie[1243].

26 czerwca 1977 roku, w piątą rocznicę utworzenia diecezji, dla podkreślenia stabilizacji w niej organizacji Kościoła, biskup Jeż dokonał kilku nominacji na urząd dziekana i wicedziekana do dnia 31 grudnia 1978 roku[1244]. Dziekanami zostali księża: Tadeusz Cyris (dekanat Barwice) i Norbert Roj (dekanat Darłowo)[1245]. 8 sierpnia 1977 roku nastąpiły zmiany w dekanacie Drawsko Pomorskie. Z urzędu dziekana został zwolniony ksiądz Henryk Worsowicz CR. Na jego miejsce został mianowany

[1242] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia trzech dekanatów*…, dz. cyt.; *Okólnik* nr 5/77, 7.05.1977, pkt 2. Funkcję wicedziekanów mieli wypełniać następujący księża: Norbert Roj (dekanat Darłowo), Jerzy Dąbrowa (dekanat Lębork), Tomasz Tarczyński (dekanat Mirosławiec) i Jan Jonasz (dekanat Szczecinek). Wydaje się, że gdy chodzi o dekanat darłowski, nastąpiła faktyczna nominacja wicedziekana, gdyż w momencie tworzenia nowych dekanatów pozostali wspomniani trzej wicedziekani sprawowali już swoje zadania.

[1243] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 20 czerwca 1977 r*., E6-5/77, 7.06.1977, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 236.

[1244] Por. I. JEŻ, *Dekret mianowana dziekanów i wicedziekanów w piątą rocznicę ustanowienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-2/77, 26.06.1977, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 213-214.

[1245] Por. *tamże*. Wicedziekanami zostali księża: Zbigniew Regliński (dekanat Barwice), Piotr Ożóg (dekanat Darłowo), Mieczysław Sarnecki CR (dekanat Drawsko Pomorskie), Antoni Duszyk (dekanat Łeba), Ignacy Czarnota SDB (dekanat Łupawa), Zygmunt Petrański (dekanat Sławno) i Romuald Kunicki (dekanat Wałcz). Nowe nominacje na dziekanów dekanatów Barwice i Darłowo po dwóch miesiącach od poprzednich nominacji były związane z tym, że ksiądz Stanisław Jankowiak SDB oraz ojciec Stefan Malandy OFMConv zostali zwolnieni ze swoich funkcji w parafiach oraz z pracy w diecezji, por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 217.

dotychczasowy wicedziekan ksiądz Mieczysław Sarnecki CR, a jego urząd objął ksiądz Józef Cisowski[1246].

Kolejny raz dziekani spotkali się 30 lipca 1977 roku w związku z imieninami biskupa Ignacego[1247]. W październiku 1977 roku w *Okólniku* znalazły się zapisy dotyczące przeprowadzenia wizytacji dziekańskich. Przypomniano nakaz przeprowadzenia do 31 grudnia 1977 roku specjalnej wizytacji w sprawach własnościowych oraz zarządzono przeprowadzenie do 31 grudnia 1978 roku wizytacji sprawdzającej po wizytacji biskupiej w dekanatach: Słupsk, Łupawa, Złotów, Miastko, Bytów i Koszalin oraz wizytacji zwyczajnej w dekanatach: Szczecinek, Barwice, Drawsko Pomorskie, Wałcz, Mirosławiec, Kołobrzeg, Świdwin, Sławno i Darłowo[1248].

Zebranie dziekanów i wicedziekanów o charakterze roboczym odbyło się w rezydencji biskupiej 30 listopada 1977 roku. Celem spotkania było dokonanie sprawozdania z wizyty *ad limina* w Rzymie oraz omówienie pilnych spraw związanych z zarządem diecezją oraz kwestii duszpasterskich[1249]. Na początku biskup Jeż przedstawił przebieg swojej wizyty w Rzymie, która obejmowała kilka audiencji z papieżem, złożenie sprawozdania ze stanu diecezji w kilku dykasteriach kurii rzymskiej, wygłoszenie przemówienia w Radio Watykańskim oraz szereg spotkań z biskupami z różnych krajów w ramach odbywającego się Synodu Biskupów[1250]. Ponadto biskup Ignacy przypomniał dziekanom o zarządzonej wcześniej specjalnej wizytacji dziekańskiej dotyczącej spraw własnościowych, z której sprawozdanie należało złożyć do marca 1978 roku, oraz omówił kwestię egzaminów jurysdykcyjnych i proboszczowskich[1251]. Na zakończenie wystąpienia poruszył sprawy budowlane, zapowiadając, że, oprócz budowy trzech kościołów w diecezji: w Kępicach, Koszalinie i Słupsku, kolejne parafie uzyskały zezwolenie na budowę obiektów sakralnych. Inwestycje budowlane miały być wspierane przez kurię biskupią pomocą z ofiar

[1246] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 5(1977) nr 10-11, s. 285-286.
[1247] Por. *Zajęcia Biskupa Ordynariusza lipiec-grudzień 1977 roku*, KKWD 5(1977) nr 12, s. 346.
[1248] Por. *Okólnik* nr 7/77, 7.10.1977, pkt 2.
[1249] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 64-65; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 5(1977) nr 12, s. 352-355; *Zajęcia Biskupa Ordynariusza lipiec-grudzień 1977 roku*…, dz. cyt., s. 348.
[1250] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 352-353.
[1251] Por. *tamże*, s. 353. Biskup Jeż przypomniał, że zasady egzaminów w diecezji zostały przeorganizowane. Młodzi księża mieli obowiązek przez 8 lat po święceniach uczestniczyć w studium posoborowym w Koszalinie. Egzaminy jurysdykcyjne miały odbywać się w czerwcu w diecezjalnym domu rekolekcyjnym. Przez trzy kolejne dni miały odbywać się wykłady z przedmiotów objętych egzaminem, a przez kolejne trzy egzaminy. Wspomniane zarządzenie zostało opublikowane w *Okólniku* nr 7/77, 7.10.1977, pkt. 5-6.

składanych na ten cel przez wszystkich diecezjan[1252]. Jako drugi w czasie spotkania głos zabrał biskup Werno, który skupił się przede wszystkim na kwestiach duszpasterskich. Na początku omówił program duszpasterski na rok 1977/1978 pod hasłem: *Człowiek we wspólnocie Kościoła – odpowiedzialność za Kościół*, którego szczególną formą realizacji miało być zakładanie parafialnych rad duszpasterskich. Kolejno omówił obowiązki dziekana i wicedziekana, ze szczególnym zaakcentowaniem programu i sposobu prowadzenia konferencji dekanalnej. Biskup Tadeusz zapowiedział również rekolekcje powołaniowe, które miały odbyć się w diecezji w 1978 roku, omówił temat wizyty duszpasterskiej, czyli kolędy, oraz zasygnalizował przeprowadzenie dwóch akcji inwentaryzacyjnych: spis kaplic i krzyżów przydrożnych oraz przygotowanie zestawienia geograficznego powołań kapłańskich i zakonnych[1253]. Kolejnym prelegentem był ojciec Piotr Mielczarek OFMConv. Poruszył on następujące tematy: pozycja, zadania i wynagrodzenie dekanalnej instruktorki poradnictwa rodzinnego, *pro memoria* odnośnie parafialnego duszpasterstwa rodzin i poradnictwa rodzinnego oraz rola i zadania diecezjalnego domu rekolekcyjnego w Złocieńcu[1254]. Jako ostatni głos zabrał ksiądz Bernard Mielcarzewicz, który przekazał dziekanom pozycje wydawnicze dla bibliotek dekanalnych oraz zapowiedział, że od 1 listopada 1978 roku będą obowiązywać nowe obrzędy pogrzebu[1255]. Spotkanie zakończyły wolne wnioski oraz złożenie życzeń z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia[1256].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w Wielki Czwartek, 23 marca 1978 roku po Mszy krzyżma w rezydencji biskupiej pod przewodnictwem biskupa Jeża,

[1252] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 353. Biskup Jeż zapowiedział następujące inwestycje budowlane w poszczególnych parafiach: Chrząstowo – budowa kościoła, Mielęcin – budowa kościoła, Świerczyna – odbudowa kaplicy w Sośnicy, Barcino – rozbudowa kościoła w Korzybiu.

[1253] Por. *tamże*, s. 353-354. Biskup Tadeusz zapowiedział, że rekolekcje powołaniowe rozpoczną się w lutym w parafii Polnica, a zakończą 1 grudnia w parafii Krąg. Gdy chodzi o kolędę, wskazał, by w czasie wizyty zachęcać wiernych, do odpowiedzialności za Kościół. Przypomniał także, że jest niedopuszczalne, by na czas kolędy była zawieszona nauka religii. Zapowiedział również kolędy księży biskupów w poszczególnych dekanatach: biskupa Ignacego w dekanatach południowych, a swoją w dekanatach północnych. W planie kolędy dekanalnej miała odbyć się część ascetyczna w kościele.

[1254] Por. *tamże*, s. 354-355. Ojciec Mielczarek szczegółowo omówił zadania dekanalnej doradczyni poradnictwa rodzinnego, podkreślając konieczność współpracy i zainteresowania jej posługą przez poszczególnych księży proboszczów. Ustalono również, że na najbliższej konferencji dekanalnej dziekani wraz z kapłanami z dekanatu ustalą wysokość miesięcznego uposażenia doradczyni dekanalnej według jej obowiązków i poświęcanego czasu.

[1255] Por. *tamże*, s. 355. Do bibliotek zostały przekazane: Listy Episkopatu, Listy Ks. Prymasa Polski, dwa egzemplarze Kalendarza Misyjnego. Do parafii miały być również przekazane dwa egzemplarze nowych obrzędu pogrzebu oraz dwa pamiątkowe zdjęcia z pobytu biskupa Jeża w Rzymie.

[1256] Por. *tamże*. W wolnych wnioskach omówiono następujące zagadnienia: uzupełnienia świadectwa chrztu o rubrykę dotycząca przyjęcia sakramentu bierzmowania, sprawę podręczników do nauki religii i ich bardzo słabego jakościowo wydruku, dni skupienia dla katechetów.

z udziałem biskupa Werno i pracowników kurii biskupiej[1257]. Na początku życzenia świąteczne pasterzom diecezji złożyli: w imieniu zgormadzonych i całego duchowieństwa dziekan miastecki ksiądz Ryszard Król, a w imieniu osób konsekrowanych – siostra Teresa Biedrzycka, sercanka[1258]. Biskup Ignacy omówił z zebranymi ważne sprawy diecezjalne i przekazał teczkę z materiałami duszpasterskimi. Po pierwsze, przedstawił pomoc diecezji na rzec misji, w szczególności nabożeństwa misyjne i składane podczas nich ofiary oraz odprawiane intencje mszalne i przekazywane z nich stypendia mszalne. Dziekani wyrazili zgodę, by każdy kapłan diecezji przyjął jedną intencje mszalną na fundusz misyjny. Po drugie, biskup Jeż omówił problem przynależności kapłanów do organizacji pozakościelnych, która była kategorycznie zabroniona. W związku z podjętym tematem wręczył dziekanom specjalne kwestionariusze do wypełnienia przez wszystkich księży. Ostatnim z podjętych zagadnień była kwestia budowy nowych świątyń i rozbudowy obiektów sakralnych, które wymagają znacznych nakładów finansowych. Biskup Ignacy zapowiedział na czwartą niedzielę kwietnia list pasterski do diecezjan na ten temat oraz dodatkową kolektę na cele budowlane[1259]. Następnie biskup Tadeusz omówił szereg kwestii duszpasterskich do zrealizowania w najbliższym czasie. Po pierwsze, przedstawił uchwaloną przez radę kapłańską nową formą egzaminów wikariuszowskich i proboszczowskich. Po drugie, zwrócił się z prośbą do dziekanów, by przesyłali bez opóźnień wymagane sprawozdania oraz wspierali biskupów w sprawie ewentualnych przenosin księży, którzy źle czują się na swoich placówkach, a nie potrafią przekazać swoich oczekiwań. Po trzecie, poinformował o nowych zasadach i stawkach wynagrodzenia katechetów; o nowym kursie katechetycznym, który miał się odbyć w sierpniu i należało wysłać na niego kandydatów; o programie pracy diecezjalnego domu rekolekcyjnego w Złocieńcu wraz z podaniem terminów poszczególnych rekolekcji. Na koniec przypomniał o dniu otwartej bramy w seminarium

[1257] Por. T. WERNO, *Powiadomienie o spotkaniu dziekanów – 23 marca 1978 r.*, E6-1/78, 28.02.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Okólnik* nr 1/78, 1.03.1978, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 70; P. MIELCZAREK, *Msza św. Krzyżma św. w katedrze koszalińskiej*, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 122-123; TENŻE, *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 123-125; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc – styczeń-lipiec 1978 r.*..., dz. cyt., s. 291.

[1258] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 123.

[1259] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 70; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 123-124. Formularze dotyczące przynależności do organizacji pozakościelnych, po wypełnieniu ich przez księży w dekanatach, dziekani mieli osobiście oddać biskupowi Jeżowi. W tym czasie trwały diecezji prace budowlane w Słupsku, Koszalinie, Kępicach, Chrząstowie, Mielęcinie, Łęczycach, Korzybiu, Rychnowach i Sośnicy. W sprawie wsparcia inwestycji budowlanych w diecezji biskup Jeż wydał specjalną odezwę skierowaną do kapłanów, zob. I. JEŻ, *Odezwa Ks. Bpa Ordynariusza do kapłanów*, B2-5/78, 12.03.1978, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 136.

w Paradyżu 23 kwietnia i 14 maja, na który należało wysłać chłopców z poszczególnych dekanatów, oraz obowiązek wystawiania przez proboszczów opinii o pracy wikariuszy, przenoszonych na kolejną parafię[1260]. Jako ostatni głos zabrał ksiądz Józef Jarnicki, który podziękował biskupowi Ignacemu za wyróżnienie trzech kapłanów godnością prałata Jego Świątobliwości. Spotkanie zakończyło pasterskie błogosławieństwo[1261].

W *Okólniku* z czerwca 1978 roku umieszczono polecenie, by dziekani dopilnowali udziału przynajmniej jednego z księży swego dekanatu w wakacyjnych kursach w Lublinie, Wrocławiu lub Warszawie. Sprawozdanie z udziału uczestnicy mieli przedstawić w czasie konferencji dekanalnych[1262].

Przy okazji zmian personalnych w miesiącach letnich 1978 roku doszło do kliku zmian wśród dziekanów i wicedziekanów. Nominację na dziekana otrzymali księża: Piotr Ożóg (dekanat Darłowo), Zbigniew Regliński (dekanat Barwice) i Norbert Roj (dekanat Sławno)[1263]. Wcześniej, 30 marca 1978 roku, biskup Ignacy Jeż przyznał księdzu Janowi Stankowi SDB tytuł dziekana honorowego[1264].

Kolejne spotkanie dziekanów, połączone z obchodem imienin biskupa Ignacego, odbyło się w rezydencji biskupiej 31 lipca 1978 roku[1265]. Zebranie, w którym wzięli udział dziekani wszystkich dziewiętnastu dekanatów i pracownicy kurii biskupiej, rozpoczęła wspólna modlitwa. Następnie biskup Jeż odczytał podziękowanie Sekretariatu Stanu za życzenia przesłane papieżowi Pawłowi VI z racji imienin i piętnastej rocznicy wyboru[1266]. Głównym punktem spotkania było ogłoszenie decyzji prymasa Wyszyńskiego z 29 czerwca 1978 roku o utworzeniu koszalińskiej kapituły

---

[1260] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 123-124. Informacje na temat egzaminów jurysdykcyjnych i planu pracy domu rekolekcyjnego zamieszczono w KKWD, zob. *Egzaminy jurysdykcyjne*, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 85-86; *Roczny plan rekolekcji i dni skupienia w Diecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w Złocieńcu*, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 136-137.

[1261] Por. P. MIELCZAREK, *Msza św. Krzyżma św*…., dz. cyt., s. 123; TENŻE, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 124-125. Godności papieskie otrzymali księża: Józef Jarnicki z Koszalina, Jan Lis ze Szczecinka, Jan Klepa z Borzytuchomia.

[1262] Por. *Okólnik* nr 2(3)/78, 14.06.1978, pkt 2.

[1263] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 285-286. Wicedziekanami zostali następujący księża: Stanisław Chojnowski (dekanat Białogard), Antoni Rafałko SDB (dekanat Barwice) i Jan Szałach (dekanat Koszalin). Zanim wydano stałe nominacje, od 15 czerwca 1978 roku tymczasowo urząd dziekana dekanatu Darłowo pełnił ksiądz Piotr Ożóg, a dekanatu Sławno ksiądz Zygmunt Petrański, por. *Okólnik* 2(3)/78, 14.06.1978, pkt 4. Wcześniej 5 czerwca 1978 roku z urzędu dziekana dekanatu Sławno został odwołany ksiądz Ryszard Kierzkowski, 30 maja 1978 roku z urzędu wicedziekana dekanatu Białogard ksiądz Marian Wojnicki, a 17 czerwca 1978 roku z urzędu wicedziekana dekanatu Koszalin ksiądz Stanisław Pecnik.

[1264] Por. *Okólnik* nr 2/78, 1.04.1978, pkt 7.

[1265] Por. J. JARNICKI, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 31 lipca 1978 r.*, E6-4/78, 10.07.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 74; P. MIELCZAREK, *Imieniny J. Eks. Ks. Bpa Ordynariusza Ignacego Jeża*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 314; TENŻE, *Konferencja księży…*, dz. cyt., s. 314-315; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc – styczeń-lipiec 1978 r.*..., dz. cyt., s. 297.

[1266] Por. P. MIELCZAREK, *Konferencja księży…*, dz. cyt., s. 314.

katedralnej i decyzji biskupa Jeża o jej ukonstytuowaniu z dniem 31 lipca 1978 roku oraz odczytanie listy członków i wręczenie dekretów nominacyjnych. W imieniu członków kapituły podziękowanie wygłosił jej prepozyt ksiądz Józef Jarnicki[1267]. Następnie biskup Ignacy przedstawił sprawozdanie z działań podejmowanych od ostatnich konferencji rejonowych, w szczególności dotyczące pozwoleń na nowe budowy sakralne oraz kwestię księży przechodzących na emeryturę[1268]. Kolejno omówił uchwaloną przez radę kapłańską ordynację dotyczącą relacji między proboszczem a wikariuszem oraz ich uposażenia. Zapowiedział także, że począwszy od 1980 roku proboszczowie przed objęciem parafii będą musieli zdać specjalny egzamin, który będzie miał miejsce osiem lat po przyjęciu święceń i pełnieniu posługi wikariusza[1269]. Ostatnim z poruszanych tematów było omówienie zadań i potrzeby funkcjonowania diecezjalnego domu rekolekcyjnego w Złocieńcu wraz z terminami najbliższych rekolekcji. Spotkanie zakończyło się modlitwą[1270]. Po zebraniu w czasie wspólnego posiłku życzenia imieninowe pasterzowi diecezji złożył dziekan świdwiński ksiądz Jan Borzyszkowski[1271].

[1267] Por. I. JEŻ, *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły…*, dz. cyt., s. 283; *Okólnik* nr 3/78, 17.08.1978, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 74, Załącznik nr 9, s. 371; P. MIELCZAREK, *Konferencja księży…*, dz. cyt., s. 315; TENŻE, *Ustanowienie Kapituły Katedralnej…*, dz. cyt., s. 316; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 137; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 251; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc – styczeń-lipiec 1978 r.*..., dz. cyt., s. 297.

[1268] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 74; P. MIELCZAREK, *Konferencja księży…*, dz. cyt., s. 315. Biskup Jeż poinformował o rozmowach prowadzonych z wojewodami na temat zgody na rozbudowę kościoła w Białym Borze, budowę nowej kaplicy w Manowie oraz kilku plebanii. Zapowiedział również przejście na emeryturę trzech księży: Ratajczaka z Kalisza Pomorskiego, Wysockiego z Barwic oraz Sosnowskiego z Marcinkowic. Podejmując temat księży emerytów, wspomniał o trzech możliwościach spędzenia tego czasu przez kapłanów: pobycie w domu, który należy w przyszłości w diecezji dla nich przygotować, pozostaniu na plebanii dotychczasowej parafii lub zamieszkaniu w innej. Biskup zapowiedział również podniesienie od 1 września 1978 roku zasiłku emerytalnego bez podnoszenia dotychczasowych składek na ten cel, zob. I. JEŻ, *Zarządzenie w sprawie podniesienia emerytur*…, dz. cyt., s. 340.

[1269] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 74; P. MIELCZAREK, *Konferencja księży…*, dz. cyt., s. 315. Wspomniane zarządzenie dotyczące relacji proboszcza i wikariusza miało wejść w życie w dniu odbywanego spotkania czyli 31 lipca 1978 roku i obowiązywać eksperymentalnie przez 3 lata. Jednocześnie przestały obowiązywać zarządzenia w tej sprawie z 1956 roku ze zmianami, przejęte z diecezji gorzowskiej, por. I. JEŻ, *Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja”)*, B1-11/78, 31.07.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK. Dziekani zostali zobowiązani do dostarczenia wspomnianego zarządzenia do każdej parafii i samodzielnej placówki duszpasterskiej. Obowiązkowo mieli się z nim zapoznać wszyscy kapłani, a wikariusze podpisać egzemplarz otrzymany przez proboszcza, por. B. MIELCARZEWICZ, *Pismo do dziekanów odnośnie wejścia w życie Zasad współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja”)*, E6-6/78, 9.09.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1270] Por. P. MIELCZAREK, *Konferencja księży…*, dz. cyt., s. 315. Biskup poinformował również o nominacji dyrektora domu rekolekcyjnego, którym został ksiądz Bronisław Zarański CR. Zaapelował także, by ze względu na istnienie tzw. szkół zbiorczych, księża, którzy nie mają na swoim terenie żadnej szkoły, zgłaszali swą pomoc w katechezie w tych parafiach, gdzie są szkoły zbiorcze i duże ilości godzin katechezy.

[1271] Por. P. MIELCZAREK, *Imieniny J. Eks. Ks. Bpa*…, dz. cyt., s. 314.

19 grudnia 1978 roku odbyło się w rezydencji biskupiej połączone spotkanie dziekanów i wicedziekanów z udziałem księży biskupów[1272]. Na początku zebrania głos zabrał biskup Jeż, który w oparciu o nauczanie soborowe i przepisy prawa kanonicznego, przypomniał, jakie są prawa i obowiązki dziekana. Powrócił także do aktualnego zadania, jakim była wizytacja dziekańska dotycząca porządkowania spraw własnościowych we wszystkich parafiach. Przedstawił także obowiązki wicedziekana, do którego w szczególności należała troska o duszpasterstwo dobroczynne i duszpasterstwo rodzin[1273]. Następnie ojciec Mielczarek wygłosił referat dotyczący wytycznych aktualnego programu duszpasterskiego *Rodzina Kościołem domowym – Kościół domowy w obronie życia*, który następnie był przedmiotem dyskusji[1274]. Kolejnym punktem spotkania było omówienie przez biskupa Ignacego i księdza Mielcarzewicza zagadnienia realizacji zarządzeń diecezjalnych[1275]. Następnie biskup Jeż przekazał zebranym szereg szczegółowych komunikatów: po przeprowadzeniu wizytacji we wszystkich dekanatach w diecezji, w czasie kolejnych zapowiedzianych wizytacji, stawiane będę już większe wymagania – biskupi zwrócą szczególną uwagę na estetykę wystroju wnętrza świątyni oraz działalność parafialnych punktów poradnictwa rodzinnego; przewiduje się podział dekanatów człuchowskiego i koszalińskiego oraz wyłączenie niektórych parafii z dekanatów złotowskiego, kołobrzeskiego i świdwińskiego, jednocześnie włączając je do nowo powstałych dekanatów; uzyskano zezwolenie na druk cegiełek na budowę kościoła błogosławionego Maksymiliana w Słupsku na łączną kwotę pięciu milionów złotych, które będą rozprowadzane na terenie wszystkich parafii w ciągu 1979 roku; został wydany schematyzm diecezji za rok 1977, który zostanie przesłany do wszystkich parafii; od 1 stycznia 1979 roku wydane będą nowe dekrety nominacyjne dla dziekanów i wicedziekanów; kolekta z niedzieli misyjnej – trzeciej niedzieli października – ma być w całości przeznaczona na cele misyjne[1276]. Spotkanie zakończyły wolne wnioski.

[1272] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 19 grudnia 1978 r.*, E6-15/78, 1.12.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 7(1979) nr 3, s. 90-92; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego (sierpień-grudzień 1978 r.)*…, dz. cyt., s. 7.

[1273] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 90-91.

[1274] Por. *tamże*, s. 91.

[1275] Por. *tamże*. Wskazano na realizację zarządzeń odnośnie: urlopów kapłańskich, jeśli dane jest pełne zastępstwo, binowania Mszy świętej w dzień powszedni, nabożeństwa misyjnego w czwartą niedzielę miesiąca, odnotowywania w oddzielnym zeszycie jurysdykcji udzielanych kapłanom z obcych diecezji po uprzednim sprawdzeniu, czy posiadają ją od własnego ordynariusza (*Okólnik* nr 2/78, 1.04.1978, pkt 2), przesyłania do kurii biskupiej kopii pism z zarządzeniami.

[1276] Por. *tamże*. Ponadto biskup Jeż poinformował o staraniach o pozwolenie na budowę seminarium; kolędzie dekanalnej biskupów; dacie konferencji rejonowych, święceń kapłańskich i diakonatu, poświęceniu dolnego

Zebranie było także okazją do złożenia życzeń świątecznych pasterzom diecezji, co uczynił ksiądz Czesław Berka[1277].

Zgodnie z wcześniejszymi zapowiedziami, a także w związku z upływem kadencji, 1 stycznia 1979 roku na pięć lat biskup Ignacy Jeż dokonał nominacji dziekańskich. Dziekanem dziekanów został mianowany ksiądz Jan Lis. Nominację na dziekanów rejonów otrzymali księża: Czesław Berka (rejon koszaliński), Jan Grabowski (rejon słupski) i Ryszard Mebel (rejon szczecinecki). Dziekanami na okres pięciu lat zostali mianowani następujący księża: Zbigniew Regliński (dekanat Barwice), Czesław Berka (dekanat Białogard), Edward Zieliński COr (dekanat Bytów), Jan Tokarski (dekanat Człuchów), Piotr Ożóg (dekanat Darłowo), Mieczysław Sarnecki CR (dekanat Drawsko Pomorskie), Józef Słomski (dekanat Kołobrzeg), Paweł Domański OMF Conv (dekanat Koszalin), Jerzy Dąbrowa (dekanat Lębork), Oswald Kobiela (dekanat Łeba), Marian Dziemianko (dekanat Łupawa), Ryszard Król (dekanat Miastko), Stefan Leszczyński (dekanat Mirosławiec), Norbert Roj (dekanat Sławno), Stanisław Jezierski SDB (dekanat Słupsk), Jan Lis (dekanat Szczecinek), Jan Borzyszkowski (dekanat Świdwin), Romuald Kunicki (dekanat Wałcz) i Edmund Radtke (dekanat Złotów). Tytuł dziekana honorowego otrzymali księża: Jan Klepa (Borzytuchom), Witold Szymczukiewicz (Słupsk) i Lucjan Koźlik SDB (Kobylnica Słupska)[1278].

---

kościoła pw. błogosławionego Maksymiliana w Słupsku 31 grudnia 1978 roku, spodziewanym przyjeździe papieża Jana Pawła II do Polski. Plan wizytacji biskupów na kolejne lata został opublikowany w *Okólniku* nr 3(4)/78, 17.08.1978, pkt 3.

[1277] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 91-92. W wolnych wnioskach biskup Ignacy poruszył sprawę powołań kapłańskich i mniejszą liczbę kandydatów do kapłaństwa, wskazując na konieczne świadectwo życia kapłana i jego osobisty kontakt z potencjalnym kandydatem na księdza. Ksiądz Kierzkowski apelował, by nie likwidować punktów katechetycznych, by wykorzystywać przyznane dla dekanatów limity na zamknięte rekolekcje dla maturzystów oraz w okresie Bożego Narodzenia organizować nabożeństwa przy żłóbku dla dzieci. Ksiądz Leszczyński zwrócił uwagę, by wkładać więcej troski w estetyczne urządzenie kancelarii parafialnej i parafialnych punktów poradnictwa rodzinnego. Ksiądz Borzyszkowski wyszedł z inicjatywą sporządzenia listu dziekanów i kapłanów do władz państwowych popierającego starania biskupa diecezjalnego o uzyskanie zgody na budowę seminarium diecezjalnego. Wniosek ten został poparty i powołano komisję do zredagowania treści listu. Ostateczną wersję listu przesłaną do władz państwowych dziekani otrzymali pod koniec stycznia 1979 roku, por. B. MIELCARZEWICZ, *Pismo do dziekanów zawierające odpis listu do władz państwowych odnośnie uzyskania zgody na budowę seminarium diecezjalnego*, E6-1/79, 27.01.1979, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1278] Por. *Okólnik* nr 1/79, 1.01.1979, pkt 1; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 3, s. 77-78. Nominację na wicedziekana otrzymali następujący księża: Antoni Rafałko SDB (dekanat Barwice), Stanisław Chojnowski (dekanat Białogard), Witold Łukaszewicz (dekanat Bytów), Jerzy Łaszewski SDB (dekanat Człuchów), Zygmunt Zarada (dekanat Darłowo), Józef Cisowski (dekanat Drawsko Pomorskie), Józef Zwiefka (dekanat Kołobrzeg), Jan Szałach (dekanat Koszalin), Engelbert Białas (dekanat Lębork), Antoni Duszyk (dekanat Łeba), Ignacy Czarnota SDB (dekanat Łupawa), Alfred Osipowicz (dekanat Miastko), Franciszek Ferens (dekanat Mirosławiec), Zygmunt Petrański (dekanat Sławno), Ryszard Teinert (dekanat Słupsk), Jan Jonasz (dekanat Szczecinek), Edward Modliński (dekanat Świdwin), Władysław Deryng (dekanat Wałcz) i Jan Kotowski MSF (dekanat Złotów).

W związku ze świętami wielkanocnymi w 1979 roku pasterze diecezji skierowali do kapłanów specjalny list pasterski zawierający życzenia, a także zachętę zaangażowanego przygotowania się do pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski. Przygotowanie miało objąć przygotowanie duchowe, szczególnie poprzez troskę o stan łaski uświęcającej oraz przygotowanie w wymiarze zewnętrznym – uporządkowania budynków sakralnych i terenów przykościelnych, a także obejść i mieszkań wiernych. Dziekani zostali zobowiązani do przepisania listu i dostarczenia go każdemu kapłanowi pracującemu na terenie dekanatu[1279].

Pierwsze po nowych nominacjach spotkanie dziekanów odbyło się w Wielki Czwartek, 12 kwietnia 1979 roku, po zakończeniu Mszy krzyżma, w rezydencji biskupiej. W spotkaniu wzięli udział obaj biskupi, dziekani oraz pracownicy kurii biskupiej[1280]. Rozpoczęło je złożenie życzeń świątecznych, które pasterzom diecezji złożył ksiądz Edward Zieliński COr, nowo mianowany dziekan bytowski. Następnie biskup Ignacy przekazał zebranym szereg komunikatów: nowe parafie, które nie posiadają polskiego mszału, otrzymają wkrótce wydane w Warszawie nowe mszały, skrócone i tymczasowe; w konkatedrze w Kołobrzegu otwarto archiwum diecezjalne i należy tam przesyłać z parafii duplikaty ksiąg metrykalnych; należy podejmować starania o zdobywanie funduszy na niektóre akcje duszpasterskie jak duszpasterstwo akademickie czy duszpasterstwo rodzin, w niektórych dekanatach diecezji rozwiązano ten problem poprzez dobrowolne opodatkowanie parafii; w związku z przyjazdem papieża do Polski należy zachęcać wiernych do modlitwy w jego intencji, szczególnie podczas nabożeństw majowych; w sprawie zezwolenia na budowę seminarium duchownego zostało wysłane specjalne pismo do papieża, na które przyszła odręczna odpowiedź, że „sprawa ruszyła z miejsca”[1281]. Potem głos zabrał ksiądz Mielcarzewicz, który zapowiedział, że materiały duszpasterskie przekazane na poszczególne dekanaty mają być rozprowadzone przez dziekanów wraz ze świętymi olejami i księgami parafialnymi. Biskup Tadeusz przypomniał natomiast niektóre akcje duszpasterskie: okresowe udzielanie bierzmowania w katedrze starszym wiernym i plan ćwiczeń duchownych w diecezjalnym domu rekolekcyjnym. Zwrócił on również uwagę, że z bardzo ważnych racji duszpasterskich bezwzględnie należy przestrzegać

[1279] Por. I. JEŻ, T. WERNO, *List pasterski biskupów koszalińsko-kołobrzeskich do braci kapłanów z życzeniami świątecznymi: Wielkanoc 1979 r.*, B2-6/79, 29.03.1979, KKWD 7(1979) nr 5, s. 138-139.
[1280] Por. P. MIELCZAREK, *Konferencja Księży Dziekanów*, KKWD 7(1979) nr 4, s. 127; *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza i Ks. Bpa Pomocniczego za miesiące: kwiecień – czerwiec 1979*…, dz. cyt., s. 206.
[1281] Por. P. MIELCZAREK, *Konferencja Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 127.

obowiązującego w diecezji zwyczaju niepodawania do posiłków w czasie wizytacji pasterskich alkoholu i niewznoszenia toastów. W wolnych wnioskach ksiądz Kierzkowski poruszył sprawę udziału młodzieży w rekolekcjach i prowadzenia na wszystkich poziomach katechezy dotyczącej nauczania papieskiego, zaś biskup Ignacy kwestię troski o powołania kapłańskie. Spotkanie zakończyła wspólna modlitwa i pasterskie błogosławieństwo biskupów diecezji[1282].

W ciągu 1979 roku doszło do kilku zmian na urzędach dziekanów i wicedziekanów. 16 maja 1979 roku, w związku z objęciem Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Koszalinie, z urzędu dziekana dekanatu Świdwin został zwolniony ksiądz Jan Borzyszkowski[1283]. 10 sierpnia 1979 roku z urzędu wicedziekana dekanatu Barwice został odwołany ksiądz Antoni Rafałko SDB. Na jego miejsce, 28 sierpnia 1979 roku został powołany ksiądz Tadeusz Cyris[1284]. 5 listopada 1979 roku, w związku z przejściem na emeryturę, dekanat Słupsk opuścił dziekan honorowy ksiądz Witold Szymczukiewicz. Tego samego dnia, w związku z objęciem parafii w Słupsku, z urzędu dziekana dekanatu Miastko został odwołany ksiądz Ryszard Król. 12 listopada 1979 roku z urzędu wicedziekana dekanatu Świdwin został zwolniony ksiądz Edward Modliński. Tego samego dnia pełniący obowiązku dekanatu Świdwin został ustanowiony ksiądz Zenon Świątkowski[1285].

20 listopada 1979 roku odbyło się w rezydencji biskupa spotkanie dziekanów, do udziału w którym zostali zaproszenie również wicedziekani[1286].

W *Okólniku* z grudnia 1979 roku umieszczono zarządzenie biskupa Jeża odnośnie wizytacji dziekańskich w 1980 roku. Wizytacje sprawdzające wykonanie dekretów ostatniej wizytacji biskupiej miały być przeprowadzone w dekanatach: Białogard, Człuchów, Lębork, Łeba, Szczecinek, Mirosławiec, Wałcz i Drawsko Pomorskie. Zwyczajne wizytacje dziekańskie miały być przeprowadzone w dekanatach: Bytów, Koszalin i Miastko. W parafiach, gdzie proboszczami byli dziekani, miały być w tym samym terminie wizytacje przeprowadzone przez dziekanów rejonowych.

[1282] Por. *tamże*.
[1283] Por. *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 7, s. 214 i 216.
[1284] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 9, s. 277-278.
[1285] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 7(1979) nr 12, s. 358-359.
[1286] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 20 listopada 1979 r.*, E6-16/79, 5.11.1979, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.; TENŻE, *Zaproszenie wicedziekanów do udziału w spotkaniu dziekanów – 20 listopada 1979 r.*, E6-18/79, 12.11.1979, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc: październik-grudzień*…, dz. cyt., s. 16. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach i opracowaniach nie ma żadnych informacji o przebiegu i poruszanych tematach podczas spotkania dziekanów.

Sprawozdania z odbytych wizytacji miały być osobiście złożone przez dziekanów do 31 marca 1981 roku. W przypadku wizytacji sprawdzających po wizytacji biskupiej – temu biskupowi, który wizytował dany dekanat, w przypadku wizytacji zwyczajnych – biskupowi Ignacemu[1287].

W związku z utworzeniem 2 lutego 1980 roku nowych dekanatów Czarne i Koszalin Południe, biskup Jeż mianował nowych dziekanów i wicedziekanów. Nominację na dziekana otrzymali księża: Jan Borzyszkowski (dekanat Koszalin Południe) i Stanisław Goryński (dekanat Czarne). W dekanatach, z których wydzielono nowe jednostki, urzędy dziekana i wicedziekana mieli spełniać księża dotychczas je piastujący[1288]. W związku z tragiczną śmiercią księdza Jana Lisa, 16 lutego 1980 roku biskup Jeż mianował dziekanem dziekanów księdza Jana Klepę. Przy okazji przypomniano, że jego głównym zadaniem jest przewodniczenie kolegium dziekanów i wizytowanie dziekanów rejonowych[1289].

Wszyscy dziekani zostali tradycyjnie zaproszeni do udziału w uroczystej Mszy krzyżma z poświęceniem świętych olejów w Wielki Czwartek, 3 kwietnia 1980 roku. W sytuacji niemożności przybycia dziekana miał go zastąpić wicedziekan[1290]. Po Mszy w rezydencji biskupa odbyło się spotkanie dziekanów, które rozpoczęło się od złożenia życzeń biskupom diecezji przez dziekana dziekanów Jana Klepę. Następnie biskup Jeż przedstawił zebranym kilka spraw ogólnodiecezjalnych: zezwolenia na nowe budowle sakralne, obowiązujący program duszpasterski, kwestię kolportażu książeczek do nabożeństwa *Panie mój* i prenumeraty *Osservatore Romano* oraz sprawy personalne. Wszystkim uczestnikom spotkania wręczył również książki wydawnictwa Pallottinum: *Pielgrzymka Jana Pawła II do Polski* oraz drugą z przemówieniami Ojca świętego z czasu pontyfikatu. Na zakończenie zebrania biskup Tadeusz przekazał informacje dotyczące pielgrzymki diecezjalnej, a ksiądz Kierzkowski odnośnie kursu

[1287] Por. *Okólnik* nr 6/79, 27.12.1979, pkt 3.

[1288] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatów: czarneńskiego i Koszalin Południe oraz nominacji w nich dziekanów i wicedziekanów*, B1-1/80, 2.02.1980, Teczka *Dekanat Koszalin Południe D7(02-1980 – 09-1995)*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 2, s. 45-46; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 2; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 2, s. 46. Nominację na wicedziekana otrzymali księża: Stefan Ołów (dekanat Koszalin Południe) i Leon Guss (dekanat Czarne).

[1289] Por. *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 1; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 93; zob. *Okólnik* nr 6/79, 27.12.1979, pkt 7b; J. JONASZ, *Ś. p. Ks. Prałat Jan Lis*…, dz. cyt., s. 363-366; TENŻE, *Tydzień żałoby*…, dz. cyt., s. 366-371; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 90.

[1290] Por. *Okólnik* nr 2/80, 11.03.1980, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 95; P. MIELCZAREK, *Uroczystość Wielkiego Czwartku w koszalińskiej katedrze*, KKWD 8(1980) nr 5-6, s. 183-184; *Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza i Ks. Bpa Pomocniczego za miesiąc marzec – kwiecień…*, dz. cyt., s. 147; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc kwiecień, maj i czerwiec…*, dz. cyt., s. 298.

organistowskiego w Koszalinie[1291]. Po zakończonym spotkaniu dziekani odebrali z wydziału katechetycznego kurii Krzyżmo i olej chorych dla wszystkich placówek duszpasterskich swego dekanatu[1292].

Ze względu na zmiany personalne na stanowiskach proboszczowskich w miesiącach letnich 1980 roku, biskup Ignacy dokonał zmian na urzędach dziekana i wicedziekana. Nominację na dziekana otrzymali księża: Ignacy Czarnota SDB (dekanat Łupawa), Alfred Osipowicz (dekanat Miastko), Edward Modliński (dekanat Mirosławiec), Ryszard Król (dekanat Słupsk), Jan Jonasz (dekanat Szczecinek) i Stefan Leszczyński (dekanat Świdwin)[1293].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się 18 listopada 1980 roku w rezydencji biskupiej. Wzięli w nim udział obaj biskupi oraz pracownicy kurii biskupiej[1294]. Zebranie rozpoczęło się od wystąpienia biskupa Jeża, który witając zebranych przedstawił cel i program spotkania. Następnie wygłosił konferencję ascetyczną w oparciu o czytanie z Apokalipsy świętego Jana[1295]. Kolejnym punktem programu było referat *Obowiązki Ks. dziekana w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej* wygłoszony przez biskupa Werno. Prelegent ukazał w nim dziekana jako *alter ego* biskupa w dekanacie, który stanowi ogniwo pośrednie pomiędzy kapłanami a ich pasterzem i ma w związku z tym szereg szczegółowych obowiązków[1296]. Następnie biskup Ignacy przekazał szereg informacji dotyczących spraw diecezjalnych: w związku z przypadającą dziesiątą rocznicą utworzenia diecezji w 1982 roku planowane są różne uroczystości, w tym konsekracje kościołów parafialnych;

[1291] Por. P. MIELCZAREK, *Uroczystość Wielkiego Czwartku*…, dz. cyt., s. 184.
[1292] Por. *Okólnik* nr 2/80, 11.03.1980, pkt 2.
[1293] Por. *Okólnik* nr 7/80, 11.12.1980, pkt 4; *Zwolnienia, nominacje i przeniesienia*, KKWD 8(1980) nr 9, s. 284; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 10, s. 303; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 11, s. 329; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 8(1980) nr 12, s. 367. Nominację na wicedziekana otrzymali księża: Henryk Jendryczka SDB (dekanat Barwice), Edmund Koza (dekanat Czarne), Edward Kołodziejczyk (dekanat Kołobrzeg), Józef Zwiefka (dekanat Lębork), Jerzy Lier (dekanat Łupawa), Ludwik Musiał (dekanat Miastko), Andrzej Targosz (dekanat Szczecinek) i Franciszek Puchalski (dekanat Świdwin).
[1294] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 18 listopada 1980 r.*, E6-19/80, 6.11.1980, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 101; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 8(1980) nr 11, s. 347-349; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc listopad 1980 r.*…, dz. cyt., s. 17.
[1295] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 347.
[1296] Por. *tamże*, s. 347-348. Do obowiązków dziekana biskup Tadeusz zaliczył: likwidację w pierwszej instancji niewłaściwych sytuacji powstałych w parafiach dekanatu; czuwanie nad przestrzeganiem obowiązku rezydencji proboszczów, prowadzenia katechizacji i poprawnego głoszenia słowa Bożego; czuwanie nad właściwą opieką duszpasterską chorych, poprawną materią do sprawowania Eucharystii oraz właściwym funkcjonowaniem biura parafialnego w ustalonych dniach i godzinach; wizytowanie parafii i kontrola wykonywania dekretów powizytacyjnych; budowanie wspólnoty dekanalnej i staranne prowadzenie konferencji dekanalnych; udział w odpustach, jubileuszach i pogrzebach kapłańskich; organizowanie spotkania wszystkich księży z dekanatu z biskupem w ramach tzw. *kolędy*; koordynacja współpracy przy organizowaniu kursów przedmałżeńskich i spowiedzi.

zakończyły się rekolekcje powołaniowe, które zaowocowały większą liczbą powołań, w związku z czym zaplanowano podsumowanie wspomnianych ćwiczeń duchownych z ich prowadzącymi w Niedzielę Białą 1982 roku oraz w czasie konferencji rejonowych; w październiku 1982 roku w katedrze planowana jest obecność kopii cudownego obrazu Matki Bożej Częstochowskiej; w diecezji za pomocą dziekanów będzie rozprowadzane czasopismo *Osservatore Romano*; prymas Polski wyraził zgodę na utworzenie kapituły przy kołobrzeskiej konkatedrze, w związku z czym zostanie ona powołana do życia w najbliższym czasie, zamówiono już dla kanoników dystynktoria; załatwiono już pozytywnie sprawę ubezpieczeń osób duchownych pracujących w instytucjach kościelnych, w toku są prace gdy chodzi o ogół duchowieństwa i osoby zakonne; kontynuowany będzie zwyczaj spotkań biskupa z kapłanami w ramach tzw. *kolędy*, gdyż jest okazją do integracji duchowieństwa i lepszego zorientowania się pasterzy odnośnie poziomu życia religijnego w diecezji; zmieniony zostanie system zgłaszania do władz państwowych planów budownictwa sakralnego – w pierwszej kolejności będę podawane projekty najpilniejsze oraz te, które mają szansę na zatwierdzenie; należy wkładać więcej staranności w wykorzystanie w duszpasterstwie w dekanacie środków społecznego przekazu; w przyszłym roku biskup pomocniczy będzie obchodził srebrny jubileusz kapłaństwa, w związku z tym kapłani diecezji planują wręczenie mu pamiątkowego prezentu w postaci nowego pastorału[1297]. Potem nastąpiły komunikaty wydziału duszpasterskiego. Referent przedstawił kwestię prowadzonego w Koszalinie podstawowego kursu poradnictwa rodzinnego oraz organizowania w dekanatach ciągłych kursów przedmałżeńskich dla osób, które nie mają go ukończonego, zgłaszając się w sprawie przygotowań do ślubu kościelnego do kancelarii parafialnej[1298]. Pod nieobecność wizytatora komunikaty wydziału katechetycznego przedstawił biskup Ignacy. Dotyczyły one następujących kwestii: współpracy duszpasterzy z katechetami w katechizowaniu rodziców; posyłania większej liczby kandydatów na studium katechetyczne prowadzone w pięciu ośrodkach w diecezji: Koszalinie, Lęborku, Słupsku, Szczecinku i Wałczu; poprawy warunków nauczanie w salkach katechetycznych z uwzględnieniem podniesienia ich estetyki oraz ogrzewania w sezonie zimowym; dostarczania w czasie zimowych konferencji rejonowych sprawozdania z nauki religii na obowiązujących formularzach; ubezpieczenia

[1297] Por. *tamże*, s. 348.
[1298] Por. *tamże*.

katechetów zatrudnionych na pełny etat[1299]. W czasie wolnych wniosków uczestnicy spotkania zachęcali: by dziekani wkładali więcej staranności w sporządzanie sprawozdań z konferencji dekanalnych; by nie nadużywano koncelebry dla celów reprezentacyjnych; by po śmierci kapłana dziekan jak najszybciej zabezpieczył kancelarię parafialną i pokój zmarłego księdza. Spotkanie zakończyła modlitwa za zmarłych kapłanów oraz biskupie błogosławieństwo[1300].

Pod koniec 1980 roku i w pierwszych miesiącach 1981 roku, zgodnie z wcześniejszym zarządzeniem[1301], niektórzy dziekani i wicedziekani przekazali biskupom sprawozdania z przeprowadzonych wizytacji dziekańskich, które dotyczyły realizacji wskazań i zaleceń umieszczonych w dekretach sporządzonych po wizytacjach biskupich. Wspomniane relacje złożyli dziekani dekanatów: Człuchów, Koszalin Północ, Szczecinek i Lębork[1302].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się tradycyjnie w Wielki Czwartek, 16 kwietnia 1981 roku. Poprzedziła je uroczysta Msza krzyżma, w czasie której zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie[1303]. Konferencję, która odbyła się w rezydencji biskupiej, rozpoczęło złożenie życzeń świątecznych pasterzom diecezji, którego dokonał ojciec Paweł Domański OFMConv, dziekan dekanatu Koszalin Północ[1304]. Po wspólnym posiłku biskup Ignacy przekazał gremium dziekańskiemu szereg szczegółowych informacji. Po pierwsze, przypomniał o nadchodzących akcjach duszpasterskich takich jak tydzień modlitw o powołania kapłańskie i zakonne oraz akcji „Kielich Życia", odnośnie których dziekani mieli otrzymać odpowiednie pomoce duszpasterskie. Po drugie, poinformował o wydaniu dekretu erygowania Seminarium Duchownego Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej oraz o warunkach przyjmowania kandydatów do niego. Po trzecie przekazał informacje: o podwyżce od 1 kwietnia pensji

[1299] Por. *tamże*, s. 348-349.
[1300] Por. *tamże*, s. 349.
[1301] Por. *Okólnik* nr 6/79, 27.12.1979, pkt 3.
[1302] Por. *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc grudzień 1980 r....*, dz. cyt., s. 49; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiące: luty-kwiecień…*, dz. cyt., s. 147. Dziekan dekanatu Człuchów spotkał się z biskupem Werno 13 grudnia 1980 roku. Z biskupem Jeżem spotkali się: dziekan i wicedziekan dekanatu Koszalin Północ – 22 kwietnia 1981 roku, dziekan i wicedziekan dekanatu Szczecinek oraz dziekan dekanatu Lębork – 24 kwietnia 1981 roku. W lutym 1981 roku dziekani zostali zobowiązani do kontrolo dostarczenia do każdego księdza w dekanacie egzemplarza pierwszego tomu księgi Liturgii Godzin w języku polskim, por. *Okólnik* nr 1/81, 11.02.1981, pkt 1.
[1303] Por. *Okólnik* nr 2/81, 23.03.1981, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 107; P. MIELCZAREK, *Msza św. Krzyżma św. w katedrze koszalińskiej*, KKWD 9(1981) nr 5, s. 159-160; TENŻE, *Wiosenna konferencja księży dziekanów*, KKWD 9(1981) nr 5, s. 160-161.
[1304] Por. *tamże*, s. 160.

dla zatrudnionych katechetów; o diecezjalnej pielgrzymce ministrantów do Słupska we wtorek wielkanocny oraz o tym, że przenosiny wikariuszy będą pod koniec sierpnia, zaś neoprezbiterzy zostaną wysłani na wakacyjne zastępstwa do parafii w których proboszczowie od dłuższego czasu nie mieli urlopów wypoczynkowych[1305]. Ponadto biskup Jeż poinformował o następujących kwestiach: diecezja uzyskała liczne pozwolenia na budowę nowych kościołów, kaplic, plebanii i salek katechetycznych[1306]; w Kołobrzegu i Złocieńcu będzie przebywała sekcja pastoralna KUL-u; w Koszalinie ukonstytuował się Klub Inteligencji Katolickiej, zaś w Szczecinku i Słupsku formują się kolejne oddziały; święcenia diakonatu odbędą się 15 maja, zaś święcenia kapłańskie 17 maja w Słupsku i Szczecinku; księża powinni bardziej zainteresować się kursem organistowskim, tak by był on liczniej obsadzony; w związku ze zbliżającym się jubileuszem 10-lecia diecezji jest planowana akcja konsekracji kościołów, wciąż brak jednak przesłania listy tych świątyń przez dziekanów; istnieje możliwość pozyskania środków lokomocji, które można by wykorzystać w celu przewożenia ludzi z PGR na niedzielną i świąteczną Mszę świętą; wydział duszpasterski opracował nowe świadectwa sakramentu bierzmowania[1307]. Na koniec konferencji w wolnych wnioskach poruszono następujące kwestie: udział kapłanów w diecezjalnej pielgrzymce do Częstochowy (ksiądz Kierzkowski), możliwość odprawiania Mszy świętych w sanatoriach i szpitalach (ksiądz Leszczyński), władze świeckie pragną przekazać Kościołowi kolejne kościoły i kaplice, należy tylko przedłożyć ich wykaz (ksiądz Król). Spotkanie zakończyło się życzeniami i wspólną modlitwą[1308].

Okazją do spotkania dziekanów i wicedziekanów były również imieniny biskupa Ignacego. 31 lipca 1981 roku zebrali się oni wraz z pracownikami kurii w rezydencji biskupiej. Po śpiewie *Plurimos annos* głos zabrał biskup Werno, który przedstawił cel spotkania, jakim było wrażenie jedności szeregów kapłańskich ze swoim pasterzem. Następnie życzenia w imieniu dziekanów i wicedziekanów, kapituły katedralnej i ogółu duchowieństwa diecezji złożył ksiądz Jan Klepa z Borzytuchomia, a w imieniu nowo utworzonej kapituły kolegiackiej – ksiądz Wiktor Panecki. Następnie głos zabrał biskup Jeż, który podziękował za otrzymane życzenia, podzielił się przeżyciami z pielgrzymki

[1305] Por. *tamże*.
[1306] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 107; P. MIELCZAREK, *Wiosenna konferencja księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 161. Dokładny wykaz pozwoleń na nowe budowle sakralne został opublikowany w KKWD, por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., Załącznik nr 13, s. 377; *Wykaz zezwoleń na nowe budowle sakralne w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w 1981 r.*, KKWD 9(1981) nr 9, s. 270-271.
[1307] Por. P. MIELCZAREK, *Wiosenna konferencja księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 161.
[1308] Por. *tamże*.

na kongres eucharystyczny w Lourdes oraz przestawił plany na najbliższą przyszłość w diecezji. Ogłosił, że tegoroczna pielgrzymka do Skrzatusza będzie miała charakter ogólnodiecezjalny, co zostanie zapowiedziane wiernym w specjalnym liście pasterskim. Biskup Jeż wyraził także radość z dotychczasowych osiągnięć diecezji, szczególnie z możliwości szybkiego przystąpienia do budowy własnego seminarium duchownego. Skierował także prośbę o składanie propozycji odnośnie sposobu urządzenia jubileuszu dziesięciolecia diecezji w 1982 roku[1309].

Jesienią 1981 roku dziekanem dekanatu Łeba został ustanowiony ksiądz Kazimierz Anuszkiewicz, wicedziekanem dekanatu Drawsko Pomorskie ksiądz Marian Wojnicki, a wicedziekanem dekanatu Człuchów ksiądz Zdzisław Lewicki. Mianowani mieli wypełniać swoje urzędy do 31 grudnia 1983 roku[1310].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się 18 listopada 1981 roku w rezydencji biskupiej. Tradycyjnie w zebraniu wzięli udział obaj biskupi i pracownicy kurii[1311]. Spotkanie otworzył biskup Jeż, który powitał zebranych, podał jego program, a także wygłosił krótką naukę ascetyczną, nawiązując do czytań mszalnych i postaci Eleazara, który nie chciał być zgorszeniem dla młodych ludzi. Następnie biskup Werno, biorąc pod uwagę nowy program duszpasterski, wygłosił referat zatytułowany *Zadania dziekana i wicedziekana w aktualnej sytuacji diecezji*, wskazując że najważniejsze z nich to kierowanie się dobrem dekanatu i księży kondekanalnych oraz postawa służby dla wspólnoty w której jest się ustanowionym na urzędzie[1312]. Opisując aktualną sytuację w diecezji, prelegent zwrócił uwagę na następujące obszary, w których dziekani i wicedziekani mogą odegrać szczególną rolę: działalność caritas, która jest zasadniczą funkcją Kościoła; budowa diecezjalnego seminarium duchownego; pozostałe sprawy budowlane; udzielanie sakramentu bierzmowania; spotkania *kolędowe* z biskupami; planowane uroczystości poświęcenia kościołów i ołtarzy; diecezjalna pielgrzymka ministrantów; święcenia kapłańskie;

[1309] Por. P. MIELCZAREK, *Dzień świętego Patrona Ks. Bpa Ordynariusza*, KKWD 9(1981) nr 9, s. 280-281; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za m-c lipiec-sierpień 1981*…, dz. cyt., s. 307. Druga część obchodów imienin biskupa Ignacego Jeża miała miejsce w katedrze koszalińskiej. Złożyły się na nią: liturgiczne powitanie, Msza święta z kazaniem wygłoszonym przez biskupa Tadeusza Werno oraz składanie życzeń.

[1310] Por. *Okólnik* nr 5/81, 11.12.1981, pkt 5; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 9(1981) nr 11, s. 306; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 220.

[1311] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 18 listopada 1981 r.*, E6-13/81, 29.10.1981, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 118; P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 242-245; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc listopad-grudzień 1981 r*…., dz. cyt., s. 223.

[1312] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 118; P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 242.

pielgrzymka do Słupska związana z obchodem 10-lecia diecezji; obecność kopii cudownego obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w katedrze; pielgrzymka kapłanów do Skrzatusza[1313]. Potem biskup Ignacy omówił nowy program duszpasterski na rok 1981/1982, który akcentował szczególnie polską kulturę religijną. Wskazał także dwie akcje, które diecezja podejmie w kolejnym roku pracy duszpasterskiej: wspólna Msza rekolekcjonistów i sióstr na uroczyste zakończenie trwających trzy lata rekolekcji powołaniowych oraz rozpoczęcie w Adwencie 1982 roku rekolekcji trzeźwościowych, które również będę przeprowadzone w każdej parafii[1314]. Następnie niektórzy uczestnicy zebrania przekazali aktualne informacje dotyczące wykonywanych przez siebie zadań. Ksiądz rektor Krupa przedstawił aktualną sytuację w seminarium w Złocieńcu, gdzie do kapłaństwa formuje się siedemnastu diakonów. Ksiądz Pacholski zapoznał zebranych ze szczegółami akcji rozprowadzania w diecezji darów z zagranicy, które powinny dotrzeć do każdej parafii, a kontrolę w dekanacie sprawuję nad tym wicedziekan. Ksiądz Koźlik przedstawił sytuację Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej – dotychczasowa składka jest wystarczająca na emerytury i koszty leczenia księży, należy tylko sporządzić listę kapłanów, którzy w dekanatach prowadzę listę wpłat na WPK[1315]. Ksiądz Wódz przekazał kilka spraw kancelaryjnych: nowy system poboru opłat za przesyłane materiały; wskazanie by karty WPK kapłana po jego przeniesieniu dziekan przesłał do nowej parafii pracy; przypomnienie konieczności dostarczenia do kurii opinii o przeniesionym wikariuszu; sprawę ankiety episkopatu Polski, którą należało wypełnić do 22 listopada 1982 roku; wskazanie, by nie kupować przedmiotów sakralnych od domokrążców, gdyż istnieje niebezpieczeństwo, że pochodzą z kradzieży oraz by dbać o bezpieczeństwo kościołów. Ksiądz Lubiński omówił zasady prenumeraty *Osservatore Romano* oraz sposób poboru opłat za KKWD[1316]. Na zakończenie biskup Jeż podał zadania, które należy wykonać w najbliższym czasie: wykorzystać zarządzenie ministra oświaty dotyczące umożliwienia udziału w katechezie dzieciom i młodzieży; przekazać organistom przedrukowany przez Wydawnictwo KUL *Przewodnik dla organistów*; zapoznać się z programem zbliżających się rekolekcji trzeźwościowych; składać propozycje odnośnie korekty dotychczasowego podziału na dekanaty oraz nowych parafii, z zastrzeżeniem że powinny one liczyć około dwóch

[1313] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 118; P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 242-244.
[1314] Por. *tamże*, s. 244.
[1315] Por. *tamże*, s. 244-245.
[1316] Por. *tamże*, s. 245.

tysięcy wiernych; organizując kolędowe spotkania z biskupem należy synchronizować terminy w sąsiednich dekanatach, zmniejszając w ten sposób liczbę wyjazdów (braki benzyny); brać liczny udział w pogrzebach zmarłych kapłanów. W wolnych wnioskach omówiono kwestię wizytacji dziekańskich i sprawozdań z konferencji dekanalnych, które powinny być bardziej wyczerpujące. Modlitwa i pasterskie błogosławieństwo zakończyły zebranie dziekanów i wicedziekanów[1317].

W wyniku konsultacji dokonanych w czasie wspomnianego powyżej spotkania biskup Ignacy Jeż wydał zarządzenie odnośnie kolportażu KKWD, listów episkopatu Polski, listów pasterskich, komunikatów, kalendarza liturgicznego i wszelkich innych druków oraz ściągania z tego tytułu należności dla kurii biskupiej. W myśl wydanych przepisów od 1 stycznia 1982 roku wszystkie publikacje oraz druki miały być przesyłane na parafię za pośrednictwem dziekanów, którzy będę również rozliczani w kasie kurii z obowiązujących za nie należności. Księża z dekanatu powinni wnosić opłaty za dostarczane materiały do dziekanów. Według zarządzenia, kuria zobowiązała się do dostarczania dziekanom wystarczającej ilości druków przeznaczonych na każdą parafię[1318].

Na początku stycznia 1982 roku biskup Jeż wydał zarządzenie dotyczące wizytacji dziekańskich, które miały odbyć się w 1982 i 1983 roku. Wizytacje sprawdzające wykonanie dekretów z ostatniej wizytacji biskupiej miały być przeprowadzone w dekanatach: Barwice, Darłowo, Kołobrzeg, Świdwin, Sławno, Słupsk, Łupawa i Złotów. Zwyczajne wizytacje dziekańskie miały być przeprowadzone w dekanatach: Drawsko Pomorskie, Mirosławiec, Szczecinek i Wałcz. W parafiach, gdzie proboszczami byli dziekani, miały być w tym samym terminie przeprowadzone wizytacje przez dziekanów rejonowych lub dziekana dziekanów. W przeprowadzaniu wizytacji, po dokonaniu uzgodnień, mogli pomagać wicedziekani. Sprawozdania z odbytych wizytacji miały być osobiście złożone przez dziekanów i wicedziekanów w drugiej połowie 1983 roku. W przypadku wizytacji sprawdzających po wizytacji biskupiej – temu biskupowi, który wizytował dany dekanat, w przypadku wizytacji zwyczajnych dekanatu Drawsko Pomorskie i Mirosławiec – biskupowi Ignacemu, a dekanatu Szczecinek i Wałcz – biskupowi Tadeuszowi[1319].

[1317] Por. *tamże*.
[1318] Por. *Okólnik* nr 5/81, 11.12.1981, pkt 9.
[1319] Por. *Okólnik* nr 1/82, 18.01.1982, pkt 2.

Kolejny raz dziekani i wicedziekani spotkali się w rezydencji z biskupami i pracownikami kurii 10 marca 1982 roku[1320]. Po wspólnej modlitwie spotkanie rozpoczął biskup Jeż, który powitał uczestników i przedstawił jego program oraz w oparciu o czytania mszalne z przypadającego dnia wygłosił naukę ascetyczną. Ukazał w niej potrzebę bezinteresownej posługi kapłańskiej oraz służenie diecezji przez dziekana i wicedziekana, m.in. poprzez troskę o realizację przesyłanych zarządzeń biskupich[1321]. Następnie biskup Ignacy przedstawił szereg spraw Kościoła na świecie, w Polsce oraz w diecezji[1322]. Ponadto zapowiedział najbliższe wydarzenia duszpasterskie: Mszę krzyżma koncelebrowaną w katedrze z dziekanami w Wielki Czwartek; diecezjalną pielgrzymkę ministrantów do Szczecinka we Wtorek Wielkanocny; wiosenne konferencje rejonowe duchowieństwa (26-29 kwietnia), na których zostanie omówiona pielgrzymka kobiet na Jasną Górę (2 maja); obchody jubileuszu dziesięciolecia diecezji – obrady Konferencji Episkopatu Polski oraz uroczystości w Koszalinie i Słupsku; pielgrzymki piesze na Jasną Górą i do Skrzatusza; nawiedzenie katedry koszalińskiej przez kopię obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Biskup Jeż przedstawił także informacje na temat budowy seminarium duchownego – stan prac pozwala, by klerycy od trzeciego do piątego roku rozpoczęli od 1 października nowy rok seminaryjny w Koszalinie, zamieszkując budynki gospodarcze. Wystąpienie zakończyły informacje na temat załatwiania spraw związanych z pracami przy nowych budynkach kościelnych oraz możliwości zaopatrzenia w wino mszalne, hostie i komunikanty[1323]. Następnie głos zabrał biskup Werno, który przedstawił szereg spraw

[1320] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 10 marca 1982 r.*, E6-1/82, 19.02.1982, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 123; P. MIELCZAREK, *Zimowe zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 249-251; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982*…, dz. cyt., s. 40.

[1321] Por. P. MIELCZAREK, *Zimowe zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 249.

[1322] Por. *tamże*. Odnośnie wydarzeń z Kościoła powszechnego biskup Jeż wspomniał zapowiedź kanonizacji błogosławionego Maksymiliana Kolbego i nominację kardynała Ratzingera na przewodniczącego Kongregacji do Spraw Nauki Wiary. Wśród faktów dotyczących Kościoła w Polsce wspomniał uzyskanie zezwoleń na wydawanie niektórych czasopism katolickich wstrzymanych po wprowadzeniu stanu wojennego oraz wznowienie działalności oddziałów Klubu Inteligencji Katolickiej. Nawiązując do sytuacji w diecezji zapoznał zebranych z realizacją obsługi duszpasterskiej internowanych w ośrodkach w Jaworznie, Wierzchowie Pomorskim i Darłówku oraz wspomniał o skazaniu księdza Jewulskiego na karę trzech i pół roku więzienia.

[1323] Por. *tamże*, s. 249-250. Biskup Ignacy przypomniał dziekanom istotną zmianę dotyczącą przepisów państwowych odnośnie zgłaszania projektów nowych budynków sakralnych. W myśl zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z 24 listopada 1981 roku, kuria biskupa miała zgłaszać do urzędów wojewódzkich jedynie projekty budynków o powierzchni użytkowej powyżej 600 metrów kwadratowych. Pozostałe projekty proboszczowie powinni przedstawiać w kurii biskupiej celem otrzymania aprobaty urzędowej, a po jej uzyskaniu odpowiednim władzom państwowym, by uzyskać pozwolenie na budowę. Wspomniane uregulowania były przypominane duchowieństwu w kolejnych *Okólnikach* oraz w specjalnym *Pro memoria* skierowanym w tej sprawie do proboszczów, zob. *Okólnik* nr 2/82, 15.02.1982, pkt 2; *Okólnik* nr 4/82, 12.05.1982, pkt 4; T. WERNO, *Pro memoria odnośnie zgłaszania nowych projektów budowlanych*, E7-1/82, 20.03.1982, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

związanych z budową seminarium duchownego, w szczególności sprawę dużych kosztów materialnych, które pochłania to dzieło. W dyskusji uczestnicy spotkania wskazali konieczność przygotowania specjalnego afiszu mówiącego o budowie seminarium oraz poruszyli kwestię indywidulanych ofiar księży na ten cel[1324]. Potem głos zabrał referent wydziału duszpasterskiego, który przybliżył tematykę ciągłych dekanalnych kursów przedmałżeńskich. Zwrócił uwagę, że tylko w kilku dekanatach są one prowadzone, a zgodnie z zarządzeniem biskupa powinny odbywać się w każdym. Podzielił się również swoim doświadczeniem, wskazując, jak takie kursy powinny być prowadzone[1325]. Ksiądz Kierzkowski przedstawił zebranym informacje z wydziału katechetycznego: podniesienie uposażenia katechetom ze względu na rekompensaty wprowadzone po podwyżkach cen; konieczność stosowania właściwej nomenklatury we wnioskach o budowę nowych obiektów katechetycznych – należy stosować sformułowanie budowa punktu katechetycznego, a nie salki katechetycznej; konieczność zgłaszania do kurii nowo utworzonych punktów katechetycznych; możliwość nauczania religii w zakładach specjalnych po zarządzeniu przez odpowiednie ministerstwa; zapowiedź kursu katechetycznego w Złocieńcu od 1 do 22 lipca; konieczność uwzględnienia poprawki w śpiewie *Chwała na wysokości Bogu* według dostarczonych poprawek melodii[1326]. Pod koniec spotkania inni pracownicy kurii biskupiej poruszyli szereg szczegółowych tematów: sprawy WPK – w związku z podwyżkami cen nastąpi podniesienie kwoty wypłacanej emerytury księżom seniorom oraz dodatkowo otrzymają rekompensatę w wysokości 1500 złotych (ksiądz Koźlik); kwestia podziału mąki, ryżu i innej pomocy żywnościowej przesyłanej z zagranicy (ksiądz Pacholski); sprawę karności administracyjnej oraz prowadzenia korespondencji z kurią (ksiądz Wódz); sprawę kolportażu *Osservatore Romano* i diecezjalnego dnia ministranta (ksiądz Lubiński). Modlitwa i pasterskie błogosławieństwo zakończyły zimowe zebranie dziekanów i wicedziekanów[1327].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się tradycyjnie w Wielki Czwartek, 8 kwietnia 1982 roku. Poprzedziła je uroczysta Msza krzyżma, w czasie której zostały

[1324] Por. P. MIELCZAREK, *Zimowe zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 250. Biskup Tadeusz wskazał, że opłaty dla pracowników i zakup materiałów na budowę seminarium pochłania duże środki finansowe. Są one pozyskiwane z diecezjalnej tacy na ten cel, z Księgi Dobrodziejów, ze sprzedaży książki *Mężczyzną i kobietą stworzył ich* Jana Pawła II oraz ofiar indywidualnych. Zachęcał w szczególny sposób do prowadzenia Księgi Dobrodziejów, która mocno integruje wiernych diecezji i umożliwia im włączenie się w dzieło budowy seminarium, zob. *Okólnik* nr 2/82, 15.02.1982, pkt. 3-4.

[1325] Por. P. MIELCZAREK, *Zimowe zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 250.

[1326] Por. *tamże*, s. 250-251, zob. *Okólnik* nr 2/82, 15.02.1982, pkt 6.

[1327] Por. P. MIELCZAREK, *Zimowe zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 251.

poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli odebrać z wydziału katechetycznego w celu dostarczenia ich do każdej parafii w dekanacie[1328]. 12 sierpnia 1982 roku odbyło się z kolei nadzwyczajne spotkanie dziekanów poświęcone pielgrzymce do Rzymu na uroczystości izacyjne błogosławionego Maksymiliana Marii Kolego[1329].

Dziekani i wicedziekani spotkali się ponownie 19 października 1982 roku w sali konferencyjnej plebanii katedralnej. W czasie spotkania pod przewodnictwem biskupów Ignacego i Tadeusza poruszano aktualne sprawy diecezji wymagające konsultacji i pogłębionej dyskusji[1330].

28 lutego 1983 roku odbyło się kolejne zebranie dziekanów w rezydencji biskupiej. Wzięli w nim udział obaj biskupi oraz pracownicy kurii. Celem spotkania było omówienie najbliższych akcji duszpasterskich, które będą podejmowane w diecezji, szczególnie w związku z pielgrzymką papieża Jana Pawła II do Polski, Jubileuszowym Rokiem Odkupienia i rocznicą zwycięstwa pod Wiedniem, oraz zapoznanie z ogłoszeniami poszczególnych wydziałów kurialnych[1331]. Na początku głos zabrał biskup Jeż, który przedstawił zebranym sprawy Kościoła w Polsce, w oparciu o tematykę poruszaną na konferencji episkopatu: zapowiedział pielgrzymkę papieża do Polski, która rozpocznie się 16 czerwca od Warszawy i obejmie Niepokalanów, Jasną Górę, Poznań, Piekary Śląskie, Wrocław, Górę świętej Anny i Kraków; podał informację, że delegatami z Polski na Synod Biskupów w Rzymie będą prymas Józef Glemp, kardynał Franciszek Macharski i biskup Alfons Nossol, a delegatem episkopatu

[1328] Por. *Okólnik* nr 3/82, 23.03.1982, pkt 1; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982*…, dz. cyt., s. 42. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach i opracowaniach nie ma żadnych informacji o przebiegu i poruszanych tematach podczas spotkania dziekanów 8 kwietnia 1982 roku. W 1982 roku dziekanom zlecano różne szczegółowe zadania, np. dostarczenie do kasy kurii biskupiej należności za dostarczony do każdej parafii egzemplarz *Obrzędów pokuty dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, koordynacja udziału wiernych w pielgrzymce do Słupska z okazji dziesięciolecia diecezji, zob. *Okólnik* nr 4/82, 12.05.1982, pkt 3; *Okólnik* nr 5/82, 2.06.1982, pkt 1.

[1329] Por. *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982*…, dz. cyt., s. 49.

[1330] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 19 października 1982 r.*, E6-5/82, 8.10.1982, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Okólnik* nr 7/82, 29.09.1982, pkt 2; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982*…, dz. cyt., s. 53. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach i opracowaniach nie ma żadnych informacji o przebiegu i szczegółach poruszanych tematów podczas spotkania dziekanów 19 października 1982 roku.

[1331] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 28 (27) lutego 1983 r.*, E6-4/83, 15.02.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Biskupa Ordynariusza diecezji koszalińskiej od dnia 1 stycznia 1983 r. do dnia 30 czerwca 1983 r.*, KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 283; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 137; P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów*, KKWD 11(1983) nr 3-4, s. 124-126; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Sufragana Tadeusza Werno za okres styczeń-czerwiec 1983 r.*, KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 292. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach istnieje rozbieżność odnośnie daty spotkania dziekanów – 27 lub 28 lutego 1983 roku. Ponieważ 27 lutego przypadała wówczas niedziela, należy skłonić się raczej do dnia 28 lutego.

do spraw duszpasterstwa rolników został biskup Gucwa; ogłosił, że święty Maksymilian Kolbe został ogłoszonym patronem więźniów, a 24 kwietnia należy uroczyście obchodzić Światowy Dzień Powołań. Biskup Ignacy poinformował także, że wyjazdy zagraniczne księży należy ograniczyć jedynie do wyjazdów służbowych i naukowych, a są one możliwe jedynie po uzyskaniu zgody biskupa ordynariusza. W sprawie składek ZUS biskup poinformował zebranych, że wobec jednostronnej podwyżki na razie należy płacić dotychczasową stawkę 18 procent, oczekując na zakończenie rozmów w tej sprawie[1332]. Następnie biskup Tadeusz zreferował temat Jubileuszowego Roku Odkupienia, trwającego od 25 marca 1983 roku do Wielkanocy 1984 roku. W toku dyskusji ustalono, że kościołami pielgrzymkowymi, w których będzie można uzyskać odpust jubileuszowy, będą: katedra koszalińska, sanktuarium diecezjalne w Skrzatuszu, wszystkie kościoły siedziby dziekana, a w niektórych sytuacjach kościoły parafialne, od których powstała nazwa dekanatu. W Roku Jubileuszowym przewidziano również pielgrzymkę diecezjalną do Rzymu, której organizacji podjął się ksiądz Modliński – dziekan z Mirosławca. Biskup Tadeusz zapowiedział również, że dla dobrego przygotowania i wykorzystania duszpasterskiego planowanej pielgrzymki papieża Jana Pawła II, diecezjalna rada duszpasterska wyłoni specjalny komitet diecezjalny, który stworzy program zaangażowania diecezji w tym wydarzeniu. Wśród istotnych akcji duszpasterskich wskazał także ponowne nawiedzenie diecezji przez kopię obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, które odbędzie się od 14 do 21 lipca 1983 roku. Obraz, który przybędzie z diecezji gdańskiej, nawiedzi niektóre miasta na Wybrzeżu – Lębork, Łebę, Słupsk, Ustkę, Darłowo, Koszalin i Kołobrzeg, oraz zostanie przekazany do diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Biskup Tadeusz zachęcił także do duszpasterskiego wykorzystania trzechsetnej rocznicy zwycięstwa Jana Sobieskiego pod Wiedniem, której to główne obchody odbędą się w święto imienia Maryi[1333]. Następnie głos zabrał ksiądz Kierzkowski, który przedstawił sprawy katechetyczne: przypominał o konieczności zachowywania zasad wynagrodzenia katechetów, ujednoliceniu świadectw wydawanych na zakończenie roku katechetycznego oraz zapowiedział diecezjalną pielgrzymkę ministrantów na 5 kwietnia 1983 roku[1334]. Ksiądz Pacholski przypomniał zarządzenia dotyczące przyjmowania i dystrybucji darów zagranicznych,

[1332] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 137; P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów*..., dz. cyt., s. 124.
[1333] Por. *tamże*, s. 124-125. Ustalenia podjęte w czasie spotkania dziekanów znalazły odzwierciedlenie w przepisach dotyczących sposób przeżywania Jubileuszowego Roku Odkupienia w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej opublikowane w *Okólnikach*, zob. *Okólnik* nr 2/83, 14.03.1983, pkt 5; *Okólnik* nr 3/83, 9.04.1984.
[1334] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów*..., dz. cyt., s. 125.

przygotowywania sprawozdań, a także zachęcał do formacji osób włączonych w parafialne dzieła charytatywne[1335]. Następnie raz jeszcze głos zabrał biskup Ignacy, który podał szereg ogłoszeń dotyczących ważkich spraw diecezjalnych. Zapowiedział rozprowadzanie w dekanatach za stypendia mszalne książek i pamiątkowych monet oraz wina mszalnego dla każdego kapłana. Dziekani otrzymali po egzemplarzu adhortacji Jana Pawła II *Familiaris consortio*, która będzie przedmiotem analizy na wiosennych konferencjach rejonowych oraz konferencjach dekanalnych jako program pracy duszpasterstwa rodzin. Biskup Ignacy przedstawił zebranym zadania i działalność Biskupiego Komitetu Pomocy Uwięzionym. Zapowiedział także, że na Mszę krzyżma w tym roku zaproszeni są wicedziekani, którzy po zakończeniu uroczystości w katedrze będą mieli swojej spotkanie, by omówić problemy duszpasterskie, za którą są w dekanacie odpowiedzialni, zwłaszcza sprawy charytatywne[1336]. W wolnych wnioskach poruszono następujące tematy: terminy i program wiosennych konferencji rejonowych, pokrywanie kosztów dowozu darów z ofiar składanych do skarbonek świętego Antoniego, zasady udzielania pogrzebu chrześcijańskiego osobom słabo związanym z Kościołem lub publicznym grzesznikom, kiedy rodzina pragnie katolickiego pochówku, konieczność doceniania wszelkich zebrań kapłańskich oraz sytuację w parafii pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu. Modlitwa i pasterskie błogosławieństwo zakończyły zebranie dziekanów[1337].

Zgodnie z wcześniejszą zapowiedzią, do uroczystej koncelebry Mszy krzyżma w Wielki Czwartek, 31 marca 1983 roku zostali zaproszeni wicedziekani. W sytuacji niemożliwości udziału wicedziekana w celebracji miał go zastąpić dziekan. Z nim również wicedziekan powinien ustalić kwestię dostarczenia olejów do poszczególnych parafii[1338]. Po zakończeniu Mszy świętej w rezydencji biskupiej zgromadzili się pasterze diecezji, pracownicy kurii i wicedziekani. Spotkanie rozpoczęło się od złożenia życzeń świątecznych, które najpierw biskupom złożył ksiądz Wojnicki, wicedziekan dekanatu

[1335] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 137; P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów...*, dz. cyt., s. 125.

[1336] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 137; P. MIELCZAREK, *Zebranie księży dziekanów...*, dz. cyt., s. 125-126. Do dekanatu miały trafić: wydana w Zagrzebiu *Biblii młodych* (trzy egzemplarze), srebrne monety o nominale 1000 złotych z wizerunkiem Ojca świętego (10 sztuk), książki *Zapiski więzienne* prymasa Wyszyńskiego (ilość wyznaczona na dekanat). Diecezja otrzymała z Włoch 600 kartonów wina mszalnego, które miało być dostarczone do każdego księdza (1 karton). Należność za wino miała być przeznaczona jako ofiara na budowę seminarium duchownego. Kolejny transport wina był przewidziany za pół roku.

[1337] Por. *tamże*, s. 126.

[1338] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na Mszę świętą Krzyżma i spotkanie wicedziekanów – 31 marca 1983 r.*, E6-7/83, 15.03.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Okólnik* nr 2/83, 14.03.1983, pkt 2; *Czynności Biskupa Ordynariusza diecezji koszalińskiej od dnia 1 stycznia 1983 r. do dnia 30 czerwca 1983 r….*, dz. cyt., s. 284; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 138; P. MIELCZAREK, *Wielki Czwartek: Msza św. Krzyżma św. w katedrze, życzenia świąteczne i zebranie księży wicedziekanów*, KKWD 11(1983) nr 3-4, s. 126-128.

Drawsko Pomorskie, a potem wszystkim zebranym biskup Jeż[1339]. Robocza część zebrania dotyczyła kwestii dzieł charytatywnych, duszpasterstwa rodzin i diecezjalnego domu rekolekcyjnego. Zasady przyjmowania i rozdzielana darów przybliżył ksiądz Pacholski, dyrektor charytatywny. Podkreślił również, że transporty otrzymane prywatnie należy zgłaszać do kurii biskupiej, by uniknąć opłaty celnej. Następnie biskup Werno, w oparciu o adhortację *Familiaris consortio,* przedstawił program duszpasterstwa rodzin, zwracając szczególną uwagę na właściwe przygotowanie młodych ludzi do małżeństwa, poprzez przygotowanie bliższe i bezpośrednie, a także działalność katolickich poradni małżeńskich, które powinny funkcjonować w każdej parafii. Biskup podkreślił także konieczność podejmowania działań w dziedzinie ochrony życia poczętego[1340]. Następnie sytuację w diecezjalnym domu rekolekcyjnym w Złocieńcu przedstawił jego dyrektor ksiądz Żabówka. Dla właściwego wykorzystania możliwości ośrodka przedstawił propozycję harmonogramu rekolekcji dla pomocników parafialnych. Dla każdego dekanatu zarezerwowanych byłoby 30 miejsc, a księża proboszczowie wysyłaliby na rekolekcje osoby wspierające jego pracę, by pogłębić ich duchową formację. Przedstawiony plan zaaprobował biskup Jeż. Modlitwa i pasterskie błogosławieństwo zakończyły zebranie wicedziekanów[1341].

25 maja 1983 roku w rezydencji biskupiej odbyło się kolejne spotkanie dziekanów, w którym wzięli również udział pracownicy kurii. Celem spotkania było omówienie najbliższych akcji duszpasterskich oraz przekazanie pilnych komunikatów i ogłoszeń[1342]. Po modlitwie głos zabrał biskup Ignacy, który powitał zebranych, przedstawił program spotkania oraz wyraził uznanie wobec dziekanów jako najsprawniej działającego gremium w diecezji. Następnie omówił obowiązki dziekana w świetle nowego Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku[1343]. Biskup Jeż przedstawił

[1339] Por. *tamże*, s. 127.

[1340] Por. *tamże*, s. 127-128.

[1341] Por. *tamże*, s. 128. W ślad za wspomnianymi ustaleniami stworzono harmonogram rekolekcji dla poszczególnych dekanatów, o czym biskup Jeż powiadomił dziekanów specjalnym listem. W piśmie zostały określone zasady mających się odbyć duchowych ćwiczeń i ich koszty oraz skierowane polecenie zorganizowania 30 osób z dekanatu i skierowania w miarę możliwości księdza do przeprowadzenia rekolekcji, por. I. JEŻ, *List do dziekanów w sprawie organizacji rekolekcji dla współpracowników parafialnych w diecezjalnym domu rekolekcyjnym w Złocieńcu*, 8.04.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1342] Por. *Czynności Biskupa Ordynariusza diecezji koszalińskiej od dnia 1 stycznia 1983 r. do dnia 30 czerwca 1983 r….*, dz. cyt., s. 287; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 141; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*, KKWD 11(1983) nr 7-8, s. 239-242; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Sufragana Tadeusza Werno za okres styczeń-czerwiec 1983 r…*, dz. cyt., s. 294.

[1343] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 141; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 239. Wśród najważniejszych obowiązków dziekana biskup Ignacy wymienił: inicjowanie i koordynowanie akcji duszpasterskich, troska o właściwe i jednolite sprawowanie liturgii oraz czci do Najświętszego Sakramentu, troska o udział kapłanów we wspólnych zebraniach oraz o ich kondycję duchową i materialną, wizytowanie parafii po wizytacji biskupiej pod kątem realizacji wskazań dekretu powizytacyjnego.

również szereg szczegółowych informacji dotyczących duszpasterskiego zaangażowania diecezji w pielgrzymkę Jana Pawła II do Polski: każda parafia otrzymała informacje z ramowym programem pobytu papieża i wskazaniami duszpasterskimi do wykorzystania; diecezja weźmie udział w spotkaniu z Ojcem świętym w Poznaniu; w tym połowa księży z diecezji, a z każdego dekanatu należy wyznaczyć jednego kapłana do pomocy w rozdawaniu Komunii świętej; przewidziane jest złożenie od diecezji w procesji z darami daru materialnego i duchowego; przewidziane jest uruchomienie trzech dodatkowych pociągów w relacji z Koszalina i ze Słupska do Poznania oraz przydział autobusów na dowóz pielgrzymów; należy zachęcać i ogłaszać, by w czasie pielgrzymki papieskiej w całej diecezji odświętnie dekorować kościoły i domy[1344]. Następnie głos zabrał biskup Werno, który omówił peregrynację kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, która miała odbyć się w diecezji od 14 do 21 lipca – obraz zostanie przejęty z diecezji gdańskiej, a przekazany po peregrynacji do diecezji szczecińsko-kamieńskiej, na czas odwiedzin obrazu należy odświętnie udekorować kościoły oraz zachęcać wiernych do dekoracji swoich domów, a także licznego udziału w peregrynacji[1345]. Drugim tematem podjętym przez biskupa Tadeusza były sprawy związane z budową seminarium duchownego. Prelegent wystosował apel, by proboszczowie pomogli pozyskać materiały budowlane na swoim terenie oraz zyskiwali pomoc finansową poprzez dobrodziejów, gdyż planowane jest oddanie do użytku części gmachu seminarium tak, by rok akademicki mogli w nim rozpocząć już wszyscy klerycy rozproszeni w kilku seminariach. Przypomniał również, że na potrzeby budowy przeznaczone są dwie kolekty w ciągu roku oraz taca z 15 sierpnia. Biskup Tadeusz podkreślił, że równie ważna jest troska o budzenie nowych powołań kapłańskich poprzez osobisty kontakt, dobry przykład i towarzyszenie

[1344] Por. *tamże*, s. 239-240. Biskup Ignacy poinformował, że diecezja otrzymała oficjalne zaproszenie na to wydarzenie od arcybiskupa Jerzego Stroby, na placu będzie wydzielony sektor dla naszej diecezji, a uczestnicy proszeni są o zabranie błękitnej chusty, która będzie użyta w czasie powitania. Wydelegowany kapłan z dekanatu powinien zabrać ze sobą komże, stułę i puszkę do rozdawania Komunii świętej. Darem materialnym od diecezji miał być kilim z głową Matki Bożej Częstochowskiej z bursztynową łzą wykonany przez Elżbietę Sokołowską-Przybyłę z Koszalina. Darem duchowym miały być modlitwy, Msze święte i przyjęte Komunie święte, dobre uczynki i wyrzeczenia zsumowane w specjalnej księdze, zob. *Czynności Biskupa Ordynariusza diecezji koszalińskiej od dnia 1 stycznia 1983 r. do dnia 30 czerwca 1983 r….*, dz. cyt., s. 290; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 143.

[1345] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 240. Szczegółowy program peregrynacji miał być omówiony 6 czerwca 1983 roku na specjalnym spotkaniu w rezydencji biskupiej z proboszczami parafii, które miały gościć obraz Matki Bożej Częstochowskiej. Informacje na temat przebiegu peregrynacji podaje: *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 145; P. MIELCZAREK, *Nawiedzenie Kopii Obrazu M.B. Częstochowskiej w nadmorskich parafiach diecezji w dniach 14-21 VII 1983 r.*, KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 313-319; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza od 1 lipca do 31 grudnia 1983 r….*, dz. cyt., s. 12-13; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Sufragana za miesiące: lipiec-grudzień 1983 r….*, dz. cyt., s. 19-20.

w rozwoju powołania tak, by po wybudowaniu własnego seminarium rosła również liczba kleryków adekwatnie do potrzeb diecezji[1346]. Kolejno głos zabierali poszczególni pracownicy kurii biskupiej, którzy przekazali aktualne informacje dotyczące wykonywanych przez siebie zadań. Ksiądz Pacholski przekazał następujące informacje dotyczące spraw charytatywnych: istnieje możliwość pomocy żywnościowej dla dzieci niepełnosprawnych w rodzinach i dla dzieci na koloniach; w dalszym ciągu będą przekazywane transporty żywnościowe na każdą rodzinę – mąka, ryż, olej – oraz wyprawki dla dzieci, po otrzymaniu darów należy przesłać sprawozdanie do diecezjalnej komisji charytatywnej; przedstawiciele z każdego dekanatu powinni wziąć udział we Wrocławskich Dniach Duszpasterskich pod hasłem *Miłość miłosierna*; w październiku, w rocznicę izacji świętego Maksymiliana, będzie organizowana pielgrzymka do Rzymu autokarem bądź samolotem dla księży i osób świeckich[1347]. Ksiądz Wódz przedstawił zebranym sprawy kancelaryjne, w szczególny sposób wyjaśnił sprawę składek ZUS. Ojciec Mielczarek powiadomił o materiałach pomocniczych na Rok Jubileuszowy i dla duszpasterstwa rodzin. Przypomniał również o konieczności dokładnego wypełniania sprawozdań duszpasterskich i przesyłaniu ich w wyznaczonym terminie, a także o staranniejszym sporządzaniu sprawozdań z konferencji dekanalnych[1348]. Ksiądz Żabówka przedstawił sprawy diecezjalnego domu rekolekcyjnego w Złocieńcu: nowy sposób naboru uczestników rekolekcji zamkniętych dla współpracowników parafialnych oraz treści, jakie są im przekazywane dla pogłębienia ich życia religijnego. Ksiądz Lubiński przekazał pamiątki związane z jubileuszem 10-lecia diecezji – odlewy siedmioramiennego świecznika z konkatedry kołobrzeskiej odlane z brązu przez profesora Wujka – w większym formacie przeznaczone dla dziekanów, w mniejszym dla wszystkich proboszczów[1349]. W wolnych wnioskach dziekani podzieli się swoimi spostrzeżeniami z pracy w terenie, wskazywali na spotykane trudności i służyli radą w rozwiązaniu niektórych spraw. Zauważano niebezpieczny proceder przesyłania talonów z zakładów karnych, za którym kryją się nadużycia. Na zakończenie spotkania biskup Ignacy przedstawił kilka trudniejszych sytuacji personalnych, problemy niektórych kapłanów i próby zaradzenia

[1346] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 240-241. Biskup Tadeusz poinformował również zebranych, że pomoc w urządzeniu kuchni seminaryjnej zaproponowała diecezja Essen, zob. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 147.
[1347] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 241.
[1348] Por. *tamże*.
[1349] Por. *tamże*, s. 242.

ich sytuacjom. Przypomniał również o czerwcowej pielgrzymce do Słupska będącej dziękczynieniem za utworzenie diecezji, omówił działanie Biskupiego Komitetu Pomocy Uwięzionym oraz poinformował, że w lipcu nie będzie czynny sąd biskupi. Modlitwa i pasterskie błogosławieństwo zakończyły zebranie dziekanów[1350].

Ze względu na zmiany personalne na stanowiskach proboszczowskich w miesiącach letnich 1983 roku, biskup Jeż dokonał zmian na urzędach dziekanów. 28 lipca 1983 roku z obowiązków dziekana dekanatu Łupawa zwolniony został ksiądz Ignacy Czarnota SDB, a na jego miejsce ustanowiono księdza Zbigniewa Klamana[1351]. 28 września 1983 roku z obowiązków dziekana dekanatu Koszalin Północ zwolniony został ojciec Paweł Domański OFMConv[1352].

W związku z wejściem w życie w I niedzielę Adwentu, 27 listopada 1983 roku nowego Kodeksu prawa kanonicznego, 7 grudnia 1983 roku w rezydencji biskupiej odbyło się spotkanie dziekanów i wicedziekanów, w którym wzięli udział obaj biskupi i pracownicy kurii[1353]. Po modlitwie głos zabrał biskup Jeż, który powitał zebranych, przedstawił program spotkania oraz wyraził uznanie wobec dziekanów, którzy są najbardziej operatywną grupą w diecezji. Następnie wygłosił wykład na temat nowego Kodeksu prawa kanonicznego. W szczególny sposób zwrócił uwagę na następujące kwestie: zadania dziekanów, którzy nie są wybierani, ale mianowani przez biskupa diecezjalnego na czas określony; Msza święta popołudniu w sobotę i wigilię świąt, w której uczestnictwo zadośczyni obowiązkowi uczestnictwa w niedzielnej i świątecznej Eucharystii; nowe prawo małżeńskie, w którym zniesiono przeszkody wzbraniające; nowe formularze protokołów przedślubnych. Dziekani otrzymali również po egzemplarzu nowego kodeksu[1354]. Kolejno głos zabrali biskup Werno i ksiądz Stefan Ołów, którzy przedstawili informacje na temat budowy seminarium duchownego.

[1350] Por. *tamże*.

[1351] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 276 i 278.

[1352] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 11(1983) nr 11-12, s. 330. Brak w dostępnych autorowi rozprawy źródłach informacji o nominacji nowego dziekana dekanatu Koszalin Północ. Wydaje się, że urząd ten został obsadzony dopiero przy kolejnych nominacjach dziekańskich, 1 stycznia 1985 roku.

[1353] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 7 grudnia 1983 r.*, E6-11/83, 18.11.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Program Konferencji Księży Dziekanów – środa, dnia 7 grudnia 1983 r.*, PABJ, Teczka *Rejonowe-Kuria-XX Bp*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 151; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 48-51; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza od 1 lipca do 31 grudnia 1983 r….*, dz. cyt., s. 18; *Wykaz czynności Ks. Biskupa Sufragana za miesiące: lipiec-grudzień 1983 r….*, dz. cyt., s. 22. Już w październiku dziekani otrzymali wraz z pismem od biskupa Jeża po dwa egzemplarze nowego kodeksu w języku łacińskim, którym mieli się posługiwać do czasu wydania polskiego tłumaczenia, zob. I. JEŻ, *Pismo do dziekanów dotyczące przesłania nowego Kodeksu prawa kanonicznego w języku łacińskim*, E6-10/83, 20.10.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1354] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów – środa, dnia 7 grudnia 1983 r….*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 151; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 48.

Zwrócili uwagę, że budowa postępuje szybko i pomyślnie oraz jest nadzieja, że w październiku cały budynek będzie wykończony w stanie surowym, a część mieszkalna będzie gotowa do użytkowania i zamieszkania przez kleryków wszystkich roczników. Ponadto wskazali na potrzebę koordynacji działania wszystkich kapłanów w zdobywaniu potrzebnych funduszy i materiałów budowlanych oraz angażowaniu w dzieło budowy seminarium osób świeckich, z czym zwróciła się do wszystkich księży również rada kapłańska[1355]. Następnie ojciec Mielczarek przedstawił zebranym program duszpasterski na rok 1983/1984 i ogłosił, że zgodnie z sugestiami diecezjalnej rady duszpasterskiej, zostanie on dostosowany do warunków i możliwości naszej diecezji. Tak sporządzony diecezjalny program duszpasterski zostanie ogłoszony jako obowiązujący oddzielnym zarządzeniem biskupa diecezjalnego[1356]. Głos zabrali także pracownicy kurii biskupiej. Ksiądz Kierzkowski przedstawił nowe zasady wynagrodzenia katechetów oraz zapowiedział rekolekcje dla młodzieży w czasie ferii – dla chłopców w Złocieńcu, a dla dziewcząt w Tucznie i Połczynie Zdroju. Ksiądz Pacholski przypomniał o konieczności wyrównania należności za czerwcową pielgrzymkę do Poznania i wino mszalne dostarczone do wszystkich dekanatów oraz o obowiązku nadsyłania Komisji Charytatywnej Episkopatu Polski sprawozdań z otrzymywanych darów zagranicznych i funduszy rozprowadzanych w lipcu na kolonie. Zapowiedział również wrześniową pielgrzymkę do Ziemi Świętej oraz konieczność duszpasterskiego uświadamiania wiernych, by nie tylko biernie

[1355] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów – środa, dnia 7 grudnia 1983 r….*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 151; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 49. W wyniku ustaleń dokonanych na posiedzeniu rady kapłańskiej 25 października 1983 roku oraz na opisywanym spotkaniu dziekanów, biskup Jeż wydał specjalne zarządzenie dotyczące finansów diecezji, w kontekście finansowania budowy seminarium duchownego oraz nowych kościołów. Budowa nowych świątyń miała być wspierana tacą zbieraną w październiku. Budowa seminarium duchownego miała być wspierana tacą zbieraną w pierwszej połowie roku, poprzedzoną zawsze zachętą biskupa do wiernych, oraz tacami z piątych niedziel miesiąca, jeśli w miesiącu wypadało pięć niedziel i nie było zarządzonej innej obowiązkowej tacy. Ponadto w każdym kościele powinna być umieszczona na widocznym miejscu puszka z napisem *Ofiara na budowę seminarium*, z której ofiary należało odprowadzać co jakiś czas do komitetu budowy. Księża zostali zobowiązani do składania osobistych ofiar na budowę seminarium, zaś młodzi księża przez sześć lat po święceniach mieli obowiązek dokonywania wpłat na ten cel jako rekompensatę za koszty, jakie poniosła diecezja w czasie ich studiów. Ponadto w zarządzeniu znalazło się sformułowanie, że od księży oczekuje się podniesienia o dowolny procent wpłat z ofiar kolędowych (tzw. *dziesięciny*) oraz wpłat dziesięciu procent lub więcej z ofiar składanych na *wypominki* z przeznaczeniem na fundusz budowy nowych świątyń. Biskup zarządził także, by budowa obiektów kościelnych w poszczególnych parafiach była wspierana przez cały dekanat oraz zakazał na najbliższe pięć lat, do 1988 roku, podejmowania inwestycji niekoniecznych a bardzo kosztownych jak marmurowe posadzki czy złocenia, bez uzyskania specjalnej zgody kurii biskupiej, zob. *Okólnik nr* 7/83, 28.12.1983, pkt 5.

[1356] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów – środa, dnia 7 grudnia 1983 r….*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 151; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 49. Diecezjalny program duszpasterski został ogłoszony w styczniu 1984 roku, zob. I. JEŻ, *Diecezjalny Program Duszpasterski na rok 1983/1984. Rok miłości chrześcijańskiej*, B2-1/84, 20.01.1984, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 25-27; *Okólnik* nr 1/84, 20.01.1984.

przyjmowali dary, ale sami innym świadczyli miłosierdzie. Pomocą w tej akcji ma być umieszczenie w każdym kościele puszki świętego Antoniego, z której ofiary mają być przeznaczone na akcje charytatywne w parafii[1357]. Pod koniec spotkania biskup Jeż przedstawił szereg ogłoszeń dotyczących bieżących spraw diecezji: w styczniu odbędzie się kontrola przez straż pożarną strychów plebanii i kościołów, instalacji elektrycznej i odgromowej, kominów i gaśnic; zimowe konferencje rejonowe odbędą się 30 i 31 stycznia oraz 1 lutego; okresowe bierzmowanie w katedrze odbywać się będzie zawsze w pierwszą niedzielę miesiąca rozpoczynającego kwartał o godz. 13, na które mają zgłaszać się przygotowani i wyspowiadani kandydaci posiadający jako potwierdzenie kartę bierzmowania; wizytacje biskupie w 1984 roku obędą się w następujących dekanatach: na wiosnę Człuchów i Łeba, na jesień Czarne i Lębork; należy staranniej wykorzystywać propozycje domu rekolekcyjnego w Złocieńcu, którego roczny plan pracy zostanie wkrótce podany do wiadomości, należy ujednolicić w diecezji komunijne książeczki do nabożeństwa, którymi powinny być wydrukowane w większym nakładzie modlitewniki *Idę do Ojca*; wkrótce dostępne będzie nowe wydanie lekcjonarzy mszalnych, w które należy zaopatrzyć kościoły parafialne i filialne oraz organistów; księża salezjanie oferują możliwość zakupu dla parafii obrazów patrona diecezji świętego Wojciecha i reprodukcji Matki Bożej Skrzatuskiej; 25 marca odbędzie się pielgrzymka rodzin do Rzymu organizowana przez episkopat Polski, do udziału w niej należy zgłosić jedną rodzinę z diecezji; należy dostarczyć arkusze sprawozdawcze WPK; koszty związane z pogrzebem kapłana emeryta pokrywa w części WPK, w części dekanat i w części parafia, w każdym wypadku decyzja podejmowana jest indywidualnie[1358]. W wolnych wnioskach poruszono następujące kwestie: duszpasterstwo nauczycieli – możliwość udziału w zamkniętych rekolekcjach

[1357] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów – środa, dnia 7 grudnia 1983 r….*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 49.

[1358] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów – środa, dnia 7 grudnia 1983 r….*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 49-50. Biskup Ignacy poinformował również o załatwieniu personalnych spraw w parafii pw. św. Michała w Jastrowiu; powstaniu w kościele poprotestanckim w Lęborku, o który diecezja starała się bezskutecznie, parafii polskokatolickiej; możliwości nabycia zdjęć księży biskupów i kalendarzyków warszawskich; punkcie sprzedaży książek religijnych w parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie. Zarządzenie dotyczące wizytacji biskupich w 1984 roku zostało opublikowane w *Okólnik* nr 7/83, 28.12.1983, pkt 4; *Wizytacje Biskupie w roku 1984,* KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 23. W *Okólnik* nr 2/84 pojawiło się zarządzenia dotyczące modlitewnika *Idę do Ojca*, który miał być obowiązujący w diecezji przez kolejne lata. Proboszczowie mieli się w niego zaopatrywać w parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie, gdzie został on zmagazynowany. Ponadto dziekani mieli rozprowadzić do każdej parafii swego dekanatu obraz patrona diecezji świętego Wojciecha i Matki Bożej Skrzatuskiej, które należało obowiązkowo umieścić w każdej kancelarii parafialnej. Dziekani zostali również zobowiązani do regularnego odbierania czasopisma *Osservatore Romano* dla parafii swego dekanatu i regulowania za nie na bieżąco należności, zob. *Okólnik* nr 2/84, 26.03.1984, pkt 8.

zamkniętych w Częstochowie, pielgrzymce na Jasną Górę czy spotkaniach opłatkowych z biskupami (ksiądz Leszczyński); oznaczenie w dowodach osobistych księży miejsca pracy, co konieczne jest przy sprawdzeniu tożsamości (ksiądz Ożóg); organizacja przez proboszczów z udziałem wiernych i duchownych innych wyznań tygodnia modlitw o jedność chrześcijan (ksiądz Panecki), pomoc dla trzech kleryków w opłatach za pobyt w seminarium (biskup Tadeusz). Modlitwa i pasterskie błogosławieństwo zakończyły zebranie dziekanów[1359].

31 grudnia 1983 roku upłynęła ważność dekretów nominacyjnych dziekanów i wicedziekanów. Ze względu na wejście w życie nowego Kodeksu prawa kanonicznego, konieczność zapoznania się z jego normami, dogłębnego ich przemyślenia, a także poczynienia pewnych ustaleń na szczeblu episkopatu Polski, biskup Jeż przedłużył ważność wspomnianych nominacji do 31 grudnia 1984 roku[1360].

W lutym 1984 roku, podobnie jak rok wcześniej, dziekani zostali zobowiązani do koordynacji działań związanych z organizacją rekolekcji zamkniętych w domu rekolekcyjnym w Złocieńcu dla współpracowników parafialnych. Zadaniem dziekanów było zebranie zgłoszeń rekolektantów od proboszczów parafii swego dekanatu oraz odpowiednio wczesne, nawet wcześniej niż dwa tygodnie przed terminem rekolekcji, potwierdzenie zgłoszeń i wniesienie opłat za uczestników. Dziekan powinien także zadbać, by z dekanatu z uczestnikami przyjechał ksiądz rekolekcjonista lub zgłosić odpowiednio wcześniej dyrektorowi ośrodka, by zorganizował go we własnym zakresie[1361].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej tradycyjnie w Wielki Czwartek, 19 kwietnia 1984 roku. Poprzedziła je uroczysta Msza krzyżma, w czasie której zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie. W zebraniu w rezydencji biskupiej wzięli udział trzej biskupi oraz wszyscy pracownicy kurii[1362]. Spotkanie rozpoczęło się od złożenia życzeń świątecznych, które pasterzom diecezji

[1359] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży dziekanów*…, dz. cyt., s. 50-51.

[1360] Por. I. JEŻ, *Przedłużenie nominacji na księży dziekanów i wicedziekanów*..., dz. cyt., s. 22; *Okólnik nr* 7/83, 28.12.1983, pkt 1.

[1361] Por. T. WERNO, *Informacja w sprawie Diecezjalnego Domu Rekolekcyjnego*, 15.02.1984, KKWD 12(1984) nr 3-4, s. 95-96; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 155. Do listu dołączony był terminarz rekolekcji zamkniętych w 1984 roku, por. *tamże*, Załącznik nr 27, s. 389-390.

[1362] Por. *Okólnik* nr 2/84, 26.03.19843, pkt 2; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego Ignacego Jeża od 1 stycznia do 31 maja 1984 r…*, dz. cyt., s. 222; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 157; P. MIELCZAREK, *Msza św. Krzyżma św. w katedrze*, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 185-187; TENŻE, *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 187-191; *Wykaz czynności Ks. Bpa Sufragana I za okres od 1 I do 30 VI 1984 r.*, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 228.

złożyli: w imieniu seminarium duchownego kleryk Henryk Romanik, a w imieniu dziekanów i całego duchowieństwa diecezji ksiądz Edward Zieliński COr. – dziekan dekanatu Bytów. W odpowiedzi na życzenia biskup Jeż wyraził ogromną radość z faktu posiadania już w mieście biskupim seminarium, jego szybko postępującej budowy oraz tego, że w październiku odbędzie się uroczystość poświęcenia go przez prymasa Polski Józefa Glempa, a nowy rok akademicki rozpoczną już w nim alumni wszystkich roczników. Ponadto wyraził uznanie dziekanom, jako grupie duchowieństwa diecezji, na której najbardziej może się wspierać i dzięki której może sprawnie sprawować swą władzę w diecezji[1363]. Po posiłku rozpoczęła się robocza część zebrania dziekanów. Na początku głos zabrał biskup Ignacy, który ogłosił nominację nowego biskupa pomocniczego Piotra Krupy na urząd wikariusza generalnego, odczytał dekret w tej sprawie oraz poinformował, że będzie miał on szczególną pieczę nad wydziałem katechetycznym kurii. Zapowiedział również termin najbliższych konferencji rejonowych oraz wskazał, że należy przeprowadzić konferencje dekanalne według programu podanego w *Biuletynie Duszpasterskim*, nawet przed spotkaniami rejonowymi. Ponadto biskup Jeż podał szereg innych szczegółowych komunikatów: informacje z konferencji episkopatu odnośnie akcji duszpasterskich jak Krajowy Kongres Eucharystyczny i Krajowy Synod Biskupów oraz wskazania dotyczące jedności w szeregach kapłańskich; zasadnicze punkty diecezjalnego programu duszpasterskiego – troska o rodzinę, problem trzeźwości społeczeństwa, sprawa zgody i jedności; szczególne wydarzenia w diecezji – inauguracja roku akademickiego, poświęcenie przez prymasa Polski gmachu seminaryjnego i Msza święta w kościele mariackim w Słupsku (20 października) oraz konsekracja konkatedry w Kołobrzegu (21 października); konieczność troski o uwięzionych i ich rodziny; zagraniczna pomoc dla rolników indywidulanych[1364]. Następnie biskup Krupa, jako rektor seminarium, poinformował, że nabór nowych kandydatów odbędzie się w czerwcu i lipcu – należy ich kierować wraz z odpowiednimi dokumentami na osobistą rozmowę z rektorem

[1363] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 157; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów…*, dz. cyt., s. 189.

[1364] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 157; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów…*, dz. cyt., s. 189-190. Biskup Ignacy zapowiedział, że dziekani otrzymają dla każdej parafii następujące materiały: kolorowe egzemplarze *Osservatore Romano* z pielgrzymki Jana Pawła II do Polski, książeczki do nabożeństwa *Idę do Ojca*, obrazy Matki Bożej Skrzatuskiej i świętego Wojciecha, mszały (studyjne wydanie rzymskie). Informacje na temat wspomnianych uroczystości 20 i 21 października 1984 roku podaje: *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża od dnia 1 czerwca do 31 grudnia 1984 r.*, dz. cyt., s. 330; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 164-166; P. MIELCZAREK, *Konsekracja konkatedry w Kołobrzegu*, KKWD 12(1984) nr 9-10, s. 316-318; TENŻE, *Uroczystość inauguracji nowego roku seminaryjnego i poświęcenie nowego gmachu diecezjalnego seminarium duchownego w Koszalinie*, KKWD 12(1984) nr 9-10, s. 314-316; *Wykaz czynności pasterskich Bpa Tadeusza od 1 VII do 31 XII 1984…*, dz. cyt., s. 20.

do budynku seminarium w Wilkowie. Kolejno głos zabrał ksiądz Jan Turkiel, diecezjalny referent do spraw powołań, przedstawił program *dnia otwartej bramy* w seminarium oraz tygodnia modlitw o powołania duchowne. Biskup Werno zwrócił się natomiast do dziekanów z prośbą o pomoc w zakupie niektórych materiałów budowlanych potrzebnych do budowy seminarium, szczególnie pilnie o czterdzieści zestawów grzejników oraz o sporządzenie grafiku kolejności bierzmowań w parafiach swego dekanatu, by żaden absolwent szkoły podstawowej nie opuścił jej bez przyjęcia tego sakramentu[1365]. Sprawę diecezjalnego domu rekolekcyjnego i odbywających się w nim rekolekcji zamkniętych omówił ksiądz dyrektor Żabówka. Zwrócił on uwagę na konieczność właściwego naboru rekolektantów, odpowiednio wczesnego ich zgłaszania oraz opłacania kosztów związanych z przeprowadzeniem rekolekcji – by dom rekolekcyjny nie ponosił strat grupa musi liczyć co najmniej trzydzieści osób. Następnie głos zabrał ksiądz Pacholski – dyrektor charytatywny, który podał informacje dotyczące rozprowadzania dostarczonych z Niemiec wyprawek dla niemowląt, możliwości odbioru zamówionego przez księży materiału na sutanny oraz listopadowej pielgrzymki kapłanów do Ziemi Świętej[1366]. Ojciec Mielczarek przypomniał zebranym obowiązki dziekanów odnośnie konferencji dekanalnej: powiadomienie kurii biskupiej z przynajmniej tygodniowym wyprzedzeniem o czasie, miejscu i planowanym programie konferencji; prowadzenie spotkania ściśle według wskazań umieszczonych w *Biuletynie Duszpasterskim*; przesłanie sprawozdania z konferencji do kurii w ciągu dziesięciu dniu po jej zakończeniu, wraz z wszystkim zaległymi sprawozdaniami. Ponadto wskazał, że na najbliższe spotkanie dekanalne można zaprosić osobę, która z ramienia Biskupiego Komitetu Pomocy, organizuje pomoc dla dzieci rodziców dyskryminowanych lub uwięzionych. Na zakończenie spotkania głos zabrał ksiądz Kierzkowski, który przestawił sprawy związane z katechizacją, zakończeniem roku katechetycznego oraz szkoleniem katechetów świeckich. Modlitwa i biskupie błogosławieństwo zakończyły wiosenne zebranie dziekanów[1367].

W *Okólniku* 3/84 z 24 maja 1984 roku ukazało się zarządzenie biskupa Ignacego Jeża dotyczące uprawnień do rozgrzeszania z ekskomuniki *latae sententiae*, w którą wpadają dopuszczający się przestępstwa przerywania ciąży. Na mocy tego zarządzenia, na okres pięcioletni, na terenie dekanatu takie upoważnienie otrzymali dziekani

[1365] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 157; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów…*, dz. cyt., s. 190.
[1366] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 157; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów…*, dz. cyt., s. 190-191.
[1367] Por. *tamże*, s. 191.

i wicedziekani[1368]. 7 lipca 1984 roku z urzędu wicedziekana dekanatu Złotów został odwołany ksiądz Jan Kotowski MSF[1369]. W połowie lipca 1984 roku specjalnym listem biskupa Tadeusza Werno dziekani zostali zachęceni do osobistego udziału we Mszy świętej z okazji imienin biskupa Ignacego Jeża oraz mobilizacji wiernych z tej okazji do modlitwy w intencji pasterza diecezji[1370].

8 listopada 1984 roku odbyło się w rezydencji biskupiej kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów. Wzięli w nim udział wszyscy biskupi oraz pracownicy kurii[1371]. Po modlitwie głos zabrał biskup Ignacy, który powitał zebranych, nawiązał do bogatych w przeżycia radosnych i smutnych wydarzeń, które były udziałem zebranych, a także przedstawił program spotkania. Ponadto złożył życzenia imieninowe biskupowi Tadeuszowi i wręczył dar od pielgrzymów do Ziemi Świętej – płaskorzeźbę Matki Bożej z Dzieciątkiem wykonaną w drzewie oliwkowym[1372]. Następnie zebrani zostali zapoznani z ogólnokrajowym programem duszpasterskim i jego diecezjalnym ukierunkowaniem oraz przeprowadzili na ten temat dyskusję[1373]. Potem biskup Werno przedstawił kwestię budowy dalszych części budynku seminarium duchownego i związanych z tym dużych trudności finansowych. W swej wypowiedzi podkreślał, że w budowę seminarium powinna się włączyć cała diecezja, zarówno kapłani jak i świeccy. W związku z potrzebami finansowymi należy bardziej spopularyzować księgę dobrodziejów i podnieść wysokość *dziesięciny* odprowadzanej przez kapłanów z ofiar kolędowych. W podobnym tonie biskup Jeż przedstawił kwestię budujących się nowych kościołów w diecezji i związanych z tym potrzeb finansowych. Wobec propozycji złożonej przez biskupa Ignacego zebrani w głosowaniu uchwalili podwyżkę kwot *minimum* odnośnie tacy z I niedzieli miesiąca, *seminaristicum*

[1368] Por. *Okólnik* nr 3/84, 24.05.1984, pkt 5.

[1369] Por. *Odznaczenia, zwolnienia i nominacje*, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 214.

[1370] Por. T. WERNO, *Zaproszenie dziekanów do udziału we Mszy świętej z okazji imienin biskupa Ignacego Jeża 31 lipca 1984 roku*, E6-5/84, 19.07.1984, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1371] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 8 listopada 1984 r.*, E6-9/84, 16.10.1984, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Program Konferencji Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 8 listopada 1984 r.*, PABJ, Teczka *Aktualia*, ADKK; *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża od dnia 1 czerwca do 31 grudnia 1984 r.*, dz. cyt., s. 331; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 167; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 12(1984) nr 11-12, s. 348-351; *Wykaz czynności pasterskich Bpa Tadeusza od 1 VII do 31 XII 1984…*, dz. cyt., s. 21.

[1372] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 349. Do radosnych wydarzeń biskup Ignacy zaliczył poświęcenie seminarium, konsekrację konkatedry i pielgrzymkę kapłanów do Ziemi Świętej, a do smutnych tragiczną śmierć księdza Jerzego Popiełuszki.

[1373] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 8 listopada 1984 r.…*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 349. Diecezjalny program duszpasterski został ogłoszony w styczniu 1984 roku, zob. I. JEŻ, *Diecezjalny Program Duszpasterski na rok 1984/1985*, 21.01.1985, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 25-27; *Okólnik nr* 1/85, 21.01.1985.

i *dziesięciny* z ofiar kolędowych[1374]. Następnie pracownicy kurii biskupiej przedstawili kilka komunikatów: konieczna będzie podwyżka emerytur wypłacanych księżom seniorom, a co za tym idzie również składek na WPK od stycznia 1985 roku; zostanie to ogłoszone duchownym specjalnym zarządzeniem biskupim (ksiądz Koźlik); wchodzi w życie nowa pragmatyka wynagrodzeń katechetów, podwyżka wyniesie dwadzieścia dwa procent; proboszczowie powinni przeprowadzić akcję liczenia wiernych według otrzymanej instrukcji, a następnie przekazać sprawozdanie swojemu dziekanowi, który najpóźniej do 15 grudnia przekaże je do kurii; prośby do kurii należy przedkładać na urzędowych formularzach, nie należy kierować wiernych do kurii bez pisma informującego (ksiądz Wódz); w lutym przyszłego roku odbędzie się diecezjalna pielgrzymka do Rzymu (ksiądz Pacholski)[1375]. Kilka szczegółowych komunikatów i informacji przekazał także zebranym biskup Jeż: zostaną utworzone dwa nowe dekanaty – główczycki, wydzielony z dekanatu łupawskiego i okolicznych oraz połczyński, wydzielony z dekanatu świdwińskiego i okolicznych; dziekani mają obowiązek przeprowadzania wizytacji w parafiach swego dekanatu; zgodnie z tradycją ustaloną w diecezji biskupi przeprowadzą kolędę dekanalną w swoich rejonach; planowane jest zwołanie synodu diecezjalnego, jednak sama decyzja i przewidywany czas zwołania będzie jeszcze konsultowany z prawnikami; komunikanty i hostie będą wypiekane na terenie naszej diecezji przez siostry klaryski w Słupsku. Biskup Ignacy podał także terminy wizytacji biskupich, święceń diakonatu i kapłańskich, egzaminów wikariuszowskich, konferencji rejonowych oraz trzech serii rekolekcji kapłańskich, które odbędą się w seminarium[1376]. W wolnych wnioskach poruszono następujące

[1374] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 8 listopada 1984 r.…*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 349. Zarządzenie dotyczące podwyżki *dziesięciny* z ofiar kolędowych oraz kolekty z pierwszej niedzieli miesiąca zostało opublikowane w *Okólniku*. Kapłani zostali zobowiązani do przekazywania jednej trzeciej ofiar otrzymywanych podczas kolędy na budowę seminarium oraz nowych kościołów w diecezji. Kolektę z pierwszej niedzieli miesiąca należało przesyłać w całości w ciągu 8 dni do kurii. Jeśli w miesiącu wypadało pięć niedziel, należało również przesłać ofiary z czwartej niedzieli na cele budowlane, chyba że w miesiącu była już kolekta na inny cel, zob. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 3.

[1375] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 8 listopada 1984 r.…*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 167; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 349-350. Zarządzenie dotyczące podwyżki składek na WPK oaz zasiłków emerytalnych zostało opublikowane w *Okólniku*. Dziekani i wicedziekani mieli otrzymać odpowiednie tabele z kwotami składek i poinformować księży w swoich dekanatach, zob. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 2.

[1376] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 8 listopada 1984 r.…*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 167; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 350. Zarządzenie dotyczące utworzenia dekanatu Główczyce i Połczyn Zdrój zostało ogłoszone w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1. Po nominacji drugiego biskupa pomocniczego, w czasie jesiennych konferencji rejonowych, podano informację o rejonizacji pracy biskupów: biskup Jeż miał obsługiwać rejon Koszalin, biskup Werno rejon Słupsk a biskup Krupa rejon Szczecinek, zob. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 163; P. MIELCZAREK, *Jesienne konferencje duchowieństwa*, KKWD 12(1984) nr 9-10, s. 313.

kwestie: opieka duszpasterska nad rolnikami, rozprowadzanie materiałów na ten temat, organizacja dożynek i pielgrzymek rolników na Jasną Górę; opieka duszpasterska nad nauczycielami, szczególnie w dużych parafiach, rekolekcje dla nauczycieli w Złocieńcu i na Jasnej Górze; organizacja w parafiach tygodnia modlitw o jedność chrześcijan. Na zakończenie spotkania, już bez obecności biskupa Ignacego, zebrani omówili program obchodów srebrnego jubileuszu jego sakry biskupiej, które odbędą się 5 czerwca 1985 roku[1377].

W *Okólniku* nr 6/84 z 8 grudnia 1985 roku ukazało się zarządzenie biskupa Jeża dotyczące wizytacji biskupich i dziekańskich, które powinny odbyć się w 1985 roku. W myśl wydanych norm, dziekani mieli przeprowadzić wizytacje we wszystkich dekanatach, za wyjątkiem tych, w których odbędą się wizytacje biskupie (Drawsko Pomorskie, Szczecinek, Barwice i Wałcz). Dziekani z pomocą wicedziekanów mieli przeprowadzić wizytacje sprawdzające wykonanie wskazań ostatnio przeprowadzonych wizytacji biskupich oraz zwyczajne wizytacje dziekańskie. Protokoły z wizytacji wraz z ustną relacją dziekani mieli dostarczyć do 31 marca 1986 roku osobiście biskupowi Jeżowi odnośnie rejonu koszalińskiego, biskupowi Werno odnośnie rejonu słupskiego a biskupowi Krupie odnośnie rejonu szczecineckiego[1378].

Zgodnie z wcześniejszymi zapowiedziami, a także w związku z upływem przedłużonej kadencji, 1 stycznia 1985 roku na okres pięciu lat biskup Ignacy Jeż dokonał nominacji dziekańskich. Dziekanem dziekanów został mianowany ksiądz Jan Klepa. Nominacje na dziekanów rejonów otrzymali księża: Czesław Berka (rejon koszaliński), Jan Grabowski (rejon słupski) i Romuald Kunicki (rejon szczecinecki). Dziekanami zostali mianowani następujący księża: Zbigniew Regliński (dekanat Barwice), Czesław Berka (dekanat Białogard), Witold Łukaszewicz (dekanat Bytów), Stanisław Goryński (dekanat Czarne), Jan Tokarski (dekanat Człuchów), Piotr Ożóg (dekanat Darłowo), Marian Wojnicki (dekanat Drawsko Pomorskie), Zbigniew Klaman (dekanat Główczyce), Józef Słomski (dekanat Kołobrzeg), Jan Borzyszkowski (dekanat Koszalin Południe), Ryszard Kierzkowski (dekanat Koszalin Północ), Jerzy Dąbrowa (dekanat Lębork), Kazimierz Anuszkiewicz (dekanat Łeba), Julian Wójtowicz (dekanat Łupawa), Ludwik Musiał (dekanat Miastko), Edward Modliński (dekanat Mirosławiec),

[1377] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 167; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 350-351. Ukonstytuował się także komitet obchodów srebrnego jubileuszu sakry biskupiej Ignacego Jeża, do którego weszli księża: Borzyszkowski, Berka, Grabowski i Jonasz.
[1378] Por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 4.

Stefan Leszczyński (dekanat Połczyn Zdrój) Marian Dziemianko (dekanat Sławno), Ryszard Król (dekanat Słupsk), Andrzej Targosz (dekanat Szczecinek), Franciszek Puchalski (dekanat Świdwin), Romuald Kunicki (dekanat Wałcz) i Edmund Radtke (dekanat Złotów)[1379].

Pierwsze spotkanie nowo mianowanych dziekanów i wicedziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej 27 lutego 1985 roku[1380]. W kwietniu 1985 roku, podobnie jak we wcześniejszych latach, dziekani zostali zobowiązani do koordynacji działań związanych z organizacją rekolekcji zamkniętych w domu rekolekcyjnym w Złocieńcu dla współpracowników parafialnych. Zadaniem dziekanów było zebranie zgłoszeń rekolektantów od proboszczów parafii swego dekanatu oraz odpowiednio wczesne, nawet wcześniej niż dwa tygodnie przed terminem rekolekcji, potwierdzenie zgłoszeń i wniesienie opłat za uczestników. Dziekan powinien także zadbać, by z dekanatu z uczestnikami przyjechał ksiądz rekolekcjonista lub zgłosić odpowiednio wcześniej dyrektorowi ośrodka, by zorganizował go we własnym zakresie[1381].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej tradycyjnie w Wielki Czwartek, 4 kwietnia 1985 roku. Poprzedziła je uroczysta Msza krzyżma, w czasie której zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie. W zebraniu wzięli udział trzej biskupi oraz wszyscy pracownicy kurii[1382]. Spotkanie rozpoczęło się

[1379] Por. *Okólnik* nr 7/84, 21.11.1984, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 171. Nominacje na wicedziekana otrzymali następujący księża: Henryk Jendryczka SDB (dekanat Barwice), Stanisław Chojnowski (dekanat Białogard), Marian Wichłacz COr (dekanat Bytów), Edmund Koza (dekanat Czarne), Zdzisław Lewicki (dekanat Człuchów), Jacek Mieczysław Kamzela OFMConv (dekanat Darłowo), Wiesław Koc (dekanat Drawsko Pomorskie), Jerzy Lier (dekanat Główczyce), Edward Kołodziejczyk (dekanat Kołobrzeg), Stefan Antoni Ołów (dekanat Koszalin Południe), Jan Szałach (dekanat Koszalin Północ), Józef Zwiefka (dekanat Lębork), Antoni Duszyk (dekanat Łeba), Zygfryd Strokosz (dekanat Łupawa), Jan Schmelter (dekanat Miastko), Franciszek Ferens (dekanat Mirosławiec), Antoni Zieliński (dekanat Połczyn Zdrój), Zygmunt Petrański (dekanat Sławno), Ryszard Teinert (dekanat Słupsk), Stanisław Mróz CSSR (dekanat Szczecinek), Tadeusz Piasecki (dekanat Świdwin), Władysław Deryng (dekanat Wałcz) i Jan Wicha (dekanat Złotów). Po raz pierwszy nominacje otrzymali dziekani i wicedziekani utworzonych 31 grudnia 1984 roku dekanatów Główczyce i Połczyn Zdrój, por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1. Szczegółowo kwestia podziału diecezji na dekanaty i zmiana ich struktury zostanie omówiona w kolejnym podrozdziale dysertacji.

[1380] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 27 lutego 1985 r.*, E6-2/85, 11.02.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej za okres od 1.I.1985-30.VI.1985…*, dz. cyt., s. 216; *Kalendarz zajęć Ks. Bpa Sufragana Piotra Krupy w roku 1985*…, dz. cyt., s. 50; *Wykaz czynności Ks. Bpa Tadeusza Werno za rok 1985*, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 84. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach i opracowaniach nie ma żadnych informacji o przebiegu i poruszanych tematach podczas spotkania dziekanów i wicedziekanów 27 lutego 1985 roku.

[1381] Por. T. WERNO, *List w sprawie rekolekcji dla pomocników parafialnych w Diecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w 1985 roku*, 4.04.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK. Do listu dołączony był terminarz rekolekcji zamkniętych w 1985 roku.

[1382] Por. L. WÓDZ, *Zaproszenie na Mszę świętą Krzyżma świętego i spotkanie dziekanów – 4 kwietnia 1985 r.*, E6-4/85, 29.03.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej za okres od 1.I.1985-30.VI.1985…*, dz. cyt., s. 218; *Kalendarz zajęć Ks. Bpa Sufragana Piotra Krupy w roku 1985*…, dz. cyt., s. 51; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 174; P. MIELCZAREK,

od życzeń świątecznych, które pasterzom diecezji złożył dziekan dekanatu Złotów ksiądz Edmund Radtke. Na życzenia odpowiedział biskup Jeż, wypowiadając je do zgromadzonych, a przez nich do wszystkich kapłanów diecezji. W części roboczej spotkania przekazał on dziekanom szereg komunikatów: zostały podjęte przygotowania do zwołania pierwszego synodu diecezjalnego, powołano już do życia sekretariat; wkrótce zostaną złożone wnioski o przekazanie diecezji kościołów i placów pokościelnych, których do tej pory władze nie przekazały Kościołowi; kontrole kościołów przez pracowników konserwacji zabytków mogą się odbywać jedynie po uzyskaniu pisemnej zgody kurii biskupiej; należy podjąć starania by pomóc rodzinom uwięzionych i internowanych w zdobyciu miejsc na urlopy wypoczynkowe; od 24 do 28 czerwca na Jasnej Górze odbędą się rekolekcje dla kapłanów zainteresowanych Ruchem Odnowy w Duchu Świętym; ukazał się drugi tom Liturgii Godzin w języku polskim, będą też dostępne filmy z drugiej pielgrzymki papieża do Polski[1383]. W swej wypowiedzi biskup Ignacy szczególne miejsce poświęcił zmianom, jakie mają być wprowadzone w *Zasadach współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja")*, których nowa wersja ma wkrótce wejść w życie. Jako obowiązkowe zostanie wprowadzone odbywanie w parafiach, w których pracuje więcej niż jeden kapłan, specjalnych narad duszpasterskich, z których należy sporządzać pisemne sprawozdania podpisane przez uczestników, a które będą przedmiotem kontroli podczas wizytacji biskupich. Zostanie też przypomniane, że każdy kapłan ma prawo do wypoczynku, jednak z zasady w parafiach proboszczowie nie pełnią dyżurów duszpasterskich. W wolnych wnioskach poruszono konieczność nabycia pieczęci dla nowo utworzonych dekanatów[1384].

Msza św. Krzyżma św. i zebranie księży dziekanów w Wielki Czwartek, KKWD 13(1985) nr 3-4, s. 121-123; *Wykaz czynności Ks. Bpa Tadeusza Werno za rok 1985*…, dz. cyt., s. 84.

[1383] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 174; P. MIELCZAREK, *Msza św. Krzyżma św. i zebranie księży dziekanów w Wielki Czwartek*…, dz. cyt., s. 122-123.

[1384] Por. *tamże*, s. 122-123. Jak już wcześniej wskazano, zarządzenie dotyczące relacji proboszcza i wikariusza weszło w życie 31 lipca 1978 roku i miało obowiązywać eksperymentalnie przez 3 lata, zob. I. JEŻ, *Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja")*, B1-11/78, 31.07.1978…, dz. cyt. W grudniu 1981 roku biskup Jeż podjął decyzję o przedłużeniu jego obowiązywania na kolejne trzy lata, zmieniony został jedynie punkt 18 zarządzenia, który odtąd stanowił, że koszty przeprowadzki wikariusza pokrywa kasa parafii, do której został on mianowany, por. *Okólnik* nr 5/81, 11.12.1981, pkt 2. W związku ze zmieniającymi się warunkami działania Kościoła, szczególnie w dużych parafiach, pojawiła się konieczność ich nowelizacji. Biskup Ignacy podjął działania i konsultacje zmierzające do wspomnianych zmian. W Prywatnym Archiwum Biskupa Jeża znajduje się niepodpisany dokument z przełomu grudnia 1984 i stycznia 1985 roku, w którym zostały zawarte propozycje zmian w *Ordynacji*, zob. *Propozycje zmian w Zasadach współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (grudzień 1984 r. – styczeń 1985 r.)*, PABJ, Teczka *Ordynacja, Rada Młodych*, ADKK. Ponadto odbyły się spotkania konsultacyjne zarówno z grupą wikariuszy – 26 lutego i 14 maja 1985 roku, jak i z proboszczami, którzy mieli dwóch lub więcej wikariuszy lub neoprezbitera – 14 marca 1985 roku, zob. *Czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej za okres od 1.I.1985-30.VI.1985…*, dz. cyt., s. 216-217, 221;

W kwietniu 1984 roku dziekani zostali zobowiązani do dostarczenia do każdej parafii egzemplarza Kodeksu prawa kanonicznego (tekst łacińsko-polski), który miał być wpisany do inwentarza parafialnego i znajdować się w kancelarii parafialnej do dyspozycji urzędującego duszpasterza[1385]. Natomiast 12 czerwca 1985 roku odbyło się spotkanie biskupa Jeża z dziekanami z rejonu koszalińskiego[1386]. Podobne spotkanie biskupa Krupy z dziekanami z rejonu szczecineckiego odbyło się w Wałczu 18 czerwca 1985 roku[1387]. Biskup Werno spotkał się z dziekanami z rejonu słupskiego 12 czerwca 1985 roku[1388].

Ze względu na zmiany personalne na stanowiskach proboszczowskich w miesiącach letnich 1985 roku, biskup Ignacy dokonał konsekwentnie zmian na urzędach dziekanów i wicedziekanów. Z urzędu dziekana zostali zwolnieni następujący księża: Zbigniew Regliński (dekanat Barwice) i Stanisław Goryński (dekanat Czarne). Nominację na dziekana otrzymali następujący księża: Kazimierz Karpiński (dekanat Barwice) i Edmund Koza (dekanat Czarne)[1389].

W październiku 1985 roku dziekani zostali zobowiązani do kontroli i koordynacji w swoich dekanatach akcji liczenia wiernych w parafiach biorących udział w praktykach religijnych 24 listopada 1985 roku. Ich zadaniem było dostarczenie do poszczególnych parafii formularza ankiety wraz z listem przewodnim do proboszczów, najlepiej w czasie konferencji dekanalnej. Po przeprowadzeniu liczenia proboszczowie w ciągu tygodnia mieli oddać wypełnione formularze do dziekanów, a ci najpóźniej do 14 grudnia 1985 roku zwrócić wypełnione ankiety ze swego dekanatu do kurii biskupiej. Ze względu na dotychczasowe doświadczenie

Kronika diecezji…, dz. cyt., s. 173; T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie proboszczów odnośnie zmian w Ordynacji – 14 marca 1985 r.*, D6-2/85, 4.03.1985, PABJ, Teczka *Ordynacja, Rada Młodych*, ADKK; L. WÓDZ, *Zaproszenie na spotkanie proboszczów odnośnie zmian w Ordynacji – 14 marca 1985 r.*, D6-4/85, 7.03.1985, PABJ, Teczka *Ordynacja, Rada Młodych*, ADKK. Ostatecznie nowe zasady dotyczące relacji proboszcza i wikariusza weszły w życie 31 maja 1985 roku, zob. I. JEŻ, *Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja”)*, B1-1/85, 31.05.1985, PABJ, Teczka *Aktualia*, ADKK; drukiem: KKWD 13(1985) nr 7-8, s. 226-230; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 177.

[1385] Por. *Okólnik* nr 2/85, 2.04.1985, pkt 2.

[1386] Por. *Czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej za okres od 1.I.1985-30.VI.1985…*, dz. cyt., s. 224.

[1387] Por. *Kalendarz zajęć Ks. Bpa Sufragana Piotra Krupy w roku 1985*…, dz. cyt., s. 53.

[1388] Por. *Wykaz czynności Ks. Bpa Tadeusza Werno za rok 1985*…, dz. cyt., s. 85.

[1389] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 13(1985) nr 7-8, s. 207-213. Z urzędu wicedziekana zostali zwolnieni następujący księża: Henryk Jendryczka SDB (dekanat Barwice), Edmund Koza (dekanat Czarne) i Zdzisław Lewicki (dekanat Człuchów). Wicedziekanami zostali następujący księża: Władysław Nowicki (dekanat Barwice), Marian Kopeć (dekanat Czarne) i Szczepan Kopacz (dekanat Człuchów).

słabego zaangażowania proboszczów w akcję liczenia wiernych, dziekani zostali zobowiązani do uczulania i zachęcania ich, by rzetelnie się w nią włączyli[1390].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się w kurii biskupiej 3 grudnia 1985 roku. Wzięli w nim udział wszyscy biskupi oraz pracownicy kurii[1391]. Po modlitwie opartej o liturgię słowa Bożego z dnia bieżącego, biskup Jeż powitał zebranych i zaprezentował program spotkania. Następnie omówił spawy administracyjne diecezji: zwołanie synodu diecezjalnego; zarządzenie dotyczące osób zamieszkujących na plebanii; sprawę przenoszenia proboszczów i obsadzania wolnych parafii, ustanowienie kolegium konsultorów i rady kapłańskiej; nowe pomieszczenia dla kurii biskupiej. Podał również do wiadomości wykaz duszpasterskich materiałów pomocniczych, które dziekani otrzymają w czasie przerwy. W dyskusji nad tematem przenoszenia proboszczów podano postulat, by z księży, którzy pragną zmienić parafię sporządzono listę, która byłaby pomocą dla biskupa w składaniu propozycji przenosin na inną placówkę duszpasterską[1392]. Potem, wykład na temat wiejskiego budownictwa sakralnego, wygłosił przewodniczący diecezjalnej Komisji Sztuki Sakralnej ksiądz Lech Bończa-Bystrzycki[1393]. Następnie głos zabrał biskup Werno, który omówił program duszpasterski na rok 1985/1986 pod hasłem *Pojednanie i pokuta* oraz plan na kolejny rok 1986/1987. W szczególności prelegent zwrócił uwagę na zagadnienie pokuty i pojednania w przygotowaniach: do kongresu eucharystycznego planowanego na 1987 rok z udziałem Jana Pawła II oraz do koronacji figury Matki Bożej Skrzatuskiej jesienią 1988 roku[1394]. Ojciec Mielczarek przedstawił z kolei szkolenia prowadzone

[1390] Por. T. WERNO , *List odnośnie przeprowadzenia ankiety dotyczące udziału w praktykach religijnych w dniu 24 listopada 1985 roku*, E6-5/85, 7.10.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1391] Por. *Okólnik* nr 5/85, 12.11.1985, pkt 3; *Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r.*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Kalendarz zajęć Ks. Bpa Sufragana Piotra Krupy w roku 1985*…, dz. cyt., s. 55; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 187-188; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 377-380; *Wykaz czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej – lipiec - grudzień 1985 r.*, KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 48; *Wykaz czynności Ks. Bpa Tadeusza Werno za rok 1985*…, dz. cyt., s. 87.

[1392] Por. *Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r.*…, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 378. Zarządzenie dotyczące zamieszkania osób świeckich w domach parafialnych (plebaniach) zostało opublikowane w *Okólniku*. W myśl przepisów na plebanii nie mogły mieszkać: osoby, nawet z rodziny kapłana, które nie miały uregulowanego stosunku do wiary i obyczajów, w tym osoby niepraktykujące i rozwiedzione niemające przynajmniej kościelnego dekretu separacji; kobiety, których wiek oraz styl życia mogą budzić wśród parafian uzasadnione podejrzenie; dzieci, nawet z bliskiej rodziny, zob. *Okólnik* nr 5/85, 12.11.1985, pkt 1. Biskup Jeż ustanowił wówczas dekretami z 30 listopada 1985 roku kolegium konsultorów i radę kapłańską na pięcioletnią kadencję, zob. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający kolegium konsultorów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*…, dz. cyt.; TENŻE, *Dekret ustanawiający radę kapłańską diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*…, dz. cyt.; *Okólnik nr* 1/86, 2.01.1986, pkt. 2-3; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 187.

[1393] Por. *Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r.*…, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 378.

[1394] Por. *Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r.*…, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 378.

przez wydział duszpasterski – doradców parafialnych (w klasztorze sióstr niepokalanek w Szczecinku w drugą niedzielę miesiąca) oraz prelegentów trzeźwości (w kościele franciszkanów w Koszalinie w trzecią niedzielę miesiąca). Prelegent apelował o wysyłanie osób na wspomniane kursy oraz o angażowanie absolwentów w pracę parafialną. Następnie biskup Krupa omówił sprawy seminarium duchownego, w szczególności przedstawił liczbę kleryków na poszczególnych rocznikach z zaznaczeniem ich społecznego pochodzenia. Prelegent zwrócił się także z apelem o dostarczanie do seminarium żywca, by zapewnić utrzymanie klerykom. Prosił również o dobry kontakt księży z alumnami ze swoich parafii oraz o wysyłanie młodzieży na dni otwartej bramy, obłóczyny czy święcenia[1395]. Ksiądz Koźlik – opiekun WPK przypomniał, by księża zmieniający parafię zabierali ze sobą kartotekę WPK dla właściwego uporządkowania finansów oraz zwrócił się o podniesienie składek, a co za tym idzie wysokości zasiłków księży emerytów. Biskup Ignacy podjął również temat finansów diecezji, w szczególności trudności związane z dużymi kosztami budowy seminarium i nowych kościołów. Te wydatki pokrywane są z kolekt z piątych niedziel miesiąca, *dziesięciny*, czyli jednej trzeciej ofiar zbieranych przez kapłanów na kolędzie. Zasygnalizował również potrzebę stałego ekonoma diecezji, który koordynowałby jej sprawy finansowe. Kwestię kosztów budowy seminarium omówił biskup Tadeusz, który dziękował zebranym za wszelkie ofiary składane na ten cel. Podkreślił również, że w tym roku wybudowano wszystko, co było w planie – drugie skrzydło budynku, oczyszczalnię ścieków, której jeszcze nie udało się uruchomić, oraz fundamenty pod kaplicę. Na przyszły rok zaplanowana jest budowa kaplicy wraz z jej wyposażeniem, a także budynku dydaktycznego lub administracyjnego[1396]. Biskup Ignacy omówił także kwestię wizytacji biskupich i dziekańskich oraz związanych z tym wymagań – systematyczne prowadzenie kroniki parafialnej, uporządkowanie aktów własności mienia kościelnego, posiadanie aktualnych spisów inwentarza oraz rzetelne

Zarządzenie dotyczące programu duszpasterskiego na rok 1985/1986 ze wskazaniem, że nie będzie oddzielnego programu diecezjalnego, gdyż ogólnopolski jest bardzo szczegółowy i konkretny, zostało umieszczone w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 1/86, 2.01.1986, pkt 8.

[1395] Por. *Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r.…*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 379. Gdy chodzi o pochodzenie kleryków najwięcej wywodziło się ze środowiska robotniczego, następnie z inteligencji, a najmniej było pochodzenia chłopskiego.

[1396] Por. *Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r.…*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 188; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 379. Zarządzenie odnośnie obowiązku przekazania *dziesięciny* z ofiar kolędowych w wysokości jednej trzeciej zebranej kwoty z przeznaczeniem na budowę seminarium i nowych kościołów w diecezji zostało umieszczone w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 1/86, 2.01.1986, pkt 6.

wypełnianie protokołów zdawczo-odbiorczych przy zmianach proboszcza. Zalecił również, by każda parafia posiadała prenumeratę *Osservatore Romano* oraz *Pisma Okólnego* wydawanego przez sekretariat episkopatu Polski. Następnie ksiądz Panecki dokonał przedstawienia obrazu diecezji w oparciu o sprawozdania z dekanalnych konferencji. Prelegent zauważył, że protokoły nie oddają właściwie przebiegu spotkań oraz pozostawiają wiele do życzenia, zarówno odnośnie treści jak i formy. Zebrani zgłosili postulat zorganizowania spotkania w kurii dla dekanalnych notariuszy tak, by mogli poznać kierowane wobec nich oczekiwania ze strony kurii odnośnie sporządzania sprawozdań ze spotkań dekanalnych[1397]. Potem biskup Jeż podał zebranym szereg spraw aktualnych z życia diecezji: omówił nowe stawki podatkowe, odnośne których dziekani otrzymali dwa teksty z wyjaśnieniami; zapowiedział terminy konferencji rejonowych w styczniu i kwietniu; polecił organizację uroczystości dożynkowych w dekanatach w ramach duszpasterstwa rolników; przypomniał o właściwym przygotowaniu dorosłych do przyjęcia sakramentu dojrzałości chrześcijańskiej w ramach tzw. bierzmowań kwartalnych w katedrze; przypomniał o obowiązku uczestnictwa księży w celebracjach Mszy świętych z udziałem biskupów, np. 22 grudnia w Słupsku z okazji ukończenia budowy kościoła pw. św. Maksymiliana; poinformował o zakończeniu wydawania pisma dla księży *Ancora*. W wolnych wnioskach zgłoszono postulat, by każdorazowo pierwszy numer KKWD w roku przedstawiał zmiany personalne i aktualny stan diecezji, co zostało zaakceptowane przez biskupa Ignacego. Pod koniec spotkania życzenia świąteczne i noworoczne biskupom złożył w imieniu zebranych i wszystkich księży ksiądz Franciszek Puchalski, dziekan świdwiński. Modlitwa i biskupie błogosławieństwo zakończyły zebranie dziekanów i wicedziekanów[1398].

W *Okólniku* nr 1/86 z 2 stycznia 1986 roku znalazło się przypomnienie zarządzenia dotyczącego wizytacji dziekańskich, z których dziekani mieli obowiązek złożyć osobiste sprawozdania biskupom według rejonów do końca czerwca 1986 roku. Przypomniano również, że od 1 stycznia 1986 roku obowiązują wskazania znajdujące się w księdze liturgicznej *Komunia święta i Kult Tajemnicy Eucharystycznej*

[1397] Por. *Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r.*…, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 379-380. Zarządzenie odnośnie obowiązkowej prenumeraty *Pisma Okólnego* sekretariatu episkopatu Polski zostało umieszczone w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 1/86, 2.01.1986, pkt 7.

[1398] Por. P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 380.

poza Mszą świętą dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, która za pośrednictwem dziekanów miała trafić do każdej parafii w diecezji[1399].

Następne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się 24 lutego 1986 roku w pomieszczeniach kurii. Wzięli w nim udział wszyscy biskupi oraz pracownicy kurii[1400]. Po modlitwie biskup Jeż powitał zebranych i zaprezentował program spotkania. W części ascetycznej odczytano list Jana Pawła II na Wielki Post, który wprowadził zebranych w ducha pokuty i rozważanie tajemnicy odkupienia[1401]. Następnie po kolei trzej biskupi zreferowali temat praktycznej realizacji obowiązków dziekana wynikających z przepisów kan. 555 § 1-2 KPK. Biskup Krupa omówił obowiązki dziekana w zakresie prowadzenia życia duchowego w dekanacie. W szczególny sposób zaakcentował zagrożenia wobec życia duchowego kapłana oraz zadania dziekana, by im przeciwdziałać – budowanie własnego autorytetu wśród księży, wzbudzanie zaufania wobec siebie jako powiernika, ukierunkowanie życia na dobro, postawa pokory, miłości oraz odpowiedzialności wobec kapłanów. Szczególnym zadaniem dziekana w sferze życia duchowego jest organizowanie dni skupienia. Biskup Werno omówił obowiązki dziekana związane z koordynacją pracy duszpasterskiej w dekanacie, szczególnie uzgadnianie pracy parafialnej i ponadparafialnej, organizację pielgrzymek i rekolekcji zamkniętych, troskę o budowę seminarium diecezjalnego. Biskup Jeż jako najważniejsze zadania dziekana ukazał czuwanie. W szczególności miało ono dotyczyć: potrzeby i planów budowania nowych świątyń w dekanacie, podtrzymywania powołań, czystości wiary, ochrony przed zagrożeniami ze strony głoszących inną wiarę jak świadkowie Jehowy, prowadzenia kursów przedmałżeńskich i poradnictwa rodzinnego, prowadzenia spraw WPK oraz kwestii zmian personalnych[1402]. Następnie zadania dziekana wobec przygotowań do rozpoczęcia synodu diecezjalnego omówił ksiądz Stanisław Wojnar. Tradycyjnie głos odnośnie spraw WPK zabrał ksiądz Lucjan Koźlik. Zapowiedział podniesienie emerytur, a jednocześnie składek parafialnych oraz osobistych proboszczów i wikariuszy według

[1399] Por. *Okólnik* nr 1/86, 2.01.1986, pkt. 4-5; zob. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 4.

[1400] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r.*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w roku 1986 od stycznia do sierpnia…*, dz. cyt., s. 280; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 194-195; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 92-95; *Wykaz czynności Bpa Sufragana Tadeusza Werno za czas od 1 I do 30 VI 1986 r….*, dz. cyt., s. 296.

[1401] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r….*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 92.

[1402] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r….*, dz. cyt.; ; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 194; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 92-93.

liczby parafian. Po raz kolejny zobowiązał dziekanów, a także przenoszonych kapłanów o staranność w przekazywaniu osobistych kartotek WPK do nowego dekanatu przy zmianie placówki duszpasterskiej[1403]. W dalszej części spotkania zebranym zostało przekazanych szereg komunikatów dotyczących spraw bieżących w diecezji. Biskup Werno zaprezentował nowy roczny program rekolekcji zamkniętych i dni skupienia w domu rekolekcyjnym w Złocieńcu ustalony przez księdza dyrektora Żabówkę z biskupem Jeżem[1404]. Biskup Ignacy przekazał zebranym informacje odnośnie zapotrzebowania na nowe kościoły w związku z nowymi dzielnicami w miastach – po dwa kościoły w Koszalinie i Słupsku oraz po jednym w Lęborku, Łebie, Człuchowie, Bytowie, Miastku i Białogardzie. Zapowiedział również, że w nawiązaniu do spotkań młodzieży z Ojcem Świętym w Niedzielę Palmową będą odtąd organizowane corocznie w tym dniu spotkania młodzieży z biskupami w głównych kościołach diecezji: w katedrze w Koszalinie, w kościele pw. NSPJ w Słupsku oraz w kościele pw. Narodzenia NMP w Szczecinku[1405]. Biskup Ignacy powiadomił również zebranych, że z niewiadomych przyczyn zaginął wydrukowany i opłacony cały nakład KKWD numer 9-10/1985, w druku zaś jest numer 1-2/1986, który będzie zawierał aktualne dane dotyczące parafii i ich obsady personalnej (tzw. mały schematyzm). Zaprosił również zebranych dziekanów do koncelebry Mszy krzyżma i spotkania w rezydencji z biskupami diecezji. Następnie biskup Jeż omówił kwestię ubezpieczeń społecznych duchownych, którzy jako jedyna grupa społeczna są ich pozbawieni. Sprawa ta jest wciąż omawiana przez komisję episkopatu, ponadto jeśli księża posiadają jakąś ziemię i uprawiają ją, mogą być ubezpieczeni jako rolnicy. Podwyższone zostały znacznie opłaty za pobyt i leczenie szpitalne. Ponadto zebrani zostali poinformowani, że Towarzystwo Przyjaciół KUL uzyskało jako wojewódzki oddział zatwierdzenie władz państwowych, a prezesem została pani Gabriela Cwojdzińska. W każdej parafii

[1403] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r.…*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 93. Zarządzenie odnośnie podwyżki zasiłku emerytalnego oraz składek na WPK od 1 kwietnia 1986 roku zostało opublikowane w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 3/86, 24.03.1986, pkt 2; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 197-198.

[1404] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r.…*, dz. cyt.; ; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 194; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 93. Roczny program rekolekcji został opublikowany w KKWD, zob. *Terminarz Rekolekcyjny w Diecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w Złocieńcu*, KKWD (1986) nr 3-4, s. 89-90.

[1405] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r.…*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 93. Informacje dotyczące spotkania młodzieży z biskupami w Niedzielę Palmową zostały umieszczone w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 2/86, 1.03.1986, pkt 2. Odnośnie przebiegu uroczystości informację podaje: *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 196-197; P. MIELCZAREK, *Rejonowe zjazdy młodzieży w Niedzielą Palmową w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku*, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 187-188.

należy werbować członków do tej organizacji, a także uwrażliwiać parafian na konieczność pomocy uwięzionym i ich rodzinom za pomocą biskupiego komitetu pomocy. Biskup Ignacy przekazał również zapytanie z Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Słupsku o posiadanie przez księży na plebaniach portretów wybitnych Kaszubów, w związku z planami przygotowania wystawy na ten temat[1406]. Zebrani wysłuchali też kilku szczegółowych komunikatów: *Pismo Okólne*, które podaje istotne wiadomości z Kościoła powszechnego i polskiego powinno być obowiązkowo prenumerowane przez każdą parafię, należy opłacić prenumeratę za rok miniony i bieżący, a także roczniki czasopisma oprawiać i gromadzić w archiwum parafialnym; na Wielki Post 1986 roku będzie wydany list pasterski biskupa diecezjalnego, który w zależności od organizowanych rekolekcji należy odczytać w trzecią lub czwartą niedzielę tego okresu liturgicznego; w parafiach należy organizować duszpasterstwa grup zawodowych jak nauczyciele, ludzie pracy, kolejarze czy rolnicy, odnośnie tych ostatnich podkreślono konieczność organizowana dożynek w każdym dekanacie oraz udziału w diecezjalnej pielgrzymce rolników na Jasną Górę; od przyszłego roku akademickiego jest planowane uruchomienie diecezjalnego studium dla ludzi świeckich; dla każdego księdza diecezjalnego jest rozprowadzany drugi tom Liturgii Godzin oraz książka księdza Franciszka Grudnioka *Kochać Kapłaństwo*, wyczerpał się natomiast nakład książeczki do nabożeństwa dla dzieci komunijnych i są czynione starania o wznowienie nakładu[1407]. Biskup Jeż przedstawił również wykazy finansowe, uwzględniając te parafie, które nie wywiązują się z minimum obowiązkowych wpłat na cele diecezjalne, jednocześnie apelując do szczególnego poczucia obowiązkowości w tym względzie. Ksiądz Zieliński omówił także temat pracy rekolekcyjnej w Lipiu, zakup dwóch kolejnych domów przeznaczonych na ten cel oraz rosnącej w liczbę wspólnoty pomocników do prowadzenia rekolekcji oazowych. Zachęcał do skorzystania z oferty rekolekcyjnej dla dzieci, młodzieży i rodziców w okresie wakacyjnym. Modlitwa i biskupie błogosławieństwo zakończyły zebranie dziekanów i wicedziekanów[1408].

[1406] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r….*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 194-195; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 93-94.

[1407] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r….*, dz. cyt.; ; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 195; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 94-95. Informacje o kolportażu książki księdza Franciszka Grudnioka umieszczono później w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 2/86, 1.03.1986, pkt 6.

[1408] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r….*, dz. cyt.; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 94-95.

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej tradycyjnie w Wielki Czwartek, 27 marca 1986 roku. Poprzedziła je uroczysta Msza krzyżma, w czasie której zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie. W zebraniu w rezydencji biskupiej wzięli udział trzej biskupi oraz wszyscy pracownicy kurii[1409]. Spotkanie rozpoczęło się od złożenia życzeń świątecznych, które pasterzom diecezji złożyli: w imieniu dziekanów i całego duchowieństwa ksiądz Edward Modliński – dziekan dekanatu Mirosławiec, w imieniu seminarium duchownego – klerycy. Na życzenia odpowiedział biskup Ignacy, który życzył zebranym rodzinnego klimatu w dekanatach, zarówno w relacjach między duchownymi jak i wiernymi[1410]. W części roboczej spotkania podano zebranym komunikaty: zapowiedziano pielgrzymkę księży emerytów do Rzymu i Lourdes oraz diecezjalną pielgrzymkę do Rzymu. Przekazano również do każdego dekanatu egzemplarz listu prymasa Polski o kongresie eucharystycznym. Biskup Krupa przekazał szereg informacji związanych z seminarium duchownym: wkrótce ukaże się komunikat dotyczący warunków przyjęcia kandydatów na pierwszy rok formacji; w niedzielę powołań w wytypowanych parafiach klerycy wygłoszą kazania o tematyce powołaniowej i przeprowadzą katechezę z młodzieżą; zostanie zorganizowany dzień otwartej bramy, w czasie którego starsza młodzież męska będzie miała okazję spotkać się z klerykami i zwiedzić nowy gmach seminarium. Modlitwa i biskupie błogosławieństwo zakończyły wielkoczwartkowe spotkanie dziekanów[1411].

W kwietniu 1986 roku dziekani zostali zobowiązani do powiadomienia duszpasterzy swego dekanatu, a za ich pośrednictwem wiernych, o uroczystościach ku czci świętego Wojciecha 23 kwietnia w koszalińskiej katedrze, z udziałem kapituły katedralnej, oraz o pielgrzymce wiernych w tym dniu, które miały szczególny charakter w związku ze świętokradzkim zniszczeniem i kradzieżą relikwiarza świętego Wojciecha w Gnieźnie[1412]. Dziekani zostali również zobowiązani do udziału w uroczystej Mszy

[1409] Por. *Okólnik* nr 2/86, 1.03.1986, pkt 3; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w roku 1986 od stycznia do sierpnia…*, dz. cyt., s. 282; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 197; P. MIELCZAREK, *Msza św. Krzyżma św. w katedrze*, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 188-190; *Zajęcia Ks. Bpa Piotra Krupy w pierwszym półroczu 1986 r.…*, dz. cyt., s. 299.

[1410] Por. P. MIELCZAREK, *Msza św. Krzyżma św. w katedrze*…, dz. cyt., s. 190.

[1411] Por. *tamże*. Komunikat dotyczący warunków przyjęcia do seminarium duchownego oraz informacje o dniu otwartej bramy, który miał odbyć się w seminarium 27 kwietnia 1986 roku, zostały opublikowane w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 3(a)/86, 9.04.1986, pkt. 6-7.

[1412] Por. T. WERNO, *Komunikat dotyczący Mszy świętej z udziałem kapituły katedralnej w uroczystość świętego Wojciecha głównego patrona Polski i diecezji w dniu 23 kwietnia 1986 roku*…, dz. cyt.

świętej na otwarcie synodu diecezjalnego, 10 maja 1986 roku w katedrze koszalińskiej[1413]. W czerwcu 1986 roku po raz kolejny przypomniano dziekanom ich zadania dotyczące koordynacji spraw urlopowych w dekanacie, poprzez dostarczanie poszczególnym księżom odpowiednich formularzy[1414]. Wskazano również, by dziekani zatroszczyli się o przygotowanie dożynek dekanalnych oraz włączyli się w zebranie ofiary diecezjalnej, która miała być złożona w darze ołtarza w ramach ogólnopolskich dożynek, na budowę pomnika prymasa Wyszyńskiego w jego rodzinnej parafii Zuzela[1415]. Podobnie w lipcu 1987 roku dziekani zostali zachęceni, by zapraszali kapłanów i wiernych swego dekanatu do udziału w uroczystej Mszy świętej 31 lipca w koszalińskiej katedrze z okazji dnia świętego patrona biskupa Ignacego Jeża[1416].

Ze względu na zmiany personalne na stanowiskach proboszczowskich biskup Jeż dokonał zmian na urzędach dziekanów i wicedziekanów. Z funkcji dziekana dekanatu Lębork został zwolniony ojciec Bogusław Niewczas OFMConv (21 października 1986 roku)[1417], a z funkcji wicedziekana dekanatu Szczecinek ojciec Stanisław Mróz CSSR (4 września 1986 roku)[1418]. Nominację na dziekana dekanatu Lębork otrzymał ksiądz Ryszard Kierzkowski[1419], a na wicedziekana dekanatu Szczecinek ksiądz Zbigniew Regliński[1420].

16 grudnia 1986 roku odbyło się w kurii biskupiej kolejne spotkania dziekanów i wicedziekanów. Wzięli w nim udział wszyscy biskupi oraz pracownicy kurii[1421]. Po modlitwie biskup Jeż powitał zebranych i zaprezentował program spotkania. Następnie przedstawił sprawozdanie z działalności biskupów i inne wydarzenia z diecezji, które miały miejsce od czasu jesiennych konferencji rejonowych we wrześniu

[1413] Por. *Okólnik* nr 3(a)/86, 9.04.1986, pkt 1.
[1414] Por. *Okólnik* nr 5/86, 12.06.1986, pkt 2.
[1415] Por. *Okólnik* nr 5/86, 12.06.1986, pkt 6.
[1416] Por. T. WERNO, *Pismo dotyczące uroczystej Mszy świętej w dniu liturgicznego wspomnienia patrona biskupa Ignacego Jeża, 31 lipca 1986 roku*, E6-5/86, 15.07.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK. Informację o obchodach podano w KKWD, zob. *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego za czas od 1.VIII do 31.XII 1986 r.*, KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 27; P. MIELCZAREK, *Dzień Patrona Biskupa Ordynariusza*, KKWD 14(1986) nr 7-8, s. 246-248.
[1417] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 351. Brak w dostępnych autorowi rozprawy źródłach informacji o dacie nominacji ojca Niewczasa na urząd dziekana dekanatu Lębork. Od 1 grudnia 1985 pełnił tę funkcję ksiądz Jerzy Dąbrowa. Wydaje się, że ojciec Niewczas pełnił tę funkcję od 1 stycznia 1986, por. *Wykaz dekanatów, parafii i samodzielnych wikariatów oraz obsady personalnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (Skrócony Schematyzm)*, KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 1-32.
[1418] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 290.
[1419] Por. Schematyzm 1987, s. 323.
[1420] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 351.
[1421] Por. P. KRUPA, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 16 grudnia 1986 r.*, E6-7/86, 26.11.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Program Konferencji Księży Dziekanów – wtorek, dnia 16 grudnia 1986 r.*, PABJ, Teczka *Rejonowe-Kuria-XX Bp*, ADKK; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego za czas od 1.VIII do 31.XII 1986 r.…*, dz. cyt., s. 34; *Zajęcia Bpa Piotra Krupy – w II półroczu 1986 r.*, KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 38.

1986 roku. Kolejno program duszpasterski i kaznodziejski na rok 1986/1987 omówił biskup Werno, a sprawy wydziału katechetycznego i nauczania religii biskup Krupa. Biskup Ignacy zaprezentował zebranym duszpasterskie plany na najbliższy i dalszy czas oraz zestawienie i plany na przyszłość odnośnie spraw budowlanych w diecezji[1422]. Na zakończenie spotkania podano szereg szczegółowych komunikatów: sprawozdanie z rozmowy z wojewodą koszalińskim; sprawę budowy szpitala w Koszalinie; powołanie do istnienia stowarzyszenia diecezjalnego Wspólnota Dzieci Łaski Bożej; pracę domu rekolekcyjnego w Złocieńcu oraz domu w Pieszczu; kwestię funduszu gminnego, wieczystej dzierżawy i ubezpieczenia duchownych; wydanie nowego mszału; organizacja kursu organistowskiego w diecezji; korzystanie ze środków audiowizualnych w katechezie. Biskup Ignacy przedstawił również zebranym trudniejsze sprawy personalne a ksiądz Pacholski instrukcję o pracy charytatywnej w parafii. Modlitwa i biskupie błogosławieństwo zakończyły zebranie dziekanów i wicedziekanów[1423].

W *Okólniku* nr 1/87 z 7 stycznia 1987 roku ukazało się zarządzenie biskupa Jeża dotyczące wizytacji biskupich i dziekańskich, które powinny odbyć się w 1987 roku. W myśl wydanych norm dziekani mieli przeprowadzić wizytacje sprawdzające wykonanie wskazań ostatnio przeprowadzonych wizytacji biskupich w dekanatach: Barwice, Darłowo, Drawsko Pomorskie, Połczyn Zdrój, Sławno i Świdwin. Ponadto mieli przeprowadzić zwyczajne wizytacje dziekańskie, z których wraz z wicedziekanami mieli złożyć osobiście sprawozdania do czerwca 1988 roku poszczególnym biskupom według przyjętych rejonów – biskupowi Jeżowi z dekanatów: Koszalin Północ, Koszalin Południe, Białogard; biskupowi Werno z dekanatów: Bytów, Lębork, Łeba, Miastko; biskupowi Krupie z dekanatów: Czarne, Człuchów, Wałcz, Złotów, Szczecinek[1424].

W marcu 1987 roku dziekani zostali zobowiązani do zorganizowania, we współpracy z proboszczami poszczególnych parafii, delegacji młodzieży swego dekanatu do udziału w spotkaniu z biskupem Ignacym w Niedzielę Palmową, 12 kwietnia w kościele pw. świętego Wojciecha w Koszalinie. Spotkanie miało odbywać się w łączności z Ojcem świętym, który ten dzień ustanowił szczególnym

[1422] Por. *Program Konferencji Księży Dziekanów – wtorek, dnia 16 grudnia 1986 r*…., dz. cyt.
[1423] Por. *tamże*. Zarządzenie dotyczące erygowania stowarzyszenia Wspólnoty Dzieci Łaski Bożej zostało opublikowane w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 1/87, 7.01.1987, pkt 8; *Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego za czas od 1.VIII do 31.XII 1986 r*…., dz. cyt., s. 33.
[1424] Por. *Okólnik* nr 1/87, 7.01.1987, pkt. 2-3.

świętem młodzieży. Z dekanatu miała brać udział grupa licząca przynajmniej dwieście osób[1425].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej tradycyjnie w Wielki Czwartek, 16 kwietnia 1987 roku. Poprzedziła je uroczysta Msza krzyżma, w czasie której zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie. W zebraniu w rezydencji biskupiej wzięli udział trzej biskupi oraz wszyscy pracownicy kurii[1426].

W związku z pielgrzymką papieża Jana Pawła II do Polski dziekani zostali zobowiązani do koordynacji udziału pielgrzymów w spotkaniu w Szczecinie, 11 czerwca 1987 roku. Dziekani mieli zebrać zgłoszenia od proboszczów ze swego dekanatu odnośnie liczby wiernych, którzy udadzą się na to spotkanie autokarami, pociągiem lub własnym transportem. Zebrane informacje mieli przekazać do kurii biskupiej[1427]. W maju 1987 roku dziekani zostali natomiast zobligowani do przekazania proboszczom parafii ze swego dekanatu komunikatu zapowiadającego kolektę przeznaczoną na budowę seminarium duchownego oraz nowych kościołów w diecezji. Komunikat miał być odczytany w niedzielę, 17 maja, a ofiary zbierane tydzień później, 24 maja. Kolekta miała być jednocześnie darem diecezjan złożonym biskupowi Ignacemu Jeżowi, w związku z jubileuszem 50-lecia przyjęcia przez niego święceń kapłańskich[1428].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się w kurii biskupiej 27 października 1987 roku. Wzięli w nim udział wszyscy biskupi oraz pracownicy kurii[1429]. Po modlitwie biskup Jeż powitał zebranych i zaprezentował program

---

[1425] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie młodzieży żeńskiej i męskiej do udziału w pielgrzymce diecezjalnej do kościoła św. Wojciecha w Koszalinie w Niedziele Palmową R. P. 1987*, 25.03.1987, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 89-90; *Okólnik* nr 2/87, 24.03.1987, pkt 2. Informację o przebiegu uroczystości podaje: *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 218; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Ignacego Jeża za I półrocze 1987 r…*, dz. cyt., s. 210.

[1426] Por. *Okólnik* nr 2/87, 24.03.1987, pkt 3; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 219; *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Ignacego Jeża za I półrocze 1987 r…*, dz. cyt., s. 210. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach i opracowaniach nie ma żadnych informacji o przebiegu i poruszanych tematach podczas spotkania dziekanów 16 kwietnia 1987 roku.

[1427] Por. *Okólnik* nr 3/87, 13.04.1987, pkt 4; zob. *Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Ignacego Jeża za I półrocze 1987 r…*, dz. cyt., s. 214.

[1428] Por. T. WERNO, *Komunikat odnośnie kolekty na potrzeby budowy seminarium duchownego i nowych kościołów w diecezji – 24 maja 1987 r.*, B2-7/87, 9.05.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; L. WÓDZ, *Pismo do dziekanów dotyczące przekazania proboszczom komunikatu odnośnie kolekty na potrzeby budowy seminarium duchownego i nowych kościołów w diecezji – 24 maja 1987 r.*, E6-3/87, 11.05.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; zob. *Okólnik* nr 3/87, 13.04.1987, pkt 5.

[1429] Por. P. KRUPA, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 27 października 1987 r.*, E6-4/87, 5.10.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; T. WERNO, *Zaproszenie wicedziekanów do udziału w spotkaniu dziekanów – 27 października 1987 r.*, E6-5/87, 12.10.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Program – Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów – wtorek, 27 października 1987 r.*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 226-227; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów*

spotkania. Następnie omówił zadania związane z urzędem dziekana, wskazując na ich pozytywne i negatywne strony. Kolejno przedstawił również zebranym: sprawy omawiane na 223 zebraniu plenarnym Konferencji Episkopatu Polski; program wieczystej adoracji w diecezji, która będzie trwałym śladem II Krajowego Kongresu Eucharystycznego oraz trzeciej pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski; przebieg i aktualny stan prac synodu diecezjalnego, w szczególności sprawę najbliższej sesji zaplanowanej na 17 listopada; sprawy liturgiczne związane z nowym mszałem, kwestie śpiewu i ilości sprawowanych Mszy świętych; problemy związane z budową nowych świątyń w diecezji oraz terminarz wydarzeń na rok 1988[1430]. Jako drugi głos zabrał biskup Werno, który przede wszystkim przedstawił ogólnopolski program duszpasterski na rok 1987/1988. Ponadto omówił: pielgrzymkę kapłanów i wiernych na Jasną Górę, planowaną na 9 listopada 1987 roku, podczas której przedstawicielom parafii zostaną wręczone kopie obrazu Matki Bożej Częstochowskiej oraz różańce; przygotowania do koronacji figury Matki Bożej Skrzatuskiej, która miała się odbyć 18 września 1988 roku; potrzebę uzupełnienia liczby uczestników kursu prelegentów trzeźwości[1431]. Następnie biskup Krupa omówił sprawy wydziału katechetycznego i nauczania religii. W szczególności przedstawił sprawozdanie ze spotkania z dekanalnymi wizytatorami nauki religii, które odbyło się 13 października. Ponadto zwrócił uwagę na następujące sprawy: rola katechezy w kształtowaniu życia religijnego; konieczność troski o pełen wymiar godzinowy lekcji religii oraz o właściwy strój na lekcjach, w szczególności noszenie sutanny przez księży; potrzeba przygotowania spotkań z rodzicami dzieci uczęszczających na katechezę, konieczność zawierania umów z katechetami i katechetkami oraz dostarczania planów katechizacji do wydziału z poszczególnych parafii[1432]. Głos zabrał także ksiądz Pacholski, który przedstawił sprawy charytatywne w diecezji. Przede wszystkim wskazał konieczność utworzenia hospicjum, w którym ksiądz, lekarz i pielęgniarka podejmowaliby opiekę nad osobami chorymi

i Wicedziekanów, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 361-363; *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 31 VII…*, dz. cyt., s. 22; *Czynności Ks. Biskupa Piotra Krupy za czas od 1 VII…*, dz. cyt., s. 26.

[1430] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów – wtorek, 27 października 1987 r….*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 226; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 362. Informacje dotyczące sesji plenarnej synodu w dniu 17 listopada 1987 roku zostały podane w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 5/87, 10.11.1987, pkt 2. Informacje dotyczące wieczystej adoracji w diecezji zostały podane w *Okólniku*, do którego dołączona była propozycja jej terminów dla poszczególnych parafii, zob. *Okólnik* nr 5/87, 10.11.1987, pkt 9.

[1431] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów – wtorek, 27 października 1987 r….*, dz. cyt.; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 362, zob. *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 31 VII…*, dz. cyt., s. 23; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 227.

[1432] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów – wtorek, 27 października 1987 r….*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 226; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 362.

i umierającymi. Ponadto przedstawił informację dotyczącą organizacji pielgrzymki do Rzymu i Ziemi Świętej[1433]. Zebrani w spotkaniu księża podjęli następnie dyskusję nad podanymi przez prelegentów tematami, w szczególny sposób zauważyli konieczność dobrego przygotowania się do planowanych uroczystości w Skrzatuszu oraz zauważyli zagrożenie, jakie płynie z wprowadzonego do nauczania w szkole podręcznika dotyczącego przygotowania do życia w rodzinie[1434]. Na zakończenie biskup Jeż omówił szereg spraw administracyjnych i bieżących komunikatów: przedstawił zmieniony, w związku z peregrynacją obrazu Matki Bożej Częstochowskiej planowaną na październik 1989 roku, plan wizytacji biskupich; przypomniał ustalenia dotyczące wizytacji dziekańskich; omówił plan kolęd dekanalnych – spotkań biskupów z kapłanami: w rejonie koszalińskim przeprowadzi je biskup Tadeusz, w rejonie słupskim biskup Piotr a w rejonie szczecineckim biskup Ignacy; przypomniał o duszpasterskim wymiarze kolędy, która jest doskonałą okazją do spotkania duszpasterza z wiernymi parafii; omówił w oparciu o informację podane przez księdza Koźlika podwyżki emerytur księży i składek na WPK; przypomniał o obowiązku liczenia wiernych uczestniczących w niedzielnej Mszy świętej 22 listopada 1987 roku; podał informacje dotyczące dni i godzin urzędowania kurii biskupiej oraz sprawy zabezpieczenia przeciwpożarowego; poinformował o rozpoczęciu wydawania w Szczecinie nowego katolickiego czasopisma *Wczoraj i dziś*, przy którym współpracę podejmą diecezje gorzowska, szczecińska i koszalińska. Wolne wnioski, modlitwa i biskupie błogosławieństwo zakończyły spotkanie dziekanów i wicedziekanów[1435].

W marcu 1988 roku dziekani zostali zobowiązani do przeprowadzenia wśród proboszczów swego dekanatu ankiety dotyczącej stanu kultu Bożego Miłosierdzia, a w szczególności do zebrania odpowiedzi na pytania: w ilu kościołach i kaplicach znajdują się obrazy Jezusa Miłosiernego; w ilu kościołach odbywają się nabożeństwa

[1433] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów – wtorek, 27 października 1987 r*…., dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 226; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 362.

[1434] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 226-227; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 362.

[1435] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów – wtorek, 27 października 1987 r*…., dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 227; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 362-363. Informacje dotyczące wizytacji biskupich do 1990 roku zostały podane w *Okólniku,* zob. *Okólnik* nr 5/87, 10.11.1987, pkt 1. Plan wizytacji zmienił się w związku z peregrynacją obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, zob. *Okólnik* nr 2/88, 30.05.1988, pkt 3. Informacje dotyczące badania religijnych praktyk niedzielnych wiernych zostały podane w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 5/87, 10.11.1987, pkt 8. Zarządzenie dotyczące finansów diecezji odnośnie: podniesienia zasiłków emerytalnych, składek parafialnych i indywidualnych na WPK, podniesienia *minimum* wpłat do kasy kurialnej z I niedzieli miesiąca, utrzymania dodatkowych kolekt w miesiącach gdy przypada pięć niedziel w miesiącu oraz kwoty *dziesięciny* z ofiar zebranych w czasie wizyty duszpasterskiej zostało podane w *Okólniku,* zob. *Okólnik* nr 6/87, 4.12.1987, pkt 3.

ku czci Miłosierdzia Bożego, jaki jest ich program i jaka frekwencja wiernych; czy nie pojawiają się nadużycia lub niewłaściwe praktyki odnośnie kultu Bożego Miłosierdzia. Zebrane odpowiedzi z dekanatu dziekani mieli przekazać do kurii biskupiej do końca kwietnia 1988 roku[1436]. Wobec braku odpowiedzi na wspomnianą ankietę większości dziekanów, 2 lipca 1988 roku biskup Werno skierował do nich specjalne pismo, w którym nakazywał jak najszybsze spełnienie polecenia i odpowiedź na zadana pytania[1437].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej tradycyjnie w Wielki Czwartek, 31 marca 1988 roku. Poprzedziła je uroczysta Msza krzyżma, w czasie której zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie. W zebraniu w rezydencji biskupiej wzięli udział trzej biskupi oraz wszyscy pracownicy kurii[1438].

Następne zebranie dziekanów z udziałem trzech biskupów odbyło się 7 czerwca 1988 roku w kurii biskupiej w Koszalinie[1439]. Po modlitwie biskup Jeż powitał zebranych i zaprezentował program spotkania. Następnie biskup Werno przedstawił i poddał dyskusji zebranych kilka kwestii związanych z uroczystością koronacji figury Matki Bożej w Skrzatuszu zaplanowaną na 18 września 1988 roku. Uczestnicy spotkania ustalili szczegóły procesji z darami ołtarza, która miała odbyć się w czasie uroczystej Mszy koronacyjnej; omówili program pielgrzymowania figury Matki Bożej Skrzatuskiej w dwunastu dekanatach najbardziej oddalonych od sanktuarium oraz sprawę transportu pielgrzymów – możliwości wynajmu autokarów w terenie[1440].

[1436] Por. *Okólnik* nr 1/88, 16.03.1988, pkt 4.

[1437] Por. T. WERNO, *Pismo dotyczące odpowiedzi dziekanów na ankietę dotyczącą kultu Miłosierdzia Bożego*, E6-3/85, 2.07.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK. Pismo zostało skierowane do dziekanów następujących dekanatów: Białogard, Bytów, Darłowo, Drawsko Pomorskie, Główczyce, Kołobrzeg, Koszalin Południe, Koszalin Północ, Lębork, Łeba, Łupawa, Miastko, Połczyn Zdrój, Słupsk, Świdwin i Wałcz.

[1438] Por. *Okólnik* nr 1/88, 16.03.1988, pkt 1; *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 6.I….*, dz. cyt., s. 221. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach i opracowaniach nie ma żadnych informacji o przebiegu i poruszanych tematach podczas spotkania dziekanów 31 marca 1988 roku. Tego dnia biskup Ignacy Jeż wydał również komunikat dotyczący nadania przez papieża Jana Pawła II godności papieskich kapłanom diecezji oraz przyznania odznaczeń wiernym świeckim, por. I. JEŻ, *Komunikat Kurii Biskupiem o wyróżnieniu kapłanów i osób świeckich za szczególne zaangażowanie i wkład pracy*, B2-4/88, 31.03.1988, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 85-86; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 234, Załącznik nr 39, s. 404.

[1439] Por. P. KRUPA, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 6 czerwca 1988 r.*, E6-2/88, 20.05.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Program Zebrania Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – we wtorek, dnia 7 czerwca 1988 r.*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 6.I….*, dz. cyt., s. 225; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 237; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 170-171.

[1440] Por. *Program Zebrania Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – we wtorek, dnia 7 czerwca 1988 r.…*, dz. cyt.; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 170. Uczestnicy spotkania postanowili, że figura Matki Bożej Skrzatuskiej przybędzie do jednego kościoła w dekanacie, a wierni z pozostałych parafii dekanatu będą pielgrzymować do niej w terminie ustalonym przez dziekana. Peregrynacja figury rozpoczęła się 24 września 1988 roku w kościele pw. NMP Królowej Polski w Lęborku i zakończyła się 22 grudnia 1988 roku, zob. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 246, 249, 252; R. KRÓL,

Następnie biskup Ignacy Jeż omówił następujące tematy: zmiany w terminach wizytacji biskupich; zmienioną formę praktyk diakońskich; problem wymogu stawianego wiernym składnia ofiar z okazji I Komunii świętej i bierzmowania; akcje wakacyjne organizowane przez biskupi komitet pomocy i inne podmioty[1441]. Głos zabrał także ksiądz dyrektor Turkiel, który przybliżył zebranym treści zamieszczone w *Biuletynie Duszpasterskim* nr 4/88 oraz aktualne potrzeby KUL, związane z budową Kolegium Jana Pawła II, która wspierana jest poprzez rozprowadzanie specjalnych „cegiełek", także na terenie diecezji. Sprawy diecezjalnego domu rekolekcyjnego w Złocieńcu omówił z kolei biskup Werno[1442]. Pod koniec spotkania drugi raz głos zabrał biskup Ignacy, który omówił sprawy wydawnicze: zapowiedział rozpoczęcie starań o wznowienie wydania modlitewnika diecezjalnego *Idę do Ojca*; przedstawił temat wydawanego w liczbie piętnastu tysięcy egzemplarzy między diecezjalnego czasopisma *Wczoraj i dziś*, zaznaczając jednocześnie, że planowane jest wydanie specjalnego numeru w liczbie pięćdziesięciu tysięcy egzemplarzy związanego z uroczystościami w Skrzatuszu oraz ewentualnie numeru po koronacji. Uczestnicy zebrania zwrócili przy okazji uwagę na problem czytelnictwa i konieczność tworzenia nowych punktów sprzedaży prasy i książek katolickich przy kościołach[1443]. W ramach komunikatów głos zabrali: ksiądz dyrektor Pacholski, który przedstawił informacje dotyczące organizacji wypoczynku letniego, a także pielgrzymek do Ziemi Świętej, chorych na Jasną Górę (6 sierpnia) i niewidomych na Górę świętej Anny (1-2 października), oraz ksiądz Panecki, który przedstawił informacje dotyczące inauguracji działalności Unii Apostolskiej w Koszalinie i pielgrzymki do Częstochowy należących do niej kapłanów (26-27 września). Modlitwa i biskupie błogosławieństwo zakończyły spotkanie dziekanów[1444].

Pielgrzymowanie kopii cudownej figury Matki Boskiej Bolesnej Pani Skrzatuskiej w dekanacie słupskim w dniach 12-19.XI. 1988 r., KKWD 17(1989) nr 2, s. 42-44.

[1441] Por. *Program Zebrania Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – we wtorek, dnia 7 czerwca 1988 r*…., dz. cyt.; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 170. Zmienione terminy wizytacji zostały opublikowane w *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 2/88, 30.05.1988, pkt 3.

[1442] Por. *Program Zebrania Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – we wtorek, dnia 7 czerwca 1988 r*…., dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 237; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 170.

[1443] Por. *Program Zebrania Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – we wtorek, dnia 7 czerwca 1988 r*…., dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 237; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 170.

[1444] Por. *Program Zebrania Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – we wtorek, dnia 7 czerwca 1988 r*…., dz. cyt.; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 170-171. Informacje na temat pierwszego zebrania Unii Apostolskiej opublikowano w: *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 240; W. PANECKI, *Zebranie erekcyjne Unii Apostolskiej Kleru Diecezjalnego*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 171-172.

W związku z przygotowaniami do uroczystości koronacyjnych w Skrzatuszu dziekani odbyli specjalne spotkanie w kurii biskupiej 29 sierpnia 1988 roku. Wzięli w nim udział trzej biskupi, pracownicy kurii, księża salezjanie zaangażowani w przygotowanie uroczystości, dziekani i wicedziekani oraz niektórzy proboszczowie[1445]. Na początku głos zabrał biskup Jeż, który zapoznał zebranych z tekstem wezwania wiernych do udziału w pielgrzymce do Skrzatusza na uroczystości koronacyjne, który miał być odczytany we wszystkich kościołach w diecezji, w niedzielę 11 września. Następnie księża salezjanie – przedstawiciel inspektora ksiądz Henryk Jaceniuk SDB oraz kustosz sanktuarium ksiądz Lech Kasperowicz SDB – przedstawili aktualny stan przygotowań do koronacji. Następnie omówiono pewne szczegóły uroczystości: przebieg procesji z darami ołtarza oraz możliwość udziału w niej rolników; udział porządkowej służby kościelnej z poszczególnych parafii; konieczność zabezpieczenia pomocy medycznej; sobotnie czuwanie członków ruchów i grup modlitewnych; udział kleryków seminarium. Szczególne miejsce w czasie spotkania poświęcono na omówienie udziału w uroczystościach biskupów z różnych diecezji, miejsca ich zakwaterowania, odprawienia przez nich wieczornej Mszy w parafii w sobotę oraz dojazdu do Skrzatusza. Na zakończenie spotkania biskup Ignacy omówił jeszcze aktualne problemy diecezji, sprawę kapłańskich emerytur i rent, pomoc szpitalom w diecezji oraz kwestie personalne[1446].

28 września 1988 roku biskup Jeż mianował księdza Józefa Słomskiego dziekanem rejonu koszalińskiego[1447], na miejsce tragicznie zmarłego księdza Czesława Berki[1448]. Nominację otrzymali także: ksiądz Norbert Roj na dziekana dekanatu Białogard oraz ksiądz Marian Błaszczuk na wicedziekana dekanatu Koszalin Południe[1449].

14 grudnia 1988 roku dziekani otrzymali pismo nakazujące dostarczenie na najbliższe spotkanie wypełnionego danymi z dekanatu kwestionariusza dotyczącego statystyki budowlanej za 1988 rok[1450].

[1445] Por. *Program – Spotkanie przedkoronacyjne /29.08.88/*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 1 VIII do 31 XII 1988 r…*, dz. cyt., s. 35; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 242; J. TURKIEL, *Spotkanie przedkoronacyjne w Kurii Biskupiej – 29 VIII 1988 r.*, KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 257-258.

[1446] Por. *Program – Spotkanie przedkoronacyjne /29.08.88/…*, dz. cyt.; J. TURKIEL, *Spotkanie przedkoronacyjne*…, dz. cyt., s. 257-258.

[1447] Por. *Okólnik* nr 5/88, 19.12.1988, pkt 5; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 332.

[1448] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 238; J. TURKIEL, *Ś.P. Ks. Proboszcz Czesław Berka*…, dz. cyt., s. 185-186.

[1449] Por. *Okólnik* nr 5/88, 19.12.1988, pkt 5.

[1450] Por. T. WERNO, *Pismo dotyczące dostarczenia na spotkanie dziekanów 20 grudnia 1988 roku kwestionariusza „Statystyka budowlana 1988”*, E6-15/88, 14.12.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

20 grudnia 1988 roku w kurii biskupiej odbyło się kolejne zebranie dziekanów. Wzięli w nim udział biskupi Jeż i Krupa oraz pracownicy kurii[1451]. Na początku spotkania biskup Ignacy przywitał zebranych oraz przypomniał znaczenie urzędu dziekana i wynikające z niego obowiązki. Ponadto omówił zadania, przed którymi staje Kościół w Polsce oraz sprawy, którymi żyje diecezja: pomoc dla ludności Armenii; sprawy budowlane; kwestia powołań kapłańskich i sprawy sióstr zakonnych; WPK oraz podatek osobisty księży[1452]. Następnie biskup Piotr przedstawił pracę wydziału katechetycznego oraz przypomniał, że obowiązkiem proboszczów jest tworzeniem rad katechetycznych i angażowanie w nich nauczycieli religii oraz konieczność katechizacji w czasie kolędy. Ksiądz Kierzkowski zachęcał z kolei do korzystania z podręczników w katechezie uczniów szkół średnich. Głos zabrał również ksiądz dyrektor Turkiel, który przedstawił zebranym stan przygotowań diecezji do peregrynacji kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, a także zwrócił uwagę na konieczność częstszego bierzmowania młodzieży w wiejskich parafiach. Następnie ponownie głos zabrał biskup Jeż, który omówił kalendarz diecezjalnych uroczystości, akcentując szczególnie cztery wydarzenia: poświęcenie kaplicy Matki Bożej Radosnej w Zakrzewie w 50 rocznicę śmierci księdza Domańskiego; pielgrzymkę mężczyzn i młodzieży męskiej do kościoła pw. św. Wojciecha w Koszalinie; pielgrzymkę młodzieży żeńskiej do kościoła pw. Ducha Świętego w Koszalinie; pierwszą rocznicę koronacji figury Matki Bożej Skrzatuskiej. Ponadto ksiądz Musiał mówił o znaczeniu prasy katolickiej w ewangelizacji wiernych, a ksiądz Panecki o duszpasterstwie harcerzy i tygodniu modlitw o jedność chrześcijan. Na zakończenie spotkania ksiądz Tokarski złożył świąteczne życzenia biskupom, zebrani podzielili się opłatkiem i odmówili wspólną modlitwą[1453].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej po uroczystej Mszy krzyżma, która odbyła się po raz pierwszy nie w Wielki Czwartek, ale w Wielki Wtorek, 21 marca 1989 roku. Podczas Mszy świętej księża odnowili przyrzeczenia kapłańskie oraz zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu

[1451] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 20 grudnia 1988 r.*, E6-14/88, 7.12.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 1 VIII do 31 XII 1988 r…*, dz. cyt., s. 41; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 252; J. TURKIEL, *Spotkanie Księży Dziekanów*, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 362-363.
[1452] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 252; J. TURKIEL, *Spotkanie Księży Dziekanów*…, dz. cyt., s. 362-363.
[1453] Por. *tamże*, s. 363.

zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie[1454]. Spotkanie, w którym udział wzięli trzej biskupi, rozpoczęło się od życzeń świątecznych złożonych pasterzom diecezji przez księdza dziekana Norberta Roja z Białogardu. Odpowiadając na życzenia, biskup Jeż podkreślił rolę dziekana we właściwym funkcjonowaniu dekanatu w łączności z biskupami i całą diecezją. Następnie przedstawił stan spraw budowlanych, omówił temat ubezpieczeń i podatków oraz aktualne zadania stojące przed Kościołem. Biskup Werno przestawił temat pielgrzymek, które należy organizować w czasie wakacji, a nie w ciągu roku katechetycznego, zachęcał do zgłaszania projektów tworzenia nowych parafii, jeśli takie istnieją, oraz omówił plany najbliższych akcji duszpasterskich. Ksiądz Korpusik zapoznał zebranych z nową formą modlitwy tzw. *Ciemną Jutrznią*, która na stałe wejdzie do celebracji w katedrze w czasie Triduum Paschalnego. Następnie biskup Piotr zapoznał uczestników spotkania z nowymi stawkami opłat dla katechetów. Potem w dyskusji dziekani i wicedziekani przedstawiali aktualne problemy, z którymi spotykają się w swojej pracy w dekanacie i parafii. Ponadto zostały omówione następujące tematy: spotkanie Unii Kapłańskiej i duszpasterstwo harcerzy (ksiądz Panecki), aktualne problemy duszpasterstwa rodziny (ksiądz Leszczyński), uroczystości 50 rocznicy śmierci księdza Domańskiego w Zakrzewie (ksiądz Radtke). Spotkanie zakończyła wspólna modlitwa[1455].

W maju 1989 roku po raz kolejny przypomniano dziekanom ich zadania dotyczące spraw urlopowych w dekanacie: podpisywanie wniosków urlopowych proboszczów oraz odpowiedzialność za realność zastępstw urlopowych w parafiach jednoosobowych[1456].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się w kurii biskupiej, wyjątkowo w okresie letnim, 21 sierpnia 1989 roku. Wzięli w nim udział wszyscy

[1454] Por. *Okólnik* nr 1/89, 17.02.1989, pkt 4; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza za okres od 1 stycznia do 30 czerwca 1989 r.*, KKWD 17(1989) nr 9, s. 258; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 256-257; J. TURKIEL, *Uroczysta Msza św. Krzyżma we Wielki Wtorek (21.03.1989r., Koszalin – Katedra). Spotkanie Biskupów z Księżmi dziekanami i wicedziekanami diecezji*, KKWD 17(1989) nr 3, s. 75-76.

[1455] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 257; J. TURKIEL, *Uroczysta Msza św. Krzyżma*…, dz. cyt., s. 75-76; *Życzenia złożone Księżom Biskupom przez Księdza Dziekana Norberta Roja (Wielki Wtorek 1989)*, KKWD 17(1989) nr 3, s. 76-77. Informacje na temat nowych stawek wynagrodzeń katechetów zostały podane w: *Okólnik* nr 2/89, 8.04.1989, pkt 2. Informacje dotyczące uroczystości w Zakrzewie zostały podane w: *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza za okres od 1 stycznia do 30 czerwca 1989 r.*..., dz. cyt., s. 260; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 259; J. TURKIEL, *50 rocznica śmierci ks. dr Bolesława Domańskiego – Zakrzewo*, KKWD 17(1989) nr 4, s. 113-114.

[1456] Por. *Okólnik* nr 3/89, 17.05.1989, pkt 5c.

biskupi, a także pracownicy kurii[1457]. Na początku zebrania biskup Jeż powitał wszystkich zebranych oraz poprowadził wspólną modlitwę. Następnie ksiądz Choroba odczytał zebranym ustawę z 17 maja 1989 roku o ubezpieczeniu duchownych, a ksiądz Wojnar omówił jej zapisy, wskazując na sposób ich realizacji. W dyskusji uczestnicy spotkania wskazywali na praktyczne rozwiązania zawarte w ustawie oraz zwracali się o wyjaśnienie różnych szczegółowych zagadnień. Kolejno biskup Werno zreferował stan przygotowania diecezji do peregrynacji kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, zaś uczestnicy spotkania jednogłośnie wypowiadali się o konieczności dobrego przygotowania dekanatów do tego wydarzenia. W drugiej części spotkania ksiądz Wojnar omówił ustawę o stosunku państwa do Kościoła, a biskup Krupa zreferował aktualne sprawy związane z katechizacją – nowe zasady wynagrodzenia katechetów oraz katechezę dorosłych. Ksiądz Pacholski przedstawił natomiast terminy diecezjalnych pielgrzymek do Rzymu. Podsumowując obrady, biskup Jeż przedstawił najbliższe zadania duszpasterskie w diecezji. Spotkanie zakończyło się wspólną modlitwą[1458].

W grudniu 1989 roku dziekani zostali zobowiązani do rozprowadzenia w swoich dekanatach *Schematyzmu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1987* – po jednym egzemplarzu dla każdej parafii i dla każdego księdza diecezjalnego[1459].

Kolejny raz dziekani odbyli swoje spotkanie wraz z członkami rady kapłańskiej i kapituły katedralnej w dniu zakończenia I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, 9 grudnia 1989 roku w kurii biskupiej pod przewodnictwem biskupa Jeża oraz biskupów pomocniczych[1460]. Na początku zebrania biskup Ignacy przedstawił problematykę poruszaną na ostatniej konferencji episkopatu oraz przypomniał o konieczności zapoznania się z ogólnopolskim i diecezjalnym programem duszpasterskim, dostarczonym już do każdej parafii. Następnie biskup Werno

[1457] Por. P. KRUPA, *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 21 sierpnia 1989 r.*, E6-6/89, 7.08.1989, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od 31 lipca do 31 grudnia 1989 r.…*, dz. cyt., s. 16; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 266; J. TURKIEL, *Spotkanie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 17(1989) nr 10, s. 272. W dostępnych autorowi rozprawy źródłach i literaturze funkcjonują dwie daty wspomnianego spotkania – 21 i 28 sierpnia 1989 roku, z których ta pierwsza wydaje się bardziej prawdopodobna, gdyż taka data umieszczona jest w zaproszeniu na spotkanie.

[1458] Por. Kronika *diecezji…*, dz. cyt., s. 266; J. TURKIEL, *Spotkanie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 272. Informacje na temat nowych stawek wynagrodzeń katechetów zostały podane w: *Okólnik* nr 4/89, 3.10.1989, pkt 1.

[1459] Por. *Okólnik* nr 6/89, 8.12.1989, pkt 5.

[1460] Por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 4; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od 31 lipca do 31 grudnia 1989 r.…*, dz. cyt., s. 24; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 273; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów, Rady Kapłańskiej i Kapituły Katedralnej*…, dz. cyt., s. 334.

przewodniczył dyskusji dotyczącej materialnej sytuacji diecezji i poszczególnych parafii w nowych warunkach ekonomicznych, jakie pojawiły się w Polsce po transformacji ustrojowej. Rozmowa dotyczyła przeznaczenia kolekty z piątej niedzieli miesiąca, sprawy *dziesięciny* z ofiar kolędowych, trybu załatwiana emerytur i ubezpieczenia duchownych. Przypomniano o konieczności systematycznego wpłacania należności z parafii na rzecz kurii biskupiej oraz roztropnego dysponowania środkami materialnymi wobec kryzysu gospodarczego i wysokiej inflacji. Zapowiedziano ograniczenie pomocy finansowej diecezji na rzecz budujących się kościołów oraz omówiono problemy związane z wydawaniem diecezjalnej gazety[1461]. W czasie spotkania biskup Jeż omówił także niektóre sprawy personalne oraz zapowiedział utworzenie dwóch dekanatów: Słupsk Północ i Słupsk Południe. Zebranie zakończyło się złożeniem życzeń pasterzom diecezji przez księdza Kierzkowskiego oraz wspólnym posiłkiem[1462]. Decyzje odnośnie spraw ekonomicznych diecezji podjęte przez połączone gremia: rady kapłańskiej, koszalińskiej kapituły katedralnej i dziekanów, zostały opublikowane jako obowiązujące w *Okólniku nr 7/89* z 23 grudnia 1989 roku[1463].

W związku z upływem kadencji dziekanów i wicedziekanów oraz utworzeniem dwóch nowych dekanatów, dekretami z 18 grudnia 1989 roku, biskup Jeż dokonał nominacji dziekańskich, na czas od 1 stycznia 1990 roku do 31 grudnia 1994 roku[1464]. Nominację na dziekanów rejonów otrzymali księża: Józef Słomski (rejon koszaliński), Jan Grabowski (rejon słupski) i Romuald Kunicki (rejon szczecinecki). Dziekanami zostali mianowani następujący księża: Kazimierz Karpiński (dekanat Barwice), Norbert Roj (dekanat Białogard), Jan Ciołek (dekanat Bytów), Edmund Koza (dekanat Czarne), Jan Tokarski (dekanat Człuchów), Piotr Ożóg (dekanat Darłowo), Marian Wojnicki (dekanat Drawsko Pomorskie), Zbigniew Klaman (dekanat Główczyce), Józef Słomski (dekanat Kołobrzeg), Jan Borzyszkowski (dekanat Koszalin Południe), Jan Szałach (dekanat Koszalin Północ), Ryszard Kierzkowski (dekanat Lębork), Antoni Duszyk (dekanat Łeba), Julian Wójtowicz (dekanat Łupawa), Ludwik Musiał (dekanat Miastko),

[1461] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 273; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów, Rady Kapłańskiej i Kapituły Katedralnej*…, dz. cyt., s. 334.

[1462] Por. *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 273; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów, Rady Kapłańskiej i Kapituły Katedralnej*…, dz. cyt., s. 334. Biskup Jeż zarządził utworzenie nowych dwóch dekanatów: Słupsk Północ i Słupsk Południe z dniem 1 stycznia 1990 roku. Szczegółowo kwestia podziału diecezji na dekanaty i zmiana ich struktury zostanie omówiona w kolejnym podrozdziale dysertacji, por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 2.

[1463] Por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 4. Uchwały w sprawach ekonomicznych zostały omówione w poprzednim rozdziale, w części dotyczącej rady kapłańskiej.

[1464] Por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 3; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 17(1989) nr 12, s. 327-330.

Jan Jonasz (dekanat Mirosławiec), Stefan Leszczyński (dekanat Połczyn Zdrój) Marian Dziemianko (dekanat Sławno), Jan Wszołek (dekanat Słupsk Północ), Ryszard Król (dekanat Słupsk Południe), Zbigniew Regliński (dekanat Szczecinek), Franciszek Puchalski (dekanat Świdwin), Romuald Kunicki (dekanat Wałcz) i Edmund Radtke (dekanat Złotów)[1465].

Niedługo po wspomnianych nominacjach, bo już 17 stycznia 1990 roku, zmarł wicedziekan dekanatu Złotów ksiądz Jan Wicha[1466]. Na ten urząd biskup Ignacy Jeż mianował 9 lutego 1990 roku, księdza Pawła Jochaniaka[1467].

W związku z utworzeniem dekretem z 15 marca 1990 roku nowego dekanatu z siedzibą w Jastrowiu, biskup Jeż dokonał nominacji na urzędy: dziekanem został ksiądz Józef Potyrała, a wicedziekanem ksiądz Jerzy Lubiński. W związku z tym, w jego miejsce wicedziekanem dekanatu Wałcz został ustanowiony ksiądz Ryszard Baran[1468].

W lutym 1990 roku biskup Werno zwrócił się z prośbą do dziekanów o dopilnowanie, aby sprawozdanie z Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej za 1989 rok oraz zebrany w dekanacie na ten cel fundusze, zostały przekazane podczas konferencji rejonowych w lutym na ręce kapelana biskupa Jeża, księdza Andrzeja Choroby[1469].

W marcu 1990 roku dziekani zostali zobowiązani do koordynacji akcji pomocy dla kościołów Ziemi Lwowskiej. Mieli oni przyjmować nowy bądź używany sprzęt liturgiczny, który przez pośrednictwo Towarzystwa Miłośników Lwowa, Oddział Terenowy w Koszalinie miał być przekazany do katedry we Lwowie[1470].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w rezydencji biskupiej po uroczystej Mszy krzyżma, która odbyła się w Wielki Wtorek, 10 kwietnia 1990 roku. Podczas Mszy

---

[1465] Por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 3; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 17(1989) nr 12, s. 327-330. Nominację na wicedziekana otrzymali następujący księża: Władysław Nowicki (dekanat Barwice), Andrzej Rother (dekanat Białogard), Krzysztof Szary COr (dekanat Bytów), Marian Kopeć (dekanat Czarne), Edmund Koland (dekanat Człuchów), Janusz Jędryszek OFMConv (dekanat Darłowo), Józef Domińczak (dekanat Drawsko Pomorskie), Jerzy Lier (dekanat Główczyce), Edward Kołodziejczyk (dekanat Kołobrzeg), Marian Błaszczuk (dekanat Koszalin Południe), Kazimierz Bednarski (dekanat Koszalin Północ), Henryk Kaźmierczak (dekanat Lębork), Jan Rataj (dekanat Łeba), Zygfryd Strokosz (dekanat Łupawa), Kazimierz Lasota (dekanat Miastko), Leon Dyga (dekanat Mirosławiec), Antoni Zieliński (dekanat Połczyn Zdrój), Zygmunt Petrański (dekanat Sławno), Ryszard Teinert (dekanat Słupsk Północ), Stefan Metrycki SDB (dekanat Słupsk Południe), Zdzisław Lewicki (dekanat Szczecinek), Tadeusz Piasecki (dekanat Świdwin), Jerzy Lubiński (dekanat Wałcz) i Jan Wicha (dekanat Złotów).

[1466] Por. *Okólnik* nr 1/90, 26.03.1990, pkt 13; *Kronika diecezji*…, dz. cyt., s. 276; Z. REGLIŃSKI, *Ś.P. Ks. Proboszcz Jan Wicha*…, dz. cyt., s. 151-152.

[1467] Por. *Okólnik* nr 1/90, 26.03.1990, pkt 10; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 18(1990) nr 2, s. 45.

[1468] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatu Jastrowie*, E7/26-1/90, 15.03.1990; drukiem: KKWD 18(1990) nr 3, s. 96-97; *Okólnik* nr 1/90, 26.03.1990, pkt 10; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 18(1990) nr 3, s. 94-95. Dekanat Jastrowie został utworzony z dniem 19 marca 1990 roku.

[1469] Por. T. WERNO, *Pismo dotyczące odpowiedzialności dziekanów za zebrany fundusz i sprawozdanie dotyczące WPK za 1989 rok*, E6-1/90, 6.02.1990, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

[1470] Por. *Okólnik* nr 1/90, 26.03.1990, pkt 9; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 282-283.

świętej księża odnowili przyrzeczenia kapłańskie oraz zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie. Spotkanie, w którym udział wzięli trzej biskupi, rozpoczęło się od życzeń świątecznych złożonych pasterzom diecezji przez księdza dziekana Jana Wszołka ze Słupska. Następnie zebrani omówili aktualne problemy, jakie stoją przed diecezją[1471].

W związku z utworzeniem dekretem z 18 maja 1990 roku nowego dekanatu z siedzibą w Polanowie, biskup Jeż dokonał nominacji na urzędy: dziekanem został ksiądz Alfred Osipowicz, a wicedziekanem ksiądz Wojciech Gappa[1472].

Nadzwyczajne spotkanie dziekanów, wicedziekanów oraz dekanalnych wizytatorów katechetycznych odbyło się 20 sierpnia 1990 roku w gmachu seminarium duchownego w Koszalinie w związku z powrotem nauki religii do szkół i koniecznością przygotowania się do tego ważnego wydarzenia przez duchowieństwo diecezji[1473]. Spotkanie rozpoczęło zagajenie biskupa Jeża. Następnie biskup Krupa omówił sprawy katechetyczne – *Instrukcję Ministra Edukacji Narodowej dotyczącą powrotu nauczania religii do szkół w roku szkolnym 1990/91*, zarządzenie diecezjalne w tej sprawie oraz kwestię skierowania do nauczania religii w szkole[1474]. Potem biskup Werno przedstawił zagadnienie wizyty Ojca świętego Jana Pawła II w Koszalinie w ramach jego czwartej pielgrzymki do Polski, ze szczególnym uwzględnieniem duchowego przygotowania wiernych poprzez peregrynację obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w parafiach. Poruszył również kwestię inicjatyw duszpasterskich oraz stronę organizacyjną wizyty papieża w diecezji. Na zakończenie biskup Jeż przedstawił serię komunikatów

[1471] Por. *Okólnik* nr 1/90, 26.03.1990, pkt 2; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od stycznia do lipca 1990 r.*, KKWD 18(1990) nr 6, s. 210; J. TURKIEL, *Uroczysta Msza św. Krzyżma we Wielki Wtorek – Koszalin (Katedra)*, KKWD 18(1990) nr 4, s. 120; *Życzenia Wielkanocne złożone Księżom Biskupom przez Księdza Dziekana Jana Wszołka (Wielki Wtorek 1990 r.)*, KKWD 18(1990) nr 4, s. 120-121.

[1472] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatu Polanów*, E7/25-1/90, 18.05.1990; drukiem: KKWD 18(1990) nr 5, s. 161; *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 18(1990) nr 5, s. 160. Dekanat Polanów został utworzony z dniem 21 maja 1990 roku.

[1473] Por. P. KRUPA, *Zaproszenie wicedziekanów na spotkanie 20 sierpnia 1990 r.*, E6-4/90, 9.08.1990, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; TENŻE, *Zaproszenie wizytatorów katechetycznych na spotkanie 20 sierpnia 1990 r.*, E6-4/90, 9.08.1990, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; T. WERNO, *Pismo odnośnie terminu jesiennych konferencji rejonowych oraz spotkania dziekanów, wicedziekanów i wizytatorów dekanalnych 20 sierpnia 1990 r.*, E6-5/86, 15.07.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; *Zebranie Księży Dziekanów, Wicedziekanów oraz Wizytatorów Dekanalnych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – poniedziałek, dnia 20 sierpnia 1990 r. w Seminarium Diecezjalnym*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 294; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej od dnia 1 lipca do 31 grudnia 1990 r….*, dz. cyt., s. 7.

[1474] Por. *Zebranie Księży Dziekanów, Wicedziekanów oraz Wizytatorów Dekanalnych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – poniedziałek, dnia 20 sierpnia 1990 r….*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 294. Komunikat w sprawie powrotu nauki religii do szkół został wydany przez kurię biskupią 15 sierpnia 1990 roku, por. TAMŻE, Załącznik nr 48, s. 413.

dotyczącą spraw aktualnych. Omówił wydawnictwa drukowane rozprowadzane w parafiach jak *Pismo Okólne,* KKWD i czasopismo *Wierzę*, potrzebę przekazywania intencji mszalnych dla księży emerytów oraz możliwość zakupienia mszałów i brewiarzy. Biskup Ignacy omówił także sprawę domu rekolekcyjnego, diecezjalnej Caritas oraz hospicjum. Szczególną uwagę zwrócił na sprawy finansowe diecezji, kwestię utrzymania seminarium duchownego, koordynowanie poradnictwa rodzinnego przez wicedziekanów oraz problem zmian personalnych wśród księży borykających się z osobistymi problemami[1475]. Dziekani otrzymali także najnowszy numer *Okólnika* do rozprowadzenia w swoim dekanacie, zawierający m.in. informację odnośnie przyśpieszonego terminu konferencji rejonowych, które, ze względu na powrót religii do szkół, miały się odbyć 27, 28 i 29 sierpnia 1990 roku[1476].

31 października 1990 roku zmarł nagle dziekan dekanatu Złotów – ksiądz Edmund Radtke[1477]. Na jego miejsce, 7 listopada 1990 roku, biskup Ignacy Jeż mianował księdza Pawła Jochaniaka, dotychczasowego wicedziekana i proboszcza parafii pw. św. Rocha w Złotowie[1478]. Na urząd wicedziekana dekanatu Złotów, 10 grudnia 1990 roku, został mianowany ksiądz Piotr Lipski MSF[1479].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się w kurii biskupiej 24 listopada 1990 roku. Wzięli w nim udział wszyscy biskupi a także pracownicy kurii[1480]. Poprzedziła je uroczysta Msza święta w katedrze pod przewodnictwem pasterzy diecezji wraz z kapłanami jubilatami: księdzem Wołkiem-Wacławskim (65-lecie święceń), księdzem Stojaczykiem (złoty jubileusz) oraz srebrnymi jubilatami[1481]. Na początku zebrania biskup Jeż podziękował zebranym za przybycie oraz za trud duszpasterskiej pracy włożony w dzieło nawiedzenia parafii kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Następnie biskup Werno omówił sprawy związane z przygotowaniem diecezji do przyjazdu papieża Jana Pawła II do Koszalina, 1 czerwca 1991 roku,

[1475] Por. *Zebranie Księży Dziekanów, Wicedziekanów oraz Wizytatorów Dekanalnych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – poniedziałek, dnia 20 sierpnia 1990 r….*, dz. cyt.

[1476] Por. T. WERNO, *Pismo odnośnie terminu jesiennych konferencji rejonowych…*, dz. cyt., zob. *Okólnik* nr 3/90, 16.08.1990, pkt 1.

[1477] Por. *Okólnik* nr 4/90, 30.10.1990, pkt 8; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 298.

[1478] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 18(1990) nr 11, s. 418-419.

[1479] Por. I. JEŻ, *Dekret mianujący ks. Piotra Lipskiego MSF wicedziekanem dekanatu Złotów,* ZL 12-4/90, 10.12.1990; drukiem: KKWD 18(1990) nr 12, s. 445.

[1480] Por. *Okólnik* nr 4/90, 30.10.1990, pkt 1; *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów sobota, dnia 24 listopada R. P. 1990*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej od dnia 1 lipca do 31 grudnia 1990 r….*, dz. cyt., s. 13; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 18(1990) nr 11, s. 420-421.

[1481] Por. *Okólnik* nr 3/90, 16.08.1990, pkt 2; *Okólnik* nr 4/90, 30.10.1990, pkt 1; *Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej od dnia 1 lipca do 31 grudnia 1990 r….*, dz. cyt., s. 13; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 301; J. TURKIEL, *Msza św. jubileuszowa*, KKWD 18(1990) nr 11, s. 420.

w szczególny sposób kwestię daru ołtarza, który miał być złożony w czasie uroczystej Mszy świętej. Wspomniał także o treści *Biuletynu Duszpasterskiego*, który na spotkaniu otrzymali dziekani, a który zawierał program pracy duszpasterskiej na rok 1990/1991. Szerzej omówił go później ksiądz Jan Turkiel. Kolejno biskup Krupa omówił sprawy związane z nauką religii w szkole: rekolekcje szkolne, użytkowanie salek katechetycznych, kadrę katechizującą, kursy katechetyczne i inne szczegółowe zagadnienia. Ksiądz Ryszard Ryngwelski omówił sprawy, które wpływają do wydziału katechetycznego kurii. Po przerwie w obradach odbyła się dyskusja, w której uczestnicy zgłaszali wiele wniosków, szczególnie odnośnie wizyty papieża w diecezji. Przedmiotem rozmów były też sprawy poruszane przez kolejnych prelegentów. Biskup Ignacy omówił kwestie ekonomiczne i finanse diecezji, sprawę prenumeraty *Pisma Okólnego* i czasopisma diecezjalnego *Wierzę*, finansowanie WPK, zbiórki na potrzeby misji i kaplic szpitalnych. Ksiądz Piotr Kuta przedstawił projekt wydania diecezjalnej książeczki do nabożeństwa *Idę do Ojca*, w dwóch formach – zwyczajnej oraz z dużą czcionką dla osób słabowidzących. Tradycyjnie ostatnim punktem były sprawy i informacje bieżące przedstawione zebranym przez biskupa Jeża. Omówił on kwestię styczniowych konferencji rejonowych (termin i program), kolędy dekanalne, jesienne wizytacje biskupie w dekanacie Miastko i Polanów, rekolekcje kapłańskie, problem KSM oraz świeckich akolitów, sprawę powołań, seminarium, stypendiów mszalnych dla księży emerytów i inne szczegółowe zagadnienia. Spotkanie zakończyło się modlitwą oraz biskupim błogosławieństwem[1482].

Na przełomie października i listopada 1990 roku dziekani zostali zobowiązani do dostarczenia do kurii biskupiej z każdej parafii swego dekanatu prawidłowo wypełnionych formularzy ankiet: *Kwestionariusz parafialny* i *Praktyki niedzielne w dniu 25 listopada 1990 roku*. Swoje zadanie mieli wykonać najpóźniej do 10 grudnia 1990 roku[1483].

W styczniu 1991 roku dziekani zostali zobowiązani do ustanowienia w swoim dekanacie kapłana odpowiedzialnego za zbierania składek na fundusz WPK. Mieli

[1482] Por. *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów sobota, dnia 24 listopada R. P. 1990…*, dz. cyt.; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 420-421. Jednym z tematów podjętych w dyskusji było dalsze istnienie funduszu Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej. Wobec rozbieżności głosów w tej sprawie biskup Ignacy Jeż podjął decyzję o dalszym istnieniu tego funduszu, który wspierał chorych i emerytowanych kapłanów, por. *Okólnik* nr 1/91, 2.01.1991, pkt 4. Decyzja o wydaniu diecezjalnej książeczki do nabożeństwa *Idę do Ojca*, została podana do wiadomości już w sierpniowym *Okólniku*, zob. *Okólnik* nr 3/90, 16.08.1990, pkt 4. Terminy zimowych konferencji rejonowych oraz zwolnienie z obowiązkowej prenumeraty *Pisma Okólnego*, zostały podane w październikowym Okólniku, zob. *Okólnik* nr 4/90, 30.10.1990, pkt. 2 i 3.

[1483] Por. *Okólnik* nr 4/90, 30.10.1990, pkt 7.

również do końca stycznia, na specjalnych formularzach, przekazać do kasy kurii biskupiej lub księdza Koźlika – administratora WPK sprawozdanie dotyczące funduszu WPK w swoim dekanacie za rok 1990[1484].

28 lutego 1991 roku nominację na urząd wicedziekana dekanatu Drawsko Pomorskie otrzymał ksiądz Józef Kapczyński[1485].

Kolejne spotkanie dziekanów odbyło się w kurii biskupiej po uroczystej Mszy krzyżma, która odbyła się w Wielki Wtorek, 26 marca 1991 roku. Podczas Mszy świętej księża odnowili przyrzeczenia kapłańskie oraz zostały poświęcone oleje święte, które po zakończeniu zebrania dziekani mieli zabrać w celu ich dostarczenia do każdej parafii w dekanacie[1486]. Zebranie, w którym wzięli udział trzej pasterze diecezji, rozpoczął od powitania zebranych biskup Jeż. Następnie omówił on szereg bieżących problemów diecezji, poczynając od akcji zbierania podpisów wiernych pod projektem prawnej ochrony życia poczętego oraz kwestii powstania domu samotnej matki, który jest darem miasta Koszalin. Kolejno zaproponował dwa terminy konferencji rejonowych: 11 maja w Słupsku i 18 maja w Szczecinku lub w tradycyjnych miejscach 13, 14 i 15 maja 1991 roku. Gdy chodzi o finanse diecezji, zostały poruszone tematy: kolekt diecezjalnych, zbiórek do puszek i stypendiów dla księży emerytów. Biskup Ignacy zwrócił także uwagę na sprawność organizacyjną potrzebną dla przeprowadzenia akcji duszpasterskich o zasięgu diecezjalnym: rekolekcji maturzystów, 10-lecia seminarium duchownego, rekolekcji w diecezjalnym domu rekolekcyjnym, powołanie do życia służby porządkowej i innych. Podał do wiadomości także terminy najbliższych przedsięwzięć: pielgrzymka ministrantów, sympozjum w Szczecinie, procesja z relikwiami świętego Wojciecha, pielgrzymka mężczyzn oraz spowiedź żołnierzy w kościele pw. św. Wojciecha. Po raz kolejny biskup Jeż zwrócił uwagę na kwestie wydawnictw diecezjalnych: czasopisma *Wierzę*, KKWD i książeczki do nabożeństwa *Idę do Ojca*. Kolejno głos zabrał ksiądz Pacholski, który przedstawił zebranym temat możliwości pozyskania aparatów słuchowych dla niesłyszących. Następnie biskup Werno omówił całość zagadnień związanych z pielgrzymką papieża Jana Pawła II

[1484] Por. *Okólnik* nr 1/91, 2.01.1991, pkt 4.

[1485] Por. *Zwolnienia i nominacje,* KKWD 19(1991) nr 1-3, s. 3. Urząd wicedziekana dekanatu Drawsko Pomorskie nie był obsadzony od 6 czerwca 1990 roku, kiedy to dotychczasowy wicedziekan ksiądz Józef Domińczak, przestał był proboszczem parafii w Suliszewie, a otrzymał nominację na administratora parafii w Dobrzycy, w miejsce urlopowanego księdza Włodzimierza Wójtowicza, por. *Zwolnienia i nominacje,* KKWD 18(1990) nr 6, s. 202-204; *Skrócony schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej,* KKWD 18(1990) nr 10, s. 376.

[1486] Por. *Okólnik* nr 2/91, 4.03.1991, pkt 3; *Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża w roku 1991 od stycznia do czerwca*, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 169; *Zebranie Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – Wielki Wtorek, dnia 26.III.1991*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

do Koszalina 1 czerwca 1991 roku. Biskup Krupa zaprezentował z kolei temat VI Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie z udziałem Ojca świętego w dniach 14-15 sierpnia 1991 roku. Ponadto przedstawił szereg szczegółowych zagadnień katechetycznych: nakaz utrzymywania 2 godzin nauki religii w tygodniu, konieczność prowadzenia katechezy w szkołach ponadpodstawowych przez księży, możliwość szkolenia kolejnych katechetów do posługi w diecezji. Spotkanie zakończyła wspólna modlitwa i pasterskie błogosławieństwo biskupów[1487].

W kwietniu 1991 roku dziekanom przypomniano o ich obowiązku dostarczenia do kurii biskupiej list kandydatów do zbierania tacy w czasie Mszy świętej papieskiej 1 czerwca 1991 roku. Z każdego dekanatu należało wyznaczyć po 30 osób[1488]. Natomiast na przełomie lipca i sierpnia 1991 roku przypomniano obowiązki dziekanów i wizytatorów dekanalnych w zakresie nauki religii w szkole. Po pierwsze, zobowiązano ich do troski o równomierny rozkład katechetów w dekanacie, w szczególności, by parafie, które nie posiadają szkół na swoim terenie lub mają ich mnie, oddelegowały nauczycieli religii do szkół w innych parafiach, tam gdzie występują braki, co zapewni możliwość prowadzenia zajęć w wymiarze dwóch godzin tygodniowo. Po drugie, nakazano zwrócenie szczególnej uwagi, by w szkołach średnich i zawodowych nauczanie religii prowadzili księża, a nie świeccy katecheci[1489].

W związku ze zmianami personalnymi, które miały miejsce w diecezji na przełomie czerwca i lipca 1991 roku biskup Ignacy Jeż dokonał trzech nominacji wicedziekanów: księdza Andrzej Przybyłę SDB w dekanacie Słupsk Południe, księdza Mateusza Krzywickiego w dekanacie Jastrowie oraz księdza Jerzego Lubińskiego w dekanacie Kołobrzeg[1490].

Kolejne spotkanie dziekanów i wicedziekanów odbyło się 29 października 1991 roku. Wzięli w nim udział wszyscy biskupi, a także pracownicy kurii[1491]. Zebranie rozpoczął modlitwą i powitaniem uczestników biskup Jeż. Następnie ksiądz Jan Turkiel zapoznał zebranych z programem duszpasterskim na rok 1991/1992, a ksiądz Jan Guzowski przedstawił nową formę WPK oraz temat domu księży emerytów. Nad tymi

[1487] Por. *tamże*. Ostatecznie w wyniku ustaleń podczas spotkania dziekanów zdecydowano, że konferencje rejonowe odbędą się w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku w dniach 13, 14 i 15 maja 1991 roku, por. *Okólnik* nr 3/91, 8.04.1991, pkt 1.
[1488] Por. *Okólnik* nr 3/91, 8.04.1991, pkt 7.
[1489] Por. *Okólnik* nr 4/91, 29.07.1991, pkt 2.
[1490] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 160.
[1491] Por. *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej we wtorek, dnia 29.X.1991 r. o godz. 16.00*, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 327; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 19(1990) nr 10-12, s. 183-184.

zagadnieniami uczestnicy odbyli dyskusję pod przewodnictwem biskupa Werno. Następnie ksiądz Ryszard Ryngwelski omówił sprawy związane z nauką religii w szkole: wymiar 2 godzin tygodniowo, katechezę w dużych miastach oraz konieczność szczególnej troski o młodzież. Ostatni głos zabrał biskup Ignacy poruszając sprawy bieżące: wizytacje biskupie i dziekańskie, sprawy personalne, termin konferencji rejonowych i konieczność pomocy dla seminarium. Spotkanie zakończyło biskupie błogosławieństwo[1492].

W grudniu 1991 roku biskup Ignacy Jeż dokonał ostatnich nominacji na urząd dziekana i wicedziekana. 23 grudnia 1991 roku zwolnił z obowiązków dziekana dekanatu Czarne księdza Edmunda Kozę, a w jego miejsce ustanowił księdza Andrzeja Pacholskiego. 27 grudnia 1991 roku mianował księdza Ryszarda Kierzkowskiego dziekanem dekanatu Koszalin Południe, a księdza Edwarda Modlińskiego dziekanem dekanatu Lębork. Tego samego dnia mianował księdza Jerzego Sikorę wicedziekanem dekanatu Łeba[1493].

W styczniu 1992 roku dziekani zostali zobowiązani, by w czasie styczniowych konferencji rejonowych zdali sprawozdanie, jak parafie ich dekanatu wywiązały się z obowiązku podejmowania starania o uzyskania gruntów (do 15 ha) z zasobów Państwowego Funduszu Ziemi[1494].

Spotkanie dziekanów i wicedziekanów 29 października 1991 roku było ich ostatnim pod przewodnictwem biskupa Ignacego Jeża jako biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego. 1 lutego 1992 roku o godz. 12 ogłoszono bowiem publicznie informację o przyjęciu przez papieża jego rezygnacji i o nominacji nowego pasterza diecezji biskupa Czesława Domina[1495]. Kanonicznie objął on diecezję 8 lutego 1992 roku[1496].

[1492] Por. *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej we wtorek, dnia 29.X.1991 r.…*, dz. cyt.; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 327; J. TURKIEL, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów…*, dz. cyt., s. 183-184.

[1493] Por. *Zwolnienia i nominacje*, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 23-24.

[1494] Por. *Okólnik* nr 1/92, 8.01.1992, pkt 2.

[1495] Por. *Ogłoszenie listu Nuncjusza Apostolskiego…*, dz. cyt., s. 3; *Okólnik* nr 2/92, 13.02.1992, pkt 1; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów…*, dz. cyt., s. 21; TENŻE, *Dzieje Kościoła katolickiego…*, dz. cyt., s. 581; K. DULLAK, Ł. PNIEWSKI, *Urząd Administratora…*, dz. cyt., s. 44-45; I. JEŻ, *Słowo na…*, dz. cyt., s. 8-9; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 340; K. PROKOP, *Biskupi Zachodniopomorscy…*, dz. cyt., s. 264; M. PRZYBYSZEWSKA, *Kardynał Ignacy…*, dz. cyt., s. 140.

[1496] Por. *Protokół z kanonicznego objęcia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Czesława Domina…*, dz. cyt., s. 6-7; *Okólnik* nr 2/92, 13.02.1992, pkt 1; *Kronika diecezji…*, dz. cyt., s. 340.

2. REJONY I DEKANATY

Dekanat to terytorialny okręg w diecezji ustanowiony z kilku sąsiadujących parafii. W myśl przepisów kodeksowych, diecezja powinna być podzielona na odrębne jednostki, czyli parafie, zaś dla wsparcia działań duszpasterskich można łączyć je w specjalne zespoły nazywane wikariatami rejonowymi, czyli dekanatami[1497].

2.1. Normy prawa powszechnego dotyczące dekanatów i innych jednostek terytorialnych

Jak już wcześniej zauważono, gdy chodzi o normy powszechnie obowiązujące w czasie rządów biskupa Jeża, były nimi przepisy zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego z 1917 roku, prawodawstwie posoborowym oraz Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 roku.

Przepisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku nakładały na biskupa obowiązek tworzenia dekanatów, które były rozumiane jako teren złożony z kilku parafii, na czele którego stał dziekan. Ustanawianie dekanatów, rozgraniczanie ich czy też dokonywanie w nich zmian należały wyłącznie do biskupa diecezjalnego. Gdyby ze względu na okoliczności utworzenie dekanatów byłoby niemożliwe bądź niewskazane, biskup miał obowiązek odniesienia się do Stolicy Apostolskiej[1498].

W wyniku reform Soboru Watykańskiego II, którego praktyczną realizacją było prawodawstwo posoborowe, tworzenie dekanatów stało się, jak już zauważono, jedną z możliwości danych biskupowi, a nie jego obowiązkiem. Celem ustanawiania dekanatów, a także innych struktur terytorialnych, było przede wszystkim usprawnienie duszpasterstwa, a nie jedynie kwestia właściwej administracji[1499].

[1497] Por. KPK 1917, kan. 216; KPK 1983, kan. 374 § 1-2, 553 § 1; CD nr 22, 30; EI nr 184, s. 493; AS nr 218, s. 672-673; CIC, s. 339-340, 471-472; DYDUCH, s. 229, 463; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 275; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 158, 257-258; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 76, 224. Historyczny rozwój dekanatu jako jednostki terytorialnej, najczęściej na tle historii urzędu dziekana, przybliżają m.in. BĄCZKOWICZ I, s. 571; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 115-119; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie dekanalnej…*, dz. cyt., s. 61-62; M. PRZYBYŁKO, *Urząd dziekana w rozwoju historycznym*, (cz. 1)..., dz. cyt., s. 195-272; TENŻE, *Urząd dziekana w rozwoju historycznym*, (cz. 2)…, dz. cyt., s. 77-148; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy biskupa…*, dz. cyt., s. 25-33.

[1498] Por. KPK 1917, kan. 216, 445; BĄCZKOWICZ I, s. 429-430, 571; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 118; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy biskupa…*, dz. cyt., s. 32.

[1499] Por. CD nr 25-27, 29-30; ES art. 13-14, s. 144-146; EI nr 184, 189-190, s. 493, 495-496; CIC, s. 471; DYDUCH, s. 463; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 119-121; D. LIPIEC, *Pastoralna posługa dziekana…*, dz. cyt., s. 248E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy*…, dz. cyt., s. 33-34; 37-38, 41, 43-44. Przepisy prawa posoborowego wskazują, że na czele takich innych struktur mogą stać wikariusze biskupi (regiony, specyficzne grupy wiernych wymagające specjalnego duszpasterstwa) lub wikariusze miejscy – biskupi pomocniczy (okręgi powstające z podziału dużych metropolii miejskich).

W myśl zapisów umieszczonych w Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* papieża Pawła VI z 6 sierpnia 1966 roku, urząd dziekana nie jest związany z określoną siedzibą parafii, co oznaczało, że siedziba dekanatu nie musiała być tożsama z jego nazwą[1500].

W kolejnym dokumencie, którym była Instrukcja *Ecclesiae imago* Kongregacji Biskupów z 22 lutego 1973 roku przypomniano, że parafie łączą się w dekanaty dla lepszego wypełniania posługi wobec wiernych diecezji. Oprócz terytorialnych, można tworzyć również dekanaty personalne, obrządkowe lub tzw. funkcyjne. W myśl zapisów instrukcji biskup powinien uznać za pożyteczne ustanawianie wspomnianych okręgów administracyjnych, a także ich prawidłową i skuteczną działanie, gdyż porządkują one posługiwanie w diecezji i przyczyniają się do zintegrowanej posługi duszpasterskiej[1501]. Zapisy umieszone w Instrukcji *Ecclesiae imago* zachęcały, by w dekanacie dokonywała się koordynacja duszpasterskiego działania proboszczów, innych kapłanów, zakonników, zakonnic i świeckich tak, by stawał się on żywotną komórką prezbiterium diecezji. Kierując się tym wskazaniami, biskup, tworząc dekanat, powinien brać pod uwagę następujące racje: jednakowe warunki społeczne, wymiar psychiczny i obyczaje wiernych, podobne lub takie same warunki historyczne i geograficzne, wspólne obyczaje i karność, te same potrzeby administracyjne i ekonomiczne, możliwość częstego spotykania się kapłanów dekanatu z dziekanem oraz długotrwałe tradycje. Umieszczone w Instrukcji *Ecclesiae imago* normy przewidywały również sporządzenie przez biskupa, po wysłuchaniu zdania rady kapłańskiej, statutów ogólnych dla wszystkich dekanatów, w których zostaną określone m.in.: struktura poszczególnych dekanatów, nazwa kapłana stojącego na czele dekanatu (wikariusz zewnętrzny, dziekan, archiprezbiter), funkcje w ramach dekanatu, przepisy regulujące jego działalność i inne szczegółowe wskazania[1502].

Ostatecznie przepisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku powtórzyły wskazania prawodawstwa posoborowego stanowiąc, że dla wsparcia duszpasterskiego działania kilka sąsiednich parafii może być połączonych w wikariaty rejonowe, czyli

---

[1500] Por. ES art. 19 § 1, s. 148; DYDUCH, s. 463-464; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 120; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie…*, dz. cyt., s. 65-66; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy…*, dz. cyt., s. 34-35.

[1501] Por. EI nr 184, s. 493; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat...*, dz. cyt., s. 120; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie dekanalnej…*, dz. cyt., s. 63; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy…*, dz. cyt., s. 37. Dekanaty personalne miały obejmować kilka parafii personalnych, dekanaty obrządkowe kilka parafii obrządkowych, a funkcyjne kilka szczegółowych funkcji, obowiązków duszpasterskich, np. kapelanów szpitali, kapelanów szkół tego samego terytorium lub terytorium wielkiego miasta.

[1502] Por. EI nr 185-186, s. 493-494; W. KRAWCZYK, *Dziekan we wspólnocie dekanalnej…*, dz. cyt., s. 63-64; E. SZTAFROWSKI, *Ponadparafialni współpracownicy…*, dz. cyt., s. 36.

dekanaty, na czele których stoi wikariusz rejonowy, zwany dziekanem lub archiprezbiterem[1503].

2.2. Podział terytorialny w dniu erygowania diecezji

28 czerwca 1972 roku, a więc w dniu powstania, diecezja koszalińsko-kołobrzeska była podzielona na trzy rejony, w skład których wchodziło łącznie 13 dekanatów[1504].

Do rejonu koszalińskiego należały dekanaty: Kołobrzeg, Koszalin, Sławno i Świdwin[1505].

W skład dekanatu kołobrzeskiego wchodziło osiem parafii: pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Dygowie, pw. św. Andrzeja Boboli w Gościnie, pw. św. Michała Archanioła w Karlinie, pw. św. Marcina przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kołobrzegu, pw. św. Szczepana Męczennika w Rymaniu, pw. św. Jana Chrzciciela w Sarbii, pw. św. Stanisława Kostki w Siemyślu i pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Ustroniu Morskim[1506].

Do dekanatu koszalińskiego należało dziesięć parafii: pw. NSPJ w Białogardzie, pw. Wniebowzięcia NMP w Białogórzynie, pw. Chrystusa Króla w Biesiekierzu, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Byszynie, pw. Trójcy Świętej w Dobrzycy, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie, pw. św. Józefa w Koszalinie, pw. Przemienienia Pańskiego w Mielnie, pw. św. Stanisława Kostki w Sianowie i pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Tychowie[1507].

W skład dekanatu sławieńskiego wchodziło dwanaście parafii: pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Dobiesławiu, pw. Matki Bożej Ostrobramskiej w Jeżycach, pw. Zwiastowania NMP w Łącku, pw. św. Andrzeja Boboli w Małym Sulechowie, pw. Matki Bożej Wniebowziętej

[1503] Por. KPK 1983, kan. 374 § 2, 553 § 1; CD nr 22, 30; EI nr 184, s. 493; AS nr 218, s. 672-673; CIC, s. 339-340, 471-472; DYDUCH, s. 229, 463; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 275; R. KAMIŃSKI, *Diecezja i dekanat*..., dz. cyt., s. 120-121; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 158, 257-258; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 76, 224; TENŻE, *Ponadparafialni współpracownicy biskupa…*, dz. cyt., s. 41.

[1504] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 1; *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Wykaz Księży Dziekanów*…, dz. cyt.

[1505] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 1.

[1506] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969…*, dz. cyt., s. 128-134; Schematyzm 1974, s. 59-64. Parafia Sarbia w diecezji gorzowskiej należała do dekanatu Gryfice, który znalazł się po podziale w 1972 roku w diecezji szczecińsko-kamieńskiej, por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969…*, dz. cyt., s. 110-111.

[1507] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969…*, dz. cyt., s. 142-152; Schematyzm 1974, s. 35-39, 65-71.

w Pałowie, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Polanowie, pw. NSPJ w Siecieminie, pw. św. Antoniego w Sławnie, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Starym Krakowie, pw. Przemienienia Pańskiego w Żukowie i pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żydowie[1508].

Do dekanatu świdwińskiego należało siedem parafii diecezjalnych: pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Lipiu, pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Połczynie Zdroju, pw. Matki Bożej Różańcowej w Popielewie, pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Rusinowie, pw. Matki Bożej Różańcowej w Sławoborzu, pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie i pw. Wniebowzięcia NMP w Toporzyku[1509].

Do rejonu słupskiego należały dekanaty: Bytów, Lębork, Słupsk Północ i Słupsk Południe[1510].

W skład dekanatu bytowskiego wchodziło czternaście parafii: pw. św. Andrzeja Boboli w Biesowicach, pw. NSPJ w Borzytuchomiu, pw. NMP Królowej Polski w Budowie, pw. św. Katarzyny i św. Jana Chrzciciela w Bytowie, pw. Matki Bożej Różańcowej w Kępicach, pw. Chrystusa Króla w Kołczygłowach, pw. NSPJ w Kramarzynach, pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastku, pw. św. Mikołaja w Niezabyszewie, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Półcznie, pw. Niepokalanego Serca NMP w Trzebielinie, pw. św. Michała Archanioła w Tuchomiu, pw. św. Marii Magdaleny w Ugoszczy i pw. św. Stanisława Kostki w Wałdowie[1511].

Do dekanatu lęborskiego należało dziesięć parafii: pw. św. Jana Chrzciciela w Białogardzie, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Brzeźnie Lęborskim, pw. św. Ottona w Kostkowie, pw. św. Jakuba Apostoła w Lęborku, pw. NMP Królowej Polski w Lęborku, pw. Wniebowzięcia NMP w Łebie, pw. św. Michała Archanioła w Łebuni, pw. św. Wojciecha w Rozłazinie, pw. NSPJ w Wierzchucinie i pw. św. Józefa w Zwartowie[1512].

W skład dekanatu Słupsk Północ wchodziło dziewięć parafii: pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Duninowie, pw. Nawiedzenie NMP w Gardnie Wielkiej, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Główczycach, pw. NMP Królowej Różańca

[1508] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 230-239; Schematyzm 1974, s. 99-106.
[1509] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 324-331; Schematyzm 1974, s. 123-128.
[1510] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 1.
[1511] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 44-53; Schematyzm 1974, s. 40-45.
[1512] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 162-170; Schematyzm 1974, s. 72-78.

Świętego w Słupsku, pw. św. Ottona w Słupsku, pw. św. Stanisława w Stowięcinie, pw. św. Najświętszego Zbawiciela w Ustce, pw. św. Franciszka z Asyżu w Wytownie i pw. św. Józefa w Zagórzycach[1513].

Do dekanatu Słupsk Południe należało siedem parafii: pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Bruskowie Wielkim, pw. św. Jana Chrzciciela w Dębnicy Kaszubskiej, pw. NSPJ w Kobylnicy Słupskiej, pw. Narodzenia NMP w Kozinie, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Łupawie, pw. św. Andrzeja Boboli w Rokitach i pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku[1514].

Do rejonu szczecineckiego należały dekanaty: Człuchów, Drawsko Pomorskie, Szczecinek, Wałcz i Złotów[1515].

W skład dekanatu człuchowskiego wchodziło trzynaście parafii: pw. św. Wawrzyńca w Brzeziu, pw. Wniebowzięcia NMP w Chrząstowie, pw. Wniebowzięcia NMP w Czarnem, pw. św. Jakuba Apostoła w Człuchowie, pw. Wniebowzięcia NMP w Debrznie, pw. św. Marcina w Gwieździnie, pw. Narodzenia NMP w Koczale, pw. Trójcy Świętej w Polnicy, pw. św. Anny w Przechlewie, pw. NSPJ w Rzeczenicy, pw. św. Wawrzyńca w Sąpólnie Człuchowskim, pw. św. Bartłomieja Apostoła w Uniechowie i pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Wierzchowie Człuchowskim[1516].

Do dekanatu drawskiego należały sześć paraii: pw. Zmartwychwstania Pańskiego w Drawsku Pomorskim, pw. Matki Bożej Królowej w Kaliszu Pomorskim, pw. św. Michała Archanioła w Łabędziach, pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Ostrowicach, pw. św. Wojciecha w Wierzchowie Pomorskim i pw. Wniebowzięcia NMP w Złocieńcu[1517].

W skład dekanatu szczecineckiego wchodziło trzynaście parafii: pw. św. Stefana w Barwicach, pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach, pw. Matki Bożej Królowej Polski w Grzmiącej, pw. św. Stanisława w Gwdzie Wielkiej, pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Kluczewie, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Krosinie,

[1513] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 240-248; Schematyzm 1974, s. 79-84, 107-113.
[1514] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 249-254; Schematyzm 1974, s. 42, 44, 80-81, 107-108, 112.
[1515] Por. *Okólnik* nr 2/72, 9.09.1972, pkt 1.
[1516] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 73-82; Schematyzm 1974, s. 46-53, 86-87.
[1517] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 83-89; Schematyzm 1974, s. 54-58. Parafia Kalisz Pomorski w diecezji gorzowskiej należała do dekanatu Choszczno, który znalazł się po podziale w 1972 roku w diecezji szczecińsko-kamieńskiej, por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 66-67.

pw. Wniebowzięcia NMP w Lotyniu, pw. Wniebowzięcia NMP w Łubowie, pw. św. Józefa w Mieszałkach, pw. NMP od Wykupu Niewolników w Okonku, pw. Matki Bożej Różańcowej w Parsęcku, pw. Ducha Świętego w Szczecinku i pw. Matki Bożej Dobrej Rady w Wierzchowie Starym[1518].

Do dekanatu wałeckiego należało osiemnaście parafii: pw. Trójcy Świętej w Czaplinku, pw. św. Antoniego Padewskiego w Człopie, pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu, pw. św. Katarzyny w Marcinkowicach, pw. Matki Bożej Bolesnej w Mielęcinie, pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Mirosławcu, pw. św. Wawrzyńca w Nakielnie, pw. św. Michała Archanioła w Pokrzywnicy, pw. Trójcy Świętej w Róży Wielkiej, pw. św. Wawrzyńca w Rudkach, pw. św. Bartłomieja Apostoła w Rzeczycy, pw. Wniebowzięcia NMP w Skrzatuszu, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Starej Łubiance, pw. Narodzenia NMP w Sypniewie, pw. św. Jakuba Apostoła w Szwecji, pw. Wniebowzięcia NMP w Tucznie, pw. św. Antoniego w Wałczu i pw. św. Mikołaja w Wałczu[1519].

W skład dekanatu złotowskiego wchodziło dziesięć parafii: pw. Trójcy Świętej w Buczku Wielkim, pw. Trójcy Świętej w Głubczynie, pw. św. Anny w Krajence, pw. św. Katarzyny w Lipce Krajeńskiej, pw. św. Barbary w Radawnicy, pw. św. Jakuba Apostoła w Sławianowie, pw. św. Marcina w Starej Wiśniewce, pw. Nawiedzenia NMP w Tarnówce, pw. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie i pw. Wniebowzięcia NMP w Złotowie[1520].

2.3. Zmiany w strukturze terytorialnej diecezji

Opisany powyżej podział diecezji na rejony i dekanaty wymagał zmiany tak, by zapewnić jak najlepszą posługę duszpasterską wiernych. Niektóre dekanaty składały się z wielu parafii, inne były trudne do zarządzania ze względu na odległości pomiędzy poszczególnymi parafiami. Biskup koszalińsko-kołobrzeski Ignacy Jeż, będąc wcześniej biskupem pomocniczym diecezji gorzowskiej, zdawał sobie sprawę

[1518] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 311-323; Schematyzm 1974, s. 114-122.

[1519] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 341-352; Schematyzm 1974, s. 92-98, 129-135. Parafie: Jastrowie, Pokrzywnica, Skrzatusz, Stara Łubianka przed podziałem w 1972 roku należały do dekanatu Piła, który pozostał w diecezji gorzowskiej, por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 192-201.

[1520] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 369-375; Schematyzm 1974, s. 136-141. Parafia Głubczyn przed podziałem w 1972 roku należała do dekanatu Piła, który pozostał w diecezji gorzowskiej, por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969*..., dz. cyt., s. 192.

ze wspomnianych niedogodności. Już podczas pierwszego spotkania z konsultorami i dziekanami 8 lipca 1972 roku zapowiedział zmiany w strukturze dekanatów, przedstawiając projekt zmian ich granic – poprzez podział już istniejących i utworzenie nowych[1521].

W odpowiedzi na zapowiedź zmian w strukturze dekanatów swoje uwagi odnośnie podziału dotychczasowych dekanatów Słupsk Północ i Słupsk Południe już 10 lipca 1972 roku przesłali właściwi dziekani – ksiądz Wincenty Lesiak i ksiądz Lucjan Koźlik oraz wicedziekan – ksiądz Edmund Radtke[1522]. Autorzy pisma zaproponowali dwie wersje podziału: na trzy dekanaty – Słupsk, Łupawa i Główczyce oraz na dwa dekanaty – Słupsk i Łupawa lub Główczyce, w zależności, gdzie będzie siedziba dekanatu. Według autorów propozycji nowego podziału, ze względu na odległości między parafiami i dogodne dojazdy komunikacją publiczną, odpowiedniejszym byłoby utworzenie trzech dekanatów[1523].

Pierwszej zmiany w strukturze dekanatów biskup Jeż dokonał zarządzeniem z 31 stycznia 1973 roku. Na mocy tej decyzji, podjętej w oparciu o kan. 217, 445 i nn. KPK oraz opinię zainteresowanych proboszczów, ustanowił trzy nowe dekanaty: Białogard, Miastko i Wałcz Zachód, czyli Mirosławiec oraz zmienił zasadę podziału dekanatów w rejonie Słupska, tworząc w miejsce dekanatów: Słupsk Północ i Słupsk Południe, dekanaty: Słupsk Zachód i Słupsk Wschód, czyli Łupawa[1524].

[1521] Por. *Informacje udzielone przez Ks. Bpa Ord. Zebranym Ks. Dziekanom*…, dz. cyt.; M. CHORZĘPA, *Objęcie nowo utworzonej...*, dz. cyt., s. 52; DULLAK, s. 138.

[1522] Por. W. LESIAK, L. KOŹLIK, E. RADTKE, *Projekt nowego podziału dekanatów Słupsk Północ i Słupsk Południe*, 10.07.1972, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK.

[1523] Por. *tamże*. Według pierwszej wersji podziału na trzy dekanaty, do dekanatu Słupsk miały należeć parafie: św. Ottona (NSPJ) w Słupsku, NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku, Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku, Ustka, Duninowo, Wytowno, Bruskowo Wielkie, Kobylnica i Kwakowo; do dekanatu Łupawa miały należeć parafie: Łupawa, Skórowo, Dębnica Kaszubska, Dobieszewo (wikaria parafialna), Czarna Dąbrówka i Rokity, do dekanatu Główczyce miały należeć parafie: Główczyce, Stowięcino, Cecenowo, Gardna Wielka, Wrzeście i Zagórzyce. Według drugiej wersji podziału na dwa dekanaty, do dekanatu Słupsk miały należeć parafie: św. Ottona (NSPJ) w Słupsku, NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku, Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku, Ustka, Duninowo, Wytowno, Bruskowo Wielkie, Kobylnica i Kwakowo; do dekanatu z siedzibą w Łupawie lub Główczycach miały należeć parafie: Łupawa, Skórowo, Dębnica Kaszubska, Dobieszewo (wikaria parafialna), Główczyce, Stowięcino, Cecenowo, Gardna Wielka, Wrzeście i Zagórzyce. W tej wersji parafie Czarna Dąbrówka i Rokity zostałyby dołączone do dekanatu Bytów. Druga wersja podziału według autorów powodowałaby dalsze trudności związane z odległością i możliwością komunikacji. Biskup Ignacy Jeż z przedstawionych wariantów, wybrał wersję drugą z podziałem na dwa dekanaty, pomimo iż według autorów propozycji była ona mniej korzystna, por. W. LESIAK, L. KOŹLIK, E. RADTKE, *Projekt nowego podziału dekanatów Słupsk…*, dz. cyt.

[1524] Por. *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt I; *Spis Dekanatów Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej według nazw i siedzib…*, dz. cyt.; I. JEŻ, *Projekt utworzenia nowych dekanatów, zmiany granic dekanatów oraz nominacji na dziekanów i wicedziekanów…*, dz. cyt.; TENŻE, *Zarządzenie o utworzeniu nowych dekanatów i o zmianach granic dekanatów…*, dz. cyt., s. 31-32; DULLAK, s. 138-139; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136.

W myśl zarządzenia, do dekanatu białogardzkiego, który powstał z podziału dotychczasowego dekanatu koszalińskiego, miały należeć parafie leżące w granicach powiatu Białogard. W dekanacie koszalińskim pozostały parafie z terenu miasta i powiatu Koszalin. W chwili utworzenia do dekanatu Białogard należało pięć parafii: pw. NSPJ w Białogardzie, pw. Wniebowzięcia NMP w Białogórzynie, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Byszynie, pw. św. Michała Archanioła w Karlinie i pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Tychowie. W dekanacie Koszalin pozostało siedem parafii: pw. Chrystusa Króla w Biesiekierzu, pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach, pw. Trójcy Świętej w Dobrzycy, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie, pw. św. Józefa w Koszalinie, pw. Przemienienia Pańskiego w Mielnie, pw. św. Stanisława Kostki w Sianowie[1525].

W myśl zarządzenia, do dekanatu miasteckiego, który powstał z podziału dotychczasowego dekanatu bytowskiego, miały należeć parafie leżące w granicach powiatu Miastko oraz parafia Polanów i Żydowo odłączone od dekanatu Sławno. W dekanacie bytowskim pozostały parafie leżące w granicach powiatu bytowskiego, w tym włączone z dekanatu Słupsk parafie Czarna Dąbrówka i Rokity. W chwili utworzenia do dekanatu Miastko należało osiem parafii: pw. św. Andrzeja Boboli w Biesowicach, pw. Matki Bożej Różańcowej w Kępicach, pw. Narodzenia NMP w Koczale, pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastku, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Polanowie, pw. Niepokalanego Serca NMP w Trzebielinie, pw. św. Stanisława Kostki w Wałdowie i pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żydowie. Do dekanatu Bytów należało w tym czasie jedenaście parafii: pw. NSPJ w Borzytuchomiu, pw. NMP Królowej Polski w Budowie, pw. św. Katarzyny i św. Jana Chrzciciela w Bytowie, pw. św. Stanisława Kostki w Czarnej Dąbrówce, pw. Chrystusa Króla w Kołczygłowach, pw. NSPJ w Kramarzynach, pw. św. Mikołaja w Niezabyszewie, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Półcznie, pw. św. Andrzeja Boboli w Rokitach, pw. św. Michała Archanioła w Tuchomiu i pw. św. Marii Magdaleny w Ugoszczy[1526].

[1525] Por. *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt I ; I. JEŻ, *Projekt utworzenia nowych dekanatów, zmiany granic dekanatów oraz nominacji na dziekanów i wicedziekanów…*, dz. cyt.; TENŻE, *Zarządzenie o utworzeniu nowych dekanatów i o zmianach granic dekanatów…*, dz. cyt., s. 31; Schematyzm 1974, s. 35-39, 65-71. Parafia Karlino została dołączona do dekanatu Białogard z dekanatu Kołobrzeg, a parafia Bobolice dołączona do dekanatu Koszalin z dekanatu Szczecinek, por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.

[1526] Por. *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt I ; I. JEŻ, *Projekt utworzenia nowych dekanatów, zmiany granic dekanatów oraz nominacji na dziekanów i wicedziekanów…*, dz. cyt.; TENŻE, *Zarządzenie o utworzeniu nowych dekanatów i o zmianach granic dekanatów…*, dz. cyt., s. 31; Schematyzm 1974, s. 40-45, 85-91. Parafia Koczała została

W myśl zarządzenia, do dekanatu Wałcz Zachód, czyli mirosławieckiego, który powstał z podziału dotychczasowego dekanatu wałeckiego, miały należeć parafie leżące w zachodniej części powiatu Wałcz oraz parafia Czaplinek. Do dekanatu Wałcz Wschód przynależały pozostałe parafie leżące w granicach powiatu wałeckiego. W chwili utworzenie do dekanatu Wałcz Zachód, czyli Mirosławiec należało dziewięć parafii: pw. Trójcy Świętej w Czaplinku, pw. św. Antoniego Padewskiego w Człopie, pw. św. Katarzyny w Marcinkowicach, pw. Matki Bożej Bolesnej w Mielęcinie, pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Mirosławcu, pw. św. Wawrzyńca w Nakielnie, pw. św. Wawrzyńca w Rudkach, pw. św. Bartłomieja Apostoła w Rzeczycy i pw. Wniebowzięcia NMP w Tucznie. Do dekanatu Wałcz Wschód należało w tym czasie dziewięć parafii: pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu, pw. św. Michała Archanioła w Pokrzywnicy, pw. Trójcy Świętej w Róży Wielkiej, pw. Wniebowzięcia NMP w Skrzatuszu, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Starej Łubiance, pw. Narodzenia NMP w Sypniewie, pw. św. Jakuba Apostoła w Szwecji, pw. Wniebowzięcia NMP w Tucznie, pw. św. Antoniego w Wałczu i pw. św. Mikołaja w Wałczu[1527].

W myśl zarządzenia, do dekanatu Słupsk Zachód miały należeć parafie miasta Słupska oraz parafie leżące w zachodniej części powiatu słupskiego. Do dekanatu Słupsk Wschód, czyli Łupawa miały należeć parafie leżące we wschodniej części powiatu słupskiego, z wyłączeniem parafii Czarna Dąbrówka i Rokity, które zostały dołączone do dekanatu Bytów. W chwili utworzenia do dekanatu Słupsk Zachód należało siedem parafii: pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Bruskowie Wielkim, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Duninowie, pw. NSPJ w Kobylnicy Słupskiej, pw. NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku, pw. św. Ottona w Słupsku, pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku i pw. Najświętszego Zbawiciela w Ustce. W chwili utworzenia do dekanatu Słupsk Wschód, czyli Łupawa, należało osiem parafii: pw. św. Jana Chrzciciela w Dębnicy Kaszubskiej, pw. Nawiedzenia NMP w Gardnie Wielkiej, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Główczycach, pw. Matki

dołączona do dekanatu Miastko z dekanatu Człuchów, por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt.

[1527] Por. *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt I ; I. JEŻ, *Projekt utworzenia nowych dekanatów, zmiany granic dekanatów oraz nominacji na dziekanów i wicedziekanów…*, dz. cyt.; TENŻE, *Zarządzenie o utworzeniu nowych dekanatów i o zmianach granic dekanatów…*, dz. cyt., s. 31; Schematyzm 1974, s. 92-98, 129-135; *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii*..., dz. cyt. W praktyce od początku na określenie wspomnianych dekanatów używano nazw mirosławiecki i wałecki.

Bożej Częstochowskiej w Łupawie, pw. św. Stanisława w Stowięcinie, pw. św. Franciszka z Asyżu w Wytownie i pw. św. Józefa w Zagórzycach[1528].

Kolejne lata posługi biskupa Ignacego przyniosły rozwój placówek duszpasterskich: parafii, wikariatów samodzielnych i rektoratów, co wymagało nowych zmian w strukturze dekanatów. Drugiej zmiany w tym zakresie biskup Jeż dokonał dekretem z 16 kwietnia 1977 roku. Na mocy tej decyzji, motywowanej usprawnieniem pracy duszpasterskiej w diecezji, ustanowił trzy nowe dekanaty: Barwice, Darłowo i Łeba[1529].

W myśl dekretu, do dekanatu barwickiego, który powstał z podziału dotychczasowego dekanatu szczecineckiego i przyłączenia dwóch parafii z dekanatu mirosławieckiego, przynależało osiem parafii i jedna wikaria: pw. św. Stefana w Barwicach, pw. Trójcy Świętej w Czaplinku, pw. Matki Bożej Królowej Polski w Grzmiącej, pw. św. Jana Chrzciciela w Kluczewie, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Krosinie, pw. Wniebowzięcia NMP w Łubowie, pw. św. Józefa w Mieszałkach, pw. Matki Bożej Różańcowej w Siemczynie oraz wikaria parafialna pw. św. Judy Tadeusza w Starym Chwalimiu, parafia Barwice[1530].

Według zapisów dekretu, do dekanatu darłowskiego, który powstał z podziału dotychczasowego dekanatu sławieńskiego, przynależało osiem parafii: pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Dobiesławiu, pw. Matki Bożej Ostrobramskiej w Jeżycach, pw. Zwiastowania NMP w Łącku, pw. św. Floriana w Postominie, pw. NSPJ w Siecieminie, pw. Krzyża Świętego w Starym Jarosławiu i pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Starym Krakowie[1531].

W myśl dekretu, do dekanatu łebskiego, który powstał z podziału dotychczasowego dekanatu lęborskiego, przynależało dziewięć parafii i jedna wikaria: pw. św. Jana Chrzciciela w Białogardzie, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Brzeźnie Lęborskim, pw. św. Marii Magdaleny w Garczegorzu, pw. św. Ottona w Kostkowie, pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja w Łebie, pw. Matki Bożej Gwiazdy Morza

[1528] Por. *Okólnik* nr 2/73, 29.01.1973, pkt I ; I. JEŻ, *Projekt utworzenia nowych dekanatów, zmiany granic dekanatów oraz nominacji na dziekanów i wicedziekanów…*, dz. cyt.; TENŻE, *Zarządzenie o utworzeniu nowych dekanatów i o zmianach granic dekanatów…*, dz. cyt., s. 32; Schematyzm 1974, s. 42-44, 79-84, 107-113; *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii...*, dz. cyt. W praktyce od początku na określnie wspomnianych dekanatów używano nazw: łupawski i słupski.

[1529] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia trzech dekanatów*…, dz. cyt.; *Okólnik* nr 5/77, 7.05.1977, pkt 2; DULLAK, s. 139; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 145.

[1530] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia trzech dekanatów*…, dz. cyt.; *Okólnik* nr 5/77, 7.05.1977, pkt 2; Schematyzm 1977, s. 47-57.

[1531] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia trzech dekanatów*…, dz. cyt.; *Okólnik* nr 5/77, 7.05.1977, pkt 2; Schematyzm 1977, s. 99-111.

w Osiekach z siedzibą w Choczewie, pw. św. Anny w Sarbsku, pw. NSPJ w Wierzchucinie, pw. św. Józefa w Zwartowie i wikariat lokalny pw. św. Józefa Robotnika w Gniewinie, parafia Kostkowo[1532].

Kolejna zmiana w strukturze dekanatów nastąpiła mocą dekretu z 2 lutego 1980 roku. Biskup Jeż, kierowany usprawnieniem pracy duszpastersko-administracyjnej w diecezji, utworzył dwa nowe dekanaty: Koszalin Południe i Czarne. W wyniku podziału dekanatu koszalińskiego powstały dekanaty Koszalin Północ oraz Koszalin Południe, których granicę wyznaczała szosa Szczecin-Gdańsk. Dekanat Czarne powstał w wyniku podziału dotychczasowego dekanatu człuchowskiego[1533].

W myśl dekretu, do dekanatu Koszalin Południe należało osiem parafii i rektorat: pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Kłaninie, pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie, pw. św. Józefa w Koszalinie, pw. NSPJ w Siecieminie, pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Szczeglinie, pw. Narodzenia NMP w Świeszynie, pw. św. Wojciecha w Wyszewie i rektorat pw. św. Wojciecha w Koszalinie-Rokosowie[1534].

Według zapisów dekretu, do dekanatu Koszalin Północ należało siedem parafii: pw. Chrystusa Króla w Biesiekierzu, pw. Trójcy Świętej w Dobrzycy, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie, pw. św. Jana Chrzciciela w Łęknie, pw. Przemienienia Pańskiego w Mielnie, pw. św. Stanisława Kostki w Sianowie i pw. Matki Bożej Królowej Polski w Śmiechowie[1535].

W myśl dekretu, do dekanatu Czarne należało osiem parafii: pw. Świętej Rodziny w Bińczu, pw. św. Wawrzyńca w Brzeziu, pw. Wniebowzięcia NMP w Czarnem, pw. św. Marcina w Gwieździnie, pw. św. Stanisława w Gwdzie Wielkiej, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Lędyczku, pw. NSPJ w Rzeczenicy i pw. św. Bartłomieja Apostoła w Uniechowie[1536].

[1532] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia trzech dekanatów*…, dz. cyt.; *Okólnik* nr 5/77, 7.05.1977, pkt 2; Schematyzm 1977, s. 169-181.

[1533] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatów: czarneńskiego i Koszalin Południe…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 2; DULLAK, s. 139; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 146; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136.

[1534] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatów: czarneńskiego i Koszalin Południe…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 2; Schematyzm 1982, s. 204-221. Parafia w Szczeglinie została odłączona od dekanatu Miastko, zaś parafia Sieciemin od dekanatu Darłowo. Wikariat w Dąbrowie, parafia Sieciemin, pozostał nadal w dekanacie darłowskim.

[1535] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatów: czarneńskiego i Koszalin Południe…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 2; Schematyzm 1982, s. 222-235. Parafia Śmiechów została odłączona od dekanatu Kołobrzeg.

[1536] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatów: czarneńskiego i Koszalin Południe…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 2; Schematyzm 1982, s. 128-139. Parafia Lędyczek została odłączona od dekanatu Złotów, zaś parafia Gwda Wielka od dekanatu Szczecinek.

Według zapisów dekretu, do dekanatu Człuchów należało osiem parafii: pw. Wniebowzięcia NMP w Chrząstowie, pw. św. Jakuba Apostoła w Człuchowie, pw. Wniebowzięcia NMP w Debrznie, pw. Trójcy Świętej w Polnicy, pw. św. Anny w Przechlewie, pw. Trójcy Świętej w Rychnowach, pw. św. Wawrzyńca w Sąpólnie Człuchowskim i pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Wierzchowie Człuchowskim[1537].

Kolejna zmiana w strukturze dekanatów nastąpiła 1 stycznia 1985 roku. Biskup Jeż, mając na uwadze usprawnienie pasterzowania poprzez wspólne działanie, w oparciu o kan. 374 § 2 KPK, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej oraz dziekanów i wicedziekanów, utworzył dwa dekanaty: Główczyce i Połczyn Zdrój oraz zmienił granicę kilku innych dekanatów. Dekanat główczycki został wydzielony z dekanatów łupawskiego i ościennych, a połczyński został wydzielony z dekanatów świdwińskiego i ościennych[1538].

W chwili utworzenia, do dekanatu Główczyce należało dziewięć parafii: pw. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie, pw. św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Damnie, pw. Nawiedzenia NMP w Gardnie Wielkiej, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Główczycach, pw. św. Stanisława w Skórowie, pw. św. Stanisława w Stowięcinie, pw. Przemienienia Pańskiego we Wrześcu, pw. św. Franciszka z Asyżu w Wytownie i pw. św. Józefa w Zagórzycach[1539].

W chwili utworzenia, do dekanatu Połczyn Zdrój należało sześć parafii i wikaria: pw. Wniebowzięcia NMP w Buślarach, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Lipiu, pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Połczynie Zdroju, pw. Matki Bożej Różańcowej w Popielewie, pw. św. Jana Chrzciciela w Redle, pw. Wniebowzięcia NMP w Toporzyku i wikaria parafialna pw. św. Józefa w Połczynie Zdroju[1540].

W związku z powstaniem dekanatu Główczyce, od 1 stycznia 1985 roku do dekanatu Łupawa, po dołączeniu części parafii z dekanatu Bytów, należało siedem parafii: pw. Matki Bożej Królowej Polski w Budowie, pw. św. Stanisława Kostki w Czarnej Dąbrówce, pw. św. Jana Chrzciciela w Dębnicy Kaszubskiej, św. Stanisława w Dobieszewie, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Łupawie, pw. św. Antoniego Padewskiego w Nożynie i pw. św. Andrzeja Boboli w Rokitach[1541].

[1537] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatów: czarneńskiego i Koszalin Południe…*, dz. cyt.; *Okólnik* nr 1/80, 18.02.1980, pkt 2; Schematyzm 1982, s. 140-154.
[1538] Por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1; DULLAK, s. 139; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 147; TENŻE, *Wykaz najważniejszych czynności…*, dz. cyt., s. 136.
[1539] Por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1; Schematyzm 1987, s. 226-247.
[1540] Por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1; Schematyzm 1987, s. 442-459.
[1541] Por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1; Schematyzm 1987, s. 372-387.

W związku z powstaniem dekanatu Połczyn Zdrój, od 1 stycznia 1985 roku do dekanatu Świdwin należało siedem parafii: pw. NSPJ w Cieszeniewie, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Lekowie, pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Rusinowie, pw. św. Szczepana w Rymaniu, pw. Matki Bożej Różańcowej w Sławoborzu, pw. św. Michała Archanioła w Świdwinie i pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie[1542].

Od 1 maja 1985 roku do dekanatu Białogard z dekanatu Kołobrzeg została włączona parafia pw. Przemienienia Pańskiego we Wrzosowie, do dekanatu Mirosławiec z dekanatu Drawsko Pomorskie została włączona parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Kaliszu Pomorskim oraz do dekanatu Wałcz została włączona z dekanatu Mirosławiec parafia pw. św. Wawrzyńca w Nakielnie[1543].

Kolejnej zmiany biskup Jeż dokonał 1 stycznia 1990 roku tworząc, dwa dekanaty: Słupsk Północ i Słupsk Południe[1544].

Na mocy wspomnianego zarządzenia, do dekanatu Słupsk Północ należało siedem parafii: pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Bruskowie Wielkim, pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Duninowie, pw. św. Antoniego Padewskiego w Jezierzycach, pw. św. Maksymiliana Kolbego w Słupsku, pw. św. Ottona w Słupsku, pw. Najświętszego Zbawiciela w Ustce i pw. św. Franciszka z Asyżu w Wytownie[1545].

Na mocy wspomnianego zarządzenia, do dekanatu Słupsk Południe należały sześć parafii: pw. NSPJ w Kobylnicy Słupskiej, pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie, pw. NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku, pw. św. Jacka w Słupsku, pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku i pw. bł. Urszuli Ledóchowskiej w Wieszynie[1546].

Kolejna zmiana w strukturze dekanatów miała miejsce 19 marca 1990 roku. Biskup Ignacy, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych duszpasterzy, wydał 15 marca 1990 roku dekret o utworzeniu dekanatu Jastrowie. Powstał on poprzez wydzielenie parafii z dekanatów: Wałcz, Szczecinek, Czarne i Złotów[1547].

[1542] Por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1; Schematyzm 1987, s. 536-553.
[1543] Por. *Okólnik* nr 6/84, 8.12.1984, pkt 1; Schematyzm 1987, s. 112-115, 423-425, 567-570.
[1544] Por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 2; DULLAK, s. 140.
[1545] Por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 2; Schematyzm 1992, s. 179-185. Parafia Wytowno została odłączona od dekanatu Główczyce.
[1546] Por. *Okólnik* nr 7/89, 23.12.1989, pkt 2; Schematyzm 1992, s. 173-178.
[1547] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatu Jastrowie…*, dz. cyt., s. 96-97; *Okólnik* nr 1/90, 26.03.1990, pkt 10; DULLAK, s. 140.

Do nowego dekanatu Jastrowie należało osiem parafii: pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu, pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Lędyczku, pw. Wniebowzięcia NMP w Lotyniu, pw. NMP od Wykupu Niewolników w Okonku, pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie, pw. Narodzenia NMP w Sypniewie i pw. Nawiedzenia NMP w Tarnówce[1548].

Ostania zmiana w strukturze dekanatów miała miejsce 21 maja 1990 roku. Biskup Jeż, kierując się potrzebami duszpastersko-administracyjnymi i po zasięgnięciu opinii zainteresowanych duszpasterzy, wydał 18 maja 1990 roku dekret o utworzeniu dekanatu Polanów, który powstał z podziału dekanatu Miastko[1549].

Do nowego dekanatu Polanów należało osiem parafii: pw. św. Anny w Barcinie, pw. św. Andrzeja Boboli w Biesowicach, pw. Niepokalanego Serca NMP w Bukowie Polanowskim, pw. Matki Bożej Różańcowej w Kępicach, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Polanowie, pw. Niepokalanego Serca NMP w Świerznie i pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żydowie[1550].

Podsumowując decyzje podejmowane przez biskupa Jeża odnośnie rozwoju struktury dekanatów, należy podkreślić, że przez prawie dwadzieścia lat pełnienia posługi biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego spowodował on podwojenie ilości tych jednostek terytorialnych: z 13 w chwili utworzenia diecezji do 26 w momencie swego przejścia na emeryturę. Ponadto, poprzez tworzenie nowych dekanatów, zmianę ich granic i przynależności do nich poszczególnych parafii, ułatwił on koordynację działań duszpasterskich w terenie, a także komunikację pomiędzy biskupem a pasterzami i wiernymi poszczególnych dekanatów i parafii.

W chwili zakończenia posługi biskupa Ignacego Jeża diecezja koszalińsko-kołobrzeska składała się z 26 dekanatów: Barwice, Białogard, Bytów, Czarne, Człuchów, Darłowo, Drawsko Pomorskie, Główczyce, Jastrowie, Kołobrzeg, Koszalin Południe, Koszalin Północ, Lębork, Łeba, Łupawa, Miastko, Mirosławiec, Polanów, Połczyn Zdrój, Sławno, Słupsk Południe, Słupsk Północ, Szczecinek, Świdwin, Wałcz i Złotów[1551].

[1548] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatu Jastrowie…*, dz. cyt., s. 96-97; *Okólnik* nr 1/90, 26.03.1990, pkt 10; Schematyzm 1992, s. 179-185. Parafie, które pozostały w dekanatach Wałcz, Szczecinek, Czarne i Złotów, od 19 marca 1991 roku miały stanowić nowe terytoria tychże dekanatów.

[1549] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatu Polanów…*, dz. cyt., s. 161; DULLAK, s. 140.

[1550] Por. I. JEŻ, *Dekret utworzenia dekanatu Polanów…*, dz. cyt., s. 161; Schematyzm 1992, s. 162-165. Parafie, które pozostały w dekanacie Miastko, od 21 maja 1991 roku miały stanowić jego nowe terytorium.

[1551] Por. *Skrócony schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Stan z dnia 12.X.1991,* KKWD 19(1991) nr 7-9, s. 85-132.

3. SIEĆ PARAFIALNA

Parafia to ustanowiona w Kościele partykularnym na sposób stały określona wspólnota wiernych, w której troskę duszpasterską, pod władzą biskupa diecezjalnego, sprawuje proboszcz jako jej własny pasterz[1552]. Podobnie jak odnośnie pojęcia *dziekan* i *dekanat*, tak i w przypadku pojęcia i rozumienia terminu *parafia*, nastąpiła dość istotna zmiana od przepisów Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku, poprzez nauczanie Soboru Watykańskiego II i prawodawstwo posoborowe, do ostatecznych rozwiązań przyjętych przez Kodeks prawa kanonicznego z 1983 roku[1553].

3.1. Normy prawa powszechnego dotyczące parafii

W Kodeksie prawa kanonicznego z 1917 roku nie znalazły się osobne zapisy dotyczące parafii, jako struktury organizacyjnej Kościoła. Rozdziały: *O proboszczach* i *O wikariuszach parafialnych* mówiły o parafii w sposób pośredni, w nawiązaniu do tytułu prawnego, jaki otrzymywał proboszcz. Normy odnośnie parafii znajdowały się przede wszystkim w kontekście podziału terytorialnego Kościoła oraz w dziale dotyczącym beneficjów kościelnych[1554].

W myśl kan. 216 § 1 KPK, diecezja powinna być podzielona na odrębne części terytorialne, z przydzielonym do niej kościołem, określonym ludem i prowadzącym duszpasterstwo własnym pasterzem. W kan. 216 § 3 dodano, że takie części diecezji nazywają się parafiami[1555]. Wspomniane normy odnośnie parafii dotyczyły stałej organizacji kościelnej. W krajach misyjnych, gdzie erygowane były wikariaty bądź prefektury apostolskie, takie wydzielone ich części, dla których mianowany był rektor, nosiły nazwę jakby-parafii (*quasi paroeciae*) lub parafii misyjnych[1556].

[1552] Por. KPK 1917, kan. 216 § 1 i 3; KPK 1983, kan. 374 § 1, 515 § 1; SC nr 42; LG nr 26 i 28; CD nr 22, 30; 32; AA nr 10; PO nr 5; ES art. 21, s. 149; PG nr 45, s. 365; EI nr 174, s. 487-488; AS nr 211, s. 665-666; BĄCZKOWICZ I, s. 429-430; CIC, s. 339-340, 440-441, 445-446; DYDUCH, s. 229, 409-411, 416, M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 275; KRUKOWSKI, s. 200-205; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*…, t. 2, dz. cyt., s. 158, 233-234; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej*…, dz. cyt., s. 56-57; TENŻE, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 76, 196-198; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii*…, dz. cyt., str. 68-69.

[1553] Por. KPK 1917, kan. 216 § 1 i 3; KPK 1983, 515 § 1; CIC, s. 440. Historię pojęcia i instytucji parafii przybliżają m.in.: BĄCZKOWICZ I, s. 429-430; DYDUCH, s. 409-410; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*…, t. 2, dz. cyt., s. 233; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej*…, dz. cyt., s. 51-63; TENŻE, *Podręcznik prawa*..., t. 2, dz. cyt., s. 194-196; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii*…, dz. cyt., str. 50-67.

[1554] Por. CIC, s. 440; DYDUCH, s. 409-410; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej*…, dz. cyt., s. 53-54, 62.

[1555] Por. KPK 1917, kan. 216 § 1 i 3; BĄCZKOWICZ I, s. 574; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej*…, dz. cyt., s. 53.

[1556] Por. KPK 1917, kan. 216 § 2; BĄCZKOWICZ I, s. 574; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej*…, dz. cyt., s. 54.

Komentatorzy kodeksowych norm podawali następującą definicję: parafia to oddzielne terytorium diecezji, z własnymi kościołem, ludem i kapłanem, który z urzędu prowadzi duszpasterstwo. Określenie parafia oznaczało również: ogół wiernych, czyli parafian, parafialny kościół, urząd proboszcza i proboszczowskie beneficjum[1557]. Przez beneficjum rozumiano utworzony na stałe przez kompetentnego przełożonego kościelnego twór prawny, który składał się z urzędu oraz z prawa do pobierania dochodów z uposażenia związanego z tym urzędem. Parafia stanowiła specjalny rodzaj beneficjum określanego jako beneficjum duszpasterskie (parafialne)[1558].

W myśl zapisów umieszczonych w Kodeksie prawa kanonicznego z 1917 roku, rozróżniano parafie terytorialne oraz personalne. W pierwszym przypadku wierni podlegali własnemu pasterzowi, czyli proboszczowi, ze względu na stałe lub tymczasowe zamieszkanie na określonym terytorium. W drugim, ze względu na przynależność do określonej grupy osób na podstawie narodowości, obrządku, języka, zawodu czy rodziny. Na utworzenie takiej personalnej parafii trzeba było się odnieść do Stolicy Apostolskiej i uzyskać w tej sprawie specjalny indult[1559].

Oprócz tego wyróżniano także parafie inkorporowane, czyli złączone z jakąś moralną osobą, jak dom zakonny czy kapituła katedralna, oraz parafie nieinkorporowane, czyli takie, w których nie dokonano połączenia, określane jako niezależne. Kolejny podział wskazywał na parafie nieusuwalne i usuwalne. To rozróżnienie związane było z większą lub mniejszą stałością pasterza. Proboszcz posiadający większy stopień stałości, określany był jako nieusuwalny, to znaczy, że mógł być usunięty z urzędu jedynie w drodze procesu administracyjnego (kan. 2147-2156), a przeniesiony na inny urząd jedynie po wyrażeniu zgody. Proboszcz posiadający mniejszy stopień stałości, określany jako usuwalny, mógł być usunięty w łatwiejszy sposób (kan. 2157 i następne). Najmniejszy stopień stałości posiadali proboszcz i wikariusz zakony, którzy mogli być usunięci decyzją biskupa po powiadomieniu przełożonego, lub decyzją przełożonego po powiadomieniu biskupa. Nowe parafie tworzone przez biskupa miały być z reguły nieusuwalne, jednak mając na uwadze

[1557] Por. BĄCZKOWICZ I, s. 574; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 53; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 62.
[1558] Por. KPK 1917, kan. 1409; BĄCZKOWICZ I, s. 335-336; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 54, 62.
[1559] Por. KPK 1917, kan. 216 § 4; BĄCZKOWICZ I, s. 575; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 54; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 63.

szczególne okoliczności miejsca i osób, biskup mógł utworzyć parafię usuwalną, po wysłuchaniu zdania kapituły katedralnej. Zamiana dawnej parafii nieusuwalnej na usuwalną była zarezerwowana Stolicy Apostolskiej, odwrotny proces był możliwy na mocy decyzji biskupa, po zasięgnięciu zdania kapituły katedralnej. Wszystkie parafie misyjne z reguły były usuwalne[1560].

Innym rozróżnieniem był podział na parafie diecezjalne (świeckie) i zakonne w zależności od tego, czy prowadziło ją duchowieństwo diecezjalne czy zakonne. Parafia stawała się zakonną wskutek tzw. pełnej inkorporacji do domu zakonnego (kan. 1425 § 2). Parafie, które były erygowane poza domem lub kościołem zakonnym, w sytuacji wątpliwości należało uważać za świeckie (kan. 1411 n. 2)[1561].

W związku z podziałem istniejących parafii, rozróżniano parafie macierzyste i filialne. W sytuacji, gdy nowa wspólnota została uposażona przez starą, powinna jej okazywać pewne oznaki czci określone przez ordynariusza[1562].

Normy Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku przewidywały także istnienie struktur terytorialnych, które nie były parafiami w pełnym tego słowa znaczeniu. Pierwszą z nich był wikariat stały, który był ustanawiany, gdy nie było zewnętrznych warunków do utworzenia parafii na mocy jej kanonicznego podziału (kan. 1427 § 1). Posiadał on oddzielone terytorium, własny kościół bądź kaplice oraz ustanowionego mocą dekretu biskupa własnego duszpasterza z pełnią władzy proboszczowskiej. Oprócz tego funkcjonowały placówki duszpasterskie nieoddzielone od parafii. Miały one własnych duszpasterzy, w kwestiach majątkowych były niezależne, jednak w kwestiach duszpasterskich były w jakimś sensie zależne od proboszcza macierzystej parafii. Duszpasterze ci byli określani mianem rektorów, a ich terytorium rektoratem[1563].

Przepisy kodeksowe wskazywały również, że ustanawianie, rozgraniczanie i zmiany dotyczące parafii należały do ordynariusza miejsca. Właściwe przepisy zostały umieszczone w dziale o beneficjach kościelnych[1564].

Każdy ordynariusz miejsca miał prawo do tworzenia nowych beneficjów na podległym sobie terytorium, a wikariusz generalny musiał otrzymać do tego

[1560] Por. KPK 1917, kan. 454 § 1-5; BĄCZKOWICZ I, s. 575-576; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 54.
[1561] Por. BĄCZKOWICZ I, s. 576; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 55.
[1562] Por. KPK 1917, kan. 1427 § 4; BĄCZKOWICZ I, s. 576; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 55.
[1563] Por. BĄCZKOWICZ I, s. 577; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 55.
[1564] Por. KPK 1917, kan. 1414, 1427 § 1; BĄCZKOWICZ I, s. 341, 349-351; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 53, 62-63.

specjalne zlecenie (kan. 1414 § 2 i 3). Zanim został wydany akt erekcji nowego beneficjum, należało spełnić określone warunki. Po pierwsze, należało upewnić się, czy istnieje odpowiednie i stałe uposażenie (kan. 1410, 1415 § 1). Odnośnie parafii podstawą uposażenia były wyliczone w kan. 1410: pewne i dobrowolne ofiary wiernych oraz ofiary z *iura stolae* pobierane według prawnego zwyczaju bądź taksy diecezjalnej. Po drugie, należało wezwać i zasięgnąć opinii zainteresowanych osób (kan. 1416). W praktyce tworzenia nowych parafii chodziło głównie o proboszczów sąsiednich kościołów parafialnych. Nie była ustalona forma, jaką należało zastosować, ale najczęściej ordynariusz stosował formę pisemną, kierując do zainteresowanych odpowiednie pismo, które zakładało możliwość pisemnej odpowiedzi[1565].

W sytuacji tworzenia nowej parafii najczęściej dochodziło do podziału bądź rozgraniczenia parafii już istniejących. Również w tym przypadku prawo do dzielenia lub rozgraniczaniu już erygowanych parafii miał ordynariusz miejsca. Miał prawo tego dokonać nawet w sytuacji sprzeciwu aktualnych rektorów czy też przy braku zgody dotychczasowych parafian. Powinien on również zasięgnąć opinii kapituły katedralnej. W wyniku podjętych działań, ordynariusz tworzył nową parafię bądź stały wikariat. By dokonać wspomnianych czynności, potrzebna była wystarczająca i słuszna przyczyna. W przypadku nowej parafii był nią trudny dostęp do kościoła bądź zbyt duża liczba wiernych, których potrzebom duchowym nie dało się zaradzić, przydzielając proboszczowi większą liczbę wikariuszy współpracowników[1566].

Nauczanie Soboru Watykańskiego II zmieniło spojrzenie na pojęcie parafii, przesuwając akcent z elementu terytorialnego na osobowy, a nawet bardziej na wymiar wspólnotowy[1567].

Już w dokumentach przygotowawczych do soboru pojawiły się konkretne postulaty dotyczące parafii rozumianej jako żywa cząstka diecezji. Wskazywano na konieczność wprowadzenia następujących rozwiązań: możliwość erygowania parafii personalnych bez potrzeby odnoszenia się do Stolicy Apostolskiej, łączenie małych parafii bądź podział wielkich w zależności od napływu lub odpływu wiernych, erygowanie parafii przy kościołach klasztornych, brak konieczności występowania

[1565] Por. BĄCZKOWICZ I, s. 341-342; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 62-63. Gdy chodzi o uposażenie innych beneficjów, to przepisy kodeksowe przewidywały jako podstawę utrzymania dobra nieruchome będące własnością beneficjum jak grunty, domy, stawy, lasy i inne oraz należne i pewne świadczenia rodziny czy osoby prawnej.

[1566] Por. KPK 1917, kan. 1427 § 1, 1428 § 2; BĄCZKOWICZ I, s. 349-351; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 53, 63.

[1567] Por. *tamże*, s. 55.

specjalnej przyczyny kanonicznej w przypadku dokonywania zmian, zniesienie formalności przewidzianych w kodeksie odnośnie beneficjów parafialnych[1568].

W soborowym dekrecie *Christus Dominus* parafia ukazana jest jako wspólnota, której członkowie stanowią żyjącą cząstkę diecezji i Kościoła powszechnego. Uzasadnieniem podjęcia decyzji o jej erygowaniu, zniesieniu bądź przeprowadzeniu istotnych zmian miało być przede wszystkim dobro dusz. Biskup wraz z kapłanami tworzą prezbiterium diecezji, w którym szczególne miejsce zajmują proboszczowie jako ci, którym została powierzona duszpasterska piecza w określonych cząstkach diecezji. Pośród obowiązków proboszcza w dziele uświęcenia wiernych pierwsze miejsce zajmuje sprawowanie Eucharystii, które jest centrum i szczytem chrześcijańskiego życia wspólnoty parafialnej[1569]. Zwrócono na to uwagę także w pierwszym dokumencie soborowym, czyli konstytucji o liturgii świętej *Sacrosanctum concilium*. W Eucharystii najpełniej dokonuje się uwielbienie Boga i uświęcenie człowieka, stąd wierni powinni w niej żywo uczestniczyć poprzez odpowiedzi, gesty i postawy liturgiczne, a także święte milczenie. By mogli tego rzeczywiście doświadczyć, biskup powinien tworzyć grupy wiernych, wśród których najważniejsze są parafie. W niedzielnym sprawowaniu Eucharystii w takich grupach w prawdziwy sposób urzeczywistnia się wspólnota Kościoła i wspólnota parafialna[1570]. Z kolei dekret o apostolstwie świeckich *Apostolicam actuositatem* podkreślał aspekt wspólnotowy, wskazując, że w parafii ma miejsce wspólne działanie apostolskie kapłanów, zakonników i świeckich, którzy we wzajemnej współpracy dążą do osiągnięcia zbawienia we wspólnocie Kościoła[1571].

Nowe spojrzenie na instytucję parafii zapoczątkowane nauczaniem Soboru Watykańskiego II znalazło konkretną realizację w normach prawodawstwa posoborowego. W myśl zapisów Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, zostały zniesione zwyczaje oraz anulowane prawa dotyczące nominowania, wybierania czy prezentowania na urzędy lub beneficja parafialne. Normy te umożliwiły także biskupowi, z zachowaniem praw dotyczących zakonników, usunięcie każdego proboszcza, co oznaczało w praktyce zniesienie parafii nieusuwalnych[1572]. Ponadto

[1568] Por. W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 65.
[1569] Por. CD nr 28, 30, 32; CIC, s. 440; DYDUCH, s. 410; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 55; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 65.
[1570] Por. SC nr 10, 30, 42; CIC, s. 440; DYDUCH, s. 410; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 55; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 65.
[1571] Por. AA nr 10; CIC, s. 440; DYDUCH, s. 410; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 55.
[1572] Por. ES art. 18 § 1, 20 § 1-3, s. 148-149. Biskup miał prawo usunąć proboszcza w sytuacji, gdy jego posługiwanie, nawet bez poważnej jego winy, było szkodliwe lub przynajmniej bezowocne, ze względu na przyczyny wskazane w prawie albo inne, uznane przez biskupa. Do czasu wydania nowego kodeksu należało kierować

umieszczone w *Ecclesiae Sanctae* zapisy zachęcały do dzielenia lub rozgraniczania parafii, w których, ze względu na dużą liczbę wiernych lub rozległy teren, działalność duszpasterska była utrudniona lub mało skuteczna. Z podobnych przyczyn należało zbyt małe parafię łączyć w jedną większą. Nie należało natomiast łączyć parafii z kapitułą kanoników. Jeśli takie połączenie miałoby już miejsce, biskup, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej oraz kapituły, powinien oddzielić od niej parafię i mianować właściwego proboszcza. Biskup miał prawo własną powagą erygować parafie, znosić je lub dokonywać w nich istotnych zmian. Gdyby w tej sprawie istniały ustalenia między Stolicą Apostolską a władzami państwowym oraz w przypadku praw nabytych przez osoby fizyczne lub moralne, należało takie działania odpowiednio uzgodnić z właściwymi podmiotami[1573].

Więcej wskazań odnośnie parafii znalazło się we wzmiankowanej już Instrukcji *Ecclesiae imago* Kongregacji Biskupów. Według umieszonych w niej norm, diecezja zasadniczo dzieli się na parafie, które stanowią wspólnoty zamieszkujące określone terytorium. Sprawujący w nich duszpasterską pieczę proboszcz nie powinien mieć trudności dotarcia do rodzin i określonych grup wiernych w związku z dużymi odległościami. Ze względu na dobro dusz, istniała możliwość erygowania parafii personalnych, czyli nieposiadających określonego terytorium, ale obejmujące jednolitą pod jakimś kątem grupę członków, np. wiernych innego obrządku, języka czy kraju. W sytuacji, gdy nie erygowano nowych parafii, wolno było również tworzyć inne ośrodki pracy apostolskiej i charytatywnej posiadające stałe struktury związane z terytorium lub grupami osób[1574]. Zapisy *Ecclesiae imago* odnosiły się także do problemu parafii wielkomiejskich. Wskazano, by zachowały one wspólne elementy z innymi parafiami jak bycie znakiem obecności Boga w świecie oraz wspólnotą wiary, liturgii i miłości. Powinny także zachowywać jedność z innymi parafiami w dziedzinie przekazu Bożego słowa oraz w sprawowaniu liturgii. W każdej dzielnicy miasta parafia wielkomiejska ma uobecniać Kościół powszechny i diecezjalny, troszcząc się w szczególny sposób o chorych, biednych i potrzebujących. Ponieważ takie duże

się normami przewidzianymi dla proboszczów usuwalnych (kan. 2157-2161). Ponadto biskup miał prawo przeniesienia proboszcza z jednej parafii na drugą lub na inny urząd kościelny, gdy domagało się tego dobro wiernych lub konieczność czy pożytek Kościoła. Wobec sprzeciwu proboszcza, biskup powinien zastosować wspomniane powyżej normy. Proboszczowie, którzy ukończyli 75 rok życia, zostali zobowiązani do dobrowolnego złożenia rezygnacji ze swego urzędu na ręce biskupa, który ostatecznie decydował o jej przyjęciu lub odroczeniu.

[1573] Por. ES art. 21 § 1-3, s. 149; CIC, s. 441-442; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 65.

[1574] Por. EI nr 174, s. 487-488.

wspólnoty nie są w stanie ogarnąć samodzielnie wszystkich potrzeb wiernych, szczególnie w zmieniających się warunkach codziennego życia posługujący w niej proboszczowie i wikariusze powinni łączyć wspólnie wysiłki duszpasterskie a także korzystać z pomocy innych duchownych i zakonników, którzy prowadzą działalność ponadparafialną[1575].

W myśl norm zawartych w *Ecclesiae imago* rozkwit życia wspólnoty diecezjalnej jest owocem właściwego podziału diecezji. Stąd biskup powinien tworzyć nowe parafie terytorialne i personalne, zgodnie z potrzebami wiernych. Aby wspólnota parafialna spełniała jak najlepiej swoje posłannictwo, należy zwrócić szczególną uwagę na następujące kwestie: parafia powinna odznaczać się jednością umysłów duchownych, zakonników i świeckich, którzy powinni tworzyć prawdziwą wspólnotę wiary, łaski i kultu; duchowieństwo powinno uobecniać duchowość i pasterską troskę biskupa oraz działać w jedności z prezbiterium diecezji; kapłani pracujący w parafii powinni stanowić w niej małe prezbiterium i prowadzić w miarę możliwości wspólne życie w formie, którą da się pogodzić z ich zadaniami; powinni również łączyć wspólnie swoje wysiłki w posłudze, przygotowując i wprowadzając w życie przemyślane wcześniej przedsięwzięcia; duchowieństwo, zakonnicy i świeccy w parafii powinni zachowywać jedność i karność, podejmując swoje apostolskie obowiązki[1576].

Zapisy Instrukcji *Ecclesiae imago* określiły również normę odnośnie granic terytorialnych i liczebności wiernych tworzonych parafii. Jako regułę należało przyjąć zasadę, aby wielkość i gęstość parafii pozwoliła zapewnić wystarczającą opiekę duszpasterską, a tę gwarantuje możliwość swobodnego poznania się i kontaktu pasterzy, pomocników duszpasterskich i wiernych. Takie rozwiązanie ma zapewnić stałą i bezpośrednią opiekę duszpasterską. Biskup, tworząc nową parafię, powinien brać pod uwagę przyrost ludności, plany budowy mieszkań i zakładów pracy na danym terenie i odpowiednio wcześnie postarać się o zdobycie terenu pod budowę kościoła oraz załatwić prawne formalność wymagane przy erekcji parafii. Niekorzystne jest, kiedy, działając zbyt późno, nie ma już miejsca na budowę kościoła lub liczba mieszkańców jest tak duża, że bez zagwarantowanej odpowiedniej opieki duszpasterskiej odeszli już oni od zasad chrześcijańskiego życia. Dobro dusz wymaga czasem od biskupa podjęcia działań zmierzających do zmiany granic parafii, łączenia kilku parafii w jedną lub

[1575] Por. EI nr 175, s. 488.
[1576] Por. EI nr 176, s. 489; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 67.

dzielenia większych na mniejsze[1577]. Przepisy przewidywały nawet możliwość utworzenia przez biskupa specjalnego urzędu bądź komisji, które zajmowałyby się, w porozumieniu z radą kapłańską i innymi gremiami, sprawami erekcji nowych parafii i budową nowych kościołów[1578]. W myśl norm zawartych w *Ecclesiae imago* biskup powinien za najlepszą formę parafii uznać taką: która obejmuje wystarczającą liczbę wiernych i odpowiednie terytorium, czyli nie jest ani zbyt mała ani zbyt rozległa; została powierzona proboszczowi i co najmniej jednemu kapłanowi, którzy prowadzą życie wspólne; w której świeccy prowadzą właściwą im działalność apostolską, uczestnicząc w pracach parafialnej rady duszpasterskiej; w której działają stowarzyszenia parafialne, szczególnie te polecane przez papieży i konferencje biskupów; w której znajdują się odpowiednie środki do prowadzenia apostolstwa[1579].

W Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 roku parafii poświęcono oddzielne cztery, a ściśle trzy kanony w rozdziale: *Parafie, proboszczowie i wikariusze parafialni*[1580]. „Parafia jest określoną wspólnotą wiernych, utworzoną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą opiekę duszpasterską, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi”[1581]. W komentarzach do powyższego u zwraca się uwagę na kilka elementów legalnej definicji parafii. Na pierwszym miejscu wymienia się *określoną wspólnotę wiernych*. Zgodnie z nakreślonym powyżej nauczaniem soborowym, w rozumieniu parafii przesunięto akcent na element personalistyczny. Tworzą ją wierni, którzy stanowią wspólnotę, społeczność. Wspomniane w ie *określenie* dokonuje się albo przez wyznaczenie terytorium zamieszkiwanego przez wiernych albo przez wskazanie osób, które mają stworzyć wspólnotę parafialną. Drugim elementem wskazanym w definicji parafii jest *utworzenie jej na sposób stały*. Owa stabilność jest zagwarantowana poprzez dokument ją erygujący, który wydawany jest przez kompetentnego przełożonego. Trzecim elementem definicji jest posiadanie przez parafię własnego pasterza, czyli

[1577] Por. EI nr 176-177, s. 489-490; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 235-236; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 67.
[1578] Por. EI nr 178, s. 490; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 236; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 67.
[1579] Por. EI nr 179, s. 490-491.
[1580] Por. KPK 1983, kan. 515-518; CIC, s. 440-446; DYDUCH, s. 409-417; KRUKOWSKI, s. 200-205; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 232-236; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 64; TENŻE, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 194-198; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 68-71.
[1581] KPK 1983, kan. 515 § 1.

proboszcza, który sprawuje pasterską pieczę nad wiernymi pod zwierzchnictwem biskupa diecezjalnego[1582].

Normy nowego kodeksu nie wprowadzają już rozróżnienia między parafiami na terenach o stałej organizacji kościelnej i na terenach misyjnych. Każda bowiem parafia utworzona zgodnie z przepisami posiada mocą samego prawa osobowość prawną[1583]. Normy poprzedniego kodeksu przewidywały tworzenie na terenach misyjnych tzw. quasi-parafii. W nowym kodeksie przewidziano możliwość tworzenia takich parafii w całym Kościele powszechnym. Biskup miał prawo erygować je w sytuacji, kiedy istniała obiektywna przeszkoda do ustanowienia zwyczajnej parafii. Miały one charakter struktur tymczasowych, powoływanych nie na czas określony ale na tak długo, jak istniały okoliczności uniemożliwiające erygowanie zwyczajnej wspólnoty parafialnej. Opiekę duszpasterską nad wiernymi sprawował kapłan, którego zakres obowiązków określał biskup w dekrecie nominacyjnym. Obok quasi-parafii biskup miał możliwość zaradzenia potrzebom duszpasterskim w inny sposób, ustanawiając różnego rodzaju formy organizacyjne jak wikariaty, ośrodki duszpasterskie, misje duszpasterskie czy kapelanie[1584].

Normy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku nadal przewidują możliwość istnienia parafii terytorialnych i personalnych. Z zasady powinno się tworzyć te pierwsze. Jednak, gdy jest to wskazane, można utworzyć parafię gromadzącą wiernych jednego obrządku, języka, narodowości czy z innej określonej przyczyny[1585]. Podobnie zasadnym pozostaje rozróżnienie na parafie diecezjalne i zakonne. W myśl aktualnych przepisów biskup nie musi łączyć parafii z osobą prawną, ale może erygować ją przy kościele kleryckiego instytutu zakonnego lub stowarzyszenia życia

[1582] Por. CIC, s. 441; DYDUCH, s. 410-411; KRUKOWSKI, s. 200-201; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 233-234; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 56-57; TENŻE, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 196-197; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 68-69; 71. Komentatorzy zwracają uwagę, że według zapisów Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku elementem istotnym parafii przestał być kościół parafialny. Kościół jest oczywiście konieczny do prowadzenia duszpasterstwa. Jednak nie musi to być kościół własny parafii. Może ona korzystać np. z kościoła zakonnego, kościoła, z którego korzysta kilka parafii bądź czasowo z miejsca przystosowanego do sprawowania kultu.

[1583] Por. KPK 1983, kan. 515 § 3; CIC, s. 441-442; DYDUCH, s. 411-412; KRUKOWSKI, s. 202-203; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 236; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 57; TENŻE, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 197; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 69.

[1584] Por. KPK 1983, kan. 516 § 1-2; CIC, s. 442-443; DYDUCH, s. 413-414; KRUKOWSKI, s. 203-204; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 234; E. SZTAFROWSKI, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 76, 197; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 69.

[1585] Por. KPK 1983, kan. 518; CIC, s. 445-446; DYDUCH, s. 416-417; KRUKOWSKI, s. 204-205; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 234; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 57-58; TENŻE, *Podręcznik prawa...*, t. 2, dz. cyt., s. 197-198; W. WÓJCIK, *Pojęcie parafii…*, dz. cyt., str. 70-71. Warto zwrócić uwagę, że, gdy chodzi o parafię personalną, też mamy do czynienia z oznaczonym terytorium, najczęściej kilku parafii terytorialnych.

apostolskiego[1586]. Natomiast wobec przepisów o trwałości urzędu proboszcza nieaktualnym stał się podział na parafie nieusuwalne i usuwalne. Proboszcz, który powinien być zasadniczo mianowany na czas nieokreślony, nie jest jednocześnie ani ustanawiany na określoną kadencję, ani nie jest nieusuwalny. W praktyce oznacza to, że wszystkie parafie są w jakimś sensie usuwalne[1587].

Zgodnie z normą umieszczoną w ie 515 § 2 KPK, erygowanie parafii, zniesienie jej lub dokonywanie w niej istotnych zmian leży wyłącznie w kompetencji biskupa diecezjalnego. Dokonując tych aktów prawnych, powinien on zasięgnąć głosu rady kapłańskiej[1588]. Tak postawione wskazanie oznacza, że takich aktów bez wyraźnego zlecenia nie może podejmować wikariusz generalny bądź biskupi (kan. 134 § 2). Mogą ich natomiast dokonywać ci, którzy są zrównani z biskupem diecezjalnym: prałat terytorialny, opat terytorialny, wikariusz apostolski, prefekt apostolski i administrator apostolski stojący na czele administratury apostolskiej ustanowionej na stałe (kan. 381 § 2). Administrator diecezji może dokonywać wspomnianych aktów po roku od momentu zawakowania stolicy biskupiej[1589]. Akt erygowania parafii powinien być dokonany w formie pisemnego dekretu. Jednak nie zostało określone, jakie elementy są w nim obowiązkowe. Zależy to od zwyczaju przyjętego w danej kurii diecezjalnej. Najczęściej taki dekret zawiera uzasadnienie podejmowanej decyzji, określa granice parafii i inne szczegóły[1590].

3.2. Stan struktur parafialnych w dniu utworzenia diecezji

W dniu powstania, diecezja koszalińsko-kołobrzeska liczyła 137 parafii. Na jej terenie znajdowało się 546 kościołów: oprócz parafialnych – 26 pomocniczych i 382 filialne oraz 17 kaplic[1591].

[1586] Por. KPK 1983, kan. 520 § 1; CIC, s. 447-448; DYDUCH, s. 418-420; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 235; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 58.

[1587] Por. KPK 1983, kan. 522; CIC, s. 450; DYDUCH, s. 421-422; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 58. Kryterium najważniejszym stałości urzędu proboszczowskiego jest dobro dusz. Gdyby było ono zagrożone, biskup może w każdej chwili usunąć bądź przenieść proboszcza, zachowując procedurę zawartą w kan. 1740-1752. Kan. 522 przewiduje również możliwość nominacji proboszcza na czas określony, czyli na kadencję, jeżeli w formie dekretu przyjęła taką możliwość konferencja biskupów danego kraju. Nawet wydanie takiego dekretu nie zobowiązuje biskupa danej diecezji w kraju do nominacji proboszcza na kadencję, a jedynie dają taką możliwość. Po upływie kadencji proboszcza ustaje jego władza stąd nie ma potrzeby przeprowadzania procedury jego usunięcia. Biskup ma oczywiście możliwość przedłużenia kadencji danemu proboszczowi.

[1588] Por. KPK 1983, kan. 515 § 2; CIC, s. 441-442; DYDUCH, s. 410-412; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne…*, t. 2, dz. cyt., s. 235-236; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 66-67.

[1589] Por. CIC, s. 155-156, 346-347; DYDUCH, s. 240-242; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 66.

[1590] Por. KPK 1983, kan. 51; CIC, s. 101-102; E. SZTAFROWSKI, *Parafia w hierarchicznej…*, dz. cyt., s. 69.

[1591] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii…*, dz. cyt.; *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane...*, dz. cyt., s. 53; *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane statystyczne-errata…*, dz. cyt., s. 58; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów…*, dz. cyt., s. 11; TENŻE; *Dzieje Kościoła katolickiego…*,

Analizując stan faktyczny struktury terytorialnej diecezji, należałoby wskazać niewielką ilość parafii na rozległym obszarze przy relatywnie dużej ilości świątyń. Taka sytuacja była źródłem wielu trudności, zarówno dla duchownych, którzy musieli sprawować w niedzielę kilka razy Mszę świętą jak i dla wiernych, którzy mieli do niej utrudniony dostęp. W niektórych kościołach Eucharystia była więc sprawowana co drugą niedzielę, a nawet rzadziej. Do tego dochodziły trudności związane z komunikacją: brakiem połączeń autobusowych w niedzielę, małą ilością prywatnych samochodów, utrudnionym dojazdem do poszczególnych miejsc celebracji w miesiącach zimowych.

Wobec takiej sytuacji biskup Jeż, kierując się dobrem powierzonych mu wiernych, postawił sobie za cel rozbudowę sieci parafialnej[1592]. Potwierdzeniem tego postanowienia był, powstały w pierwszych dniach istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, dokument zatytułowany *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii według dekanatów*, w którym obok, istniejących 137 parafii w 13 dekanatach, zostały wpisane parafie projektowane. Według wspomnianego pisma biskup Ignacy planował erygować aż 57 nowych parafii. W dokumencie wymieniono następujące lokalizacje: Barcino, Miłocice, Możyno, Świerzno (dekanat Bytów); Biały Bór, Bińcze, Międzyborze, Rychnowy (dekanat Człuchów); Charzyno, Kołobrzeg-katedra, Kołobrzeg-Krzyża Świętego, Korzystno, Karwino, Rzesznikowo (dekanat Kołobrzeg); Białogard-NSPJ, Białogard-św. Jerzego, Koszalin-Niepokalanego Poczęcia NMP, Łękno, Osieki, Podwilcze, Świeszyno, Wyszewo, Koszalin-nowy kościół (dekanat Koszalin); Choczewo, Garczegorze, Gniewino, Lębork-Wszystkich Świętych, Nowa Wieś (dekanat Lębork); Malechowo, Ostrowiec, Postomino, Sławno-NMP, Sławsko, Słonowice, Stary Jarosław (dekanat Sławno); Cecenowo, Damno, Wrzeście, Słupsk-św. Jacka, Słupsk-św. Ottona (dekanat Słupsk Północ); Dobieszewo, Kwakowo, Skórowo, Słupsk-nowy kościół (dekanat Słupsk Południe); Kanino, Stary Chwalim, Szczecinek-oo. Redemptoryści (dekanat Szczecinek); Cieszeniewo, Lekowo, Nielep, Redło, Słonowice (dekanat Świdwin); Czaplinek-Krzyża Świętego, Lubno, Siemczyno,

dz. cyt., s. 557-559; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt., s. 278; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 12; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; G. WEJMAN, *Organizacja Kościoła katolickiego*…, dz. cyt., s. 121; *Zarys dziejów diecezji…*, dz. cyt., s. 18-19.

[1592] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 11-14; DULLAK, s. 131-132; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt., s. 272-273; TENŻE, *Refleksje biskupa seniora*…, dz. cyt. s. 8; TENŻE, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 259-261; P. KRUPA, *20 lat diecezji*…, dz. cyt., s. 12; P. MIELCZAREK, *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska…*, dz. cyt., s. 62; P. SZCZEPANIUK, *Powstanie, historia…*, dz. cyt., s. 123-125.

Jastrowie-Królowej Polski (dekanat Wałcz); Złotów-św. Stanisława (dekanat Złotów)[1593].

Plany zwiększenia ilości parafii natrafiły jednak na silny sprzeciw ze strony ówczesnej władzy, która nie chciała rozwoju Kościoła, a raczej jego powolnego obumierania. Aby erygować nową parafię, biskup Jeż musiał uzyskać każdorazowo zgodę Urzędu do Spraw Wyznań w Koszalinie bądź w Gdańsku, podobnie było w sytuacji nominacji każdego proboszcza. Początkowo większość próśb była odrzucana, co było motywowane brakami formalnymi we wnioskach bądź stwierdzeniem, że dotychczas istniejące parafie zaspokajają potrzeby wiernych, a nowe byłyby dla nich zbyt dużym obciążeniem finansowym[1594].

Z czasem biskup Ignacy zaczął we wnioskach do władz stosować motywację natury historycznej, powołując się na wydany w 1949 roku *Schematyzm Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej*, który zawierał spis parafii katolickich utworzonych jeszcze przed wprowadzeniem reformacji na Pomorzu w 1534 roku. Pierwszy raz zastosował taką metodę, gdy uzyskał odmowną decyzję Urzędu do Spraw Wyznań w Koszalinie odnośnie utworzenia parafii w Charzynie. W odwołaniu skierowanym do wyższej instancji w Warszawie biskup Jeż argumentował, że parafia w tej miejscowości istniała już w XIII wieku. Nawiązując do popularnego wówczas hasła odnoszącego się do Ziem Zachodnich „Byliśmy, jesteśmy, będziemy", wskazywał, że, odtwarzając dawną parafię, Kościół udowadnia, że od dawna był na tym terenie. Urząd do Spraw Wyznań w Warszawie na podstawie takiej argumentacji zmienił poprzednią decyzję i wyraził zgodę na utworzenie parafii w Charzynie. W kolejnych latach biskup Jeż odwołując się do takiej historycznej motywacji, uzyskał zgodę na erygowanie ponad 50 nowych parafii[1595]. Drugim sposobem na utworzenie parafii

[1593] Por. *Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii…*, dz. cyt. Dokument umieszczony w teczce *Nowy podział na dekanaty* znajdujący się w zbiorze Prywatne Archiwum Biskupa Jeża nie posiada co prawda daty, ale fakt, że wymienia 13 dekanatów świadczy o czasie powstania. Jak już zostało wskazane, diecezja była podzielona na 13 dekanatów do 31 stycznia 1973 roku, kiedy biskup Ignacy utworzył 3 nowe.

[1594] Por. I. JEŻ, *Pismo do Sekretariatu Episkopatu Polski dotyczące odrzucania przez władze państwowe próśb o erygowanie nowych parafii i nominacji proboszczów*, A3-9/73, 23.01.1973, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-73*, ADKK; T. PŁUCIENNIK, *Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca zgłoszenia zastrzeżeń przeciwko utworzenia parafii w 34 miejscowościach*, Nr-Wz. II-2/9/72, 18.12.1972, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-73*, ADKK; J. SZEWCZYK, *Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca zgłoszenia zastrzeżeń przeciwko utworzenia parafii w Sarbsku, Garczegorzu i Choczewie*, Nr Wz-IV-2111/72, 18.12.1972, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-73*, ADKK; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 12; DULLAK, s. 131; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt., s. 272; TENŻE, *Refleksje biskupa seniora*…, dz. cyt. s. 8; TENŻE, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 260.

[1595] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 12-13; DULLAK, s. 131-132; I. JEŻ, *20 lat Diecezji Koszalińsko…*, dz. cyt., s. 272-273; TENŻE, *Refleksje biskupa seniora*…, dz. cyt. s. 8; TENŻE, *Skutki decyzji*…, dz. cyt., s. 260-261. W niektórych sytuacjach erygowano parafię według Schematyzmu

było umieszczanie przy kościele filialnym wikariusza, który praktycznie sprawował zadania proboszcza. Biskup Ignacy erygował wówczas wikarie parafialne, wikariaty samodzielne bądź rektoraty, które z czasem, kiedy udawało się uzyskać zgodę władz państwowych, przemianowywał na właściwą parafię[1596].

3.3. Parafie erygowane przez biskupa Ignacego Jeża

Rozbudowując istniejącą w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej sieć parafialną, biskup Jeż tworzył nowe jednostki terytorialne, zgodnie z opisanymi powyżej przepisami prawa kanonicznego, wydając dekrety erekcyjne. Analizując te dokumenty, można wskazać stałe elementy, które występowały w każdym z nich.

Na pierwszym miejscu umieszczona była motywacja podejmowanej decyzji – chwała Boga Wszechmogącego, pożytek Kościoła świętego, dobro duchowe wiernych zamieszkujących teren nowej jednostki terytorialnej, a także kierowana przez nich prośba. Następnie wskazana była podstawa prawna utworzenia parafii: do 1983 roku kanony 1428 § 1 i 1427 KPK, a później kan. 515 § 2 (parafia) lub 516 § 2 KPK (wikariat samodzielny). Podawano również informację o wynikających z prawa konsultacjach: z zainteresowanymi proboszczami i duszpasterzami, konsultorami diecezjalnymi lub kapitułą katedralną[1597]. Następnie w dekrecie erekcyjnym określano obszar tworzonej parafii, wskazywano kościół parafialny, kościoły filialne i pomocnicze, a także miejsce, gdzie znajdowała się plebania i urząd parafialny. W dokumencie wskazywano również, że utrzymanie kościoła parafialnego, innych budynków kościelnych oraz personelu spoczywa na wiernych parafii. Biskup w dekrecie określał także źródło utrzymania proboszcza, którym miały być ofiary wiernych przewidziane prawem powszechnym i diecezjalnym oraz opłaty za czynności duszpasterskie. W dekretach wydawanych w czasie obowiązywania Kodeksu prawa kanonicznego

z 1949 roku, ale z siedzibą w zupełnie innej miejscowości, co było podyktowane dobrem wiernych. Z czasem biskup Jeż wydawał nowy dekret, erygując parafię w miejscowości jej dotychczasowej siedziby.

[1596] Por. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 13-14. Autor podaje przykład Dobieszewa, który przez lata był wikarią parafialną należącą do parafii w Dębnicy Kaszubskiej, a 24 czerwca 1981 roku biskup Jeż erygował tam oddzielną parafię.

[1597] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie, pow. Kołobrzeg, woj. Koszalin*, 9.06.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 32; TENŻE, *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa w Turowie*, L T7-7/80, 22.12.1980, KKWD 9(1981) nr 1, s. 18; TENŻE, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Gwiazdy Morza w Unieściu*, L U5-1/91, 18.09.1991, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 154; TENŻE, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Dźwirzynie*, L D 8/85, 9.11.1985, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 357. W przypisie wymieniono przykładowe dekrety, pochodzące z różnych przedziałów czasowych: przed i po Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 roku, istnienia w diecezji konsulty, a później kapituły katedralnej. W dekretach erekcyjnych wydawanych od momentu wejścia w życie nowego kodeksu brak wzmianki o zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej, co w myśl przepisów prawa było obligatoryjne.

z 1917 roku sygnalizowano erygowanie beneficjum proboszczowskiego[1598]. W każdym z dokumentów zamieszczono również informacje, że proboszcza mianuje każdorazowo biskup koszalińsko-kołobrzeski, oraz że parafia korzysta z miejscowego cmentarza grzebalnego, a także określano wzór pieczęci parafialnych. Istotną informacją było wskazanie przynależności do określonego dekanatu. Ostatni zapis dekretu erekcyjnego dotyczył sposobu poinformowania wiernych o utworzeniu nowej parafii. Tekst dekretu należało odczytywać wiernym nowej parafii i parafii macierzystych przez dwie kolejne niedziele oraz umieścić na tablicach ogłoszeń na dwa miesiące. Decyzja biskupa o utworzeniu nowej parafii wchodziła w życie w dniu wydania dekretu bądź w innym dniu wskazanym w dokumencie[1599].

Pierwsze trzy parafie w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej biskup Ignacy Jeż ustanowił 9 czerwca 1973 roku. Z tą datą został wydany dekret erekcji Parafii pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Marcina w Kołobrzegu. Należały do niej następujące miejscowości: Charzyno, Błotnica, Ołużna, Niemierze, Przećmino i Rościęcino. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. NSPJ w Niemierzu. Siedziba parafii miała mieścić się w Charzynie, w budynku, który miał w krótkim czasie stać się jej własnością. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1600].

W tym samym dniu została erygowana Parafia pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Kołobrzegu. Powstała z podziału Parafii pw. św. Marcina w Kołobrzegu, a jej granica miała biegnąć linią kanału drzewnego. Ponadto do parafii należały następujące miejscowości: Korzystno, Grzybowo, Korzyścienko, Nowy Borek, Zieleniewo i Zieleniewo Kolonia. Utworzona jednostka terytorialna miała być parafią diecezjalną, natomiast kościół parafialny miał być własnością Prowincji Warszawskiej Zakonu Ojców Franciszkanów Konwentualnych. Proboszcz i jego współpracownicy mieli mieszkać w budującym się domu zakonnym. W odpowiednim czasie parafia miała postarać się o własną plebanię, niezłączoną z domem zakonnym. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1601].

[1598] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie*...,. dz. cyt., s. 32-33; TENŻE, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Gwiazdy Morza w Unieściu…*, dz. cyt., s. 154.

[1599] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie...*,. dz. cyt., s. 33; TENŻE, *Dekret erekcji parafii pw. św. Ignacego z Loyoli w Koszalinie*, L K30-1/91, 23.08.1991, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 153.

[1600] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie...*,. dz. cyt., s. 33-34.

[1601] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Św. Krzyża w Kołobrzegu, pow. loco, woj. Koszalin*, 9.06.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 33-35.

9 czerwca 1973 roku biskup Jeż erygował również Parafię pw. Narodzenia NMP w Szczecinku, która powstała z podziału parafii Pw. Ducha Świętego w Szczecinku, a jej granica miała biegnąć linią od jeziora ulicami: Nowotki, Kamienną, Młyńską, Niecałą, Artyleryjską, Słowiańską i Świerczewskiego, poprzez tor kolejowy ulicą na Wybudowanie i drogą do Żółtnicy, aż do granicy parafii Gwda Wielka i Lotyń. Domy po obu stronach ulic, którymi biegła granica parafii, miały należeć do parafii pw. Ducha Świętego. Ponadto do parafii miały należeć miejscowości: Brzostowo, Bugno, Marcelin, Skotniki i Trzcinno. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Narodzenia NMP, a plebania miała mieścić się przy ul. 5 Grudnia 3. Parafia została włączona do dekanatu Szczecinek[1602].

Kolejnych sześć parafii biskup Ignacy ustanowił 28 sierpnia 1973 roku. Z tą datą został wydany dekret erekcji Parafii pw. św. Anny w Barcinie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Biesowicach. Należały do niej następujące miejscowości: Barcino, Barwino, Bronowo, Gumieniec, Kotłowo, Korzybie, Mielęcino, Miszewo, Objezierze, Obłęże, Osieki i Radzikowo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela w Gumieńcu i kaplica pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Korzybiu. Plebania miała mieścić się w Barcinie. Parafia została włączona do dekanatu Miastko[1603].

Tego samego dnia biskup Jeż erygował Parafię pw. św. Szymona i Judy Tadeusza Apostołów w Damnie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Józefa w Zagórzycy. Należały do niej następujące miejscowości: Damno, Bobrowniki z Wisznem, Dąbrówka, Dochowo, Drzeżewo, Grapice, Jeziorki, Karolin, Lipno, Łebień, Łojewo, Skibno, Strzyżyno, Święcichowo, Świtały i Wiatrowo. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. św. Szymona i Judy Tadeusza Apostołów, a plebania miała mieścić się w Damnie. Parafia została włączona do dekanatu Łupawa[1604].

28 sierpnia 1973 roku została również utworzona Parafia pw. św. Floriana w Postominie, która powstała z podziału Parafii pw. Zwiastowania NMP w Łącku. Należały do niej następujące miejscowości: Postomino, Chudaczewo, Masłowice, Ronino, Pieńkowo, Nowe Pieńkowo, Marszewo, Górsko i Złakowo. Oprócz kościoła

[1602] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Narodzenia NMP w Szczecinku, pow. loco, woj. Koszalin*, 9.06.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 35-37.
[1603] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Anny w Barcinie, pow. Bytów, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 37-39.
[1604] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Szymona i Judy Tadeusza Apostołów w Damnie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 39-40.

parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Różańcowej w Marszewie, pw. Wniebowzięcia NMP w Chudaczewie i pw. Chrystusa Króla w Pieńkowie. Plebania miała mieścić się w Postominie. Parafia została włączona do dekanatu Sławno[1605].

W tym samym dniu została erygowana Parafia pw. Świętej Trójcy w Rychnowach, która powstała z podziału Parafii pw. św. Jakuba Apostoła w Człuchowie. Należały do niej następujące miejscowości: Rychnowy, Brzeźno PGR, Brzeźno wieś, Ględowo, Krzyżanki, Nieżywięć PGR, Nieżywięć wieś i Zagórki PGR. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Nawiedzenia NMP w Ględowie. Plebania miała mieścić się w Rychnowach. Parafia została włączona do dekanatu Człuchów[1606].

28 sierpnia 1973 roku został także wydany dekret erekcyjny Parafii pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Skórowie, która powstała z podziału parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Łupawie. Należały do niej następujące miejscowości: Skórowo Stare, Chlewnica, Czerwieniec, Darżewo, Głuszynko, Głuszyno, Laska, Nieckowo, Potęgowo, Runowo Nowe, Runowo Stare, Skórowo Nowe, Warcimino Kolonia, Węgierskie i Żychlin. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika, a plebania miała mieścić się w Skórowie. Parafia została włączona do dekanatu Łupawa[1607].

Tego samego dnia biskup Ignacy erygował Parafię pw. Narodzenia NMP w Świeszynie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie i przynależały do niej następujące miejscowości: Świeszyno, Czapla Górna, Dunowo, Giezkowo, Gorzyca, Hajka, Konikowo, Kurozwęcz, Mierzyno, Raduszka, Sierania, Strzekęcin i Zegrze Pomorskie. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Narodzenia NMP, a plebania miała mieścić się w Świeszynie. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin[1608].

Kolejnych osiem parafii biskup Jeż ustanowił 2 października 1973 roku. Z tą datą został wydany dekret erekcji Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie, która

[1605] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Floriana w Postominie, pow. Sławno, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 41-42.
[1606] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Świętej Trójcy w Rychnowach, pow. Człuchów, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 42-44.
[1607] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Stanisława Bpa Męczennika w Skórowie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 2(1974) nr 4, s. 102-103.
[1608] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Narodzenia NMP w Świeszynie, pow. Koszalin, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 2(1974) nr 4, s. 103-104.

powstała z podziału Parafii pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Stowięcinie. Należały do niej następujące miejscowości: Cecenowo, Pobłocie i Wolinia. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Wniebowzięcia NMP, a plebania miała mieścić się w Cecenowie. Parafia została włączona do dekanatu Łupawa[1609].

Tego samego dnia biskup Ignacy erygował Parafię pw. św. Kazimierza w Karwinie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Michała Archanioła w Karlinie i Parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Gościnie. Należały do niej następujące miejscowości: Karwin, Dargocice, Domacyno, Gościnko, Krukowo, Malonowo, Ramlewo, Robuń, Wartkowo, Wierzbka i Zwartowo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Robuniu i pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ramlewie. Plebania miała mieścić się w Karwinie. Parafia została włączona do dekanatu Białogard[1610].

2 października 1973 roku została również utworzona Parafia pw. NMP Królowej Polski w Łęcznie z siedzibą w Podwilczu, która powstała z podziału Parafii pw. NSPJ w Białogardzie. Należały do niej następujące miejscowości: Podwilcze, Goryszewo, Kamosowo, Laski, Łęczno, Nasutowo, Rarwino, Rychowo, Rychówko, Sińce, Stanomino i Zagórze. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. św. Marcina Biskupa w Podwilczu oraz kościoły filialne: pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Stanominie i pw. Narodzenia NMP w Rarwinie. Plebania miała mieścić się w Podwilczu. Parafia została włączona do dekanatu Białogard[1611].

W tym samym dniu została także ustanowiona Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Łęknie, która powstała z podziału Parafii pw. Przemienienia Pańskiego w Mielnie. Należały do niej następujące miejscowości: Będzino, Będzinko, Chłopy, Dobre, Gąski PGR, Łękno, Kazimierz Pomorskim Kiszkowo, Mielenko Kolonia oraz Sarbinowo wieś i kolonia. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny

[1609] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 50-52. W dekrecie erekcyjnym znalazł się zapis, że nowa parafia w Cecenowie ma należeć do dekanatu Słupsk. Jednak wydany w 1974 roku schematyzm podał właściwą informację, że należała ona do dekanatu Łupawa, zob. Schematyzm 1974, s. 79.

[1610] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Kazimierza w Karwinie, pow. Białogard, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 44-46.

[1611] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. NMP Królowej Polski w Łęcznie z siedzibą w Podwilczu, pow. Białogard, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 46-48.

pw. Wniebowzięcia NMP w Sarbinowie. Plebania miała mieścić się w Łęknie. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin[1612].

2 października 1973 roku biskup Jeż erygował również Parafię pw. Matki Bożej Gromnicznej w Malechowie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Sławnie. Należały do niej następujące miejscowości: Malechowo, Bobrowice, Gorzyca, Karwiczki, Malechówko, Paprotki, Paproty, Ryszczewo i Ryszczewko. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Ryszewie. Plebania miała mieścić się w Malechowie. Parafia została włączona do dekanatu Sławno[1613].

Tego samego dnia została utworzona parafia pw. Trójcy Świętej w Marzynie z siedzibą we Wrzosowie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Michała Archanioła w Karlinie oraz Parafii pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Dygowie. Należały do niej następujące miejscowości: Marzyno, Daszewo, Jazy, Kłopotowo, Łykowo, Miarynek, Piotrowice, Połomino, Skoczewo, Skoczewko, Syrkowice, Ubysławice, Włościbórz, Wrzosowo i Wyganów. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. Przemienienia Pańskiego we Wrzosowie. Plebania miała mieścić się we Wrzosowie. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1614].

2 października 1973 roku została również ustanowiona Parafia pw. Niepokalanego Serca NMP w Pomysku Wielkim, która powstała z podziału Parafii pw. św. Katarzyny w Bytowie. Należały do niej następujące miejscowości: Pomysk Wielki, Elbergi, Mała Wieś, Młynki, Pomysk Mały, Pomysk Mały Wybudowanie, Pomysk Wielki Wybudowanie, Struga i Żukówko. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Niepokalanego Serca NMP, a plebania miała mieścić się w Pomysku Wielkim. Parafia została włączona do dekanatu Bytów[1615].

W tym samym dniu biskup Ignacy Jeż erygował także Parafię pw. Matki Bożej Różańcowej w Siemczynie, która powstała z podziału Parafii pw. Świętej Trójcy w Czaplinku. Należały do niej następujące miejscowości: Siemczyno, Chmielewo PGR, Głęboczek, Kaleńsko Nowe, Kaleńsko Stare, Kolonia Siemczyńska, Piaseczno,

[1612] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Łęknie, pow. Koszalin, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 52-53.

[1613] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Gromnicznej w Malechowie, pow. Sławno, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 57-58.

[1614] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Przemienia Pańskiego w Marzynie, pow. Białograd, woj. Koszalin, z siedzibą we Wrzosowie, pow. Kołobrzeg, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 48-50.

[1615] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Serca NMP w Pomysku Wielkim, pow. Bytów, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 55-57.

Rzepowo i Żelisławie. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Piasecznie i pw. NSPJ w Rzepowie. Plebania miała mieścić się w Siemczynie. Parafia została włączona do dekanatu Mirosławiec[1616].

Podsumowując, warto zauważyć, że w 1973 roku biskup Jeż erygował dużo, bo aż siedemnaście parafii – dwie miejskie i piętnaście wiejskich.

Rozbudowywanie sieci parafialnej biskup Ignacy kontynuował w kolejnym roku. Następne osiem parafii erygował 25 stycznia 1974 roku. Wtedy została ustanowiona Parafia pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie z siedzibą w Bińczu, która powstała z podziału Parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła w Uniechowie i Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Czarnem. Należały do niej następujące miejscowości: Bińcze, Biernatka, Brzezie Leśniczówki, Domisław Dolny, Krzemieniewo, Lędyczek II, Łoża, Malinowo, Raciniewo i Wyczechy. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. Świętej Rodziny w Bińczu i kościół filialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Raciniewie. Plebania miała mieścić się w Bińczu. Parafia została włączona do dekanatu Człuchów[1617].

Tego samego dnia została utworzona parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie, która powstała z podziału Parafii pw. NSPJ w Kobylnicy Słupskiej. Należały do niej następujące miejscowości: Kwakowo, Komiłowo, Kruszyna, Kuleszewo, Lulemino, Maszkowo, Płaszewo, Zagórki, Zajączkowo i Żelki. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Józefa w Kuleszewie. Plebania miała mieścić się w Kwakowie. Parafia została włączona do dekanatu Słupsk[1618].

25 stycznia 1974 roku biskup Ignacy Jeż erygował Parafię pw. św. Katarzyny w Ostrym Bardzie z siedzibą w Redle, która powstała z podziału Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Połczynie Zdroju. Należały do niej następujące miejscowości: Ostre Bardo, Biernatów, Biernów, Bolkowo, Buślary, Łośnica, Nowe Ludzicko, Stare Ludzicko, Strosławiec, Sucha, Szeligowo, Wardyń Dolny, Wardyń Górny i Żołędno. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Redle oraz kościoły filialne: pw. NSPJ w Biernowie,

[1616] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Różańcowej w Siemczynie, pow. Szczecinek, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 54-55.
[1617] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie z siedzibą w Bińczu, pow. Człuchów, woj. Koszalin*, L K19-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 37-38.
[1618] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 4, s. 105-106.

pw. Wniebowzięcia NMP w Buślarach, pw. św. Jadwigi w Starym Ludzicku i pw. św. Józefa Rzemieślnika w Suchej. Plebania miała mieścić się w Redle. Parafia została włączona do dekanatu Świdwin[1619].

W tym samym dniu została utworzona Parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Prusinowie z siedzibą w Lędyczku, która powstała z podziału Parafii pw. NMP od Wykupu Niewolników w Okonku, Parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła w Uniechowie i Parafii pw. św. Barbary DM w Radawnicy. Należały do niej następujące miejscowości: Prusinowo, Chwalimie, Godno majątek, Krzywa Wieś, Krzywa Wieś Wybudowanie, Kełpin, Kełpin Wybudowanie i Lędyczek. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Lędyczku oraz kościoły filialne: pw. św. Stanisława BM w Chwalimiu i pw. św. Małgorzaty w Krzywej Wsi. Plebania miała mieścić się w Lędyczku. Parafia została włączona do dekanatu Złotów[1620].

25 stycznia 1974 roku biskup Ignacy ustanowił także Parafię pw. św. Wojciecha w Sępólnie Wielkim z siedzibą w Białym Borze, która powstała z podziału Parafii pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastku i Parafii pw. św. Wawrzyńca Męczennika w Brzeziu. Należały do niej następujące miejscowości: Sępólno Wielkie, Biała, Białka, Biały Bór, Biskupice, Brzeźnica, Cybulin, Dalkowo, Drzonowo, Dyminek, Grabowo, Kaliska, Kamienna, Karolewo, Kołtki, Krzeszewo, Linowo, Nowe Pole, Przybrda, Sępólno Małe, Świerszczewo i Trzebiele. Oprócz kościoła parafialnego wiernym służył kościół proparafialny pw. św. Michała Archanioła w Białym Borze oraz kościoły filialne: pw. św. Stanisława BM w Kołtkach, pw. NSPJ w Sępólnie Małym, pw. św. Andrzeja Apostoła w Grabowie i pw. Świętego Krzyża w Drzonowie. Plebania miała mieścić się w Białym Borze. Parafia została włączona do dekanatu Miastko[1621].

Tego samego dnia została erygowana Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Starym Jarosławiu, która powstała z podziału Parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie. Należały do niej następujące miejscowości: Stary Jarosław, Krupy, Nowy Jarosław, Sińczyca i Zieleniewo. Oprócz kościoła parafialnego wiernym służył kościół filialny pw. Matki Bożej Ostrobramskiej w Krupach. Plebania

[1619] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Katarzyny w Ostrym Bardzie z siedzibą w Redle, pow. Świdwin, woj. Koszalin*, L O3-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 40-42.
[1620] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Prusinowie z siedzibą w Lędyczku, pow. Złotów, woj. Koszalin*, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 4, s. 108-109.
[1621] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Wojciecha w Sępólnie Wielkim z siedzibą w Białym Borze, pow. Miastko, woj. Koszalin*, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 4, s. 106-108.

miała mieścić się w Starym Jarosławiu. Parafia została włączona do dekanatu Sławno[1622].

25 stycznia 1974 roku biskup Jeż utworzył także Parafię pw. Niepokalanego Serca NMP w Świerznie, która powstała z podziału Parafii pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastko i Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żydowie. Należały do niej następujące miejscowości: Świerzno, Biała, Bobęcino, Gatka, Kamica, Kawcze, Malęcino, Świerzenko i Toczyń. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Niepokalanego Serca NMP, a plebania miała mieścić się w Świerznie. Parafia została włączona do dekanatu Miastko[1623].

W tym dniu ustanowiona została również Parafia pw. Przemienienia Pańskiego we Wrześciu, która powstała z podziału Parafii pw. Nawiedzenia NMP w Gardnie Wielkiej. Należały do niej następujące miejscowości: Wrzeście, Bukówko, Choćmirowo, Choćmirówko, Karzcino, Kępno, Kukowo, Lubuczewo, Łękwica, Wiklino, Witkowo, Żelkowo, Zgojewo i Żoruchowo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Antoniego Padewskiego w Żelkowie. Plebania miała mieścić się we Wrześciu. Parafia została włączona do dekanatu Łupawa[1624].

26 lutego 1974 roku biskup Ignacy wydał dekret dotyczący przynależności parafialnej kilku miejscowości. W związku z tym, że według bulli *Episcoporum Poloniae coetus* zostały one przydzielone do diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, nie mogły nadal przynależeć do parafii Brojce w diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Na mocy decyzji biskupa, kościół filialny w Starninie wraz z wioskami Mechowo i Konino został kanonicznie przyłączony do Parafii św. Szczepana w Rymaniu, natomiast miejscowości Petrykozy i Jarkowo, związane z kościołem filialnym w Górawinie, zostały kanonicznie przyłączone do Parafii pw. św. Stanisława Kostki w Siemyślu. Na mocy tego samego dekretu, biskup zarządził, by obsługę kościoła filialnego w Trzyniku, przynależnego do parafii w Siemyślu, sprawowali księża z parafii Rymań[1625].

[1622] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Starym Jarosławiu, pow. Sławno, woj. Koszalin*, L S22-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 44-46.

[1623] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Serca NMP w Świerznie, pow. Miastko, woj. Koszalin*, L S23-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 39-40.

[1624] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Przemienienia Pańskiego we Wrześciu, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, L G1-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 42-44.

[1625] Por. I. JEŻ, *Dekret o przynależności parafialnej miejscowości: Starnin, Mechowo, Konino, Petrykozy i Jarkowo*, B1-1/74, 26.02.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

26 kwietnia 1974 roku biskup Jeż wydał dekret, na mocy którego wyłączył miejscowość Syrkowice z Parafii pw. św. Michała Archanioła w Karlinie i przyłączył ją kanonicznie do Parafii pw. Świętej Trójcy w Marzynie z siedzibą we Wrzosowie[1626].

Tego samego dnia biskup Ignacy wydał dekret, którym wyłączył miejscowość Chwalimie z Parafii pw. NMP od Wykupu Niewolników w Okonku i przyłączył ją kanonicznie do parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Prusinowie z siedzibą w Lędyczku[1627].

8 sierpnia 1974 roku biskup Jeż wydał dekret o przekazaniu kościoła filialnego w Objezierzu wraz z przynależnymi wioskami do duszpasterskiej obsługi parafii Kwakowo. Według zapisów umieszczonych w dekrecie kuria biskupia miała w przyszłości uzyskać zgodę władz państwowych na zmianę granic parafii[1628].

Kolejnych pięć parafii biskup Ignacy ustanowił 28 sierpnia 1974 roku. Z tą data został wydany dekret erekcji Parafii pw. św. Marii Magdaleny w Garczegorzu, która powstała z podziału Parafii pw. NMP Królowej Polski w Lęborku. Należały do niej następujące miejscowości: Garczegorze, Garczegorze Kolonia, Janisławiec, Janowice, Janowiczki, Oblewice, Pogorszewo, Rózgórz i Wilkowo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Józefa w Janowicach. Plebania miała mieścić się w Garczegorzu. Parafia została włączona do dekanatu Lębork[1629].

Tego samego dnia została utworzona Parafia pw. św. Antoniego w Krępkowicach z siedzibą w Cewicach, która powstała z podziału Parafii pw. św. Michała Archanioła w Łebuni. Należały do niej następujące miejscowości: Krapkowice, Cewice, Karwice, Maszewo, Siemirowice, Siemirowice Las, Unieszyno i Unieszynko. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Cewicach i kościół filialny pw. św. Jacka w Maszewie. Plebania miała mieścić się w Cewicach. Parafia została włączona do dekanatu Lębork[1630].

[1626] Por. I. JEŻ, *Dekret przyłączenia miejscowości Syrkowice do parafii pw. Świętej Trójcy w Marzynie z siedzibą we Wrzosowie*, B1-2/74, 26.04.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[1627] Por. I. JEŻ, *Dekret przyłączenia miejscowości Chwalimie do parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Prusinowie z siedzibą w Lędyczku*, B1-3/74, 26.04.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[1628] Por. I. JEŻ, *Dekret przekazujący obsługę duszpasterską kościoła filialnego w Objezierzu, par. Barcino parafii Kwakowo*, B1-7/74, 8.08.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[1629] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Marii Magdaleny w Garczegorzu, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L G2-7/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 312-313.

[1630] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego w Krępkowicach z siedzibą w Cewicach, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L C11-13/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 314-315.

28 sierpnia 1974 roku biskup Jeż erygował Parafię pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Nowej Wsi Lęborskiej, która powstała z podziału Parafii pw. NMP Królowej Polski w Lęborku. Należały do niej następujące miejscowości: Nowa Wieś Lęborska, Chocielewko, Czarnówka, Kanino, Kębłowo, Niebędzino, Redkowice i Żelazkowo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. NSPJ w Chocielewku. Plebania miała mieścić się w Nowej Wsi Lęborskiej. Parafia została włączona do dekanatu Lębork[1631].

W tym samym dniu została ustanowiona parafia pw. NMP Gwiazdy Morskiej w Osiekach z siedzibą w Choczewie, która powstała z podziału Parafii pw. NSPJ w Wierzchucinie oraz Parafii pw. św. Józefa w Zwartowie. Należały do niej następujące miejscowości: Osieki, Ciekocinko, Ciekocino, Choczewo, Choczewko, Jackowo, Kierzkowo, Kopalino, Kurowo, Lubiatowo, Lublewko, Lublewo, Przebędowo, Sasino, Słajkowo, Słajszewo, Stilo Latarnia, Strzebienna, Szklana Huta i Żelazno. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny – kaplica pw. Matki Bożej Królowej Polski w Choczewie i kościół filialny pw. św. Piotra Apostoła w Ciekocinie. Parafia została włączona do dekanatu Lębork[1632].

28 sierpnia 1974 roku została również utworzona Parafia pw. św. Anny w Sarbsku, która powstała z podziału Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Łebie oraz Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Białogardzie. Należały do niej następujące miejscowości: Sarbsk, Bergędzino, Konaszewo, Roszczyce, Szczenurze i Ulinia. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP w Roszczycach. Plebania miała mieścić się w Sarbsku. Parafia została włączona do dekanatu Lębork[1633].

Podsumowując, można zauważyć, że biskup Jeż w kolejnym roku kontynuował dynamiczny rozwój sieci parafialnej, erygując następnych trzynaście wiejskich parafii. W ciągu kolejnych dwóch lat zwiększył więc ilość parafii o trzydzieści – z 137 do 167 – co stanowiło duży wzrost procentowy ilości wspólnot parafialnych.

23 kwietnia 1975 roku biskup Ignacy Jeż erygował Parafię pw. Matki Bożej Różańcowej w Świerczynie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Wojciecha

[1631] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Nowej Wsi Lęborskiej, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L N4-1/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 315-316.
[1632] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. NMP Gwiazdy Morskiej w Osiekach z siedzibą w Choczewie, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L CH-10/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 316-318.
[1633] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Anny w Sarbsku, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L S25-7/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 318-319.

Biskupa i Męczennika w Wierzchowie Pomorskim. Należały do niej następujące miejscowości: Świerczyna, Otrzep i Sośnica. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Matki Bożej Różańcowej, a plebania miała mieścić się w Świerczynie. Parafia została włączona do dekanatu Drawsko Pomorskie[1634].

W trzecią rocznicę powstania diecezji, 28 czerwca 1975 roku, została utworzona Parafia pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Wyszewie z siedzibą w Kłaninie, która powstała z podziału Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach, Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie i Parafii pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Tychowie. Należały do niej następujące miejscowości: Wyszewo, Bożniewice, Cewlino, Dargiń, Darsowo, Dobrociechy, Grzybniczka, Jadwiżyn, Kępno, Kliszyn, Kłanino, Manowo, Mostowo, Policzko, Przydargiń, Puniki, Rosnowo, Różewo, Świelino, Wilczagóra, Wojęcino i Wyszebórz. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Kłaninie i kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Świelinie. Plebania miała mieścić się w Kłaninie. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin[1635].

13 listopada 1975 roku biskup Jeż wydał dekret dotyczący przynależności parafialnej miejscowości Kotuń i PGR Kotuń. W związku z tym, że według bulli *Episcoporum Poloniae coetus* zostały one przydzielone do diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, nie mogły nadal przynależeć do parafii Stobno w diecezji gorzowskiej. Mocą decyzji biskupa wspomniane miejscowości zostały przyłączone do Parafii pw. św. Michała Archanioła w Pokrzywnicy. Jednak opiekę duszpasterską nad wiernymi mieli sprawować dotychczasowi duszpasterze z parafii Stobno[1636].

22 grudnia 1975 roku biskup Ignacy dokonał zmiany granicy między parafiami w Koszalinie: pw. św. Józefa i pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, która miała biec ulicami: Szczecińską, Zwycięstwa, Grunwaldzką, Podegrodzie, Młyńską i Fałata. Do dekretu zostały dołączone spisy ulic należących do obu parafii[1637].

8 grudnia 1975 roku została ustanowiona Parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Krągach z siedzibą w Jeleninie, która powstała z podziału Parafii pw. Ducha

[1634] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Różańcowej w Świerczynie, województwo koszalińskie*, L S30-1/75, 23.04.1975, KKWD 4(1976) nr 10, s. 274-275.

[1635] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Wojciecha Bpa i Męczennika w Wyszewie z siedzibą w Kłaninie*, L W/K21-12/75, 28.06.1975, KKWD 4(1976) nr 10, s. 273-274.

[1636] Por. I. JEŻ, *Dekret o przyłączeniu miejscowości Kotuń i PGR Kotuń do kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła w Pokrzywnicy*, B1-5/75, 13.11.1975, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 4(1976) nr 1, s. 23.

[1637] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany granic między kościołem parafialnym pw. św. Józefa i kościołem parafialnym pw. Podwyższenia Krzyża Świętego*, B1-6/75, 22.11.1975, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

Świętego w Szczecinku. Należały do niej następujące miejscowości: Krągi, Jelenino, Jeleń, Jelonek, Przyjezierze i Sitno. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Jeleninie oraz kościoły filialne pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Jeleniu i pw. NSPJ w Sitnie. Plebania miała mieścić się w Jeleninie. Parafia została włączona do dekanatu Szczecinek[1638].

13 grudnia 1975 roku biskup Jeż erygował natomiast Parafię pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ząbrowie z siedzibą w Lekowie, która powstała z podziału parafii pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie, Parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Sławoborzu i pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Rusinowie. Należały do niej następujące miejscowości: Ząbrowo, Biały Zdrój, Ciechanowo, Cieszyno, Edwardowo, Jastrzębniki, Kartlewo, Klemcowo, Krosino, Lekowo, Przymiarki, Słowieńsko i Sobimirów. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Lekowie oraz kościoły filialne: pw. Wniebowzięcia NMP w Jastrzębnikach, pw. NSPJ w Krosinie i pw. św. Michała Archanioła w Słowieńsku. Plebania miała mieścić się w Lekowie. Parafia została włączona do dekanatu Świdwin[1639].

29 stycznia 1976 roku została utworzona Parafia pw. Zwiastowania NMP w Krągu z siedzibą w Ostrowcu, która powstała z podziału Parafii pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Polanowie oraz Parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Sławnie. Należały do niej następujące miejscowości: Krąg, Baniewo, Buszyno, Bożenica, Białęcino, Drzeńsko, Komorowo, Nowy Żytnik, Ostrowiec Sławieński, Podgórki, Kosierzewko, Kosierzewo i Smardzewo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Ostrowcu oraz kościoły filialne: pw. Niepokalanego Serca NMP w Komorowie i pw. św. Józefa Robotnika w Podgórkach. Plebania miała mieścić się w Ostrowcu. Parafia została włączona do dekanatu Sławno[1640].

Tego samego dnia biskup Ignacy wydał dekret o zmianie siedziby parafii w Małym Sulechowie z siedzibą w Niemicy do Małego Sulechowa. Jako podstawę decyzji podano racje duszpastersko-administracyjne oraz fakt, że miejscowość Małe

[1638] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Krągach z siedzibą w Jeleninie, województwo koszalińskie*, L K23-1/75, 8.12.1975, KKWD 4(1976) nr 1, s. 20-21.
[1639] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Stanisława BM w Ząbrowie z siedzibą w Lekowie, województwo koszalińskie*, L L7-5/75, 13.12.1975, KKWD 4(1976) nr 1, s. 21-23.
[1640] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Zwiastowania NMP w Krągu z siedzibą w Ostrowcu, województwo Koszalin*, L K24-1/76, 29.01.1976, KKWD 4(1976) nr 3, s. 87-88.

Sulechowo jest położona w centrum parafii co ułatwi kontakt wiernych z duszpasterzem[1641].

29 stycznia 1976 roku został również wydany dekret o przeniesieniu siedziby parafii Wierzchowo Stare z Wierzchowa Starego do Wierzchowa. Biskup Ignacy dokonał wspomnianej zmiany, kierując się racjami duszpastersko-administracyjnymi, koniecznością budowy plebanii w miejscowości leżącej przy głównej trasie, w centrum parafii, co miało gwarantować dobry kontakt wiernych z duszpasterzem. Jednocześnie dokonano również zmiany nazwy na Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Wierzchowie[1642].

Kolejna parafia w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej powstała 3 maja 1976 roku. W tym dniu został wydany dekret erekcji Parafii pw. Matki Bożej Pocieszenia we Wrześnicy z siedzibą w Słonowicach, która powstała z podziału Parafii pw. Matki Bożej Wniebowziętej w Pałowie oraz Parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Sławnie. Należały do niej następujące miejscowości: Wrześnica, Bzowo, Dobroczyn, Kczewo, Komorczyn, Słonowice, Słonowiczki, Ściegnica, Tychowo, Warszkówko, Wrząca, Wrząca Mała i Zbyszewo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół proparafialny pw. św. Stanisława Kostki w Słonowicach i kościół filialny pw. Matki Bożej Królowej Polski w Tychowie. Plebania miała mieścić się w Słonowicach. Parafia została włączona do dekanatu Sławno[1643].

20 października 1976 roku biskup Jeż erygował parafię pw. Matki Bożej Królowej Polski w Śmiechowie, która powstała z podziału Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Ustroniu Morskim. Należały do niej następujące miejscowości: Śmiechów, Gąski, Kładno, Łapiennica, Łasin Koszaliński, Paprotno, Pleśna, Tymienica i Tymień. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski, a plebania miała mieścić się w Śmiechowie. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1644].

3 grudnia 1976 roku została ustanowiona z kolei Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Sławnie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Antoniego Padewskiego

[1641] Por. I. JEŻ, *Dekret o przeniesieniu siedziby parafii Małe Sulechowo z Niemicy do Małego Sulechowa*, L N3-3/76, 29.01.1976, KKWD 4(1976) nr 3, s. 88.
[1642] Por. I. JEŻ, *Dekret o przeniesieniu siedziby parafii Wierzchowo Stare z miejscowości Wierzchowo Stare do Wierzchowa*, L W2-2/76, 29.01.1976, KKWD 4(1976) nr 3, s. 89.
[1643] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Pocieszenia we Wrześnicy z siedzibą w Słonowicach, województwo słupskie*, L S26-6/76, 3.05.1976, KKWD 4(1976) nr 6, s. 154-155.
[1644] I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Śmiechowie, województwo Koszalin*, L S32-1/76, 20.10.1976, KKWD 4(1976) nr 11, s. 314-316.

w Sławnie. Granica między obiema parafiami miała biec ulicą Chełmońskiego, Jedności Narodowej do rogu z ulicą Mikołaja Kopernika do rzeki Moca i jej biegiem do ulicy Ciężkowskiego, aż do spotkania się z odnogą rzeki Młynówki wpadającej do Wieprzy i linią kolejową do spotkania się z szosą do Słupska i jej środkiem do granicy miasta. Ponadto do nowej parafii miały przynależeć miejscowości: Warszkowo oraz Boleszewo, Radosław i Sławsko stanowiące wikariat samodzielny z siedzibą w Sławsku. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Wniebowzięcia NMP, a plebania miała mieścić się w Sławnie. Parafia została włączona do dekanatu Sławno[1645].

Kolejna parafia powstała 16 kwietnia 1977 roku. W tym dniu został wydany dekret erekcji Parafii pw. bł. Maksymiliana Kolbego w Słupsku, która powstała z podziału Parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku. Parafia miała objąć ulice znajdujące się między prawą stroną ulicy Szczecińskiej (wyjeżdżając w kierunku Koszalina do granic miasta) a torem kolejowym Słupsk-Ustka (do granic miasta). Kościołem parafialnym miała być po wybudowaniu świątynia pw. bł. Maksymiliana Kolbego, a do zakończenia budowy tymczasowo funkcje te miał spełniać kościół pw. św. Jacka. Plebania miała w przyszłości mieścić się na terenie nowo utworzonej parafii, która została włączona do dekanatu Słupsk[1646].

24 czerwca 1977 roku biskup Ignacy erygował Parafię pw. bł. Maksymiliana Kolbego w Lęborku, która powstała z podziału Parafii pw. św. Jakuba Apostoła w Lęborku. Należały do niej następujące ulice: Abrahama, Bema, Ceynowy, Grudziądzka, Kaszubska, Kartuska, Kolonia, Koszarowa, Kościuszki, Krzywoustego, Małoszycka, Polskich Marynarzy, Roszarnicza, Róży Luksemburg, Słupska, Sportowa, Tczewska, Toruńska, Wandy Wasilewskiej, Wicka Rogali i Żeromskiego oraz miejscowości: Drętwo, Dziechlino, Leśnice, Małoszyce, Piecewo, Pogorzelice i Rybki. Oprócz kościoła parafialnego pw. Wszystkich Świętych, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Leśnicach i pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Małoszycach. Plebania miała mieścić się przy ul. Kolonia 24. Parafia została włączona do dekanatu Lębork[1647].

[1645] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Sławnie, województwo Słupsk*, L S33-1/76, 3.12.1976, KKWD 5(1977) nr 1, s. 12-13.
[1646] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. błogosławionego Maksymiliana Kolbego w Słupsku – Zatorzu*, L S34-1/77, 16.04.1977, KKWD 5(1977) nr 4, s. 101-102.
[1647] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. błogosławionego Maksymiliana Kolbego przy kościele pw. Wszystkich Świętych w Lęborku, woj. słupskie*, L I6-10/77, 24.06.1977, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 214-215.

2 lipca 1977 roku została utworzona Parafia pw. św. Piotra Apostoła w Bożympolu Wielkim, która powstała z podziału Parafii pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Rozłazinie i Parafii pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Brzeźnie Lęborskim. Należały do niej następujące miejscowości: Bożepole Wielkie, Bożepole Małe, Chmieleniec, Mokry Bór, Nowy Dwór, Świetlino i Wiolestowo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Izydora w Świetlinie. Plebania miała mieścić się w Bożympolu Wielkim. Parafia została włączona do dekanatu Lębork[1648].

20 sierpnia 1977 roku biskup Jeż ustanowił Parafię pw. św. Antoniego z Padwy w Garbnie, która powstała z podziału Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Polanowie i Parafii pw. św. Stanisława Kostki w Sianowie. Należały do niej następujące miejscowości: Garbno, Cetuń, Karczyn, Karsinka, Kościernica, Mirotki, Mokre, Nacław, Rekowo, Szczeglino Nowe i Szczeglino Stare. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Królowej Polski w Kościernicy oraz pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Szczeglinie. Plebania miała mieścić się w Garbnie. Tymczasowo proboszcz miał, na podstawie odrębnej umowy, zamieszkać na plebanii w Polanowie. Parafia została włączona do dekanatu Miastko[1649].

8 grudnia 1977 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Józefa Rzemieślnika w Gniewinie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Ottona Biskupa w Kostkowie i Parafii pw. NSPJ w Wierzchucinie. Należały do niej następujące miejscowości: Gniewino, Bychowo, Czymanowo, Gniewinko, Kolkowo (Osiedle 30-lecia), Łętówko, Mierzyno, Perlino, Perlinko, Strzebielinko i Toliszczyk. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. św. Józefa Robotnika, a plebania miała mieścić się w Gniewinie. Parafia została włączona do dekanatu Łeba[1650].

Kolejne trzy lata rządów biskupa Ignacego przyniosły dalszy, już powolniejszy, rozwój struktury terytorialnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Przybyło kolejnych trzynaście parafii, w tym trzy parafie miejskie. Łączna ilość parafii w diecezji wzrosła więc do 180.

[1648] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Piotra Apostoła w Bożympolu Wielkim, woj. gdańskie*, L B18-1/77, 2.07.1977, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 216-217.
[1649] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego z Padwy w Garbnie, woj. koszalińskie*, L G10-1/77, 20.08.1977, KKWD 5(1977) nr 10-11, s. 284-285.
[1650] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji kościoła parafialnego pw. św. Józefa Robotnika w Gniewinie, woj. gdańskie*, L C9-14/77, 8.12.1977, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 81-82.

26 maja 1978 roku biskup Jeż wydał dekret o przeniesieniu siedziby parafii pw. św. Antoniego z Padwy z Garbna do Szczeglina, kierując się racjami duszpastersko-administracyjnymi, koniecznością budowy plebanii w miejscowości leżącej przy głównej trasie, w centrum parafii, co miało gwarantować dobry kontakt wiernych z duszpasterzem. Jednocześnie na mocy dekretu dokonano również zmiany nazwy na: Parafia pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Szczeglinie[1651].

Na mocy dekretu wydanego 28 czerwca 1978 roku, biskup Ignacy zdecydował, że od 1 lipca obsługa wiernych korzystających z posługi duszpasterskiej w kościele filialnym pw. św. Izydora w Świetlinie zostaje przekazana z parafii Bożepole Wielkie duszpasterzom parafii w Brzeźnie Lęborskim, bez zmiany dotychczasowych granic parafii. Motywacją takiej decyzji był faktyczny brak przejezdności drogi polnej pomiędzy Świetlinem a Bożympolem Wielkim, a co za tym idzie niemożliwość korzystania przez uczniów z lekcji religii w Łęczycach. Ponadto biskup wziął pod uwagę fakt, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym ze Świetlina chodzą do szkoły oraz to, że parafia w Brzeźnie Lęborskim otrzymała wikariusza. Posługa duszpasterska miała obejmować odprawianie Mszy świętych, udzielanie sakramentów świętych i wszelkie inne posługi. W związku z wydanym dekretem, duszpasterze kierowani do pracy w parafii Brzeźno Lęborskie mieli również otrzymywać dekret wikariuszowski do parafii Bożepole Wielkie dla obsługi części parafii związanej z kościołem filialnym w Świetlinie. Przekazanie posługi duszpasterskiej miało trwać do czasu wybudowania przejezdnej drogi ze Świetlina do Bożegopola Wielkiego[1652].

Na mocy dekretu wydanego 31 lipca 1978 roku, biskup Jeż zdecydował, że od 1 sierpnia obsługa duszpasterska wiernych zamieszkujących miejscowości: Iwina, Iwin, Kolonie Starkowskie, Krągłe, Kusowo i Trzebiechowo zostaje przekazana z parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Grzmiącej duszpasterzom parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Wierzchowie Szczecineckim, bez zmiany dotychczasowych granic parafii. Motywacją takiej decyzji była sytuacja, w której wierni wspomnianych miejscowości mieli bliżej do kościoła parafialnego w Wierzchowie, który mijali, udając się do swojej parafialnej świątyni w Grzmiącej. Ponadto, biskup wziął pod uwagę fakt, że wszystkie dzieci z wymienionych miejscowości chodzą

[1651] Por. I. JEŻ, *Dekret o przeniesieniu siedziby parafii z Garbna do Szczeglina*, L G10-4/78, 26.05.1978, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 138.

[1652] Por. I. JEŻ, *Dekret przekazujący obsługę duszpasterską kościoła w Świetlinie, par. Bożepole Wielkie parafii Brzeźno Lęborskie*, B2-10/78, 28.06.1978, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 282.

do szkoły i korzystają z punktów katechetycznych przynależnych do parafii Wierzchowo. Posługa duszpasterska miała obejmować odprawianie Mszy świętych, udzielanie sakramentów świętych i wszelkie inne posługi. W związku z wydanym dekretem, duszpasterze kierowani do pracy w parafii Wierzchowo Szczecineckie mieli również otrzymywać dekret wikariuszowski do parafii Grzmiąca dla obsługi części parafii związanej z kościołem filialnym w Kusowie i okolicznymi miejscowościami[1653].

Na mocy dekretu z 31 sierpnia 1978 roku, biskup Ignacy tytułem eksperymentu duszpasterskiego utworzył z dniem 1 września w ramach parafii katedralnej w Koszalinie wikariat rejonowy, obsługiwany przez osobnego duszpasterza, któremu przysługiwał tytuł rektora. Podstawą prawną podjętej decyzji był kan. 476 KPK. Ten wikariat rejonowy, według istniejącej w diecezji praktyki, był wikariatem samodzielnym ze wszystkimi przysługującymi mu prawami i obowiązkami. Granica wikariatu miała przebiegać środkiem ulic: Armii Czerwonej, Traugutta, 4 Marca i Pawła Findera. Wierni zamieszkali na południe od tej granicy, a także w miejscowościach Bonin, Dzierżęcin, Lubiatowo i Maszkowo mieli przynależeć do wikariatu. Ze względu na brak własnego punktu sakralnego wikariat miał korzystać z kościoła katedralnego według zasad określonych w dołączonej do dekretu *Umowie dotyczącej warunków korzystania z kościoła katedralnego oraz warunków pracy wikariatu rejonowego*. W niektórych uzasadnionych sytuacjach mógł po ustaleniu z gospodarzami korzystać z kościołów: pw. św. Józefa i pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Ze względu na oczekiwane korzyści duszpasterskie, biskup umieścił w dekrecie apel, by w trudnym czasie organizacji pracy wikariatu miejscowe duchowieństwo wspierało jego działania, szczególnie w zakresie informowania wiernych na terenie całego miasta. Kwestie szczegółowe dotyczące umowy i pracy wikariatu rejonowego miały być omawiane pomiędzy rektorem a pierwszym wikariuszem parafii katedralnej, w razie potrzeby wobec miejscowego dziekana. Instancją odwoławczą w każdej sytuacji miała być kuria biskupia. Dekret wraz z umową miał obowiązywać, tytułem eksperymentu, przez rok. Po tym okresie istniała możliwość jego zmiany po porozumieniu stron i odpowiedniej nowelizacji przez kurię biskupią. Przed upływem roku zmian zawsze mógł dokonać

[1653] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający zmianę przynależności parafialnej niektórych miejscowości par. Grzmiąca*, 31.07.1978, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 284.

biskup diecezjalny. Założono również, że wspomniany eksperyment może nie zdać egzaminu[1654].

Podobnie, na mocy dekretu z 28 grudnia 1978 roku, biskup Jeż utworzył z dniem1 stycznia 1979 roku, w ramach Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia w Połczynie Zdroju, wikariat rejonowy, obsługiwany przez osobnego duszpasterza, któremu przysługiwał tytuł rektora. Do wikariatu mieli należeć mieszkańcy następujących ulic: Browarna, Cmentarna, Graniczna, 15 Grudnia, Krótka, Krucza, Mieszka I, Miodowa, Nowa, Polna, Sportowa, Traugutta, Wąska oraz mieszkańcy miejscowości: Nowe Buślary, Ogartowo, Połczynek i Zaborze. Wikariat miał korzystać z kaplicy sióstr oraz punktu katechetycznego przy ulicy Cmentarnej. W pojedynczych sytuacjach, po porozumieniu się z proboszczem, rektor mógł wykorzystać kościół parafialny dla pełnienia posługi duszpasterskiej. Z obowiązków rektora została wyłączona obsługa cmentarza i posługa siostrom salezjankom. Ze względu na oczekiwane korzyści duszpasterskie, biskup umieścił w dekrecie apel, by w trudnym czasie organizacji pracy wikariatu miejscowe duchowieństwo wspierało jego działania, szczególnie w zakresie informacji wiernych na terenie całego miasta. Dekret miał obowiązywać tytułem eksperymentu przez rok. Po tym okresie istniała możliwość jego zmiany po porozumieniu stron i odpowiedniej nowelizacji przez kurię biskupią. Przed upływem roku zmian zawsze mógł dokonać biskup diecezjalny. Założono również, że wspomniany eksperyment może nie zdać egzaminu[1655].

[1654] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu rejonowego w Koszalinie-Rokosowie*, B1-12/78, 31.08.1978, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK. We wspomnianej powyżej *Umowie* określono szereg szczegółowych kwestii. Wikariat mógł korzystać z kościoła katedralnego w niedzielę od 12 do 13 oraz w dni powszednie od 18 do 18.30 w celu odprawienia Mszy świętej, w niedziele obowiązkowo z wygłoszonym kazaniem. W II niedzielę miesiąca o godz. 14 rektor miał przewodniczyć ceremonii udzielania chrztu świętego, udzielając go swoim wiernym. Msze święte ślubne były możliwe po wcześniejszym uzgodnieniu. Podobnie należało uzgadniać odprawianie Mszy świętej pogrzebowej jako binowanej w danym dniu. W związku z dodatkowym zaangażowaniem kościelnego i organisty wikariat powinien w drodze umowy ustalić z nimi dodatkowe wynagrodzenie. Do obowiązków rektora należało: obsługa sanatorium w Rokosowie, w tym odprawienie Mszy świętej w niedziele o godz. 7.30; zorganizowanie punktu katechetycznego dla dzieci ze szkoły nr 3 i 10 oraz w Boninie, a także organizacja własnego biura parafialnego; obsługa konfesjonału w niedzielę od 11 do 12, pół godziny przed Mszą w dni powszednie oraz w dniach spowiedzi wspólnej. Z obowiązków rektora została wyłączona obsługa szpitala wojewódzkiego. Umowa nie przewidywała sprawowania dodatkowych nabożeństw dla wiernych wikariatu. *Umowa* określała też szczegółowo kwestie finansowe. Do dyspozycji rektora przeznaczono ofiary zbierane podczas Mszy świętych i *iura stolae* za posługi z terenu wikariatu oraz ofiary kolędowe i inne składane przez wiernych wikariatu. Zobowiązania diecezjalne rektor wikariatu miał odprowadzać do kurii biskupiej, a ofiary przeznaczone na kościół katedralny zbierane na terenie całej parafii do kasy parafialnej. Rektor miał otrzymać również część ofiar z wypominek, jaka należna była wikariuszowi katedry. W pierwszym roku istnienia wikariat był zwolniony z opłat za korzystanie z kościoła katedralnego. Obciążenia finansowe rektora związane ze świadczeniami na rzecz diecezji, do czasu ustalenia faktycznej liczby wiernych wikariatu, były określone na poziomie 1/7 całości wiernych parafii katedralnej. Opłatki wigilijne miały być rozprowadzane w uzgodnieniu z organistą katedralnym.

[1655] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu rejonowego w Połczynie Zdroju*, B1-15/78, 28.12.1978, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

6 stycznia 1979 roku została ustanowiona Parafia pw. świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kłaninie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Wojciecha w Wyszewie i Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach. Należały do niej następujące miejscowości: Kłanino, Bożniewice, Dargiń, Darsowo, Dobrociechy, Dębia Góra, Gajewo, Glinka, Głodowa, Grzybnica, Grzybniczka, Jadwiżyn, Kępno, Kopanino, Poniki, Przydargiń, Różewo, Różewo PGR, Świelino, Wilcza Góra i Wojęcino. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Głodowej i pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Świelinie. Plebania miała mieścić się w Kłaninie. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin[1656].

W związku z powstaniem parafii w Kłaninie, biskup Ignacy dekretem z 6 stycznia 1979 roku, zmienił nazwę Parafii pw. św. Wojciecha w Wyszewie z siedzibą w Kłaninie na Parafię pw. św. Wojciecha w Wyszewie[1657].

16 maja 1979 roku została z kolei utworzona Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie. Należały do niej następujące ulice: Asnyka, Barlickiego (numery nieparzyste), Bogusława II, Plac Bojowników PPR, Boya-Żeleńskiego, Brzozowa, Buczka, Chełmońskiego, Chopina, Chrobrego, Curie-Skłodowskiej, Czarnej Drogi, Dąbrówki, Dzieci Wrzesińskich, Dzierżyńskiego (numery parzyste), Drzymały, Fałata (prawa strona), Pawła Findera, Głowackiego, Grottgera, Grunwaldzka (numery parzyste), Gwardii Ludowej, Plac Gwiaździsty, Harcerska (numery nieparzyste), Hołdu Pruskiego, Karłowicza, Kasprowicza, Kaszubska, Kazimierza Wielkiego, Kochanowskiego, Kolejowa, Konopnickiej, Kościuszki, Krakusa i Wandy (odcinek od ul. Dzierżyńskiego do końca), Krasickiego, Krucza, Księżnej Anastazji, Krzywoustego (odcinek od ul. Chrobrego do ul. Zwycięstwa), Kwiatowa, Alfreda Lampe, Lechicka (numery parzyste), Legnicka, Leśna, Lipowa, Laskonogiego (odcinek od ul. Związku Walki Młodych do ul. Zwycięstwa), Łąkowa, Łużycka (odcinek od ul. Kolejowej do ul. Lechickiej), 1 Maja, 4 Marca, Marchlewskiego, Mariańska, Marii Ludwiki, Matejki, Mickiewicza, Mireckiego, Młyńska (numery parzyste i od Placu Bojowników PPR do ul. Podegrodzie numery nieparzyste), Moniuszki, Nowotki, Partyzantów, Piaskowa, Piastowska, Płowce, Podegrodzie (numery parzyste), Plac Pokoju, Powstańców Wielkopolskich, Racławicka, Radogoszczańska, Rejtana,

[1656] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kłaninie, woj. Koszalin*, L K21-1/79, 6.01.1979, KKWD 7(1979) nr 3, s. 79-80.
[1657] Por. I. JEŻ, *Dekret w sprawie zmiany nazwy parafii Wyszewo*, L W11-1/79, 6.01.1979, KKWD 7(1979) nr 3, s. 81.

Reymonta, Ruszczyca, Sanatoryjna, Sianowska, Słowackiego, Struga, Szosowa, Szpitalna, Szymanowskiego, Plac Targowy, Traugutta, Waryńskiego, Westerplatte, Wilcza (tylko łaźnia miejska), Wodna, Wojska Polskiego, Plac Wolności, Wróblewskiego, Wysoka, Wyspiańskiego, Zawadzkiego, Zawiszy Czarnego, Zgody, Zielona, Związku Walki Młodych (numery parzyste), Zwycięstwa i Żeromskiego oraz nowe ulice powstające w obrębie parafii. W skład nowej jednostki terytorialnej weszły także wsie i osiedle podmiejskie: Dzierżęcin, Bonin, Kretomino, Lubiatowo i Maszkowo. Kościołem parafialnym miał być kościół katedralny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, a plebania miała mieścić się przy ul. Chrobrego 7 w Koszalinie. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin[1658].

Na mocy dekretu wydanego 29 sierpnia 1979 roku, biskup Jeż zdecydował, że od 1 września obsługa duszpasterska kościoła filialnego w Krępie oraz samej miejscowości Krępa zostaje przekazana z Parafii pw. św. Wojciecha w Wyszewie, duszpasterzom Parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Kłaninie, bez zmiany dotychczasowych granic parafii. Motywacją takiej decyzji była uzasadniona prośba wiernych oraz fakt, że dzieci z wymienionej miejscowości uczęszczały do placówek katechetycznych przynależnych do parafii w Kłaninie. Posługa duszpasterska miała obejmować odprawianie Mszy świętych, udzielanie sakramentów świętych i wszelkie inne posługi. W związku z wydanym dekretem, duszpasterze kierowani do pracy w parafii w Kłaninie mieli również otrzymywać dekret wikariuszowski do parafii Wyszewo dla obsługi części parafii związanej z kościołem filialnym w Krępie[1659].

29 sierpnia 1979 roku biskup Ignacy wydał także dekret dotyczący wikarii parafialnej pw. św. Jacka w Słupsku. Zdecydował w nim, że od 1 września rektor będzie obsługiwał teren wydzielony z Parafii pw. NMP Królowej Różańca świętego w Słupsku, który określony był granicami: rzeka Słupia oraz ulice: Dominikańska, Mariana Buczka i Poznańska. Podstawą prawną podjętej decyzji był kan. 476 KPK. Według wskazań umieszczonych w dekrecie rektor, miał objąć w użytkowanie dom przy ul. Kościelnej 3, prawnie przynależący do parafii mariackiej. Jednocześnie miał przejąć na siebie wszelkie związane z tym ciężary podatkowe, sprawy remontowe razem z siostrami klaryskami, a także był zobowiązany płacić symboliczny czynsz właścicielowi budynku.

[1658] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii przy kościele katedralnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie*, L K8-46/79, 16.05.1979, KKWD 7(1979) nr 7, s. 211-212.

[1659] Por. I. JEŻ, *Dekret w sprawie obsługi kościoła filialnego Krępa parafii Wyszewo przez parafię Kłanino*, B1-4/79, 29.08.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 7(1979) nr 7, s. 211-212.

W myśl dekretu, z kościoła pw. św. Jacka mieli prawo korzystać również duszpasterze Parafii pw. bł. Maksymiliana Kolbego w Słupsku oraz wierni obrządku grecko-katolickiego – według warunków określonych umowami sporządzonymi na piśmie. Kwestia zamieszkania kapelana sióstr klarysek w domu przy ul. Kościelnej 3 oraz salek katechetycznych w kościele pw. św. Jacka miała być uregulowana osobnymi umowami[1660].

31 sierpnia 1979 roku biskup Jeż wydał dekret przedłużający na kolejny rok istnienie wikariatu rejonowego w Koszalinie-Rokosowie[1661].

28 grudnia 1979 roku biskup Ignacy przedłużył do odwołania dekret powołujący do istnienia wikariat rejonowy w Połczynie Zdroju. W dokumencie określono jego nazwę jako rektorat rzymsko-katolickiego kościoła pw. św. Józefa. Zmieniono również punkt trzeci poprzedniego dekretu, który otrzymał następujące brzmienie: „Cmentarz i kaplica Sióstr – należące terenowo do Rektoratu – będą obsługiwane przez parafię i rektorat na równych prawach z tym, że czas wszystkich pogrzebów będzie koordynowany w Urzędzie parafii Niepokalanego Poczęcia NMP”[1662].

Tego samego dnia biskup Jeż utworzył od 1 stycznia 1980 roku, w ramach parafii pw. Zmartwychwstania Pańskiego w Drawsku Pomorskim, wikarię parafialną przy kościele pw. Chrystusa Króla w Suliszewie. Do wikarii miały należeć następujące miejscowości: Dalewo, Gudowo, Linowo, Suliszewo oraz Zagórki. Podstawą prawną podjętej decyzji był kan. 476 KPK. Wspomniana wikaria parafialna, według istniejącej w diecezji praktyki, był wikariatem samodzielnym, ze wszystkimi przysługującymi mu prawami i obowiązkami (np. odprawianie Mszy świętej *pro populo*, prowadzenie ksiąg metrykalnych). Wikaria miała korzystać z własnych punktów katechetycznych oraz z kościołów znajdujących się w miejscowościach: Dalewo, Gudowo, Linowo i Suliszewo[1663].

[1660] Por. I. JEŻ, *Dekret odnośnie wikarii parafialnej pw. św. Jacka w Słupsku*, B1-3/79, 29.08.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[1661] Por. I. JEŻ, *Dekret przedłużający na kolejny rok dekret erekcji wikariatu rejonowego w Koszalinie-Rokosowie*, B1-5/79, 31.08.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK. Biskup Jeż zmienił zapisy poprzedniego dekretu ustalając, że uzgodnienia szczegółowe mają być podejmowane przez księdza rektora z księdzem proboszczem katedralnym. Ponadto dekret wprowadził też drobne zmiany odnośnie *Umowy* regulującej kwestie szczegółowe. Czas przeznaczony w dni powszednie dla wiernych wikariatu, od 18 do 18.30 został wydłużony o 15 minut przed i 15 minut po oznaczonym czasie, w przypadku gdy podczas Mszy miało być głoszone kazanie. Rektor miał w kolejnym roku otrzymać również część ofiar z wypominek, jaka należna była wikariuszowi katedry. Opłata za korzystanie z kościoła katedralnego została ustalona na 1200 zł miesięcznie.

[1662] Por. I. JEŻ, *Dekret przedłużający do odwołania dekret erekcji wikariatu rejonowego w Połczynie Zdroju*, B1-6/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[1663] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikarii parafialnej przy kościele pw. Chrystusa Króla w Suliszewie*, B1-7/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

28 grudnia 1979 roku został również wydany dekret określający granice Parafii pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim. We wstępie przywołany został fakt utworzenia wspomnianej parafii w kwietniu 1925 roku oraz brak anulacji dekretu erekcyjnego, mimo tego, że przybyli po wojnie księża zmartwychwstańcy używali jako kościoła parafialnego świątyni pw. Zmartwychwstania Pańskiego (wcześniej pw. NMP). Wobec powyższego biskup Ignacy postanowił że Parafia pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim będzie w mieście obejmować następujące ulice: Bohaterów Stalingradu (do kanału), Brzozowa, Bydgoska, Chrobrego, Dworcowa, Gnieźnieńska, Kaliska, Kolejowa, Ogrodowa, Okrzei, Plac Grudziądzki, Plac Orzeszkowej, Polna, Poznańska, Sobieskiego, Spokojna, Staszica, Świerczewskiego (do kanału) Warszawska i Złocieniecka oraz następujące miejscowości: Dzikowo, Karwice, Konotop, Mielenko Drawskie, Oleszno, Ziemsko i Żołędowo. Kościołem parafialny miał pozostać nadal kościół pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim przy ul. Dworcowej 3, który stanowił własność Zgromadzenia Zakonnego Córek Najczystszego Serca NMP, a jako filialny miał służyć wiernym kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Mielenku Drawskim. Dekret wchodził w życie 1 stycznia 1980 roku i od tego dnia należało prowadzić w parafii właściwe księgi metrykalne[1664].

Tego samego dnia biskup Jeż utworzył od 1 stycznia 1980 roku, w ramach parafii pw. Ducha Świętego w Szczecinku, wikarię parafialną przy kościele pw. św. Józefa w Turowie. Do wikarii miały należeć następujące miejscowości: Dziki, Miękowo i Turowo. Wikaria miała korzystać z własnych punktów katechetycznych oraz z kościoła w Turowie[1665].

2 lutego 1980 roku biskup Ignacy Jeż utworzył, w ramach parafii pw. NSPJ w Siecieminie, wikarię parafialną przy kościele pw. św. Stanisława Kostki w Dąbrowie. Do wikarii miały należeć następujące miejscowości: Dąbrowa, Grabowo, Grabówko i Karnieszewice. Wikaria miała korzystać z własnych punktów katechetycznych oraz z kościołów w Dąbrowie i Karnieszewicach[1666].

13 czerwca 1980 roku biskup Jeż wydał dekrety o zmianie nazwy kilku parafii, których siedziby formalnie znajdowały się w innych miejscowościach niż kościoły

[1664] Por. I. JEŻ, *Dekret określenia granic parafii pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim*, B1-8/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.
[1665] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikarii parafialnej przy kościele pw. św. Józefa w Turowie*, B1-9/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.
[1666] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikarii parafialnej przy kościele pw. św. Stanisława Kostki w Dąbrowie*, B1-2/80, 2.02.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

parafialne. Taka sytuacja była związana z postawą władz państwowych, które w początkach istnienia diecezji zgadzały się na tworzenie parafii tylko w miejscowościach, w których dawniej były one erygowane, niezależnie od współczesnej sytuacji wiernych. W każdym z dekretów została określona identyczna przyczyna podjętej decyzji: „Biorąc pod uwagę niedogodności związane z tym stanem rzeczy po ustaniu odpowiednich przyczyn".

Biskup Ignacy zmienił zatem nazwę Parafii Krąg z siedzibą w Ostrowcu Sławieńskim na Parafia Ostrowiec Sławieński. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Ostrowcu Sławieńskim, a kościół pw. Zwiastowania NMP w Krągu stał się kościołem filialnym[1667].

13 czerwca 1980 roku została zmieniona nazwa Parafii Krągi z siedzibą w Jeleninie na Parafia Jelenino. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Jeleninie, a kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Krągach stał się kościołem filialnym[1668].

Zmianie uległa również nazwa Parafii Łączno z siedzibą w Podwilczu na Parafia Podwilcze. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Marcina w Podwilczu, a kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Łęcznie stał się kościołem filialnym[1669].

13 czerwca 1980 roku biskup Jeż zmienił nazwę Parafii Marzyno z siedzibą we Wrzosowie na Parafia Wrzosowo. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Przemienienia Pańskiego we Wrzosowie, a kościół pw. Trójcy Świętej w Marzynie stał się kościołem filialnym[1670].

Zmianie uległa również nazwa Parafii Ostre Bardzo z siedzibą w Redle na Parafia Redło. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Jana Chrzciciela w Redle, a kościół pw. św. Katarzyny w Ostrym Bardzie stał się kościołem filialnym[1671].

13 czerwca 1980 roku zmieniła się również nazwa Parafii w Sępólnie Wielkim z siedzibą w Białym Borze na Parafia Biały Bór. Kościołem parafialnym miała być

[1667] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Krąg z siedzibą w Ostrowcu Sławieńskim na: „Parafia Ostrowiec Sławieński"*, L K24-5/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 275-276.
[1668] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Krągi z siedzibą w Jeleninie na: „Parafia Jelenino"*, L K23-6/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 276.
[1669] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Łączno z siedzibą w Podwilczu na: „Parafia Podwilcze"*, L Ł10-6/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 277.
[1670] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Marzyno z siedzibą we Wrzosowie na: „Parafia Wrzosowo"*, L M8-9/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 277-278.
[1671] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Ostre Bardo z siedzibą w Redle na: „Parafia Redło"*, L M8-9/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 278.

świątynia pw. św. Michała Archanioła w Białym Borze, a kościół pw. św. Wojciecha w Sępólnie Wielkim stał się kościołem filialnym[1672].

Biskup Ignacy zmienił także nazwę Parafii w Ząbrowie z siedzibą w Lekowie na Parafia Lekowo. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Piotra i Pawła w Lekowie, a kościół pw. św. Stanisława BM w Ząbrowie stał się kościołem filialnym[1673].

13 września 1980 roku biskup Jeż utworzył w diecezji dwie kolejne parafie. Z tą datą został wydany dekret erekcji Parafii pw. NSPJ w Cieszeniewie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie terenu utworzonej w 1955 roku wikarii parafialnej. Należały do niej następujące miejscowości: Cieszeniewo, Bierzwnica, Borkowo, Bronowo, Kluczkowo, Przyrzecze, Sława i Wierzbnica. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Bierzwnicy, Matki Bożej Szkaplerznej w Kluczkowie i pw. Matki Bożej Różańcowej w Sławie. Plebania miała mieścić się w Cieszeniewie. Parafia została włączona do dekanatu Świdwin[1674].

Tego samego dnia została ustanowiona Parafia pw. Chrystusa Króla w Korzystnie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Kołobrzegu terenu utworzonej w 1965 roku wikarii parafialnej. Należały do niej następujące miejscowości: Korzystno, Grzybowo, Korzyścienko, Nowy Borek i Zieleniewo Kolonia. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. Chrystusa Króla, a plebania miała mieścić się w Korzystnie. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1675].

13 września 1980 roku biskup Jeż wydał dekrety o zmianie nazwy pięciu kolejnych parafii. Tego dnia została zmieniona nazwa Parafii Krępkowice z siedzibą w Cewicach na Parafia Cewice. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Wniebowzięcia NMP w Cewicach, a kościół pw. św. Antoniego Padewskiego w Krępkowicach stał się kościołem filialnym[1676].

[1672] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Sępólno Wielkie z siedzibą w Białym Borze na: „Parafia Biały Bór”*, L S28-12/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 278-279.

[1673] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Ząbrowo z siedzibą w Lekowie na: „Parafia Lekowo”*, L L7-9/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 279-280.

[1674] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. NSPJ w Cieszeniewie, woj. koszalińskie*, L C8-8/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 273-274.

[1675] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Korzystnie, woj. koszalińskie*, L K20-9/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 274-275.

[1676] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Krępkowice z siedzibą w Cewicach na: „Parafia Cewice”*, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 280.

Zmianie uległa również nazwa Parafii Krzemieniewo z siedzibą w Bińczu na Parafia Bińcze. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Świętej Rodziny w Bińczu, a kościół pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie stał się kościołem filialnym[1677].

13 września 1980 roku zmieniła się również nazwa Parafii Osieki z siedzibą w Choczewie na Parafia Choczewo. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Choczewie, a kościół pw. NMP Gwiazdy Morskiej w Osiekach stał się kościołem filialnym[1678].

Zmieniona również została nazwa Parafii Prusinowo z siedzibą w Lędyczku na Parafia Lędyczek. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Lędyczku, a kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Prusinowie stał się kościołem filialnym[1679].

13 września 1980 roku biskup Ignacy zmienił także nazwę Parafii we Wrześnicy z siedzibą w Słonowicach na Parafia Słonowice. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Stanisława Kostki w Słonowicach, a kościół pw. Matki Bożej Pocieszenia we Wrześnicy stał się kościołem filialnym[1680].

4 października 1980 roku zostało wydane kilkanaście dekretów zmieniających przynależność parafialną niektórych miejscowości. Biskup Ignacy Jeż podjął wówczas następujące decyzje: odłączył miejscowość Oskowo od parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Rokitach i przyłączył do parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Cewicach[1681]; odłączył miejscowość Godętowo od parafii pw. św. Wojciecha w Rozłazinie i przyłączył do parafii pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Brzeźnie Lęborskim[1682]; odłączył miejscowość Łęgi od parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Lipiu i przyłączył do parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Redle[1683]; odłączył miejscowości Trzebiec i Wycewo od parafii pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Tychowie i przyłączył

[1677] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Krzemieniewo z siedzibą w Bińczu na: „Parafia Bińcze”*, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 280-281.
[1678] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Osieki z siedzibą w Choczewie na: „Parafia Choczewo”*, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 281-282.
[1679] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Prusinowo z siedzibą w Lędyczku na: „Parafia Lędyczek”*, L P12-9/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 282.
[1680] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany nazwy parafii Września z siedzibą w Słonowicach na: „Parafia Słonowice”*, L S26-3/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 282-283.
[1681] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Oskowo*, B1-23/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 361-362.
[1682] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Godętowo*, B1-22/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 362.
[1683] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Łęgi*, B1-29/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 362.

do parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Byszynie[1684]; odłączył miejscowość Zagony od parafii pw. Chrystusa Króla w Kołczygłowach i przyłączył do parafii pw. św. Michała Archanioła w Tuchomiu[1685]; odłączył miejscowości Role i Ponikłe od parafii pw. Chrystusa Króla w Kołczygłowach i przyłączył do parafii pw. św. Stanisława Kostki w Wałdowie[1686]; odłączył miejscowość Miłogoszcz od parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Tucznie i przyłączył do parafii pw. Matki Bożej Bolesnej w Mielęcinie[1687]; odłączył miejscowości Strzaliny i Zdbowo od parafii pw. Matki Bożej Bolesnej w Mielęcinie i przyłączył do parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Tucznie[1688].

18 października 1980 roku biskup Ignacy Jeż erygował Parafię pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Słowinie, która powstała z podziału Parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Jeżycach oraz Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Sławnie. Należały do niej następujące miejscowości: Słowino, Boleszewo i Karwice. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. NSPJ w Boleszewie. Plebania miała mieścić się w Słowinie. Parafia została włączona do dekanatu Darłowo[1689].

4 listopada 1980 rok została utworzona Parafia pw. Ducha Świętego w Koszalinie – dzielnica Północ, która powstała z podziału parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie. Terytorium nowej parafii zostało określone granicą biegnącą: na północnym-wschodzie od granicy parafii Sianów, środkiem ulic: Fałata, Kniewskiego, Rutkowskiego i Fornalskiej, za szkołą nr 16 parowem do skrzyżowania ulic Hibnera i Marksa, za tunelem do rzeczki Dzierżęcinki aż do jej ujścia. Do tworzonej parafii miały należeć ulice leżące na północ od wspomnianej granicy oraz miejscowości: Jamno, Kędzierzyn, Łabusz i Skwierzynka. Parafia nie posiadała własnego kościoła parafialnego, stąd jako pierwsze zadanie proboszcza wskazano jak najszybsze wybudowanie świątyni bądź przynajmniej tymczasowej kaplicy. Parafia miała do tego

[1684] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Trzebiec i Wycewo*, B1-28/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 363.
[1685] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Zagony*, B1-27/80, 4.10.1980, KKWD 8(1980) nr 12, s. 363.
[1686] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Role i Ponikłe*, B1-26/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 363-364.
[1687] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Miłogoszcz*, B1-24/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 364.
[1688] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Strzaliny i Zdbowo*, B1-25/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 364.
[1689] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Słowinie, woj. koszalińskie*, L S36-1/80, 18.10.1980, KKWD 8(1980) nr 11, s. 328-329.

momentu korzystać z kościoła filialnego w Jamnie, bądź, po uzgodnieniu z właściwymi proboszczami, z innych kościołów miasta. Plebania i urząd parafialny miały tymczasowo znajdować się w Koszalinie przy ul. Spasowskiego 6b/6. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Północ[1690].

4 listopada 1980 roku biskup Jeż erygował także Parafię pw. św. Wojciecha w Koszalinie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie terenu utworzonego 31 sierpnia 1978 roku wikariatu rejonowego pw. św. Wojciecha. Do parafii miały należeć ulice: Akacjowa, Armii Czerwonej (numery parzyste od numeru 74 do końca), Artylerzystów, Bema, Botaniczna, Chodkiewicza (odcinek od ul. Traugutta do końca), Cisowa, Czarnieckiego, Czwartaków, Dąbrowszczaków, Dębowa, Dywizji Drezdeńskiej, Gerberowa, Gnieźnieńska (numery parzyste odcinek od ul. 4 Marca do końca), Hubalczyków, Jabłoniowa, Jarzębinowa, Jaśminowa, Jaworowa, Jesionowa, Kadetów, Karłowicza, Klonowa, Kochanowskiego, Leśna, Lipowa, Lotników, Norwida, Nowowiejskiego, Obrońców Helu, Ogińskiego, Pancerniaków, Parkowa, Podchorążych, Polnych Kwiatów, Przyjaźni, Ruszczyca, Sadowa, Sanatoryjna, Sianowska, Słupska, Sosnowa, Sowińskiego, Sygietyńskiego, Synów Pułku, Szymanowskiego (odcinek od ul. Traugutta do końca), Świerkowa, Topolowa, Traugutta (numery nieparzyste), Tulipanów, Ułańska, Walecznych, Westerplatte, Wieniawskiego, Wiśniowa, Wojska Polskiego (odcinek od ul. 4 Marca do końca), Wopistów, Wrześniowa, Zalesie, Zamenhofa, Zdobywców Wału Pomorskiego, Zgoda (odcinek od ul. Traugutta do końca), Zielona i Zwycięstwa (odcinek od ul. 4 Marca do końca) oraz miejscowości: Bonin, Chełmoniewo, Dzierżęcin, Lubiatowo, Maszkowo, Wilkowo i Zagórzyno. Parafia nie posiadała własnego kościoła parafialnego, stąd jako pierwsze zadanie proboszcza wskazano jak najszybsze wybudowanie świątyni bądź przynajmniej tymczasowej kaplicy. Parafia miała do tego momentu korzystać z kaplicy w domu przy ul. Norwida 8 oraz z kościoła katedralnego według wcześniej podpisanej umowy. Wiernym parafii służył także kościół filialny pw. św. Izydora w Boninie. Plebania i urząd parafialny miały tymczasowo znajdować się w Koszalinie przy ul. Norwida 8. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Południe[1691].

[1690] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie – Dzielnicy Północ – „Przylesie”*, L K26-15/80, 4.11.1980, KKWD 8(1980) nr 11, s. 326-328.

[1691] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Wojciecha w Koszalinie*, L K25-16/80, 4.11.1980, KKWD 8(1980) nr 11, s. 324-326.

11 listopada 1980 roku została utworzona Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu, która powstała z podziału Parafii pw. św. Marcina w Kołobrzegu. Należały do niej następujące ulice: Amfiteatr, Bieruta, Bociania, Chopina, Drzymały, Dworcowa, Emilii Gierczak, Grochowska, Graniczna, Giełdowa, Grottgera, Gottwalda, Fornalskiej, Jerzego, Janiska, Kaliska, Kamienna, Kasprowicza, Kaszubska, Katedralna, Koszalińska, Kościuszki, Kopernika, Kolejowa, Kupiecka, Lenina, Lipowa, Łopuskiego, Mariacka, Myśliwska, Ogrodowa, Okopowa, Orla, Piastowska, Plac 18 Marca, Pstrowskiego, Ratuszowa, Słowiańska, Strzelecka, Walki Młodych, Waryńskiego, Wąska, Wodna, Wschodnia, Zajęcza, Zapleczna, Złota oraz miejscowości: Bogucino, Kędzielno, Niekanin, Obroty, Stramnica i Podczele. Kościołem parafialnym miał być kościół konkatedralny pw. Wniebowzięcia NMP. Plebania i urząd parafialny miały znajdować się w Kołobrzegu przy ul. Katedralnej 34. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1692].

22 grudnia 1980 roku biskup Ignacy Jeż ustanowił Parafię pw. św. Józefa w Turowie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. Ducha Świętego w Szczecinku terenu utworzonej 28 grudnia 1979 roku wikarii parafialnej w Turowie. Należały do niej następujące miejscowości: Turowo, Dziki i Miękowo oraz Wilcze Laski odłączone od Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Lotyniu. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Wszystkich Świętych w Wilczych Laskach. Plebania miała mieścić się w Turowie. Parafia została włączona do dekanatu Szczecinek. Dekret miał wejść w życie 1 stycznia 1981 roku[1693].

Z powyższego wynika, że w latach 1978-1980 biskup koszalińsko-kołobrzeski podejmował dalsze kroki w celu rozwoju struktury terytorialnej diecezji. Były to działania bardziej zróżnicowane niż w latach poprzednich. Po pierwsze, biskup Jeż erygował dziewięć nowych parafii. Po drugie, powołał do życia sześć wikariatów samodzielnych, w celu przygotowania do przyszłego utworzenia stałych parafii. Ponadto, po ustąpieniu wcześniejszego sprzeciwu władz państwowych, dokonał zmiany nazw dwunastu parafii, dzięki czemu kościoły parafialne i siedziby duszpasterzy znalazły się w tej samej miejscowości. Dla dobra wiernych poszczególnych miejscowości, w ośmiu przypadkach biskup Ignacy zmienił ich przynależność parafialną, a w trzech sytuacjach przekazał obsługę duszpasterską innej parafii

[1692] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu*, L K6-29/80, 11.11.1980, KKWD 8(1980) nr 12, s. 360-361.
[1693] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa w Turowie*.., dz, cyt., s. 18.

bez formalnej zmiany granic. Dzięki tym działaniom diecezja koszalińsko-kołobrzeska w dniu 1 stycznia 1981 roku była podzielona na 189 parafii.

14 lutego 1981 roku biskup Jeż erygował wikariat samodzielny pw. bł. Maksymiliana Kolbego w Darłówku, który powstał poprzez podział Parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie i odłączenie od niej miejscowości Darłówko. Wikariat miał korzystać z kaplicy publicznej znajdującej się w budynku przy ul. Wilków Morskich 4, gdzie miała mieścić się również jego siedziba. Wikariat został włączony do dekanatu Darłowo[1694].

23 lutego 1981 roku biskup Ignacy wydał dekret, w którym nakazał proboszczowi parafii w Pokrzywnicy otoczenie opieką duszpasterską wiernych miejscowości Kotuń i Kotuń PGR. W 1975 roku, zgodnie ze wskazaniem bulli *Episcoporum Poloniae coetus*, miejscowości te zostały przyłączone do wspomnianej parafii, jednak nadal obsługiwał je duszpasterz parafii Stobno. W związku z uzyskaniem zgody na wybudowanie salki katechetycznej, w której w przyszłości miała być odprawiana Msza święta, ten tymczasowy stan miał ulec zmianie, a wiernych miał obsługiwać duszpasterz z parafii Pokrzywnica[1695].

16 marca 1981 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Judy Tadeusza w Starym Chwalimiu, która powstała z wikarii parafialnej utworzonej 1 stycznia 1974 roku. Należały do niej następujące miejscowości: Stary Chwalim, Lubogoszcz, Nowy Chwalim, Ostrowąsy, Radostowo, Storkowo, Świętno i Wielawino. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. św. Marii Magdaleny w Lubogoszczy oraz pw. Matki Bożej Różańcowej w Ostrowąsach. Plebania miała mieścić się w Starym Chwalimiu. Parafia została włączona do dekanatu Barwice[1696].

27 marca 1981 roku zostały wydane dwa dekrety zmieniające przynależność parafialną niektórych miejscowości. Biskup Jeż podjął wówczas następujące decyzje: odłączył miejscowość Kiełpin od Parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Lędyczku i przyłączył do Parafii pw. św. Barbary w Radawnicy[1697] oraz odłączył od niej

[1694] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. bł. Maksymiliana Kolbego w Darłówku, woj. koszalińskie*, 14.02.1981, KKWD 9(1981) nr 3, s. 77-78.
[1695] Por. I. JEŻ, *Dekret dotyczący objęcia opieką duszpasterską miejscowości Kotuń i PGR Kotuń przez księdza proboszcza parafii Pokrzywnica*, 23.02.1981, KKWD 9(1981) nr 3, s. 78.
[1696] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Judy Tadeusza w Starym Chwalimie*, L S27-2/81, 16.03.1981, KKWD 9(1981) nr 5, s. 139-140.
[1697] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Kiełpin*, B1-1/81, 27.03.1981, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 142.

miejscowość Nowy Dwór i przyłączył ją do Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Złotowie[1698].

17 kwietnia 1981 roku została ustanowiona Parafia pw. Chrystusa Króla w Lubnie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. św. Wawrzyńca w Rudkach terenu utworzonej w 1957 roku wikarii parafialnej. Należały do niej następujące miejscowości: Lubno, Drzewoszewo, Górnica, Jabłonkowo, Jeziorko, Kolno, Omulno, Piecnik, Pilów i Świętosław. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Królowej Polski w Górnicy, pw. św. Jadwigi w Jabłonowie, pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Kolnie i pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Piecniku. Plebania miała mieścić się w Lubnie. Parafia została włączona do dekanatu Mirosławiec[1699].

Tego samego dnia została utworzona Parafia pw. św. Rocha w Złotowie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Złotowie terenu rektoratu utworzonego 13 listopada 1975 roku. Do parafii miały należeć następujące ulice: Obrońców Warszawy (od ul. Wodnej w kierunku kościoła św. Rocha), Ostra, Spichrzowa, Stary Rynek nr 6 i 7, Garncarska (prawa strona, idąc od ul. Mickiewicza), Mickiewicza (od ul. Towarowej, idąc w kierunku kościoła Świętego Rocha), Plac Wolności, Słowackiego nr 2 i 3 – bloki nr 4, 5, 6, Norwida 6, Boczna, Szpitalna, Matejki, Sienkiewicza, Konopnickiej, Staszica i Powstańców oraz miejscowości: Nowa Święta, Stara Święta, Wąsosz z wybudowaniami, Błękit i Wybudowanie oraz Klukowo. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. św. Rocha. Plebania miała tymczasowo mieścić się w Złotowie, przy ul. Mokrej 4. Zadaniem proboszcza było jak najszybsze wybudowanie plebanii na terenie utworzonej plebanii, najlepiej w pobliżu kościoła parafialnego. Parafia została włączona do dekanatu Złotów[1700].

29 kwietnia 1981 roku biskup Ignacy Jeż erygował Parafię pw. NMP Królowej Polski w Łebieniu, która powstała z podziału Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Białogardzie oraz Parafii pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Brzeźnie Lęborskim. Należały do niej następujące miejscowości: Łebień, Gąska, Karlikowo, Kopaniewo, Lędziechowo, Maszkowo, Rekowo, Tawęcino i Zdrzewno. Kościołem parafialnym miał być kościół pw. NMP Królowej Polski. Plebania miała mieścić się w Łebieniu

[1698] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Nowy Dwór*, B1-2/81, 27.03.1981, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 142.
[1699] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Lubnie*, 17.04.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 259-260.
[1700] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Rocha w Złotowie*, L Z8-2/81, 17.04.1981, KKWD 9(1981) nr 5, s. 140-142.

a zadaniem proboszcza miało być jej jak najszybsze wybudowanie. Parafia została włączona do dekanatu Łeba[1701].

24 czerwca 1981 roku została utworzona Parafia pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Dobieszewie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Dębnicy Kaszubskiej terenu wikarii parafialnej. Należały do niej następujące miejscowości: Borzęcinko, Borzęcino, Dobieszewko, Dobieszewo, Jamrzyno, Leśna, Łabiszewo, Podole Małe, Starnice, Troski, Warblewo i Żarkowo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Warblewie. Plebania miała mieścić się w Dobieszewie. Parafia została włączona do dekanatu Łupawa[1702].

Tego samego dnia biskup Jeż wydał dekret kanonicznej erekcji Parafii pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim. We wstępie dokumentu została wyjaśniona historyczna sytuacja Kościoła katolickiego w Drawsku Pomorskim. 4 kwietnia 1925 roku został przydzielony duszpasterz dla obsługi misyjnej placówki, zwanej kuracją, która kanoniczne podlegała parafii w Świdwinie. W 1928 roku wybudowano na jej terenie, przy ul. Dworcowej 3, kościół pw. św. Pawła, w którym do końca II wojny światowej koncentrowało się życie katolickiej wspólnoty. Po zakończeniu działań wojennych i napływie ludności katolickiej duszpasterską pracę podjęli księża zmartwychwstańcy ale jednak w byłym kościele protestanckim. Wobec braku odpowiednich źródeł, uważano, że Parafia pw. św. Pawła była kanonicznie erygowana w 1925 roku. Do takiego przekonania nawiązywał wzmiankowany powyżej dekret z 28 grudnia 1979 roku określający granice domniemanej parafii. Wydany 24 czerwca 1981 roku dokument ostatecznie erygował Parafię pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim. Według dekretu do parafii miały należeć następujące ulice: Bohaterów Stalingradu (do kanału), Brzozowa, Bydgoska, Chrobrego, Dworcowa, Gnieźnieńska, Kaliska, Kolejowa, Łąkowa, Ogrodowa, Okrzei, Plac Grudziądzki, Plac Orzeszkowej, Polna, Poznańska, Sobieskiego, Spokojna, Staszica, Świerczewskiego (do kanału) Warszawska i Złocieniecka oraz następujące miejscowości: Dzikowo, Karwice, Konotop, Mielenko Drawskie, Oleszno, Ziemsko i Żołędowo. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim przy ul. Dworcowej 3. Wiernym miały również

[1701] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. NMP Królowej Polski w Łebieniu, woj. słupskie*, 29.04.1981, KKWD 9(1981) nr 5, s. 137-139.
[1702] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Dobieszewie, woj. słupskie*, L D4-8/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 221-222.

służyć kościoły filialne: pw. Matki Bożej Królowej Polski w Mielenku Drawskim oraz pw. św. Andrzeja Boboli w Ziemsku. Plebania miała tymczasowo mieścić się w Drawsku Pomorskim, przy ul. Bydgoskiej 8. Natomiast zadaniem proboszcza miało być wybudowanie nowej plebanii. Parafia została włączona do dekanatu Drawsko Pomorskie[1703].

24 czerwca 1981 roku została również kanonicznie erygowana Parafia pw. Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa w Drawsku Pomorskim. W dekrecie wskazano opisaną powyżej sytuację historyczną. Po wojnie życie religijne koncentrowało się wokół kościoła przejętego od protestantów, który został poświęcony 28 lipca 1945 roku, nosząc tytuł NMP. Dekretem z 29 października 1949 roku świątynia otrzymała wezwanie Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa. Wobec istniejącego błędnego przekonania o istnieniu parafii od 1925 roku, dla kanonicznego uregulowania ośrodków duszpastersko-administracyjnych diecezji biskup Ignacy wydał wspomniany dekret kanonicznej erekcji parafii. Miały do niej należeć następujące ulice: Basztowa, Bohaterów Stalingradu, Bednarska, Buczka, Chełmońskiego, Cmentarna, Fałata, Gajowa, Gdyńska, Grottgera, Grunwaldzka, Jagiellońska, Jasna, Kaszubska, Kilińskiego, Kossaka, Kościuszki, Królewiecka, Krótka, Kujawska, Lubuska, Łowicka, 4 Marca, Marynarska, Mazurska, Plac Gdański, Plac Konstytucji, Pocztowa, Połczyńska, Pomorska, Prusa, 11 Pułku Piechoty, Siemierackiego, Słowackiego, Słowiańska, Stanisławskiego, Starogrodzka, Śląska, Świerczewskiego, Toruńska, Walki Młodych, Wiewiórskiego, Wodna i Zamkowa oraz miejscowości: Cianowo, Gajewo, Gajewko, Gogółczyn, Janikowo, Kumki, Olechowice, Ustok, Woliczno, Zagozd, Zarańsko, Zbrojewo i Żółte. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa. Wiernym miały również służyć kościoły filialne: pw. Imienia Maryi w Wolicznie, pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Zarańsku i pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żółtem. Plebania miała mieścić się w Drawsku Pomorskim przy ul. Bohaterów Stalingradu 35. Parafia została włączona do dekanatu Drawsko Pomorskie[1704].

Tego samego dnia została ustanowiona Parafia pw. św. Antoniego Padewskiego w Nożynie, która powstała poprzez odłączenie od parafii pw. NMP Królowej Polski

[1703] Por. I. JEŻ, *Dekret kanonicznej erekcji parafii pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim, woj. koszalińskie*, L D12-4/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 218-219.
[1704] Por. I. JEŻ, *Dekret kanonicznej erekcji parafii pw. Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa w Drawsku Pomorskim, woj. koszalińskie*, L D7-10/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 219-221.

w Budowie terenu wikarii parafialnej. Należały do niej następujące miejscowości: Nożyno, Kartkowo, Kleszczyniec, Maleniec, Nożynko i Uniechowo. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Antoniego Padewskiego. Plebania miała mieścić się w Nożynie, a jej wybudowanie było zadaniem proboszcza. Parafia została włączona do dekanatu Bytów[1705].

24 czerwca 1981 roku została utworzona Parafia pw. św. Jacka w Słupsku, która powstała poprzez odłączenie od parafii pw. NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku terenu wikarii parafialnej pw. św. Jacka. Należały do niej następujące ulice: Buczka (lewa strona od kościoła św. Jacka), Prosta, Rybacka, Rynek Rybacki, Słoneczna, Słowackiego, Szymanowskiego, Zamkowa i Zielona. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Jacka przy ul. Dominikańskiej. Plebania miała mieścić się w Słupsku przy ul. Kościelnej 2. Parafia została włączona do dekanatu Słupsk[1706].

30 czerwca 1981 roku biskup Ignacy Jeż wydał zarządzenie zlecające proboszczowi parafii Bobolice, bez zmiany granic parafii, opiekę duszpasterską nad kościołami w Świelinie i Krępie, ze szczególnym zadaniem wybudowania salki katechetycznej w Świelinie. Plany budowy należało przejąć od proboszcza parafii w Kłaninie. Pod pojęciem *opieka duszpasterska*, w myśl wspomnianego dokumentu, należało rozumieć wszystkie funkcje duszpasterskie, ze wszystkimi prawami i obowiązkami z tym związanymi jak również konieczną jurysdykcją[1707].

Tego samego dnia zostało wydane zarządzenie zlecające proboszczowi Parafii pw. św. Marcina w Kołobrzegu, bez zmiany granic parafii, opiekę duszpasterską nad miejscowością Dźwirzyno, ze szczególnym zadaniem zrealizowania otrzymanego pozwolenia na budowę kaplicy[1708].

30 czerwca 1981 roku biskup Jeż wydał również zarządzenie zlecające proboszczowi Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu, bez zmiany granic parafii, opiekę duszpasterską nad miejscowością Budzistowo[1709].

[1705] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Nożynie, woj. słupskie*, L N5-4/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 223.

[1706] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Jacka w Słupsku*, L S29-15/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 224.

[1707] Por. I. JEŻ, *Zarządzenie w sprawie objęcia opieką duszpasterską kościołów w Świelinie i Krępie przez parafię Bobolice*, 30.06.1981, KKWD 9(1981) nr 10, s. 304-305.

[1708] Por. I. JEŻ, *Zarządzenie w sprawie objęcia opieką duszpasterską miejscowości Dźwirzyno przez parafię pw. św. Marcina w Kołobrzegu*, O M9-1/81, 30.06.1981, KKWD 9(1981) nr 10, s. 305.

[1709] Por. I. JEŻ, *Zarządzenie w sprawie objęcia opieką duszpasterską miejscowości Budzistowo przez parafię pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu*, 30.06.1981, KKWD 9(1981) nr 10, s. 305-306.

15 września 1981 roku została erygowana Parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Gorawinie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Szczepana Diakona w Rymaniu i Parafii pw. św. Stanisława Kostki w Siemyślu. Należały do niej następujące miejscowości: Gorawino, Drozdowo, Drozdówko Jarkowo, Kinowo, Mechowo, Petrykozy i Starnin. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Chrystusa Króla w Drozdowie i pw. św. Antoniego Padewskiego w Starninie. Plebania miała mieścić się w Gorawinie. Zadaniem proboszcza miało być jej jak najszybsze wybudowanie, wraz z odpowiednio urządzonym obiektem katechetycznym, który miał spełniać normy zdrowotne i dydaktyczne. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1710].

Tego samego dnia biskup Ignacy utworzył Parafię pw. Chrystusa Króla w Suliszewie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa w Drawsku Pomorskim terenu wikariatu samodzielnego. Należały do niej następujące miejscowości: Suliszewo, Dalewo, Gudowo, Linowno i Zagórki. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. św. Stanisława Kostki w Dalewie, pw. św. Barbary w Gudowie i pw. św. Ignacego Loyoli w Linowie. Plebania miała mieścić się w Suliszewie. Zadaniem proboszcza miało być jej jak najszybsze wybudowanie, wraz z odpowiednio urządzonym obiektem katechetycznym, który miał spełniać normy zdrowotne i dydaktyczne. Parafia została włączona do dekanatu Drawsko Pomorskie[1711].

15 września 1981 roku została również ustanowiona Parafia pw. św. Michała w Świdwinie, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie terenu utworzonej w 1975 roku wikarii parafialnej. Należało do niej następujące terytorium – w Świdwinie ulice: Świerczewskiego, Reymonta, Emilii Gierczak, Kołobrzeska, Polna, Pl. Lotników, Świdwin III, Armii Czerwonej nr od 10 do 22, 23 Marca nr od 11 do 38, Kościuszki nr od 11 do 23 oraz miejscowości: Bystrzyno, Dąbrowa, Długanowo, Kłodzino, Nielep, Niemierzyno, Rogalino, Smardzko i Świdwinek. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Nielepie i pw. Matki Bożej Ostrobramskiej w Smardzku. Urząd parafialny miał tymczasowo mieścić się przy

[1710] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Gorawinie, woj. koszalińskie*, L G11-14/81, 15.09.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 260-261.
[1711] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Suliszewie, woj. koszalińskie*, L S35-5/81, 15.09.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 261-263.

ul. Świerczewskiego 25/2. Zadaniem proboszcza miało być jak najszybsze wybudowanie plebanii. Parafia została włączona do dekanatu Świdwin[1712].

22 października 1981 roku biskup Jeż wydał dekret, na mocy którego przekazał opiekę duszpasterską nad miejscowością Kowalewice z kościołem filialnym, przynależną do parafii Stary Kraków, proboszczowi parafii w Starym Jarosławiu. Od dnia wydania dekretu miał on wobec jej mieszkańców sprawować wszystkie funkcje proboszczowskie i posiadać konieczną do ich pełnienia jurysdykcję. Omawiamy dekret nie powodował zmian terytorialnych parafii[1713].

Tego samego dnia został wydany dekret, na mocy którego została przekazana opieka duszpasterska nad miejscowością Cisowo z kościołem filialnym i ciążącymi do niego miejscowościami Kopań i Zakrzewo, przynależnych do parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie, proboszczowi parafii w Starym Krakowie. Od dnia wydania dekretu miał on wobec wiernych wskazanych miejscowości sprawować wszystkie funkcje proboszczowskie i posiadać konieczną do ich pełnienia jurysdykcję. Omawiamy dekret nie powodował zmian terytorialnych parafii[1714].

27 października 1981 roku zostały wydane dwa dekrety zmieniające przynależność parafialną niektórych miejscowości. Biskup Ignacy podjął wówczas następujące decyzje: odłączył miejscowość Dźwirzyno od Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Sarbii i przyłączył do Parafii pw. św. Marcina w Kołobrzegu[1715] oraz odłączył miejscowości Łętowo od Parafii pw. św. Ottona w Kostkowie i Łętówko od Parafii pw. św. Józefa Robotnika w Gniewinie i przyłączył je do Parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Choczewie[1716].

28 października 1981 roku biskup Jeż utworzył wikariat samodzielny w Mścicach z tymczasową siedzibą w Jamnie, który powstał z podziału parafii koszalińskich: pw. Ducha Świętego oraz pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Wikariat obejmował następujące miejscowości: Dobiesławiec, Jamno, Łabusz, Mścice, Podamirowo i Stoisław. Centrum życia religijnego wikariatu miał być kościół pw. Matki

[1712] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Michała w Świdwinie, woj. koszalińskie*, L S31-6/81, 15.09.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 263-264.
[1713] Por. I. JEŻ, *Dekret przekazania kościoła filialnego w Kowalewicach, parafia Stary Kraków do obsługi przez parafię Stary Jarosław*, L S22-3/81, 22.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 357.
[1714] Por. I. JEŻ, *Dekret przekazania kościoła filialnego w Cisowie, parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie do obsługi przez parafię Stary Jarosław*, L K14-5/81, 22.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 357.
[1715] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Dźwirzyno*, L K6-5/81, 27.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 358.
[1716] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Łętowo i Łętówko*, L Ch10-12/81, 27.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 358.

Bożej Różańcowej w Jamnie. Siedziba wikariatu miała mieścić się tymczasowo w Jamnie. Rektor miał za zadanie wybudowanie obiektu katechetycznego oraz kaplicy wraz z plebanią, względnie kościoła w miejscowości Mścice. Wikariat został włączony do dekanatu Koszalin Północ. Dekret miał wejść w życia 1 listopada[1717].

21 stycznia 1982 roku biskup Ignacy wydał dekret kanonicznej erekcji Parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie. We wstępie dokumentu została wyjaśniona historyczna sytuacja Kościoła katolickiego w Białogardzie. 14 sierpnia 1915 roku w tym mieście została utworzona misyjna placówka zwana kuracją, która kanoniczne podlegała Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie. 24 sierpnia 1921 roku uroczyście poświęcono kaplicę pw. NSPJ wybudowaną na jej terenie, przy obecnej ulicy Dąbrowszczaków 5, w której do końca II wojny światowej koncentrowało się życie katolickiej wspólnoty. Po zakończeniu działań wojennych i napływie ludności katolickiej posługa duszpasterska odbywała się przede wszystkim w byłym kościele protestanckim, poświęconym NMP. Wobec braku odpowiednich źródeł, przez lata uważano, że w Białogardzie istniała erygowana parafia. Wydany przez biskupa Jeża 21 stycznia 1982 roku dokument dla kanonicznego uregulowania ośrodków duszpastersko-administracyjnych diecezji ostatecznie erygował Parafię pw. Narodzenia NMP w Białogardzie. Według dekretu miały do niej należeć następujące ulice: Aldony, Asnyka, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Batalionów Chłopskich, Batorego, Bieruta, Bohaterów Stalingradu, Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego, Borzymowskiego, Buczka, Chopina, Curie-Skłodowskiej, Czeska, Dąbrowszczaków, Drzymały, 22 Lipca, Dzierżyńskiego, Elbląska, Gdańska, Górnośląska, Grottgera, Grunwaldzka, Hanki Sawickiej, Hoffmanowej, Kazimierza Wielkiego, Klonowa, Kochanowskiego, Konopnickiej, Kopernika, Kościelna, Kościuszki, Krakowska, Krasińskiego, Krótka, Lelewela (stare budownictwo), Leśna, Lindego, Ludowa, Lutyków, Łokietka, Magazynowa, 1 Maja, Matejki, Mestwina, Mickiewicza, Mieszka I, Mikołaja Reja, Moniuszki, Nowotki (stare budownictwo od nr 10), Nowowiejskiego, Obotrytów, Piastów, Plac Wolności, Poetów, Połczyńska, Reymonta, Rycerska, Sadowa, Siemiradzkiego, Sienkiewicza, Słowackiego, Sobieskiego, Szosa Połczyńska, Szymanowskiego, Świętochowskiego, Świerczewskiego, Świętego Jerzego, Wazów, Wieniawskiego, Wiślana, Wyspiańskiego, Zamoyskiego, Zapolskiej, Zwycięstwa

[1717] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Mścicach, z tymczasową siedzibą w Jamnie, woj. koszalińskie*, L M9-1/81, 28.10.1981, KKWD 9(1981) nr 11, s. 331-332.

i Zygmunta Augusta oraz następujące miejscowości: Dargikowo, Dobrowo, Klepino, Kościernica, Lulewice, Lulewiczki, Moczyłki (do torów kolejowych), Pękanino, Pękaninko, Pomianowo, Żelimucha i Żytelkowo. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Narodzenia NMP w Białogardzie. Wiernym miał również służyć kościół pomocniczy pw. NSPJ w Białogardzie przy ul. Dąbrowszczaków 5 i kościoły filialne: pw. św. Jana Kantego w Dobrowie, pw. Chrystusa Króla w Pomianowie oraz pw. Narodzenia NMP w Żytelkowie. Urząd parafialny miał mieścić się w Białogardzie przy ul. Dąbrowszczaków 5. Parafia została włączona do dekanatu Białogard[1718].

Tego samego dnia została utworzona Parafia pw. św. Jadwigi w Białogardzie, która powstała z terenu utworzonego 1 września 1974 roku rektoratu. Należały do niej następujące ulice: Chocimska, Chodkiewicza, Cicha, Dwudziestolecia PPR, Kisielice Duże, Kisielice Małe, Osiedle Nowotki, Ogrodowa, Płowiecka, Polna, Rolna, Słoneczna, Szpitalna, Śródmiejska, Wojska Polskiego, Zaułek Drzewny oraz miejscowości: Dębczyno, Gruszewo i Łęczno. Kościołem parafialnym miała być tymczasowa świątynia pw. św. Jerzego w Białogardzie. Zadaniem proboszcza miała być budowa nowego kościoła, który miał nosić wezwanie św. Jadwigi oraz plebanii i zaplecza katechetycznego. Wiernym służył kościół filialny pw. Matki Bożej Królowej Polski w Łęcznie. Urząd parafialny miał tymczasowo mieścić się w Białogardzie przy ul. Wojska Polskiego 67/2. Parafia została włączona do dekanatu Białogard[1719].

21 stycznia 1981 roku biskup Ignacy odłączył miejscowość Łączno od Parafii pw. św. Marcina w Podwilczu i przyłączył do nowo utworzonej Parafii pw. św. Jadwigi w Białogardzie[1720].

7 czerwca 1981 roku została erygowana Parafia pw. Matki Bożej Dobrej Rady w Wierzchowie Starym, która powstała z dotychczasowej placówki duszpasterskiej utworzonej w 1977 roku, a kanonicznie przynależnej do Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Wierzchowie koło Szczecinka oraz poprzez odłączenie miejscowości Trzcinno od Parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku. Należały do niej następujące miejscowości: Wierzchowo Stare, Brzeźno, Dobrogoszcz, Drężno, Kazimierz, Nowe Gonne, Spore, Stępień oraz Trzcinno. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły

[1718] Por. I. JEŻ, *Dekret kanonicznej erekcji parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie, woj. koszalińskie*, L B1-1/82, 21.01.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 207-210.
[1719] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Jadwigi w Białogardzie, woj. koszalińskie*, L B17-1/82, 21.01.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 210-211.
[1720] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Łączno*, L Ł10-1/82, 21.01.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 217-218.

kościoły filialne: pw. św. Mikołaja w Kazimierzu, pw. Świętej Rodziny w Sporem i pw. Chrystusa Króla w Stępniu. Plebania miała mieścić się w Wierzchowie Starym. Parafia została włączona do dekanatu Szczecinek[1721].

14 czerwca 1982 roku biskup Jeż utworzył Parafię pw. św. Antoniego Padewskiego w Mścicach, która powstała z terenu utworzonego 28 października 1981 roku wikariatu samodzielnego w Mścicach z siedzibą w Jamnie. Kościołem parafialnym miała być w przyszłości świątynia wybudowana w Mścicach, a do tego momentu tymczasowo rolę tę miał spełniać kościół filialny pw. Matki Bożej Różańcowej w Jamnie. Urząd parafialny miał tymczasowo mieścić się w Jamnie, a w przyszłości, wraz z plebanią, w Mścicach. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Północ[1722].

19 czerwca 1982 roku została ustanowiona Parafia pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu terenu utworzonego w 1975 roku rektoratu. Należały do niej ulice miasta położone po wschodniej stronie rzeczki tzw. Młynówki oraz miejscowości: Górzno, Płytnica i Ptusza. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Górznie oraz pw. NSPJ w Płytnicy. Plebania miała mieścić się w Jastrowiu przy ul. Kieniewicza 44. Parafia została włączona do dekanatu Wałcz[1723].

18 września 1982 roku biskup Ignacy utworzył wikariat samodzielny w Zegrzu Pomorskim, który powstał z podziału Parafii pw. Narodzenia NMP w Świeszynie i Parafii pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Kłaninie. Obejmował on następujące miejscowości: Bożniewice, Czapla, Dargiń, Krępa, Kurozwęcz, Sieranie, Świelino, Wojęcino oraz Zegrze Pomorskie. Wikariat samodzielny posiadał kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Zegrzu Pomorskim (w budowie) oraz kościoły filialne: pw. Trójcy Świętej w Krępie i pw. św. Piotra i Pawła w Świelinie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Zegrzu Pomorskim. Wikariat został włączony do dekanatu Koszalin Południe. Dekret miał wejść w życia 19 września[1724].

[1721] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Dobrej Rady w Wierzchowie Starym, woj. koszalińskie*, L W12-1/82, 7.06.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 212-213.
[1722] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Mścicach, woj. koszalińskie*, L M9-1/82, 14.06.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 214-215.
[1723] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu, woj. pilskie*, L J3-4/82, 19.06.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 215-217.
[1724] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Zegrzu Pomorskim, woj. koszalińskie*, L Z9-3/82, 18.09.1982, KKWD 10(1982) nr 9-10, s. 309-310.

11 października 1982 roku została erygowana Parafia pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Darłówku, która powstała z terenu utworzonego 14 lutego 1981 roku wikariatu samodzielnego. Parafia miała korzystać z kaplicy pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego, zaś zadaniem proboszcza było wybudowanie w przyszłości kościoła parafialnego. Urząd parafialny miał się mieścić w Darłówku przy ul. Wilków Morskich 4. Parafia została włączona do dekanatu Darłowo[1725].

16 listopada 1982 roku biskup Jeż odłączył miejscowość Bukówko od Parafii pw. Przemienienia Pańskiego we Wrześciu i przyłączył do Parafii pw. NSPJ w Słupsku[1726].

11 grudnia 1982 roku został wydany dekret erekcji Parafii pw. św. Rozalii w Szczecinku, która powstała z podziału Parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku. Należały do niej następujące ulice w mieście: Kościuszki (część niezabudowana po prawej stronie kanału), Polna od nr 80, Gotycka, Mazurska, Warmińska, Królowej Jadwigi, Witolda, Grunwaldzka, Zawiszy, Jagiełły, Ziemowita, Krakowska, Pułaskiego, Połczyńska, Osiedle Zachód oraz część miejscowości Trzesieka pomiędzy Szczecinkiem i rzeką Parsętą. Nowa parafia nie posiadała żadnego kościoła. W myśl zapisów w dekrecie, zadaniem proboszcza było wybudowanie kościoła wraz z zabudowaniami towarzyszącymi (plebania i ośrodek katechetyczny). Mając na uwadze normalne funkcjonowanie parafii, proboszcz miał za zadanie jak najszybciej wybudować tymczasową kaplicę wraz z pomieszczeniami ułatwiającymi pracę duszpasterską. Urząd parafialny miał mieścić się w Szczecinku w miejscu zamieszkania proboszcza. Parafia została włączona do dekanatu Szczecinek. Dekret miał wejść w życie 1 stycznia 1983 roku[1727].

22 grudnia 1982 roku biskup Ignacy Jeż utworzył wikariat samodzielny pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie, który powstał z podziału Parafii pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu, Parafii pw. Narodzenia NMP w Sypniewie i Parafii pw. Matki Bożej od Wykupu Niewolników w Okonku. Wikariat obejmował następujące miejscowości: Borucino, Ciosaniec, Ciosaniec Kolonia, Pniewo, Pniewo Kolonia i Pniewo Wybudowanie. Wiernym wikariatu służyły następujące kościoły:

[1725] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Darłówku, woj. koszalińskie*, L D13-7/82, 11.10.1982, KKWD 10(1982) nr 11-12, s. 350-352.
[1726] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Bukówko*, L S10-20/82, 16.11.1982, KKWD 11(1983) nr 1, s. 35.
[1727] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Rozalii w Szczecinku, woj. koszalińskie*, L Sz37-3/82, 11.12.1982, KKWD 10(1982) nr 11-12, s. 352-354.

pw. Wniebowzięcia NMP w Borucinie, pw. Wniebowzięcia NMP w Ciosańcu i pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Pniewie. Wikariat został włączony do dekanatu Szczecinek. Dekret miał wejść w życia 1 stycznia 1983 roku[1728].

15 stycznia 1983 roku biskup Ignacy Jeż erygował wikariat samodzielny pw. św. Piotra i Pawła w Pilu, który powstał z podziału Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Łubowie i Parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Parsęcku. Wikariat obejmował następujące miejscowości: Ciemino, Dąbie, Dąbrowica, Juchowo, Kądzielnica, Kłosówko, Łączno, Międzylesie, Okole, Pile, Silnowo, Strzeszyn, Śniadowo oraz Uniemino. Wiernym wikariatu służyły następujące kościoły: pw. św. Piotra i Pawła w Pilu, pw. św. Antoniego w Juchowie, pw. św. Michała Archanioła w Łącznie i pw. św. Wojciecha w Okolu. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Pilu. Wikariat został włączony do dekanatu Barwice. Dekret miał wejść w życia 23 stycznia[1729].

16 maja 1983 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie, która powstała z terenu utworzonego 22 grudnia 1982 roku wikariatu samodzielnego oraz poprzez odłączenie miejscowości: Podgaje, Podgaje SHR i Rydzanka od Parafii pw. Matki Bożej od Wykupu Niewolników w Okonku. Należały do niej następujące miejscowości: Borucino, Ciosaniec, Ciosaniec Kolonia, Podgaje, Podgaje SHR, Pniewo, Pniewo Kolonia, Pniewo Wybudowanie oraz Rydzanka. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Wniebowzięcia NMP w Borucinie i pw. Wniebowzięcia NMP w Ciosańcu. Plebania miała mieścić się w Pniewie. Parafia została włączona do dekanatu Szczecinek[1730].

18 października 1983 roku biskup Ignacy powierzył budowę kościoła w miejscowości Jezierzyce, przynależnej do Parafii pw. św. Ottona w Słupsku, księdzu wikariuszowi Jerzemu Stadnikowi, tworząc *de facto* odrębny ośrodek duszpasterski, który w przyszłości miał być przekształcony w oddzielną parafię. Miejscowość Jezierzyce miała być obsługiwana duszpastersko na dotychczasowych zasadach. Jednak w pierwszy rzędzie miał troszczyć się o nią wskazany kapłan, w szczególności gdy chodzi o wizytę duszpasterską, zwaną kolędą. Z czasem należało

[1728] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie, woj. pilskie*, L P14-1/82, 22.12.1982, KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 33-35.
[1729] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Piotra i Pawła w Pilu, woj. koszalińskie*, L P15-1/83, 15.01.1983, KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 32-33.
[1730] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie, woj. pilskie*, L P14-1/83, 16.05.1983, KKWD 11(1983) nr 7-8, s. 216-218.

znaleźć na miejscu odpowiednie mieszkanie oraz zorganizować biuro parafialne i prowadzić katechizację. Odnośnie spraw finansowych należało sporządzić umowę z Parafią pw. św. Ottona w Słupsku, która miała ponieść większość kosztów materialnych budowy, wsparta przez inne parafie dekanatu. Umowę należało jak najszybciej przesłać do kurii biskupiej celem zatwierdzenia[1731].

W latach 1981-1983 biskup Jeż kontynuował działania zmierzające do rozwoju struktury terytorialnej diecezji, które we wspomnianych latach były szczególnie intensywne. Po pierwsze, erygował osiemnaście nowych parafii. Po drugie, powołał do życia pięć wikariatów samodzielnych. Dla dobra wiernych poszczególnych miejscowości w sześciu przypadkach zmienił ich przynależność parafialną, a w kolejnych sześciu sytuacjach przekazał obsługę duszpasterską innej parafii bez formalnej zmiany granic. Dzięki tym działaniom diecezja koszalińsko-kołobrzeska w dniu 1 stycznia 1984 roku była podzielona na 207 parafii.

14 maja 1984 roku została erygowana Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Buślarach, która powstała poprzez odłączenie od Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Redle terenu utworzonej 1 lipca 1979 roku wikarii parafialnej. Należały do niej następujące miejscowości: Biernów, Bolkowo, Buślary, Ludzicko Nowe, Ludzicko Stare, Łośnica i Ostre Bardo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. NSPJ w Biernowie, pw. św. Katarzyny w Ostrym Bardzie i pw. św. Jadwigi w Starym Ludzicku. Plebania miała mieścić się w Buślarach. Parafia została włączona do dekanatu Świdwin[1732].

14 maja 1984 roku biskup Ignacy Jeż odłączył miejscowość Kolonia Rekowo (Brzezinki) od parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Łebieniu i przyłączył do parafii pw. św. Piotra i Pawła w Brzeźnie Lęborskim[1733].

1 czerwca 1984 roku została utworzona Parafia pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Pilu, która powstała z terenu utworzonego 15 stycznia 1983 roku wikariatu samodzielnego. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. św. Antoniego w Juchowie, pw. św. Michała Archanioła w Łącznie

[1731] Por. I. JEŻ, *Utworzenie ośrodka duszpasterskiego w Jezierzycach, dekanat Słupsk*, P S7-2/83, 18.10.1983, KKWD 11(1983) nr 11-12, s. 329-330.
[1732] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Buślarach, dekanat Świdwin*, L B19-1/84, 14.05.1984, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 211-213.
[1733] Por. I. JEŻ, *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Rekowo*, L B10-4/84, 14.05.1984, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 213.

i pw. św. Wojciecha w Okolu. Plebania miała mieścić się w Pilu. Parafia została włączona do dekanatu Barwice[1734].

21 stycznia 1985 roku biskup Ignacy Jeż erygował wikariat samodzielny w Jezierzycach, który powstała z podziału Parafii pw. św. Ottona w Słupsku i Parafii pw. Przemienienia Pańskiego we Wrześciu. Wikariat obejmował następujące miejscowości: Jezierzyce Słupskie, Jezierzyce SHR, Grąsino, Rogawica oraz Bukówka. Wikariat samodzielny nie posiadał swego kościoła, plebanii i zabudowań towarzyszących. Dlatego obowiązkiem administratora wikariatu było ich wybudowanie w miejscowości Jezierzyce przy współpracy z parafią św. Ottona w Słupsku, określonej specjalną umową. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Jezierzycach. Wikariat został włączony do dekanatu Słupsk. Dekret miał wejść w życie 1 lutego[1735].

24 stycznia 1985 roku biskup Ignacy erygował wikariat samodzielny w Dretyniu, który powstała z podziału Parafii pw. Niepokalanego Serca NMP w Trzebielinie i Parafii pw. św. Stanisława Kostki w Wałdowie. Wikariat obejmował następujące miejscowości: Bożanka, Dretyń, Tursko oraz Trzcinno. Wiernym wikariatu służyły następujące kościoły: pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Dretyniu i pw. Macierzyństwa NMP w Trzcinnie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Dretyniu. Wikariat został włączony do dekanatu Miastko. Dekret miał wejść w życie 1 lutego[1736].

21 września 1985 roku biskup Ignacy Jeż wydał dekret przeniesienia siedziby parafii z Nakielna do Strączna. Mając na uwadze usprawnienie działalności duszpastersko-administracyjnej oraz fakt wybudowania nowej plebanii w Strącznie, została zmieniona nazwa Parafii pw. św. Wawrzyńca w Nakielnie na Parafia pw. św. Anny w Strącznie. Kościołem parafialnym miała być świątynia w Strącznie, a kościół w Nakielnie stał się kościołem filialnym[1737].

Tego samego dnia wydano również dekret przeniesienia siedziby parafii z Pokrzywnicy do Szydłowa. Mając na uwadze usprawnienie działalności duszpastersko-administracyjnej oraz fakt wybudowania nowej plebanii w Szydłowie, została zmieniona nazwa Parafii pw. św. Michała Archanioła w Pokrzywnicy na Parafia

[1734] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Pilu, dekanat Barwice*, L P15-1/84, 1.06.1984, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 210-211.
[1735] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Jezierzycach, dekanat Słupsk*, L J5-1/85, 21.01.1985, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 16-18.
[1736] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Dretyniu, dekanat Miastko*, L D15-1/85, 24.01.1985, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 18-19.
[1737] Por. I. JEŻ, *Dekret przeniesienia siedziby parafii z Nakielna do Strączna, dekanat Wałcz*, L S33-6/85, 21.09.1985, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 269.

pw. św. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Szydłowie. Kościołem parafialnym miała być świątynia w Szydłowie, a kościół w Pokrzywnicy stał się kościołem filialnym[1738].

9 listopada 1985 roku biskup Ignacy erygował wikariat samodzielny w Dźwirzynie, który powstał z podziału Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Sarbii, od której odłączono miejscowość Dźwirzyno. Wikariat posiadał tymczasową kaplicę pw. Matki Bożej Uzdrowienia Chorych w Dźwirzynie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Dźwirzynie. Wikariat został włączony do dekanatu Kołobrzeg. Dekret miał wejść w życie 24 listopada[1739].

18 listopada 1985 roku została utworzona Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia w Dretyniu, która powstała z terenu utworzonego 24 stycznia 1985 roku wikariatu samodzielnego oraz poprzez odłączenie miejscowości: Kowalewo i Okunino od Parafii pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastku. Do nowej parafii należały następujące miejscowości: Bożanka, Dretyń, Kowalewo, Okunino, Tursko oraz Trzcinno. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Macierzyństwa NMP w Trzcinnie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Dretyniu. Parafia została włączona do dekanatu Miastko[1740].

Tego samego dnia została erygowana Parafia pw. św. Antoniego Padewskiego w Osiekach Koszalińskich, która powstała z podziału Parafii pw. św. Stanisława Kostki w Sianowie. Należały do niej następujące miejscowości: Osieki Koszalińskie, Kleszcze, Łazy, Skibienko oraz Sucha Koszalińska. Oprócz kościoła parafialnego wiernym, służył kościół filialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Suchej Koszalińskiej. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Osiekach Koszalińskich. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Północ[1741].

24 stycznia 1986 roku biskup Ignacy Jeż utworzył Parafię pw. św. Piotra i Pawła w Sławsku, która powstała z podziału Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Sławnie i Parafii pw. Matki Bożej Wniebowziętej w Pałowie. Należały do niej następujące miejscowości: Sławsko, Radosław, Staniewice, Tokary, Tyn i Wilkowice. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Matki Bożej Szkaplerznej

[1738] Por. I. JEŻ, *Dekret przeniesienia siedziby parafii z Pokrzywnicy do Szydłowa, dekanat Wałcz*, L Sz39-4/85, 21.09.1985, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 270.
[1739] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Dźwirzynie…*, dz. cyt., s. 357-358.
[1740] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Niepokalanego Poczęcia w Dretyniu*, L D15-3/85, 18.11.1985, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 356-357.
[1741] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Osiekach Koszalińskich*, L O5-1/85, 18.11.1985, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 354-355.

w Radosławiu i pw. św. Michała Archanioła w Staniewicach. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Sławsku. Parafia została włączona do dekanatu Sławno[1742].

3 marca 1986 roku biskup Ignacy odłączył miejscowość Objezierze od Parafii pw. św. Anny w Barcinie oraz miejscowość Suchorze od Parafii pw. Chrystusa Króla w Kołczygłowach i przyłączył do Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie[1743].

4 marca 1986 roku została ustanowiona Parafia pw. Matki Bożej Uzdrowienia Chorych w Dźwirzynie, która powstała z terenu utworzonego 9 listopada 1985 roku wikariatu samodzielnego. Parafia nie posiadała kościoła parafialnego, stąd jego wybudowanie zostało wskazane jako najważniejsze zadanie proboszcza. Życie religijne wiernych miało koncentrować się w tymczasowej kaplicy pw. Matki Bożej Uzdrowienia Chorych. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Dźwirzynie. Parafia została włączona do dekanatu Kołobrzeg[1744].

23 lipca 1986 roku biskup Jeż wydał dekret oddania w zarząd i w pełną opiekę duszpasterską Parafii pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu kościoła filialnego pw. NSPJ w Płytnicy, który kanonicznie przynależał do Parafii pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu. Zarząd i pełną obsługę duszpasterską należało rozumieć jako pełne i wyłączne administrowanie dobrami kościelnymi jak również pełną jurysdykcję nad wiernymi uczęszczającymi do kościoła w Płytnicy. Dekret miał wejść w życie 28 sierpnia[1745].

6 sierpnia 1986 roku została utworzona Parafia pw. Świętego Krzyża w Dębnicy, która powstała z podziału Parafii pw. św. Jakuba w Człuchowie i Parafii pw. Świętej Trójcy w Rychnowach. Należały do niej następujące miejscowości: Dębnica, Dębnica PGR, Dębnica Wybudowanie, Ględowo (przed torem kolejowym), Mosiny, Przytok i Skarszewo. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Wszystkich Świętych i Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Mosinach oraz pw. Nawiedzenia NMP w Ględowie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się

[1742] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Piotra i Pawła w Sławsku*, L S21-1/86, 24.01.1986, KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 41-42.
[1743] Por. I. JEŻ, *Dekret przyłączenia miejscowości Objezierze i Suchorze do parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie*, 3.03.1986, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 83.
[1744] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Uzdrowienia Chorych w Dźwirzynie*, L D14-7/86, 4.04.1986, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 177-178.
[1745] Por. I. JEŻ, *Dekret przekazania kościoła filialnego w Płytnicy w obsługę duszpasterską parafii pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu*, 23.07.1986, KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 36.

w Dębnicy. Parafia została włączona do dekanatu Człuchów. Dekret miał wejść w życie 28 sierpnia[1746].

19 sierpnia 1986 roku została erygowana Parafia pw. św. Józefa w Koszalinie, która powstała z przekształcenia dotychczasowej Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie oraz z podziału Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie. Nowa parafia miała obejmować następujące ulice: Bieruta (odcinek od ul. Krakusa i Wandy), Brzozowa (odcinek po lewej stronie ul. Szczecińskiej), Jasna, Kolejowa, Krakusa i Wandy (prawa strona), Lechicka, Lutyków, Łużycka, Obotrytów, Piotra Skargi, Poprzeczna, Powstańców Wielkopolskich, Radogoszczańska, Ratajczaka, Słowiańska, Szczecińska (numery nieparzyste) i Wenedów oraz miejscowości: Niekłonice i Sarzyno. Według zapisu dekretu tymczasowo kościołem parafialnym miał być kościół pw. św. Józefa w Koszalinie – aż do czasu uzyskania lokalizacji i pobudowania kościoła na terenie parafii. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Koszalinie przy ul. Łużyckiej 55. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Południe[1747].

18 października 1986 roku biskup Jeż utworzył wikariat samodzielny w Bukowie, która powstała z podziału Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Polanowie, Parafii pw. NSPJ w Siecieminie, Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Ostrowcu i Parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Sulechówku. Wikariat obejmował następujące miejscowości: Bukowo, Bożenic, Buszyno, Domachowo, Komorowo, Krytno, Laski Polanowskie, Powidz, Ratajki, Sowno, Sowinko oraz Świerczyno. Wiernym wikariatu służyły następujące kościoły: w Bukowie (w budowie), pw. Niepokalanego Serca NMP w Komorowie, pw. św. Wojciecha w Ratajkach i pw. Trójcy Świętej w Sownie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Bukowie. Wikariat został włączony do dekanatu Miastko. Dekret miał wejść w życie 1 listopada[1748].

[1746] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Świętego Krzyża w Dębnicy*, L D16-1/86, 6.08.1986, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 346-347.

[1747] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, L K22-1/86, 19.08.1986, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 348-349. Już 4 czerwca 1986 roku biskup Ignacy Jeż mianował księdza Leszka Króla, wikariusza kościoła katedralnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie, także wikariuszem parafii pw. św. Józefa w Koszalinie celem zorganizowania tej parafii w nowych granicach, które miały przebiegać ulicami: Szczecińską, Krakusa i Wandy oraz Gnieźnieńską. Konieczność zmiany granic wynikała z przebudowy wskazanych ulic na dwupasmowe co stanowiło utrudnienie dla wiernych w dotarciu do świątyni. Kościołem tymczasowym w myśl dekretu miała być kaplica, która służyła do tego momentu parafii pw. św. Wojciecha, a która miała być przeniesiona w nowe granice parafii. Dotychczasowy kościół parafialny św. Józefa miał przejść w zarząd parafii katedralnej. Od 1 września ksiądz Król miał zamieszkać na plebanii przy ulicy Łużyckiej, zob. I. JEŻ, *Reorganizacja parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, P K12-2/86, 4.04.1986, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 178.

[1748] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Bukowie, dekanat Miastko*, L B21-1/86, 18.10.1986, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 349-350.

Kolejne trzy lata (1984-1986), przyniosły dalszy rozrost sieci parafialnej w diecezji, choć był on wyraźnie mniej intensywny niż w poprzednich latach. W tym okresie powstało siedem nowych parafii, a jedna zmieniła swoje granice. Zostały również erygowane cztery wikariaty samodzielne. Dla dobra wiernych poszczególnych miejscowości, w dwóch przypadkach biskup Jeż zmienił ich przynależność parafialną oraz w dwóch zmienił siedzibę parafii. Dzięki tym działaniom, diecezja koszalińsko-kołobrzeska w dniu 1 stycznia 1987 roku była podzielona na 214 parafii.

14 października 1987 biskup Ignacy wydał dekret oddania w opiekę duszpasterską Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie, miejscowości Mielno, która kanonicznie przynależała do Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Dębnicy Kaszubskiej[1749].

22 października 1987 roku została utworzona Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Zegrzu Pomorskim, która powstała z terenu utworzonego 18 września 1982 roku wikariatu samodzielnego. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Trójcy Świętej w Krępie i pw. św. Piotra i Pawła w Świelinie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Zegrzu Pomorskim. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Południe[1750].

Tego samego dnia biskup Ignacy Jeż erygował wikariat samodzielny w Unieściu, który powstał z podziału Parafii pw. Przemienienia Pańskiego w Mielnie, od której odłączono miejscowość Unieście. Wikariat posiadał tymczasową kaplicę w Unieściu, które było również jego siedzibą. Wikariat został włączony do dekanatu Koszalin Północ[1751].

29 października 1987 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Antoniego Padewskiego w Jezierzycach Słupskich, która powstała z terenu utworzonego 21 stycznia 1985 roku wikariatu samodzielnego. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Antoniego Padewskiego. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Jezierzycach Słupskich. Parafia została włączona do dekanatu Słupsk[1752].

[1749] Por. I. JEŻ, *Dekret przekazania miejscowości Mielno w obsługę duszpasterską parafii pw. Niepokalanego Poczęcia w Kwakowie*, L 18-6/87, 14.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 347-348.
[1750] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Zegrzu Pomorskim*, L Z9-5/87, 22.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 342-344.
[1751] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Unieściu*, L U5-1/87, 22.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 346-347.
[1752] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Jezierzycach Słupskich*, L J5-6/87, 29.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 344-346.

10 sierpnia 1988 roku biskup Ignacy Jeż erygował wikariat samodzielny pw. NSPJ w Białogardzie, który powstał z Podziału parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie. Wikariat obejmował następujące ulice: Asnyka, Baczyńskiego, Bolesława Śmiałego, Dąbrowszczaków, Dzierżyńskiego, Frycza Modrzewskiego, Grunwaldzka (numery nieparzyste), Kazimierza Wielkiego, Kochanowskiego, Łokietka, 1 Maja (lewa strona z kierunku Koszalina, numery parzyste), Mickiewicza, Mestwina, Norwida, Poetów, Prusa, Reja, Słowackiego, Wazów, Wiślana, Wyspiańskiego, Zamojskiego i Zwycięstwa (lewa strona w kierunku na Pomianowo, numery parzyste) oraz miejscowości: Kościernica i Pękanino. Wikariat posiadał kaplicę pw. NSPJ w Białogardzie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Białogardzie przy ul. Dąbrowszczaków 5. Wikariat został włączony do dekanatu Białogard. Dekret miał wejść w życie 30 sierpnia[1753].

10 sierpnia 1988 roku został również utworzony wikariat samodzielny pw. św. Judy Tadeusza w Człuchowie, który powstał z podziału Parafii pw. św. Jakuba Apostoła w Człuchowie. Wikariat obejmował następujące ulice: Bema, Brzezińskiego, Broniewskiego, Chojnicka, Chrobrego, Dzierżyńskiego, Jeziorna, Jagiellońska, Jerzego z Dąbrowy (do ogródków działkowych), Kasztanowa, Kazimierza Wielkiego, Kmicica, Leśna, Łokietka, Mieszka I, Moniuszki, Polna, Reja, Różana, Rzemieślnicza, Sienkiewicza, Słoneczna, Stefana Czarneckiego, Świerczewskiego, Wojska Polskiego (prawa strona w kierunku Chojnic, do numeru 30 włącznie), Wojska Polskiego (lewa strona w kierunku Chojnic, do numeru 27 włącznie), Wołodyjowskiego, Zagłoby, Zielona i Osiedle Piaski. Wikariat posiadał kaplicę pw. św. Judy Tadeusza przy ul. Jerzego z Dąbrowy w Człuchowie, gdzie miała mieścić się również siedziba wikariatu. Wikariat został włączony do dekanatu Człuchów. Dekret miał wejść w życie 30 sierpnia[1754].

26 września 1988 roku ustanowiono wikariat samodzielny w Drzonowie, który powstał z podziału Parafii pw. św. Michała Archanioła w Białym Borze, Parafii pw. Matki Bożej Dobrej Rady w Wierzchowie Starym, Parafii pw. św. Wawrzyńca w Brzeziu i Parafii pw. św. Stanisława w Gwdzie Wielkiej. Należały do niego następujące miejscowości: Biała, Białka, Bielica, Dołgie PGR, Drzonowo, Dyminek,

[1753] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. NSPJ w Białogardzie*, L B23-1/88, 10.08.1988, KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 215-217.
[1754] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Judy Tadeusza w Człuchowie*, L C13-1/88, 10.08.1988, KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 217-218.

Przybrda, Radzewo, Stępień i Świerszczewo. Wiernym wikariatu służyły następujące kościoły: pw. Świętego Krzyża w Drzonowie i pw. Chrystusa Króla w Stępniu. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Drzonowie Wikariat został włączony do dekanatu Czarne. Dekret miał wejść w życie 2 października[1755].

17 listopada 1988 roku biskup Ignacy wydał dekret przeniesienia siedziby parafii ze Starego Krakowa do Barzowic. Na mocy tego dokumentu, uległy zmianie następujące postanowienia dekretu erygującego parafię: kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Franciszka z Asyżu w Barzowicach, a kościół w Starym Krakowie stał się kościołem filialnym. Parafia miała nosić tytuł św. Franciszka z Asyżu, a proboszcz miał zamieszkać w Barzowicach. Dekret wchodził w życie 20 listopada[1756].

1 grudnia 1988 roku Jeż wydał dekret przeniesienia siedziby parafii z Pałowa do Sycewic. Na mocy tego dokumentu, uległy zmianie następujące postanowienia dekretu erygującego parafię: kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Jana Bosko w Sycewicach, a kościół w Pałowie stał się kościołem filialnym. Parafia miała nosić tytuł św. Jana Bosko, a proboszcz, po wybudowaniu plebanii miał zamieszkać w Sycewicach. Dekret wchodził w życie 8 grudnia[1757].

19 grudnia 1988 roku został utworzony wikariat samodzielny pw. św. Jana Kantego w Dobrowie, który powstał z podziału Parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie i Parafii pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Tychowie. Należały do niego następujące miejscowości: Bukowo, Bukówko, Dargikowo, Dobrowo, Dobrowo Kolonia, Modrolas, Retowo, Słonino oraz Żytelkowo. Wiernym wikariatu służyły następujące kościoły: pw. św. Jana Kantego w Dobrowie, pw. św. Jana Chrzciciela w Bukówku i pw. Narodzenia NMP w Żytelkowie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Dobrowie. Wikariat został włączony do dekanatu Białogard. Dekret miał wejść w życie 25 grudnia[1758].

Tego samego dnia został ustanowiony wikariat samodzielny pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie, który powstał z podziału Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Czarnem, Parafii pw. Świętej Rodziny w Bińczu i Parafii pw. św. Bartłomieja

[1755] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Drzonowie, dekanat Czarne*, L D17-1/88, 26.09.1988, KKWD 16(1988) nr 9-10, s. 292-293.
[1756] Por. I. JEŻ, *Dekret przeniesienia siedziby parafii w Starym Krakowie do Barzowic*, L B24-3/88, 17.11.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 335-336.
[1757] Por. I. JEŻ, *Dekret przeniesienia siedziby parafii w Pałowie do Sycewic*, L S40-7/88, 1.12.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 336-337.
[1758] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Jana Kantego w Dobrowie, dekanat Białogard*, L D18-1/88, 17.12.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 333-334.

w Uniechowie. Należały do niego następujące miejscowości: Domisław Górny, Krzemieniewo, Kijno, Lędyczek II, Malinowo, Rębno, Sierpowo, Sierpowo Ogrodnicza i Leśniczówka Skowarki. Wiernym wikariatu służyły następujące kościoły: pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie i pw. św. Judy Tadeusza w Sierpowie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Krzemieniewie. Wikariat został włączony do dekanatu Czarne. Dekret miał wejść w życie 25 grudnia[1759].

27 lutego 1989 roku została erygowana Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Objeździe, która powstała z podziału Parafii pw. św. Franciszka z Asyżu w Wytownie. Należały do niej następujące miejscowości: Bałamątek, Dębina, Objazda oraz Rowy. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Rowach. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Objeździe. Parafia została włączona do dekanatu Główczyce[1760].

Tego samego dnia została utworzona Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Sarbinowie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Łęknie. Należały do niej następujące miejscowości: Barnin, Chłopy, Gąski PGR, Kiszkowo, Pękalin, Sarbinowo i Sarbinowo Kolonia. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Wniebowzięcia NMP. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Sarbinowie. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Północ[1761].

17 kwietnia 1989 roku biskup Jeż wydał dekret przeniesienia siedziby parafii z Podwilcza do Stanomina. Na mocy tego dokumentu, uległy zmianie następujące postanowienia dekretu erygującego parafię: kościołem parafialnym miała być świątynia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Stanominie, a kościół w Podwilczu stał się kościołem filialnym. Parafia miała nosić tytuł Podwyższenia Krzyża Świętego, a proboszcz, po wybudowaniu plebanii, miał zamieszkać w Stanominie[1762].

25 lipca 1989 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Zarańsku, która powstała z podziału Parafii pw. Zmartwychwstania Pańskiego w Drawsku Pomorskim, Parafii pw. św. Michała Archanioła w Łabędziach i Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Ostrowicach. Należały do niej

[1759] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie, dekanat Czarne*, L K28-1/88, 17.12.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 334-335.
[1760] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Objeździe*, L O3-1/89, 27.02.1989, KKWD 17(1989) nr 3, s. 70-71.
[1761] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Sarbinowie*, L S41-1/89, 27.02.1989, KKWD 17(1989) nr 3, s. 68-69.
[1762] Por. I. JEŻ, *Dekret przeniesienia siedziby parafii w Podwilczu do Stanomina*, L S42-2/89, 17.04.1989, KKWD 17(1989) nr 3, s. 104.

następujące miejscowości: Dołgie, Grzybno, Karpno, Lasocin, Nętno, Olchowiec, Przytoń, Roztoka, Rydzewo, Tęczyn, Zarańsko, Żółte oraz Żółcino. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żółtem, pw. Trójcy Świętej w Rydzewie, pw. Matki Bożej Anielskiej w Nętnie i pw. św. Jana Chrzciciela w Dołgiem. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Zarańsku. Parafia została włączona do dekanatu Drawsko Pomorskie. Dekret miał wejść w życie 3 sierpnia[1763].

25 lipca 1989 roku został utworzony wikariat samodzielny pw. św. Józefa w Charbrowie, który powstała z podziału Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Białogardzie. Należały do niego następujące miejscowości: Charbrowo, Charbrowo Bór, Górka, Krakulce, Podroże, Poraj, Wicko, Wrzeście oraz Wrześcienko. Wiernym wikariatu służył kościół pw. św. Józefa. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Charbrowie. Wikariat został włączony do dekanatu Łeba. Dekret miał wejść w życie 29 sierpnia[1764].

Tego samego dnia biskup Ignacy Jeż erygował wikariat samodzielny pw. św. Michała Archanioła w Miłocicach, który powstał z podziału Parafii pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastku i Parafii pw. Niepokalanego Serca NMP w Świerznie. Należały do niego następujące miejscowości: Domanica, Kamnica, Miłocice, Przeradz, Słosinko, Węglewo, Wołcza Mała oraz Wołcza Wielka. Wiernym wikariatu służyły kościoły: pw. św. Michała Archanioła w Miłocicach i budująca się świątynia w Słosinku. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Miłocicach. Wikariat został włączony do dekanatu Miastko. Dekret miał wejść w życie 29 sierpnia[1765].

4 sierpnia 1989 roku została utworzona Parafia pw. Niepokalanego Serca NMP w Bukowie, która powstała z terenu utworzonego 18 października 1986 roku wikariatu samodzielnego. Oprócz kościoła parafialnego wiernym służyły kościoły filialne: pw. Niepokalanego Serca NMP w Komorowie, pw. św. Wojciecha w Ratajkach i pw. Trójcy Świętej w Sownie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Bukowie. Parafia została włączona do dekanatu Miastko[1766].

[1763] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Zarańsku*, L S10-4/89, 25.07.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 233-235.

[1764] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Józefa w Charbrowie, dekanat Łeba*, L Ch14-1/89, 25.07.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 231-232.

[1765] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Michała Archanioła w Miłocicach, dekanat Miastko*, L M10-1/89, 25.07.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 232-233.

[1766] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Niepokalanego Serca NMP w Bukowie*, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 235-237.

Tego samego dnia biskup Ignacy Jeż erygował Parafię pw. św. Judy Tadeusza w Człuchowie, która z terenu utworzonego 10 sierpnia 1988 roku wikariatu samodzielnego. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Judy Tadeusza. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Człuchowie przy ul. Jerzego z Dąbrowy. Parafia została włączona do dekanatu Człuchów[1767].

4 sierpnia 1989 roku została również utworzona Parafia pw. św. Jana Kantego w Dobrowie, która powstała z terenu utworzonego 19 grudnia 1988 roku wikariatu samodzielnego. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyły kościoły filialne: pw. św. Jana Chrzciciela w Bukówku i pw. Nawiedzenia NMP w Żytelkowie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Dobrowie. Parafia została włączona do dekanatu Białogard[1768].

Tego samego dnia została ustanowiona Parafia pw. Krzyża Świętego w Drzonowie, która powstała z terenu utworzonego 26 września 1988 wikariatu samodzielnego. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Chrystusa Króla w Stępniu. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Drzonowie. Parafia została włączona do dekanatu Czarne[1769].

4 sierpnia 1989 roku została także erygowana Parafia pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie, która powstała z terenu utworzonego 19 grudnia 1988 roku wikariatu samodzielnego. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Judy Tadeusza w Sierpowie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Krzemieniewie. Parafia została włączona do dekanatu Czarne[1770].

Tego samego dnia biskup Ignacy utworzył Parafię pw. bł. Urszuli Ledóchowskiej w Wieszynie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Ottona w Słupsku. Należały do niej następujące miejscowości: Głobino, Krępa, Kusowo, Płaszewko, Rędzikowo, Rędzikowo SHR, Stanięcino oraz Wieszyno. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służyła kaplica w Krępie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Wieszynie. Parafia została włączona do dekanatu Słupsk[1771].

[1767] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Judy Tadeusza w Człuchowie*, L C13-3/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 237-239.

[1768] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Kantego w Dobrowie*, L D18-5/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 239-241.

[1769] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Krzyża Świętego w Drzonowie*, 4.08.1989, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

[1770] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie*, L K28-3/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 241-242.

[1771] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. bł. Urszuli Ledóchowskiej w Wieszynie*, L W14-3/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 243-244.

22 sierpnia 1989 roku została ustanowiona Parafia pw. Trójcy Świętej w Mierzynie, która powstała z podziału Parafii pw. Przemienienia Pańskiego we Wrzosowie, Parafii pw. św. Michała Archanioła w Karlinie i Parafii pw. Chrystusa Króla w Biesiekierzu. Należały do niej następujące miejscowości: Daszewo, Karlinko, Mierzyn, Mierzynek, Parsowo, Syrkowice, Świemino, Świeminko, Ubysławice, Warnino oraz Wyganów. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Parsowie oraz kaplica w Daszewie. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Mierzynie. Parafia została włączona do dekanatu Białogard. Dekret miał wejść w życie 1 września[1772].

12 września 1989 roku utworzono Parafię pw. NSPJ w Białogardzie, która powstała z terenu utworzonego 10 sierpnia 1988 roku wikariatu samodzielnego. Funkcję kościoła parafialnego miała spełniać kaplica pw. NSPJ. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Białogardzie przy ul. Dąbrowszczaków 5. Parafia została włączona do dekanatu Białogard[1773].

14 września 1989 roku biskup Jeż odłączył miejscowość Pomianowo wraz z kościołem filialnym od Parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie i przyłączył ją do Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Białogórzynie. Dekret miał wejść w życie 24 września[1774].

Natomiast na mocy dekretu z 23 października 1989 roku, odłączył miejscowość Dobra od Parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Łupawie i przyłączył ją do Parafii pw. św. Stanisława w Dobieszewie. Dekret miał wejść w życie 1 listopada[1775].

18 listopada 1989 roku została erygowana Parafia pw. św. Józefa Oblubieńca w Połczynie Zdroju, która powstała z terenu utworzonej 28 grudnia 1978 roku wikariatu rejonowego. Należały do niej następujące ulice w Połczynie Zdroju: Bieruta (strona przeciwna do Liceum Ogólnokształcącego), Browarowa, Cmentarna, Graniczna, 15 Grudnia, Krótka, Krucza, Mieszka I, Miodowa, Nowa, Plac Tysiąclecia (strona PKS), Polna, Sportowa, Traugutta, Warszawska (strona rozlewni wód), Wąska i Żymierskiego

[1772] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Trójcy Świętej w Mierzynie*, L M8-1/89, 22.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 244-246.

[1773] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. NSPJ w Białogardzie*, L B23-1/89, 12.09.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 246-248.

[1774] Por. I. JEŻ, *Dekret odłączenia miejscowości Pomianowo od parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie i przyłączenia jej do parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Białogórzynie*, L B3-8/89, 12.09.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 248.

[1775] Por. I. JEŻ, *Dekret odłączenia miejscowości Dobra od parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Łupawie i przyłączenia jej do parafii pw. św. Stanisława w Dobieszewie*, L D4-2/89, 12.09.1989, KKWD 17(1989) nr 10, s. 270.

(strona cmentarza komunalnego) oraz miejscowości: Buślarki, Lężek, Nowe Jaworowo, Ogartowo, Ogrodno, Sękorady, Wieś Połczyńska i Zaborze. Kościołem parafialnym miała być świątynia pw. św. Józefa Oblubieńca. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Połczynie Zdroju przy ul. Cmentarnej 7/9. Parafia została włączona do dekanatu Połczyn Zdrój[1776].

22 grudnia 1989 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Michała Archanioła w Miłocicach, która powstała z terenu utworzonego 25 lipca 1989 roku wikariatu samodzielnego. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym miał służyć po wybudowaniu kościół filialny w Słosinku. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Miłocicach. Parafia została włączona do dekanatu Miastko. Dekret miał wejść w życie 1 stycznia 1990 roku[1777].

28 grudnia 1989 roku biskup Ignacy Jeż erygował Parafię pw. św. Józefa w Charbrowie, która powstała z terenu utworzonego 25 lipca 1989 roku wikariatu samodzielnego. Kościołem parafialnym była świątynia pw. św. Józefa. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się tymczasowo w Wicku. Parafia została włączona do dekanatu Łeba. Dekret miał wejść w życie 1 stycznia 1990 roku[1778].

22 stycznia 1990 roku została utworzona Parafia pw. św. Jana Bosko w Suchorzu, która powstała z podziału Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie i Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Dębnicy Kaszubskiej. Należały do niej następujące miejscowości: Mielno, Moczydła, Myślimierz, Objezierze, Suchorze, Uliszkowice oraz Zielin Górny. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym służył kościół filialny pw. Narodzenia NMP w Objezierzu. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Suchorzu. Parafia została włączona do dekanatu Miastko. Dekret miał wejść w życie 28 stycznia[1779].

19 marca 1990 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Kazimierza w Koszalinie, która powstała z podziału Parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie. Obejmowała ona następujące ulice: Baczewskiego, Bauera, Bożka, Chrząszczewicza, Dobra, Księdza Domańskiego, Fitio, Fijałkowskiego, Gąszczak, Golisza, Księdza

[1776] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa Oblubieńca w Połczynie Zdroju*, L P13-12/89, 18.11.1989, KKWD 17(1989) nr 11, s. 297-299.
[1777] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Michała Archanioła w Miłocicach*, L M10-3/89, 22.12.1989, KKWD 18(1990) nr 1, s. 10-11.
[1778] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa Oblubieńca w Charbrowie*, L Ch14-5/89, 28.12.1989, KKWD 18(1990) nr 1, s. 11-13.
[1779] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Bosko w Suchorzu*, L S43-3/90, 22.01.1990, KKWD 18(1990) nr 1, s. 13-14.

Grochowskiego, Kajki, Kostenckiego, Oskara Langego (numery parzyste), Maćkowicza, Malownicza Ogonowskiego, Pieniężnego, Radości, Rodła, Śnieżki, Tradycji i Wąwozowa oraz miejscowości: Kędzierzyn i Skwierzynka. Kościołem parafialnym miała być w przyszłości świątynia pw. św. Kazimierza, wybudowana przy pomocy parafii macierzystej. Tymczasowo urząd parafialny i plebania miały mieścić się w Koszalinie przy ul. Staszica 38, a docelowo przy nowym kościele. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Północ. Dekret miał wejść w życie 23 marca[1780].

19 marca 1990 roku została również utworzona Parafia pw. św. Józefa Oblubieńca w Słupsku, która powstała z podziału Parafii pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Słupsku. Obejmowała ona następujące ulice: Babińskiego, Budzyńskiego, Daszyńskiego, Fiedlera, Gomułki, J. Krasickiego, Kozłowskiego, Matuszewskiego, Michałowskiego, Pestkowskiego, Pstrowskiego, H. Sawickiej, Sołdka, Trusiewicza, Tyszki, Warskiego, Wesołowskiego, Witosa i Zaborowskiej. Kościołem parafialnym miała być w przyszłości świątynia pw. św. Józefa, wybudowana przy pomocy parafii macierzystej. Tymczasowo urząd parafialny i plebania miały mieścić się w Słupsku przy ul. Marchlewskiego 20, a docelowo przy nowym kościele. Parafia została włączona do dekanatu Słupsk Północ. Dekret miał wejść w życie 23 marca[1781].

26 lipca 1990 roku erygowano Parafię pw. św. Gertrudy w Darłowie, która powstała z podziału parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie. Obejmowała ona terytorium, którego granica biegła środkiem ul. Marszałka Roli-Żymierskiego, następnie środkiem ul. Marii Curie-Skłodowskiej do skrzyżowania z ul. Królowej Jadwigi oraz środkiem ul. Królowej Jadwigi aż do granic miasta. Do parafii przynależały wszystkie ulice miasta Darłowa znajdujące się na terenie od wskazanej granicy w kierunku kościoła pw. św. Gertrudy, który pełnił rolę kościoła parafialnego. Tymczasowo urząd parafialny i plebania miały mieścić się w Darłowie, w wynajętym mieszkaniu, a docelowo w wybudowanym w pobliżu kościoła domu parafialnym. Parafia została włączona do dekanatu Darłowo[1782].

8 sierpnia 1990 roku został utworzony wikariat samodzielny pw. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Manowie, który powstał z podziału Parafii

[1780] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Kazimierza w Koszalinie*, L K29-1/90, 19.03.1990, KKWD 18(1990) nr 3, s. 97-99.
[1781] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa Oblubieńca w Słupsku*, L S44-1/90, 19.03.1990, KKWD 18(1990) nr 3, s. 99-101.
[1782] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Gertrudy w Darłowie*, L D11-1/90, 26.07.1990, KKWD 18(1990) nr 7, s. 240-242.

pw. św. Wojciecha w Koszalinie i Parafii pw. św. Wojciecha w Wyszewie. Należały do niego następujące miejscowości: Bonin, Cewlino, Dęborogi, Manowo, Policko oraz Wyszebórz. Wiernym wikariatu służyły kościoły: pw. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Manowie i pw. św. Izydora w Boninie. Siedziba wikariatu miała mieścić się w Manowie. Wikariat został włączony do dekanatu Koszalin Południe. Dekret miał wejść w życie 29 sierpnia[1783].

8 sierpnia 1990 roku biskup Ignacy odłączył miejscowość Płytnica wraz z kościołem filialnym pw. NSPJ oraz miejscowość Ptusza od Parafii pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu, czasowo obsługiwane przez Parafię pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu, i przyłączył je do Parafii pw. Nawiedzenia NMP w Tarnówce. Dekret miał wejść w życie 29 sierpnia[1784].

24 sierpnia 1990 roku została erygowana Parafia pw. NMP Gwiazdy Morza w Ustce, która powstała z podziału Parafii pw. Najświętszego Zbawiciela w Ustce i Parafii pw. św. Franciszka z Asyżu w Wytownie. W Ustce granica nowej parafii miała biec środkiem następujących ulic: Słupska, Wróblewskiego, wschodnią stroną Placu Dąbrowskiego i Rybacką. Do nowej parafii należały także miejscowości: Zimowiska Grabno Orzechowo, Przewłoka, i Zapadłe. Do czasu wybudowania kaplicy przy zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Sportowej, rolę kościoła parafialnego miała spełniać świątynia pw. Najświętszego Zbawiciela w Ustce, gdzie proboszcz nowej parafii miał odprawiać Mszę świętą dla swoich wiernych o godz. 17.00. Parafia posiadała również kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Mikołaja w miejscowości Zimowiska Grabno. Sprawy kancelaryjne proboszcz miał załatwiać po Mszy świętej w domu parafialnym przy kościele Najświętszego Zbawiciela oraz w bloku przy ul. Słupskiej 17/43. Parafia została włączona do dekanatu Słupsk Północ. Dekret miał wejść w życie 1 września[1785].

29 sierpnia 1990 roku biskup Jeż ustanowił Parafię pw. św. Piotra i Pawła w Robuniu, która powstała z podziału Parafii pw. św. Kazimierza w Karwinie, Parafii pw. św. Michała Archanioła w Karlinie i Parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Gościnie. Należały do niej następujące miejscowości: Robuń, Krukowo, Myślino, Karścino, Chotyń, Pobłocie Wielkie oraz Pobłocie Małe. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym

[1783] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Manowie*, L M11-1/90, 8.08.1990, KKWD 18(1990) nr 8, s. 288-289.

[1784] Por. I. JEŻ, *Dekret odłączenia miejscowości Płytnica i Ptusza od parafii pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu i przyłączenia jej do parafii pw. Nawiedzenia NMP w Tarnówce*, L T1-2/90, 8.08.1990, KKWD 18(1990) nr 8, s. 289.

[1785] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. NMP Gwiazdy Morza w Ustce*, 24.08.1990, L U6-1/90, KKWD 18(1990) nr 8, s. 286-287.

służył kościół filialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Karścinie oraz kaplica w pałacu w Pobłociu Wielkim. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Robuniu. Parafia została włączona do dekanatu Białogard[1786].

12 listopada 1990 roku biskup Ignacy odłączył miejscowości Kucharowo i Mosina wraz z Koloniami od Parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Parsęcku i przyłączył je do Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Jeleninie. Dekret miał wejść w życie 19 listopada[1787].

3 kwietnia 1991 roku została utworzona Parafia pw. Trójcy Świętej w Smołdzinie, która powstała z podziału Parafii pw. Nawiedzenia NMP w Gardnie Wielkiej. Należały do niej następujące miejscowości: Smołdzino, Człuchy, Kluki, Łokciowe, Przybylin, Siecie, Smołdziński Las, Wierzchocino oraz Żelazo. Oprócz kościoła parafialnego wiernym, służył kościół filialny w Smołdzińskim Lesie (w budowie). Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Smołdzinie. Parafia została włączona do dekanatu Główczyce. Dekret miał wejść w życie 9 kwietnia[1788].

31 lipca 1991 roku biskup Ignacy erygował Parafię pw. Matki Bożej Królowej Polski w Człuchowie, która powstała z podziału Parafii pw. św. Jakuba w Człuchowie. Miała ona obejmować następujące terytorium: Osiedle Witosa, Osiedle Generała Sikorskiego i ulice przylegający do tych osiedli: Armii Czerwonej (od nr 26 do 37), Dąbrowskiego, Drzymały, Kamienna, Łąkowa, Reymonta, Rejtana, Hanki Sawickiej oraz miejscowość Jaromierz. Kościołem parafialnym miała być po wybudowaniu świątynia pw. Matki Bożej Królowej Polski. Tymczasowo urząd parafialny i plebania miały mieścić się w Człuchowie przy ul. Lipińskiego 1/19. Parafia została włączona do dekanatu Człuchów. Dekret miał wejść w życie 1 września[1789].

1 sierpnia 1991 roku została ustanowiona Parafia pw. św. Jana Kantego w Słupsku, która powstała z podziału Parafii pw. św. Ottona w Słupsku i Parafii pw. bł. Urszuli Ledóchowskiej w Wieszynie. Miała obejmować ona następujące ulice: Arciszewskiego, Krajewskiego, Prądzyńskiego, Puławskiego, Sułkowskiego, Racławicka, Leśna, Spacerowa, Sosnowa, Ks. Brzóski, Pogodna, Gdyńska, Wierzbowa,

[1786] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Piotra i Pawła w Robuniu*, 29.08.1990, KKWD 18(1990) nr 8, s. 284-285.

[1787] Por. I. JEŻ, *Dekret odłączenia miejscowości Kucharowo i Mosina od parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Parsęcku i przyłączenia ich do parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Jeleninie*, L P1-4/90, 12.11.1990, KKWD 18(1990) nr 11, s. 417.

[1788] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Trójcy Świętej w Smołdzinie*, 3.04.1991, L S45-1/91, KKWD 19(1991) nr 1-3, s. 1-2.

[1789] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Człuchowie*, 31.07.1991, L C15-1/91, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 148-149.

Kalinowa. Kasztanowa, Brzozowa, Topolowa, Jaworowa, Jarzębinowa, Akacjowa, Parkowa, Świerkowa, Jesionowa, Modrzewiowa, Głogowa, Bukowa, Jaśminowa, Jodłowa, Cisowa, Olchowa i Dębowa oraz miejscowości: Krępa i Płaszewko. Kościołem parafialnym miała być po wybudowaniu świątynia pw. św. Jana Kantego, tymczasowo w budynku zastępczym. Wiernym parafii służyła również kaplica w Krępie. Urząd parafialny i plebania miały mieścić się w Słupsku przy ul. P. Findera 22. Parafia została włączona do dekanatu Słupsk Północ. Dekret miał wejść w życie 1 września[1790].

23 sierpnia 1991 roku została utworzona Parafia pw. św. Ignacego z Loyoli w Koszalinie, która powstała z podziału Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie. Obejmowała ona następujące ulice: Bosmańska, Bursztynowa, Dokerów, Jantarowa, Kosynierów, Morska (strona prawa od Fabryki Pomocy Naukowych w kierunku ul. Przemysłowej, od ul. Przemysłowej, obie strony), Osiedle Morska, Przemysłowa (prawa strona), Rybacka, Spokojna, Stoczniowców, Sienkiewicza, Niepodległości (strona prawa od nr 96 wzwyż, strona lewa od nr 89 wzwyż), Wydmowa i Krańcowa. Kościołem parafialnym miała być po wybudowaniu świątynia pw. św. Ignacego z Loyoli, tymczasowo w budynku zastępczym. Urząd parafialny i plebania miały tymczasowo mieścić się w budynku zastępczym w Koszalinie przy ul. Bosmańskiej, a docelowo przy wybudowanym kościele. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Północ. Dekret miał wejść w życie 1 września[1791].

18 września 1991 roku erygowano Parafię pw. Matki Bożej Gwiazdy Morza w Unieściu, która powstała z terenu utworzonego 22 października 1987 roku wikariatu samodzielnego. Kościołem parafialnym miała być po wybudowaniu świątynia pw. Matki Bożej Gwiazdy Morza. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Unieściu przy ul. Morskiej. Parafia została włączona do dekanatu Koszalin Północ[1792].

2 października 1991 roku biskup Ignacy Jeż, dla uporządkowania trwającej wiele lat sytuacji, zmienił nazwę Parafii pw. św. Ottona przy kościele Najświętszego Serca Jezusowego w Słupsku na Parafię pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Słupsku[1793].

[1790] I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Kantego w Słupsku*, 1.08.1991, L S46-1/91, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 150-151.

[1791] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. św. Ignacego z Loyoli w Koszalinie…*, dz. cyt., s. 152-153.

[1792] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Gwiazdy Morza w Unieściu…*, dz. cyt., s. 154-155.

[1793] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający nazwę parafii pw. NSPJ w Słupsku*, L S10-5/91, 2.10.1991, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 155-156. Wcześniejsza nazwa parafii nawiązywała do utworzonej 25 maja 1889 roku parafii pw. św. Ottona w Słupsku, która po II wojnie światowej, przejęła w posiadanie kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego. Kościół ten pełnił de facto rolę kościoła parafialnego z wszystkimi przysługującymi mu przez prawo kościelne prawami. By uszanować rolę jaką w historii Kościoła na Pomorzu odegrał św. Otton,

13 grudnia 1991 roku biskup Ignacy utworzył, ostatnią w czasie swoich rządów w diecezji koszalińsko kołobrzeskiej, Parafię pw. Miłosierdzia Bożego w Lęborku, która powstała z podziału Parafii pw. NMP Królowej Polski w Lęborku. Miała ona obejmować obszar w Lęborku określony granicami: drogą Słupsk-Gdańsk, a następnie torami kolejowymi w kierunku Łeby (od wiaduktu do rzeki Łeby), rzeką Łeba i granicami Lęborka do drogi Słupsk-Gdańsk. Oprócz kościoła parafialnego, wiernym parafii miał służyć kościół pomocniczy pw. św. Jadwigi Śląskiej. Plebania i urząd parafialny miały mieścić się w Lęborku przy ul. Kasztanowej. Parafia została włączona do dekanatu Lębork. Dekret miał wejść w życie 21 grudnia[1794].

Kolejne pięć lat (1987-1991), przyniosło więc dalszy i intensywny rozwój sieci parafialnej. W tym okresie powstało dwadzieścia osiem nowych parafii, a pięć zmieniło swoje granice. Zostało również erygowanych dziewięć wikariatów samodzielnych, które w większości przypadków niebawem, zostały przekształcone w parafie. Dla dobra wiernych poszczególnych miejscowości w trzech przypadkach biskup Jeż zmienił siedziby parafii. Dzięki tym działaniom, diecezja koszalińsko-kołobrzeska w dniu 1 lutego 1992 roku, czyli w dniu ogłoszenia przyjęcia przez papieża rezygnacji z urzędu biskupa diecezjalnego przez biskupa Ignacego, liczyła 242 parafie.

Organizując od podstaw funkcjonowanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, biskup Ignacy Jeż, oprócz powołania do życia najważniejszych instytucji, włożył ogromny wysiłek w rozbudowę jej struktury terytorialnej. Z jednej strony, kreował poprzez decyzje personalne obsadę urzędów dziekańskich i wicedziekańskich, tworząc gremium oddanych sobie kapłanów posługujących w terenie. Z drugiej zaś, rozbudowywał sieć dekanatów i parafii, wydatnie zwiększając ich ilość, co nie było prostym zadaniem, szczególnie wobec niechętnej postawy władz państwowych zarówno na szczeblu centralnym jak i lokalnym. W ostatnich latach swoich rządów pierwszy biskup koszalińsko-kołobrzeski, podjął również zadanie uporządkowania i usystematyzowania obowiązującego w diecezji prawa partykularnego, co będzie przedmiotem ostatniego rozdziału niniejszej dysertacji.

parafię określano jako pw. św. Ottona przy kościele Najświętszego Serca Jezusowego w Słupsku. Właściwy kościół św. Ottona przestał pełnić funkcje parafialne służąc Siostrom Klaryskom od Wiecznej Adoracji. By uporządkować trwającą wiele lat sytuację biskup Ignacy Jeż wydał wspomniany dekret.

[1794] Por. I. JEŻ, *Dekret erekcji parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Lęborku*, L L9-1/91, 13.12.1991, KKWD 20(1992) nr 1-13, s. 21-23.

ROZDZIAŁ IV

STANOWIENIE I KODYFIKACJA PRAWA PARTYKULARNEGO

Biskupi, którzy z ustanowienia Bożego są następcami Apostołów i obdarzeni są darem Ducha Świętego, jako pasterze w Kościele spełniają posługę nauczycielską, kapłańską, ale także sprawują posługę rządzenia[1795]. Ich pasterskiej pieczy powierzone są diecezje, rozumiane jako części ludu Bożego, zgromadzone wokół swojego biskupa przez Ewangelię i Eucharystię[1796]. Kościelną władzę rządzenia wykonywaną przez nich we wspólnocie należy rozumieć jako pochodzące od Chrystusa i wypełnianie w Jego imieniu upoważnienie kierowania wiernymi w atmosferze wolności, które aktualizuje się przez powierzenie urzędu kościelnego[1797]. We władzy tej, z jednej strony, zgodnie z wielowiekowa tradycją Kościoła wyróżnia się władzę święceń i władzę jurysdykcji, z drugiej usilnie jednak podkreśla jedność *sacra potestas*[1798]. Podstawę całego posłannictwa biskupa, wszelkich jego funkcji, w tym i władzy, jaką sprawuje, stanowi konsekracja, zwana inaczej sakrą biskupią. Władza biskupa może być jednak wykonywana dopiero na podstawie misji kanonicznej, w której to aktualizuje się ona poprzez prawne określenie jej podmiotu i zakresu[1799]. Pośród biskupów szczególne miejsce zajmują biskupi diecezjalni to znaczy tacy, których trosce jest powierzona jakaś diecezja[1800]. Biskup diecezjalny wykonuje w diecezji władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą[1801]. Wspomniany podział władzy biskupa nie narusza jedności władzy, nie oznacza także trzech odrębnych władz,

---

[1795] Por. LG nr 20, 24-27; CD nr 2, 11; KPK 1983, kan. 375; CIC, s. 340-341; DYDUCH, s. 230-231; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 275-278; B. GLINKOWSKI, *Biskupi diecezjalni i tytularni…*, dz. cyt., s. 63-65; KRUKOWSKI, s. 153-154.

[1796] Por. LG nr 21; DB nr 11; KPK 1983, kan. 369; CIC, s. 336; DYDUCH, s. 219-222; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 23-25; E. GÓRECKI, *Pozycja biskupa w…*, dz. cyt., s. 78-79; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 274-275; KRUKOWSKI, s. 133-137.

[1797] Por. F. LEMPA, *Pojęcie i podział władzy*…, dz. cyt., s. 237. Lempa szeroko analizuje problem władzy kościelnej, wskazując jej przesłanki biblijne, a także nauczanie Soboru Watykańskiego II i postanowienia KPK 1983 na ten temat, zob. *tamże*, s. 223-240.

[1798] Por. tamże, s. 231-237; W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 25-26; E. CORECCO, *Natura i struktura „sacra potestas" w doktrynie i nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, ACr 16(1994), s. 471-497; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 280-283; KRUKOWSKI, s. 49-50.

[1799] Por. LG nr 21, 24; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 280-282; KRUKOWSKI, s. 50.

[1800] Por. KPK 1983, kan. 376; CIC, s. 341-342; DYDUCH, s. 232; B. GLINKOWSKI, *Biskupi diecezjalni i tytularni…*, dz. cyt., s. 74-82;

[1801] Por. KPK 1983, kan. 391 § 1, kan. 135 § 1; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 286; E. GÓRECKI, *Pozycja biskupa w..*, dz. cyt., s. 82; KRUKOWSKI, s. 157; F. LEMPA, *Pojęcie i podział władzy*…, dz. cyt., s. 238.

a jedynie wskazuje sposób w jaki się tę władzę sprawuje, wyjaśnia lepiej jej funkcje i pozwala skuteczniej ją wykonywać[1802].

Jednym z obowiązków, które prawo kanoniczne stawia biskupowi diecezjalnemu, jest rządzenie powierzonym mu partykularnym Kościołem. Przepisy nakazują mu szczególną troskę o utrzymanie karności wspólnej całemu Kościołowi, przestrzeganie przepisów prawa i zachowanie dyscypliny kościelnej. Ponadto we wszystkich sprawach diecezji o charakterze prawnym w jej imieniu występuje biskup[1803].

Oprócz wskazanych powyżej obowiązków, szczególnym zadaniem pierwszego biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej Ignacego Jeża, było tworzenie nowego, własnego prawa partykularnego uwzględniającego specyficzne warunki terytorialne, przekrój społeczny i historyczną tradycję wiernych, powierzonych jego pieczy. Zwieńczeniem tego wieloletniego procesu było skodyfikowanie prawa partykularnego poprzez przygotowanie i przeprowadzenie I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, którego owocem były statuty synodalne – zbiór obowiązującego w diecezji prawa kościelnego, promulgowany przez biskupa Ignacego Jeża.

Ukazanie wspomnianego procesu będzie przedmiotem czwartego rozdziału rozprawy. W pierwszym podrozdziale zostanie zaprezentowany stan prawny obowiązujący w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w dniu jej ustanowienia jako punkt wyjścia dla tworzenia nowego prawa partykularnego. Następnie od strony teoretycznej będzie ukazany proces tworzenia i promulgowania ustawodawczych aktów prawnych biskupa Jeża[1804]. W drugim podrozdziale zaprezentowany zostanie proces kodyfikacji prawa partykularnego, czyli przygotowanie i przebieg I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Zostaną również omówione poszczególne statuty synodalne dotyczące omówionych już w dysertacji instytucji diecezjalnych oraz struktur terytorialnych diecezji.

[1802] Por. W. AYMANS, *Biskupia posługa*…, dz. cyt., s. 32; DYDUCH, s. 251; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu*…, dz. cyt., s. 220-221; R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania nowego kodeksu – uwagi o prawodawstwie (Archi)Diecezji Katowickiej 1983-1993*, SSHT 27/28(1994-1995), s. 26; M. ŻUROWSKI, *Problem władzy wykonawczej*, PK 28(1985) nr 1-2, s. 41. Trójpodział władzy powstał w średniowiecznym prawie kanonicznym. Jest jednak zaczerpnięty ze świeckiego prawa państwowego, rozwiniętego w dobie oświecenia. Faktycznie znajduje on zastosowanie w zastępczych szczeblach władzy biskupa – wikariuszy generalnych w zakresie władzy wykonawczej i wikariuszy sądowych w zakresie władzy sądowniczej.

[1803] Por. KPK 1983, kan. 391 § 1, 392 § 1 i 2, 393; CIC, s. 353-356; DYDUCH, s. 250-253; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 286-288.

[1804] Ze względu na obszerny zakres materiału, w dysertacji nie będą zaprezentowane wszystkie akty prawne biskupa o charakterze ustawodawczym i wykonawczym. Część z nich została już omówiona w poprzednich rozdziałach rozprawy, a część będzie przedmiotem analizy w ostatnim jej podrozdziale.

1. TWORZENIE PRAWA DIECEZJALNEGO

Jak już wspomniano, władzę ustawodawczą w diecezji posiada jedynie biskup diecezjalny[1805], bez możliwości jej delegowania[1806]. Władzę ustawodawczą biskupa określa się jako święte prawo i obowiązek wobec Boga by, stanowić prawo[1807]. Zakres tej władzy jest ściśle określony przez prawo powszechne Kościoła. Od strony pozytywnej wyznaczają go kan. 383-400 KPK, zaś od negatywnej wyłączone są spod jego władzy te sprawy, które zarezerwowane są najwyższej władzy Kościoła bądź te, które uwarunkowane są wysłuchaniem przez biskupa opinii osób trzecich[1808].

Wynikiem działalności prawotwórczej biskupa są, stwierdzając ogólnie, ustawy konstytucyjne i ustawy dyscyplinarne. Te pierwsze ubogacają podstawowe struktury Kościoła, tworząc na bazie istniejących już na mocy prawa powszechnego, struktury partykularne wynikające z potrzeb i specyfiki określonej wspólnoty. Ustawy dyscyplinarne porządkują postępowanie i zachowanie wiernych w ramach wspólnoty kościelnej, nie dotyczą bezpośrednio osobistego życia moralnego i duchowego ochrzczonych, a raczej szeroko rozumianej aktywności społecznej Kościoła. Gdy chodzi więc o treść, prawo partykularne dotyczy struktur Kościoła lokalnego, jego aktywności i bazy materialnej[1809].

1.1. Stan prawny w dniu powstania diecezji

Jak już wcześniej stwierdzono, biskup Ignacy Jeż objął diecezję w kanoniczne posiadanie 8 lipca 1972 roku. W Kościele powszechnym podstawowym dokumentem ustawodawczym był wtedy Kodeks prawa kanonicznego promulgowany przez papieża Benedykta XV 27 maja 1917 roku, a obowiązujący od 19 maja 1918 roku[1810]. Jego postanowienia były już w części zreformowane i zmienione w wyniku uchwał Soboru Watykańskiego II oraz powiązanych z nimi dekretów wykonawczych, określanych jako posoborowe prawodawstwo kościelne. Część z tych norm było wprowadzonych tymczasowo, część z nich na próbę, a niektóre miały obowiązywać do nowej

[1805] Por. KPK 1983, kan. 391 § 2.
[1806] Por. KPK 1983, kan. 135 § 2.
[1807] Por. LG nr 27.
[1808] Por. R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 27. Chodzi tu o sprawy wymienione w kanonach: KPK 1983, kan. 461 § 1, 494 §1 i 2, 515 § 2, 531, 536 § 1, 1215 § 2, 1222 § 2, 1263 oraz 500 § 2 i 1277.
[1809] Por. R. SOBAŃSKI, *Cechy charakterystyczne katowickiego prawa diecezjalnego*, SSHT 8(1975), s. 170.
[1810] Por. BĄCZKOWICZ I, s. 84.

kodyfikacji[1811]. Dokonał jej papież Jan Paweł II, który 25 stycznia 1983 roku promulgował nowy Kodeks prawa kanonicznego. Zaczął on obowiązywać od I niedzieli Adwentu 1983 roku, po ponad 11 latach rządów biskupa Jeża w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[1812]. Od tej chwili aż do przejścia na emeryturę sprawował on władzę biskupią zgodnie z normami wspomnianego kodeksu. Ponadto przez wszystkie lata biskup Ignacy kierował się pozostałym ustawodawstwem Biskupa Rzymu i Kolegium Biskupów, a także całym prawodawstwem Stolicy Apostolskiej.

Obok prawa powszechnego, w zarządzaniu diecezją biskup Jeż musiał zachowywać normy prawa partykularnego Kościoła w Polsce, na które składało się wówczas prawodawstwo prymasa Polski wyposażonego w szczególne uprawienia Stolicy Apostolskiej oraz postanowienia Konferencji Episkopatu Polski[1813].

Gdy chodzi o prawo partykularne diecezji, w chwili jej utworzenia oczywiście takowe nie istniało. Jednak diecezja koszalińsko-kołobrzeska powstała z podziału olbrzymiej gorzowskiej administracji apostolskiej. W tej istniejącej od 1945 roku jednostce administracji kościelnej wytworzyły się pewne sposoby funkcjonowania i działania Kościoła, styl pracy duszpasterskiej i oczywiście prawo partykularne stanowione przez kolejnych rządców administracji gorzowskiej. Ze względu na związek nowej diecezji ze swoją poprzedniczką, już 11 lipca 1972 roku biskup Ignacy wydał dekret, w którym potwierdził dla diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej moc obowiązującą dekretów i zarządzeń wydawanych przez ordynariuszy gorzowskich[1814]. Ponadto, tego samego dnia zwrócił się do prymasa Polski z prośbą, by udzielił mu, bądź ogólnie potwierdził, indulty personalne i terytorialne udzielone wcześniej ordynariuszom gorzowskim[1815]. Kardynał Wyszyński udzielił indultów, wydając w tej sprawie dekret

[1811] Por. M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją*…, dz. cyt., s. 273.

[1812] Por. JAN PAWEŁ II, *Konstytucja apostolska Sacrae disciplinae leges*, 25.01.1983, AAS 75(1983), s. 7-14; tekst polski w: *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*. Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984, s. 6-17.

[1813] Por. T. PAWLUK, *Uwagi na temat ustawodawstwa diecezjalnego*, PK 34(1991) nr 1-2, s. 25.

[1814] Por. I. JEŻ, *Dekret potwierdzający moc dekretów i zarządzeń Ordynariuszy Gorzowskich w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B2-20/72 (B2-26/72), 11.07.1972 (8.07.1972), Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 28; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 6; DULLAK, s. 102; P. MIELCZAREK, *Wykaz aktów prawnych…*, dz. cyt., s. 143. W *Okólniku* i KKWD stwierdzono, iż obowiązują zarządzenia dotyczące m.in. trynacji, binacji, Mszy świętych wieczornych, małżeństw małoletnich i inne publikowane w GWK i *Okólnikach*. Ponadto źródła drukowane podały datę dekretu 8, a nie 11 lipca 1972 r.

[1815] Por. I. JEŻ, *Pismo do Prymasa Polski w sprawie udzielenia indultów przysługujących wcześniej Ordynariuszom Gorzowskim*, B1-4/72, 11.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy–B1*, ADKK. W piśmie biskup Jeż wymienił dla przykładu indult dotyczący kwadrynacji, upoważniający do zatrzymania stypendium za binacje i indult na pasterkę.

19 lipca 1972 roku[1816]. Dwa dni później sekretariat prymasa Polski zwrócił się z pismem do biskupa Jeża o dokładny wykaz indultów, które były wcześniej udzielone biskupowi Plucie, w celu przygotowania szczegółowych dekretów[1817]. Odpowiedź w tej sprawie została przesłana 5 sierpnia[1818].

Ten zaistniały w pierwszych dniach życia diecezji stan prawa partykularnego, zaczerpnięty z gorzowskiej administracji apostolskiej, w nowych okolicznościach i zmieniających się warunkach życia Kościoła ulegał rozwojowi. Głównym elementem tego procesu była działalność ustawodawcza i wykonawczo-administracyjna biskupa Jeża, w kolejnych latach jego pasterskiej posługi, która złożyła się na powstanie i rozwój odrębnego i charakterystycznego prawa partykularnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

1.2. Wydawanie i publikacja aktów prawnych

Jak już zauważono, z chwilą objęcia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej biskup Jeż rozpoczął proces tworzenia prawa partykularnego, korzystając z przysługującej mu władzy ustawodawczej. Proces ten był początkowo wyjątkowo intensywny w związku z potrzebami nowo powstałej jednostki administracji kościelnej, która przechodziła od przejętego ustawodawstwa partykularnego administracji gorzowskiej do własnego prawa diecezjalnego[1819].

Biskup Ignacy wykonywał swoją władzę ustawodawczą w oparciu o przepisy prawa powszechnego zawartego przede wszystkim w Kodeksie prawa kanonicznego, zarówno z 1917 roku, jak i po wejściu w życie nowego kodeksu z 1983 roku. Przez wiele lat było to ustawodawstwo o charakterze pozasynodalnym, wydawane zarówno w sytuacjach przewidzianych prawem powszechnym jak i z jego własnej inicjatywy[1820].

Stosując się do wspomnianych przepisów prawa powszechnego, biskup Jeż wydawał ustawy partykularne tzn. obowiązujące, oparte o autorytet wiary, rozumne normy postępowania, których celem było dobro wspólnoty Kościoła koszalińsko-

[1816] Por. S. WYSZYŃSKI, *Dekret udzielający biskupowi Ignacemu Jeżowi indultów udzielonych uprzednio Ordynariuszom Gorzowskim*, N. 2355/72/P, 19.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy–B1*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 19-20; *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972, pkt 5.

[1817] Por. SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Pismo do bp Ignacego Jeża w sprawie*…, dz. cyt.

[1818] Por. I. JEŻ, *Pismo do Sekretariatu Prymasa Polski zawierające wykaz indultów udzielonych uprzednio biskupowi Plucie*, B1-15/72, 5.08.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK. W piśmie wskazano osiem indultów udzielonych biskupowi Plucie.

[1819] Te najważniejsze, podejmowane w pierwszych latach posługi w diecezji biskupa Jeża prawne decyzje analizuje: DULLAK, s. 111-148.

[1820] Por. T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 33.

kołobrzeskiego[1821]. Oprócz nich wydawał także dekrety ogólne, czyli generalne[1822], zwane często zarządzeniami[1823]. W praktyce jednak w konkretnym przepisie prawa partykularnego często trudno rozpoznać, czy mamy do czynienia z ustawą czy z dekretem generalnym[1824]. Ponadto do wydawanych przez biskupa Jeża powagą władzy ustawodawczej statutów oraz przepisów porządkowych, zgodnie z postanowieniem Kodeksu prawa kanonicznego, należy stosować kanony dotyczące ustaw[1825].

Ustawy, dekrety generalne i inne akty władzy ustawodawczej wchodzą w życie w chwili ich oficjalnego ogłoszenia, czyli promulgacji. Gdy chodzi o ustawodawstwo partykularne, sposób ogłoszenia określa prawodawca, który może również wskazać czas wejścia przepisu w życie. W przypadku gdy tego nie zrobi, obowiązuje on po miesiącu od promulgacji[1826].

Najpowszechniejszym sposobem promulgacji prawa partykularnego jest ogłaszanie poszczególnych aktów ustawodawczych w organach urzędowych prawodawcy. Taki sposób funkcjonował również od początku w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Już 3 listopada 1972 roku biskup Ignacy zwrócił się do Naczelnego Zarządu Wydawnictw w Warszawie z prośbą o wydanie zezwolenia na wydawanie miesięcznika diecezjalnego, urzędowego organu kurii pod nazwą *Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne*[1827]. W odpowiedzi Zarząd Wydawnictw nie zgłosił zastrzeżeń i poinformował, że wydanie zezwolenia leży w gestii Głównego Urzędu Kontroli Prasy,

[1821] Por. KPK 1983, kan. 7-21; CIC, s. 70-81; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu…*, dz. cyt., s. 54-77; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 26-28; R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 27-29.

[1822] Por. KPK 1983, kan. 29-30. Termin *dekret* jest terminem wieloznacznym, odnosi się go do wspomnianego aktu władzy ustawodawczej równorzędnego z ustawą, a także do generalnych rozporządzeń wykonawczych, decyzji administracyjnych podejmowanych w poszczególnych przypadkach, decyzji sądowych niebędących wyrokiem czy wyjaśnień dotyczących wiary, zob. CIC, s. 86-87; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu…*, dz. cyt., s. 87-89; R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 29.

[1823] Por. T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 28.

[1824] Por. R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 29. Kanoniści wyrażali wątpliwość w sens pozostawania dwóch terminów: ustawa i dekret generalny dotykających w zasadzie tej samej rzeczywistości prawnej, których rozróżnienie jest wyjątkowo trudne. Podobna trudność występuję przy rozróżnieniu, czy dany dekret ogólny ma charakter ustawy (kan. 29 KPK 1983) czy jest dekretem wykonawczym (kan. 31 KPK 1983). Kryterium rozróżnienia jest tutaj treść konkretnej normy, która w przypadku ustawy musi mieć znamiona innowacyjności.

[1825] Por. KPK 1983, kan. 94 § 3; W. GÓRALSKI, *Sprawowanie władzy ustawodawczej przez biskupa na synodach diecezjalnych w Polsce pod rządami KPK z 1983 r.,* PK 46(2003) nr 3-4, s. 25; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 29-30.

[1826] Por. KPK 1983, kan. 7, 8 § 2; CIC, s. 70-72; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu…*, dz. cyt., s. 55-58; R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 31-32.

[1827] Por. I. JEŻ, *Pismo do Naczelnego Zarządu Wydawnictw w sprawie zezwolenia na wydawanie Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, C2-1/72, 3.11.1972, Teczka *Kuria Biskupia-kancelaria ogólna, wydawnictwo diecezjalne-C16, C2*, ADKK.

Publikacji i Widowisk[1828]. Pismo w tej sprawie skierował do wspomnianego państwowego urzędu 2 grudnia 1972 roku wikariusz generalny[1829]. Decyzję pozytywną Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk wydał 10 lutego 1973 roku, zezwalającą na wydawanie *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych* w nakładzie 600 egzemplarzy i objętości 30 stron w formacie A5[1830].

Po uzyskaniu zgody władz państwowych biskup Ignacy Jeż powołał do istnienia *Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne – Organ Urzędowy Kurii Biskupiej*. Zapowiedź jego powstania i wydania pierwszego numeru została umieszczona w *Okólniku dla duchowieństwa* nr 5/73. Jednocześnie ustalony został sposób jego rozprowadzania i wnoszenia opłat. Obowiązkowy była m.in. zakup każdego numeru do kancelarii parafialnej i dla każdego kapłana diecezjalnego do osobistego użytku[1831].

W słowie wstępnym do numeru pierwszego, datowanym na 11 marca 1973 roku, uznał on pojawienie się diecezjalnego czasopisma za dowód normowania się życia administracyjnego nowej diecezji. Jako jego rolę wskazał ponadto możliwość łatwego i szybkiego dochodzenia zarządzeń biskupa i informacji o jego działaniu do poszczególnych kapłanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Określił tym samym sposób publicznego ogłaszania swych decyzji, w tym także ustawodawstwa i innych dokumentów o charakterze prawnym[1832].

Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne ukazywały się regularnie przez cały czas zarządzania diecezją przez biskupa Jeża. Jak wspomniano, numer 1-2/1973 ukazał się w marcu 1973 roku, a ostatnim za jego rządów był numer 10-

[1828] Por. S. ŻMIJEWSKI, *Pismo w sprawie wydawania Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, EC-71-2/72, 28.11.1972, Teczka *Kuria Biskupia-kancelaria ogólna, wydawnictwo diecezjalne-C16, C2*, ADKK.

[1829] Por. J. JARNICKI, *Pismo do Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie zezwolenia na wydawanie Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, C2-2/72, 2.12.1972, Teczka *Kuria Biskupia-kancelaria ogólna, wydawnictwo diecezjalne-C16, C2*, ADKK.

[1830] Por. S. KOSICKI, *Decyzja Prezesa Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie wydawania Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, GP. II/297/73, 19.02.1973, Teczka *Kuria Biskupia-kancelaria ogólna, wydawnictwo diecezjalne-C16, C2*, ADKK. Zgoda na wydawanie KKWD była wydana jeszcze w 1982 r., w związku z wprowadzonym stanem wojennym oraz w 1986 r., po uchwaleniu w 1984 r. nowego prawa prasowego, zob. J. JARNICKI, *Pismo do Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie wznowienia zezwolenia na wydawanie Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, C2-15/82, 9.03.1982, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2, 1977-1982*, ADKK; S. KOSICKI, *Zezwolenie Prezesa Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk na wydawanie Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, GP. II-441/1030/82, 16.03.1982, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2, 1977-1982*, ADKK; P. MIELCZAREK, *Pismo do Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie gotowości dalszego wydawania Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, C2-64/84, 21.12.1984, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2, 1982-1994*, ADKK; S. KOSICKI, *Zezwolenie Prezesa Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk na wydawanie czasopisma Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne*, GP. II-441/1806/1986, 31.10.1986, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2, 1982-1994*, ADKK.

[1831] Por. *Okólnik* nr 5/73, 6.06.1973, pkt. 5; L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI; *Dzieje Kościoła katolickiego…,* dz. cyt., s. 560-561;

[1832] Por. I. JEŻ, *Słowo wstępne informujące o powstaniu Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych jako Organu Urzędowego Kurii Biskupiej*, 11.03.1973, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 3.

12/1991[1833]. W tym czasie liczba numerów wydawanych w ciągu roku była różna, od czterech do dwunastu numerów. Łącznie ukazały się 154 numery. Poszczególne numery oznaczone były miesiącem bądź przedziałem miesięcy, lecz brak było konkretnej daty, stąd trudność w określeniu miesiąca wymaganego do wejścia w życia promulgowanego przepisu. Ponadto, ze względu na trudności i wydłużony cykl wydawniczy oraz interwencje Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, powstawały znaczne opóźnienia w wydawaniu poszczególnych numerów. Pojawiła się więc konieczność każdorazowego określania terminu wejścia w życie prawa partykularnego bądź poszukiwano innych sposobów jego promulgacji[1834].

Gdy chodzi o treści umieszczane w poszczególnych numerach *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomościach Diecezjalnych,* to obok ustawodawstwa partykularnego zamieszczano tam również akty władzy wykonawczej i administracyjnej biskupa Jeża, jego wypowiedzi jako nauczyciela wiary i pasterza wiernych, a także wszystko co jako biskup diecezji, zgodnie z prawem, urzędowo ogłaszał. Wszystkie te treści umieszczano w dziale *Ks. Biskup Ordynariusz* lub *Biskup Ordynariusz* (dział ten znalazł się w 118 numerach). Ponadto w organie urzędowym publikowano akty prawne osób sprawujących władzę w imieniu biskupa Ignacego bądź postanowienia powołanych przez niego instytucji, najczęściej w dziale *Kuria Biskupia* (pojawił się w 67 numerach). W obu tych działach, raz w jednym a raz w drugim, umieszczano zestawienia poszczególnych dekretów administracyjnych, zwłaszcza o charakterze personalnym, określanych jako *Zwolnienia i nominacje*. W dziale *Stolica Apostolska* (w 111 numerach) umieszczano dokumenty i akty normatywne najwyższej władzy: dekrety papieża i dykasterii Kurii Rzymskiej, encykliki, adhortacje i inne pisma papieskie skierowane do całego Kościoła oraz inne wypowiedzi papieża, m.in. jego homilie i katechezy, a także teksty o charakterze nieurzędowym. Podobnie w dziale *Ks. Prymas* (w 28 numerach) oraz *Episkopat Polski* (w 79 numerach) umieszczano zarówno dokumenty prawne (prawo wydawane na mocy szczególnych uprawnień prymasa, dekrety ogólne i przepisy wydawane przez Konferencję Episkopatu Polski), jak i teksty o charakterze nienormatywnym (listy, odezwy, homilie, katechezy i programy). Charakter informacyjny miał dział *Z życia diecezji* (umieszczony w 115 numerach),

[1833] Numer 1-3/1992 zawierał już informacje o nominacji nowego biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego Czesława Domina i relację z objęcia przez niego diecezji, por. KKWD 20(1992) nr 1-2.

[1834] Por. R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 34. Autor pisze o podobnych zjawiskach w odniesieniu do ustawodawstwa diecezji katowickiej.

w którym zawarto sprawozdania z różnych działań i przedsięwzięć podejmowanych w Kościele koszalińsko-kołobrzeskim. Wskazania praktyczne stanowiły kolejny z działów o nazwie *Pomoce duszpasterskie* (w 99 numerach). Ponadto kilka lub kilkanaście razy pojawiły się działy: *Varia, Nekrologi, Opracowania, Oferty firm, Rozporządzenia władzy państwowej*. Kilka numerów *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych* miało też charakter specjalny: nr 6-8/1975 (975-lecie metropolii gnieźnieńskiej), nr 5-6/1977 (jubileusz 5-lecia diecezji), nr 4-6/1982 (jubileusz 10-lecia diecezji), nr 4-6/1991 (pobyt Ojca świętego Jana Pawła II w Koszalinie).

Obok *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych,* ustawodawstwo pozasynodalne biskupa Jeża było publikowane w *Okólniku dla duchowieństwa*, zwanym także *Okólnikiem*[1835]. Tradycja jego wydawania została zaczerpnięta z administracji gorzowskiej i przeniesiona do nowo utworzonej diecezji. Okólnik to list urzędowy zawiadamiający o czymś pismo przesyłane w obieg. Inna nazwa to kurenda, czyli zarządzenie, zawiadomienie, pismo przesyłane obiegiem do osób zainteresowanych[1836].

Ze względu na swoją prostą formę, kilka kartek maszynopisu spiętych zszywaczem, *Okólnik* był najszybszym sposobem przekazywania ustawodawstwa i innych postanowień biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego podległym mu kapłanom. Nie było też problemów z opóźnieniami wynikającymi z przestojów w procesie wydawniczym, gdyż *Okólnik* był tworzony i rozprowadzany wewnętrzną drogą kościelną. Egzemplarz z kurii biskupiej otrzymywał dziekan, który miał za zadanie przepisać go dla wszystkich parafii i placówek duszpasterskich dekanatu, a jeden egzemplarz zwrócić do kurii[1837]. W przeciwieństwie do *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, każdy numer *Okólnika* miał umieszczoną konkretną datę jego wydania, stąd nie było problemu w odliczeniu miesięcznego czasu od promulgacji do wejścia w życie poszczególnego przepisu prawa partykularnego. Każdy numer podpisywany był przez biskupa Jeża, w wyjątkowych i sporadycznych sytuacjach czynił to wikariusz generalny. Taki sposób postępowania świadczył o randze promulgowanych przepisów i w sytuacjach wątpliwych wskazywał, że dane akty prawne są przejawem władzy ustawodawczej bądź wykonawczej sprawowanej osobiście przez biskupa.

[1835] Por. *Okólnik dla duchowieństwa* (*Okólnik*), Koszalin 1972-1992.
[1836] Por. R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 40.
[1837] Polecenie takie znajdowało się na ostatniej stronie każdego numeru *Okólnika* i było podpisane najczęściej przez notariusza lub kanclerza kurii, por. np. *Okólnik* nr 1/74, 8.01.1974.

Dla odróżnienia *Biuletyn Duszpasterski* był podpisywany przez wikariusza generalnego lub biskupiego.

Okólnik ukazywał się przez cały czas rządów biskupa Jeża. Nie było jednak określonej stałej ilości jego numerów ukazujących się w ciągu roku. *Okólnik* wydawano nieregularnie, w zależności od aktualnych potrzeb, od trzech do dziewięciu numerów w roku. Pierwszy numer 1/72 ukazał się z datą 31 lipca 1972 roku, zaś ostatni numer 1/92 był datowany na 8 stycznia 1992 roku[1838]. Obok różnych aktów władzy ustawodawczej, określanych często jako zarządzenia czy rozporządzenia, w *Okólniku* znajdowały się też akty władzy wykonawczej biskupa. Zamieszczano w nim ważniejsze nominacje i decyzje personalne, dokumenty powołujące do życia instytucje diecezjalne i ich osobową obsadę, informacje o odznaczeniach papieskich i diecezjalnych, zapowiedzi ważniejszych uroczystości liturgicznych w diecezji i inne. Czasami umieszczano czy przypominano w *Okólniku* decyzje i dekrety prymasa Polski dotyczące Kościoła w Polsce lub diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Zamieszczano również informacje o nominacjach nowych biskupów polskich. Niektóre informacje umieszczano cyklicznie, np. informacje o konferencjach rejonowych duchowieństwa, uroczystej Mszy Krzyżma świętego, o sprawach urlopu księży czy wizytacjach biskupich, a inne zamieszczane były jednorazowo.

Oprócz *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych* i *Okólnika dla duchowieństwa,* niektóre przepisy stanowiące ustawodawstwo pozasynodalne biskupa Ignacego były także publikowane jako odrębne dokumenty i rozprowadzane wewnętrzną drogą kościelną.

Obok aktów prawnych o charakterze ustawodawczym, biskup Jeż wydawał także akty prawne o charakterze wykonawczo-administracyjnym. Termin techniczno-prawny „władza wykonawcza" jest pewną nowością, która pojawiła się w Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 roku, we wspomnianym już kanonie mówiącym o władzy biskupa[1839]. Trudno zdefiniować władzę wykonawczą. Do określeń przejętych z teorii prawa świeckiego, że należy do niej troska o właściwe wykonywanie prawa, czuwanie nad zachowywaniem go oraz kontrola, aby poszczególne organy administracyjne działały zgodnie ze swymi kompetencjami i zadaniami, należy dołożyć specyfikę wynikającą z systemu kanonicznego oraz fakt, że władza taka jest sprawowana

[1838] Por. *Okólnik* nr 1/72, 31.07.1972; *Okólnik* nr 1/92, 8.01.1992.
[1839] Por. KPK 1983, kan. 391 § 1; CIC, s. 353-355; DYDUCH, s. 250-251.

we wspólnocie bosko-ludzkiej, którą jest Kościół[1840]. W dokumentach Soboru Watykańskiego II znajdziemy następujące określenie: „kierowanie wszystkim co należy do dziedziny kultu oraz uporządkowanego apostolatu", które można odnieść właśnie do władzy wykonawczej[1841]. Warto podkreślić, że jest ona wykonywana w Kościele, zawsze w danej wspólnocie określonej historycznie, żyjącej w konkretnych warunkach społecznych i kulturowych oraz dynamicznie się zmieniającej. Wykonujący te władzę nie stoi nad wspólnotą, ale jest jej członkiem, jest także ograniczony przez prawo Boże i prawo wyższego autorytetu. Może on więc działać jedynie zgodnie z prawem lub obok prawa, ale nigdy nie wbrew prawu. Kościelna władza wykonawcza posiada oryginalną i sobie właściwą naturę, a jej zadaniem jest ciągłe tworzenie na nowo wspólnoty eklezjalnej. Powinna ona ponadto spełniać rolę służebną przewodniczenia i kierowania nią dla osiągnięcia własnej misji i zadania w łączności z całym Kościołem[1842].

Analizując termin *władza wykonawcza*, warto również zauważyć, że pokrywa się on w zasadzie z terminem *władzy administracyjnej*. Wyjątek stanowi władza administracyjna, która związana jest z władzą ustawodawczą i sądowniczą[1843]. Można więc stwierdzić, że kościelna władza wykonawcza pokrywa się w ścisłym tego słowa znaczeniu z kościelną władzą administracyjną. Każda władza wykonawcza jest władzą administracyjną, odwrotnie jednak taka prawidłowość nie obowiązuje[1844].

Tak właśnie określoną w Kościele władzę wykonawczą sprawował przez lata swych rządów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej biskup Jeż. Zgodnie ze wskazaniem kodeksowym, wykonywał ją samodzielnie, a także przez swych wikariuszy generalnych i biskupich[1845]. Podejmował on akty władzy wykonawczej o charakterze ogólnym, a także szereg aktów dotyczących pojedynczych przypadków.

Do aktów władzy wykonawczej o charakterze generalnym wydawanych przez biskupa Ignacego należy zaliczyć ogólne dekrety wykonawcze, instrukcje, statuty i przepisy porządkowe[1846]. Były one publikowane w *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomościach Diecezjalnych*, w *Okólniku dla duchowieństwa* oraz w *Biuletynie*

[1840] Por. M. ŻUROWSKI, *Problem władzy*…, dz. cyt. 42-43.
[1841] Por. LG nr 27.
[1842] Por. M. ŻUROWSKI, *Problem władzy*…, dz. cyt. 44-47.
[1843] Chodzi tu o sprawowanie władzy sądowej na drodze administracyjnej lub stanowienie pewnych rodzajów prawa w taki właśnie sposób jak choćby dekrety ogólne wykonawcze, por. *tamże*, s. 45-46.
[1844] Por. *tamże*, s. 46.
[1845] Por. KPK 1983, kan. 391 § 2.
[1846] Por. KPK 1983, kan. 31-34, 94-95; CIC, s. 88-90, 125-126; KRUKOWSKI, s. 262-266; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu…*, dz. cyt., s. 89-93, 160-163; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 28-30; R. SOBAŃSKI, *Diecezja a wymagania*…, dz. cyt., s. 29; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 44-46.

Duszpasterskim i w ten sposób podawane do wiadomości duchowieństwa jako obowiązujące w diecezji.

Pośród szeregu aktów władzy wykonawczej o charakterze jednostkowym pierwsze miejsce zajmują dekrety[1847]. Te poszczególne decyzje biskupa odnośnie osób i rzeczy były oficjalnie publikowane w dziale *Zwolnienia i nominacje* oraz *Biskup ordynariusz* w *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych* lub bez podawania do szerszej wiadomości przekazywane zainteresowanym podmiotom. Ponadto do aktów wykonawczych wydawanych dla pojedynczych przypadków należy zaliczyć nakazy prawne[1848], reskrypty[1849] oraz dyspensy[1850] udzielane przez biskupa Jeża. W pojedynczych przypadkach udzielał on również przywilejów, ale te należą już do obszaru władzy ustawodawczej[1851].

2. PORZĄDKOWANIE PRAWA PARTYKULARNEGO

Przez lata swoich rządów biskup Ignacy Jeż wydał szereg aktów prawnych, tworząc prawo nowej diecezji. Jak już zauważono, w wielu sytuacjach korzystał także z rozwiązań prawnych przejętych z administracji gorzowskiej. W pewnym momencie pojawiła się konieczność uporządkowania obowiązującego prawa partykularnego i stworzenie zbioru, który odzwierciedlałby rzeczywisty stan przepisów stosowanych na co dzień w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Tak zrodził się pomysł przygotowania i przeprowadzenia synodu diecezjalnego.

2.1. Przygotowanie i przebieg I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej

Synod diecezjalny to zgromadzenie wybranych kapłanów oraz wiernych świeckich, którzy służą pomocą biskupowi dla dobra ich Kościoła partykularnego[1852].

[1847] Por. KPK 1983, kan. 48, 50-58; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 47.
[1848] Por. KPK 1983, kan. 49; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 47-48.
[1849] Por. KPK 1983, kan. 59-75; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 49-50.
[1850] Por. KPK 1983, kan. 85-93; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 51-54.
[1851] Por. KPK 1983, kan. 76-84; J. SYRYJCZYK, *Kompetencje wikariusza…*, dz. cyt., s. 51. Więcej na temat aktów władzy wykonawczej wskazanych w zacytowanych powyżej kanonach: zob. CIC, s. 98-125; KRUKOWSKI, s. 291-343; J. KRUKOWSKI, R. SOBAŃSKI, *Komentarz do Kodeksu…*, dz. cyt., s. 111-160.
[1852] Por. KPK 1983, kan. 460; EI nr 163, s. 481; DS nr I, s. 519; CIC, s. 403-405; DYDUCH, s. 334-335; T. PAWLUK, *Uwagi na temat…*, dz. cyt., s. 30-33. Więcej na temat synodu diecezjalnego: J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny (Organizacja i zadania)*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL I Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 33-60; J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny, jego struktura i rola w Kościele partykularnym*, CS 16(1985), s. 47-80; K. DULLAK, *Synod instrumentem prawnym biskupa*, w: *Biskupi: wybrane elementy kanonicznej ekspresji osoby biskupa*, red. A. SOBCZAK, Poznań 2001, s. 93-119; J. DYDUCH,

Przepisy prawne dotyczące synodu zostały zamieszczone w kan. 460–468 Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku oraz w Instrukcji *Ecclesiae imago* Kongregacji Biskupów z 22 lutego 1973 roku i Instrukcji *De synodis dioecesanis agendis* Kongregacji ds. Biskupów i Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów z 19 marca 1997 roku[1853].

Synod diecezjalny zwoływany jest przez biskupa diecezjalnego, gdy wymagają tego okoliczności, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej. Władzy takiej nie posiada tymczasowy rządca diecezji. Na czele synodu stoi biskup diecezjalny, który może delegować wikariusza generalnego lub biskupiego na poszczególne sesje synodalne, aby zastąpił go w wypełnieniu tego obowiązku[1854]. Wśród okoliczności, które mogą przyczynić się do zwołania synodu, dokumenty wskazują na: potrzebę intensywniejszej wspólnoty kościelnej, duszpasterskie problemy wymagające ogólnodiecezjalnych rozwiązań, potrzebę stosowania na lokalnym poziomie norm i innych dyrektyw lub brak w diecezji ogólnego programu duszpasterskiego. Rozważając decyzję zwołania synodu, biskup diecezjalny powinien brać pod uwagę przede wszystkim wiedzę uzyskaną podczas wizytacji duszpasterskiej, a dopiero w dalszej perspektywie inne przeprowadzane badania i ankiety. Gdy biskup, po uzyskaniu opinii rady kapłańskiej, podejmie decyzje o zwołaniu synodu, powinien wydać dekret zwołujący synod. Warto, aby ogłosił swoją decyzję i podpisał stosowny dokument podczas znaczącego święta liturgicznego w diecezji[1855].

Normy kodeksowe wskazują skład osobowy synodu, wymieniając członków zarówno z urzędu jak i z wyboru. Na mocy spełnianego urzędu członkami synodu są: biskup koadiutor, biskupi pomocniczy, wikariusze generalni i biskupi oraz wikariusz

---

Synod diecezjalny – narzędziem odnowy Kościoła partykularnego, PK 40(1997) nr 3-4, s. 23-35; M. FĄKA, *Zarządzanie diecezją…*, dz. cyt., s. 293-295; E. GÓRECKI, *Synod diecezjalny w Kościele posoborowym*, CS 17(1985), s. 295-306; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja o synodach diecezjalnych*, PK 42(1999) nr 1-2, s. 145-156; M. SITARZ, *Organy kolegialne…*, dz. cyt., s. 116-124; E. SZTAFROWSKI, *Instytucja synodu diecezjalnego przed Soborem Watykańskim Drugim*, PK 31(1988) nr 3-4, s. 21-33; W. WÓJCIK, *Synod diecezjalny w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, PK 29(1986) nr 1-2, s. 93-129.

W ramach przygotowania niniejszej rozprawy autor podejmował już wcześniej temat I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, a wyniki swoich badań opublikował w opracowaniu: Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, StKKoł 23(2016), s. 377-400.

[1853] Por. KPK 1983, kan. 460-468; EI nr 163-165, s. 481-483; DS, s. 516-557.

[1854] Por. KPK 1983, kan. 461-462; EI nr 163, s. 481; DS nr I.1, II,1, III.A.1-2, s. 521, 525, 529-531; CIC, s. 404-405; J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny, jego struktura…*, dz. cyt., s. 53, 73; DYDUCH, s. 335-338; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 25-26, 28, 32; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 378; T. PAWLUK, *Uwagi na temat…*, dz. cyt., s. 32; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 150-151; W. WÓJCIK, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 124-125.

[1855] Por. EI nr 163, s. 481; DS nr III.A.1, s. 531; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 28; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 378; T. PAWLUK, *Uwagi na temat…*, dz. cyt., s. 31; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 151.

sądowy, kanonicy kościoła katedralnego, członkowie rady kapłańskiej, rektor wyższego seminarium duchownego oraz dziekani. Z wyboru członkami synodu są:

1) wierni świeccy oraz członkowie instytutów życia konsekrowanego wybrani przez radę duszpasterską w sposób i liczbie określonej przez biskupa diecezjalnego, a gdy takiej rady w diecezji nie ma – w sposób oznaczony przez biskupa;

2) przynajmniej jeden prezbiter z każdego dekanatu, wybrany przez wszystkich pełniących w nim obowiązki duszpasterskie; należy wybrać także innego prezbitera, który by go zastąpił w sytuacji przeszkody;

3) niektórzy przełożeni instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostolskiego, które posiadają dom w diecezji, wybrani w liczbie i w sposób określony przez biskupa diecezjalnego;

4) nominowani przez biskupa duchowni, członkowie instytutów życia konsekrowanego i wierni świeccy.

Na synod jako obserwatorów biskup diecezjalny może wezwać także niektórych pełniących funkcje lub członków Kościołów i wspólnot kościelnych, które nie są w pełnej wspólnocie z Kościołem katolickim[1856]. Należy podkreślić, że członek synodu wezwany do udziału w nim ma zarówno prawo jak i obowiązek w nim uczestniczyć. Jeśli jednak istnieje prawnie uzasadniona przeszkoda, aby wypełnić swój obowiązek, nie może on wysłać pełnomocnika za siebie. Powinien natomiast obowiązkowo poinformować biskupa diecezjalnego o swojej przeszkodzie[1857].

Biskup diecezjalny po podjęciu decyzji o zwołaniu synodu powinien powołać do życia komisję przygotowawczą i sekretariat synodu. W skład komisji przygotowawczej wchodzą zarówno kapłani jak i wierni świeccy odznaczający się roztropnością duszpasterską i kompetencjami. Gdy chodzi o jej skład, to ma ona uobecniać różne charyzmaty i posługi ludu Bożego. Koniecznie powinni w niej zasiadać eksperci w dziedzinie prawa kanonicznego i liturgii. Zadaniem wspomnianego gremium jest niesienie pomocy biskupowi w przygotowaniu i organizacji synodu, sporządzenie jego regulaminu, wskazanie pytań, jakie mają zostać poruszone podczas obrad oraz

[1856] Por. KPK 1983, kan. 463; DS nr II.2-3.1-4,6, s. 525-529; CIC, s. 405-406; J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny, jego struktura…*, dz. cyt., s. 59-60; DYDUCH, s. 338-340; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 32-33; E. GÓRECKI, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 304-305; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 378-379; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 150-151; W. WÓJCIK, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 125-127.

[1857] Por. KPK 1983, kan. 463 § 1, 464; DS nr II.3.5, s. 529; CIC, s. 405-406; J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny, jego struktura…*, dz. cyt., s. 60-61; DYDUCH, s. 338-341; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 379; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 150-151; W. WÓJCIK, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 126.

wyznaczenie uczestników synodu. Posiedzeniom komisji przygotowawczej przewodniczy biskup diecezjalny bądź jego delegat. Na czele sekretariatu synodu stoi jeden z członków komisji. Sekretariat pełni zadania przede wszystkim o charakterze organizacyjnym: przesyła i archiwizuje dokumentację, sporządza protokoły, kieruje sprawami związanymi z finansami i księgowością oraz podejmuje inne kwestie natury techniczno-organizacyjnej[1858].

Następnym krokiem niezbędnym do rozpoczęcia synodu jest publikacja jego regulaminu, której, przy pomocy komisji przygotowawczej, dokonuje biskup diecezjalny. W treści regulaminu powinny znaleźć się wskazania dotyczące:

1) składu synodu – w szczególności kryteria, według których wybierani są wierni świeccy, członkowie instytutów życia konsekrowanego, przełożeni instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostolskiego;

2) norm określających sposób przeprowadzenia wyboru uczestników synodu i ewentualny wybór tych członków do pełnienia urzędów podczas synodu;

3) różnych urzędów synodalnych, komisji synodalnych i ich składu;

4) sposobu postępowania podczas synodu wraz ze wskazaniami dotyczącymi czasu i sposobu zabierania głosu oraz głosowania[1859].

Faza przygotowawcza synodu służy przede wszystkim określeniu problemów i pytań dotyczących różnych inicjatyw duszpasterskich i apostolskich podejmowanych w Kościele diecezjalnym, które potem pojawiają się na synodzie[1860]. Opisywany etap przygotowań jest także właściwym momentem, aby prowadzić formację i katechezę wiernych, a w szczególności, aby zapoznawać ich z tajemnicą Kościoła. Tematyka ta powinna być również poruszana przez kapłanów w czasie kazań. Wierni świeccy powinni zostać także poinformowani odnośnie natury, celu i przebiegu obrad synodu. Pomocne w tym zadaniu jest korzystanie ze środków masowego przekazu lub wydanie broszury informacyjnej. W czasie fazy przygotowawczej niezbędna jest modlitwa w intencji synodu, do której biskup powinien zachęć duchownych, zakonników i świeckich, a w szczególności członków zakonów kontemplacyjnych[1861].

[1858] Por. EI nr 164, s. 481-482; DS nr III.B.1, s. 531-533; J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny, jego struktura…*, dz. cyt., s. 67; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 29-30; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 379; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 151-152.

[1859] Por. DS nr III.B.2, s. 533; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 30; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 379-380; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 152.

[1860] Por. EI nr 164, s. 481; DS nr III.C, s. 535; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 380; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 31; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 152.

[1861] Por. EI nr 164, s. 482; DS nr III.C.1, s. 535-537; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 31; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 380; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 152.

W tej fazie przygotowań do synodu niezbędne jest także wypracowanie warunków, aby zarówno duchowieństwo diecezjalne jak i wierni mogli wyrazić swoje potrzeby, życzenia i opinie odnośnie tematów, które mają być podjęte w dyskusji synodalnej. Sposób przeprowadzenia takiej konsultacji określa biskup diecezjalny. Powinna ona objąć takie kościelne środowiska jak parafie, instytuty życia konsekrowanego, stowarzyszenia życia apostolskiego, stowarzyszenia kościelne i inne instytucje czy organizacje naukowe[1862]. Ostatecznie to biskup diecezjalny decyduje o tym, jakie tematy będą poruszane na synodzie. Eksperci z różnych dziedzin duszpasterskich pod kierunkiem komisji przygotowawczej mają za zadanie przygotować odpowiednie kwestionariusze z opracowanymi tematami, które objęłyby zarówno wprowadzenia ogólne odnośnie doktryny i dyscypliny Kościoła jak i wyniki przeprowadzonych konsultacji. Zatwierdzone ostatecznie teksty powinny odpowiednio wcześnie trafić do członków synodu tak, aby mieli oni możliwość zapoznania się z nimi jeszcze przed rozpoczęciem sesji synodalnej[1863].

Przed rozpoczęciem synodu, zgodnie ze wskazaniem kan. 833 KPK, każdy jego członek jest zobowiązany złożyć wyznanie wiary. Synod rozpoczyna się i kończy uroczystą liturgią, której przebieg opisują normy umieszczone w *Ceremoniale Episcoporum*. Ponadto każdej sesji powinna zawsze towarzyszyć modlitwa. Do udziału w czynnościach liturgicznych zachęceni są nie tylko członkowie synodu, ale również wszyscy wierni. Synod składa się z sesji synodalnych, które powinno się planować tak, aby była wystarczająca ilość czasu do przeprowadzenia dokładnej analizy zaplanowanych tematów i pytań oraz aby można nad nimi swobodnie dyskutować. Przynajmniej najważniejsze sesje synodalne powinny mieć miejsce w kościele katedralnym[1864].

Przewidziane na synod tematy powinny być przeanalizowane przez członków synodu w swobodny sposób. Najpierw dokonuje się omówienia określonego problemu, a następnie dyskutuje się na dany temat. Biskup czuwa nad tym, aby członkowie synodu

[1862] Por. KPK 1983, kan. 212 § 2 i 3; DS nr III.C.2, s. 537; CIC, s. 207-208; DYDUCH, s. 28-31; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 31; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 380; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 152.

[1863] Por. DS nr III.C.3, s. 537-539; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 31; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie przebieg…*, dz. cyt., s. 380; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 31-32; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 152.

[1864] Por. KPK 1983, kan. 833, pkt 1; EI nr 165, s. 482; DS nr IV.1-3, s. 539; CIC, s. 638-639; J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny, jego struktura…*, dz. cyt., s. 70-71; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 33; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 381; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 152-153.

swobodnie wypowiadali się odnośnie prezentowanych problemów, mając jednak na uwadze dotrzymanie wskazanego w regulaminie czasu. Biskup ma obowiązek wyłączyć z dyskusji treści, które są niezgodne z doktryną czy dyscypliną Kościoła bądź zastrzeżone najwyższej władzy kościelnej[1865]. W czasie synodu wypowiedzi jego członków na określony temat są zbierane w postaci głosowania. Gdy chodzi o zatwierdzanie wyników głosowania, biskup diecezjalny zawsze ma prawo w nieskrępowany sposób zdecydować, które z nich uważa za znaczące. Również biskup, poprzez wydanie odpowiednich dyspozycji, zleca członkom poszczególnych komisji sporządzenie projektów dokumentów synodalnych[1866].

Normy prawne wskazują sytuacje, w których biskup diecezjalny może zawiesić lub rozwiązać synod diecezjalny. Synod zostaje przerwany z mocy prawa w momencie wakatu bądź przeszkody stolicy biskupiej. Nowy biskup diecezjalny ma prawo wznowić lub rozwiązać synod[1867].

Ustawodawcą na synodzie jest wyłącznie biskup diecezjalny, a pozostali członkowie posiadają jedynie głos doradczy. To właśnie biskup diecezjalny po zakończeniu ostatniej sesji redaguje ostateczną wersję uchwał synodalnych, podpisuje je i nakazuje ich publikację. Deklaracje i dekrety synodalne powinny zawierać jedynie podpis biskupa. Tekst uchwał powinien być tak zredagowany, aby wprost wynikało z niego, że to właśnie biskup diecezjalny jest jego autorem[1868]. W celach informacyjnych uchwały synodalne są również później przekazywane do wiadomości konferencji episkopatu oraz metropolicie[1869]. Wydając przepisy synodalne, biskup z jednej strony zachęca do zachowywania norm prawa kościelnego, z drugiej natomiast określa sytuacje, które powierzone są jego kompetencji z prawa powszechnego. Stąd nieważne są wszystkie dekrety synodalne, które stałyby w sprzeczności z prawem

[1865] Por. KPK 1983, kan. 465; EI nr 165, s. 482; DS nr IV.4, s. 541; CIC, s. 406; DYDUCH, s. 341-342; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 33-34; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 381; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 33; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 153; W. WÓJCIK, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 127-128.

[1866] Por. DS nr IV.5-6, s. 541; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 34; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 381; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 153.

[1867] Por. KPK 1983, kan. 468 § 1 i 2; DS nr IV.7, s. 543; CIC, s. 407-408; DYDUCH, s. 343-344; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 34; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 381; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 153.

[1868] Por. KPK 1983, kan. 466; EI nr 165, s. 482; DS nr V.1,3, s. 543-545; CIC, s. 407-408; J. DUDZIAK, *Synod diecezjalny, jego struktura…*, dz. cyt., s. 72-73; DYDUCH, s. 342-343; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 34; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 381-382; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 32-33; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 153-154; W. WÓJCIK, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 128-129.

[1869] Por. KPK 1983, kan. 467; DS nr V.5, s. 545; CIC, s. 407-408; DYDUCH, s. 343; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 34-35; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 382; T. PAWLUK, *Uwagi na temat*…, dz. cyt., s. 33; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 154.

nadrzędnym, czyli prawem powszechnym Kościoła, dekretami synodów partykularnych i konferencji biskupów[1870]. Ostatnią czynnością prawną biskupa związaną z synodem diecezjalnym, jest przekazanie kopii dokumentacji synodalnej do wiadomości Kongregacji ds. Biskupów bądź Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów za pośrednictwem legata papieskiego[1871].

Analizując formalną stronę uchwał synodalnych, należy stwierdzić, że materiał prawny będący ustawodawstwem partykularnym danej diecezji można odnaleźć zarówno w statutach jak i w dołączonych do nich aneksach. W uchwałach tych znajdziemy zarówno ustawy partykularne jak i dekrety ogólne. Ponadto nie brakuje w nich zazwyczaj ogólnych dekretów wykonawczych, instrukcji, statutów i regulaminów. Należy mieć jednak na uwadze, że używane w dokumentach synodalnych nazewnictwo nie zawsze odpowiada pojęciom stosowanym w Kodeksie prawa kanonicznego, jest często błędne i prawidłowe zakwalifikowanie danego przepisu wymaga dokładnej analizy jego treści[1872].

Jak już wspomniano, decyzję o zwołaniu synodu diecezjalnego, w myśl kan. 461 § 1 KPK, podejmuje biskup diecezjalny po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej, za każdym razem, kiedy wskazują na to odpowiednie okoliczności[1873]. Kierując się tą normą, a także właściwymi przepisami Instrukcji *Ecclesiae imago*, biskup Ignacy Jeż na przełomie lat 1984 i1985 podjął czynności przygotowawcze, a następnie zdecydował o zwołaniu synodu diecezjalnego dla diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej[1874].

Pierwszy etap przygotowań synodu przebiegał w niewielkim kręgu zainteresowanych osób. Na przełomie maja i czerwca 1984 roku ksiądz Stanisław Wojnar zaprezentował wstępny szkic roboczo-techniczny przebiegu synodu, z którym zapoznali się: oficjał sądu biskupiego – ksiądz Józef Jarnicki i radca prawny kurii biskupiej – ksiądz Wiktor Panecki. W niedługim czasie ksiądz Wojnar przygotował również *Propozycje niektórych ustaw na pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, które miały być materiałem pomocniczym dla komisji przygotowawczych w przyszłym zredagowaniu całościowego zbioru prawa

[1870] Por. KPK 1983, kan. 392, 135 § 2; DS nr V.4, s. 545; CIC, s. 157-158, 355-356; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 382; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 154.
[1871] Por. DS nr V.5, s. 545; J. DYDUCH, *Synod diecezjalny…*, dz. cyt., s. 35; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 382; T. ROZKRUT, *Nowa instrukcja…*, dz. cyt., s. 154.
[1872] Por. W. GÓRALSKI, *Sprawowanie władzy ustawodawczej…*, dz. cyt., s. 24-28; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 382.
[1873] Por. KPK 1983, kan. 461 § 1.
[1874] Por. Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 382-383. Historię przygotowania i przebieg synodu przedstawił również: DULLAK, s. 149-171.

diecezjalnego[1875]. Drugim etapem były trzy spotkania biskupa Jeża z księżmi specjalizującymi się w prawie kanonicznym, w czasie których podjęto dyskusję na temat synodu i potrzeby jego zwołania. Jako drugą możliwość wskazano uporządkowanie i skodyfikowanie dotychczas stanowionego i obowiązującego prawa partykularnego[1876]. Wspomniane spotkania miały miejsce: 16 listopada 1984 roku[1877], 14 grudnia 1984 roku[1878] oraz 25 lutego 1985 roku Na ostatnim z nich biskup Jeż zarządził jawne głosowanie odnośnie decyzji o zwołaniu synodu. Biorąc pod uwagę jego wyniki, ostatecznie zdecydował o przeprowadzeniu synodu diecezjalnego. Ponadto uczestnicy podjęli dyskusję odnośnie jego regulamin oraz ustalili skład osobowy komisji organizacyjnych[1879].

6 czerwca 1985 roku biskup Ignacy wystosował do wiernych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej list pasterski, w którym zapowiedział zwołanie pierwszego synodu diecezjalnego. Jednocześnie wskazał jego podstawowe zadania, a co za tym idzie jego prawny i duszpasterski charakter[1880]. Jako najważniejszy cel synodu biskup określił uporządkowanie i zebranie w jednym miejscu diecezjalnego prawa partykularnego. To zadanie, według biskupa, było szczególnie istotne po wydaniu nowego Kodeksu prawa kanonicznego oraz ze względu na fakt, że na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej pracują i mieszkają duchowni i świeccy wywodzący się z różnych zwyczajów i tradycji, także prawnych[1881]. Drugim zadaniem synodu miało

[1875] Por. S. WOJNAR, *Propozycje niektórych ustaw na pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 2.08.1984, ADKK; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 383. Wojnar wskazał, że układ przygotowanego zbioru odpowiada prawno-duszpasterskiemu charakterowi przewidywanego synodu. Przygotowując swoje *Propozycje* wykorzystał dokumenty kilku polskich synodów diecezjalnych oraz GWK, KKWD, *Okólniki, Biuletyny duszpasterskie* i zarządzenia prawne biskupa Jeża, a także własne obserwacje i przemyślenia.

[1876] Por. DULLAK, s. 150-151; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 383.

[1877] W spotkaniu, oprócz biskupa Jeża, wzięli także udział: bp Tadeusz Werno, bp Piotr Krupa, ks. Józef Jarnicki, ks. Wiktor Panecki, ks. Stanisław Wojnar, ks. Bernard Mielcarzewicz i ks. Piotr Kuta.

[1878] Spotkanie odbyło się w składzie poszerzonym o ks. Edwarda Sugiera i ks. Włodzimierza Szymańskiego, zabrakło zaś ks. Bernarda Mielcarzewicza.

[1879] Za zwołaniem synodu było pięciu głosujących: bp Tadeusz Werno, bp Piotr Krupa, ks. Józef Jarnicki, ks. Stanisław Wojnar i ks. Edward Sugier, przeciw – dwie osoby: ks. Wiktor Panecki i ks. Leszek Wódz, a trzech wstrzymało się od głosu: ks. Edmund Zieliński, ks. Bernard Mielcarzewicz i ks. Piotr Kuta. Tego samego dnia ks. Sugier przedstawił biskupowi Jeżowi *Uwagi do materiału dotyczącego planowanego synodu diecezjalnego* oraz projekt przepisów wprowadzających statuty pierwszego synodu, zob. DULLAK, s. 150-151; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 383.

[1880] Por. I. JEŻ, *List Pasterski Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego zapowiadający zwołanie I-ego synodu diecezjalnego*, 6.06.1985, w: *I SDKK*, s. III-IV; *Kalendarium synodu*, w: *I SDKK*, s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 383-384; P. SZCZEPANIUK, *Obraz diecezji koszalińsko…*, dz. cyt., s. 253.

[1881] „Gdy myśleć o tych okolicznościach, to na pierwszym miejscu wydaje się nam wprost konieczne, by zebrać w całość prawo partykularne naszej diecezji, do którego nowe Prawo Kościelne często się odwołuje. Idzie o takie sprawy, które czy to ze względu na skład personalny księży i wiernych, czy ze względu na narosłe z czasem zwyczaje, są właściwe tylko dla terenu naszej diecezji i nie są przewidziane w przepisach obowiązujących w całym Kościele….Nie mamy jeszcze prawa diecezjalnego jasno określonego. Korzystamy z zarządzeń wydanych od 1945 r. z Gorzowa oraz z tych już przez 13 lat wydanych u nas, ale wobec ogłoszenia Nowego Prawa Kościelnego wymagają te zarządzenia zmian i przystosowania

być dostosowanie życia diecezji do wskazań reform Soboru Watykańskiego II[1882]. Wspomniany list pasterski został odczytany we wszystkich kościołach i kaplicach diecezji w niedzielę, 23 czerwca 1985 roku[1883].

11 czerwca 1985 roku w rezydencji biskupiej w Koszalinie miało miejsce spotkanie przygotowawcze I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Uczestnicy posiedzenia przeprowadzili dyskusję dotyczącą synodalnych komisji przygotowawczych. Jej owocem było ustalenie składu Komisji Głównej i sześciu komisji szczegółowych. W skład Komisji Głównej weszli: biskup Piotr Krupa jako jej przewodniczący, ksiądz Stanisław Wojnar jako wiceprzewodniczący oraz ksiądz Józef Jarnicki, ksiądz Edward Sugier i siostra Leokadia Duszyńska jako członkowie. Ponadto powołano sześć komisji szczegółowych[1884]. Przedmiotem pracy I Komisji miały być obowiązki i prawa wiernych świeckich oraz stowarzyszenia wiernych (kanony: 208-231, 298-329). Przewodniczącym komisji ustanowiono księdza Włodzimierza Szymańskiego, a wiceprzewodniczącym ojca Piotra Mielczarka OFMConv[1885]. Członkowie II Komisji mieli przygotować zagadnienie dotyczące świętych szafarzy czyli duchownych (kanony: 232-297, 368-572). Na jej przewodniczącego wybrano księdza Wiktora Paneckiego, a na wiceprzewodniczącego księdza Edwarda Zielińskiego COr[1886]. III Komisja otrzymała zadanie opracowania tematu nauczycielskiego zadania Kościoła (kanony: 747-833). Jej przewodniczącym został ksiądz Ryszard Kierzkowski, a wiceprzewodniczącym ksiądz Romuald Kunicki[1887]. Przedmiotem pracy IV Komisji miało być uświęcające zadanie Kościoła (kanony: 834-

do obecnych sformułowań": I. JEŻ, *List Pasterski Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego zapowiadający..*, dz. cyt., s. III-IV; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 20; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 384.

[1882] „Z perspektywy naszej diecezji mamy obowiązek zastanowić się co należy jeszcze zrobić, abyśmy mogli lepiej i owocniej spełniać nasz podstawowy obowiązek, jakim jest prowadzenie ludzi do Boga w naszych dniach i w naszych specyficznych warunkach": I. JEŻ, *List Pasterski Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego zapowiadający…*, dz. cyt., s. IV; zob. Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 384.

[1883] Por. *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 384.

[1884] Por. A. CHOROBA, *Protokół z posiedzenia przygotowawczego I synodu diecezjalnego*, 11.06.1985, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 384.

[1885] Członkami komisji zostali księża: Marian Błaszczuk, Jan Giriatowicz, Stanisław Jankowiak SDB, Bolesław Jewulski, Włodzimierz Milewski, Ryszard Teinert, Antoni Zieliński oraz państwo Gabriela i Andrzej Cwojdzińscy i pan Władysław Szurko, por. A. CHOROBA, *Protokół z posiedzenia przygotowawczego…*, dz. cyt.

[1886] Członkami komisji zostali księża: Kazimierz Bednarski, Marian Dziemianko, Zygmunt Ekmann, Andrzej Krupczyński, Jerzy Lier, Alfred Osipowicz, Tadeusz Piasecki, Zbigniew Regliński, Stanisław Szuba, Jerzy Wyrzykowski oraz siostry: Renata Ośmiałowska i Flawia Szmajchel, por. A. CHOROBA, *Protokół z posiedzenia przygotowawczego…*, dz. cyt.

[1887] Członkami komisji zostali księża: Arkadiusz Dąbrowski SDB, Stanisław Goryński, Jan Guzowski, Zdzisław Lewicki, Ludwik Musiał, Józef Potyrała, Ryszard Ryngwelski, Jan Turkiel, Marian Wojnicki, siostry: M. Terezja Głowacka i Eustachia Pietruszka oraz pani Jadwiga Kowalska, por. A. CHOROBA, *Protokół z posiedzenia przygotowawczego…*, dz. cyt.

1253). Przewodniczącym komisji ustanowiono księdza Bernarda Mielcarzewicza a wiceprzewodniczącym ojca Lucjana Ubysza OFMConv[1888]. Członkowie V Komisji mieli przygotować zagadnienie dóbr doczesnych Kościoła (kanony: 1254-1310). Na jej przewodniczącego wybrano księdza Edmunda Radtke, a na wiceprzewodniczącego księdza Leszka Wodza[1889]. VI Komisja otrzymała zadanie opracowania tematu procesów i sankcji kościelnych (kanony: 1311-1752). Jej przewodniczącym został ksiądz Piotr Kuta, a wiceprzewodniczącym ksiądz Ryszard Król[1890]. Przewodniczący komisji mieli obowiązek powiadomić poszczególnych członków o ich wyborze, odebrać zgody kandydatów i potwierdzić skład swych komisji w ciągu 10 dni u księdza Andrzeja Choroby. Ponadto przedstawiono różne kwestie dotyczące synodu oraz zadania komisji przygotowawczych. Zapowiedziano również przygotowanie listu pasterskiego do wiernych zapowiadającego zwołanie synodu. Postanowiono także, że podczas rejonowych konferencji duchowieństwa, które odbędą się jesienią, ksiądz Wojnar wygłosi specjalny wykłada na temat synodu. Ustalono również datę ogólnego spotkania wszystkich komisji przygotowawczych na 25 września 1985 roku[1891].

Problematykę synodu (pojęcie, cele, skład osobowy, przebieg a także dotychczas podjęte przygotowania) zaprezentowano duchowieństwu diecezji w czasie jesiennych konferencji rejonowych, które odbyły się w dniach 9, 10 i 11 września 1985 roku w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku[1892]. Służył temu wygłoszony przez księdza Stanisława Wojnara wykład *O synodzie diecezjalnym*[1893]. Ponadto biskup Ignacy zapowiedział najbliższe spotkanie komisji przygotowawczych oraz możliwość zgłaszania na piśmie przez wszystkich kapłanów projektów i wniosków do poszczególnych komisji. Powiadomił również, że w czasie najbliższych konferencji dekanalnych zostaną przeprowadzone wybory przedstawiciela dekanatu i jego zastępcy na synod[1894].

[1888] Członkami komisji zostali księża: Edmund Koland, Zbigniew Kostewicz, Leszek Król, Jerzy Lubiński, Władysław Nowicki, Marian Subocz, siostra Celina Junik oraz pani Helena Łopko, państwo Leontyna i Zygmunt Łodziewscy oraz państwo Maria i Jan Popławscy, por. A. CHOROBA, *Protokół z posiedzenia przygotowawczego…*, dz. cyt.

[1889] Członkami komisji zostali księża: Jan Borzyszkowski, Jan Ciołek, Edward Kołodziejczyk i Jan Zimoch MSF, por. A. CHOROBA, *Protokół z posiedzenia przygotowawczego…*, dz. cyt.

[1890] Członkami komisji zostali księża: Antoni Czernuszewicz, Józef Jarnicki i siostra Alicja Kalinowska SAC, por. A. CHOROBA, *Protokół z posiedzenia przygotowawczego…*, dz. cyt.

[1891] Por. *tamże*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 384.

[1892] Por. *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 384-385; P. MIELCZAREK, *Jesienne konferencje rejonowe duchowieństwa 9-11 IX 1985*, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 294.

[1893] Por. S. WOJNAR, *O synodzie diecezjalnym. Referat wygłoszony na konferencjach rejonowych kolejno w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku w dniach: 9, 10, 11 września 1985 roku*, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 274-285.

[1894] Por. P. MIELCZAREK, *Jesienne konferencje rejonowe…*, dz. cyt., s. 294.

Następne spotkanie przygotowawcze do synodu, zgodnie z wcześniejszą zapowiedzią, odbyło się 25 września 1985 roku. 12 września biskup Jeż wysłał wszystkim zainteresowanym odpowiednie zaproszenie na zebranie Przygotowawczych Komisji Synodalnych, w którym podał miejsce i czas oraz przewidywany program obrad[1895].

Na wstępie zebrania biskup Ignacy kolejny raz wskazał główny cel synodu – całościowe zebranie prawa partykularnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Następnie ksiądz Andrzej Choroba przedstawił ustalony na poprzednim spotkaniu skład Synodalnych Komisji Przygotowawczych. W wyniku odbytej dyskusji dokonano jego ostatecznej korekty[1896].

Następnie głos zabrał ksiądz Stanisław Wojnar, który zaprezentował uczestnikom *Regulamin prac Synodalnych Komisji Przygotowawczych I-go Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*[1897]. Według umieszczonych w nim zapisów, głównym zadaniem komisji przygotowawczych miało być opracowanie prawa diecezjalnego – statutów, instrukcji pastoralnych i innych aneksów, które miały być dołączone do statutów. Powstały zbiór prawa partykularnego miał być wzorowany na układzie Kodeksu prawa kanonicznego i zawierać prawo dotychczas obowiązujące w diecezji, o ile nie jest sprzeczne z obowiązującym prawem powszechnym, poszerzone o nowe normy i przepisy. Źródłami prawa diecezjalnego miały być, według *Regulaminu*, ustawy, zarządzenia i instrukcje zawarte w: *Gorzowskich Wiadomościach Kościelnych*, *Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomościach Diecezjalnych*, nowych rozporządzeniach biskupich, przyjętych zwyczajach panujących w diecezji lub w jej części, postulatach duchownych i świeckich oraz statutach synodalnych i pismach urzędowych innych diecezji. Ponadto przepisy zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego i normy liturgiczne

[1895] Por. I. JEŻ, *Zaproszenie na spotkanie Komisji Synodalnych*, 12.09.1985, Teczka *Synod-Materiały*, ADKK; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 385.

[1896] Por. A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych Komisji Przygotowawczych*, 25.09.1985, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK, pkt. 1 i 2 oraz Załącznik nr 4: „*I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*"; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 385. We wspominanym dokumencie pojawiają się, obok wcześniej ustalonych składów komisji głównej i szczegółowych, także funkcje: przewodniczący – biskup Ignacy Jeż, wiceprzewodniczący – biskup Tadeusz Werno, sekretarz – ksiądz Andrzej Choroba. Nastąpiła również zmiana w I Komisji. Po złożonej przez księdza Szymańskiego rezygnacji, przewodniczącym został ojciec Piotr Mielczarek OFMConv, a wiceprzewodniczącym ksiądz Marian Błaszczuk. Ponadto stan zdrowia siostry Flawii Szmajchel nie pozwolił jej na udział w pracach II Komisji; zob. *Skład komisji I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej,* KKWD 12(1985) nr 9-10, s. 271-272.

[1897] Por. A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych…*, dz. cyt., pkt 3 i Załącznik nr 2: *Regulamin prac Synodalnych Komisji Przygotowawczych I-go Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, zob. *Regulamin prac Synodalnych Komisji Przygotowawczych I-go Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej,* KKWD 12(1985) nr 9-10, s. 272-274.

powinny być powtórzone w statutach synodalnych tylko wtedy, jeśli są niedostatecznie przestrzegane w diecezji bądź wymagają podkreślenia lub wyjaśnienia. *Regulamin* nakazywał również, aby statuty formułowane były w sposób jasny i krótki. Mogły być podzielone na paragrafy i punkty. Przy tekście każdego z nich należało podać źródło, z którego został on zaczerpnięty. *Regulamin* określał również sposób procedowania w komisjach przygotowawczych. Pracami każdej komisji miał kierować jej przewodniczący bądź jego zastępca. Protokoły z posiedzeń oraz uchwalone większością głosów projekty statutów synodalnych miał spisywać notariusz wybrany przez członków komisji. Przewodniczący miał również ustalić miejsce i czas posiedzeń, których ilość i częstotliwość miała wynikać z potrzeby. O terminie i miejscu zebrania przewodniczący miał poinformować Komisję Główną z co najmniej siedmiodniowym wyprzedzeniem. Opracowując projekty statutów, członkowie komisji mieli posiłkować się treściami, które pozyskali w czasie dyskusji z duchowieństwem na konferencjach dekanalnych bądź od świeckich uczestniczących w grupach nieformalnych. Członkowie mieli również prawo korzystać z pomocy ekspertów. Przyjęte większością głosów i podpisane przez uczestników spotkania projekty statutów i aneksów komisje przygotowawcze miały przekazywać w dwóch egzemplarzach do Komisji Głównej. To gremium po ich rozpatrzeniu i przyjęciu większością głosów miało za zadanie nadać im ostateczne brzmienie oraz przekazać biskupowi diecezjalnemu. Ten zaś, według zapisów umieszczonych w *Regulaminie*, po zbadaniu danego projektu, miał go zaaprobować bądź przesłać z załączonymi uwagi do określonej komisji przygotowawczej, w celu poprawienia. W czasie sesji plenarnych synodu projekty statutów wypracowane przez określone komisje mieli prezentować ich przewodniczący bądź zastępcy. Po ukończonych pracach protokoły z zebrań i inne akta komisje miały złożyć w archiwum diecezjalnym, a ich członkowie byli zobowiązani do zachowania tajemnicy odnośnie dyskusji nad poszczególnymi projektami statutów[1898].

Następnym zagadnieniem omówionym przez księdza Wojnara był spodziewany ostateczny efekt prac synodalnych – końcowy kształt statutów. Prelegent, w związku z prawno-duszpasterskim charakterem synodu, proponował układ treści zbliżony do Kodeksu prawa kanonicznego. We wprowadzeniu teologicznym należy umieścić

[1898] Por. *tamże*; A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych…*, dz. cyt., pkt 3; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 385.

odniesienia do Pisma Świętego, dokumentów soborowych, aktualnych dokumentów papieskich i myśli z przemówień Jana Pawła II. Temat ten poddano dyskusji[1899]. Po przerwie w obradach ksiądz Wojnar przybliżył zebranym planowany przebieg sesji plenarnych. Pierwsza część każdej sesji miała odbywać się w katedrze, druga w katedrze lub poza nią. Uczestnicy mieli być ubrani w strój chórowy. Każdy wezwany na synod miał obowiązek stawiennictwa, a nieobecny pisemnie usprawiedliwić nieobecność. Poszczególne problemy miały być podawane na oddzielnych kartkach, a uczestnicy mieli prawo przemawiać w czasie do trzech minut. Na pierwszej sesji biskup diecezjalny powinien dokonać nominacji komisji synodalnych. Podpisane przez biskupa statuty zostaną uroczyście przyjęte na ostatniej sesji plenarnej. Temat ten poddano dyskusji[1900].

Szczególne miejsce w czasie zebrania poświęcono zagadnieniu spotkań członków komisji przygotowawczych z duchownymi i świeckimi, a przede wszystkim uczestnictwa ich przedstawicieli w konferencjach dekanalnych. Podczas takich spotkań członek komisji miał zapoznać zebranych ze sposobem jej pracy oraz z możliwością zaangażowania duchowieństwa i świeckich. Ponadto uczestnicy spotkania powinni mieć możliwość przedstawienia i spisania swoich problemów na kartkach i przekazania ich przez przedstawiciela do odpowiedniej komisji[1901]. Podczas dyskusji sporządzono listę przedstawicieli komisji i ich przyporządkowanie do poszczególnych dekanatów[1902].

Ponadto w czasie spotkania omówiono wiele zagadnień szczegółowych: wskazano przewidywany termin pierwszej sesji synodalnej (w sobotę pod koniec kwietnia lub na początku maja 1986 roku) i jej miejsce (katedra i seminarium duchowne), zasygnalizowano przewidywalną tematykę pierwszej i następnych sesji, podkreślono konieczność modlitwy za synod i prowadzenia specjalnych nabożeństw

[1899] Por A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych…*, dz. cyt., pkt 4; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 385.

[1900] Por A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych…*, dz. cyt., pkt 5; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 385-386.

[1901] Por. A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych…*, dz. cyt., pkt 6a; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 386.

[1902] Por. A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych…*, dz. cyt., Załącznik 3: *Wykaz prelegentów udających się do poszczególnych dekanatów na konferencje dekanalne*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 386. Prelegenci zostali przydzieleni według następującego porządku: ks. Bernard Mielcarzewicz – dekanaty Barwice, Czarne, Szczecinek; ks. Ryszard Kierzkowski – dekanat Białogard; ks. Edward Zieliński Cor. – dekanaty Bytów, Główczyce, Miastko, Słupsk; ks. Edward Sugier – dekanaty Człuchów, Drawsko Pomorskie; ks. Piotr Kuta – dekanat Darłowo; ks. Stanisław Wojnar – dekanaty Kołobrzeg, Koszalin Południe, Koszalin Północ; ks. Wiktor Panecki – dekanaty Lębork, Łeba, Łupawa, Sławno, Świdwin; ks. Romuald Kunicki – dekanaty Mirosławiec, Złotów; ks. Bolesław Jewulski – dekanat Połczyn Zdrój; ks. Jan Zimoch MSF – dekanat Wałcz.

w tej intencji we wszystkich parafiach diecezji. Zebranie zakończyło się wspólną modlitwą w intencji synodu[1903].

Wypełniając jedno z podjętych na opisanym wyżej spotkaniu członków Synodalnych Komisji Przygotowawczych postanowień, biskup Jeż wydał 27 września 1985 roku *Zarządzenie o wyborze reprezentanta dekanatu i jego zastępcy na I synod diecezjalny*. W oparciu o normę zawartą w kan. 463 § 1 KPK, określił, że każdy dekanat będzie na synodzie diecezjalnym posiadał dwóch reprezentantów: dziekana i kapłana wybranego przez duchowieństwo w dekanacie. W związku z tym zarządził przeprowadzenie przez dziekana i wicedziekana wyborów kapłana reprezentującego dekanat i jego zastępcy w czasie najbliższej konferencji dekanalnej spośród i przez księży podejmujących posługę duszpasterską. O wynikach przeprowadzonych wyborów należało natychmiast listem poleconym zawiadomić kurię biskupią. Biskup Ignacy postanowił również, że 26 listopada 1985 roku o godz. 10 wybrani w dekanatach kapłani i ich zastępcy wybiorą spośród siebie piętnastu członków rady kapłańskiej. Pozostałych członków miał wskazać biskup diecezjalny. Ze względu na to, że z członków rady kapłańskiej mieli być mianowani także członkowie kolegium konsultorów, biskup Jeż zwrócił się z apelem do księży, aby swego wyboru dokonywali roztropnie i odpowiedzialnie[1904]. Zebranie księży delegatów i ich zastępców odbyło się w kurii biskupiej w terminie zgodnym z zarządzeniem biskupa, czyli 26 listopada 1985 roku[1905].

W ramach dalszych przygotowań do synodu, 17 lutego 1986 roku, odbyło się posiedzenie przewodniczących i wiceprzewodniczących Synodalnych Komisji Przygotowawczych[1906]. Na początku zebrania przemówił biskup Jeż, który przypomniał zasadniczy cel planowanego synodu – zebranie w jednym miejscu obowiązującego prawa partykularnego, z uwzględnieniem specyfiki diecezji: rozległości terenu przy małym zaludnieniu, dużych odległości od poszczególnych kościołów, wiernych wywodzących się z różnych terenów i specyficznych tradycji. Biskup Ignacy wskazał na coraz większy materiał do wykorzystania: zakończony synod w Tarnowie

[1903] Por A. CHOROBA, *Protokół z zebrania Synodalnych…*, dz. cyt., pkt. 6b-f; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 386.

[1904] Por. I. JEŻ, *Zarządzenie o wyborze reprezentanta dekanatu i jego zastępcy na I synod diecezjalny*, B2-10/85, 27.09.1985, Teczka *I Synod Diecezjalny – materiały różne*, ADKK; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 386.

[1905] Por. *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 386.

[1906] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania przewodniczących i wiceprzewodniczących Synodalnych Komisji Przygotowawczych*, 17.02.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 386.

i Katowicach, rozpoczęty synod we Wrocławiu. Omówił również dotychczasowe etapy przygotowań. Ponadto wskazał termin I sesji synodalnej na 10 maja 1986 roku w katedrze koszalińskiej, a także kolejnych sesji: II – na jesień i III - w kolejnym roku. Biskup Jeż zapowiedział również datę nominacji członków Komisji Synodalnych – 23 kwietnia 1986 roku w uroczystość świętego Wojciecha, patrona diecezji. Swoją wypowiedź zakończył pytaniem skierowanym do uczestników spotkania, jak wyglądają prace poszczególnych komisji przygotowawczych[1907]. W żywej dyskusji, która nastąpiła w dalszej części zebrania przewodniczący komisji przygotowawczych złożyli relacje z przebiegu dotychczasowych prac. Ze wszystkich sześciu spotkania odbyły: Komisja I, II i IV. Kolejne trzy gremia nie spotkały się od ich ustanowienia. Uczestnicy zebrania postulowali większą dyscyplinę pracy poszczególnych komisji, ale także konieczność większego zaangażowania się w dzieło synodu w terenie: dziekanów, innych kapłanów, a także, w miarę możliwości, ludzi świeckich. Wskazywano na potrzebę *oddolnej inicjatywy*, gdy chodzi o problemy mające pojawić się w czasie sesji synodalnych[1908]. W ostatniej części zebrania omówiono kwestię udziału w synodzie przedstawicieli Kapituły Kolegiackiej w Kołobrzegu, a także księży obrządku greckokatolickiego. Wskazano również termin kolejnego spotkania na 15 kwietnia 1986 roku o godz. 10[1909].

Temat włączenia się dziekanów w prace synodalne omówiono na ich spotkaniu, które odbyło się 24 lutego 1986 roku w Koszalinie[1910]. Ksiądz Stanisław Wojnar zaprezentował zebranym wykład *W drodze na synod*[1911]. W pierwszej części referatu przypomniał dotychczasowe etapy przygotowawcze do synodu: spotkania grupy prawników w wąskim gronie, decyzję o zwołaniu synod, który miał mieć charakter prawno-duszpasterski, list pasterski do wiernych o synodzie, powołanie do życia Komisji Głównej i sześciu Synodalnych Komisji Przygotowawczych, informacje o synodzie przedstawione na konferencjach rejonowych, spotkanie wszystkich członków komisji przygotowawczych, uchwalenie *Regulaminu prac Synodalnych Komisji Przygotowawczych I-go Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, udział przedstawicieli komisji przygotowawczych w konferencjach dekanalnych, wybór

[1907] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania przewodniczących…*, dz. cyt.; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 386.
[1908] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania przewodniczących…*, dz. cyt.
[1909] Por. *tamże*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387.
[1910] Por. *Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r.…*, dz. cyt.; DULLAK, s. 154; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387; P. MIELCZAREK, *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*…, dz. cyt., s. 93.
[1911] Por. S. WOJNAR, *W drodze na synod*, Teczka *Synod-Materiały*, ADKK; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387.

przedstawicieli dekanatów na synod, spotkanie przewodniczących komisji przygotowawczych i ich zastępców. Następnie prelegent ukazał doniosłą rolę dziekana przewidzianą dla niego przez prawo kanoniczne, podkreślając, że dziekani z mocy prawa biorą udział w sesjach plenarnych synodu, a także moderują spotkania kapłanów i świeckich w dekanatach z członkami komisji przygotowawczych, w czasie których podawane są propozycje i wnioski do projektów statutów synodalnych[1912]. Zasadniczą częścią referatu było wskazanie praw i obowiązków dziekana w związku z przygotowaniem i przeprowadzeniem synodu diecezjalnego oraz wprowadzaniem w życie na terenie dekanatu jego statutów. Dziekan obowiązki te miał pełnić z delegatem dekanalnym na synod, określanym również jako dekanalny referent synodalny. Do najważniejszych z nich, według księdza Wojnara, należało: prowadzenie w czasie konferencji dekanalnych i przy innych nieformalnych okazjach dyskusji i rozmów z kapłanami dekanatu na tematy, które jego zdaniem powinny być przedmiotem obrad synodu; zbieranie w czasie trwania synodu kartek z postulatami synodalnymi i przekazywanie ich do Komisji Głównej; czuwanie, aby w każdym kościele, zwłaszcza parafialnym, znajdowała się skrzynka (opatrzona napisem I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej), do której wierni będą wrzucać kartki z wnioskami i tematami na synod; przypominanie kapłanom o obowiązku organizowania comiesięcznych nabożeństw synodalnych oraz prowadzenia modlitwy w intencji synodu; czuwanie, aby istniejące w parafii formalne i nieformalne grupy świeckich były na czas synodu przekształcone w Parafialne Zespoły Synodalne; wskazywanie świeckiego kandydata z dekanatu na sesję planarną synodu, z uwzględnieniem wskazań Stolicy Apostolskiej w tym zakresie; troska, aby z każdej parafii udała się delegacja na pierwszą część sesji odbywającą się w katedrze; przygotowanie na piśmie własnego głosu w dyskusji na sesję plenarną; informowanie kapłanów w dekanacie o przebiegu prac synodalnych. Na zakończenie ksiądz Wojnar przypomniał zebranym cele synodu diecezjalnego: pogłębienie i ożywienie życia religijnego w diecezji, pobudzanie wiernych do apostolskiej aktywności, spotęgowanie dyscypliny kościelnej i gorliwości duszpasterskiej kleru, zapoznanie się z normami prawnymi nowego Kodeksu prawa kanonicznego i wprowadzenie ich w życie, przygotowanie zbioru statutów synodalnych[1913].

[1912] Por. S. WOJNAR, *W drodze na synod…*, dz. cyt.
[1913] Por. *tamże*. Wskazując świeckich kandydatów do udziału w sesji plenarnej synodu, dziekan powinien wyznaczać osoby o nienagannej postawie, oddane Kościołowi oraz zaangażowane w pracę apostolską w swojej parafii.

4 marca 1986 roku biskup Jeż wystosował dwa listy – jeden do papieża Jana Pawła II, a drugi do prymasa Polski kardynała Józefa Glempa. W treści wysłanych pism znalazła się informacja o zamiarze zwołania synodu diecezjalnego, zostały opisane dotychczas podjęte kroki przygotowawcze, a także zapowiedziana pierwsza sesja plenarna, która miała się odbyć 10 maja 1986 roku[1914]. W niedługim czasie biskup Ignacy otrzymał korespondencję zwrotną. W piśmie z 11 marca 1986 roku, kardynał Glemp zapewnił o jedności modlitewnej z synodem i przesłał swe prymasowskie błogosławieństwo[1915]. Natomiast 5 kwietnia 1986 roku, list z zapewnieniem o radości ze zwołania synodu w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, łączności modlitewnej i błogosławieństwem papieża Jana Pawła II, przesłał z Sekretariatu Stanu arcybiskup Martinez[1916].

Kolejnym krokiem prawnym związanym z bezpośrednim przygotowaniem synodu był dekret biskupa Jeża z 9 kwietnia 1986 roku ustanawiający urzędy synodalne. Oficjalnie wskazano w nim termin i miejsce inauguracyjnej sesji synodu – 10 maja 1986 roku w katedrze koszalińskiej. Biskup Ignacy mianował poszczególnych urzędników synodalnych, których posługa miała gwarantować właściwy i sprawny przebieg obrad synodalnych, a także określił ich zadania i kompetencje[1917]. Wikariuszami biskupimi dla kierowania synodem w razie potrzeby zostali mianowani: pierwszym – biskup Tadeusz Werno i drugim – biskup Piotr Krupa. Promotorem synodu został ustanowiony ksiądz Stanisław Wojnar. Jego zadaniem miało być czuwanie, aby urzędnicy synodalni właściwie spełniali swoje obowiązki. Ponadto miał przyjmować usprawiedliwienia nieobecności oraz zwalniać z obecności na poszczególnych sesjach członków wezwanych do uczestnictwa w synodzie. Miał również, w porozumieniu z wymienionym wikariuszami, proponować biskupowi diecezjalnemu wydawanie pisemnych dekretów i zarządzeń ustnych odnośnie organizacji synodu. Sekretarzem synodu został mianowany ksiądz Edward Sugier. Jego zadaniem było sprawdzanie

[1914] Por. DULLAK, s. 154; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387.

[1915] Por. J. GLEMP, *Pismo związane z I synodem diecezjalnym*, N.673/86/P, 11.03.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I SDKK*, s. 212; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387.

[1916] Por. E. MARTINEZ, *Pismo Sekretariatu Stanu z błogosławieństwem Ojca świętego Jana Pawła II dla I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, N.173.279, 5.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I SDKK*, s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387.

[1917] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający urzędy synodalne*, SD-1/86, 9.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I SDKK*, s. 216; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; *Okólnik* nr 3a/86, 9.04.1986, pkt. 1-3; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387.

obecności członków synodu, wezwanie ich do ślubowania i złożenia wyznania wiary, spisywanie zgłaszających się do dyskusji i udzielanie im głosu, przygotowywanie kartek do wniosków i głosowania, ogłaszanie zarządzeń biskupa diecezjalnego i zapowiadanie innych zarządzeń porządkowych. Notariuszami synodu zostali ustanowieni: pierwszym – ksiądz Andrzej Choroba i drugim – ksiądz Piotr Kuta. Do ich obowiązków należało zbieranie podpisów od składających wyznanie wiary, sporządzanie protokołów z posiedzeń synodalnych, spisywanie dekretów i zarządzeń biskupa diecezjalnego, notowanie przyjętych uchwał i postanowień, żądań i wniosków oraz przyjmowanie postulatów i wniosków spisanych na kartkach i przekazywanie ich do rozpatrzenia wikariuszom biskupa diecezjalnego. Na czas synodu gospodarzem katedry został mianowany jej proboszcz ksiądz Jan Borzyszkowski, który miał czuwać nad ogólnym porządkiem uroczystych obrad synodalnych i nabożeństw w katedrze. Odnośnie do podobnych zadań na terenie seminarium duchownego został mianowany jego wicerektor ksiądz Marian Subocz. Mistrzami ceremonii i śpiewu zostali ustanowieni: pierwszym – ksiądz Edmund Koland i drugim – ksiądz Tadeusz Wilk. Ich zadaniem było przygotowywanie zewnętrznej oprawy nabożeństw synodalnych, wskazywanie zebranym miejsc w katedrze i sali seminaryjnej oraz czuwanie nad całością ceremonii. Ostatnim z mianowanych urzędników był ekonom synodu – ksiądz Franciszek Pacholski. Do jego obowiązków należała troska o całokształt spraw materialnych synodu, organizacja wyżywienia, w razie potrzeby pomocy lekarskiej, zapewnienie transportu członków synodu do seminarium, przygotowywanie kartek do składania wniosków i głosowania. Na terenie seminarium miał go zastępować każdorazowy dyrektor administracyjny[1918].

15 kwietnia 1986 roku odbyło się zebranie przewodniczących i wiceprzewodniczących Synodalnych Komisji Przygotowawczych, któremu przewodniczył biskup Tadeusz Werno[1919]. W pierwszej części spotkania przewodniczący pięciu z sześciu komisji przygotowawczych przedstawili dotychczasowe rezultaty podjętych działań. Wskazali na to, co udało się im osiągnąć, ale także na napotykane w pracy trudności. Uczestnicy zebrania poddali te wypowiedzi obszernej dyskusji. Następnie omówiono wnioski, które napłynęły z dekanatu Łupawa,

[1918] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający urzędy synodalne…*, dz. cyt.

[1919] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania przewodniczących i wiceprzewodniczących Synodalnych Komisji Przygotowawczych*, 15.04.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387.

współpracę między parafiami i pomoc dla księży emerytów. Po przerwie promotor synodu przedstawił przebieg pierwszej sesji plenarnej, która miała mieć przede wszystkim charakter informacyjny. Ksiądz Wojnar wskazał treść i czas wystąpień przewodniczących komisji w katedrze i seminarium. Ponadto zakomunikował zebranym, że decyzją biskupa diecezjalnego skład Komisji Głównej będzie uzupełniony o przewodniczących poszczególnych komisji przygotowawczych oraz że komisje problemowe synodu będą mogły być uzupełnione o nowych członków. Promotor synodu poinformował także, że sekretariat synodu od 10 maja 1986 roku będzie czynny w każdy wtorek i czwartek od godziny 10 do 13. Na zakończenie ustalono, że ksiądz Włodzimierz Pyrczak będzie przedstawicielem wiernych obrządku greckokatolickiego na synodzie[1920].

16 kwietnia 1986 roku w kurii biskupiej spotkały się osoby piastujące urzędy synodalne. Zebraniu przewodniczył biskup Tadeusz Werno[1921]. Zasadniczą część obrad prowadził promotor synodu, który na wstępie omówił funkcje poszczególnych urzędników synodalnych. Następnie szerzej wskazał zadania związane z przeprowadzeniem pierwszej sesji w koszalińskiej katedrze. Gospodarz katedry miał zapewnić obsługę konfesjonałów, zadbać o dekorację zewnętrzną oraz zatroszczyć się o wszystko, co związane było z Mszą świętą: szaty liturgiczne, wystarczającą ilość puszek z komunikantami itp. Ekonom synodu, którego zadaniem jest troska o sprawy materialne, powinien rozwiązać sprawę dojazdu członków synodu do seminarium, zatroszczyć się o odpowiednią ilość kartek do głosowania, dopilnować zwrot kosztów dojazdu siostrom zakonnym i osobom świeckim, zorganizować obsługę fotograficzną oraz ustalić kwestię dekoracji z gospodarzem katedry. Mistrzowie ceremonii i śpiewu mieli za zadanie dobrać kleryków do asysty i śpiewów oraz wyznaczyć miejsce członkom synodu i przybyłym kapłanom[1922]. W drugiej część zebrania podjęto dyskusję

[1920] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania przewodniczących i wiceprzewodniczących Synodalnych Komisji Przygotowawczych*, 15.04.1986…, dz. cyt., Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 387-388. W katedrze wypowiedzi przewodniczących miały trwać do 5 minut i zawierać informacje ogólne, przeznaczone głównie dla świeckich. W seminarium wypowiedzi miały trwać do 15 minut i zawierać jeden lub dwa problemy.

[1921] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania posiadających urzędy synodalne*, 16.04.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej,* ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 388. W spotkaniu, oprócz biskupa Werno, wzięli udział księża: Jan Borzyszkowski, Jan Ciołek, Andrzej Choroba, Edmund Koland, Piotr Kuta, Franciszek Pacholski, Edward Sugier, Tadeusz Wilk i Stanisław Wojnar. Usprawiedliwiono nieobecność biskupa Piotra Krupy i księdza Mariana Subocza.

[1922] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania posiadających urzędy…*, dz. cyt.

nad programem uroczystego otwarcia synodu, który udało się wypracować w formie roboczej[1923].

23 kwietnia 1986 roku w uroczystość świętego Wojciecha, patrona diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, biskup Jeż wydał dekret ustanawiający 110 członków I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej[1924]: dwóch biskupów pomocniczych i dwóch wikariuszy biskupich[1925], dwunastu kanoników gremialnych i honorowych kościoła katedralnego[1926], dwudziestu jeden członków rady kapłańskiej[1927], jedenastu wiernych świeckich[1928], dziewięciu członków instytutów życia konsekrowanego[1929], czternastu dziekanów[1930], trzynastu prezbiterów z dekanatów[1931], dwudziestu czterech innych prezbiterów[1932], reprezentanta kapituły kolegiackiej i reprezentanta obrządku greckokatolickiego[1933]. Członkowie synodu, wypełniając swoje zadania, mieli kierować się *Regulaminem I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, który łączenie z tekstem ślubowania uczestników synodu został również zatwierdzony 23 kwietnia 1986 roku[1934].

W myśl zapisów *Regulaminu*, uroczystego otwarcia synodu na pierwszej sesji plenarnej miał dokonać ordynariusz koszalińsko-kołobrzeski biskup Ignacy Jeż.

[1923] Por. *tamże*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 388.

[1924] Por. I. JEŻ, *Dekret powołujący członków I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, SD-4/86, 23.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: I SDKK, s. 221-223; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 388.

[1925] Biskup Tadeusz Werno i biskup Piotr Krupa oraz ksiądz Józef Jarnicki i ojciec Piotr Mielczarek OFMConv.

[1926] Księża kanonicy: Jan Borzyszkowski, Edmund Radtke, Czesław Berka, Ryszard Kierzkowski, Ryszard Król, Romuald Kunicki, Bernard Mielcarzewicz, Józef Słomski, Marian Wojnicki, Günter Berghaus, Jan Grabowski i Jan Klepa.

[1927] Księża: Andrzej Bartos, Tadeusz Cyris, Władysław Deryng, Leon Dyga, Marian Dziemianko, Zygmunt Ekmann, Stanisław Goryński, Paweł Jochaniak, Wincenty Lesiak, Alfred Osipowicz, Wiktor Panecki, Wojciech Przybylski, Jan Schmelter, Marian Subocz, Krzysztof Szary COr., Włodzimierz Szymański, Henryk Węgrzecki, Stanisław Wojnar, Leszek Wódz, Jan Wszołek i Edward Zieliński Cor.

[1928] Gabriela Cwojdzińska, Andrzej Cwojdziński, Jadwiga Ignasiak, Leontyna Łodziewska, Zygmunt Łodziewski, Alicja Kulaszka, Roman Tabisz, Antoni Troiński, Władysław Knaś, Róża Karchut i Ludomira Repczyńska.

[1929] Siostry: Anna Anuszewska, Teresa Geńko SAC, Terezja Głowacka CSSF, Celina Junik, Stanisława Kocoń OCPA, Jadwiga Koropczuk, Eustachia Pietruszka, Ewa Urbańska OSF i Leoncja Wilgorska.

[1930] Księża: Kazimierz Anuszkiewicz, Kazimierz Karpiński, Zbigniew Klamann, Edmund Koza, Stefan Leszczyński, Witold Łukaszewicz, Edward Modliński, Ludwik Musiał, Piotr Ożóg, Franciszek Puchalski, Andrzej Targosz, Jan Tokarski, Julian Wójtowicz oraz ojciec Bogusław Niewczas OFMConv.

[1931] Księża: Lech Bończa-Bystrzycki, Stanisław Gołębiewski, Józef Kapczyński, Piotr Klóska, Antoni Mazur, Stanisław Olejarz, Stefan Ołów, Józef Piszczan, Józef Słowik, Franciszek Sowiźrał, Zygfryd Strokosz, Kazimierz Tomasiewicz i ojciec Jacek Kamzela OFMConv.

[1932] Księża: Kazimierz Bednarski, Marian Błaszczuk, Andrzej Choroba, Jan Giriatowicz, Jan Guzowski, Stanisław Jankowiak SDB, Bolesław Jewulski, Andrzej Krupczyński, Piotr Kuta, Franciszek Pacholski, Zygmunt Petrański, Tadeusz Piasecki, Józef Potyrała, Mieczysław Radochoński, Zbigniew Regliński, Stanisław Stachów SDB, Edward Sugier, Jan Szałach, Jan Turkiel, Marian Wichłacz COr., Antoni Zieliński, Józef Żabówka CR oraz ojcowie: Lucjan Ubysz OFMConv i Jarosław Wesołowski OFMConv.

[1933] Księża: Jerzy Dąbrowa i Włodzimierz Pyrczak, zob. I. JEŻ, *Dekret powołujący członków I Synodu…*, dz. cyt.

[1934] Por. I. JEŻ, *Regulamin I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, SD-3/86, 23.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I SDKK*, s. 217-218; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 224; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 388. Tekst ślubowania brzmiał następująco: „Ślubuję Bogu w Trójcy Jedynemu, że obowiązki członka synodu diecezjalnego, wypełnię sumiennie i gorliwie, mając na uwadze jedynie dobro Kościoła Świętego. Tak mi dopomóż Bóg! Amen".

Po uroczystej inauguracji miała odbyć się Msza święta koncelebrowana pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego, z udziałem biskupów pomocniczych i dziekanów nieposiadających godności kanonika[1935]. *Regulamin* w oparciu o normy zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego określił, że synodowi przewodniczy biskup diecezjalny osobiście lub przez biskupów pomocniczych. Wezwani na synod mieli obowiązek uczestnictwa we wszystkich nabożeństwach i posiedzeniach. W przypadku niemożliwości przybycia, członek synodu powinien pisemnie usprawiedliwić swoją nieobecność. Prawo nie dopuszczało możliwości zastępstwa[1936]. Pierwsza część sesji plenarnych miała odbywać się w koszalińskiej katedrze, a druga w budynku seminarium duchownego. Wezwani na synod kapłani powinni zatroszczyć się we własnym zakresie o zastępstwo na czas nieobecności w parafii. W czasie uroczystych sesji odbywających się w katedrze członkowie synodu mieli występować w strojach chórowych, zajmując miejsca wskazane im przez mistrza ceremonii. Zgodnie z nakazem kan. 833 KPK, podczas pierwszej sesji plenarnej członkowie synodu wraz z biskupem diecezjalnym, mieli złożyć wyznanie wiary[1937]. *Regulamin* określał również sposób, w jaki członkowie synodu mieli zabierać głos w czasie sesji plenarnej. Chęć wzięcia udziału w dyskusji należało zgłosić sekretarzowi synodu. Zabierając głos, można było mówić maksymalnie trzy minuty. Podając swoje uwagi i wnioski, należało czytelnie spisać je na specjalnie przygotowanych w tym celu kartkach i oddać je notariuszowi. Poszczególne problemy należało podawać na oddzielnych kartkach[1938]. O ilości sesji plenarnych i częstotliwości ich zwoływania miał, według potrzeby, zdecydować biskup diecezjalny. Zgodnie ze wskazaniem Instrukcji *Ecclesiae imago*, w czasie jednej z sesji plenarnych biskup diecezjalny powinien dokonać nominacji bądź odnowienia nominacji urzędników kurii biskupiej, sądu biskupiego i innych instytucji diecezjalnych[1939]. Jedynym prawodawcą na synodzie jest biskup diecezjalny, zaś członkowie synodu posiadają wyłącznie głos doradczy. To biskup, zgodnie z normą kan. 466 KPK, miał podpisać statuty synodalne, które promulgowane są jego autorytetem. Uroczyste przyjęcie statutów synodalnych miało odbyć się w czasie ostatniej sesji plenarnej[1940].

[1935] Por. I. JEŻ, *Regulamin I Synodu…*, dz. cyt., pkt. 1-2.
[1936] Por. *tamże*, pkt. 3 i 5-6; zob. KPK 1983, kan. 462 § 1, 464.
[1937] Por. I. JEŻ, *Regulamin I Synodu…*, dz. cyt., pkt. 4 i 7-10; zob. KPK 1983, kan. 833.
[1938] Por. I. JEŻ, *Regulamin I Synodu…*, dz. cyt., pkt. 11-13.
[1939] Por. tamże, pkt. 14-15; zob. EI nr 165, s. 482.
[1940] Por. I. JEŻ, *Regulamin I Synodu…*, dz. cyt., pkt. 16-17; zob. KPK 1983, kan. 466.

Prawie dwuletni czas przygotowań do synodu zakończył dekret biskupa Jeża wydany w dniu inauguracji synodu 10 maja 1986 roku ustanawiający Synodalne Komisje Problemowe. Zostały one utworzone z wcześniejszych Synodalnych Komisji Przygotowawczych i w swojej pracy miały kierować się przyjętym już dla tych komisji przygotowawczych regulaminem[1941]. Gdy chodzi o skład osobowy poszczególnych komisji, to przede wszystkim poszerzono skład Komisji Głównej. Nadal na jej czele jako przewodniczący stał biskup Piotr Krupa wspierany przez wiceprzewodniczącego księdza Stanisława Wojnara. Obok dotychczasowych członków komisji: księdza Józefa Jarnickiego, księdza Edwarda Sugiera i siostry Leokadii Duszyńskiej, w jej prace mieli włączyć się ojciec Piotr Mielczarek OFMConv oraz księża: Wiktor Panecki, Ryszard Kierzkowski, Bernard Mielcarzewicz, Edmund Radtke i Piotr Kuta. Gdy chodzi o sześć komisji problemowych, ich skład, w porównaniu z komisjami przygotowawczymi, uległ nielicznym zmianom[1942].

Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami, pierwsza sesja I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej miała miejsce 10 maja 1986 roku[1943]. O godz. 10 członkowie synodu i obecni wierni powitali przed katedrą biskupa Jeża, który w uroczystej procesji wszedł do wnętrza świątyni. Po odśpiewaniu hymnu *Veni Creator* biskup Ignacy odmówił tekst modlitwy synodalnej, a ksiądz Ryszard Kierzkowski odczytał listy ze Stolicy Apostolskiej i od Prymasa Polski skierowane w związku z rozpoczęciem synodu diecezjalnego. Następnie została odprawiona uroczysta Msza święta wotywna o Duchu Świętym pod przewodnictwem biskupa Jeża, z udziałem biskupów pomocniczych, księży dziekanów niekanoników oraz innych kapłanów – członków synodu. Po intronizacji Pisma Świętego i proklamacji Ewangelii biskup Ignacy wygłosił okolicznościowe kazanie[1944]. Przedstawił w nim cele synodu – określenie i zebranie w jednym miejscu obowiązującego prawa partykularnego a także podniesienie poziomu życia religijnego Kościoła koszalińsko-kołobrzeskiego. Zawierzył również dzieło

[1941] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający Synodalne Komisje Problemowe*, SD-5/86, 10.05.10986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I SDKK*, s. 219-220; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 388.

[1942] Por. I. JEŻ, *Dekret ustanawiający Synodalne Komisje Problemowe…*, dz. cyt.; *Skład komisji I Synodu…*, dz. cyt., s. 271-272. W Komisji II zabrakło dwóch dotychczasowych członków: księdza Zygmunta Ekmanna oraz siostry Renaty Ośmiałowskiej, został natomiast dodany nowy członek – ksiądz Jan Szałach. W Komisji VI w składzie nie został wskazany ksiądz Antoni Czernuszewicz.

[1943] Por. *Otwarcie synodu – plan roboczy*, Teczka *Sprawy synodalne – I*, ADKK; *Program Pierwszej Sesji Plenarnej Synodu Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, Teczka *Sprawy synodalne – I*, ADKK; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 389.

[1944] Por. *Otwarcie synodu*…, dz. cyt.; *Program Pierwszej Sesji*…, dz. cyt.; I. JEŻ, *Kazanie na rozpoczęcie pierwszej sesji pierwszego synodu diecezjalnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 10.05.1986, w: *I SDKK*, s. V-VI.

synodu Matce Bożej Skrzatuskiej oraz świętym Wojciechowi i Maksymilianowi Kolbemu – patronom diecezji[1945]. Po kazaniu ksiądz Edward Sugier – sekretarz synodu imiennie wezwał każdego członka synodu do uroczystego złożenia wyznania wiary. Po Mszy świętej ksiądz Stanisław Wojnar – promotor synodu podał uczestnikom sesji ogólne informacje dotyczące rozpoczynającego się synodu. Po nim kolejno głos zabrali przewodniczący Synodalnych Komisji Przygotowawczych i poinformowali zebranych o dotychczasowych owocach swojej pracy. Na zakończenie pierwszej części pierwszej sesji plenarnej głos zabrał biskup Jeż, który przekazał delegacjom parafialnym zebranym w katedrze broszurę informacyjną, z której treścią mieli zapoznać wiernych uczestniczących we Mszach świętych w najbliższą niedzielę w swoich parafiach. Miało być to znakiem łączności duchowej parafii z pracami synodu[1946].

Druga część sesji plenarnej odbyła się w Wyższym Seminarium Duchownym w Koszalinie. Uczestniczyli w niej jedynie członkowie synodu, którzy wysłuchali omówienia jego regulaminu, złożyli uroczyste ślubowanie i podpisali tekst wyznania wiary. Następnie przewodniczący komisji przygotowawczych, które zostały przemianowane w Synodalne Komisje Problemowe, w dłuższych przemówieniach zaprezentowali efekty pracy swoich gremiów. Po wysłuchaniu wystąpień uczestnicy sesji przeprowadzili na ten temat dyskusję. Członkowie synodu omówili również program dalszych prac synodalnych. Sesja plenarna zakończyła się wspólną modlitwą i błogosławieństwem biskupim[1947].

Dzieło I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej trwało ponad trzy lata. Składały się na nie następujące po sobie spotkania Synodalnych Komisji Problemowych, spotkania i prace członków Komisji Głównej oraz kolejne sesje plenarne[1948].

Członkowie Komisji Głównej po raz pierwszy spotkali się 12 czerwca 1986 roku[1949]. Jako pierwszy głos zabrał biskup Jeż, który powitał zebranych,

---

[1945] Por. *tamże*.

[1946] Por. *Otwarcie synodu*…, dz. cyt.; *Program Pierwszej Sesji*…, dz. cyt.; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 389. Broszura zawierała informacje, czym jest synod diecezjalny i jakie są jego cele w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Ponadto znalazła się w niej informacja dotycząca dotychczasowych przygotowań i efektów prac poszczególnych sześciu komisji przygotowawczych. Zamieszczono w niej także oczekiwania, jakie stoją przed świeckimi katolikami w związku z synodem, oraz tekst modlitwy synodalnej.

[1947] Por. *Otwarcie synodu*…, dz. cyt.; *Program Pierwszej Sesji*…, dz. cyt.; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 389.

[1948] Por. *tamże*.

[1949] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 12.06.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK;

przedstawił program obrad, podkreślił rolę, którą pełni Komisja Główna i jej prace. Podsumował także pierwszą sesję plenarną, którą uznał za niezwykle udaną, szczególnie ze względu na zaangażowanie i obecność delegacji z parafii. W podobnym tonie wypowiedział się promotor synodu – ksiądz Stanisław Wojnar, który uznał, że zamierzenia, jakie związane były z sesją plenarną, zostały osiągnięte. Następnie poruszył szereg tematów szczegółowych związanych z dalszymi pracami synodu: spotkania komisji problemowych powinny odbywać się przynajmniej raz w miesiącu; protokoły z ich zebrań, a także inne dokumenty – ankiety, projekty statutów i aneksów należy dostarczać do Sekretariatu Synodu; przy cytowaniu Pisma Świętego w statutach należy korzystać z Biblii Tysiąclecia, podając odpowiedni odnośnik; można i należy dobrać do składu poszczególnych komisji nowych członków oraz korzystać z pomocy ekspertów. Ksiądz Wojnar zaproponował, aby do 10 września złożyć projekty statutów choćby w surowym stanie, kolejne posiedzenie Komisji Głównej odbyć we wrześniu, a w listopadzie zwołać roboczą sesją synodu w seminarium duchownym[1950]. Ponadto promotor synodu wskazał kwestie związane z dyscypliną kleru, które to pojawiły się w czasie jego udziału w konferencjach dekanalnych. Omówione przez księdza Wojnara tematy uczestnicy poddali ożywionej dyskusji[1951]. Po przerwie przewodniczący komisji problemowych złożyli relacje z ich pracy, zarysowali najważniejsze zagadnienia i tematy kontrowersyjne. Wskazywali również trudności, jakie się pojawiają: kłopoty z częstotliwością spotkań, z umiejętnością efektywnej pracy członków komicji oraz z wypracowywaniem projektów statutów. Ostatecznie biskup Jeż podjął decyzję, aby przygotowane roboczych propozycji statutów z poszczególnych komisji złożyć w Sekretariacie Synodu do 15 października. Będą one przedmiotem analizy przez członków Komisji Głównej 21 października, a później zostaną przekazane w teren. Termin roboczej sesji plenarnej został ustalony na 22 listopada 1986 roku[1952].

Kalendarium synodu…, dz. cyt., s. 225; *Okólnik* nr 5/86, 12.06.1986, pkt. 7; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390.

[1950] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 12.06.1986..., dz. cyt.

[1951] Por. *tamże*. W czasie spotkań na konferencjach dekanalnych uczestnicy wskazywali następujące problemy: konieczność zwiększenia karności duchowieństwa, łącznie z wprowadzeniem upomnień i kar pieniężnych, uzależnienie księdza od alkoholu, kwestia koncelebry, temat stroju duchownego, brak wspólnej linii księży w kwestii wymagań stawianych wiernym, Komunia święta i określenie sposobu jej udzielania, szeroko rozumiane kwestie liturgiczne, zaniechanie egzaminu młodzieży przystępującej do bierzmowania przeprowadzanego podczas wizytacji, sprawa biblioteki, czytelni i archiwum diecezjalnego, możliwość zakupu szat i naczyń liturgicznych w kurii biskupiej, specjalistyczne poradnictwo lekarskie dla duchownych, sprawy poradnictwa rodzinnego.

[1952] Por. *tamże*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390.

Po raz drugi członkowie Komisji Głównej spotkali się ostatecznie 23 października 1986 roku[1953]. Tradycyjnie na początku głos zabrał biskup Jeż, który podkreślił, jak ważnym dziełem jest synod diecezjalny. Wskazał kilka przeprowadzonych synodów, w tym zakończony niedawno synod tarnowski, które mogą być pomocne w ostatecznym formułowaniu statutów synodalnych w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Następnie przebieg planowanej plenarnej sesji roboczej przybliżył zebranym ksiądz Stanisław Wojnar. Miała się ona odbyć w seminarium duchownym, rozpocząć i zakończyć modlitwą w kaplicy. Zasadniczą częścią sesji miała być prezentacja wypracowanych projektów statutów i dyskusja nad nimi. Ksiądz Wojnar podkreślił, że termin sesji roboczej zależy od tempa przygotowań przynajmniej w stanie surowym projektów statutów. Uczestnicy spotkania poddali pod dyskusję wskazane przez promotora synodu kwestię[1954]. Następnie przewodniczący komisji problemowych zdawali relacje z prac swoich komisji, a także czytali przygotowane już wybrane schematy. Dyskutowano nad sposobem formułowania statutów i rodzącymi się w związku z tym problemami. Ostatecznie zebrani uznali, że potrzeba jeszcze czasu, aby wypracować materiały do dyskusji na sesję roboczą. Termin ich przesłania przez przewodniczących komisji do Sekretariatu Synodu określono na 15 listopada, a samą sesję roboczą przesunięto na 1 grudnia[1955].

Po raz trzeci członkowie Komisji Głównej zebrali się 16 lutego 1987 roku[1956]. Na wstępie biskup Jeż stwierdził, że w terenie zainteresowanie synodem, który ma charakter prawny, jest na razie raczej słabe. Podkreślił jednocześnie, że taka sytuacja występowała także w innych diecezjach. Wyraził również nadzieję, że zaangażowanie w synod zwiększy się po zbliżającej się sesji roboczej. Następnie zachęcił przewodniczących komisji problemowych do przedstawienia przygotowanego materiału, który będzie przedmiotem dyskusji członków synodu[1957]. W oparciu o te

[1953] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 23.10.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390.

[1954] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 23.10.1986…, dz. cyt. Ksiądz Wojnar wskazywał także na synod gdański, który ze względu na nadmorski charakter tej diecezji może dotykać podobnych problemów jak w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Zachęcał także, by każdy posiadał egzemplarz statutów synodu tarnowskiego.

[1955] Por. *tamże*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390. Ostatecznie sesja robocza nie odbyła się również 1 grudnia 1986 roku, a dopiero 23 lutego 1987 roku.

[1956] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 16.02.1987, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390.

[1957] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 16.02.1987…, dz. cyt.

relacje ustalono następującą kolejność wystąpień na sesji: ksiądz Panecki, ksiądz Kierzkowski, ojciec Mielczarek, ksiądz Mielcarzewicz, ksiądz Kuta i ksiądz Radtke. Zasygnalizowano również ich tematykę, która miała być przedmiotem dyskusji uczestników roboczej sesji plenarnej[1958]. Ostatnią część spotkania zajęły wolne wnioski członków Komisji Głównej. Ksiądz Panecki postulował powstanie komisji redakcyjnej, która zajmowałaby się ostatecznym sformułowaniem statutów synodalnych. Ksiądz Wojnar zaapelował do przewodniczących, aby zgłaszali terminy spotkań komisji do notariusza synodu księdza Choroby. Zasugerował także, aby projekty z komisji problemowych otrzymywali członkowie Komisji Głównej do wglądu i możliwości nanoszenia uwag, zaś po przejściu przez komisję redakcyjną tekst jako tymczasowy mógłby być przekazany w teren. Spotkanie zakończyło się wspólną modlitwą[1959].

Druga sesja plenarna synodu diecezjalnego, już wcześniej nazwana *roboczą*, odbyła się ostatecznie 23 lutego 1987 roku w gmachu Wyższego Seminarium Duchownym w Koszalinie[1960]. Sesję rozpoczęło nabożeństwo w kaplicy seminaryjnej. W wygłoszonym wówczas kazaniu biskup Jeż, sięgając do kart Ewangelii, wskazał liczne przykłady tych, co wierzyli Jezusowi, oraz tych, którzy byli mu obojętni, a nawet wrogo wobec Niego nastawieni. Odnosząc to do obecnego momentu, w którym znalazł się Kościół koszalińsko-kołobrzeski przeżywający synod, mówił o tych, co są już w jego dzieło zaangażowani, i tych, którzy nadal pozostają obojętni i bezczynni. Drogą do przezwyciężenia takiej sytuacji miało być otoczenie synodu szczególną modlitwą i postem. Biskup Ignacy, zapowiadając prezentację wstępnych projektów, zaapelował do zebranych o zaangażowaną i owocną dyskusję[1961]. Główną część obrad, po odczytaniu protokołu z przebiegu pierwszej sesji, stanowiły wypowiedzi przewodniczących Synodalnych Komisji Problemowych w porządku ustalonym podczas Komisji Głównej. Zaprezentowali oni dotychczasową pracę swoich komisji, a w szczególności wypracowane już projekty statutów synodalnych. Po każdym przedłożeniu przeprowadzono nad jego treścią ożywioną dyskusję, mając szczególnie

[1958] Por. *tamże*.
[1959] Por. *tamże*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390.
[1960] Por. *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225.
[1961] Por. *Program II Sesji Plenarnej I Synodu Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, Teczka *Sprawy synodalne – I*, ADKK; I. JEŻ, *Kazanie na otwarcie drugiej sesji plenarnej synodu diecezjalnego*, 23.02.1987, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 85-88.

na uwadze tzw. kontrowersyjne zagadnienia. Kolejną sesję plenarną zaplanowano na jesień 1987 roku[1962].

Po raz kolejny członkowie Komisji Głównej spotkali się 24 czerwca 1987 roku. Na wstępie biskup Jeż wyraził radość ze sprawnych prac w niektórych komisjach synodalnych. Następnie ksiądz Wojnar podzielił się wrażeniami z udziału w spotkaniu dotyczącego synodu krakowskiego i tarnowskiego, wskazując, ze i w tamtych diecezjach napotykano w pracach synodalnych na różne trudności, które udało się ostatecznie przezwyciężyć. W zasadniczej części obrad dyskutowano nad dotychczas wypracowanym materiałem synodalnym. Ostatecznie zadecydowano, że projekty statutów będą drukowane i przesyłane członkom synodu dopiero po naniesieniu poprawek przez Komisję Główną. Dlatego ustalono, że jej członkowie mają możliwość składania swoich uwag odnośnie dotychczasowych projektów do promotora synodu do 10 sierpnia. Nie przesłanie wniosków do tego czasu miał oznaczać akceptację tekstów. Po wspominanym terminie teksty projektów statutów miały być przesłane członkom synodu w celu lepszego przygotowania się do sesji plenarnej. Pod koniec spotkania ksiądz Wojnar poinformował zebranych, że IV Komisja, której przewodzi ksiądz Mielcarzewicz, jak dotąd nie wypracowała żadnych projektów. Sprawę miał podjąć biskup Piotr Krupa. Spotkanie zakończyła wspólna modlitwa[1963].

Trzecia sesja plenarna synodu odbyła się w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie 17 listopada 1987 roku. Rozpoczęło ją nabożeństwo eucharystyczne pod przewodnictwem biskupa Tadeusza Werno z homilią biskupa Jeża. Zasadniczą część obrad wypełniła dyskusja nad projektami statutów przygotowanymi przez Komisję I, V i VI, w szczególności omówiono schematy: *Rodzina katolicka* oraz *Dobra doczesne Kościoła*. Członkowie synodu podjęli decyzję, że należy je dalej dopracować[1964].

26 listopada 1987 roku odbyło się kolejne spotkanie Komisji Głównej[1965]. We wprowadzeniu biskup Jeż wyraził szczególną radość z dotychczasowych efektów

[1962] Por. *Program II Sesji Plenarnej…*, dz. cyt.; DULLAK, s. 158; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390.

[1963] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 24.06.1987, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 390-391.

[1964] Por. *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; *Okólnik* nr 5/87, 10.11.1987, pkt. 2; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391; J. TURKIEL, *Sesja synodalna I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 361.

[1965] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 26.11.1987, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.

prac synodalnych, w szczególności z trzeciej sesji plenarnej, która, pomimo omawiania dyskusyjnego i zazębiającego się momentami materiału, przebiegła bardzo sprawnie. Większą część obrad zajęły sprawozdania z prac poszczególnych komisji problemowych. Ojciec Mielczarek, którego I Komisja była najbardziej zaawansowana w pracach, zadeklarował, że został całkowicie opracowany projekt *Rodzina katolicka*, który pierwotnie miał być przedmiotem prac IV Komisji. Ojciec Mielczarek zapowiedział włączenie do tego schematu materiałów wypracowanych przez państwa Łodziewskich ze wspomnianej IV Komisji. Ponadto zapowiedział pracę nad tematem duszpasterstwa specjalistycznego i stanowego oraz praw i obowiązków świeckich[1966]. Ksiądz Wojnar przekazał informację, że wraz z biskupem Krupą pracuje w IV Komisji, po rezygnacji przewodniczącego księdza Mielcarzewicza. 1 grudnia miało odbyć się spotkanie komisji w nowym składzie i przekazanie członkom odpowiednich materiałów do opracowania. Ksiądz Panecki przekazał informację, że w komisji nie ma jeszcze ostatecznej wizji odnośnie układu opracowywanych treści. Członkowie podejmą w najbliższym czasie prace nad projektami o strukturach ponaddiecezjalnych i kolegiach diecezjalnych. Ksiądz Kierzkowski zapowiedział konieczność dalszego przepracowania projektów przygotowanych przez jego komisję. Uczestnicy spotkania wskazali również konieczność uzupełnia schematu *Dobra doczesne Kościoła* przygotowanego przez V Komisję[1967]. Po raz kolejny członkowie Komisji Głównej dyskutowali nad kształtem poszczególnych statutów, podkreślając, że mają być one krótkie i zwarte. Szczegółowe przepisy miały być umieszczone w aneksach. Ksiądz Wojnar zwrócił uwagę, że ostateczny podział tekstu i nazwy poszczególnych tytułów zostaną ustalone na koniec przez komisję redakcyjną. Spotkanie komisji podsumował biskup Jeż, który ustanowił kolegium redakcyjne w składzie: ksiądz Wojnar, ksiądz Panecki i ksiądz Sugier. Biskup Ignacy Jeż podał plan i terminy dalszej pracy synodalnej: do marca 1988 roku należało zakończyć pracę nad pierwszą częścią materiałów z I Komisji oraz całością materiału z V i VI Komisji. Materiały te miały być przegłosowane. Dyskusji miała być poddana druga część materiałów z I Komisji i całość z III Komisji. Posiedzenie Komisji Głównej miało odbyć się pomiędzy 22 a 28 lutego,

[1966] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 26.11.1987…, dz. cyt.
[1967] Por. *tamże*.

a sesja plenarna w połowie marca 1988 roku. Ksiądz Kierzkowski poinformował o tym, że zrezygnował w swej komisji z prac pani Jadwigi Kowalskiej[1968].

Po raz kolejny członkowie Komisji Głównej spotkali się 22 lutego 1988 roku[1969].We wprowadzeniu do obrad biskup Jeż zwrócił uwagę na kilka kwestii: zapowiedź zwołania synodu poznańskiego i synodu krajowego, plany zakończenia synodu w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej jesienią 1988 roku, z zastrzeżeniem że zakończenie synodu to nie to samo co druk statutów. Następnie zachęcił do złożenia sprawozdań z prac poszczególnych komisji[1970]. Ksiądz Radtke poinformował zebranych, że V Komisja zakończyła już swoje prace. Podano także do wiadomości informacje, że również VI Komisja zakończyła już procedowanie. Ksiądz Wojnar przedstawił zarys prac IV Komisji, która wypracowała już część tekstów. Brakuje materiału, który mieli opracować księża Subocz i Lubiński. Zadeklarował jednocześnie, że dla opracowania posiadanego materiału potrzebuje jeszcze półtora miesiąca. Biskup Ignacy upoważnił biskupa Piotra Krupę do zdyscyplinowania zalegających z opracowaniami członków komisji. Ksiądz Kunicki, relacjonując pracę III Komisji, wspomniał o opracowaniu schematu dotyczącego homiletyki, wychowania katolickiego i środków masowego przekazu. Do opracowania zostało zagadnienie nauczania katechetycznego i misji. Biskup Jeż wypowiedział oczekiwanie, że materiały te zostaną opracowane w ciągu miesiąca. Ksiądz Panecki mówił o trudnościach w pracy II Komisji. Został opracowany materiał o dziekanach i proboszczach oraz o obowiązkach i prawach duchownych. Zostały do opracowania zagadnienia: o powołaniach, o instytutach życia konsekrowanego i o kapelanach, a także o strukturach instytucjonalnych. Ksiądz Panecki zadeklarował, że potrzebuje jeszcze półtora miesiąca do zakończenia prac. Ojciec Mielczarek również zadeklarował zakończenie prac I Komisji. Został ostatecznie zaakceptowany schemat dotyczący duszpasterstwa stanowego i grup zawodowych. Podsumowując ksiądz Wojnar stwierdził, że potrzeba jeszcze dwóch sesji plenarnych w marcu i czerwcu. Później nastąpi praca komisji redakcyjnej, której owoce można będzie wręczyć biskupowi Ignacemu. We wrześniu można by zakończyć prace synodalne[1971]. Na prośbę biskupa Jeża ksiądz Panecki zaprezentował schemat

[1968] Por. *tamże*; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.
[1969] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 22.02.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.
[1970] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 22.02.1988…, dz. cyt.
[1971] Por. *tamże*.

O powołaniach, a ojciec Mielczarek tekst *Duszpasterstwo stanowe i grup zawodowych*. Oba projekty znalazły uznanie członków Komisji Głównej[1972]. Na zakończenie biskup Ignacy zaproponował termin spotkania Komisji Głównej na 22 marca. W programie miało znaleźć się omówienie schematu *O sakramentach świętych* IV Komisji, schematu *Nauczenie katechetyczne* III Komisji oraz części materiału przygotowanego przez II Komisję. Wskazał także termin sesji plenarnej – 6 kwietnia 1988 roku. W programie miały znaleźć się: dyskusja nad schematem: *Prawa i obowiązki wiernych świeckich*, przyjęcie w głosowaniu schematów: *Rodzina katolicka, Dobra doczesne Kościoła*, *Procesy i sankcje kościelne*[1973].

Już miesiąc później, 22 marca 1988 roku członkowie Komisji Głównej spotkali się ponownie[1974]. Biskup Jeż po raz kolejny stwierdził, że prace synodalne dobiegają powoli końca oraz, że zapoznał się z dostarczonymi mu materiałami. Stwierdził, że koniecznie trzeba będzie wskazać, co w tekstach synodalnych jest zarządzeniem – to należy umieścić w statutach, a co radą – co znajdzie miejsce w aneksach. Następnie członkowie Komisji Głównej pochylili się nad projektem *Nauczycielskie zadania Kościoła* wypracowane przez III Komisję oraz: *Dobra doczesne Kościoła* przygotowane przez V Komisję, do którego to tekstu naniesiono poprawki. Ponadto przejrzano projekty statutów *Uświęcające zdania Kościoła* IV Komisji i statuty dotyczące zaręczyn. Ksiądz Panecki omówił jeszcze zagadnienie obrządku greckokatolickiego[1975]. Na zakończenie spotkania biskup Jeż podjął decyzję o przesunięciu terminu sesji plenarnej na 27 kwietnia 1988 roku i określił jej zasadniczy przebieg, ustalony już na poprzednim posiedzeniu[1976].

Termin czwartej sesji plenarnej zmieniono kolejny raz na spotkaniu Komisji Głównej, które odbyło się 6 kwietnia 1988 roku[1977]. Ostatecznie postanowiono, że odbędzie się ona 15 czerwca w seminarium duchownym. W programie miało znaleźć się głosowanie nad statutami wypracowanymi przez Komisję I, V i VI oraz omówienie materiałów przygotowanych przez Komisję III i IV. Ponaglono również II

[1972] Por. *tamże*.
[1973] Por. *tamże*, *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 225; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.
[1974] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 22.03.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.
[1975] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 22.03.1988…, dz. cyt.
[1976] Por. *tamże*; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.
[1977] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 6.04.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.

Komisję, aby przekazała materiały do dyskusji na Komisji Głównej[1978]. W dalszej części obrad dyskutowano nad projektami statutów opracowanych przez IV Komisję *Uświęcające zadania Kościoła* dotyczącymi sakramentów: chrztu, bierzmowania i Eucharystii. Na koniec pojawił się temat powielenia przygotowanych tekstów, co powierzono notariuszowi synodu księdzu Chorobie[1979].

Trzy tygodnie później, 27 kwietnia 1988 roku odbyło się kolejne spotkanie Komisji Głównej. Na początku biskup Jeż przypomniał zebranym plan kolejnej sesji plenarnej, 15 czerwca 1988 roku. W programie miało znaleźć się: głosowanie schematów: *Rodzina katolicka*, *Dobra doczesne Kościoła*, *Procesy i sankcje kościelne* oraz dyskusja nad schematami *Prawa i obowiązki wiernych świeckich* i *Nauczycielskie zadanie Kościoła*. W czasie posiedzenia podjęto dyskusję nad projektami statutów wypracowanymi przez IV Komisję odnośnie sakramentów pokuty, namaszczenia chorych, kapłaństwa i małżeństwa oraz niektórych sakramentaliów[1980].

Członkowie Komisji Głównej spotkali się również 18 maja 1988 roku. Na wstępie biskup Jeż zapowiedział otrzymanie przez uczestników tekstów opracowanych przez I Komisję – *Prawa i obowiązki wiernych świeckich*, przez IV Komisję – *Sakramenty święte* oraz przez II Komisję – *Święci szafarze czyli duchowni*. Członkowie otrzymali także zaproszenie na czwartą sesję plenarną. W zasadniczej części obrad kontynuowano omawianie materiału wypracowanego przez IV Komisję, szczególnie zapisów dotyczących zagadnieniu pogrzebu kościelnego i pochówku samobójców. Na zakończenie zapowiedziano kolejny termin spotkania Komisji Głównej – 26 września 1988 roku[1981].

Oczekiwana czwarta sesja plenarna I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej miała miejsce 15 czerwca 1988 roku w budynku seminarium duchownego w Koszalinie. Program sesji, ustalony wcześniej na spotkaniu Komisji Głównej oraz zgodny ze skierowanym przez biskupa Werno zaproszeniem, obejmował dwie zasadnicze części. Po pierwsze członkowie synodu przyjęli w głosowaniu cztery schematy ze statutami: *Rodzina katolicka* oraz *Przygotowanie do małżeństwa*

[1978] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 6.04.1988…, dz. cyt.
[1979] Por. *tamże*; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391.
[1980] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 27.04.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 391-392.
[1981] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 18.05.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392.

i duszpasterstwo rodzin (przygotowane przez I Komisję), *Dobra doczesne Kościoła* (przygotowane przez V Komisję), a także *Procesy i sankcje kościelne* (przygotowane przez VI Komisję). Drugim punktem sesji była dyskusja nad treścią statutów dotyczących praw i obowiązków świeckich, nauczycielskiego zadania Kościoła oraz sakramentów świętych[1982].

Po raz kolejny członkowie Komisji Głównej spotkali się 26 września 1988 roku[1983]. Na początku posiedzenia biskup Jeż przedstawił aktualny stan prac synodalnych w nawiązaniu do przeprowadzonej czwartej sesji plenarnej oraz podziękował członkom Komisji Głównej za trud pracy, jaki w to dzieło włożyli. Następnie sprawdzono i zaktualizowano skład poszczególnych komisji problemowych oraz zrewidowano listę członków synodu. Ksiądz Wojnar zaprezentował głosy wniesione na piśmie przez panią Gabrielę Cwojdzińską i pana Romana Tabisza. Postanowiono, że na sesji plenarnej odpowie na nie promotor synodu. Miały być one również uwzględnione przez komisję redakcyjną[1984]. Główną cześć posiedzenia wypełniła dyskusja nad statutami opracowanymi przez II Komisję pod przewodnictwem księdza Paneckiego, Na zakończenie biskup Ignacy przedstawił terminarz prac synodalnych na najbliższy czas: spotkanie Komisji Głównej – 24 października oraz piąta sesja plenarna – 26 listopada[1985].

Ostatecznie posiedzenie Komisji Głównej odbyło się 25 października 1988 roku[1986]. Na wstępie biskup Jeż przedstawił aktualny stan prac synodalnych. Członkowie synodu mają już wszystkie projekty statutów, za wyjątkiem materiału opracowanego przez II Komisję, który powinni otrzymać przez kolejną sesją plenarną. Została ona zaplanowana na 26 listopada 1988 roku o godz. 10 w seminarium duchownym w Koszalinie – należy przesłać odpowiednie zaproszenie członkom synodu. W odpowiedzi na zadane pytanie, ksiądz Wojnar przekonywał, że powstające w materiale luki zostaną wypełnione przez komisję redakcyjną. Stwierdził również,

---

[1982] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na czwartą sesję plenarną synodu diecezjalnego*, SD-8/88, 9.05.1988, Teczka *Synod-Materiały*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392.

[1983] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 26.09.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392.

[1984] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 26.09.1988…, dz. cyt.

[1985] Por. *tamże*; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392.

[1986] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 25.10.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392.

że do zakończenia prac synodalnych zostaną przeprowadzone jeszcze dwie sesje planarne oraz uroczysta sesja na zakończenie synodu[1987]. Większą część posiedzenia zajęła dalsza prezentacja materiału przygotowanego przez II Komisję i dyskusja na temat przedstawionych statutów. Na zakończenie podano termin kolejnego posiedzenia Komisji Głównej – 17 listopada[1988].

Kolejne spotkanie Komisji Głównej odbyło się, zgodnie z wcześniejszą zapowiedzią, 17 listopada 1988 roku. Na początku posiedzenia biskup Jeż przypomniał uczestnikom termin piątej sesji plenarnej – 26 listopada 1988 roku oraz przybliżył jej plan: dyskusja i przyjęcie w głosowaniu projektów statutów: *Prawa i obowiązki wiernych świeckich* (I Komisja), *Sakramenty święte* (IV Komisja) oraz *Nauczycielskie zadania Kościoła* (III Komisja). Omówił również kwestię rocznego i skróconego kursu przedmałżeńskiego. Większą część posiedzenia zajęły dalsze prace nad statutami przygotowanymi przez II Komisję. Dzięki temu całość przygotowanego materiału została przeanalizowana przez członków Komisji Głównej. Biskup Jeż wydał także polecenie powielenia części projektów statutów przygotowanych przez IV Komisję oraz całości materiału z II Komisji. Ksiądz Wojnar zachęcał, aby nadal wnosić nasuwające się uzupełnienia i poprawki odnośnie przyszłych statutów. Na zakończenie posiedzenia biskup Jeż podziękował członkom Komisji Głównej za ich pracę, wyrażając nadzieje, że nastąpią jeszcze kolejne spotkania tego gremium. W rzeczywistości było to jednak ostatnie spotkanie Komisji Głównej[1989].

Piąta sesja plenarna synodu miała miejsce, według wcześniejszych ustaleń, 26 listopada 1988 roku w budynku Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie. W czasie obrad w głosowaniu zaakceptowano następujące projekty statutów: *Prawa i obowiązki wiernych świeckich* (I Komisja), *Sakramenty święte* (IV Komisja) oraz *Przepowiadanie Słowa Bożego*, *Nauczanie katechetyczne*, *Misje katolickie* i *Wychowanie katolickie i środki społecznego przekazu* (III Komisja)[1990].

[1987] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 25.10.1988…, dz. cyt.
[1988] Por. *tamże*; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392.
[1989] Por. A. CHOROBA, *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 17.11.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392-393.
[1990] Por. *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 226-227; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 392-393.

Szósta sesja plenarna odbyła się 13 lutego 1989 roku[1991]. Na początku członkowie synodu wzięli udział w nabożeństwie w kaplicy seminaryjnej. Podczas niego biskup Jeż wygłosił konferencję na temat roli synodu w budowaniu diecezjalnej wspólnoty. Rozpoczynając posiedzenie, podziękował on członkom wszystkich komisji za ich pracę i trud opracowania projektów statutów. Zebrani przyjęli następnie w głosowaniu kolejne projekty statutów synodalnych: *Przygotowanie do kapłaństwa oraz obowiązki i prawa duchownych*, *Hierarchiczne struktury Kościoła oraz parafia i jej duszpasterze*, *Dziekani* oraz *Instytuty życia konsekrowanego w diecezji* (II Komisja), a także *Uświęcające zadania Kościoła – część druga* (IV Komisja). Dzięki tym głosowaniom, członkowie synodu przyjęli całość wypracowanych w toku synodu statutów. Zostały one przekazane do komisji redakcyjnej w celu ostatecznego uporządkowania przed przekazaniem statutów do akceptacji biskupa diecezjalnego. Była to ostatnia sesja plenarna o charakterze roboczym. Na jej zakończenie biskup Jeż zapowiedział uroczyste zamknięcie synodu jeszcze w bieżącym roku kalendarzowym[1992].

I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej zakończył się 9 grudnia 1989 roku uroczystą sesja w koszalińskiej katedrze. Już 28 listopada zaprosił na nią wszystkich uczestników synodu, specjalnym pismem wikariusz biskupi – ksiądz Józef Jarnicki[1993]. W dniu zakończenia synodu biskupa Ignacego Jeża i biskupów pomocniczych powitał w przedsionku katedry jej proboszcz – ksiądz Jan Borzyszkowski. Po zajęciu miejsc w prezbiterium głos zabrał biskup Tadeusz Werno, który wskazał zabranym cele, jakimi kierował się synod diecezjalny. Następnie przemówił ksiądz Stanisław Wojnar – promotor synodu, który dokonał prezentacji przebiegu prac synodalnych, próbując dać odpowiedź na pytanie – „Czy synod spełnił pokładane w nim nadzieje ?”[1994]. Po tych przedłożeniach nastąpił, zgodnie z kan. 466 KPK oraz punktami 16 i 17 *Regulaminu I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej,* uroczysty akt podpisania przez biskupa Ignacego Jeża statutów synodalnych wraz z dekretem zamknięcia synodu i promulgacji

[1991] Por. T. WERNO, *Zaproszenie na szóstą sesję plenarną synodu diecezjalnego*, SD-33/88, 31.12.1988, Teczka *I Synod Diecezjalny – materiały różne*, ADKK; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 393.

[1992] Por. A. CHOROBA, *Sesja plenarna I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej,* KKWD 17(1989) nr 2, s. 45-46; *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 227; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 393.

[1993] Por. *Okólnik* nr 5/89, 7.11.1989, pkt. 1; DULLAK, s. 160; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 393.

[1994] Por. *tamże*; J. TURKIEL, *Uroczystości zakończenia I Synodu w Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 17(1989) nr 12, s. 334.

jego statutów[1995]. Następnie pod przewodnictwem biskupa Jeża została odprawiona uroczysta Msza święta. Odśpiewano hymn *Te Deum* jako wyraz dziękczynienia Bogu za dzieło synodu diecezjalnego. Przed błogosławieństwem biskup Piotr Krupa odczytał dekret promulgacyjny, a biskup Ignacy podziękował wszystkim którzy zaangażowali się w prace I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej[1996].

W dekrecie promulgacyjnym biskup Ignacy Jeż postanowił, że statuty staną się obowiązujące od chwili ich publikacji drukiem[1997]. Ten usystematyzowany zbiór prawa diecezjalnego został, dla uniknięcia trudności i długiego oczekiwania, wydany w formie broszurowej i opatrzony *Słowem wprowadzającym* koszalińskiego ordynariusza datowanym na 23 kwietnia 1990 roku[1998]. Księga zatytułowana *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej* zawiera nie tylko statuty, lecz także inne dokumenty potrzebne do pełnego pojęcia i zrozumienia prawa diecezjalnego. We wstępnej części znalazły się, obok *Słowa wprowadzającego*, list pasterski zapowiadający zwołanie synodu, kazanie biskupa Ignacego z sesji inauguracyjnej oraz dekret promulgacyjny[1999]. Zasadniczą część zbioru stanowi 767 statutów, z których niektóre są bardziej rozbudowane w postaci paragrafów i punktów. Statuty podzielone zostały na 6 ksiąg i 40 rozdziałów[2000]. Po statutach umieszczono 33 aneksy: 12 instrukcji, 2 statuty, 2 regulaminy, 4 uwagi, 2 formularze, 4 wzory oraz 7 innych dokumentów[2001]. Na końcu zbioru znalazła się dokumentacja synodu, wybrana korespondencja i dekrety, regulaminy oraz kalendarium[2002]. Całość zbioru była wzorowana na Kodeksie prawa kanonicznego. Podjęto także staranie, aby poszczególne zapisy były jasne i krótkie. Statuty miały przybliżać treści norm kodeksowych oraz uściślić te sprawy, które twórca prawa powszechnego zlecił ustawodawcy partykularnemu[2003].

[1995] Por. I. JEŻ, *Dekret promulgacyjny I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, SD-6/89, 9.12.1989, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: I SDKK, s. VII, zob. KPK 1983, kan. 466; I. JEŻ, *Regulamin I Synodu…*, dz. cyt., pkt. 16-17.

[1996] Por. *Kalendarium synodu…*, dz. cyt., s. 227; Ł. ŁUKASZEWICZ, *Przygotowanie i przebieg…*, dz. cyt., s. 393-394; J. TURKIEL, *Uroczystości zakończenia*…, dz. cyt., s. 334.

[1997] Por. I. JEŻ, *Dekret promulgacyjny*…, dz. cyt.

[1998] Por. I. JEŻ, *Słowo wprowadzające Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, 23.04.1990, w: *I SDKK*, s. I-II. Można więc przyjąć, że statuty synodalne zaczęły obowiązywać od 23 kwietnia 1990 r.

[1999] Por. I SDKK, s. I-VII.

[2000] Por. *tamże*, s. 1-115; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 21.

[2001] Por. I SDKK, s. 119-208; zob. L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI, *Przyczynek do dziejów*…, dz. cyt., s. 21.

[2002] Por. I SDKK, dz. cyt., s. 211-227.

[2003] Por. DULLAK, s. 160-161. Dullak dokonał także wstępnej i skrótowej analizy statutów umieszczonych w poszczególnych księgach i rozdziałach, por. *tamże*, s. 161-171.

2.2. Przepisy synodalne dotyczące instytucji i struktury terytorialnej diecezji

Jak już zostało wspomniane, jednym z celów I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej była kodyfikacja i zebranie obowiązującego w diecezji prawa partykularnego. Powstały zbiór, wzorowany w układzie na Kodeksie prawa kanonicznego, obejmował całość życia Kościoła koszalińsko-kołobrzeskiego, jego różne wymiary, wiernych świeckich i duchownych, głoszenie słowa Bożego w różnej formie, życie sakramentalne, dobra materialne, czy wreszcie procesy i sankcje karne. Ze względu na ograniczoną formę rozprawy, w niniejszym podrozdziale zostaną zaprezentowane jedynie statuty synodalne dotyczące opisanych już w poprzednich rozdziałach instytucji diecezjalnych czy struktur terytorialnych.

2.2.1. Kuria biskupia

Kurii biskupiej bezpośrednio poświęcone były zapisy statutów synodalnych umieszczone w artykule 3 rozdziału III *Hierarchiczne struktury Kościoła*. W statucie 280 prawodawca podał definicję kurii, przez którą rozumie szereg instytucji, świadczących biskupowi pomoc w zarządzaniu diecezją. Przepis ów stanowił także, że jej działanie powinno spotykać się ze zrozumieniem, zwłaszcza wśród duchowieństwa, które powinno spełniać otrzymywane od niej zalecenia i wskazówki, zachowując wyznaczone w nich terminy[2004]. W kolejnym statucie określono strukturę kurii biskupiej, która miała się składać z: kancelarii, wydziału duszpasterskiego, wydziału katechetycznego, wydziału gospodarczego oraz sądu biskupiego, który miał funkcjonować na specjalnych zasadach, pod kierownictwem wikariusza sądowego. Działalność kurii miała być określana wewnętrznymi ustaleniami biskupa diecezjalnego[2005]. Kolejne trzy statuty dotyczyły zagadnień szczegółowych. Synod nakazał, aby duchowni udający się do kurii w sprawach urzędowych występowali w stroju duchownym. Sprawy administracyjne i duszpasterskie dotyczące osób świeckich, z wyjątkiem spraw naglących, kuria biskupia miała rozwiązywać po zasięgnięciu opinii ich własnego duszpasterza. Ponadto, każda sprawa przedstawiana do rozpatrzenia w kurii pisemnie miała być wyczerpująco wyjaśniona na oddzielnym arkuszu[2006].

[2004] Por. I SDKK, statut 280.
[2005] Por. I SDKK, statut 281.
[2006] Por. I SDKK, statut 282-284.

Oprócz przeanalizowanych zapisów, wprost o kurii biskupiej mówił również statut 376, który odnosił się do jej wydziału katechetycznego. Prawodawca diecezjalny określił, że w imieniu biskupa pełni on funkcje kierowniczą i koordynacyjną odnośnie katechizacji. Na czele wydziału ma stać biskup diecezjalny lub któryś z wikariuszy generalnych jako jego przewodniczący. Do biskupa diecezjalnego należała także nominacja referentów wydziału oraz wizytatorów diecezjalnych[2007].

Przepisy I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej wspominały także o dwóch komisjach, które funkcjonowały przy kurii biskupiej.

Prawodawca w kilku statutach odniósł się do Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej. Statut 635 stanowił, że wszystkie śpiewy przeznaczone do użytku w liturgii muszą otrzymać aprobatę komisji[2008]. Remont, przebudowa i konserwacja organów mogą być wykonane jedynie przez specjalistę, po uzyskaniu zgody komisji[2009]. Komisja Śpiewu i Muzyki Kościelnej odpowiada również za program szkolenia, zatrudnienie i poziom pracy organistów[2010]. W *Aneksie nr 17* prawodawca umieścił wypracowany wcześniej i obowiązujący od 22 listopada 1975 roku *Regulamin Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*[2011].

Podobnie jak w przypadku komisji związanej z muzyką i śpiewem kościelnym, tak i odnośnie Komisji do spraw Sztuki Kościelnej pewne prawne wskazania zostały umieszczone w statutach I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Statut 657 stanowił: „Organem nadzorczym w zakresie budownictwa sakralnego i ochrony zabytków jest Diecezjalna Komisja do spraw Sztuki Kościelnej". Przepis ten określił także strukturę komisji: przewodniczący, którym ma być każdorazowy diecezjalny konserwator zabytków, oraz członkowie, którymi mają być duchowni i świeccy, będący znawcami sztuki i historii sztuki, architektami, artystami czy krytykami sztuki[2012]. Do zadań komisji przepisy synodalne zaliczyły: wydawanie opinii o projektach budowy nowych kościołów i innych budynków kościelnych, opiniowanie projektów dotyczących modernizacji i konserwacji zabytkowych budynków kościelnych, wydawanie opinii dotyczących projektów polichromii, wystroju wnętrz kościelnych czy też przedmiotów kultu, opiniowanie projektów konserwacji polichromii i zabytków

[2007] Por. I SDKK, statut 376.
[2008] Por. I SDKK, statut 635.
[2009] Por. I SDKK, statut 641 § 4.
[2010] Por. I SDKK, statut 649.
[2011] Por. I SDKK, *Aneks nr 17*, s. 178. Przepisy *Regulaminu*, który w całości został włączony do statutów I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, zostały omówione w drugim rozdziale rozprawy.
[2012] Por. I SDKK, statut 657.

ruchomych oraz dokonywanie kontroli prac budowlanych i artystycznych, troska o ich właściwy poziom i wykonanie zgodne z projektem, a także odbiór wspomnianych prac[2013]. Statuty stanowiły również, że zgoda komisji była wymagana do: dokonania przez inwestora zmian w już zatwierdzonych projektach[2014], wykonania wystroju wnętrza kościoła lub kaplicy[2015], przeprowadzenia remontu kościoła zabytkowego[2016] oraz dokonywania zmian w odniesieniu do jakichkolwiek zabytków[2017].

W kilkunastu innych statutach zostały również umieszczone odniesienia do kurii biskupiej, jej urzędników i wydziałów. W innych natomiast zapisach nakazano wyrażenie przez kurię biskupią opinii lub zgody w sytuacjach określonych prawem partykularnym.

Statuty I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej nakazały aby, wobec braku w diecezji domu samotnej matki, duszpasterze za pośrednictwem referatu do spraw duszpasterstwa rodzin kurii biskupiej kierowali takie potrzebujące kobiety do domów w innych diecezjach[2018]. Proboszczowie mieli obowiązek, w ramach troski o utrzymanie seminarium duchownego, regularnie przekazywać do kurii biskupiej ofiary zbierane na ten cel, tzw. *seminaristicum*[2019]. Nowo mianowany proboszcz miał objąć parafię wobec dziekana, jego zastępcy lub delegata kurii biskupiej, który wprowadzał go w urząd[2020]. Zgoda kurii biskupiej była wymagana: do zameldowania osób świeckich, także z najbliższej rodziny kapłana, w budynku kościelnym[2021]; oraz na zamieszkanie i stołowanie się wikariusza parafialnego poza plebanią lub wikariatką[2022].

Kolejna grupa statutów synodalnych związanych pośrednio z kurią biskupią dotyczyło działalności katechetycznej:

– Katecheci i katechetki mogli być zatrudnieni w parafii tylko i wyłącznie na podstawie pisemnej umowy, która miała być przesłana do kurii biskupiej celem zatwierdzenia, bez którego umowa nie posiadała mocy prawnej. Zgoda kurii biskupiej była wymagana do zatrudnienia osoby bez misji kanonicznej na okres ponad miesiąca oraz na zwolnienie

[2013] Por. I SDKK, statut 658.
[2014] Por. I SDKK, statut 660, pkt. 4.
[2015] Por. I SDKK, statut 661 § 3.
[2016] Por. I SDKK, statut 668.
[2017] Por. I SDKK, statut 669.
[2018] Por. I SDKK, statut 54 § 3.
[2019] Por. I SDKK, statut 239.
[2020] Por. I SDKK, statut 288 § 1.
[2021] Por. I SDKK, statut 301 § 1. Przed wyrażeniem zgody, kuria biskupia miała obowiązek zorientować się, czy taka świecka osoba posiada inne miejsce stałego zameldowania, zob. *tamże,* statut 301 § 2.
[2022] Por. I SDKK, statut 312-313.

katechety zatrudnionego na stałe. Wydział katechetyczny kurii biskupiej miał być instancją odwoławczą od spraw spornych, które pojawiały się w czasie trwania umowy z katechetą[2023].

– Katecheci zakonni i świeccy mieli obowiązek brania udziału w spotkaniach formacyjno-instruktażowych organizowanych przez kurię biskupią[2024].

– Projekt budowy nowego punktu katechetycznego należało przedłożyć do zatwierdzenia kurii biskupiej[2025]. Bez jej zgody nie wolno było także likwidować punktów katechetycznych[2026].

– Kuria biskupia miała prawo do zarządzenia w diecezji kolekty na cele katechetyczne[2027].

Statuty I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej nakazywały również, aby kolekty zbierane na potrzeby misji w Uroczystość Objawienia Pańskiego, w Niedzielę Misyjną oraz w czasie miesięcznego nabożeństwa misyjnego były przekazane do kurii biskupiej w ciągu ośmiu dni[2028]. Nakazywały także, aby wydziały duszpasterski i katechetyczny kurii biskupiej odgrywały naczelną rolę w zaopatrywaniu w środki społecznego przekazu użyteczne w duszpasterstwie[2029]. Kapłani, także proboszczowie i wikariusze zakonni, mieli obowiązek odsyłać do kurii biskupiej połowę stypendium mszalnego z drugiej i kolejnej Mszy świętej odprawianej tego samego dnia[2030]. Na przechowywanie Najświętszego Sakramentu w kościołach filialnych i kaplicach należało uzyskać zgodę kurii biskupiej[2031].

Ostatnią grupę statutów synodalnych mówiących o kurii biskupiej stanowiły przepisy związane z zarządem dóbr materialnych i sprawami ekonomicznymi:

– Projekty nowych budynków sakralnych miały uzyskać zgodę kurii biskupiej[2032], a wykonawca nie mógł ich zmieniać bez zgody Diecezjalnej Komisji do spraw Sztuki Kościelnej[2033].

[2023] Por. I SDKK, statut 383 § 1-6.
[2024] Por. I SDKK, statut 391.
[2025] Por. I SDKK, statut 406.
[2026] Por. I SDKK, statut 412.
[2027] Por. I SDKK, statut 420 § 4.
[2028] Por. I SDKK, statut 444 § 2.
[2029] Por. I SDKK, statut 453.
[2030] Por. I SDKK, statut 520.
[2031] Por. I SDKK, statut 528.
[2032] Por. I SDKK, statut 660 pkt. 1.
[2033] Por. I SDKK, statut 660 pkt. 4.

– Projekty wystroju wnętrza kościoła czy kaplicy miały uzyskać zatwierdzenie Diecezjalnej Komisji do spraw Sztuki Kościelnej[2034].

– Przedmiotów stanowiących własność Kościoła nie wolno było sprzedawać, przenosić do innych kościołów, zabierać ze sobą, darować czy odstępować komukolwiek bez zgody kurii biskupiej[2035].

– W przypadku kradzieży zabytkowego dzieła sztuki, rządca kościoła miał obowiązek powiadomić o tym wydarzeniu kurię biskupią[2036].

– Dobra materialne należące do kurii biskupiej były określone jako dobra kościelne[2037].

– Składki na cele ogólnokościelne i ogólnodiecezjalne miały być przekazywane do kasy kurii biskupiej w ciągu ośmiu dni, chyba że natura składek wskazywała na termin późniejszy[2038].

– W przypadku złego utrzymania budynków sakralnych i kościelnych, parafialna rada do spraw ekonomicznych miała prawo w ostateczności powiadomić o tym kurię biskupią[2039].

– Proboszczowie mieli obowiązek dostarczania do kurii biskupiej odpisów dokumentów stanowiących dowód własności nieruchomości należących do Kościoła i innych dokumentów dotyczących prawa Kościoła do majątku[2040].

– Każda parafia miała obowiązek sporządzenia spisu inwentarza mienia kościelnego i dostarczenia go do kurii biskupiej celem zatwierdzenia. Jeden z zatwierdzonych egzemplarzy spisu ma być przechowywany w aktach kurialnych[2041], a o zmianach w spisie należało powiadomić kurię biskupią z okazji wizytacji biskupa[2042].

– Dowodem należytego zdania lub przyjęcia parafii miał być dla kurii jedynie protokół zdawczo-odbiorczy[2043], a w przypadku pojawiających się kontrowersji kuria miała rozstrzygać spory w oparciu o ten dokument oraz o zaktualizowany spis inwentarza[2044].

[2034] Por. I SDKK, statut 661 § 3.
[2035] Por. I SDKK, statut 670.
[2036] Por. I SDKK, statut 676.
[2037] Por. I SDKK, statut 699 § 1.
[2038] Por. I SDKK, statut 712.
[2039] Por. I SDKK, statut 718.
[2040] Por. I SDKK, statut 723.
[2041] Por. I SDKK, statut 728.
[2042] Por. I SDKK, statut 730.
[2043] Por. I SDKK, statut 732.
[2044] Por. I SDKK, statut 733.

– Każdy kapłan, a w szczególności zarządca dóbr kościelnych miał obowiązek sporządzić testament i zdeponować go w kurii biskupiej, najpóźniej w rok po objęciu urzędu, a niedochowanie tego obowiązku mogło spowodować sankcje karne[2045].

2.2.2. Kolegium konsultorów, rada kapłańska i kapituły kanoników

W statutach I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej nie znalazło się żadne odniesienie do kolegium konsultorów.

Gdy chodzi o normy dotyczące rady kapłańskiej, w *Aneksie nr 13* zostały umieszczone jako obowiązujące w diecezji *Statuty rady kapłańskiej*[2046]. Warto zauważyć, że ich tekst jest w zasadzie zbieżny z tekstem statutu uchwalonym i zatwierdzonym przez biskupa Jeża 21 listopada 1974 roku, a nie ze statutem z 30 listopada 1985 roku[2047]. Statuty umieszczone w dokumentach synodalnych, podobnie jak omówiony szczegółowo wcześniej statut z 1974 roku, złożone są z trzech zasadniczych części: I. Rada Kapłańska – wprowadzenie; II. Zadania Rady; III. Sposoby działania Rady i uwagi końcowe. W porównaniu do poprzedniej wersji, statuty nie określały biskupa pomocniczego jako promotora rady, a wśród jej zadań nie zostało umieszczone wysuwanie sugestii pod adresem WPK odnośnie kapłanów w stanie spoczynku i chorych. Ponadto kadencja rady miała trwać pięć, a nie jak poprzednio trzy lata. Członkowie zaś powoływanych komisji nie musieli składać sekretarzowi rady wniosków na piśmie[2048].

Oprócz statutów umieszczonych w aneksach dokumentów synodalnych, rady kapłańskiej dotyczył także statut 285, który stanowił, że jest ona wyłaniana w trakcie wyborów terenowych, oraz, że jej członkowie reprezentują prezbiterium jako całość, stąd nie zachodzi konieczność powtarzania wyborów w związku z ruchem osobowym kapłanów w diecezji[2049]. Statut 295 nakazywał natomiast, aby ofiary składane przez wiernych w czasie wizyty kolędowej przeznaczane były na cele wskazane przez ofiarodawcę, *Ordynację* oraz radę kapłańską[2050]. Ponadto w przepisach dotyczących Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej umieszczonych w *Aneksie nr 14* znalazł się zapis

[2045] Por. I SDKK, statut 737 § 1-2.
[2046] Por. I SDKK, *Aneks nr 13*, s. 170-171.
[2047] Por. *tamże*; *Statut Rady Kapłańskiej diecezji…*, dz. cyt.; I. JEŻ, *Statut rady kapłańskiej…*, dz. cyt.
[2048] Por. I SDKK, *Aneks nr 13*, s. 170-171; *Statut Rady Kapłańskiej diecezji…*, dz. cyt. Szczegółowe omówienie *Statutu rady kapłańskiej* z 21 listopada 1974 r., który został umieszczony w aneksach statutów synodalnych jako obowiązujący w diecezji, znajduje się w drugim rozdziale dysertacji.
[2049] Por. I SDKK, statut 285.
[2050] Por. I SDKK, statut 295.

stanowiący, że rada kapłańska corocznie ustala wysokość miesięcznych składek parafialnych i osobistych, które należy przekazywać na fundusz WPK[2051]. W zapisach *Ordynacji* czyli zasadach współżycia proboszcza i wikariusza umieszczonych w *Aneksie nr 16*, znalazł się zapis nakazujący wikariuszowi parafii odprowadzić do kasy kurii biskupiej *dziesięcinę* z ofiar kolędowych w wysokości ustalonej przez radę kapłańską[2052].

Gdy chodzi o normy dotyczące kapituł kanoników to w *Aneksie nr 14*, zawierającym przepisy, odnośnie Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej, znalazł się zapis mówiący o tym, że jej zarząd stanowi koszalińska kapituła katedralna. Miała ona, pod nadzorem biskupa diecezjalnego i w zgodzie z przepisami prawa kanonicznego, zarządzać jej dobrami. Czyniła to poprzez wybranego ze swego grona lub spoza niego administratora, którego kandydatura wymagała akceptacji biskupa diecezjalnego. Przepisy synodalne stanowiły ponadto, że wnioski o zapomogę składane przez kapłanów w kurii biskupiej będą rozpatrywane przez komisję złożoną z trzech kanoników koszalińskiej kapituły katedralnej[2053].

2.2.3. Sąd biskupi

Jak już powyżej wskazano, według normy zamieszczonej w statucie 281, sąd biskupi wchodził w skład kurii biskupiej. Miał jednak funkcjonować na specjalnych zasadach i być kierowany przez wikariusza sądowego[2054].

Większość statutów synodalnych odnośnie sądu biskupiego i spraw przez niego prowadzonych została umieszczona w dwóch pierwszych rozdziałach księgi VI *Procesy i sankcje kościelne*. Rozdział pierwszy poświęcony był zagadnieniu sądu delegowanego. Według normy umieszczonej w statucie 738, osoby z terenu diecezji, które nie mogły bez większych trudności zgłosić się w siedzibie sądu biskupiego w Koszalinie, miały składać zeznania przed trybunałem delegowanym przez wikariusza sądowego, który składał się z sędziego, obrońcy węzła małżeńskiego i notariusza. Funkcję sędziego miał, zgodnie z informacją umieszczaną w delegacji, pełnić proboszcz lub jego zastępca. W sytuacji braku kapłanów, w poszczególnym przypadku funkcję notariusza mogła spełniać godna osoba świecka[2055]. Przed przystąpieniem do przesłuchania stron

[2051] Por. I SDKK, *Aneks nr 14*, nr 4, s. 172.
[2052] Por. I SDKK, *Aneks nr 16*, nr 22, s. 177.
[2053] Por. I SDKK, *Aneks nr 14*, nr 1 i 5, s. 172.
[2054] Por. I SDKK, statut 281.
[2055] Por. I SDKK, statut 738 § 1-2.

lub świadków, członkowie trybunału delegowanego mieli złożyć przysięgę według otrzymanego formularza. Następnie przysięgę *de veritate dicenda* mieli odebrać od osoby wezwanej[2056]. Normy umieszczone w statucie 740 określały sposób przeprowadzenia przesłuchania: pytania miał zadawać wyłącznie sędzia. Odpowiedzi powinien spisywać notariusz, według tego co dyktował sędzia. Odpowiedzi należało spisywać w pierwszej osobie, pełnymi zdaniami. Niedopuszczalne było zapisywanie odpowiedzi: „tak", „nie" lub „nie wiem". Notariusz miał obowiązek pamiętać o zachowaniu dwustronnego marginesu. Protokoły z przesłuchań sądowych należało spisywać na maszynie[2057]. Po zakończeniu przesłuchania, zaznania należało odczytać wezwanej osobie i dać możliwość naniesienia poprawek. Po wszystkim tekst przesłuchania miała podpisać osoba zeznająca i wszyscy członkowie sądu delegowanego[2058]. Normy synodalne stanowiły także, że gdyby wezwany świadek wnosił roszczenia odnośnie zwrotu kosztów, należało go skierować do strony, która go wskazała do procesu, a w wątpliwości do strony powodowej[2059]. Spisane zeznania należało opieczętować pieczęcią parafialną i listem poleconym przesłać do sądu biskupiego w Koszalinie. Do zeznań należało dołączyć sporządzone na dostarczonym formularzu urzędowe świadectwo kwalifikacyjne dotyczące osoby, która złożyła zeznania przed sądem delegowanym[2060]. Sporządzając wspomniane świadectwo, proboszcz nie powinien udzielać odpowiedzi, że nic nie wie o opiniowanym. W sytuacji gdyby proboszcz nie znał rzeczywiście danej osoby, miał obowiązek zasięgnąć zdania od sąsiadów, znajomych lub innych, a w świadectwie zaznaczyć, że posiadł informację od osób trzecich[2061]. Normy synodalne stanowiły również, że otrzymaną z sądu biskupiego rekwizycję proboszcz powinien wykonać jak najszybciej, maksymalnie w ciągu miesiąca. Gdyby wezwani nie stawiali się na przesłuchanie, proboszcz miał obowiązek wezwać ich powtórnie. Wobec dalszego niestawiennictwa prawidłowo wezwanych, proboszcz powinien odesłać dokumenty do sądu biskupiego z wyjaśnieniem przyczyny niewykonania rekwizycji[2062].

W rozdziale drugim księgi VI zalazły się przepisy synodalne dotyczące skargi o nieważność małżeństwa. W myśl wskazania umieszczonego w statucie 746,

[2056] Por. I SDKK, statut 739.
[2057] Por. I SDKK, statut 740.
[2058] Por. I SDKK, statut 741.
[2059] Por. I SDKK, statut 742.
[2060] Por. I SDKK, statut 743.
[2061] Por. I SDKK, statut 744.
[2062] Por. I SDKK, statut 745.

duszpasterze powinni pouczać wiernych o zadaniach i roli sądu biskupiego z zaznaczeniem, że nie może on rozwiązać małżeństwa, które zostało ważnie zawarte[2063]. Gdyby jednak poważne racje przemawiały za nieważnością małżeństwa, a małżonków nie można było pogodzić, duszpasterz powinien udzielić stronie właściwych informacji oraz pomóc w sporządzeniu skargi o nieważność małżeństwa[2064]. Według norm synodalnych, skarga o nieważność małżeństwa skierowana do sądu biskupiego powinna zawierać: dokładne dane personalne stron, dokładny adres zamieszkania stron, parafię i datę zawarcia małżeństwa, okoliczności i przyczyny ewentualnej nieważności małżeństwa, zorientowanych w sprawie świadków wraz z ich adresami, datę, miejscowość i czytelny podpis strony powodowej[2065]. Do wspomnianej skargi należało dołączyć: metrykę ślubu, jeśli strony są rozwiedzione, wyrok rozwodowy sądu cywilnego oraz dowody rzeczowe – listy, świadectwa lekarskie i inne dokumenty[2066]. Statuty synodalne nakazywały, aby duszpasterz poinformował stronę, że będzie musiała pokryć ustalone przez sąd biskupi koszty sądowe związane z kancelaryjnymi wydatkami na prowadzenie procesu. Jednak ich pokrycie nie gwarantuje pozytywnego wyniku procesu, który zależy jedynie od zebranego w instrukcji sprawy materiału dowodowego[2067]. Ponadto wskazanie umieszczone w statucie 751 zachęcało duszpasterzy, aby obowiązkowo poznawali normy prawa kanonicznego w sprawach małżeńskich i mogli na tym odcinku właściwie służyć powierzonym sobie wiernym[2068].

Oprócz omówionych statutów, w części dotyczącej duszpasterstwa rodzin w trudnych sytuacjach znalazło się wskazanie, aby katolików żyjących w małżeństwach cywilnych z przeszkodą węzła, którzy nie rozchodzą się ze względu na dobro dzieci, uświadamiać, że w wypadku podejrzenia nieważnie zawartego poprzednio związku małżeńskiego, powinni skorzystać z pomocy sądu biskupiego dla dokładnego zbadania sprawy[2069]. Ponadto w *Aneksie nr 20* zawierającym uwagi dotyczące nauk przedślubnych zawarto normę, w myśl której nupturienci powinni w kancelarii parafialnej, w wypadku stwierdzenia nieważności poprzedniego małżeństwa, złożyć dokument z sądu biskupiego orzekający nieważność z klauzulą

[2063] Por. I SDKK, statut 746.
[2064] Por. I SDKK, statut 747.
[2065] Por. I SDKK, statut 748.
[2066] Por. I SDKK, statut 749.
[2067] Por. I SDKK, statut 750.
[2068] Por. I SDKK, statut 751.
[2069] Por. I SDKK, statut 72 § 2.

wykonalności[2070]. W *Aneksie nr 30* umieszczone z kolei trzy wzory skargi powodowej: wzór skargi o orzeczenie nieważności małżeństwa, wzór oficjalnej skargi na okoliczność przymusu i wzór prośby do Ojca Świętego o dyspensę od małżeństwa niedopełnionego[2071].

2.2.4. Dziekani, dekanaty i parafie

Najważniejsze normy prawa partykularnego zawarte w statutach synodalnych odnośnie dziekanów zostały umieszczone w piątym rozdziale księgi II *Święci szafarze czyli duchowni*.

We wstępie do rozdziału *Dziekani* znalazło się określenie roli i funkcji dziekana, zaczerpnięte z Instrukcji *Ecclesiae imago*: „Wielkie znaczenie należy przywiązać do funkcji dziekańskiej, która jest duszpasterską czynnością ponadparafialną, a nie tylko prawną czy administracyjną. Na dziekanie spoczywa obowiązek prawdziwej apostolskiej troskliwości o to, by rozwijało się życie lokalnego prezbiteratu i potęgowała się w dekanacie wspólna działalność duszpasterska, zgodnie z myślą i dokonaniami Soboru Watykańskiego II”[2072].

Według normy umieszczonej w statucie 316 odnoszącej się do przepisów zawartych w kan. 553 i 554 § 2 KPK, dziekana miał ustanawiać biskup diecezjalny, zasadniczo na pięć lat[2073]. Po nominacji powinien on złożyć na ręce biskupa lub jego delegata przepisaną prawem przysięgę[2074]. Następnie dziekan powinien powiadomić o swojej nominacji proboszczów z dekanatu. Na najbliższej konferencji dekanalnej notariusz dekanalny powinien odczytać zebranym dekret nominacyjny[2075]. W myśl norm statutowych, utrata urzędu dziekana następowała w wyniku: decyzji biskupa diecezjalnego, wraz z upływem kadencji lub w wyniku rezygnacji przyjętej przez biskupa[2076].

Dalsze statuty synodalne dotyczące urzędu dziekana zostały podzielone na pięć artykułów.

W artykule pierwszym zostały wskazane prawa dziekana. Po pierwsze, w myśl normy umieszczonej w statucie 320, dziekanowi przy uroczystych wystąpieniach

[2070] Por. I SDKK, *Aneks nr 20*, pkt 2 e, s. 184.
[2071] Por. I SDKK, *Aneks nr 30*, s. 202-204.
[2072] Por. I SDKK, s. 54, zob. EI nr 187, s. 494.
[2073] Por. I SDKK, statut 316; zob. KPK 1983, kan. 553,554 § 2.
[2074] Por. I SDKK, statut 317.
[2075] Por. I SDKK, statut 318.
[2076] Por. I SDKK, statut 319.

urzędowych przysługiwało prawo pierwszeństwa przed innymi kapłanami dekanatu[2077]. Po drugie, w osobie dziekana duchowni i wierni świeccy z dekanatu powinni widzieć przedstawiciela władzy biskupiej. Mieli odnosić się do niego z szacunkiem, okazywać mu zaufanie i posłuszeństwo a także zwracać się do niego w pierwszej instancji ze sprawami wykraczającymi poza kompetencje parafii[2078]. Każdy kapłan, który obejmował urząd kościelny w dekanacie, lub osiedlał się w dekanacie, miał obowiązek złożyć dziekanowi wizytę urzędową w ciągu miesiąca[2079]. Wyłącznie dziekan miał prawo na swoim terenie zwoływać urzędowe zebrania kapłanów oraz im przewodniczyć[2080]. Również do dziekana należało wprowadzenie na urząd nowo mianowanego proboszcza specjalnym aktem prawno-liturgicznym, którego przebieg został umieszczony w *Aneksie nr 23*[2081].

W artykule drugim umieszczono statuty synodalne dotyczące obowiązków dziekana w dziedzinie duszpasterstwa kapłanów. Dziekan miał obowiązek dobrego poznania kapłanów swego dekanatu, być dla nich zaufanym opiekunem i życzliwym doradcą. Powinien również wpływać na nich swą powagą, aby byli wzorami świętości kapłańskiej i gorliwie służyli Bożej sprawie. Ponadto dziekan miał obowiązek z apostolską miłością i odwagą przestrzec kapłana przed grożącym mu niebezpieczeństwem, szczególnie przed zgorszeniem. W razie potrzeby miał również dopomóc w usunięciu zła. Gdyby te działania okazały się nieskuteczne, dziekan powinien poinformować o sprawie kurię biskupią[2082]. Według normy zawartej w statucie 327, dziekan jest w dekanacie pośrednikiem pomiędzy księżmi a biskupem i na odwrót. Stąd do jego obowiązków należało: w pierwszej instancji zaradzanie niewłaściwościom powstałym na terenie dekanatu, czuwanie nad przestrzeganiem zapisów *Ordynacji* o proboszczach i wikariuszach oraz zachowaniem rezydencji kapłanów do niej zobowiązanych, interesownie się czy kancelarie poszczególnych parafii działają w określonych porach, wizytowanie parafii swego dekanatu i kontrola wykonania dekretów powizytacyjnych. Ponadto, w ramach budowania wspólnoty

[2077] Por. I SDKK, statut 320.
[2078] Por. I SDKK, statut 321.
[2079] Por. I SDKK, statut 322.
[2080] Por. I SDKK, statut 323.
[2081] Por. I SDKK, statut 324; *Aneks nr 23*, s. 188. Wprowadzenie nowego proboszcza w urzędowanie mogło mieć miejsce w czasie nabożeństwa lub podczas Mszy świętej. Zawierało następujące elementy: uroczystą procesję, modlitwy przed ołtarzem odmawiane przez dziekana na przemian z ludem, odczytanie przez dziekana dekretu nominacyjnego na urząd proboszcza, wyznanie wiary składane przez wprowadzanego, wypowiedzenie formuły wprowadzenia przez dziekana.
[2082] Por. I SDKK, statut 325-326.

dekanalnej, dziekan miał obowiązek podejmować następujące działania: starannie przygotowywać konferencje dekanalne, według wskazań umieszczonych w *Aneksie nr 8*, troszczyć się, aby kapłani brali udział w odpustach parafialnych, jubileuszach kapłańskich i pogrzebach księży w dekanacie, coroczne organizowanie spotkania *kolędowego* wszystkich księży dekanatu z biskupem, koordynowanie współpracy w dekanacie przy podejmowaniu różnych akcji duszpasterskich[2083].

W artykule trzecim umieszczono statuty synodalne dotyczące obowiązków dziekana w dziedzinie duszpasterstwa. W myśl zapisów statutu 328, dziekan powinien w swoim dekanacie czuwać nad prawidłowym wypełnianiem obowiązków duszpasterskich, w szczególności: głoszeniem słowa Bożego, katechizacją w szerokim tego słowa znaczeniu oraz przygotowaniem dzieci do sakramentów świętych[2084]. Ponadto kontroli dziekana statuty synodalne poddały dbałość o czystość kościoła, naczyń i paramentów liturgicznych, aktualność ogłoszeń i informacji duszpasterskich, punktualność w odprawianiu nabożeństw oraz sumienność przestrzegania przepisów liturgicznych, szczególnie w odniesieniu do sprawowania Mszy świętej, przechowywania Najświętszego Sakramentu i możliwości korzystania z sakramentu pokuty. Dziekani w tym zakresie mieli kontrolować rządców obiektów sakralnych[2085]. Do obowiązków dziekana należało również przeprowadzanie kanonicznych wizytacji parafii swego dekanatu, dwa lata po wizytacji biskupiej, w celu sprawdzenia wykonania dekretu powizytacyjnego. Z przeprowadzonej wizytacji dziekan miał sporządzić sprawozdanie i przekazać je do kurii biskupiej. Parafie dziekańskie i ich kancelarie miały być wizytowane przez dziekanów rejonowych, a oni z kolei przez dziekana dziekanów[2086]. Statuty synodalne stanowiły, że dziekan lub wicedziekan powinni odebrać oleje święte w Wielki Wtorek z katedry koszalińskiej i rozdzielić je w obrębie swego dekanatu. Dziekan odpowiadał również za dostarczanie kapłanom różnego rodzaju materiałów duszpasterskich, za których należność przekazywał do kurii biskupiej. W czasie urzędowych wizyt biskupa diecezjalnego lub jego zastępcy w dekanacie, powinien mu towarzyszyć dziekan lub wicedziekan[2087].

W artykule czwartym umieszczono statuty synodalne dotyczące obowiązków dziekana w dziedzinie administracyjnej. Według normy umieszczonej w statucie 334,

[2083] Por. I SDKK, statut 327.
[2084] Por. I SDKK, statut 328.
[2085] Por. I SDKK, statut 329.
[2086] Por. I SDKK, statut 330 § 1-2.
[2087] Por. I SDKK, statut 331-333.

dziekan miał obowiązek czuwać, aby księża w parafiach prawidłowo prowadzili księgi parafialne nakazane prawem ogólnym i prawem diecezjalnym. Prowadzenia kancelarii parafialnej dotyczyły normy prawne umieszczone w *Aneksie nr 9*[2088]. W sytuacji krytycznych głosów wiernych dotyczących poszczególnych duszpasterzy, dziekan powinien przyjąć je w roztropny sposób, najpierw łagodzić sprawy w ramach swoich uprawnień lub ewentualnie przekazać opinię o danej sprawie do wiadomości kurii biskupiej. Podobnie w kurii powinien referować ważniejsze przejawy życia religijnego w dekanacie[2089]. Do obowiązków dziekana statuty synodalne zaliczyły również troskę o majątek kościelny, aby był właściwie zinwentaryzowany, by nie doznał uszczerbku oraz był prawidłowo administrowany. Ponadto miał dopilnować, aby nie rozpoczynano większych prac naprawczych przy kościołach i innych budynkach parafialnych bez zgody kurii biskupiej[2090]. Według normy zamieszczonej w statucie 338 dziekan miał przekazać urzędowo kościelny majątek kapłanowi wyznaczonemu na parafię wakującą. W sytuacji pojawienia się ewentualnych sporów związanych z przekazaniem parafii, sytuacje niewymagające ustaleń dokumentalnych miał rozstrzygać dziekan, a inne przekazać do kurii biskupiej[2091]. Dziekan był również zobowiązany do osobistego udziału w konferencjach dziekańskich. W wyjątkowych sytuacjach mógł go zastąpić wskazany przez niego inny kapłan, a w pierwszym rzędzie wicedziekan[2092].

Do istotnych obowiązków dziekana należało prowadzenie kancelarii dziekańskiej. W jej skład wchodziły: księga korespondencyjna pism wychodzących i przychodzących, teczki dla poszczególnych parafii dekanatu oraz księga protokołów konferencji dekanalnych. Ponadto w kancelarii dziekańskiej powinno znajdować się archiwum zawierające: zbiór odpisów pism wychodzących i tekstów nadesłanych, dekrety kurii biskupiej, zwłaszcza odpisy powizytacyjne, różne inne pisma wynikające z potrzeby[2093]. Według normy umieszczonej w statucie 341, przy czynnościach urzędowych dziekan miał posługiwać się okrągłą pieczęcią dziekańska z pastorałem i krzyżem oraz napisem w otoku *Dziekan Dekanatu…*[2094].

W myśl statutów synodalnych, szczególne obowiązki spoczywały na dziekanie w przypadku ciężkiej choroby kapłana w dekanacie lub jego zgonu. O tych faktach

[2088] Por. I SDKK, statut 334; *Aneks nr 9*, s. 132-135.
[2089] Por. I SDKK, statut 335-336.
[2090] Por. I SDKK, statut 337 § 1-2.
[2091] Por. I SDKK, statut 338 § 1-2.
[2092] Por. I SDKK, statut 339.
[2093] Por. I SDKK, statut 340.
[2094] Por. I SDKK, statut 341.

powinien on natychmiast powiadomić kurię biskupią[2095]. Po śmierci duchownego dziekan zarządza także jego pogrzeb, wyznacza kaznodzieję oraz zabezpiecza wszystko co należało do zmarłego i czym zawiadował. Nie powinien również dopuścić potencjalnych spadkobierców do masy spadkowej, zwłaszcza przed sprawdzeniem, co z pozostałych po zmarłym stanowi własność Kościoła. Wakującą parafię powinien objąć tymczasowo wikariusz parafialny, gdy zaś jest ich kilku, ten który jest najstarszy nominacją. Gdyby w parafii nie było wikariuszy, według wskazania kan. 541 § 1 KPK, parafię miał obowiązek objąć w tymczasowy zarząd proboszcz sąsiedniej parafii wskazany do tego zadania przez dziekana[2096]. Normy zawarte w statucie 344 zawierają szereg szczegółowych wskazań dotyczących sytuacji, która następuje po śmierci duchownego. Po pierwsze, tymczasowy zarządca parafii miał obowiązek sam zgłosić do kurii biskupiej fakt objęcia w zarząd parafii po śmierci proboszcza. Po uzgodnieniu z kurią, razem z dziekanem miał on ustalić termin eksportacji i pogrzebu, zawiadomić rodzinę zmarłego, kolegów kursowych i kapłanów z dekanatu. Pogrzeb zmarłego kapłana powinien odbyć się z zachowaniem właściwej okazałości. Duchowny powinien spocząć na cmentarzu parafialnym ostatniego pobytu, chyba że jego wola była inna[2097]. Obowiązkiem dziekana było również odnalezienie księgi intencji zmarłego, sprawdzenie ilości nieodprawionych intencji mszalnych oraz troska o ich odprawienie, zabezpieczając w tym celu fundusze z masy spadkowej. Koszty pogrzebu powinna pokryć kasa parafialna, przeznaczając na ten cel również zasiłek pogrzebowy z ZUSu. Gdyby koszty pogrzebu przejęła na siebie rodzina pozwanego, wtedy jej należy się wspomniany zasiłek[2098]. Według statutów synodalnych, każdy kapłan pracujący w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej miał moralny obowiązek odprawienia Mszy świętej za zmarłego kapłana. Dziekan lub wskazany przez niego kapłan powinien w ciągu miesiąca sporządzić o zmarłym wspomnienie pośmiertne i przesłać je do kurii biskupiej. W razie nieobecności lub choroby dziekana, wszystkie wskazane jego obowiązki przejmuje wicedziekan[2099]. Pogrzeb zmarłego kapłana w dekanacie powinien być tak ukształtowany i zorganizowany, aby wychowywał wiernych w szacunku

[2095] Por. I SDKK, statut 342, 343 § 1.
[2096] Por. I SDKK, statut 343 § 1-3; zob. KPK 1983, kan. 541 § 1.
[2097] Por. I SDKK, statut 344 § 1-2, 4.
[2098] Por. I SDKK, statut 344 § 3 i 5.
[2099] Por. I SDKK, statut 344 § 6-8.

do kapłana i był okazją do budzenia nowych powołań kapłańskich. Można to osiągnąć przez liczny udział duchownych, świeckich i odpowiednio wygłoszone kazanie[2100]

Normy zawarte w statucie 346 odnosiły się do obowiązków dziekana wobec kapłanów poważnie chorych. Dziekan powinien ich odwiedzać, ułatwić im przyjęcie sakramentów oraz dopomóc w uregulowaniu spraw doczesnych. Powinien również sprawdzić, czy chory kapłan wypełnił zobowiązania wynikające z przyjętych stypendiów mszalnych, obejrzeć księgę intencji z aktualnymi adnotacjami oraz zbadać czy duchowny sporządził ważny testament i czy jego osobisty majątek jest wyraźnie oddzielony od majątku kościelnego, wpisanego w spis inwentarza parafii[2101].

W artykule piątym umieszczono statuty synodalne dotyczące współpracowników dziekana i referentów dekanalnych. W myśl zapisów umieszczonych w statucie 347, najbliższym współpracownikiem dziekana miał być wicedziekan, który wspomaga go w jego różnych obowiązkach. W razie potrzeby, po poinformowaniu kurii biskupiej, może pełnić jego funkcję. Wicedziekan miał być mianowany przez biskupa diecezjalnego po zapoznaniu się przez niego z kandydatami wskazanymi przez dziekana i kapłanów z dekanatu[2102]. Do obowiązków wicedziekana statuty synodalne zaliczyły: pełnienie funkcji dekanalnego referenta do spraw rodzin i dobroczynności, zabezpieczenie kościelnego majątku parafii dziekana wobec jego śmierci lub przeszkody w pełnieniu funkcji proboszczowskich, w razie potrzeby przekazanie parafii dziekańskiej administratorowi parafii, a potem nowemu proboszczowi, urządzenie pogrzebu dziekana[2103]. Do bliskich współpracowników dziekana statuty synodalne zaliczyły również notariusza dekanalnego. Miał go ustanawiać dziekan spośród kapłanów dekanatu. Do jego obowiązków należało sporządzenie protokołów z konferencji dekanalnych, przeprowadzonych wyborów oraz innych wspólnotowych działań dekanatu[2104].

Szczególne zadania pośród duchowieństwa dekanatu miał wypełniać ojciec duchowny. Jego nominacja należała do biskupa diecezjalnego, który miał brać pod uwagę kandydatów przedstawionych przez dziekana i księży z dekanatu. Statuty synodalne wśród obowiązków ojca duchownego wymieniały: troskę o stronę duchową i ascetyczną konferencji dekanalnych, organizację dni skupienia w dekanacie,

[2100] Por. I SDKK, statut 345.
[2101] Por. I SDKK, statut 346.
[2102] Por. I SDKK, statut 347-348.
[2103] Por. I SDKK, statut 349.
[2104] Por. I SDKK, statut 350.

utrzymywanie osobistego kontaktu z kapłanami, wspólną troskę z dziekanem o towarzyskie życie wspólnoty kapłańskiej w dekanacie, szczególną troskę o kapłanów chorych, rezydentów i emerytów, troskę o własną formację duchową[2105]. Ponadto statuty synodalne przewidywały wspomaganie dziekana w pracy ponadparafialnej przez następujących referentów dekanalnych: wizytatora katechetycznego, referenta liturgicznego, który miał obejmować troską ministrantów i lektorów, referentów duszpasterstwa rodzin, trzeźwościowego, dobroczynności, WPK i innych ustalonych przez dziekana. Ich zadania określała praktyka diecezjalna, statuty synodalne i dołączone do nich aneksy[2106].

Kolejne zapisy synodalne odnośnie dziekanów zostały umieszczone w Aneksie nr 8, który zawiera *Instrukcję o konferencjach dekanalnych*[2107]. We wprowadzeniu do *Instrukcji* prawodawca, kierując się normą zawartą w kan. 279 § 2 KPK, przypomniał, że każdy kapłan powinien uczestniczyć w organizowanych konferencjach, wykładach duszpasterskich i zebraniach teologicznych. Do takich spotkań formacyjnych należały, według przepisów synodalnych, konferencje dekanalne. W myśl normy umieszczonej w *Instrukcji*, obowiązek organizowania takich konferencji i kierowana nimi spoczywał na dziekanie. Według nakazu umieszczonego również w kan. 555 § 2 KPK, powinien on również troszczyć się o to, aby wszyscy kapłani dekanatu pełniący posługę duszpasterską brali udział w tych konferencjach[2108]. Wśród celów konferencji dekanalnej prawodawca wymienił: doskonalenie ascetycznej formacji kapłańskiej, permanentne dokształcanie się w naukach teologicznych i zapoznawanie różnych metod duszpasterskich, odnoszenie ogólnych programów duszpasterskich do potrzeb i możliwości miejscowego dekanatu, planowanie duszpasterskich akcji parafialnych i ponadparafialnych, przyswajanie aktualnych problemów Kościoła powszechnego i lokalnego oraz zapoznawanie się z zarządzeniami władzy diecezjalnej[2109].

W zasadniczej treści *Instrukcji* prawodawca synodalny wskazał obowiązki dziekana związane z organizacją i przeprowadzeniem konferencji dekanalnej,

[2105] Por. I SDKK, statut 351.
[2106] Por. I SDKK, statut 352-353.
[2107] Por. I SDKK, *Aneks nr 8*, s. 130-131.
[2108] Por. I SDKK, *Aneks nr 8*, s. 130; zob. KPK 1983, kan. 279 § 2, 555 § 2.
[2109] Por. I SDKK, *Aneks nr 8*, s. 130.

podzielone na trzy grupy: obowiązki dziekana przed konferencją, w czasie konferencji i po konferencji[2110].

Do obowiązków dziekana przed konferencją, należało powiadomienie, z co najmniej dziesięciodniowym wyprzedzeniem, kurii biskupiej oraz księży w dekanacie o terminie konferencji dekanalnej. Do takiego zawiadomienia miał być dołączony jej szczegółowy program. Ponadto dziekan miał obowiązek osobistego dokładnego zapoznania się z tematyką konferencji. Wreszcie powinien wyznaczyć kapłana, który przygotuje referat teologiczno-duszpasterski, omówić z ojcem duchownym dekanatu tematykę konferencji ascetycznej oraz przypomnieć poszczególnym referentom ich zadania na najbliższą konferencję – by dokładnie przygotowali się do prowadzenia swoich *kwadransów*[2111].

Obowiązkiem dziekana w czasie konferencji było kierowanie jej przebiegiem według wypracowanego wzoru.

Pierwsza część konferencji miała mieć charakter ascetyczno-modlitewny. Powinna się w niej znaleźć Msza święta lub nabożeństwo eucharystyczne. Można było podczas nich dokonać odnowienia aktu poświęcenia się kapłanów Najświętszemu Sercu Pana Jezusa lub odmówić modlitwy o powołania kapłańskie i zakonne. Następnie dekanalny ojciec duchowny miał wygłosić konferencję ascetyczną w kościele lub kaplicy, a nie w sali obrad. Inny przebieg miała mieć wiosenna konferencja dekanalna, czyli tak zwany *konwent wielkanocny*. W jej części ascetycznej powinni wziąć udział wierni parafii. Homilia wygłoszona podczas Mszy miała być skierowana zarówno do wiernych świeckich jak i do kapłanów. Po Mszy powinna odbyć się przewidziana w rytuale procesja żałobna wokół kościoła w intencji zmarłych kapłanów. Za każdym razem w części ascetycznej konferencji powinien być przewidziany czas przeznaczony na spowiedź dla kapłanów.

Druga część konferencji powinna mieć charakter naukowy i obejmować elementy teologiczno-duszpasterskie. Na wstępie, po krótkiej modlitwie, głos miał zabrać dziekan, który po powitaniu zebranych przedstawiał program konferencji i wskazywał jej główny cel. Następnie notariusz dekanalny odczytywał sprawozdanie z poprzedniej konferencji. Centralnym punktem drugiej części konferencji miał być referat wygłaszany przez jednego z kapłanów dekanatu, po którym następowała

[2110] Por. I SDKK, *Aneks nr 8*, s. 130-131.
[2111] Por. I SDKK, *Aneks nr 8*, pkt I, s. 130.

dyskusja moderowana przez dziekana. Kolejnym punktem konferencji dekanalnych były tzw. *kwadranse* prowadzone przez poszczególnych referentów dekanalnych. Po nich dziekan przekazywał komunikaty dotyczące aktualnych problemów w dekanacie, po czym następowały wolne wnioski uczestników konferencji. W ostatniej części konferencji załatwiano sprawy finansowe, przekazywano należności za materiały i opłacano wymagane składki. Konferencję dekanalną dziekan kończył wspólną modlitwą[2112].

Do obowiązków dziekana po konferencji dekanalnej należało: dopilnowanie, aby notariusz dekanalny sporządził protokół z konferencji i przesłanie go w ciągu dwóch tygodni do kurii biskupiej[2113].

Oprócz omówionych przepisów, jeszcze w kilku innych miejscach statuty synodalne odnosiły się do dziekana. Według normy umieszczonej w statucie 33, ciągły dekanalny kurs przedmałżeński powinien być prowadzony w siedzibie dziekana bądź w innej parafii, gdyby warunki lokalowe lub dogodne połączenia komunikacyjne na to wskazywały. Odpowiedzialnym za prowadzenie takiego kursu miał być dziekan we współpracy z dekanalnym duszpasterzem rodzin[2114]. W myśl zapisów statutu 194 w siedzibie dziekana lub w innej najbardziej odpowiedniej parafii należało zorganizować dożynki dekanalne z udziałem przedstawicieli wszystkich parafii[2115]. Nowo mianowany proboszcz miał objąć w posiadanie parafię wobec dziekana lub jego zastępcy czy innego delegata kurii biskupiej, który to wprowadzał go w urząd[2116]. Wspomniany proboszcz miał również obowiązek złożyć w ciągu miesiąca urzędową wizytę dziekanowi[2117]. Według normy zawartej w statucie 377, dziekan w swoim dekanacie miał kierować sprawami katechetycznymi, przy ścisłej współpracy z mianowanym przez biskupa diecezjalnego wizytatorem dekanalnym[2118]. Dziekan i wizytator dekanalny mieli obowiązek wizytować dekanat przynajmniej co dwa lata[2119]. W myśl normy zawartej w statucie 481, planowane terminy bierzmowania w dekanacie proboszczowie mieli obowiązek zgłosić dziekanowi, a ten powinien uzgodnić i ustalić odpowiedni terminarz z biskupem[2120]. W myśl zapisów umieszczonych w statucie 524,

[2112] Por. I SDKK, *Aneks nr 8*, pkt II, s. 130-131.
[2113] Por. I SDKK, *Aneks nr 8*, pkt III, s. 131.
[2114] Por. I SDKK, statut 33.
[2115] Por. I SDKK, statut 194 § 1.
[2116] Por. I SDKK, statut 288 § 1; *Aneks nr 23*, s. 188; zob. KPK 1983, kan. 527 § 2.
[2117] Por. I SDKK, statut 289.
[2118] Por. I SDKK, statut 377.
[2119] Por. I SDKK, statut 378.
[2120] Por. I SDKK, statut 481.

dziekan powinien skontrolować księgę intencji mszalnych w czasie wizytacji dziekańskiej[2121]. Na mocy statutów synodalnych dziekanom i wicedziekanom na terenie dekanatu została udzielona władza uwalniania z ekskomuniki zaciągniętej wskutek popełnienia przestępstwa przerywania ciąży[2122]. Według normy umieszczonej w statucie 728 zatwierdzony przez kurię biskupią spis inwentarza należało przechować w aktach dziekańskich[2123]. O zmianach we wspomnianym spisie należało powiadomić dziekana na specjalnym formularzu dostarczonym w czasie wizytacji wstępnej[2124]. W myśl wskazania umieszczonego w statucie 731 przy zmianie proboszcza parafii, należy przekazać ją następcy w obecności dziekana, w oparciu o protokół zdawczo-odbiorczy. Wzór takiego protokołu umieszczony był w *Aneksie nr 24*[2125]. Według norm umieszczonych w *Aneksie nr 15 – Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej* – dziekan miał w pierwszej instancji rozstrzygać konflikty między proboszczem a członkami parafialnej rady duszpasterskiej[2126]. Podobnie w *Aneksie nr 16 – Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej* – znalazło się postanowienie, że w sprawach, w których proboszcz i wikariusz nie mogą uzgodnić wspólnego stanowiska, pośrednikiem powinien być dziekan[2127]. Według normy umieszczonej w *Aneksie nr 17 – Regulamin diecezjalnej Komisji Muzyki i Śpiewu Kościelnego* – oraz w *Aneksie nr 18 – Regulamin dla organistów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej* – dziekan w pierwsze instancji miał rozstrzygać spory pomiędzy organistą a jego bezpośrednim przełożonym[2128].

W statutach I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej nie znalazły się żadne wskazania i normy dotyczące jednostek struktury terytorialnej Kościoła, czyli parafii i dekanatów.

Podsumowując, należy stwierdzić, że I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej zrealizował wskazane mu cele i spełnił pokładane w nim nadzieje. Dzięki wysiłkowi i pracy osób najbardziej zaangażowanych, czyli członków komisji przygotowawczych, a później komisji problemowych, oraz członków synodu

[2121] Por. I SDKK, statut 524.
[2122] Por. I SDKK, statut 553.
[2123] Por. I SDKK, statut 728.
[2124] Por. I SDKK, statut 730.
[2125] Por. I SDKK, statut 731; *Aneks nr 24*, s. 189-190.
[2126] Por. I SDKK, *Aneks nr 15*, pkt 10, s. 174.
[2127] Por. I SDKK, *Aneks nr 16*, pkt 26, s. 177.
[2128] Por. I SDKK, *Aneks nr 17*, pkt 5, s. 178; *Aneks nr 18*, pkt E5, s. 181.

uczestniczących w sesjach plenarnych i wiernych diecezji modlących się za synod, udało się stworzyć w miarę kompletny zbiór prawa partykularnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Zawarte w nim statuty dotyczą szeregu dziedzin życia Kościoła, obejmowały duchownych i świeckich, regulowały posługę słowa Bożego i dzieło uświęcania, określały sprawy dóbr materialnych oraz procedury związane z procesami i sankcjami w Kościele. W tym wielkim dziele szczególną i wiodącą rolę odegrał biskup Ignacy Jeż jako inicjator synodu i jego moderator na każdym etapie prac synodalnych, bez którego inspiracji i ewangelicznego ducha I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej nie zostałby zwołany i przeprowadzony.

ZAKOŃCZENIE

W roku 2022 mija 50 lat od utworzenia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Przez ten czas ta wspólnota wiernych, kierowana przez posyłanych do niej pasterzy, ulegała licznym przemianom w różnych dziedzinach swojego funkcjonowania. Zmieniały się także warunki, zarówno polityczne jak i społeczne, w których żyli duchowni i wierni świeccy. W zależności od potrzeb, modyfikacji ulegały środki stosowane w posługiwaniu duszpasterskim, zmieniały się metody formacji i przygotowania do przyjęcia sakramentów oraz sposoby prowadzenia ewangelizacji. Radykalne zmiany dokonały się także w sytuacji ekonomicznej, w której Kościół koszalińsko-kołobrzeski realizował zbawczą misję Jezusa Chrystusa. 50 lat istnienia diecezji to czas tworzenia instytucji, jej rozwoju terytorialnego i tworzenia kościelnego prawa partykularnego. 20 lat z tego półwiecza to czas kierowania diecezją koszalińsko-kołobrzeską przez jej pierwszego biskupa Ignacego Jeża. Celem niniejszej rozprawy było ukazanie roli, którą właśnie on odegrał w organizowaniu struktur nowej diecezji.

W chwili utworzenia w skład diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej weszły tereny, które na przestrzeni dziejów miały różną przynależność kościelną. Diecezja nawiązuje w swojej historii i tradycji do biskupstwa utworzonego w Kołobrzegu w 1000 roku i do postaci Reinberna z Marseburga, pierwszego biskupa tego miasta. Następnie tereny przyszłej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przynależały do diecezji wolińskiej a potem kamieńskiej, po czasie reformacji do diecezji wrocławskiej a później berlińskiej. Część ziem należała także do diecezji kruszwickiej, kruszwicko-włocławskiej, a później włocławską oraz do archidiecezji gnieźnieńskiej i diecezji poznańskiej. Tereny te po pierwszej wojnie światowej pod względem kościelnym należały do Wolnej Prałatury Pilskiej. Szczególnie trudny czas nastał dla terenów późniejszej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej po zakończeniu drugiej wojny światowej. W wyniku ustaleń podjętych podczas konferencji pokojowych do Polski zostały włączone tereny Opolszczyzny, Dolnego Śląska, Ziemi Lubuskiej, Pomorza Zachodniego, obszar Wolnego Miasta Gdańska oraz Warmia i Mazury. Na tych obszarach, określanych terminem Ziemie Odzyskane, nastąpiły istotne zmiany w strukturze społecznej. Ludność niemiecka wyjechała, na jej miejsce przybyli mieszkańcy Polski centralnej i wschodniej, a także z terenów wschodnich, które znalazły się poza polską granicą. Nowa sytuacja przyczyniała się do konfliktów, utrudniała

relacje międzyludzkie, a także duszpasterska posługę kapłanów. Szczególnie ważne dla funkcjonowania Kościoła było stworzenie stałej struktury administracyjnej na Ziemiach Odzyskanych, w tym na Pomorzu Zachodnim. Stał temu na przeszkodzie przede wszystkim nowy ustrój polityczny w Polsce, ale również sytuacja w samym Kościele katolickim.

Znając złożoność wspomnianej sytuacji w kraju prymas kardynał August Hlond przybył do Polski, wyposażony w specjalne pełnomocnictwa udzielone przez Stolicę Apostolską. Na mocy tych uprawnień, 14 sierpnia 1945 roku ustanowił on sześciu administratorów apostolskich *ad nutum Sanctae Sedis*. Została wówczas powołana do życia administracja apostolska kamieńska, lubuska i prałatury pilskiej, od 1951 roku określana mianem ordynariatu gorzowskiego. Z chwilą powołania na jej rządcę biskupa, czyli od 1 grudnia 1956 roku, obok terminu „ordynariat", zaczęto używać w nieformalny sposób nazwy „diecezja gorzowska", natomiast od 25 maja 1967 roku powszechną stała się nazwa gorzowska administracja apostolska, lub w języku potocznym, „administracja gorzowska". To do tych tymczasowych jednostek organizacyjnych Kościoła należały tereny przyszłej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Pracujący w niej duchowni i żyjący tam wierni świecki byli prowadzeni w wierze przez kolejnych rządców: administratora apostolskiego – księdza Edmunda Nowickiego, wikariuszy kapitulnych – księdza Tadeusza Załuczkowskiego i księdza Zygmunta Szelążka oraz biskupów gorzowskich – biskupa Teodora Benscha i biskupa Wilhelma Pluty. To właśnie między innymi dzięki determinacji tego ostatniego duchownego doszło to podziału administracji gorzowskiej na trzy odrębne diecezje i powstania diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Do ustanowienia stałej organizacji kościelnej na tych terenach doszło w wyniku długiego i skomplikowanego procesu, ukazanego szczegółowo w pracy, który obejmował zarówno rozmowy przedstawicieli Kościoła w Polsce ze Stolicą Apostolską jak i działania zmierzające do normalizacji stosunków między państwem a Kościołem. Nie bez znaczenia były także starania uregulowania stosunków dyplomatycznych między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republika Federalną Niemiec, które zaowocowały umowami międzypaństwowymi. Równoległe prowadzone były negocjacje w Watykanie z państwową i kościelną stroną niemiecką. Niezwykle cenny wkład włożył w te uregulowania kardynał Stefan Wyszyński oraz biskup Wilhelm Pluta. Szczególnym wyrazem tej troski były trzy dokumenty: *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej* z 1 czerwca

1970 roku, *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej* z 24 grudnia 1970 roku oraz *Pro memoria Gorzowa w sprawie uregulowania stanu prawnego diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych* z 10 maja 1972 roku.

Ostateczne decyzje odnośnie stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych zapadły w maju i czerwcu 1972 roku i były możliwe dzięki ratyfikacji przez Bundestag i Sejm układu pokojowego między rządami Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej i Niemieckiej Republiki Federalnej z 7 grudnia 1970 roku.

Długoletnie starania, działania i rozmowy, podejmowane przez prymasa Stefana Wyszyńskiego, cały polski episkopat i poszczególnych biskupów, omówione szczegółowo w rozprawie, przyniosły oczekiwany skutek. W drugim dniu obrad 131. zebrania plenarnego Konferencji Episkopatu Polski, 28 czerwca 1972 roku, zgodnie z ustaleniami dokonanymi w Watykanie, pomimo sprzeciwu władz państwowych, ogłoszona została decyzja papieża Pawła VI o kanonicznym ustanowieniu stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski. Mocą bulli *Episcoporum Poloniae coetus,* została erygowana diecezja koszalińsko-kołobrzeska, a jej rządcą został mianowany biskup Ignacy Jeż.

Pierwszy ordynariusz koszalińsko-kołobrzeski to urodzony w przededniu pierwszej wojny światowej i wychowany na Śląsku kapłan diecezji katowickiej, dotknięty prawie trzyletnim pobytem w obozie koncentracyjnym w Dachau. To bogate życiowe doświadczenie bp Jeż wykorzystał po wojnie, szczególnie w dziedzinie wychowania młodego pokolenia, spełniając różne zadania w instytucjach edukacyjnych i wychowawczych diecezji katowickiej. Wyniesiony przez papieża Jana XXIII do godności biskupa, przez dwanaście lat posługiwał jako sufragan biskupa Wilhelma Pluty w rozległej administracji gorzowskiej. Biskupia posługa na tych ziemiach z całą pewnością pozwoliła biskupowi Ignacemu dobrze poznać teren jego przyszłej diecezji, co niewątpliwie przyczyniło się do jego owocnej i skutecznej pracy jako biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego.

Przed pierwszym biskupem Ignacym Jeżem stanęło zadanie zbudowania od podstaw struktur nowo utworzonej diecezji. W kolejnych rozdziałach pracy, w oparciu o szeroki materiał źródłowy, zarówno archiwalny jak i publikowany, zostały przedstawione działania biskupa Jeża w dziedzinie ustanawiania instytucji diecezjalnych, rozwoju struktury terytorialnej i tworzenia prawa partykularnego.

Po objęciu urzędu 8 lipca 1972 roku, biskup Ignacy zorganizował od podstaw kurię biskupią, która składała się z kancelarii i trzech wydziałów: duszpasterskiego, katechetycznego i gospodarczego, w których pracowało pięciu urzędników i trzy siostry zakonne. Przez kolejne lata swoich rządów biskup Jeż, dbając również o bazę materialno-lokalową, rozbudowywał kurię biskupią, tworzył w niej nowe stanowiska, mianował nowych urzędników i ustanawiał odpowiednie komisje. Poprzez konkretne nominacje personalne kreował właściwy i skuteczny sposób funkcjonowania diecezji. Szczególnie ważne w tym kontekście było uzyskanie dwóch nominacji biskupów pomocniczych Tadeusza Werno i Piotra Krupy, którzy swoją posługą wzmocnili struktury młodej diecezji. Pod koniec rządów biskupa Ignacego kuria biskupia składała się kancelarii i trzech wydziałów: majątkowego, duszpasterskiego i katechetycznego, a jej strukturę uzupełniały trzy komisje: liturgiczna, śpiewu i muzyki kościelnej oraz sztuki kościelnej. W kurii pracowało jedenastu urzędników: dwóch wikariuszy generalnych, wikariusz biskupi dla spraw sakramentalnych, kanclerz, dwóch notariuszy, ekonom i referent gospodarczy, dyrektor wydziału duszpasterskiego, dyrektor wydziału katechetycznego oraz wizytator katechetyczny. Ponadto, w różnych wydziałach kurii pracowały także siostry zakonne i osoby świeckie.

Biskup Jeż powołał również do życia przewidziane prawem kanonicznym ciała kolegialne. Pierwszym z nich była konsulta diecezjalna złożona z sześciu konsultorów, która pełniła swoje zadania do 29 czerwca 1978 roku. Biskup Ignacy doprowadził także do powstania w diecezji rady kapłańskiej 4 lutego 1974 roku. W sumie za czasów jego rządów w miały miejsce cztery kadencje rady kapłańskiej. 30 listopada 1983 roku zostało powołane do życia nowe ciało kolegialne przewidziane w Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 roku, którym było kolegium konsultorów. Dzięki działaniom i staraniom biskupa Jeża, erygowano dwie kapituły kanoników: katedralną w Koszalinie i kolegiacką w Kołobrzegu. Jego dużym osiągnięciem było również ustanowienie własnego trybunału diecezjalnego. Po zebraniu grona osób posiadających wymagane kwalifikacje, 31 maja 1979 roku biskup Ignacy wydał dekret erygujący sąd biskupi w Koszalinie jako trybunał pierwszej instancji dla spraw pochodzących z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Niezwykle ważne dla funkcjonowania młodej diecezji były działania jej pierwszego biskupa zmierzające do rozwoju jej struktury terytorialnej oraz budowanie dobrych relacji biskupa diecezjalnego z kapłanami i wiernymi. W dniu utworzenia

diecezja koszalińsko-kołobrzeska była podzielona na 13 dekanatów, w skład których wchodziło zaledwie 137 parafii. Przez lata swoich rządów w diecezji biskup Jeż podwoił ilość dekanatów z 13 do 26. Podobnie intensywne działania podjął w celu zwiększenia ilości parafii. Pomimo dużego sprzeciwu władz państwowych, w ciągu 20 lat erygował ponad 100 nowych parafii. Dla utrzymania dobrego kontaktu z terenem diecezji, biskup Ignacy skrupulatnie dobierał współpracowników poprzez nominację dziekanów i wicedziekanów. Pełnili oni szczególnie ważną rolę w posłudze biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego, stąd często się z nimi spotykał i konsultował, u nich zasięgał rady i powierzał im ważne zadania do spełnienia.

Bardzo istotnym działaniem podjętym przez biskupa Jeża było stanowienie partykularnego prawa diecezjalnego. Bazą dla tych działań było wydanie 11 lipca 1972 roku dekretu, w którym potwierdził on dla diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej moc obowiązującą dekretów i zarządzeń wydawanych przez ordynariuszy gorzowskich. W kolejnych latach rządów biskup Ignacy, mając na uwadze specyficzne warunki terytorialne, przekrój społeczny i historyczną tradycję wiernych, wydawał akty prawne tworząc nowe prawodawstwo. W swoich działaniach prawnych dostosowywał również prawo partykularne do zmian, które następowały w prawie powszechnym, szczególnie po wejściu w życie Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku. Ostatecznie, dzięki inspiracji biskupa Jeża, został przygotowany i przeprowadzony w latach 1986-1989 I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Dzięki temu dokonana została kodyfikacja prawa partykularnego w postaci w miarę kompletnego zbioru prawa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Wydawane przez biskupa Ignacego akty prawne, zarządzenia i decyzje personalne zostały chronologicznie uporządkowane i umieszczone w wykazie źródeł w niniejszej dysertacji.

Powyższe wnioski świadczą o osiągnięciu celów postawionych przed niniejszą rozprawą. Stanowi ona próbę całościowego, historyczno-kanonicznego spojrzenia na wyjątkową rolę, którą w budowaniu struktur diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej odegrał biskup Ignacy Jeż jako jej pierwszy rządca. Dotychczasowy brak takiego opracowania utwierdza autora dysertacji w przekonaniu, że podjęty w niej temat jest w pełni uzasadniony, a wnioski płynące z przeprowadzonych w niej badań i analiz jawią się jako interesujące i pożyteczne dla zgłębiania pierwszych 20 lat historii diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

BIBLIOGRAFIA

1. ŻRÓDŁA

1.1. Zbiory systematyczne

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, 25.01.1983, AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317.

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Fontium annotatione et indice analityco-alphabetico auctus, Liberia Editrice Vaticana 1989.

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984.

Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, 27.05.1917, AAS 9(1917), pars II, s. 3-521.

Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus. Praefatione, fontium annotatione et indice analityco-alphabetico ab Emo Petro Card. Gasparri auctus. Typis Polyglottis Vaticanis 1948.

1.2. Dokumenty papieskie

JAN PAWEŁ II, *Bulla mianująca ks. Piotra Krupę biskupem pomocniczym*, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy,* Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie; drukiem: KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 129-130; w języku polskim drukiem w: *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1992*, opr. M. CZERNER, Koszalin 1995, s. 390-391.

JAN PAWEŁ II, *Konstytucja apostolska Sacrae disciplinae leges,* 25.01.1983, AAS 75(1983), s. 7-14; tekst polski w: *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*. Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984, s. 6-17.

JAN PAWEŁ II, *Posynodalna adhortacja apostolska Pastores gregis o biskupiej posłudze Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata*, 16.10.2003, Enchiridion Vaticanum, XXII, nr 665-963; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 310-400.

PAWEŁ VI, *Bulla Episcoporum Poloniae coetus*, 28.06.1972, AAS 64(1972), s. 657-659; tekst polski w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 116-119.

PAWEŁ VI, *Bulla mianująca J. Eks. Ks. Bpa Ignacego Jeża biskupem ordynariuszem nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 28.06.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 14-15.

PAWEŁ VI, *Motu proprio De Episcoporum muneribus zawierające przepisy dotyczące władzy dyspensowania przez biskupów*, 15.06.1966, AAS 58(1966), pp. 467-472; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W.KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 133-137.

PAWEŁ VI, *Motu proprio Ecclesiae Sanctae ustanawiające przepisy wykonawcze dla niektórych dekretów Soboru Watykańskiego II*, 6.08.1966, AAS 58(1966), pp. 757-787; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 138-155.

PAWEŁ VI, *Motu proprio Pastorale munus udzielające biskupom pewnych uprawnień i przywilejów*, 30.11.1963, AAS 56(1964), pp. 5-12; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 109-115.

1.3. Dokumenty soborowe

CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Constitutio de sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium*, 4.12.1963, AAS 56(1964), s. 97-138; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 48-78.

CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium*, 21.11.1964, AAS 57(1965), s. 5-71; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 104-166.

CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de apostolatu Laicorum Apostolicam actuositatem*, 18.11.1965, AAS 58(1966), s. 837-864; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 377-401.

CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia Christus Dominus*, 28.10.1965, AAS 58(1966), s. 673-701; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 236-258.

CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de presbyterorum ministerio et vita Presbyterorum ordinis*, 7.12.1965, AAS 58(1966), s. 991-1024; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 478-508.

1.4. Dokumenty Dykasterii Kurii Rzymskiej

KONGREGACJA BISKUPÓW, *Instrukcja Ecclesiae imago na temat pasterskiej posługi biskupów*, 22.02.1973, Enchiridion Vaticanum, IV, nr 1945-2328; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 403-516.

KONGREGACJA BISKUPÓW, *Pismo do Księdza Prymasa powiadamiające o przyłączeniu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do metropolii gnieźnieńskiej*, 29.07.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 16-17.

KONGREGACJA BISKUPÓW, *Pismo ustanawiające Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie Katedrą, a kolegiatę kołobrzeską konkatedrą nowej diecezji*, 28.06.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 16.

KONGREGACJA DLA SPRAW DUCHOWIEŃSTWA, *Okólnik skierowany do przewodniczących Konferencji Biskupich dotyczący Rad Kapłańskich w świetle wytycznych zebrania plenarnego z dnia 10. X. 1969*, 11.04.1970, AAS 62(1970) s. 459-465; tekst polski w: *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, red. E. SZTAFROWSKI, t. 3, z. 1, Warszawa 1971, s. 31-47.

KONGREGACJA DO SPRAW BISKUPÓW, *Dyrektorium Apostolorum Successores o pasterskiej posłudze biskupów*, 22.02.2004, Enchiridion Vaticanum, XXII, nr 1567-2159; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 517-711.

KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, KONGREGACJA DS. EWANGELIZACJI NARODÓW, *Instrukcja De synodis dioecesanis agendis o synodach diecezjalnych*, 19.03.1997, AAS 89(1997) s. 706–727; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, red. M. Sitarz i in., Lublin 2013, s. 514-557.

SODANO A., *Pismo Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej do biskupa Ignacego Jeża w sprawie przyjęcia rezygnacji z urzędu biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 25.02.1992, KKWD 20(1992) nr 4-6, s. 4-5.

SYNOD BISKUPÓW, *Dokument De sacerdoto ministeriali o kapłaństwie służebnym*, 30.11.1971, AAS 63(1971) s. 897-922; tekst polski w: *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, red. E. SZTAFROWSKI, t. 5, z. 2, Warszawa 1974, s. 122-179.

ŚWIĘTA KONGREGACJA KONSYSTORIALNA, *Dekret mianujący biskupa Ignacego Jeża sufraganem biskupa Wilhelma Pluty, Administratora Apostolskiego w Gorzowie*, N. 1165/67, 16.09.1967, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

ŚWIĘTA KONGREGACJA KONSYSTORIALNA, *Dekret mianujący biskupa Wilhelma Plutę Administratorem Apostolskim do dyspozycji Stolicy Świętej*, N. 3412/76, 25.05.1967, GWK 10(1967) nr 12, s. 241.

VILLOT J., *Odpowiedź na list dziękczynny Ks. Bpa Ordynariusza*, (tytuł umieszczony w czasopiśmie: *Odpowiedź Stolicy Apostolskiej na telegram powiadamiający o objęciu w zarząd diecezji*), KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 10.

VILLOT J., *Odpowiedź na pismo powiadamiające o objęciu w zarząd diecezji*, (tytuł umieszczony w czasopiśmie: *Odpowiedź na list dziękczynny Ks. Bpa Ordynariusza*), N. 5448/72, 13.09.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 11-12.

VILLOT J., *Pismo prefekta Rady do spraw Publicznych Kościoła do kardynała Stefana Wyszyńskiego*, 26.06.1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 110-112.

1.5. Dokumenty Konferencji Episkopatu Polski i prymasów Polski

HLOND A., *Decretum*, 15.08.1945, ZAA 1(1945) nr 1, s. 1.

Komunikat Sekretariatu Prymasa Polski o wyniesieniu do godności biskupa ks. Ignacego Jeża, N. 2591/60/P, 14.05.1960, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Komunikat w sprawie Ziem Zachodnich*, 8.02.1951, ZKG 7(1951) nr 1-3, s. 1.

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Komunikat z 131Konferencji Plenarnej*, 28. 06. 1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 4-6.

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *List pasterski „Biskupi polscy wzywają cały Naród do modlitwy za Ojczyznę"*, 27.01.1971, w: *Listy Pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paryż 1975, s. 619-622.

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *List pasterski „Historyczny akt Stolicy Apostolskiej"*, 30.10.1972, Teczka *Biuletyn duszpasterski 1972-1973*, ADKK.

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Orędzie z Archikatedry Wrocławskiej na 25-lecie organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, w: *Listy Pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paryż 1975, s. 596-601.

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Postanowienia w sprawie rad kapłańskich i kolegium konsultorów*, 21.03.1985, w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Lublin 2006, s. 755-759.

O pojmowaniu normalizacji stosunków między państwem a Kościołem, Biuletyn Biura Prasowego Episkopatu Polski nr 26, 21.06.1971, za: K. DULLAK, *Podstawy prawno-organizacyjne Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1996, s. 80-81.

SAPIEHA S., *Dekret w sprawie ustanowienia Metropolitalnego Sądu w Poznaniu I instancją dla Administracji Apostolskiej w Gorzowie*, ZAA 5(1949) nr 1-2, s. 22-23.

SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Komunikat po audiencji biskupów polskich u papieża Pawła VI w dniu 9 listopada 1972 roku*, N. 3411/72/P, 9.11.1972, Teczka *Biuletyn duszpasterski 1972-1973*, ADKK.

SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Pismo do bp Ignacego Jeża w sprawie indultów udzielanych przez Prymasa Polski bp Wilhelmowi Plucie*, N. 2355/72/P, 21.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Pismo do księdza infułata Józefa Jarnickiego odnośnie objęcia stanowiska obrońcy węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim ds. super rato*, N. 158/80/P, 29.01.1980, ASB.

SEKRETARIAT PRYMASA POLSKI, *Pismo do księdza infułata Józefa Jarnickiego z prośbą o objęcie stanowiska obrońcy węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim d/s super rato*, N. 55/80/P, 8.01.1980, ASB.

WYSZYŃSKI S., *Dekret dotyczący zorganizowania sądownictwa kościelnego w nowo powstałych diecezjach polskich*, N. 2890/72/P, 8.09.1972, GWK 16(1972) nr 11-12, s. 277-278; tekst polski: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 18-19.

WYSZYŃSKI S., *Dekret erygujący Kolegiacką Kapitułę Kołobrzeską*, N. 2851/79/P, 25.09.1979, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 133.

WYSZYŃSKI S., *Dekret erygujący Koszalińską Kapitułę Katedralną*, N. 1680/78/P, 29.06.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 270.

WYSZYŃSKI S. , *Dekret mianujący księdza infułata Józefa Jarnickiego obrońcą węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim d/s super rato*, N.158/80/P, 26.01.1980, ASB.

WYSZYŃSKI S., *Dekret udzielający biskupowi Ignacemu Jeżowi indultów udzielonych uprzednio Ordynariuszom Gorzowskim*, N. 2355/72/P, 19.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 19-20.

WYSZYŃSKI S., *Dekret upoważniający konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do noszenia specjalnego stroju*, N. 3416/73/P, 22.12.1973, PABJ, Teczka *Konsulta*, ADKK.

WYSZYŃSKI S., *Dekret upoważniający Sąd Biskupi w Koszalinie do rozpatrywania spraw o nieważność małżeństwa wiernych obrządku greko-katolickiego z terenu diecezji*, N. 2123/79/P, 3.08.1979, ASB.

WYSZYŃSKI S., *Dekret ustanawiający św. Wojciecha i bł. Maksymiliana Patronami diecezji*, N. 2984/72/P, 15.09.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 17-18.

WYSZYŃSKI S., *Dekret w sprawie Mszy świętej odprawianej w czasie ingresu biskupa Ignacego Jeża*, N. 3242/72/P, 16.10.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

WYSZYŃSKI S., *List do biskupa Ignacego Jeża w sprawie jego nominacji na sufragana Administratora Apostolskiego w Gorzowie*, N. 3670/67/P, 18.12.1967, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

WYSZYŃSKI S., *List do biskupa Wilhelma Pluty w sprawie jego nominacji na Administratora Apostolskiego ad nutum Sanctae Sedis*, N. 1843/67/P, 10.06.1967, GWK 10(1967) nr 12, s. 241-242.

WYSZYŃSKI S., *List do sekretarza Episkopatu Polski, biskupa Bronisława Dąbrowskiego w sprawie objęcia diecezji przez nowo mianowanych biskupów*, 10.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 125-126.

WYSZYŃSKI S., *List do wikariusza kapitulnego ks. dr Józefa Michalskiego w sprawie wyniesienia do godności biskupa ks. dra Wilhelma Pluty*, 7.08.1958, GWK 2(1958) nr 9, s. 469-470.

WYSZYŃSKI S., *List nominacyjny do J. E. ks. biskupa dra W. Pluty*, 7.08.1958, GWK 2(1958) nr 10, s. 509.

WYSZYŃSKI S., *Pismo do ks. bpa Ignacego Jeża powiadamiające o mianowaniu go ordynariuszem nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, N. 2186/72/P, 29. 06. 1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 6-8.

WYSZYŃSKI S., *Pismo do ks. Ignacego Jeża powiadamiające o wyniesieniu go do godności biskupa*, N. 2586/60/P, 13.05.1960, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

WYSZYŃSKI S., *Pismo w sprawie ustanowienia księdza Tadeusza Werno biskupem*, 17.03.1974, KKWD 2(1974) nr 5, s. 121.

1.6. Dokumenty rządców administracji gorzowskiej

BENSCH T., *Kurs katechetyczny dla absolwentów w Rokitnie*, GWK 1(1957) nr 6, s. 337-338.

Instrukcja o konferencjach i kongregacjach dekanalnych po myśli § 17 rozporządzenia o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów z 8 czerwca 1946 r., ZAA 2(1946) nr 5, s. 16-19.

Instrukcja o wizytacji parafialnej, dokonywanej przez Księży Dziekanów w myśl § 33 rozporządzenia o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów z 8 czerwca 1946 r., ZAA 2(1946) nr 5, s. 14-16.

Komunikat do wielebnego duchowieństwa o śmierci i pogrzebie ks. prałata Tadeusza Załuczkowskiego, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 1-2.

Nominacje stałych proboszczów, ZKG 7(1951) nr 1-3, s. 27.

NOWICKI E., *Dekret nominujący Ks. Dziekana Antoniego Rojko wikariuszem generalnym*, 30.03.1948, ZAA 4(1948) nr 3-4, s. 95.

NOWICKI E., *Dekret w sprawie tymczasowej delimitacji niektórych dekanatów*, 8.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 21-24.

NOWICKI E., *O powołania kapłańskie*, 16.11.1945, ZAA 1(1945) nr 2, s. 26-27.

NOWICKI E., *Orędzie arcypasterskie do wiernych w sprawie Seminarium Duchownego*, 27.08.1947, ZAA 3(1947) nr 6, s. 390-395.

NOWICKI E., *Orędzie księdza Administratora Apostolskiego do kapłanów*, 1.09.1945, ZAA 1(1945) nr 1, s. 2-4.

NOWICKI E., *Orędzie księdza Administratora Apostolskiego do wiernych*, 1.09.1945, ZAA 1(1945) nr 1, s. 4-8.

NOWICKI E., *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach Księży Dziekanów*, 8.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 7-14.

NOWICKI E., *Rozporządzenie w sprawie publicznych modłów o liczne i święte powołania kapłańskie*, 6.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 31-32.

NOWICKI E., *Rozporządzenie w sprawie publicznych modłów o liczne i święte powołania kapłańskie*, 1.06.1947, ZAA 3(1947) nr 3, s. 155-156.

NOWICKI E., *Zarządzenie w sprawie ogłoszenia z ambon komunikatu o otwarciu małego seminarium w Gorzowie*, 6.06.1946, ZAA 2(1946) nr 5, s. 32-33.

NOWICKI E., *Zarządzenie w sprawie ogłoszenia z ambon komunikatu o otwarciu Małego Seminarium w Słupsk*, 10.07.1947, ZAA 3(1947) nr 4, s. 253.

Nowy rządca diecezji gorzowskiej, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 10-12.

Ordynariusz gorzowski otrzymał pełne prawa biskupa rezydencjalnego, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 13.

Personalia (skład zarządu seminarium), ZAA 3(1947) nr 6, s. 427.

Personalia, ZAA 5(1949) nr 1-2, s. 51-58.

PLUTA W., *Dekret mianujący biskupa Ignacego Jeża wikariuszem generalnym*, PJ 29-1/60, 9.06.1960, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

PLUTA W., *Dekret mianujący ks. Piotra Krupę retorem Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Gorzowskiej w Paradyżu*, S2a-6/78, 7.08.1978, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie.

PLUTA W., *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego kapelanem sióstr i penitencjarzem*, P P6-5/67, 27.11.1967, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK.

PLUTA W., *Dekret przyznający biskupowi Ignacemu Jeżowi, jako wikariuszowi generalnemu, prawo podejmowania czynności wymagających specjalnego mandatu*, P J29-1/65, 30.01.1965, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

PLUTA W., *Dekret przyznający biskupowi Ignacemu Jeżowi, jako wikariuszowi generalnemu, uprawnienia wynikające z Motu proprio Pastorale munus*, B 1-4/64, 2.01.1964, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

PLUTA W., *List do bpa Bronisława Dąbrowskiego, sekretarza episkopatu Polski, w sprawie przebywania ludności niemieckiej na terenie administracji gorzowskiej*, 19.06.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK.

PLUTA W., *List do bpa Ignacego Jeża z prośba o wskazanie kandydatów z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na stanowisko sędziego prosynodalnego*, R 1-10/74, 25.05.1974, Teczka *Sąd Biskupi S2 1974-1977*, ADKK.

PLUTA W., *List do kard. Stefana Wyszyńskiego, w sprawie powołania kanonicznych diecezji na ziemiach zachodnich i północnych*, 18.06.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK.

PLUTA W., *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej*, 1.06.1970, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK.

PLUTA W., *List do Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w sprawie podziału diecezji gorzowskiej*, 24.12.1970, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK.

PLUTA W., *Odezwa J. E. Ks. Biskupa Ordynariusza z okazji nominacji drugiego Sufragana*, GWK 4(1960) nr 7-8, s. 344-345.

PLUTA W., *Orędzie J. E. Ks. Biskupa do wiernych diecezji gorzowskiej*, GWK 2(1958) nr 10, s. 510-518.

PLUTA W., *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji gorzowskiej – Wybór elektorów*, B2-12/69, 12.04.1969, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

PLUTA W., *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji gorzowskiej – Część II Wybór Członków Rady Kapłańskiej*, 19.05.1969, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

PLUTA W., *Rozporządzenie o prawach i obowiązkach dziekanów*, E3-14/60, 21.12.1960, GWK 5(1961) nr 1, s. 8-9.

PLUTA W., Statut *Rady Kapłańskiej Diecezji Gorzowskiej*, D1-6/72, 6.08.1969, Teczka *Teczka Rada kapłańska*, ADKK.

Pro memoria Gorzowa w sprawie uregulowania stanu prawnego diecezji na Ziemiach Zachodnich i Północnych, 10.05.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK.

Uzupełnienie rozporządzenia o prawach i obowiązkach Dziekanów, *Okólnik nr* 2/63, 4.02.1960, pkt 3.

ZAŁUCZKOWSKI T., *Komunikat dla duchowieństwa i wiernych w sprawie przystąpienia do sprawowania rządów w Ordynariacie Gorzowskim*, 2.02.1951, ZKG 7(1951) nr 1-3, s. 1.

Zmiany personalne (nominacje na wizytatorów), GWK 1(1957) nr 11, s. 629-631.

1.7. Dokumenty biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego Ignacego Jeża (w porządku chronologicznym)

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem majątkowym oraz notariuszem kurii diecezjalnej*, P M26-2/72, 8.07.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego referentem prawnym oraz notariuszem kurii diecezjalnej*, P P6-3/72, 8.07.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK.

Informacje udzielone przez Ks. Bpa Ord. Zebranym Ks. Dziekanom, 8.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 121.

JEŻ I., *Protokół z objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 8.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; tekst polski: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 8-9.

JEŻ I., *Przysięga wierności złożona w czasie objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 8.07.1972, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 120.

JEŻ I., *Wyznanie wiary złożone w czasie objęcia w posiadanie zarządu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 8.07.1972, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret potwierdzający moc dekretów i zarządzeń Ordynariuszy Gorzowskich w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B2-20/72 (B2-26/72), 11.07.1972 (8.07.1972), Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 28.

JEŻ I., *Pismo do Prymasa Polski w sprawie udzielenia indultów przysługujących wcześniej Ordynariuszom Gorzowskim*, B1-4/72, 11.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Powiadomienie Stolicy Apostolskiej o objęciu w posiadanie diecezji*, 12.07.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 9-10.

JEŻ I., *Pismo do sekretarza Episkopatu Polski, biskupa Bronisława Dąbrowskiego w sprawie spotkania 19 lipca 1972 roku*, 16.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 126-127.

JEŻ I., *Pismo do sekretarza Episkopatu Polski, biskupa Bronisława Dąbrowskiego odnośnie sytuacji w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w pierwszych dniach jej istnienia*, 22.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 127-128.

JEŻ I., *Pismo do kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski, informujące o dokonaniu objęcia w posiadanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-9/72, 28.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Pismo do Rady do spraw Publicznych Kościoła informujące o dokonaniu objęcia w posiadanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-10/72, 28.07.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Odezwa Biskupa Ordynariusza do kapłanów nowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 31.07.1972, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 20-21.

JEŻ I., *Pismo do Sekretariatu Prymasa Polski zawierające wykaz indultów udzielonych uprzednio biskupowi Plucie*, B1-15/72, 5.08.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza z obowiązków administratora Parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Wierzchucinie*, P M26-3/72, 7.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB.

JEŻ I., *Komunikat do Księży diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w sprawie święta Matki Boskiej Częstochowskiej 26 sierpnia 1972 r. i pielgrzymce diecezjalnej*, 7.08.1972, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 21-22.

JEŻ I., *List dziękczynny do Ojca świętego Pawła VI*, 12.08.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 10-11.

JEŻ I., *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza generalnego*, P J15-1/72, 16.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim dla spraw sakramentalnych*, P J15-2/72, 16.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych*, Ha5-25/72, 16.08.1972, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego wizytatorem do spraw katechetycznych*, P K22-2/72, 29.08.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Pismo do Prymasa Polski z prośbą o ustanowienie Patronów diecezji*, 2.09.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *List Pasterski Ks. Bpa Ordynariusza do duchowieństwa i wiernych z 21 września 1972 roku*, 21.09.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 23-27.

JEŻ I., *Pismo do Prymasa Polski w sprawie Mszy świętej o błogosławionym Maksymilianie Kolbe, odprawianej w czasie ingresu*, B1-16/72, 10.10.1972, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Kazanie wygłoszone w czasie ingresu*, 22.10.1972, KKWD 1(1973) nr 1, s. 36-39.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza konsultorem diecezjalnym*, E1-5/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Grabowskiego konsultorem diecezjalnym*, E1-2/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Grabowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Klepę konsultorem diecezjalnym*, E1-3/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Klepy*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Lisa konsultorem diecezjalnym*, E1-1/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Lisa*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Wujdę konsultorem diecezjalnym*, E1-4/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Wujdy*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Tadeusza Werno konsultorem diecezjalnym*, E1-5/72, 28.10.1972, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB.

JEŻ I., *Słowo do kapłanów i wiernych po powrocie z pielgrzymki do Rzymu*, 13.12.1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 28-29.

JEŻ I., *Sprawozdanie ze spotkania z kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań odbytego 12 stycznia 1973 roku*, 18.01.1973, PABJ, Teczka *Pierwsze dni*, ADKK.

JEŻ I., *Pismo do Sekretariatu Episkopatu Polski dotyczące odrzucania przez władze państwowe próśb o erygowanie nowych parafii i nominacji proboszczów*, A3-9/73, 23.01.1973, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-73*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego wicedziekanem dekanatu Kołobrzeg*, P S12-9/72, 31.01.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Słomskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Mariana Dziemianko dziekanem dekanatu Słupsk Wschód czyli łupawskiego*, P D17-1/73, 31.01.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Mariana Dziemianko*, AKB.

JEŻ I., *Projekt utworzenia nowych dekanatów, zmiany granic dekanatów oraz nominacji na dziekanów i wicedziekanów*, (notatki odręczne), PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK.

JEŻ I., *Nominacje Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, 31.01.1973, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 32-33.

JEŻ I., *Zarządzenie o utworzeniu nowych dekanatów i o zmianach granic dekanatów*, 31.01.1973, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 31-32.

JEŻ I., *Księża Konsultorzy*, 20.02.1973, (notatki odręczne), PABJ, Teczka *Konsulta*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret delegujący oficjała i wieceoficjała trybunału gorzowskiego do prowadzenia niektórych spraw wiernych z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-1/73, 6.03.1973, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Słowo wstępne informujące o powstaniu Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych jako Organu Urzędowego Kurii Biskupiej*, 11.03.1973, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 3.

JEŻ I., *Zaproszenie do koncelebry Mszy świętej w Wielki Czwartek – 19 kwietnia 1973 r.*, E6-7/73, 20.03.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret dotyczący usprawnienia pracy kancelaryjnej Kurii Biskupiej w Koszalinie i Sądu Duchownego w Gorzowie Wlkp.*, S 2-16/73, 23.03.1973, ASB.

JEŻ I., *List do Ojca Prowincjała Franciszkanów Konwentualnych w sprawie rozmów z władzami państwowymi o zamianie parafii w Koszalinie*, Ha3-10/73, 27.03.1973, Teczka *Zakony męskie Ha1-Ha3-Ha4*, ADKK.

JEŻ I., *Pismo do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań z prośbą o rozpatrzenie wniosków dotyczących własności budynków kościelnych w związku z planowaną zamianą parafii w Koszalinie między diecezją a Prowincją Ojców Franciszkanów Konwentualnych*, W1-16/73, 27.03.1973, PABJ, Teczka *Ojcowie Franciszkanie – zamiana kościoła*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie, pow. Kołobrzeg, woj. Koszalin*, 9.06.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 32-33.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Św. Krzyża w Kołobrzegu, pow. loco, woj. Koszalin*, 9.06.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 33-35.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Narodzenia NMP w Szczecinku, pow. loco, woj. Koszalin*, 9.06.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 35-37.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Anny w Barcinie, pow. Bytów, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 37-39.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Szymona i Judy Tadeusza Apostołów w Damnie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 39-40.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Floriana w Postominie, pow. Sławno, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 41-42.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Świętej Trójcy w Rychnowach, pow. Człuchów, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 42-44.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Stanisława Bpa Męczennika w Skórowie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 2(1974) nr 4, s. 102-103.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Narodzenia NMP w Świeszynie, pow. Koszalin, woj. Koszalin*, 28.08.1973, KKWD 2(1974) nr 4, s. 103-104.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 50-52.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Kazimierza w Karwinie, pow. Białogard, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 44-46.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. NMP Królowej Polski w Łęcznie z siedzibą w Podwilczu, pow. Białogard, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 46-48.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Łęknie, pow. Koszalin, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 52-53.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Gromnicznej w Malechowie, pow. Sławno, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 57-58.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Przemienia Pańskiego w Marzynie, pow. Białograd, woj. Koszalin, z siedzibą we Wrzosowie, pow. Kołobrzeg, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 48-50.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Serca NMP w Pomysku Wielkim, pow. Bytów, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 55-57.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Różańcowej w Siemczynie, pow. Szczecinek, woj. Koszalin*, 2.10.1973, KKWD 1(1973) nr 11-12, s. 54-55.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę referentem gospodarczym przy kurii biskupiej oraz notariuszem kurii*, P Z10-5/73, 5.10.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Zabojszczy*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego konsultorem diecezjalnym*, E1-3/73, 31.10.1973, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

JEŻ I., *Pismo do Prymasa Polski w sprawie zatwierdzenia specjalnego stroju dla konsultorów diecezji*, B1-9/73, 5.11.1973, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Pismo delegujące ks. Goryńskiego i ks. Wójtowicza do bezpośrednich rozmów z Ojcami Franciszkanami w sprawie zamiany parafii*, LK8-3/74, 14.01.1974, Teczka *Koszalin św. Józefa-LK8 1962-76*, ADKK.

JEŻ I., *Pismo w sprawie dokonania przez Ojców Franciszkanów spisu inwentarza w Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, LK8-4/74, 14.01.1974, Teczka *Koszalin św. Józefa-LK8 1962-76*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie z siedzibą w Bińczu, pow. Człuchów, woj. Koszalin*, L K19-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 37-38.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 4, s. 105-106.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Katarzyny w Ostrym Bardzie z siedzibą w Redle, pow. Świdwin, woj. Koszalin*, L O3-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 40-42.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Prusinowie z siedzibą w Lędyczku, pow. Złotów, woj. Koszalin*, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 4, s. 108-109.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Wojciecha w Sępólnie Wielkim z siedzibą w Białym Borze, pow. Miastko, woj. Koszalin*, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 4, s. 106-108.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Starym Jarosławiu, pow. Sławno, woj. Koszalin*, L S22-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 44-46.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Serca NMP w Świerznie, pow. Miastko, woj. Koszalin*, L S23-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 39-40.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Przemienienia Pańskiego we Wrześciu, pow. Słupsk, woj. Koszalin*, L G1-1/74, 25.01.1974, KKWD 2(1974) nr 2, s. 42-44.

JEŻ I., *Dekret erekcji Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/74, 4.02.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK; drukiem: KKWD 2(1974) nr 4, s. 110-111, KKWD 2(1974) nr 5, s. 130-131.

JEŻ I., *Zaproszenie na pierwsze posiedzenie Rady kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w dniu 25.02.1974*, E5-1/74, 12.02.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret o przynależności parafialnej miejscowości: Starnin, Mechowo, Konino, Petrykozy i Jarkowo*, B1-2/74, 26.02.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza członkiem Diecezjalnej Komisji Sztuki Kościelnej*, P M26-2/74, 5.03.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego członkiem Diecezjalnej Komisji Sztuki Kościelnej*, P K22-3/74, 5.03.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę członkiem Diecezjalnej Komisji Sztuki Kościelnej*, P Z10-2/74, 5.03.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Zabojszczy*, AKB.

JEŻ I., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 23 marca 1974 r.*, E6-6/74, 18.03.1974, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Słowo pasterskie biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej o nominacji biskupa pomocniczego Tadeusza Werno*, B2-4/74, 23.03.1974, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 2(1974) nr 5, s. 122-123.

JEŻ I., *Dni wolne w urzędowaniu kurialnym*, kwiecień 1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret przyłączenia miejscowości Syrkowice do parafii pw. Świętej Trójcy w Marzynie z siedzibą we Wrzosowie*, B1-2/74, 26.04.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret przyłączenia miejscowości Chwalimie do parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Prusinowie z siedzibą w Lędyczku*, B1-3/74, 26.04.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący o. Teodora Kordę przewodniczącym Diecezjalnej Komisji Śpiewu Kościelnego*, ZK7-1/74, 28.05.1974, Teczka *Ojcowie Franciszkanie Conv-H3 1972-1986*, AKB.

JEŻ I., *Dekret powołujący biskupa Tadeusza Werno na stanowisko wikariusza generalnego*, P W13-4/74, 5.06.1974, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB; drukiem: KKWD 2(1974) nr 11, s. 319-320.

JEŻ I., *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza generalnego*, P J15-4/74, 6.06.1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego administratorem Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, P J15-7/74, 21.06.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

JEŻ I., *Komunikat do wiernych miasta Koszalina w sprawie zmian w parafiach miasta*, 21.06.1974, w: TENŻE, *Listy pasterskie oraz komunikaty do kapłanów i wiernych diecezji w latach 1972-1989*, Szczecin 1989, s. 35-36.

JEŻ I., *Dekret przekazujący obsługę duszpasterską kościoła filialnego w Objezierzu, par. Barcino parafii Kwakowo*, B1-7/74, 8.08.1974, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., BIELAWA Z.M., *Porozumienie między Kurią Biskupią w Koszalinie a Zgromadzeniem Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego w sprawie pracy sióstr w kurii*, 14.08.1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Pismo do bpa Wilhelma Pluty odnośnie wskazania kandydatów z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na stanowisko sędziego prosynodalnego*, S 2-18/74, 21.08.1974, Teczka *Sąd Biskupi S2 1974-1977*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Marii Magdaleny w Garczegorzu, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L G2-7/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 312-313.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego w Krępkowicach z siedzibą w Cewicach, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L C11-13/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 314-315.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Nowej Wsi Lęborskiej, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L N4-1/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 315-316.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. NMP Gwiazdy Morskiej w Osiekach z siedzibą w Choczewie, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L CH-10/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 316-318.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Anny w Sarbsku, pow. Lębork, woj. Gdańsk*, L S25-7/74, 28.08.1974, KKWD 2(1974) nr 11, s. 318-319.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Zabojszczę z obowiązków wikariusza współpracownika Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie oraz ze stanowiska referenta gospodarczego i notariusza kurii*, P Z10-5/74, 29.08.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Zabojszczy*, AKB.

JEŻ I., *Dodatek do porozumienia między Kurią Biskupią w Koszalinie a Zgromadzeniem Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego w sprawie pracy sióstr w kurii*, 14.09.1974, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Mariana Subocza notariuszem kurii biskupiej oraz kapelanem księży biskupów*, P S55-5/74, 28.09.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Mariana Subocza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Kota referentem gospodarczym kurii biskupiej*, P K89-3/74, 30.09.1974, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Kota*, AKB.

JEŻ I., *Instrukcja Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej przy Kurii w Koszalinie*, 29.10.1974, KKWD 3(1975) nr 3, s. 69-71.

JEŻ I., *Dekret rozgraniczenia czynności w Wydziale Duszpasterskim Kurii Biskupiej w Koszalinie*, Z M2-3/74, 2.01.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Różańcowej w Świerczynie, województwo koszalińskie*, L S30-1/75, 23.04.1975, KKWD 4(1976) nr 10, s. 274-275.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Józefa Kota z obowiązków wikariusza współpracownika kościoła parafialnego pw. św. Józefa w Koszalinie oraz ze stanowiska referenta gospodarczego*, P K89-3/75, 15.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Kota*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Franciszka Pacholskiego rektorem kościoła pw. św. Józefa w Koszalinie, wikariuszem współpracownikiem kościoła parafialnego pw. św. Józefa w Koszalinie oraz referentem gospodarczym kurii biskupiej*, P P41-1/75, 21.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Wojciecha Bpa i Męczennika w Wyszewie z siedzibą w Kłaninie*, L W/K21-12/75, 28.06.1975, KKWD 4(1976) nr 10 s. 273-274.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza kanclerzem kurii biskupiej*, P M26-1/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 286-287.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza referentem materialnym kurii diecezjalnej*, P M26-2/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 287-288.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Edmunda Radtke konsultorem diecezjalnym*, P R2-4/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Edmunda Radtke*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego konsultorem diecezjalnym*, P K22-4/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego wizytatorem do spraw katechetycznych*, P K22-5/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Kierzkowskiego*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 288.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Króla konsultorem diecezjalnym*, P K63-1/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Króla*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego referentem prawnym oraz notariuszem kurii biskupiej*, P P6-4/75, 28.06.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 288.

JEŻ I., *Dekret mianujący o. Piotra Mielczarka wikariuszem biskupim dla spraw duszpasterskich i spraw zakonnych*, Z M2-1/75, 28.06.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 286.

JEŻ I., *Dekret udzielający ks. Józefowi Jarnickiego uprawnień wikariusza generalnego*, P J15-3/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 285-286.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim dla spraw sakramentalnych*, P J15-4/75, 28.06.1975, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK; drukiem: KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 284-285.

JEŻ I., SPYCHALSKA A.M., *Umowa między Kurią Biskupią w Koszalinie a Zgromadzeniem Sióstr Felicjanek w sprawie pracy sióstr w kurii*, 21.10.1975, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret o przyłączeniu miejscowości Kotuń i PGR Kotuń do kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła w Pokrzywnicy*, B1-5/75, 13.11.1975, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 4(1976) nr 1, s. 23.

JEŻ I., *Dekret zmiany granic między kościołem parafialnym pw. św. Józefa i kościołem parafialnym pw. Podwyższenia Krzyża Świętego*, B1-6/75, 22.11.1975, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Regulamin Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, F2-3/76, 22.11.1975, Teczka *Komisja muzyki kościelnej-F2 1972-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 4(1976) nr 6, s. 159-160.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Krągach z siedzibą w Jeleninie, województwo koszalińskie*, L K23-1/75, 8.12.1975, KKWD 4(1976) nr 1, s. 20-21.

JEŻ I., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 23 grudnia 1975 r.*, E6-15/75, 11.12.1975, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. św. Stanisława BM w Ząbrowie z siedzibą w Lekowie, województwo koszalińskie*, L L7-5/75, 13.12.1975, KKWD 4(1976) nr 1, s. 21-23.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego dziekanem dekanatu Kołobrzeg*, P S12-2/75, 16.12.1975, Teczka *Dekanat Kołobrzeg E7 1972-1994*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret o odznaczeniach w Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, B1-7/75, 16.12.1975, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Zwiastowania NMP w Krągu z siedzibą w Ostrowcu, województwo Koszalin*, L K24-1/76, 29.01.1976, KKWD 4(1976) nr 3, s. 87-88.

JEŻ I., *Dekret o przeniesieniu siedziby parafii Małe Sulechowo z Niemicy do Małego Sulechowa*, L N3-3/76, 29.01.1976, KKWD 4(1976) nr 3, s. 88.

JEŻ I., *Dekret o przeniesieniu siedziby parafii Wierzchowo Stare z miejscowości Wierzchowo Stare do Wierzchowa*, L W2-2/76, 29.01.1976, KKWD 4(1976) nr 3, s. 89.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Guzowskiego notariuszem kurii biskupiej*, P G31-1/76, 31.01.1976, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Pocieszenia we Wrześnicy z siedzibą w Słonowicach, województwo słupskie*, L S26-6/76, 3.05.1976, KKWD 4(1976) nr 6, s. 154-155.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Śmiechowie, województwo Koszalin*, L S32-1/76, 20.10.1976, KKWD 4(1976) nr 11, s. 314-316.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Piotra Krupę notariuszem kurii biskupiej*, P K87-2/76, 23.10.1976, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie.

JEŻ I., *Dekret w sprawie stypendiów mszalnych*, B1-2/76, 28.10.1976, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Zarządzenie specjalnej wizytacji dziekańskiej w roku 1977 w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B2-13/76, 30.10.1976, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Sławnie, województwo Słupsk*, L S33-1/76, 3.12.1976, KKWD 5(1977) nr 1, s. 12-13.

JEŻ I., *Przedłużenie kadencji Rady Kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, E5-1/77, 4.02.1977, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

JEŻ I., *Ustalenia dla wszystkich wydziałów*, B2-4/77, 1.03.1977, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

JEŻ I., *Zakres i czas pracy ks. Piotra Krupy notariusza kurii biskupiej do specjalnych poruczeń*, 1.03.1977, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. błogosławionego Maksymiliana Kolbego w Słupsku – Zatorzu*, L S34-1/77, 16.04.1977, KKWD 5(1977) nr 4, s. 101-102.

JEŻ I., *Dekret utworzenia trzech dekanatów – barwickiego, darłowskiego i łebskiego*, B2-6/77, 16.04.1977, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. błogosławionego Maksymiliana Kolbego przy kościele pw. Wszystkich Świętych w Lęborku, woj. słupskie*, L I6-10/77, 24.06.1977, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 214-215.

JEŻ I., *Dekret mianowana dziekanów i wicedziekanów w piątą rocznicę ustanowienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-2/77, 26.06.1977, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 213-214.

JEŻ I., *Dekret nadania kapłanom odznaczeń diecezjalnych w piątą rocznicę ustanowienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B1-1/77, 26.06.1977, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 212.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Piotra Apostoła w Bożympolu Wielkim, woj. gdańskie*, L B18-1/77, 2.07.1977, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 216-217.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego z Padwy w Garbnie, woj. koszalińskie*, L G10-1/77, 20.08.1977, KKWD 5(1977) nr 10-11, s. 284-285.

JEŻ I., *Dekret erekcji kościoła parafialnego pw. św. Józefa Robotnika w Gniewinie, woj. gdańskie*, L C9-14/77, 8.12.1977, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 81-82.

JEŻ I., *Odezwa Ks. Bpa Ordynariusza do kapłanów*, B2-5/78, 12.03.1978, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 136.

JEŻ I., *Dekret o przeniesieniu siedziby parafii z Garbna do Szczeglina*, L G10-4/78, 26.05.1978, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 138.

JEŻ I., *Pismo do Prymasa Polski z prośbą o erekcję koszalińskiej kapituły katedralnej*, 9.06.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 280.

JEŻ I., *Pismo do Prymasa Polski wyjaśniające prośbę o erekcję koszalińskiej kapituły katedralnej*, 10.06.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret przekazujący obsługę duszpasterską kościoła w Świetlinie, par. Bożepole Wielkie parafii Brzeźno Lęborskie*, B2-10/78, 28.06.1978, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 282.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P M26-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Edmunda Radtke kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie podnoszący go do godności kustosza kapituły*, P R2-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Borzyszkowskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P B26-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Grabowskiego kanonikiem honorowym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P G21-5/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Klepę kanonikiem honorowym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P K26-4/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Lisa kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie podnoszący go do godności dziekana kapituły*, P L4-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie podnoszący go do godności prepozyta kapituły*, P J15-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P S12-1/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Mariana Wojnickiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P M19-5/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Piotra Krupę kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie powierzający mu czynności kanonika teologa*, P K7-2/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Romualda Kunickiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie powierzający mu funkcję sekretarza kapituły*, P K83-3/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P K22-4/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Króla kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P K63-3/78, 31.07.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający zmianę przynależności parafialnej niektórych miejscowości par. Grzmiąca*, 31.07.1978, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 284.

JEŻ I., *Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja”)*, B1-11/78, 31.07.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Komunikat Ks. Biskupa Ordynariusza w sprawie erygowania kapituły koszalińskiej katedralnej*, 2.08.1978, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 283.

JEŻ I., *Zarządzenie w sprawie podniesienia emerytur księży*, E4-26/78, 30.08.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB; drukiem: KKWD 6(1978) nr 11-12, s. 340.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu rejonowego w Koszalinie-Rokosowie*, B1-12/78, 31.08.1978, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Guzowskiego diecezjalnym referentem Liturgicznej Służby Ołtarza*, P G31-4/78, 21.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza pomocniczym referentem duszpasterstwa młodzieży*, P C28-3/78, 21.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu rejonowego w Połczynie Zdroju*, B1-15/78, 28.12.1978, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza członkiem komisji liturgicznej*, P C28-4/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Bernarda Mielcarzewicza członkiem komisji liturgicznej*, P M26-3/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego członkiem komisji liturgicznej*, P L19-3/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego członkiem komisji liturgicznej*, P P6-3/78, 31.12.1978, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący o. Pawła Domańskiego dziekanem dekanatu Koszalin*, Z D4-1/79, 1.01.1979, Teczka *Dekanat Koszalin Północ D8 06.1972-09.1995*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele pw. świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kłaninie, woj. Koszalin*, L K21-1/79, 6.01.1979, KKWD 7(1979) nr 3, s. 79-80.

JEŻ I., *Dekret w sprawie zmiany nazwy parafii Wyszewo*, L W11-1/79, 6.01.1979, KKWD 7(1979) nr 3, s. 81.

JEŻ I., WERNO T., *List pasterski biskupów koszalińsko-kołobrzeskich do braci kapłanów z życzeniami świątecznymi: Wielkanoc 1979 r.*, B2-6/79, 29.03.1979, KKWD 7(1979) nr 5, s. 138-139.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii przy kościele katedralnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie*, L K8-46/79, 16.05.1979, KKWD 7(1979) nr 7, s. 211-212.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza notariuszem sądu biskupiego*, P C28-2/79, 31.05.1979, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Edmunda Radtke sędzią prosynodalnym*, P R2-3/79, 31.05.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Borzyszkowskiego sędzią prosynodalnym*, P B26-4/79, 31.05.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego oficjałem sądu biskupiego i zwalniający z urzędu proboszcza Parafii św. Józefa w Koszalinie*, P J15-1/79, 31.05.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Króla sędzią prosynodalnym*, P K63-2/79, 31.05.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Tomasza Tarczyńskiego sędzią prosynodalnym*, P T1-4/79, 31.05.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego obrońcą węzła małżeńskiego i promotorem sprawiedliwości przy sądzie biskupim*, P P6-2/79, 31.05.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Witolda Szymczukiewicza sędzią prosynodalnym*, P Sz13-2/79, 31.05.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi w Koszalinie*, B2-45/79, 31.05.1979, ASB; drukiem: KKWD 7(1979) nr 7, s. 213.

JEŻ I., *Dekret powołujący do istnienia Sąd Biskupi w Koszalinie*, B2-45/79, 31.05.1979, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

JEŻ I., *Nominacje ks. Prałata Józefa Jarnickiego oficjałem sądu biskupiego oraz sędziów prosynodalnych, obrońcy węzła małżeńskiego i notariusza sądu*, 31.05.1979, KKWD 7(1979) nr 7, s. 213-214.

JEŻ I., *List do parafian koszalińskich o utworzeniu sądu biskupiego i nowych parafii w Koszalinie*, B2-46/79, 1.06.1979, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret zlecający ks. Józefowi Jarnickiemu przeprowadzanie określonych spraw i czynności w sądzie biskupim*, S 2-103/79, 21.08.1979, ASB.

JEŻ I., *Dekret odnośnie wikarii parafialnej pw. św. Jacka w Słupsku*, B1-3/79, 29.08.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret w sprawie obsługi kościoła filialnego Krępa parafii Wyszewo przez parafię Kłanino*, B1-4/79, 29.08.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 7(1979) nr 7, s. 211-212.

JEŻ I., *Dekret przedłużający na kolejny rok dekret erekcji wikariatu rejonowego w Koszalinie-Rokosowie*, B1-5/79, 31.08.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Pismo do Prymasa Polski z prośbą o erekcję kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, E 10-1/79, 31.08.1979, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

JEŻ I., *Komunikat w sprawie Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 7.12.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikarii parafialnej przy kościele pw. Chrystusa Króla w Suliszewie*, B1-7/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikarii parafialnej przy kościele pw. św. Józefa w Turowie*, B1-9/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret określenia granic parafii pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim*, B1-8/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret przedłużający do odwołania dekret erekcji wikariatu rejonowego w Połczynie Zdroju*, B1-6/79, 28.12.1979, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret powierzający ks. Janowi Guzowskiemu stanowisko pełniącego obowiązki kanclerza kurii biskupiej*, P G31-3/79, 5.01.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB; drukiem: KKWD 8(1980) nr 1, s. 11-12.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Bernarda Mielcarzewicza ze stanowiska kanclerza kurii biskupiej i referenta majątkowego*, P M26-4/79, 5.01.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Bernarda Mielcarzewicza*, AKB; drukiem: KKWD 8(1980) nr 1, s. 11.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza notariuszem kurii biskupiej*, P C28-2/80, 17.01.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Antoniego Czernuszewicza sędzią prosynodalnym*, P C28-1/80, 17.01.1980, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący siostrę Alicję Kalinowską SAC notariuszem sądu biskupiego*, Hb 2-1/80, 17.01.1980, ASB.

JEŻ I., *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej na III kadencję jej istnienia*, E5-1/80, 28.01.1980, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikarii parafialnej przy kościele pw. św. Stanisława Kostki w Dąbrowie*, B1-2/80, 2.02.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret utworzenia dekanatów: czarneńskiego i Koszalin Południe oraz nominacji w nich dziekanów i wicedziekanów*, B1-1/80, 2.02.1980, Teczka *Dekanat Koszalin Południe D7(02-1980 – 09-1995)*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 2, s. 45-46.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza notariuszem kurii biskupiej*, P W45-2/80, 12.04.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza notariuszem sądu biskupiego*, P W45-3/80, 12.04.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Włodzimierza Szymańskiego obrońcą węzła małżeńskiego przy sądzie biskupim*, P Sz8-1/80, 17.04.1980, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Czesława Berkę kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P B5-1/80, 23.04.1980, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Borzyszkowskiego dziekanem kapituły katedralnej koszalińskiej*, P B26-2/80, 23.04.1980, KKWD 8(1980) nr 7-8, s. 202.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Krąg z siedzibą w Ostrowcu Sławieńskim na: „Parafia Ostrowiec Sławieński”*, L K24-5/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 275-276.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Krągi z siedzibą w Jeleninie na: „Parafia Jelenino”*, L K23-6/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 276.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Łączno z siedzibą w Podwilczu na: „Parafia Podwilcze”*, L Ł10-6/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 277.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Marzyno z siedzibą we Wrzosowie na: „Parafia Wrzosowo”*, L O3-5/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 277-278.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Ostre Bardo z siedzibą w Redle na: „Parafia Redło”*, L M8-9/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 278.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Sępólno Wielkie z siedzibą w Białym Borze na: „Parafia Biały Bór”*, L S28-12/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 278-279.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Ząbrowo z siedzibą w Lekowie na: „Parafia Lekowo”*, L L7-9/80, 13.06.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 279-280.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego pełniącym obowiązki wizytatora nauki religii oraz referentem wydziału duszpasterskiego*, P L19-4/80, 5.09.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza wiceoficjałem sądu biskupiego*, P W45-9/80, 8.09.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. NSPJ w Cieszeniewie, woj. koszalińskie*, L C8-8/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 273-274.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Korzystnie, woj. koszalińskie*, L K20-9/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 274-275.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Krępkowice z siedzibą w Cewicach na: „Parafia Cewice”*, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 280.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Krzemieniewo z siedzibą w Bińczu na: „Parafia Bińcze”*, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 280-281.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Osieki z siedzibą w Choczewie na: „Parafia Choczewo”*, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 281-282.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Prusinowo z siedzibą w Lędyczku na: „Parafia Lędyczek”*, L P12-9/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 282.

JEŻ I., *Dekret zmiany nazwy parafii Września z siedzibą w Słonowicach na: „Parafia Słonowice”*, L S26-3/80, 13.09.1980, KKWD 8(1980) nr 9, s. 282-283.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Oskowo*, B1-23/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 361-362.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Godętowo*, B1-22/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 362.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Łęgi*, B1-29/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 362.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Trzebiec i Wycewo*, B1-28/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 363.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Zagony*, B1-27/80, 4.10.1980, KKWD 8(1980) nr 12, s. 363.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Role i Ponikłe*, B1-26/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 363-364.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Miłogoszcz*, B1-24/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 364.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Strzaliny i Zdbowo*, B1-25/80, 4.10.1980, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 8(1980) nr 12, s. 364.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Słowinie, woj. koszalińskie*, L S36-1/80, 18.10.1980, KKWD 8(1980) nr 11, s. 328-329.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Jana Guzowskiego ze stanowiska diecezjalnego referenta Liturgicznej Służby Ołtarza*, P G31-2/80, 18.10.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego diecezjalnym referentem Liturgicznej Służby Ołtarza*, P L19-5/80, 18.10.1980, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie – Dzielnicy Północ – „Przylesie”*, L K26-15/80, 4.11.1980, KKWD 8(1980) nr 11, s. 326-328.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Wojciecha w Koszalinie*, L K25-16/80, L K6-29/80, 4.11.1980, KKWD 8(1980) nr 11, s. 324-326.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu*, L K6-29/80, 11.11.1980, KKWD 8(1980) nr 12, s. 360-361.

JEŻ I., *Dekret zatwierdzający nowych członków Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, E5-3/80, 18.11.1980, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa w Turowie*, L T7-7/80, 22.12.1980, KKWD 9(1981) nr 1, s. 18-19.

JEŻ I., *Życiorys*, 25.01.1981, Teczka *Teczka Personalna Ks. Bp mgr Ignacy Jeż*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. bł. Maksymiliana Kolbego w Darłówku, woj. koszalińskie*, 14.02.1981, KKWD 9(1981) nr 3, s. 77-78.

JEŻ I., *Dekret dotyczący objęcia opieką duszpasterską miejscowości Kotuń i PGR Kotuń przez księdza proboszcza parafii Pokrzywnica*, 23.02.1981, KKWD 9(1981) nr 3, s. 78.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Judy Tadeusza w Starym Chwalimie*, L S27-2/81, 16.03.1981, KKWD 9(1981) nr 5, s. 139-140.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Kiełpin*, B1-1/81, 27.03.1981, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 142.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Nowy Dwór*, B1-2/81, 27.03.1981, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 142.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Lubnie*, 17.04.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 259-260.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Rocha w Złotowie*, L Z8-2/81, 17.04.1981, KKWD 9(1981) nr 5, s. 140-142.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Alfreda Osipowicza kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej i jednocześnie podnoszący go do godności promotora kapituły*, P O5-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Alojzego Wyciślika kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P W25-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jerzego Dąbrowę kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej i jednocześnie podnoszący go do godności kustosza kapituły*, P D3-3/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Potyrałę kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P P26-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ludwika Chamskiego kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P C2-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Mariana Dziemiankę kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P D17-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Mariana Klekota kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P K24-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Stanisława Głodzika kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P G13-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Stefana Janke kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P J9-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Tomasza Tarczyńskiego kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P T1-1/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Wiktora Paneckiego kanonikiem gremialnym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej i jednocześnie podnoszący go do godności prepozyta kapituły*, P P6-2/81, 23.04.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. NMP Królowej Polski w Łebieniu, woj. słupskie*, 29.04.1981, KKWD 9(1981) nr 5, s. 137-139.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Dobieszewie, woj. słupskie*, L D4-8/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 221-222.

JEŻ I., *Dekret kanonicznej erekcji parafii pw. św. Pawła w Drawsku Pomorskim, woj. koszalińskie*, L D12-4/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 218-219.

JEŻ I., *Dekret kanonicznej erekcji parafii pw. Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa w Drawsku Pomorskim, woj. koszalińskie*, L D7-10/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 219-221.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Nożynie, woj. słupskie*, L N5-4/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 223.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Jacka w Słupsku*, L S29-15/81, 24.06.1981, KKWD 9(1981) nr 7, s. 224.

JEŻ I., *Zarządzenie w sprawie objęcia opieką duszpasterską kościołów w Świelinie i Krępie przez parafię Bobolice*, 30.06.1981, KKWD 9(1981) nr 10, s. 304-305.

JEŻ I., *Zarządzenie w sprawie objęcia opieką duszpasterską miejscowości Dźwirzyno przez parafię pw. św. Marcina w Kołobrzegu*, O M9-1/81, 30.06.1981, KKWD 9(1981) nr 10, s. 305.

JEŻ I., *Zarządzenie w sprawie objęcia opieką duszpasterską miejscowości Budzistowo przez parafię pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu*, 30.06.1981, KKWD 9(1981) nr 10, s. 305-306.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Gorawinie, woj. koszalińskie*, L G11-14/81, 15.09.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 260-261.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Suliszewie, woj. koszalińskie*, L S35-5/81, 15.09.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 261-263.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Michała w Świdwinie, woj. koszalińskie*, L S31-6/81, 15.09.1981, KKWD 9(1981) nr 9, s. 263-264.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Leszka Wodza kanclerzem kurii biskupiej*, P W45-3/81, 18.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 9, s. 264-265.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego notariuszem kurii biskupiej*, P L19-1/81, 18.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Jana Guzowskiego ze stanowiska pełniącego obowiązki kanclerza kurii biskupiej*, P G31-4/81, 18.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Guzowskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Stanisława Wojnara II wiceoficjałem sądu biskupiego*, P W3-8/81, 21.09.1981, ASB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 9, s. 266-267.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jerzego Lubińskiego prokuratorem Studium Teologicznego w Złocieńcu*, P L19-2/81, 28.09.1981, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB; drukiem: KKWD 9(1981) nr 9, s. 265-266.

JEŻ I., *Dekret przekazania kościoła filialnego w Kowalewicach, parafia Stary Kraków do obsługi przez parafię Stary Jarosław*, L S22-3/81, 22.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 357.

JEŻ I., *Dekret przekazania kościoła filialnego w Cisowie, parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Darłowie do obsługi przez parafię Stary Jarosław*, L K14-5/81, 22.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 357.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Dźwirzyno*, L K6-5/81, 27.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 358.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Łętowo i Łętówko*, L Ch10-12/81, 27.10.1981, KKWD 9(1981) nr 12, s. 358.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Mścicach, z tymczasową siedzibą w Jamnie, woj. koszalińskie*, L M9-1/81, 28.10.1981, KKWD 9(1981) nr 11, s. 331-332.

JEŻ I., *Dekret kanonicznej erekcji parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie, woj. koszalińskie*, L B1-1/82, 21.01.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 207-210.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Jadwigi w Białogardzie, woj. koszalińskie*, L B17-1/82, 21.01.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 210-211.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Łączno*, L Ł10-1/82, 21.01.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 217-218.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Franciszka Pacholskiego charytatywnym dyrektorem diecezjalnym*, 5.02.1982, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego*, AKB; drukiem: KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 218-219.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Zabojszczę obrońcą węzła małżeńskiego przy sądzie biskupim*, P Z10-1/82, 29.03.1982, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Stanisława Goryńskiego obrońcą węzła małżeńskiego przy sądzie biskupim*, P G3-1/82, 29.03.1982, ASB.

JEŻ I., *Zaproszenie do udziału w uroczystościach X-lecia istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B 2-8/82, 31.05.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 204-206.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Dobrej Rady w Wierzchowie Starym, woj. koszalińskie*, L W12-1/82, 7.06.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 212-213.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Mścicach, woj. koszalińskie*, L M9-1/82, 14.06.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 214-215.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu, woj. pilskie*, L J3-4/82, 19.06.1982, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 215-217.

JEŻ I., *Podziękowanie za zorganizowanie obchodów jubileuszu diecezji*, B 2-11/82, 29.06.1982, KKWD 10(1982) nr 10-11, s. 306-307.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Zegrzu Pomorskim, woj. koszalińskie*, L Z9-3/82, 18.09.1982, KKWD 10(1982) nr 9-10, s. 309-310.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Darłówku, woj. koszalińskie*, L D13-7/82, 11.10.1982, KKWD 10(1982) nr 11-12, s. 350-352.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Bukówko*, L S10-20/82, 16.11.1982, KKWD 11(1983) nr 1, s. 35.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Rozalii w Szczecinku, woj. koszalińskie*, L Sz37-3/82, 11.12.1982, KKWD 10(1982) nr 11-12, s. 352-354.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie, woj. pilskie*, L P14-1/82, 22.12.1982, KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 33-35.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Piotra i Pawła w Pilu, woj. koszalińskie*, L P15-1/83, 15.01.1983, KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 32-33.

JEŻ I., *Dekret mianujący siostrę Terezję Głowacką członkinią Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej oraz wizytatorką nauki religii*, P SG1-1/83, 31.01.1983, Teczka *Wydział katechetyczny K2 1978-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 36.

JEŻ I., *Dekret zwalniający siostrę Ildefonsę Marię Zakrzewską z zadań członkini Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej oraz wizytatorki nauki religii*, P SZ1-4/83, 31.01.1983, Teczka *Wydział katechetyczny K2 1978-1993*, ADKK; drukiem: KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 35-36.

JEŻ I., *List do dziekanów w sprawie organizacji rekolekcji dla współpracowników parafialnych w diecezjalnym domu rekolekcyjnym w Złocieńcu*, 8.04.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę notariuszem sądu biskupiego oraz kapelanem biskupim*, P K21-1/83, 25.04.1983, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Pniewie, woj. pilskie*, L P14-1/83, 16.05.1983, KKWD 11(1983) nr 7-8, s. 216-218.

JEŻ I., *Utworzenie ośrodka duszpasterskiego w Jezierzycach, dekanat Słupsk*, P S7-2/83, 18.10.1983, KKWD 11(1983) nr 11-12, s. 329-330.

JEŻ I., *Pismo do dziekanów dotyczące przesłania nowego Kodeksu prawa kanonicznego w języku łacińskim*, E6-10/83, 20.10.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 7 grudnia 1983 r.*, E6-11/83, 18.11.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JEŻ I., *Diecezjalny Program Duszpasterski na rok 1983/1984. Rok miłości chrześcijańskiej*, B2-1/84, 20.01.1984, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 25-27.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Jerzego Lubińskiego z wszystkich funkcji w kurii biskupiej*, P L19-2/84, 10.02.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Jerzego Lubińskiego*, AKB.

JEŻ I., *List pasterski biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej powiadamiający o nominacji II-go biskupa pomocniczego*, B2-2/84, 22.02.1984, *Teczka Okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 12(1984) nr 3-4, s. 87-89.

JEŻ I., *Słowo pasterskie biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na niedzielę przed konsekracją Ks. Biskupa Piotra Krupy, zapowiadające kolektę na budowę Seminarium Duchownego naszej diecezji*, B2-4/84, 24.03.1984, Teczka *Okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK; drukiem: KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 146-147.

JEŻ I., *Protokół z kanonicznego objęcia urzędu przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Piotra Krupę*, 13.04.1984, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie.

JEŻ I., *Dekret powołujący biskupa Piotra Krupę na stanowisko wikariusza generalnego*, P K87-4/84, 15.04.1984, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie; drukiem: KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 147-148.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Andrzeja Chorobę notariuszem kurii biskupiej i kapelanem biskupim*, P Ch3-1/84, 25.04.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Choroby*, Archiwum Kurii Biskupiej w Bydgoszczy.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Buślarach, dekanat Świdwin*, L B19-1/84, 14.05.1984, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 211-213.

JEŻ I., *Dekret zmiany przynależności parafialnej miejscowości Rekowo*, L B10-4/84, 14.05.1984, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 213.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Pilu, dekanat Barwice*, L P15-1/84, 1.06.1984, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 210-211.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Antoniego Czernuszewicza z wszelkich obowiązków w kurii biskupiej*, P C28-2/84, 14.06.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Antoniego Czernuszewicza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret upoważniający kanclerza kurii ks. Leszka Wodza do udzielania zezwoleń w razie nieobecności wikariusza biskupiego*, P W45-1/84, 23.06.1984, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Günthera Berghausa kanonikiem honorowym kapituły katedralnej koszalińskiej*, 15.11.1984, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę sędzią prosynodalnym*, P K21-2/84, 27.11.1984, ASB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Edwarda Kołodziejczyka wicedziekanem dekanatu Kołobrzeg*, P K11-1/84, 31.12.1984, Teczka *Dekanat Kołobrzeg E7 1972-1994*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego dziekanem dekanatu Koszalin Północ (Mielno)*, P K22-4/84, 31.12.1984, Teczka *Dekanat Koszalin Północ D8 06.1972-09.1995*, ADKK.

JEŻ I., *Diecezjalny Program Duszpasterski na rok 1984/1985*, B2-1/85, 21.01.1985, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 25-27.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Jezierzycach, dekanat Słupsk*, L J5-1/85, 21.01.1985, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 16-18.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Dretyniu, dekanat Miastko*, L D15-1/85, 24.01.1985, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 18-19.

JEŻ I., *Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja")*, B1-1/85, 31.05.1985, PABJ, Teczka *Aktualia*, ADKK; drukiem: KKWD 13(1985) nr 7-8, s. 226-230.

JEŻ I., *Dekret przeniesienia siedziby parafii z Nakielna do Strączna, dekanat Wałcz*, L S33-6/85, 21.09.1985, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 269.

JEŻ I., *Dekret przeniesienia siedziby parafii z Pokrzywnicy do Szydłowa, dekanat Wałcz*, L Sz39-4/85, 21.09.1985, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 270.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Dźwirzynie*, L D 8/85, 9.11.1985, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 357-358.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Niepokalanego Poczęcia w Dretyniu*, L D15-3/85, 18.11.1985, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 356-357.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Osiekach Koszalińskich*, L O5-1/85, 18.11.1985, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 354-355.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający kolegium konsultorów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/85, 30.11.1985, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający radę kapłańską diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-2/85, 30.11.1985, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.

JEŻ I., *Statut rady kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 30.11.1985, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Piotra i Pawła w Sławsku*, L S21-1/86, 24.01.1986, KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 41-42.

JEŻ I., *Powiadomienie o pierwszym zebraniu rady kapłańskiej i kolegium konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/86, 10.02.1986, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret przyłączenia miejscowości Objezierze i Suchorze do parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie*, 3.03.1986, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 83.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Uzdrowienia Chorych w Dźwirzynie*, L D14-7/86, 4.04.1986, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 177-178.

JEŻ I., *Reorganizacja parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, P K12-2/86, 4.04.1986, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 178.

JEŻ I., *Dekret przekazania kościoła filialnego w Płytnicy w obsługę duszpasterską parafii pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu*, 23.07.1986, KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 36.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Świętego Krzyża w Dębnicy*, L D16-1/86, 6.08.1986, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 346-347.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, L K22-1/86, 19.08.1986, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 348-349.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Kierzkowskiego proboszczem Parafii pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Lęborku*, P K22-3/86, 20.08.1986, ASB.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Bukowie, dekanat Miastko*, L B21-1/86, 18.10.1986, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 349-350.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Andrzeja Pęcherzewskiego pełniącym obowiązki dyrektora wydziału katechetycznego*, P P14-3/86, 14.11.1986, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Pęcherzewskiego*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 25.

JEŻ I., *Dekret powierzający ks. Piotrowi Kucie stanowisko referenta gospodarczego*, P K21-2/87, 28.02.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 90.

JEŻ I., *Pismo rozgraniczające zakres obowiązków ks. Piotra Kuty i ks. Franciszka Pacholskiego jako referentów gospodarczych kurii biskupiej*, P P41-1/87, 28.02.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego*, AKB.

JEŻ I., *Zaproszenie młodzieży żeńskiej i męskiej do udziału w pielgrzymce diecezjalnej do kościoła św. Wojciecha w Koszalinie w Niedziele Palmową R. P. 1987*, 25.03.1987, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 89-90.

JEŻ I., *List Pasterski Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego na XV-lecie diecezji*, 20.08.1987, KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 193-197.

JEŻ I., *Dekret zwalniający o. Piotra Mielczarka ze wszystkich obowiązków spełnianych w kurii biskupiej*, 31.08.1987, KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 272-273.

JEŻ I., *Nowe zarządzenie o dniach i godzinach urzędowania Kurii Biskupiej w Koszalinie*, 14.09.1987, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Turkiela Dyrektorem Wydziału Duszpasterskiego Koszalińsko-Kołobrzeskiej Kurii Biskupiej*, P T9-4/87, 28.09.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Jana Turkiela*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 273-274.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Ryszarda Ryngwelskiego Dyrektorem Wydziału Katechetycznego Koszalińsko-Kołobrzeskiej Kurii Biskupiej*, P R10-3/87, 1.10.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Ryngwelskiego*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 274-275.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Pęcherzewskiego ze stanowiska pełniącego obowiązki dyrektora wydziału katechetycznego i mianujący go wizytatorem nauki religii*, P P14-3/87, 1.10.1987, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Pęcherzewskiego*, AKB; drukiem: KKWD 15(1987) nr 9-10, s. 275-276.

JEŻ I., *Dekret przekazania miejscowości Mielno w obsługę duszpasterską parafii pw. Niepokalanego Poczęcia w Kwakowie*, L 18-6/87, 14.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 347-348.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Zegrzu Pomorskim*, L Z9-5/87, 22.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 342-344.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Unieściu*, L U5-1/87, 22.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 346-347.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Jezierzycach Słupskich*, L J5-6/87, 29.10.1987, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 344-346.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Piotra Kutę na stanowisko ekonoma diecezjalnego*, P K21-1/88, 26.01.1988, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB; drukiem: KKWD 16(1988) nr 1-2, s. 16-17.

JEŻ I., *Komunikat Kurii Biskupiem o wyróżnieniu kapłanów i osób świeckich za szczególne zaangażowanie i wkład pracy*, B2-4/88, 31.03.1988, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 85-86.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Turkiela kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie powierzający mu funkcję kanonika penitencjarza*, P T9-4/88, 23.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Zbigniewa Reglińskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P R7-1/88, 23.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret przyjęcia rezygnacji ks. Mariana Wojnickiego z funkcji kanonika gremialnego kapituły katedralnej koszalińskiej i jednocześnie mianujący go kanonikiem honorowym*, P W19-1/88, 23.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Józefa Słomskiego sędzią diecezjalnym*, P S12-1/88, 19.05.1988, ASB.

JEŻ I., *Dekret nadający ks. Edwardowi Sugierowi odznaczenie diecezjalne Expositorium Canonicale (E. C.)*, P S56-4/88, 13.06.1988, Teczka *Teczka personalna ks. Edwarda Sugiera*, AKB.

JEŻ I., *Dekret nadający ks. Stanisławowi Szubie odznaczenie diecezjalne Rocchetti et Mantoletti (R. M.)*, P Sz21-2/88, 13.06.1988, Teczka *Teczka personalna ks. Stanisława Szuby*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. NSPJ w Białogardzie*, L B23-1/88, 10.08.1988, KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 215-217.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Judy Tadeusza w Człuchowie*, L C13-1/88, 10.08.1988, KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 217-218.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego w Drzonowie, dekanat Czarne*, L D17-1/88, 26.09.1988, KKWD 16(1988) nr 9-10, s. 292-293.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Tokarskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P T11-2/88, 29.10.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret przeniesienia siedziby parafii w Starym Krakowie do Barzowic*, L B24-3/88, 17.11.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 335-336.

JEŻ I., *Dekret przeniesienia siedziby parafii w Pałowie do Sycewic*, L S40-7/88, 1.12.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 336-337.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Jana Kantego w Dobrowie, dekanat Białogard*, L D18-1/88, 17.12.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 333-334.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie, dekanat Czarne*, L K28-1/88, 17.12.1988, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 334-335.

JEŻ I., *Dekret przedłużający na czas nieokreślony dekret mianujący ks. Piotra Kutę na stanowisko ekonoma diecezjalnego*, P K21-1/89, 9.02.1989, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Objeździe*, L O3-1/89, 27.02.1989, KKWD 17(1989) nr 3, s. 70-71.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Sarbinowie*, L S41-1/89, 27.02.1989, KKWD 17(1989) nr 3, s. 68-69.

JEŻ I., *Dekret przeniesienia siedziby parafii w Podwilczu do Stanomina*, L S42-2/89, 17.04.1989, KKWD 17(1989) nr 3, s. 104.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Zarańsku*, L S10-4/89, 25.07.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 233-235.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Józefa w Charbrowie, dekanat Łeba*, L Ch14-1/89, 25.07.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 231-232.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. św. Michała Archanioła w Miłocicach, dekanat Miastko*, L M10-1/89, 25.07.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 232-233.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Niepokalanego Serca NMP w Bukowie*, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 235-237.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Judy Tadeusza w Człuchowie*, L C13-3/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 237-239.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Kantego w Dobrowie*, L D18-5/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 239-241.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Krzyża Świętego w Drzonowie*, 4.08.1989, Teczka *Ordynariusz miejscowy B1*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Chrystusa Króla w Krzemieniewie*, L K28-3/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 241-242.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. bł. Urszuli Ledóchowskiej w Wieszynie*, L W14-3/89, 4.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 243-244.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Trójcy Świętej w Mierzynie*, L M8-1/89, 22.08.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 244-246.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. NSPJ w Białogardzie*, L B23-1/89, 12.09.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 246-248.

JEŻ I., *Dekret odłączenia miejscowości Pomianowo od parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie i przyłączenia jej do parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Białogórzynie*, L B3-8/89, 12.09.1989, KKWD 17(1989) nr 9, s. 248.

JEŻ I., *Dekret odłączenia miejscowości Dobra od parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Łupawie i przyłączenia jej do parafii pw. św. Stanisława w Dobieszewie*, L D4-2/89, 12.09.1989, KKWD 17(1989) nr 10, s. 270.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Wiktora Paneckiego ze sprawowanych urzędów i przenoszący go w stan spoczynku*, P P6-4/89, 30.10.1989, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK; drukiem: KKWD 17(1989) nr 10, s. 269-270.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa Oblubieńca w Połczynie Zdroju*, L P13-12/89, 18.11.1989, KKWD 17(1989) nr 11, s. 297-299.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Michała Archanioła w Miłocicach*, L M10-3/89, 22.12.1989, KKWD 18(1990) nr 1, s. 10-11.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa Oblubieńca w Charbrowie*, L Ch14-5/89, 28.12.1989, KKWD 18(1990) nr 1, s. 11-13.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Bosko w Suchorzu*, L S43-3/90, 22.01.1990, KKWD 18(1990) nr 1, s. 13-14.

JEŻ I., *Dekret utworzenia dekanatu Jastrowie*, E7/26-1/90, 15.03.1990; drukiem: KKWD 18(1990) nr 3, s. 96-97.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Kazimierza w Koszalinie*, L K29-1/90, 19.03.1990, KKWD 18(1990) nr 3, s. 97-99.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Józefa Oblubieńca w Słupsku*, L S44-1/90, 19.03.1990, KKWD 18(1990) nr 3, s. 99-101.

JEŻ I., *Dekret utworzenia dekanatu Polanów*, E7/25-1/90, 18.05.1990; drukiem: KKWD 18(1990) nr 5, s. 161.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Franciszka Pacholskiego kanonikiem honorowym kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, P P41-1/90, 23.06.1990, Teczka *Teczka personalna ks. Franciszka Pacholskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Gertrudy w Darłowie*, L D11-1/90, 26.07.1990, KKWD 18(1990) nr 7, s. 240-242.

JEŻ I., *Dekret erekcji wikariatu samodzielnego pw. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Manowie,* L M11-1/90, 8.08.1990, KKWD 18(1990) nr 8, s. 288-289.

JEŻ I., *Dekret odłączenia miejscowości Płytnica i Ptusza od parafii pw. NMP Królowej Polski w Jastrowiu i przyłączenia jej do parafii pw. Nawiedzenia NMP w Tarnówce,* L T1-2/90, 8.08.1990, KKWD 18(1990) nr 8, s. 289.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. NMP Gwiazdy Morza w Ustce*, 24.08.1990, L U6-1/90, KKWD 18(1990) nr 8, s. 286-287.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Piotra i Pawła w Robuniu*, 29.08.1990, KKWD 18(1990) nr 8, s. 284-285.

JEŻ I., *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Chorobę ze stanowiska notariusza kurii biskupiej i kapelana biskupa ordynariusza*, P Ch3-4/90, 6.11.1990, Teczka *Teczka personalna ks. Andrzeja Choroby*, Archiwum Kurii Biskupiej w Bydgoszczy.

JEŻ I., *Dekret odłączenia miejscowości Kucharowo i Mosina od parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Parsęcku i przyłączenia ich do parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Jeleninie*, L P1-4/90, 12.11.1990, KKWD 18(1990) nr 11, s. 417.

JEŻ I., *Dekret przedłużający kadencje kolegium konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-2/90, 30.11.1990, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret przedłużający kadencje Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/90, 30.11.1990, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Piotra Lipskiego MSF wicedziekanem dekanatu Złotów,* ZL 12-4/90, 10.12.1990; drukiem: KKWD 18(1990) nr 12, s. 445.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Trójcy Świętej w Smołdzinie*, 3.04.1991, L S45-1/91, KKWD 19(1991) nr 1-3, s. 1-2.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Kazimierza Klawczyńskiego osobistym sekretarzem biskupa ordynariusza oraz notariuszem kurii biskupiej*, P K28-1/91, 9.04.1991, Teczka *Teczka personalna ks. Kazimierza Klawczyńskiego*, AKB.

JEŻ I., *Dekret mianujący ks. Jana Guzowskiego kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej koszalińskiej*, P G31-2/88, 23.04.1991, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Człuchowie*, 31.07.1991, L C15-1/91, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 148-149.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Jana Kantego w Słupsku*, 1.08.1991, L S46-1/91, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 150-151.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. św. Ignacego z Loyoli w Koszalinie*, L K30-1/91, 23.08.1991, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 152-153.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Matki Bożej Gwiazdy Morza w Unieściu*, L U5-1/91, 18.09.1991, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 154-155.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający nazwę parafii pw. NSPJ w Słupsku*, L S10-5/91, 2.10.1991, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 155-156.

JEŻ I., *Dekret erekcji parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Lęborku*, L L9-1/91, 13.12.1991, KKWD 20(1992) nr 1-13, s. 21-23.

JEŻ I., *Pismo do ks. Wiktora Paneckiego w sprawie przeniesienia terminu dorocznego spotkania kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, 3.01.1992, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

1.8. Dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej

CHOROBA A., *Protokół z posiedzenia przygotowawczego I synodu diecezjalnego*, 11.06.1985, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół z zebrania Synodalnych Komisji Przygotowawczych*, 25.09.1985, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 12.06.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 23.10.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 16.02.1987, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 24.06.1987, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 26.11.1987, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 22.02.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 22.03.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 6.04.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 27.04.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 18.05.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 26.09.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 25.10.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania Komisji Głównej I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 17.11.1988, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania posiadających urzędy synodalne*, 16.04.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania przewodniczących i wiceprzewodniczących Synodalnych Komisji Przygotowawczych*, 17.02.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

CHOROBA A., *Protokół ze spotkania przewodniczących i wiceprzewodniczących Synodalnych Komisji Przygotowawczych*, 15.04.1986, Teczka *Inne dokumenty związane z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK.

GLEMP J., *Pismo związane z I synodem diecezjalnym*, N.673/86/P, 11.03.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 212.

JEŻ I., *Dekret powołujący członków I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, SD-4/86, 23.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 221-223.

JEŻ I., *Dekret promulgacyjny I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, SD-6/89, 9.12.1989, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. VII.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający Synodalne Komisje Problemowe*, SD-5/86, 10.05.10986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej* ADKK; drukiem: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 219-220.

JEŻ I., *Dekret ustanawiający urzędy synodalne*, SD-1/86, 9.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 216.

JEŻ I., *Kazanie na otwarcie drugiej sesji plenarnej synodu diecezjalnego*, 23.02.1987, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 85-88.

JEŻ I., *Kazanie na rozpoczęcie pierwszej sesji pierwszego synodu diecezjalnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 10.05.1986, *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. V-VI.

JEŻ I., *List Pasterski Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego zapowiadający zwołanie I-ego synodu diecezjalnego*, 6.06.1985, w: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. III-IV.

JEŻ I., *Regulamin I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, SD-3/86, 23.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 217-218.

JEŻ I., *Słowo wprowadzające Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, 23.04.1990, w: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. I-II.

JEŻ I., *Zaproszenie na spotkanie Komisji Synodalnych*, 12.09.1985, Teczka *Synod-Materiały*, ADKK.

JEŻ I., *Zarządzenie o wyborze reprezentanta dekanatu i jego zastępcy na I synod diecezjalny*, B2-10/85, 27.09.1985, Teczka *I Synod Diecezjalny-materiały różne*, ADKK.

Kalendarium synodu, w: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 224-227.

MARTINEZ E., *Pismo Sekretariatu Stanu z błogosławieństwem Ojca świętego Jana Pawła II dla I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, N.173.279, 5.04.1986, Teczka *Dokumenty wydane w związku z I Synodem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, ADKK; drukiem: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 211.

Otwarcie synodu – plan roboczy, Teczka *Sprawy synodalne - I*, ADKK.

Program Pierwszej Sesji Plenarnej Synodu Koszalińsko-Kołobrzeskiego, Teczka *Sprawy synodalne - I*, ADKK.

Program II Sesji Plenarnej I Synodu Koszalińsko-Kołobrzeskiego, Teczka *Sprawy synodalne - I*, ADKK.

Regulamin prac Synodalnych Komisji Przygotowawczych I-go Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, KKWD 12(1985) nr 9-10, s. 272-274.

Skład komisji I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, KKWD 12(1985) nr 9-10, s. 271-272.

WERNO T., *Zaproszenie na czwartą sesję plenarną synodu diecezjalnego*, SD-8/88, 9.05.1988, Teczka *Synod-Materiały*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na szóstą sesję plenarną synodu diecezjalnego*, SD-33/88, 31.12.1988, Teczka *I Synod Diecezjalny-materiały różne*, ADKK.

WOJNAR S., *O synodzie diecezjalnym. Referat wygłoszony na konferencjach rejonowych kolejno w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku w dniach: 9, 10, 11 września 1985 roku*, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 274-285.

WOJNAR S., *Propozycje niektórych ustaw na pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 2.08.1984, ADKK.

WOJNAR S., *W drodze na synod*, Teczka *Synod-Materiały*, ADKK.

1.9. Dokumenty wydawane przez kolejnych biskupów koszalińsko-kołobrzeskich, kurię biskupią w Koszalinie i inne instytucje diecezjalne

BEDNARSKI K., *Protokół z posiedzenia Rady Kapłańskiej – 7 listopada 1984 r.*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

DAJCZAK E., *Dekret zwalniający biskupa Tadeusza Werno z urzędu wikariusza generalnego*, P W13-1/07, 22.09.2007, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB.

DAJCZAK E., *Dekret zwalniający ks. Kazimierza Klawczyńskiego z obowiązków sekretarza biskupa ordynariusza oraz notariusza kurii biskupiej i równocześnie mianujący wicekanclerzem kurii biskupiej*, P K28-1/09, 8.07.2009, Teczka *Teczka personalna ks. Kazimierza Klawczyńskiego*, AKB.

DAJCZAK E., *Dekret zwalniający ks. Leszka Wodza z obowiązków wikariusza biskupiego do spraw sakramentalnych, z obowiązków kanclerza Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej oraz delegata diecezjalnego do spraw wprowadzania w życie zapisów Konkordatu*, P W45-3/08, 16.06.2008, Teczka *Teczka personalna ks. Leszka Wodza*, AKB.

DAJCZAK E., *Dekret zwalniający ks. Piotra Kutę z obowiązków ekonoma diecezjalnego*, P K21-1/08, 29.05.2008, Teczka *Teczka personalna ks. Piotra Kuty*, AKB.

DAJCZAK E., *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Ryngwelskiego z funkcji dyrektora Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej w Koszalinie*, P R10-1/08, 9.06.2008, Teczka *Teczka personalna ks. Ryszarda Ryngwelskiego*, AKB.

DOMIN CZ., *Dekret ustanawiający kolegium konsultorów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 24.06.1993, E5-4/93, KKWD 21(1993) nt 7-9, s. 11.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Andrzeja Pęcherzewskiego z obowiązków w Wydziale Nauki Katolickiej Kurii Biskupiej w Koszalinie*, P P14-1/95, 22.06.1995, ASB; drukiem: KKWD 23(1995) nr 4-6, s. 139.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Jana Borzyszkowskiego z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P B26-1/95, 13.01.1995, ASB.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Jana Turkiela z obowiązków dyrektora Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, P T9-1/95, 31.05.1995, ASB.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Józefa Słomskiego z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P S12-1/95, 13.01.1995, ASB.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Piotra Kutę z obowiązków notariusza sądu biskupiego*, P K21-2/92, 20.10.1992, ASB.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Króla z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P K63-1/95, 13.01.1995, ASB.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Ryszarda Zabojszczę z pracy w trybunale diecezjalnym*, P Z10-1/95, 13.01.1995, ASB.

DOMIN CZ., *Dekret zwalniający ks. Tomasza Tarczyńskiego z urzędu sędziego w trybunale diecezjalnym*, P T1-1/95, 13.01.1995, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret mianujący ks. Józefa Jarnickiego wikariuszem biskupim do spraw związanych z udzielaniem sakramentów św.*, P J15-2/96, 4.10.1996, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret przedłużający ważność dekretu zatwierdzającego księdza Stanisława Wojnara na stanowisku wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, 2.10.2001, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret utworzenia Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie*, B7-1/03, 4.11.2003, KKWD 31(2003) nr 10-12, s. 36.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zatwierdzający księdza Józefa Jarnickiego na stanowisku oficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P J15-1/96, 31.08.1996, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zatwierdzający księdza Leszka Wodza na stanowisku wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W45-1/96, 24.09.1996, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zatwierdzający księdza Stanisława Wojnara na stanowisku wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W11-5/96, 24.09.1996, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zwalniający księdza Antoniego Czernuszewicza z funkcji sędziego Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P C28-2/01, 25.10.2001, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zwalniający księdza Józefa Jarnickiego z urzędów pełnionych w Sądzie Biskupim i Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, P J15-1/01, 28.08.2001, Teczka *Teczka personalna ks. Józefa Jarnickiego*, ADKK.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zwalniający księdza Leszka Wodza ze stanowiska wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W45-2/01, 2.10.2001, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zwalniający księdza Piotra Kutę z funkcji sędziego Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P K21-2/01, 25.10.2001, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Dekret zwalniający księdza Stanisława Wojnara z obowiązków proboszcza Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Sarbinowie oraz obowiązków wiceoficjała Sądu Biskupiego Koszalińsko-Kołobrzeskiego*, P W11-3/02, 29.07.2002, ASB.

GOŁĘBIEWSKI M., *Statut Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie*, B7-2/03, 4.11.2003, KKWD 31(2003) nr 10-12, s. 33-35.

GOŁĘBIEWSKI M., *Zarządzenie w sprawie gromadzenia zbiorów Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, B7-3/03, 4.11.2003, KKWD 31(2003) nr 10-12, s. 37-38.

GUZOWSKI J., *Protokół z posiedzenia Rady Kapłańskiej dnia 25 września 1991 r.*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Instrukcja Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej przy Kurii w Koszalinie – projekt, Teczka *Komisja sztuki sakralnej 1978-1992*, ADKK.

Instrukcja Diecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej nr 1, 11.10.1973, Teczka *Komisja muzyki kościelnej-F2 1972-1993*, ADKK.

JARNICKI J., *Komunikat dla duchowieństwa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, B2-6/72, 3.10.1972, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

JARNICKI J., *List do kierownika Sekretariatu Prymasa Polski zawierający zgodę na objęcie stanowiska obrońcy węzła małżeńskiego w Trybunale Prymasowskim d/s super rato*, 19.01.1980, ASB.

JARNICKI J., *Pismo do Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie wznowienia zezwolenia na wydawanie Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, C2-15/82, 9.03.1982, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2 1977-1982*, ADKK.

JARNICKI J., *Pismo do Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie zezwolenia na wydawanie Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, C2-2/72, 2.12.1972, Teczka *Kuria Biskupia-kancelaria ogólna, wydawnictwo diecezjalne-C16 C2*, ADKK.

JARNICKI J., *Pismo do Urzędu Wojewódzkiego o planowanej nominacji o. Pawła Domańskiego na urząd administratora Parafii pw. Podwyższenia Krzyża św. w Koszalinie, Z* D4-2/74, 3.07.1974, Teczka *Koszalin Krzyża św.-LK9 1948-1973*, ADKK.

JARNICKI J., *Pismo w sprawie złożenia sprawozdania z przeprowadzonej w 1973 roku wizytacji dziekańskiej*, E6-3/74, 12.02.1974, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JARNICKI J., *Pismo w sprawie zaopiniowania Instrukcji Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej*, F3-2/74, 25.04.1974, Teczka *Komisja sztuki sakralnej 1978-1992*", ADKK.

JARNICKI J., *Powiadomienie o spotkaniu konsultorów, dziekanów oraz pracowników kurii biskupiej – 22 grudnia 1976 r.*, E6-15/75, 9.12.1976, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JARNICKI J., *Protokół z wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, 9.01.1974, Teczka *Teczka Rada kapłańska*, ADKK.

JARNICKI J., *Telegram Kapituły Koszalińsko-Kołobrzeskiej do Księdza Prymasa*, E1-5/78, 1.08.1978, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 270-271.

JARNICKI J., *Zaproszenie na pierwsze posiedzenie koszalińskiej kapituły katedralnej – 30 sierpnia 1978 r.*, E1-6/78, 8.08.1978, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej i uroczystość instalacji – 23 października 1979 r.*, E1-1/79, 5.10.1979, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1980 r.*, E1-2/80, 9.04.1980, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 2 grudnia 1980 r.*, E1-3/80, 19.11.1980, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1981 r.*, E1-1/81, 25.03.1981, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1982 r.*, 5.04.1982, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1983 r.*, 7.04.1983, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na posiedzenie kapituły katedralnej – 23 kwietnia 1988 r.*, E1-1/88, 6.04.1988, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

JARNICKI J., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 5 grudnia 1972 r.*, E6-3/72, 25.11.1972, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JARNICKI J., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 15 lutego 1973 r.*, E6-3/73, 8.02.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JARNICKI J., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 31 lipca 1978 r.*, E6-4/78, 10.07.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

JARNICKI J., *Zaproszenie na zebranie Diecezjalnej Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej – 10 czerwca 1974*, F3-5/74, 29.05.1974, Teczka *Komisja sztuki sakralnej 1978-1992*, ADKK.

JARNICKI J., *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 29 maja 1974*, F2-4/74, 11.05.1974, Teczka *Komisja muzyki kościelnej-F2 1972-1993*, ADKK.

JARNICKI J., *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 21 lutego 1977*, F2-2/77, 1.02.1977, Teczka *Komisja muzyki kościelnej-F2 1972-1993*, ADKK.

Komunikat z dorocznego zwyczajnego posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPA P., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 27 października 1987 r.*, E6-4/87, 5.10.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

KRUPA P., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 6 czerwca 1988 r.*, E6-2/88, 20.05.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

KRUPA P., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 16 grudnia 1986 r.*, E6-7/86, 26.11.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

KRUPA P., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 21 sierpnia 1989 r.*, E6-6/89, 7.08.1989, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

KRUPA P., *Zaproszenie wicedziekanów na spotkanie 20 sierpnia 1990 r.*, E6-4/90, 9.08.1990, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

KRUPA P., *Zaproszenie wizytatorów katechetycznych na spotkanie 20 sierpnia 1990 r.*, E6-4/90, 9.08.1990, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Komunikat Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, E5-1/76, 23.01.1976, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Komunikat Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do kapłanów*, E5-7/74, 2.12.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Komunikat Rady Kapłańskiej do kapłanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, 12.03.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Pismo dotyczące zmiany terminu posiedzenia Rady Kapłańskiej na 9 grudnia 1975 r.*, E5-4/75, 20.11.1975, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Protokół inauguracyjnego posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 25 lutego 1974 r.*, 6.03.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Protokół posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – Koszalin dnia 21 listopada 1974 r.*, 30.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Protokół posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 9 grudnia 1975 r.*, 28.11.1976, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Protokół posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – Koszalin, 14 marca 1978 r.*, 6.03.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej Diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 21 listopada 1974 r.*, E5-4/74, 4.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej Diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 2 grudnia 1975 r.*, E5-2/75, 19.11.1975, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej Diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 29 listopada 1976 r.*, E5-5/76, 15.11.1976, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

KRUPCZYŃSKI A. I INNI, *Odezwa Rady Kapłańskiej*, E5-6/74, 21.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Pismo do dziekanów odnośnie wejścia w życie Zasad współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej („Ordynacja”)*, E6-6/78, 9.09.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Pismo do dziekanów zawierające odpis listu do władz państwowych odnośnie uzyskania zgody na budowę seminarium diecezjalnego*, E6-1/79, 27.01.1979, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Pismo do Urzędu Wojewódzkiego o planowanej nominacji ks. Jozefa Jarnickiego na urząd administratora Parafii pw. św. Józefa w Koszalinie*, P J12-3/74, 31.05.1974, Teczka *Koszalin Krzyża św.-LK9 1948-1973*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Pismo odnośnie dostarczenia przez dziekanów nowo poświęconych olejów do poszczególnych parafii*, E6-3/75, 11.03.1975, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Spotkanie JE Ks. Biskupa Ordynariusza z Księżmi Dziekanami*, E6-2/73, 5.12.1972, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-1973*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i konsultorów – 24 października 1973 r.*, E6-12/73, 29.09.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Zaproszenie na zebranie Komisji do Spraw Muzyki Kościelnej – 11 października 1973*, F2-2/73, 6.10.1973, Teczka *Komisja muzyki kościelnej-F2 1972-1993*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 14 lutego 1974*, F2-1/74, 31.01.1974, Teczka *Komisja muzyki kościelnej-F2 1972-1993*, ADKK.

MIELCARZEWICZ B., *Zaproszenie na zebranie Komisji Muzyki Sakralnej – 27 lutego 1975*, F2-3/75, 18.02.1975, Teczka *Komisja muzyki kościelnej-F2 1972-1993*, ADKK.

MIELCZAREK P., *Pismo do Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie gotowości dalszego wydawania Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, C2-64/84, 21.12.1984, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2 1982-1994*, ADKK.

PANECKI W., *Obraz stanu Kapituły na XVI sesję zwyczajną*, 10.10.1996, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

PANECKI W., *Pismo do biskupa Ignacego Jeża w sprawie przeniesienia terminu dorocznego spotkania kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, 9.12.1991, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

PANECKI W., *Prośba do biskupa Ignacego Jeża o zwolnienie z funkcji referenta prawnego kurii biskupiej i wydanie dekretu emerytalnego*, 29.09.1989, Teczka *Teczka personalna ks. Wiktora Paneckiego*, ADKK.

PANECKI W., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1989/1990*, 31.07.1990, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1990/1991*, 13.07.1991, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1991/1992*, 6.10.1992, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

PANECKI W., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1992/1993*, 8.10.1993, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

PANECKI W., *II doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1982*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

PANECKI W., *V doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1985*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

PANECKI W., *VI doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1986*, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

PANECKI W., *VII doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1987*, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., *VIII doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 13 sierpnia 1988*, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., *X doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 14 sierpnia 1990*, 14.05.1990, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., *XI doroczne zebranie zwyczajne kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej – 13 sierpnia 1991*, 7.05.1991, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., DĄBROWA J., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za lata 1981-83*, 7.12.1983, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

PANECKI W., DĄBROWA J., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za rok 1985/1986*, 31.07.1986, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

PANECKI W., DĄBROWA J., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1986/1987*, 31.07.1987, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., DĄBROWA J., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za okres 1987/1988*, 1.08.1988, PABJ, Teczka *Kapituła kolegiacka*, ADKK.

PANECKI W., WYCIŚLIK A., *Sprawozdanie prepozyta kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej za rok 1984 i 1 poł. roku 1985*, 23.07.1985, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

Program instalacji kanoników Koszalińskiej Kapituły Katedralnej i jej spotkania – 25 października 1979 r., PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

Program Konferencji Księży Dziekanów – środa, dnia 7 grudnia 1983 r., PABJ, Teczka *Rejonowe-Kuria-XX Bp*, ADKK.

Program Konferencji Księży Dziekanów – wtorek, dnia 16 grudnia 1986 r., PABJ, Teczka *Rejonowe-Kuria-XX Bp*, ADKK.

Program Konferencji Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 8 listopada 1984 r., PABJ, Teczka *Aktualia*, ADKK.

Program spotkania – Księża dziekani i wicedziekani diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – wtorek, 3 grudnia 1985 r., PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Program – Spotkanie przedkoronacyjne /29.08.88/, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Program – Zebranie Księży Dziekanów – poniedziałek, 24 lutego 1986 r., PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Program – Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów – wtorek, 27 października 1987 r., PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Program Zebrania Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – we wtorek, dnia 7 czerwca 1988 r., PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Program I posiedzenia Koszalińskiej Kapituły Katedralnej – 30 sierpnia 1978 r., PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

Propozycje zmian w Zasadach współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (grudzień 1984 r. – styczeń 1985 r.), PABJ, Teczka *Ordynacja, Rada Młodych*, ADKK.

Protokół z posiedzenia Rady Kapłańskiej 27 lutego 1986 r. – Koszalin, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Pro memoria do referatu Ks. Biskupa Tadeusza o zadaniach Ks. Dziekana, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

RADTKE E., *Komunikat z posiedzenia Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

RADTKE E., *Protokół z dorocznego zwyczajnego posiedzenia Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej odbytej 29 listopada 1976 r.*, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

RADTKE E., *Protokół z dorocznego zwyczajnego posiedzenia Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej odbytej 7 marca 1979 r.*, 3.09.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, E5-1/73, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Sprawozdanie z obrad Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – 30 listopada 1987 r., Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Sprawozdanie z posiedzenia Rady Kapłańskiej w dniu 2 marca 1987 r., Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Statut Rady Kapłańskiej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – uchwalony dn. 21.XI.1974 r. i zatwierdzony przez Ks. Bpa Ordynariusza, E5-5/74, 21.11.1974, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

Statuta Capituli Cathedralis Coslinensis approbata Decreto Primatis Poloniae die 29 Iuni A. D. 1978, PABJ, Teczka *Kapituła Kolegiacka*, ADKK.

Statuty Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej, PABJ, Teczka *Kapituła Kolegiacka*, ADKK; drukiem: KKWD 9(1981) nr 5, s. 133-136.

SUBOCZ M., *Protokół z posiedzenia kolegium konsultorów*, 27.02.1986, Teczka *Rada kapłańska*, AKB.

WERNO T., *Informacja w sprawie Diecezjalnego Domu Rekolekcyjnego*, 15.02.1984, KKWD 12(1984) nr 3-4, s. 95-96.

WERNO T., *Komunikat dotyczący Mszy świętej z udziałem kapituły katedralnej w uroczystość świętego Wojciecha głównego patrona Polski i diecezji w dniu 23 kwietnia 1986 roku*, E6-3/86, 11.04.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Komunikat odnośnie kolekty na potrzeby budowy seminarium duchownego i nowych kościołów w diecezji – 24 maja 1987 r.*, B2-7/87, 9.05.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *List w sprawie rekolekcji dla pomocników parafialnych w Diecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w 1985 roku*, 4.04.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *List odnośnie przeprowadzenia ankiety dotyczące udziału w praktykach religijnych w dniu 24 listopada 1985 roku*, E6-5/85, 7.10.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Pismo dotyczące dostarczenia na spotkanie dziekanów 20 grudnia 1988 roku kwestionariusza „Statystyka budowlana 1988"*, E6-15/88, 14.12.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Pismo dotyczące odpowiedzi dziekanów na ankietę dotyczącą kultu Miłosierdzia Bożego*, E6-3/85, 2.07.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Pismo dotyczące odpowiedzialności dziekanów za zebrany fundusz i sprawozdanie dotyczące WPK za 1989 rok*, E6-1/90, 6.02.1990, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Pismo dotyczące uroczystej Mszy świętej w dniu liturgicznego wspomnienia patrona biskupa Ignacego Jeża, 31 lipca 1986 roku*, E6-5/86, 15.07.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Pismo odnośnie terminu jesiennych konferencji rejonowych oraz spotkania dziekanów, wicedziekanów i wizytatorów dekanalnych 20 sierpnia 1990 r.*, E6-5/86, 15.07.1986, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Powiadomienie o spotkaniu dziekanów – 23 marca 1978 r.*, E6-1/78, 28.02.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Pro memoria odnośnie zgłaszania nowych projektów budowlanych*, E7-1/82, 20.03.1982, Teczka *Rozporządzenia, okólniki, listy pasterskie-B2*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie dziekanów do udziału we Mszy świętej z okazji imienin biskupa Ignacego Jeża 31 lipca 1984 roku*, E6-5/84, 19.07.1984, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na Mszę świętą Krzyżma i spotkanie wicedziekanów – 31 marca 1983 r.*, E6-7/83, 15.03.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 7 marca 1979 r.*, E5-1/79, 19.02.1979, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 17listopada 1981 r.*, E5-1/81, 29.10.1981, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 25 października 1983 r.*, E5-1/83, 10.10.1983, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 2 marca 1987 r.*, E5-1/87, 18.02.1987, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 15 grudnia 1987 r.*, E5-2/87, 4.11.1987, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na posiedzenie Rady Kapłańskiej – 25 września 1991 r.*, E5-1/91, 9.09.1991, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 20 czerwca 1977 r.*, E6-5/77, 7.06.1977, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 20 listopada 1979 r.*, E6-16/79, 5.11.1979, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 28 (27) lutego 1983 r.*, E6-4/83, 15.02.1983, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów – 20 grudnia 1988 r.*, E6-14/88, 7.12.1988, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 25 listopada 1975 r.*, E6-12/75, 11.11.1975, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 19 grudnia 1978 r.*, E6-15/78, 1.12.1978, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 18 listopada 1980 r.*, E6-19/80, 6.11.1980, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 18 listopada 1981 r.*, E6-13/81, 29.10.1981, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 10 marca 1982 r.*, E6-1/82, 19.02.1982, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 19 października 1982 r.*, E6-5/82, 8.10.1982, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 8 listopada 1984 r.*, E6-9/84, 16.10.1984, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie dziekanów i wicedziekanów – 27 lutego 1985 r.*, E6-2/85, 11.02.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie na spotkanie proboszczów odnośnie zmian w Ordynacji – 14 marca 1985 r.*, D6-2/85, 4.03.1985, PABJ, Teczka *Ordynacja, Rada Młodych*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie wicedziekanów do udziału w spotkaniu dziekanów – 20 listopada 1979 r.*, E6-18/79, 12.11.1979, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., *Zaproszenie wicedziekanów do udziału w spotkaniu dziekanów – 27 października 1987 r.*, E6-5/87, 12.10.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WERNO T., BEDNARSKI K., *Sprawozdanie z posiedzenia Rady Kapłańskiej z dnia 25 października 1983 r.*, 10.11.1983, Teczka *Rada kapłańska*, ADKK.

WÓDZ L., *Pismo do dziekanów dotyczące przekazania proboszczom komunikatu odnośnie kolekty na potrzeby budowy seminarium duchownego i nowych kościołów w diecezji – 24 maja 1987 r.*, E6-3/87, 11.05.1987, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WÓDZ L., *Zaproszenie na Mszę świętą Krzyżma świętego i spotkanie dziekanów – 4 kwietnia 1985 r.*, E6-4/85, 29.03.1985, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

WÓDZ L., *Zaproszenie na spotkanie proboszczów odnośnie zmian w Ordynacji – 14 marca 1985 r.*, D6-4/85, 7.03.1985, PABJ, Teczka *Ordynacja, Rada Młodych*, ADKK.

Zebranie Kapituły Katedralnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w dniu 23 kwietnia R. P. 1981 w uroczystość św. Wojciecha patrona diecezji, PABJ, Teczka *Kapituły*, ADKK.

Zebranie Księży Dziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – Wielki Wtorek, dnia 26.III.1991, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Zebranie Księży Dziekanów, Wicedziekanów oraz Wizytatorów Dekanalnych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej – poniedziałek, dnia 20 sierpnia 1990 r. w Seminarium Diecezjalnym, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej we wtorek, dnia 29.X.1991 r. o godz. 16.00, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów sobota, dnia 24 listopada R. P. 1990, PABJ, Teczka *X Dziekani*, ADKK.

1.10. Varia

ANCZARSKI J., *Nowa Rada Wydziału Nauki Katolickiej*, w: *Kronika*, GWK 2(1958) nr 3, s. 188.

Czynności Biskupa Ordynariusza diecezji koszalińskiej od dnia 1 stycznia 1983 r. do dnia 30 czerwca 1983 r., KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 280-291.

Czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej za okres od 1.I.1985-30.VI.1985, KKWD 13(1985) nr 7-8, s. 213-225.

Czynności Biskupa Ordynariusza i Biskupa Pomocniczego – styczeń-marzec 1979 r., KKWD 7(1979) nr 5, s. 139-141.

Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża od dnia 1 czerwca do 31 grudnia 1984 r., KKWD 12(1984) nr 11-12, s. 323-334.

Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża w roku 1991 od stycznia do czerwca, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 166-180.

Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 31 VII do 22 XII 1987 r., KKWD 16(1988) nr 1-2, s. 18-25.

Czynności Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 6.I. do 20.VI.1988 r., KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 218-226.

Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w roku 1986 od stycznia do sierpnia, KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 278-289.

Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Sufragana w miesiącach lipiec – grudzień 1975 r., KKWD 4(1976) nr 1, s. 13-18.

Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego Ignacego Jeża od 1 stycznia do 31 maja 1984 r., KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 216-226.

Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego za czas od 1.VIII do 31.XII 1986 r., KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 26-35.

Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza (styczeń-czerwiec 1977 roku), KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 219-223.

Czynności Ks. Biskupa Ordynariusza w miesiącu grudniu 1976 r., KKWD 5(1977) nr 1, s. 13-14.

Czynności Ks. Biskupa Piotra Krupy za czas od 1 VII do 28 XII 1987 roku, KKWD 16(1988) nr 1-2, s. 25-27.

Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej od dnia 1 lipca do 31 grudnia 1990 r., KKWD 19(1991) nr 1-3, s. 5-16.

Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za czas od 1 VIII do 31 XII 1988 r., KKWD 17(1989) nr 2, s. 34-41.

Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od 31 lipca do 31 grudnia 1989 r., KKWD 18(1990) nr 1, s. 14-25.

Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża za okres od stycznia do lipca 1990 r., KKWD 18(1990) nr 6, s. 204-217.

Czynności Księdza Biskupa Ordynariusza za okres od 1 stycznia do 30 czerwca 1989 r., KKWD 17(1989) nr 9, s. 255-266.

DĄBROWSKI B., *Pismo do biskupa Ignacego Jeża na temat propozycji spotkania odnośnie negatywnej postawy władz wobec nowych biskupów polskich*, 13.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 126.

DĄBROWSKI B., *Pismo do biskupa Ignacego Jeża w sprawie ostatecznego terminu spotkania z 17.07.1972 roku*, 17.07.1972, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 127.

Diecezja kołobrzeska z siedzibą w Koszalinie. Spis parafii według dekanatów, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK.

Dr. Holzapfel – Ehrendomherr in Polen, 7.9.1977, Personalakten Prister Nr 1378, Diözesanarchiv Würzburg.

Dyrektor „Caritasu" diecezji Essen kanonikiem honorowym kapituły koszalińskiej, Teczka *Kapituła katedralna-kolegiacka-pilska*, AKB.

Działalność Ks. Biskupa Ordynariusza, Ks. Biskupa Sufragana oraz Kurii Biskupiej w roku 1974, KKWD 3(1975) nr 1, s. 13-22.

Działy pracy Ks. J. Guzowskiego w Wydziale Katechetycznym i kancelarii Kurii Biskupiej w Koszalinie, Teczka *Kancelaria-C1*, AKB.

Egzaminy jurysdykcyjne, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 85-86.

ERDMANN A., *List do bpa Ignacego Jeża w sprawie tymczasowej zgody na pisanie skarg petentów*, V-358/72, 1.07.1972, PABJ, Teczka *Podział*, ADKK.

Erekcja Kołobrzeskiej Kapituły Kolegiackiej, KKWD 9(1981) nr 5, s. 148.

Freie Prälatur Schneidemühl 1927, Schneidemühl 1927.

Freie Prälatur Schneidemühl 1932, Schneidemühl 1932.

Freie Prälatur Schneidemühl 1936, Schneidemühl 1936.

Freie Prälatur Schneidemühl 1940, Schneidemühl 1940.

Freie Prälatur Schneidemühl 1942, Schneidemühl 1942.

Kalendarz zajęć Ks. Bpa Sufragana Piotra Krupy w roku 1985, KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 49-55.

Kalendarz zajęć Księży Biskupów i Kurii Biskupiej (1.01. do 30.06.1975), KKWD 3(1975) nr 9-10, s. 289-295.

KOSICKI S., *Decyzja Prezesa Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w sprawie wydawania Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, GP. II/297/73, 19.02.1973, Teczka *Kuria Biskupia-kancelaria ogólna, wydawnictwo diecezjalne-C16 C2*, ADKK.

KOSICKI S., *Zezwolenie Prezesa Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk na wydawanie czasopisma Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne*, GP. II-441/1806/1986, 31.10.1986, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2 1982-1994*, ADKK.

KOSICKI S., *Zezwolenie Prezesa Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk na wydawanie Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych*, GP. II-441/1030/82, 16.03.1982, Teczka *Wydawnictwo diecezjalne-C2 1977-1982*, ADKK.

KOWALCZYK J., *List do biskupa Tadeusza Werno w sprawie przyjęcia przez Ojca Świętego jego rezygnacji z pełnienia posługi biskupa pomocniczego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, N. 12.467/07, 17.09.2007, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB.

Kronika działalności Ks. Biskupa Ordynariusza i Kurii Biskupiej, KKWD 2(1974) nr 1, s. 26-28.

Kronika z działalności Ks. Bpa Ordynariusza i Kurii Biskupiej, maj-lipiec, KKWD 1(1973) nr 7-8, s. 58-60.

KUMALA M., *Komunikat do wiernych diecezji o śmierci ks. prałata Tadeusza Załuczkowskiego*, 20.02.1952, ZKG 8(1952) nr 1-6, s. 2-4.

Liber natorum et baptisatorum Radomyśl Wielki, t. IX: *ab 27.VII.1863 a 1.IX. 1919*, Archiwum parafii Radomyśl Wielki.

LESIAK W., KOŹLIK L., RADTKE E., *Projekt nowego podziału dekanatów Słupsk Północ i Słupsk Południe*, 10.07.1972, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK.

Nominacje, KKWD 17(1989) nr 4, s. 103-104.

Nominacje i przeniesienia, KKWD 2(1974) nr 11, s. 320-325.

Nominacje i przeniesienia, KKWD 3(1975) nr 3, s. 67-69.

Nominacje i przeniesienia, KKWD 4(1976) nr 1, s. 23-27.

Nominacje i przeniesienia, KKWD 4(1976) nr 3, s. 89-90.

Nominacje i przeniesienia, KKWD 4(1976) nr 11, s. 316-317.

Nominacje i przeniesienia wśród duchowieństwa, KKWD 2(1974) nr 1, s. 11-12.

Nominacje na Konsultorów, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 28.

Nominacje na Konsultorów – errata, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 57.

NUNCJATURA APOSTOLSKA W POLSCE, *Komunikat z dnia 22 września 2007 roku*, N. 13.331/07, 22.09.2007, Teczka *Teczka personalna bp Tadeusza Werno*, AKB.

Odznaczenia diecezjalne „RM" i „EC", KKWD 14(1986) nr 7-8, s. 206-207.

Odznaczenia, zwolnienia i nominacje, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 138-140.

Odznaczenia, zwolnienia i nominacje, KKWD 7(1979) nr 7, s. 214-219.

Odznaczenia, zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 7-8, s. 203-206.

Odznaczenia, zwolnienia i nominacje, KKWD 11(1983) nr 7-8, s. 222-223.

Odznaczenia, zwolnienia i nominacje, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 10-11.

Odznaczenia, zwolnienia i nominacje, KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 214-216.

Ogłoszenie listu Nuncjusza Apostolskiego, 1.02.1992, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 3.

PŁUCIENNIK T., *Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca zgłoszenia zastrzeżeń przeciwko utworzenia parafii w 34 miejscowościach*, Nr-Wz. II-2/9/72, 18.12.1972, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-73*, ADKK.

PŁUCIENNIK T., *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność działki niezabudowanej przy ul. Związku Walki Młodych w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/13/74, 16.09.1974, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK.

PŁUCIENNIK T., *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Chrobrego 7 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2/Km/4, 20.12.1973, PABJ, Teczka *Ojcowie Franciszkanie – zamiana kościoła*, ADKK.

PŁUCIENNIK T., *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Niepodległości 57 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/1/73, 20.12.1973, PABJ, Teczka *Ojcowie Franciszkanie – zamiana kościoła*, ADKK.

PŁUCIENNIK T., *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Związku Walki Młodych 16 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/14/74, 8.05.1974, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK.

PŁUCIENNIK T., *Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca przekazania na własność nieruchomości przy ul. Związku Walki Młodych 25 w Koszalinie*, Nr-Wz. II-2a/54/74, 16.09.1974, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK.

Protokół z kanonicznego objęcia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Czesława Domina, 8.02.1992, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 6-7.

Roczny plan rekolekcji i dni skupienia w Diecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w Złocieńcu, KKWD 6(1978) nr 5-6, s. 136-137.

Schematyzm Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej, red. J. MICHALSKI, Gorzów Wlkp. 1949.

Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1959, Gorzów Wielkopolski 1959.

Schematyzm Diecezji Gorzowskiej: rok 1969, red. E. JAGODZIŃSKI, Gorzów Wielkopolski 1969.

Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1974, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1974.

Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1977, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1977.

Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1982, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1982.

Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1987, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1987.

Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1992, red. J. TURKIEL, Koszalin 1992.

Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1998, red. K. ZADARKO I INNI, Koszalin 1998.

Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 2004, red. K. ZADARKO, Koszalin 2004.

SIDOR K., *Szyfrogram nr 6775/2367 ambasadora PRL w Rzymie do Departamentu IV MSZ*, 21. 06. 1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 107-109.

SIDOR K., *Szyfrogram nr 6985/3302 ambasadora PRL w Rzymie do Departamentu IV MSZ – ministra spraw zagranicznych Stefana Olszowskiego*, 26. 06. 1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 109-110.

SKARŻYŃSKI A., *Pismo do sekretarza Episkopatu bpa Bronisława Dąbrowskiego*, RK 400/1d/72, 27.06. 1972, w: *Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975)*, red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007, s. 112-113.

SKARŻYŃSKI A., *Pismo zapraszające biskupa Ignacego Jeża do przybycia do Urzędu do Spraw Wyznań w celu złożenia ślubowania*, Nr RK-420/J/73, 6.01.1973, PABJ, Teczka *Pierwsze dni*, ADKK.

Skrócony schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, KKWD 18(1990) nr 10, s. 368-405.

Skrócony schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Stan z dnia 12.X.1991, KKWD 19(1991) nr 7-9, s. 85-132.

Spis Dekanatów Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej według nazw i siedzib, E6-5/73, 22.01.1973, Teczka *Dziekani-E6 1972-1993*, ADKK.

SYGNATOWICZ W., *Komunikat o objęciu rządów diecezji przez J. E. Ks. Biskupa Dra Teodora Benscha*, GWK 1(1957) nr 1, s. 3-4.

SZEWCZYK J., *Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku – Wydziału do Spraw Wyznań dotycząca zgłoszenia zastrzeżeń przeciwko utworzenia parafii w Sarbsku, Garczegorzu i Choczewie*, Nr Wz-IV-2111/72, 18.12.1972, Teczka *Episkopat Polski-A3 1972-73*, ADKK.

Śmierć biskupa Ignacego Jeża, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 73.

Terminarz Rekolekcyjny w Diecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w Złocieńcu, KKWD (1986) nr 3-4, s. 89-90.

Testimonium da per acta consecratione episcopati, 27.05.1974, PABJ, Teczka *Konsekracja Biskupa Werno*, ADKK.

Testimonium ordinationis episcopalis, 15.04.1984, Teczka *Teczka personalna bp Piotra Krupy*, Archiwum Kurii Biskupiej w Pelplinie.

Uchwała Nr 231 Rady Ministrów z dnia 8 października 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych, Monitor Polski z 1973 roku, nr 45, poz. 262.

Uchwała Nr 303 Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych, Monitor Polski z 1973 roku, nr 57, poz. 325.

URBANOWICZ J., *Decyzja Wojewody Koszalińskiego o przeniesieniu siedziby Wojewódzkiego Archiwum Państwowego*, Nr 24/0v/75, 31.07.1975, PABJ, Teczka *Decyzje*, ADKK.

Urzędowanie Kurii Biskupiej, KKWD 2(1974) nr 2, s. 46-47.

Ustawa z dnia 23 czerwca 1971 r. o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych, Dziennik Ustaw z 1971 roku, nr 16, poz. 156.

Wizytacje biskupie i wizytacje dziekańskie, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 34.

Wizytacje Biskupie w roku 1984, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 23.

Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Ignacego Jeża za I półrocze 1987 r., KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 206-215.

Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza od 1 lipca do 31 grudnia 1983 r., KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 11-19.

Wykaz czynności Biskupa Ordynariusza oraz Ks. Biskupa Pomocniczego w Roku Pańskim 1982, KKWD 11(1983) nr 1-2, s. 37-58.

Wykaz czynności Bpa Sufragana Tadeusza Werno za czas od 1 I do 30 VI 1986 r., KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 295-298.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego (sierpień-grudzień 1978 r.), KKWD 7(1979) nr 1, s. 3-8.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za m-c lipiec-sierpień 1981, KKWD 9(1981) nr 10, s. 307-309.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc grudzień 1980 r., KKWD 9(1981) nr 2, s. 48-50.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc kwiecień, maj i czerwiec, KKWD 8(1980) nr 10, s. 298-303.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc listopad 1980 r., KKWD 9(1981) nr 1, s. 16-17.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc listopad-grudzień 1981 r., KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 222-226.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiące: luty-kwiecień, KKWD 9(1981) nr 5, s. 143-148.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc: październik-grudzień, KKWD 8(1980) nr 1, s. 13-17.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza i Ks. Biskupa Pomocniczego za miesiąc – styczeń-lipiec 1978 r., KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 288-297.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza czerwiec-listopad 1976 r., KKWD 4(1976) nr 12, s. 350-355.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Ordynariusza styczeń-maj 1976 r., KKWD 4(1976) nr 6, s. 156-159.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Sufragana Tadeusza Werno za okres styczeń-czerwiec 1983 r., KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 291-295.

Wykaz czynności Ks. Biskupa Sufragana za miesiące: lipiec-grudzień 1983 r., KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 19-22.

Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza i Ks. Bpa Pomocniczego za miesiące: kwiecień – czerwiec 1979, KKWD 7(1979) nr 7, s. 206-211.

Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza i Ks. Bpa Pomocniczego za miesiąc marzec – kwiecień, KKWD 8(1980) nr 5-6, s. 146-149.

Wykaz czynności Ks. Bpa Ordynariusza za I-IV br., KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 29-31.

Wykaz czynności Ks. Bpa Sufragana I za okres od 1 I do 30 VI 1984 r., KKWD 12(1984) nr 7-8, s. 226-230.

Wykaz czynności Ks. Bpa Tadeusza Werno za rok 1985, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 83-87.

Wykaz czynności Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej – lipiec - grudzień 1985 r., KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 43-49.

Wykaz czynności pasterskich Bpa Tadeusza od 1 VII do 31 XII 1984, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 19-21.

Wykaz dekanatów, parafii i samodzielnych wikariatów oraz obsady personalnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (Skrócony Schematyzm), KKWD 14(1986) nr 1-2, s. 1-32.

Wykaz Księży Dziekanów diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK.

Wykaz Księży Dziekanów diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej - zmiany, PABJ, Teczka *Nowy podział na dekanaty*, ADKK.

Wykaz zezwoleń na nowe budowle sakralne w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w 1981 r., KKWD 9(1981) nr 9, s. 270-271.

Zajęcia Biskupa Ordynariusza lipiec-grudzień 1977 roku, KKWD 5(1977) nr 12, s. 346-350.

Zajęcia Bpa Piotra Krupy – w II półroczu 1986 r., KKWD 15(1987) nr 1-2, s. 37-39.

Zajęcia Ks. Biskupa Piotra Krupy w pierwszym półroczu 1986 r., KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 298-301.

Zorganizowanie Kurii Biskupiej, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 27.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 4(1976) nr 4, s. 98-99.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 217-219.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 5(1977) nr 10-11, s. 285-287.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 285-288.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 6(1978) nr 11-12, s. 342-343.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 7(1979) nr 3, s. 77-79.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 7(1979) nr 9, s. 277-278.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 7(1979) nr 12, s. 358-359.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 1, s. 13.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 2, s. 46.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 4, s. 110.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 9, s. 283-285.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 10, s. 303-304.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 11, s. 329-330.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 8(1980) nr 12, s. 366-368.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 9(1981) nr 8, s. 255-257.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 9(1981) nr 11, s. 306.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 219-222.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 276-279.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 11(1983) nr 11-12, s. 330-332.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 12(1984) nr 3-4, s. 94-95.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 149.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 13(1985) nr 1-2, s. 16.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 13(1985) nr 7-8, s. 207-213.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 14(1986) nr 9-10, s. 289-295.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 14(1986) nr 11-12, s. 351-352.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 84-85.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 332-333.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 17(1989) nr 3, s. 67-68.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 17(1989) nr 12, s. 326-330.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 18(1990) nr 2, s. 45-46.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 18(1990) nr 3, s. 94-95.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 18(1990) nr 5, s. 160.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 18(1990) nr 6, s. 202-204.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 18(1990) nr 11, s. 417-419.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 19(1991) nr 1-3, s. 3.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 156-165.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 23-25.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 36(2008) nr 4-6, s. 23-26.

Zwolnienia i nominacje, KKWD 37(2009) nr 7-9, s. 37-42.

Zwolnienia, nominacje, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 153-154.

Zwolnienia, nominacje i przeniesienia, KKWD 8(1980) nr 9, s. 283-285.

Zwolnienia, nominacje, odznaczenia, KKWD 15(1987) nr 7-8, s. 200-205.

ŻMIJEWSKI S., *Pismo w sprawie wydawania Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych,* EC-71-2/72, 28.11.1972, Teczka *Kuria Biskupia-kancelaria ogólna, wydawnictwo diecezjalne-C16 C2*, ADKK.

2. OPRACOWANIA

ANCZARSKI J., *Nawiedzenie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w diecezji gorzowskiej 29.X.1961-10.II.1963*, GWK 7(1963) nr 5, s. 132-139.

ANCZARSKI J., *Praca ks. kanonika Zygmunta Szelążka na stanowisku ordynariusza diecezji*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 219-222.

ANCZARSKI J., *Uroczysty ingres J. E. Ks. Biskupa Dr Teodora Benscha*, GWK 1(1957) nr 1, s. 38-47.

ANCZARSKI J., *Uroczysty ingres i Konsekracja Biskupa J. E. Ks. Biskupa Dr W. Pluty*, GWK 2(1958) nr 10, s. 556-564.

ANONIM TZW. GALL, *Kronika Polska*, Wrocław [i in.] 1989.

AYMANS W., *Biskupia posługa rządzenia kościołem partykularnym. O władzy biskupiej i jej wykonywaniu w świetle KPK*, KiP 6(1989), s. 23-42.

BANASZAK M., *Historia Kościoła katolickiego*, t. 2, Warszawa 1987.

BARANIAK A., *Misja opatrznościowa Kard. Prymasa Hlonda w okresie wojny światowej 1939-1945*, NP 21(1974), t. 4, s. 169-194.

BARTOS A., *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 99-100.

BĄCZKOWICZ F., BARON J., STAWINOGA W., *Prawo kanoniczne – podręcznik dla duchowieństwa*, t. 1, Opole 1957.

BĄCZKOWICZ F., BARON J., STAWINOGA W., *Prawo kanoniczne – podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, Opole 1958.

BĄCZKOWICZ F., BARON J., STAWINOGA W., *Prawo kanoniczne – podręcznik dla duchowieństwa*, t. 3, Opole 1958.

BĄK L., *Ziemia wałecka w dobie reformacji i kontrreformacji w XVI-XVIII w.*, Poznań 1999.

BENSCH T., *Kazanie podczas ingresu*, GWK 1(1957) nr 1, s. 33-37.

BENSCH T., *Ożywienie akcji chrześcijańskiego miłosierdzia*, GWK 1(1957) nr 6, s. 333-336.

BIELAWSKI S., *Ś.P. Ks. Prałat Witold Szymczukiewicz temperament i ambicja w służbie Kościołowi*, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 126-129.

Biskup Senior. Kalendarium (1992-2004), w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 127-128.

BOGDANOWICZ S., *Nowicki Edmund bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 14, Lublin 2010, k. 55.

Bogu dziękujcie… 25 lat diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1997, red. K. BASTOWSKA, L. LASKOWSKI, K. ZADARKO, Koszalin-Warszawa 1997.

BOJAR-FIJAŁKOWSKI G., *Święty Otton z Bambergu*, Warszawa 1986.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (X-XX/XXI wiek)*, Koszalin 2012.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Historia Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej (1972-2005)*, StKKoł 10(2005), s. 27-43.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Historia Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej (1972-2005)*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 99-119.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim (1871-1945)*, Poznań 1995.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Organizacja archiprezbiterialna i dekanalna Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1871-1945*, RKosz 22(1992), s. 125-136.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Powstanie katolickich ośrodków duszpasterskich w archiprezbiteracie koszalińskim w latach 1908-1925*, StKKoł 2(1993), s. 185-207.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Przyczynek do dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w latach 1972-1992*, StKKoł 11(2007), s. 7-22.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Przynależność diecezjalna okręgu szczecineckiego i słupskiego pod koniec XIX wieku i w początkach XX wieku*, StKKoł 1(1992), s. 127-135.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Zarys dziejów Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej (1972-2011)*, Koszalin 2011.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Kołobrzegu do roku 1945*, Koszalin-Kołobrzeg 2018.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Koszalinie do roku 1945*, Koszalin 2018.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Słupsku do roku 1945*, Koszalin-Słupsk 2018.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Zarys dziejów Kościoła na Pomorzu Zachodnim*, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1998*, red. K. ZADARKO I INNI, Koszalin 1998, s. 69-87.

BOŃCZA-BYSTRZYCKI L., *Życie religijne*, w: *Dzieje Koszalina*, t. 2: *Po 1945 roku*, red. B. POLAK, Koszalin 2016, s. 441-475.

BORAS Z., WALCZAK R., WĘDZKI A., *Historia powiatu wałeckiego w zarysie*, Poznań 1961.

CEPTOWSKI S., *V Konferencja XX. Dziekanów*, ZAA 6(1950) nr 5-6, s. 117-142.

CEYNOWA T., *Aparat bezpieczeństwa wobec biskupa Ignacego Jeża w początkach jego działalności w Koszalinie*, w: *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2011, s. 165-178.

CEYNOWA T., *Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 135-147.

CEYNOWA T., *Koszalińsko-kołobrzeska diecezja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 9, Lublin 2002, k. 976-978.

CEYNOWA T., *Pobyt Prymasa Polski kardynała Stefana Wyszyńskiego na terenach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *Stefan Kardynał Wyszyński. Pamięć i wdzięczność na Pomorzu Zachodnim. Materiały z konferencji naukowej z 30 listopada 2012 roku*, red. A. ZIEJEWSKI, G. WEJMAN, Szczecin 2013, s. 179-216.

CEYNOWA T., *Przygotowania do likwidacji Niższego Seminarium Duchownego w Słupsku*, w: *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2010, s. 145-156.

CEYNOWA T., *Starania biskupa Ignacego Jeża o otworzenie Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie*, StKKoł 11(2007), s. 23-32.

CEYNOWA T., *Ważniejsze wydarzenia z dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-2012*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 171-200.

CEYNOWA T., *Wojciech bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 20, Lublin 2014, k. 840-841.

CEYNOWA T., *Ziemia pogranicza: dekanat wałecki w latach 1821-1920*, Radom 2004.

CHOROBA A., *Sesja plenarna I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 17(1989) nr 2, s. 45-46.

CHOROBA A., *Uroczystości ku czci św. Wojciecha patrona Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 16(1988) nr 3-4, s. 123-124.

CHORZĘPA M., *Ingres pierwszego Ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej Ks. Biskupa Ignacego Jeża*, KKWD 1(1972) nr 1-2, s. 40-46.

CHORZĘPA M., *Jubileusz 25-lecia kapłaństwa J. E. Ks. Biskupa Sufragana mgr Ignacego Jeża*, GWK 6(1962) nr 8, s. 254-256.

CHORZĘPA M., *Objęcie nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej przez jej Pierwszego Ordynariusza Ks. Biskupa Ignacego Jeża*, KKWD 1(1972) nr 1-2, s. 50-53.

CHORZĘPA M., *Rozwój organizacji kościelnej na Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim w latach 1946-1965*, NP 12(1965) t. 22, s. 113-149.

CHORZĘPA M., *Zakony w okresie przedreformacyjnym – w granicach dzisiejszej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 3(1975) nr 6-8, s. 233-247.

CICHOCKA M., *Kościół rzymskokatolicki w procesach integracyjnych na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Szczecin 2018.

Codex Iuris Canonici. Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz, red. P. MAJER, Kraków 2011.

CORECCO E., *Natura i struktura „sacra potestas" w doktrynie i nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, ACr 16(1994), s. 471-497.

CZERNUSZEWICZ A., *Działalność Sądu Biskupiego za lata istnienia 1979-1982*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 178-179.

DAJCZAK E., *Homilia wygłoszona w Koszalinie podczas uroczystości pożegnalnych*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 74-77.

DĄBROWA J., *Posiedzenie kołobrzeskiej kapituły kolegiackiej*, KKWD 11(1983) nr 11-12, s. 366.

Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane statystyczne, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 53.

Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska – dane statystyczne – errata, KKWD 2(1973) nr 3-4, s. 58.

DOGIEL G., *Seminarium duchowne w 25-letniej historii diecezji gorzowskiej*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 233-251.

DUDEK A., *Państwo i Kościół w Polsce 1945-1970*, Kraków 1975.

DUDEK A., GRYZ R., *Komuniści i Kościół w Polsce (1945-1989)*, Kraków 2003.

DUDZIAK J., *Kolegium Konsultorów, jego struktura organizacyjna i zadania*, TST 10(1987) cz. 2, s. 389-401.

DUDZIAK J., *Synod diecezjalny (Organizacja i zadania)*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 33-60.

DUDZIAK J., *Synod diecezjalny, jego struktura i rola w Kościele partykularnym*, CS 16 (1985), s. 47-80.

DULLAK K., *Bezpośrednie przygotowania i erekcja diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej* w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 211-256.

DULLAK K., *Podstawy prawno-organizacyjne Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1996.

DULLAK K., *Realizacja zadań w dziedzinie spraw super rato przez Sąd Biskupi w Koszalinie*, StKKoł 7(2002), s. 215-240.

DULLAK K., *Sąd Biskupi Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej,* w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 29-39.

DULLAK K., *Sąd Biskupi w Koszalinie*, StKKoł 9(2004), s. 175-194.

DULLAK K., *Synod instrumentem prawnym biskupa*, w: *Biskupi: wybrane elementy kanonicznej ekspresji osoby biskupa*, red. A. SOBCZAK, Poznań 2001, s. 93-119.

DULLAK K., PNIEWSKI Ł., *Urząd Administratora Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 2006.

DYDUCH J. I INNI, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 2/1: *Księga II. Lud Boży*, Poznań 2005.

DYDUCH J., *Diecezjalna Rada Duszpasterska i Rada Kapłańska (Wzajemne relacje)*, PK 27(1984) nr 3-4, s. 53-76.

DYDUCH J., *Kancelaria kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 89-101.

DYDUCH J., *Synod diecezjalny – narzędziem odnowy Kościoła partykularnego*, PK 40 (1997) nr 3-4, s. 23-35.

DZIEWULSKI W., *Biskup Pomorski Wojciech*, ZH 23(1957) z. 4, s. 7-42.

DZIĘGA A., *Zadania trybunału diecezjalnego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 119-133.

ERLEBACH G. I INNI, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 5: *Księga VII. Procesy*, Poznań 2007.

FĄKA M., *Kapituła Katedralna na drodze kanonicznej odnowy*, PzST 2(1978), s. 221-245.

FĄKA M., *Państwowe prawo wyznaniowe Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wybór tekstów źródłowych*, Warszawa 1978.

FĄKA M., *Rada Kapłańska nowym senatem biskupa diecezjalnego*, PK 21(1978) nr 3-4, s. 42-69.

FĄKA M., *Zarządzanie diecezją w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, PzST 5(1984), s. 273-302.

FEŃSKI J., *Dzieje Kościoła katolickiego między Odrą a Łabą od Reformacji do 1945 r.*, Szczecin 2013.

GIESE A., *Królowa narodu. Część 2: Strażnica katolicyzmu Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu Pani i Królowej Ziemi Wałecko-Pilskiej*, Pelplin 2002.

GLINKOWSKI B., *Biskupi diecezjalni i tytularni w Kościele katolickim*, w: *Biskupi: wybrane elementy kanonicznej ekspresji osoby biskupa*, red. A. SOBCZAK, Poznań 2001, s. 63-91.

GOŁĘBIEWSKI M., *Homilia wygłoszona na pogrzebie śp. biskupa Ignacego Jeża*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 77-82.

GÓRALSKI W., *Sprawowanie władzy ustawodawczej przez biskupa na synodach diecezjalnych w Polsce pod rządami KPK z 1983 r.*, PK 46 (2003) nr 3-4, s. 15-38.

GÓRALSKI W., *Wydziały i referaty duszpasterskie kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 119-133.

GÓRECKI E., *Pozycja biskupa w Kościele partykularnym*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 77-89.

GÓRECKI E., *Rada kapłańska*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 81-93.

GÓRECKI E., *Synod diecezjalny w Kościele posoborowym*, CS 17 (1985) , s. 295-306.

GRABOWSKI I., *Prawo kanoniczne*, Warszawa 1948.

GRUDZIŃSKI T., *Z problematyki kształtowania się stosunku prawnego Pomorza do polskiej monarchii*, ZH 26(1961) z. 4, s. 7-36.

GRYZ R., *Stosunki państwo – Kościół w Polsce w latach 1956-1972*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 2: *1956-1972*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2017, s. 11-46.

GRZEJSZCZAK M., *Działalność biskupa Ignacego Jeża na rzecz Komitetu Księży Polskich Byłych Więźniów Obozów Koncentracyjnych*, Szczecin 2010, Biblioteka WSD Koszalin (mps).

HOLZAPFEL H., *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska*, w: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI (I INNI), *Radość z nadziei: w 25-lecie posługi biskupiej Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego [Ignacego Jeża]*, Koszalin 1985, s. 213-223.

HOLZAPFEL H., *Reinbern – pierwszy biskup Pomorza*, Koszalin 1980.

HOLZAPFEL H., *Reinbern – pierwszy biskup Pomorza*, w: *W 1000-lecie [tysiąclecie] powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 13-46.

HRAPKOWICZ Z., *Ustanowienie stałej organizacji kościelnej na Śląsku, Pomorzu i Warmii*, NP 19(1972) t. 38, s. 265-267.

Ingres i rezydencja Ks. Administratora Apostolskiego, ZAA 1(1945) nr 2, s. 6.

Internat biskupi we Wschowie, ZAA 2(1946) nr 6, s. 59-60.

JANECZEK K., *Organizacja i działalność kapituły katedralnej w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, Koszalin 1992, Biblioteka WSD Koszalin (mps).

JANOCHA H., *Góra Chełmska i jej dzieje*, Koszalin 1988.

JANOCHA H., LACHOWICZ F., *Góra Chełmska: miejsce dawnych kultów i Sanktuarium Maryjne*, Koszalin 1991.

JEŻ I., *X-lecie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 97-98.

JEŻ I., *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 20(1992) nr 4-6, s. 12-19.

JEŻ I., *20 lat Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 269-281.

JEŻ I., *II wojna światowa. Więzień obozu w Dachau (1939-1945), w: Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 35-74.

JEŻ I., *Być narzędziem Boga*, StKKoł 1(1992), s. 15-17.

JEŻ I., *Błogosławcie Pana światło i ciemności*, Katowice 1994.

JEŻ I., *Lata dziecięce i młodzieńcze. Kapłaństwo (1914-1939), w: Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 5-33.

JEŻ I., *Pobyt księży biskupów gorzowskich – ks. biskupa ordynariusza Wilhelma Pluty i jego sufragana Ignacego Jeża na I sesji Soboru Watykańskiego II w Rzymie*, GWK 7(1963) nr 4, s. 116-120.

JEŻ I., *„Primum lustrum" – pięć lat istnienia diecezji*, KKWD 5(1977) nr 5-6, s. 121-122.

JEŻ I., *Refleksje biskupa seniora diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej na temat trzydziestolecia jej istnienia*, StKKoł 7(2002), s. 7-13.

JEŻ I., *Skutki decyzji Stolicy Świętej dla życia religijnego*, w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. TENŻE, Koszalin 2000, s. 257-268.

JEŻ I., *Słowo na jubileusz*, StKKoł 3-4(1994-1995), s. 7-9.

JEŻ I., *Szkic historyczny przynależności kościelnej terytorium Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 5(1977) nr 5-6, s. 122-128.

JEŻ I., *Szkic historyczny przynależności kościelnej terytorium Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1977*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1977, s. 27-34.

JEŻ I., *W szkolnictwie katolickim na Górnym Śląsku (1946-1960)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2004, s. 75-90.

JONASZ J., *Ś.p. Ks. Prałat Jan Lis – wspomnienie pośmiertne*, KKWD 7(1979) nr 12, s. 363-366.

JONASZ J., *Tydzień żałoby w parafii Narodzenia NMP w Szczecinku i w parafii w Okonku*, KKWD 7(1979) nr 12, s. 366-371.

Kapłani trudnych czasów. Z dziejów Kościoła Katolickiego na Pomorzu Środkowym, red. L. LASKOWSKI, Koszalin 2015.

KACHNICZ Z., *Komuniści wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w pierwszych latach po II wojnie światowej*, StKKoł 8(2003), s. 179-184.

Kalendarium Kościoła na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej ze szczególnym uwzględnieniem lat 1945-2005, red. G. WEJMAN, Szczecin 2007.

KAMIŃSKI R., *Diecezja i dekanat miejscem realizacji duszpasterstwa*, w: *Teologia pastoralna*, t. 2: *Teologia pastoralna szczegółowa*, red. R. KAMIŃSKI, Lublin 2002, s. 109-130.

KAMIŃSKI Z., *Słowo pożegnalne*, KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 83-84.

KIERZKOWSKI R., *Problemy katechizacji w diecezji na tle dziesięciolecia*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 158-164.

KLAFKOWSKI A., *Zagadnienia administracji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych w aspekcie prawa międzynarodowego*, ŻM (5)1955 nr 1, s. 37-71.

KŁOCZOWSKI J., MULLEROWA L., *W dwudziestym stuleciu (1918-1980)*, w: *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 1986, s. 289-413.

KMIECIK S., *Niższe Seminarium Duchowne w Słupsku w latach 1947-1960*, Szczecin 2009, Biblioteka WSD Koszalin (mps).

KODZIA J., *Kongregacje dekanalne w świetle Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 r. i 1983 r. oraz I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, StKKoł 7(2002), s. 267-282.

KOŁODZIEJ B., *Dzieje Towarzystwa Chrystusowego dla Wychodźców w latach 1939-1948*, Poznań 1983.

KOŁODZIEJ B., *Praca duszpasterska Towarzystwa Chrystusowego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 1: *1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 89-95.

KOŁODZIEJ B., *Towarzystwo Chrystusowe w służbie Kościoła na Pomorzu Zachodnim*, w: *30 lat seminariów duchownych na Pomorzu Zachodnim,* red. T. CEYNOWA, Koszalin 2013, s. 33-38.

KOŁODZIEJ M., *Pluta Wilhelm bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 15, Lublin 2011, k. 835-837.

KOMINEK B., *W służbie „Ziem Zachodnich". Z teki pośmiertnej wybrał i przygotował do druku ks. Jan Krucina*, Wrocław 1977.

Konferencja Księży Dziekanów, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 53-54.

KONIECZNY J., *Kalendarium sądownictwa w Kościele Gorzowskim (1945-1992)*, Gorzów Wielkopolski 1992.

KONIECZNY J., *Sądownictwo kościelne w służbie Kościoła Gorzowskiego*, GWK 35(1991) nr 1-3, s. 38-74.

KONIECZNY L., *Od Reinberna do Ignacego. Z tradycji historycznych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *W 1000-lecie powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, red. I. JEŻ, Koszalin 2000, s. 47-209.

KONIECZNY L., *Refleksje diecezjanina nad jubileuszem dziesięciolecia*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 240-242.

Konsekracja ks. biskupa Ignacego Jeża, GWK 4(1960) nr 7-8, s. 390-391.

KOSIŃSKI S., *Czy Kardynał Hlond „nadużył" papieskich uprawnień?*, ChS 11(1979) nr 81(9), s. 19-35.

KOSIŃSKI S., *Hlond August SDB*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 6, Lublin 1995, k. 1088-1090.

Kościół na Ziemiach Zachodnich. Ćwierćwiecze polskiej organizacji kościelnej, red. J. KRUCINA, Wrocław 1971.

KOWALCZYK K., *Kształtowanie się struktur Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, PZP 17(46)(2002) nr 2, s. 61-84.

KOWALCZYK K., *Stosunki państwo – Kościół na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1972. Zarys problemu*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 27-51.

KOWALCZYK K., *W walce o rząd dusz: polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Szczecin 2003.

KOZŁOWSKI K., *Formowanie się diecezji na Pomorzu Zachodnim w 1972 r.*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 53-95.

KOZŁOWSKI K., *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim wobec stalinizmu (1948-1955)*, w: *Protestanci i katolicy pomorscy wobec hitleryzmu i stalinizmu*, red. N. BURSKE, K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2003, s. 109-116.

KOZŁOWSKI K., *Pomorze Zachodnie w latach 1945-2010. Społeczeństwo – władza – gospodarka – kultura*, t. 2, Szczecin 2012.

KRAWCZYK W., *Dziekan we wspólnocie dekanalnej*, StPł 8(1980), s. 61-75.

Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1992, red. M. CZERNER, Koszalin 1995.

Kronika pielgrzymki dziękczynnej Ks. Bpa Ordynariusza do Rzymu, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 49-50.

Kronika Thietmara, tłum. M.Z. JEDLICKI, Kraków 2002.

KRÓL R., *Pielgrzymowanie kopii cudownej figury Matki Boskiej Bolesnej Pani Skrzatuskiej w dekanacie słupskim w dniach 12-19.XI. 1988 r.*, KKWD 17(1989) nr 2, s. 42-44.

KRÓLAK L., *Początki polskiego życia kościelnego w wyzwolonym Szczecinie*, Novum 5(1970), s. 22-46.

KRUKOWSKI J, SOBAŃSKI R., *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1: *Księga I. Normy ogólne*, Poznań 2003.

KRUKOWSKI J., *Kolegialne organy konsultacyjne w Kościołach partykularnych*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 21-31.

KRUKOWSKI J., *Kolegium konsultorów. Struktura i kompetencje*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie. Tarnów 17-18 września 2002*, red. J. KRUKOWSKI, R. ROZKRUT, Tarnów 2004, s. 95-107.

KRUKOWSKI J., *Kościół powszechny a Kościoły partykularne*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 17-59.

KRUKOWSKI J., *Kościół wobec reżimu komunistycznego w Polsce*, KiP 10(1992), s. 9-31.

KRUKOWSKI J., *Podstawy współdziałania Kościoła i państwa*, KiP 8(1992), s. 19-32.

KRUKOWSKI J., *Prawo administracyjne w Kościele*, Warszawa 2011.

KRUKOWSKI J., *Stanowisko Księdza Prymasa S. Wyszyńskiego w sprawie normalizacji sytuacji prawnej Kościoła w Polsce*, KiP 4(1985), s. 13-29.

KRUKOWSKI J., *Stolica Apostolska i Polska po II wojnie światowej (1945-1989)*, KiP 11(1993), s. 65-77.

KRUKOWSKI J., *Zasady organizacji i funkcjonowania kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 11-26.

KRUPA P., *20 lat diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. 55 lat kapłaństwa księdza Biskupa Seniora Ignacego Jeża*, StKKoł 1(1992), s. 9-14.

KRUPCZYŃSKI A., SUBOCZ M., *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 3(1975) nr 1, s. 25-26.

KUBICKI K., *Ksiądz Tadeusz Załuczkowski jako administrator parafii pw. Świętej Rodziny w Szczecinie w latach 1946-1951. Studium biograficzno-pastoralne*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim. Tom 1, 1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 141-174.

KUBICKI K., *Życie i działalność księdza Tadeusza Załuczkowskiego w Kościele gorzowskim w latach 1946-1952*, Szczecin 2010, Biblioteka WSD Koszalin (mps).

KUMOR B., *Chrystianizacja Pomorza Zachodniego*, w: *Historia Kościoła w Polsce*, t. 1, cz. 1, red. B. KUMOR, Z. OBERTYŃSKI, Poznań 1974, s. 67-69.

KUMOR B., *Granice diecezji i metropolii polskich*, ABMK 11(1969) t. 18, s. 289-352.

KUMOR B., *Kamieńska diecezja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 2000, k. 483-497.

KUNICKI R., *Kapituła Katedralna z wizytą w Essen*, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 93-109.

LABUDA G., *Główne linie rozwoju dziejów Pomorza w dobie nowożytnej*, w: *Historia Pomorza*, t. 2, cz. 1, red. TENŻE, Poznań 1976, s. 5-23.

LABUDA G., *Pierwsze państwo polskie*, Kraków 1989.

LABUDA G., *Początki diecezjalnej organizacji kościelnej na Pomorzu i Kujawach w XI i XII wieku,* ZH 33(1968) z. 3, s. 19-60.

LABUDA G., *Studia nad początkami państwa polskiego*, Poznań 1946.

LABUDA G., *Studia nad początkami państwa polskiego*, t. 1, Poznań 1987.

LABUDA G., *Znaczenie prawno-polityczne dokumentu „Dagome iudex"*, NP 3(1948) t. 4, s. 33-60.

LASKOWSKI L., *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska w latach 1972-2002*, Koszalin 2002.

LASKOWSKI L., *Ordynariusz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (1972-1992)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. TENŻE, Koszalin 2004, s. 105-125.

LASKOWSKI L., *Posługa w administracji apostolskiej gorzowskiej (1960-1972)*, w: *Świadek historii. Na jubileusz 90. urodzin Jego Ekscelencji biskupa Ignacego Jeża*, red. TENŻE, Koszalin 2004, s. 91-103.

LASKOWSKI L., *Rola diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w integracji społeczeństwa Pomorza Środkowego,* RKosz 31(2003), s. 7-21.

LEMPA F., *Pojęcie i podział władzy w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, KiP 9(1991), s. 223-240.

LIPIEC D., *Pastoralna posługa dziekana*, RTKat 7(2008), s. 248-259.

LIS J., *Przemówienie w czasie ingresu bp Ignacego Jeża*, KKWD 1(1973) nr 1, s. 34-36.

ŁABIŃSKI K., *Działalność ks. biskupa dr Teodora Benscha w diecezji gorzowskiej*, GWK 2(1958) nr 2, s. 85-96.

ŁOPACIUK R., *Słowo pożegnalne,* KKWD 35(2007) nr 10-12, s. 84-85.

ŁUKASZEWICZ Ł., *Przygotowanie i przebieg I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, StKKoł 23(2016), s. 377-400.

MAJ H., *Posiedzenia Komisji Śpiewu i Muzyki Sakralnej*, KKWD 5(1977) nr 12, s. 356-357.

MAJ H., *Posiedzenie Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, KKWD 5(1977) nr 4, s. 114-116.

MARECKI J., *Państwo a Kościół katolicki w latach 1945-1989. Walka o „rząd dusz"*, w: *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1989,* red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2010, s. 9-22.

MAZUR J.M., *Ksiądz Zygmunt Szelążek wobec stalinowskich władz Pomorza Zachodniego w latach 1952-1956*, w: *Protestanci i katolicy pomorscy wobec hitleryzmu i stalinizmu*, red. N. BURSKE, K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2003, s. 147-152.

MAZUR R., *Funkcjonowanie Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej w przededniu 40-lecia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 23-27.

MICEWSKI A., *Kardynał Wyszyński. Prymas i mąż stanu*, Paryż 1982.

MICHALSKI J., *Dziesięciolecie Sądu Biskupiego w Gorzowie Wlkp.*, GWK 4(1960) nr 9-10, s. 443-458.

MICHALSKI J., *Kuria Biskupia Ziemi Lubuskiej i Pomorza Zachodniego w Gorzowie Wlkp. w latach 1945-1965*, GWK 9(1965) nr 3, s. 67-69.

MICHALSKI J., *Sąd Biskupi*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 251-257.

MICHALSKI J., *Wikariusz kapitulny po śmierci bpa ks. dra T. Benscha*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 226-230.

MIELCZAREK P., *Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska w pierwszym dziesięcioleciu swego istnienia*, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1982*, red. TENŻE, Koszalin 1982, s. 39-67.

MIELCZAREK P., *Dzień Patrona Biskupa Ordynariusza*, KKWD 14(1986) nr 7-8, s. 246-248.

MIELCZAREK P., *Dzień świętego Patrona Ks. Bpa Ordynariusza*, KKWD 9(1981) nr 9, s. 280-281.

MIELCZAREK P., *Dziękczynne Te Deum na Jasnej Górze*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 129-130.

MIELCZAREK P., *Imieniny J. Eks. Ks. Bpa Ordynariusza Ignacego Jeża*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 314.

MIELCZAREK P., *Jaka jest nasza nowa Diecezja Koszalińsko-Kołobrzeska?*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 53-57.

MIELCZAREK P., *Jesienne konferencje duchowieństwa*, KKWD 12(1984) nr 9-10, s. 310-313.

MIELCZAREK P., *Jesienne konferencje rejonowe duchowieństwa 9-11 IX 1985*, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 293-296.

MIELCZAREK P., *Ks. Dziekan prowadzi konferencję dekanalną*, KKWD 3(1975) nr 4, s. 111-116.

MIELCZAREK P., *Konferencja księży dziekanów*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 314-315.

MIELCZAREK P., *Konferencja Księży Dziekanów*, KKWD 7(1979) nr 4, s. 127.

MIELCZAREK P., *Konferencja Księży Wizytatorów*, KKWD 2(1974) nr 6, s. 175.

MIELCZAREK P., *Konsekracja konkatedry w Kołobrzegu*, KKWD 12(1984) nr 9-10, s. 316-318.

MIELCZAREK P., *Millennium w diecezji gorzowskiej*, GWK 12(1968) nr 12, s. 287-290.

MIELCZAREK P., *Msza św. Krzyżma św. i zebranie księży dziekanów w Wielki Czwartek*, KKWD 13(1985) nr 3-4, s. 121-123.

MIELCZAREK P., *Msza św. Krzyżma św. w katedrze*, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 185-187.

MIELCZAREK P., *Msza św. Krzyżma św. w katedrze*, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 188-190.

MIELCZAREK P., *Msza św. Krzyżma św. w katedrze koszalińskiej*, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 122-123.

MIELCZAREK P., *Msza św. Krzyżma św. w katedrze koszalińskiej*, KKWD 9(1981) nr 5, s. 159-160.

MIELCZAREK P., *Nawiedzenie Kopii Obrazu M.B. Częstochowskiej w nadmorskich parafiach diecezji w dniach 14-21 VII 1983 r.*, KKWD 11(1983) nr 9-10, s. 313-319.

MIELCZAREK P., *Nowy dziekan kapituły katedralnej*, KKWD 8(1980) nr 5-6, s. 188.

MIELCZAREK P., *Obchody Jubileuszu dziesięciolecia diecezji*, KKWD 10(1982) nr 10-11, s. 319-338.

MIELCZAREK P., *Parafie, kuracje, katolickie kościoły oraz punkty duszpasterskie do 1945 r. na północno-zachodnich terenach obecnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 133-152.

MIELCZAREK P., *Pielgrzymka diecezjalna na Jasną Górę, 18-19 X. 1972*, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 48-49.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, KKWD 2(1974) nr 5, s. 146.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Diecezjalnej Rady Kapłańskiej*, KKWD 7(1979) nr 4, s. 122-124.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie kapituły katedralnej*, KKWD 8(1980) nr 12, s. 380-381.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Komisji Muzyki i Śpiewu Kościelnego*, KKWD 4(1976) nr 4, s. 102-103.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 2(1974) nr 5, s. 147.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 4(1976) nr 12, s. 356-357.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 119-120.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 9(1981) nr 12, s. 381-382.

MIELCZAREK P., *Posiedzenie Rady Kapłańskiej*, KKWD 12(1984) nr 11-12, s. 347-348.

MIELCZAREK P., *Poświęcenie rezydencji Księdza Biskupa Ordynariusza, opłatek i życzenia świąteczne*, KKWD 5(1977) nr 1, s. 26-27.

MIELCZAREK P., *Przekazanie przez OO. Franciszkanów duszpasterstwa parafii katedralnej Duchowieństwu Diecezjalnemu*, KKWD 2(1974) nr 11, s. 327-328.

MIELCZAREK P., *Przygotowanie do małżeństwa i życia rodzinnego według Drugiej Instrukcji Episkopatu Polski z dnia 11 marca 1975 r.*, KKWD 4(1976) nr 4, s. 107-113.

MIELCZAREK P., *Realizacja wskazań nowego programu duszpasterskiego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w roku 1973*, KKWD 1(1973) nr 3-4, s. 36-45.

MIELCZAREK P., *Rejonowe zjazdy młodzieży w Niedzielą Palmową w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku*, KKWD 14(1986) nr 5-6, s. 187-188.

MIELCZAREK P., *Spotkanie księży Dziekanów i Konsultorów*, KKWD 2(1974) nr 5, s. 150.

MIELCZAREK P., *Ś.p. Ks. Jan Wujda*, KKWD 7(1979) nr 12, s. 372-373.

MIELCZAREK P., *Ś.p. Ks. Oswald Kobiela*, KKWD 9(1981) nr 6, s. 191-192.

MIELCZAREK P., *Uroczystość konsekracji Ks. Biskupa Pomocniczego Tadeusza Werno*, KKWD 2(1974) nr 7, s. 190-200.

MIELCZAREK P., *Uroczystość inauguracji nowego roku seminaryjnego i poświęcenie nowego gmachu diecezjalnego seminarium duchownego w Koszalinie*, KKWD 12(1984) nr 9-10, s. 314-316.

MIELCZAREK P., *Uroczystość konsekracji J. Eks. Piotra Krupy drugiego biskupa sufragana diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 166-185.

MIELCZAREK P., *Uroczystość Wielkiego Czwartku w koszalińskiej katedrze*, KKWD 8(1980) nr 5-6, s. 183-184.

MIELCZAREK P., *Uroczystość w katedrze ku czci św. Wojciecha Patrona diecezji*, KKWD 13(1985) nr 3-4, s. 127-128.

MIELCZAREK P., *Ustanowienie Kapituły Katedralnej w Koszalinie*, KKWD 6(1978) nr 9-10, s. 315-316.

MIELCZAREK P., *Utworzenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, jej organizacja i dotychczasowe osiągnięcia*, KKWD 10(1982) nr 4-6, s. 99-105.

MIELCZAREK P., *Wielki Czwartek: Msza św. Krzyżma św. w katedrze, życzenia świąteczne i zebranie księży wicedziekanów*, KKWD 11(1983) nr 3-4, s. 126-128.

MIELCZAREK P., *Wiosenna konferencja księży dziekanów*, KKWD 9(1981) nr 5, s. 160-161.

MIELCZAREK P., *Wykaz aktów prawnych Ks. Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża wydanych na przestrzeni 1972-1985 r.*, KKWD 13(1985) nr 5-6, s. 143-147.

MIELCZAREK P., *Wykaz najważniejszych czynności Ks. Biskupa Ordynariusza I. Jeża w okresie dotychczasowych rządów diecezją: 1972-1985*, KKWD 13(1985) nr 5-6, s. 136-138.

MIELCZAREK P., *Zebranie Diecezjalnej Rady Kapłańskiej*, KKWD 8(1980) nr 11, s. 351-352.

MIELCZAREK P., *Zebranie Ks. Ks. Dziekanów i Wicedziekanów w Koszalinie*, KKWD 4(1976) nr 11, s. 326-328.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 5(1977) nr 4, s. 117-118.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 236.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 6(1978) nr 3-4, s. 123-125.

MIELCZAREK P., *Zebranie księży dziekanów*, KKWD 11(1983) nr 3-4, s. 124-126.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży dziekanów*, KKWD 11(1983) nr 7-8, s. 239-242.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży dziekanów*, KKWD 12(1984) nr 1-2, s. 48-51.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 12(1984) nr 5-6, s. 187-191.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 5(1977) nr 12, s. 352-355.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 7(1979) nr 3, s. 90-92.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 8(1980) nr 11, s. 347-349.

MIELCZAREK P., *Zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 242-245.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 12(1984) nr 11-12, s. 348-351.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 13(1985) nr 11-12, s. 377-380.

MIELCZAREK P., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 14(1986) nr 3-4, s. 92-95.

MIELCZAREK P., *Zebranie Rady Kapłańskiej*, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 117-118.

MIELCZAREK P., *Zimowe zebranie księży dziekanów i wicedziekanów*, KKWD 10(1982) nr 7-8, s. 249-251.

MILIŃSKI R., *Jak rodziła się polska organizacja Kościoła na Ziemiach Odzyskanych. Rozmowa z biskupem Edmundem Nowickim*, PrzKat 76(1970) nr 22, s. 213-215.

MISZTAL H., *Archiwum Diecezjalne*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 103-117.

MIŚKIEWICZ B., *Pierwsze walki w obronie granicy zachodniej Polski wczesnofeudalnej*, SMWP 4(1958) nr 1 , s. 7-31.

MIŚKIEWICZ M., *1000 rocznica zjazdu gnieźnieńskiego*, SChr 7(2000) nr 1, s. 27-33.

MYŚLIŃSKI K., *Polska a Pomorze Zachodnie po śmierci Krzywoustego*, RHis 17(1948) nr 1, s. 1-69.

NAPIERAŁA E., *Geneza Administracji Apostolskiej w Gorzowie Wlkp.*, SPar 1(1985), s. 183-212.

Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzeskiej (1945-1975), red. K. KOZŁOWSKI, Szczecin 2007.

NITECKI P., *Biskupi Kościoła w Polsce. Słownik biograficzny*, Warszawa 1992.

NITECKI P., *Biskupi Kościoła w Polsce w latach 965-1996. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000[2].

NOWACKI J., *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, Poznań 1964.

NOWAK A., *Dzieje Polski*, t. 1: *do 1202. Skąd nasz ród*, Kraków 2014.

Nowi biskupi w Polsce. Kronika, NP 6(1960) t. 12, s. 296-297.

NOWICKI E., *Zagadnienia organizacyjne Kościoła katolickiego na Ziemiach Odzyskanych*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 199-207.

OBŁĄK J., *Z powojennych dziejów diecezji warmińskiej, luty-wrzesień 1945*, PS 8(1956) z. 3-4, s. 397-410.

Odszedł dobry, uśmiechnięty biskup, w: J. WALCZAK, *Biskup Uśmiechu*, Koszalin 2008, s. 138-148.

ORZESZYNA K., *Kompetencje wikariusza biskupiego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 75-87.

PAŁYGA E., *Polsko-watykańskie stosunki dyplomatyczne od zarania II Rzeczypospolitej do pontyfikatu papieża Polaka*, Warszawa 1988.

PANECKI W., *Zebranie erekcyjne Unii Apostolskiej Kleru Diecezjalnego*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 171-172.

PAWLUK T., *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 4: *Doczesne dobra Kościoła. Sankcje w Kościele. Procesy*, Olsztyn 1990.

PAWLUK T., *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 2: *Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 2002.

PAWLUK T., *Problem wygaśnięcia Konkordatu polskiego z 1925 roku*, PK 29(1986) nr 1-2, s. 133-148.

PAWLUK T., *Struktura Rady Kapłańskiej*, SW 7(1971), s. 493-502.

PAWLUK T., *Uwagi na temat ustawodawstwa diecezjalnego*, PK 34(1991) nr 1-2, s. 25-36.

PIEKARSKI A., *Wolność sumienia i wyznania w Polsce*, Warszawa 1979.

Pielgrzymki dziękczynne polskich Ziem Zachodnich i Północnych na Jasną Górę, jesienią 1972, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 46-48.

PIERONEK T., *Rada Kapłańska wyrazem soborowej odnowy*, PK 12(1969) nr 3-4, s. 3-28.

PIERONEK T., *Zarządzanie dobrami materialnymi Kościoła partykularnego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 27-36.

PIETRZAK J., *Działalność Kard. A. Hlonda jako wysłannika papieskiego na Ziemiach Odzyskanych w 1945 roku*, NP 21(1974) nr 42, s. 195-249.

PIŁAT A., *Protokół z III-go zjazdu kapłanów Administracji Apostolskiej w Gorzowie w dniach 3-5 lipca 1950 r.*, ZAA 6(1950) nr 7-8, s. 207-229.

Pius XII a Polska 1939-1945. Przemówienia, listy, komentarze, red. K. PAPEE, Rzym 1954.

PLUTA W., *Przemówienie w czasie ingresu bp Ignacego* Jeża, KKWD 1(1973) nr 1, s. 32-34.

PLUTA W., *Przemówienie w czasie uroczystej akademii ku czci Ks. Biskupa Ignacego Jeża, Jubilata*, GWK 6(1962) nr 8, s. 252-254.

POLAK G., *Kto jest kim w Kościele katolickim? Stan na dzień 1.01.1996*, Warszawa 1996.

POLAK G., *Kto jest kim w Kościele katolickim? Ekumeniczne „who is who" chrześcijaństwa w Polsce. Stan na dzień 15.02.1999*, Warszawa 1999.

POLECHOŃSKI P., *Nasz biskup kardynał Ignacy Jeż*, Koszalin 2008.

Polnische Ehrung für Dr. Holzapfel, 8.09.1977, „Volksblatt Würzburg".

POPIELAS-SZULTKA B., SZULTKA Z., *Sanktuarium maryjne na Górze Chełmskiej*, Słupsk 1991.

Program ingresu, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 31-32.

PREJS R., *Prałatura pilska w świetle schematyzmu z 1940 r.*, RTK 55(2008) z. 4, s. 31-48.

PROKOP K., *Biskupi Kościoła katolickiego w III Rzeczpospolitej. Leksykon biograficzny*, Kraków 1998.

PROKOP K., *Biskupi Zachodniopomorscy (X-XX w.)*, Koszalin 2003.

PRZYBYŁKO M., *Urząd dziekana w rozwoju historycznym* (cz. 1), PK 3(1960) nr 3-4, s. 195-272.

PRZYBYŁKO M., *Urząd dziekana w rozwoju historycznym* (cz. 2), PK 5(1962) nr 1-2, s. 77-148.

PRZYBYSZEWSKA M., *Kardynał Ignacy Jeż. Dialog z Bogiem i Człowiekiem*, Radomyśl Wielki 2008.

Przygody z Opatrznością, z biskupem Ignacym Jeżem rozmawiają Alina Petrowa-Wasilewicz i ks. Krystian Kukówka, Katowice 2004.

RAINA P., *Arcybiskup Dąbrowski – rozmowy watykańskie*, Warszawa 2001.

RAINA P., *Cele polityki władz PRL wobec Watykanu. Tajne dokumenty 1967-1989*, Warszawa 2001.

RAINA P., *Kardynał Wyszyński*, t. 3: *Czasy Prymasowskie 1956-1961*, Warszawa 1994.

RAINA P., *Kościół w PRL. Dokumenty 1945-1953*, t. 1, Poznań 1994.

RAINA P., *Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski*, t. 1, cz. 2, Londyn 1979.

RASMUS A., *Okoliczności odprawienia Mszy św. w Szczecinie w dniu 6 maja 1945 r.*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2005, s. 199-223.

REGLIŃSKI Z., *Ś.P. Ks. Proboszcz Jan Wicha*, KKWD 18(1990) nr 4, s. 151-152.

ROSIK S., *Converisio gentis Pomeranorum: studium świadectwa o wydarzeniu (XII wiek)*, Wrocław 2010.

ROZKRUT T., *Nowa instrukcja o synodach diecezjalnych*, PK 42 (1999) nr 1-2, s. 145-156.

RUMAK J., *Wspomnienia pilskie*, Asyż 1971.

RYMAR E., *Biskupi – mnisi – reformatorzy. Studia z dziejów diecezji kamieńskiej*, Szczecin 2002.

RYNGWELSKI R., *Działalność Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej w Koszalinie w okresie 30 lat istnienia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, StKKoł 7(2002), s. 313-324.

Sanktuarium Maryjne w Skrzatuszu, red. S. JANKOWSKI, Piła 1985.

SIKORSKI D.A., *Chrzest Polski i początki Kościoła w Polsce (do pierwszej Połowy XI wieku)*, w: *Chrzest – św. Wojciech – Polska: dziedzictwo średniowiecznego Gniezna*, red. D. STRYNIAK, Gniezno 2016, s. 25-38.

SIKORSKI D.A., *Organizacja wczesnego polskiego Kościoła w pierwszej monarchii piastowskiej – niektóre problemy badawcze*, w: *Chrzest Mieszka I i chrystianizacja państwa Piastów*, red. J. DOBOSZ I INNI, Poznań 2017, s. 199-220.

SILNICKI T., *Początki organizacji Kościoła w Polsce za Mieszka I i B. Chrobrego*, w: *Początki państwa polskiego. Księga Tysiąclecia*, t. 1: *Organizacja polityczna*, red. K. TYMIENIECKI, Poznań 1962, s. 319-362.

SILNICKI T., *Z dziejów Kościoła w Polsce*, Warszawa 1960.

SIMIŃSKI R., *Czasy średniowiecza (1266-1523)*, w: *Dzieje Koszalina*, t. 1: *Do 1945 roku*, red. R. GAZIŃSKI, E. WŁODARCZYK, Koszalin 2016, s. 61-116.

SITARZ M., *Kolegium konsultorów w Kodeksie prawa kanonicznego 1983 i w partykularnym prawie polskim*, Lublin 1999.

SITARZ M., *Organy kolegialne w Kościele partykularnym*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 115-153.

SOBAŃSKI R., *Cechy charakterystyczne katowickiego prawa diecezjalnego*, SSHT 8(1975), s. 167-190.

SOBAŃSKI R., *Diecezja a wymagania nowego kodeksu – uwagi o prawodawstwie (Archi)Diecezji Katowickiej 1983-1993*, SSHT 27/28(1994-1995), s. 25-46.

SOBCZAK A., *Kompetencje biskupa diecezjalnego w materii dóbr doczesnych Kościoła*, w: *Biskupi: wybrane elementy kanonicznej ekspresji osoby biskupa*, red. A. SOBCZAK, Poznań 2001, s. 139-179.

SOCHA P., *Biskup Doktor Wilhelm Pluta jako „nauczyciel wiary"*, SPar 1(1985), s. 29-65.

SOCHA P., *Pracownicy Gorzowskiego Trybunału Kościelnego*, GWK 35(1991) nr 1-3, s. 75-92.

SPORS J., O*rganizacja kościelna Pomorza Zachodniego w poł. XII wieku w świetle bulli protekcyjnej dla biskupa pomorskiego z 1140*, w: *Studia nad wczesnośredniowiecznymi dziejami Pomorza Zachodniego: XII wiek – pierwsza połowa XIII w.*, red. TENŻE, Słupsk 1988, s. 201-230.

SPORS J., *Początki diecezjalnej organizacji kościelnej na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej*, w: *Studia nad wczesnośredniowiecznymi dziejami Pomorza Zachodniego: XII wiek – pierwsza połowa XIII w.*, red. TENŻE, Słupsk 1988, s. 161-201.

Stabilizacja duszpasterzy polskich na Ziemiach Zachodnich, ZKG 7(1951) nr 7-12, s. 235-237.

STANUCH Z., *Polityka władz państwowych na Pomorzu Zachodnim wobec biskupów gorzowskich w latach 1956-1972*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 2: *1956-1972*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2017, s. 175-195.

STANUCH Z., *Walka o religię. Katechizacja szkolna i pozaszkolna na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1961*, Szczecin 2014.

STAWNY S., *Ochrona jedności Kościoła w listach pasterskich Episkopatu Polski w latach 1945-1956*, KiP 9(1991), s. 133-143.

STOPNIAK F., *Działalność integracyjna Kościoła katolickiego na polskich Ziemiach Zachodnich*, ŻM 34(1985) nr 3, s.47-58.

SUBOCZ M., *Konferencja księży dziekanów i wicedziekanów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, KKWD 4(1976) nr 1, s. 30.

SUBOCZ M., *Posiedzenie rady duszpasterskiej*, KKWD 2(1974) nr 12, s. 356-357.

SUBOCZ M., *Spotkanie księży dziekanów, wicedziekanów i konsultorów*, KKWD 2(1974) nr 12, s. 356.

SUBOCZ M., *Uroczystość wręczenia nowych dekretów nominacyjnych i składania życzeń świątecznych*, KKWD 4(1976) nr 2, s. 60.

SYGNATOWICZ W., *Drugi biskup gorzowski ks. biskup dr Wilhelm Pluta*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 230-233.

SYGNATOWICZ W., *Jego Ekscelencja Ks. Biskup Dr T. Bensch, Rządca Diecezji Gorzowskiej*, GWK 1(1957) nr 6, s. 315-320.

SYGNATOWICZ W., *Pierwszy biskup gorzowski ks. biskup dr Teodor Bensch*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 222-225.

SYRYJCZYK J., *Kompetencje wikariusza generalnego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*, red. J. KRUKOWSKI, K. WARCHAŁOWSKI, Warszawa 2003, s. 37-73.

SZCZEPANIUK P., *Obraz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w „Listach pasterskich" biskupa Ignacego Jeża w latach 1972-1992*, StKKoł 6(2001), s. 249-258.

SZCZEPANIUK P., *Powstanie, historia i terytorium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, StKKoł 5(2000), s. 123-131.

SZORC A., *Bensch Teodor bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 2, Lublin 1995, k. 275-276.

SZTAFROWSKI E., *Instytucja synodu diecezjalnego przed Soborem Watykańskim Drugim*, PK 31(1988) nr 3-4, s. 21-33.

SZTAFROWSKI E., *Parafia w hierarchicznej strukturze Kościoła*, PK 34(1991) nr 3-4, s. 51-73.

SZTAFROWSKI E., *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 2, Warszawa 1985.

SZTAFROWSKI E., *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 4, Warszawa 1986.

SZTAFROWSKI E., *Ponadparafialni współpracownicy biskupa*, PK 35(1992) nr 3-4, s. 25-56.

SZTAFROWSKI E., *Współpracownicy biskupa diecezjalnego w pasterskim posługiwaniu. O duchowieństwie w szczególności*, cz. II, Warszawa 1977^2.

SZUBA Z., *Biskupi polscy XX wieku*, ŻKatol 2(1983) nr 5-6, s. 23-244.

SZULIST W., *Historia przynależności kościelnej obszaru obecnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1992*, red. M. CZERNER, Koszalin 1995, s. 7-9.

SZULIST W., *Katolicka organizacja kościelna na obecnych obszarach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej od reformacji do 1945 r.*, KKWD 5(1977) nr 5-6, s. 128-140.

SZULIST W., *Z kościelnej historiografii Pomorza Środkowego 1945-1974*, KKWD 3(1975) nr 6-8, s. 156-178.

SZULTKA Z., *Język polski w Kościele ewangelicko-augsburskim na Pomorzu Zachodnim od XVI do XIX wieku*, Wrocław 1991.

SZULTKA Z., *Stosunki wyznaniowe i kościelne na Pomorzu brandenbursko-pruskim w drugiej połowie XVII w. i początkach XVIII w.*, w: *Historia Pomorza*, t. 2: *Do roku 1815*, cz.3: *Pomorze Zachodnie w latach 1648-1815*, red. G. LABUDA, Poznań 2003, s. 400-433.

SZULTKA Z., *Stosunki religijne i kościelne w XVIII w. i początkach XIX w.*, w: *Historia Pomorza*, t. 2: *Do roku 1815*, cz. 3: *Pomorze Zachodnie w latach 1648-1815*, red. G. LABUDA, Poznań 2003, s. 843-874.

SZULTKA Z., *Wybrane problemy badawcze Kościoła rzymsko-katolickiego na Pomorzu Zachodnim od XVI wieku do roku 1945*, KKWD 20(1992) nr 4-6, s. 19-26.

ŚMIERZCHALSKI-WACHOCZ D., CEYNOWA T. [I INNI], *Kalendarium Kościoła Gorzowskiego w latach 1945-1972*, w: *Kalendarium Kościoła na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej ze szczególnym uwzględnieniem lat 1945-2005*, red. G. WEJMAN, Szczecin 2007, s. 167-265.

ŚRUTWA J., *Diecezja Pomorza Zachodniego (Diecezja Wolińska a później Kamieńska) między związkami z Gnieznem, Magdeburgiem i bezpośrednią zależnością od Stolicy Apostolskiej*, SzSK 2(1991), s. 31-39.

Święty Otton z Bambergu – ewangelizator Pomorza. Jego kult do czasów współczesnych, red. G. WEJMAN, Szczecin 2004.

ŚWITO L., *Akty zarządu dobrami kościelnymi*, PK 58(2015) nr 3, s.105-116.

TURKIEL J., *50 rocznica śmierci ks. dr Bolesława Domańskiego – Zakrzewo*, KKWD 17(1989) nr 4, s. 113-114.

TURKIEL J., *Ingres Ks. Biskupa Czesława Domina ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej do katedry w Koszalinie*, KKWD 20(1992) nr 1-3, s. 9-10.

TURKIEL J., *Msza św. jubileuszowa*, KKWD 18(1990) nr 11, s. 420.

TURKIEL J., *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 365-366.

TURKIEL J., *Posiedzenie rady kapłańskiej*, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 361-362.

TURKIEL J., *Sesja synodalna I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 361.

TURKIEL J., *Spotkanie Księży Dziekanów*, KKWD 16(1988) nr 11-12, s. 362-363.

TURKIEL J., *Spotkanie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 17(1989) nr 10, s. 272.

TURKIEL J., *Spotkanie przedkoronacyjne w Kurii Biskupiej – 29 VIII 1988 r.*, KKWD 16(1988) nr 7-8, s. 257-258.

TURKIEL J., *Ś.P. Ks. Proboszcz Czesław Berka*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 185-186.

TURKIEL J., *Uroczysta Msza św. Krzyżma we Wielki Wtorek (21.03.1989r., Koszalin – Katedra). Spotkanie Biskupów z Księżmi dziekanami i wicedziekanami diecezji*, KKWD 17(1989) nr 3, s. 75-76.

TURKIEL J., *Uroczysta Msza św. Krzyżma we Wielki Wtorek – Koszalin (Katedra)*, KKWD 18(1990) nr 4, s. 120.

TURKIEL J., *Uroczystości zakończenia I Synodu w Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, KKWD 17(1989) nr 12, s. 334.

TURKIEL J., *Zebranie Księży Dziekanów*, KKWD 16(1988) nr 5-6, s. 170-171.

TURKIEL J., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 15(1987) nr 11-12, s. 361-363.

TURKIEL J., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 18(1990) nr 11, s. 420-421.

TURKIEL J., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów*, KKWD 19(1990) nr 10-12, s. 183-184.

TURKIEL J., *Zebranie Księży Dziekanów i Wicedziekanów, Rady Kapłańskiej i Kapituły Katedralnej, 9 XII 1989 r.*, KKWD 17(1989) nr 12, s. 334.

TUROWSKI K., *25-lecie kościelnej organizacji na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, ZNKUL 13(1970) nr 4, s. 3-8.

TYLUS S., *Szelążek Zygmunt ks.*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 19, Lublin 2013, k. 29-30.

URBAN W., *Duszpasterska siejba kapłanów-repatriantów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1970*, Wrocław 1972.

Uroczystość inauguracji Studium Wiedzy Religijnej w Szczecinie, ZAA 5(1949) nr 11-12, s. 383-385.

Uroczystości jubileuszowe 5-lecia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, KKWD 5(1977) nr 7-8, s. 236-238.

WABERSKI G., *Wolna Prałatura Pilska*, KrW 29(2001) nr 1, s. 36-46.

WALCZAK J., *Biskup Uśmiechu*, Koszalin 2008.

WALICKI J., *Przynależność metropolitalna biskupstwa kamieńskiego i lubuskiego na tle rywalizacji Magdeburga i Gniezna*, Lublin 1960.

WEJMAN G., *Dominikanie w Kamieniu Pomorskim (1228-1539)*, w: *Historia Ecclesiae in Pomerania. Księga Jubileuszowa poświęcona ks. prof. zw. dr. hab. Lechowi Bończa-Bystrzyckiemu*, red. Z. LEC, G. WEJMAN, Szczecin 2008, s. 219-245.

WEJMAN G., *Kardynał Stefan Wyszyński w procesie organizacji Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, w: *Stefan Kardynał Wyszyński. Pamięć i wdzięczność na Pomorzu Zachodnim. Materiały z konferencji naukowej z 30 listopada 2012 roku*, red. A. ZIEJEWSKI, G. WEJMAN, Szczecin 2013, s. 45-69.

WEJMAN G., *Organizacja kościelna Kamienia Pomorskiego w latach 1124-1544*, Szczecin 1997.

WEJMAN G., *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1972*, Szczecin 2007.

WEJMAN G., *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 1: *1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 39-57.

WEJMAN G., *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1956-1972*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 2: *1956-1972*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2017, s. 141-173.

WEJMAN G., *Organizowanie struktur kościelnych na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1972*, w: *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2011, s. 23-50.

WEJMAN G., *Organizowanie struktur kościelnych na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1972*, w: *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2010, s. 37-50.

WELZANDT E., *Ludność diecezji gorzowskiej*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 214-218.

WELZANDT E., *Rys historyczny diecezji gorzowskiej*, GWK 13(14)(1970) nr 7, s. 208-214.

WESTPFAHL F., *Die Apostolische Administratur Schneidemühl*, Schneidemühl 1928.

WIĄZOWSKI E.G., *Kardynał August Hlond jako twórca podstaw administracji kościelnej na Pomorzu Środkowym po II wojnie światowej*, StKKoł 18(2012) z. 1, s. 143-164.

WILK T., *Ś.P. Ks. Proboszcz Edward Kołodziejczyk*, KKWD 19(1991) nr 10-12, s. 224-226.

WILK S., *Stolica Apostolska wobec Ziem Zachodnich i Północnych Polski po II wojnie światowej*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 1: *1945-1956*, red. M. SIEDZIAKO, Z. STANUCH, G. WEJMAN, Szczecin 2016, s. 15-27.

WŁODARCZYK E., *Wiek modernizacji (1807-1918)*, w: *Dzieje Koszalina*, t. 1: *Do 1945 roku*, red. R. GAZIŃSKI, E. WŁODARCZYK, Koszalin 2016, s. 233-285.

WOJCIECHOWSKI Z., *Państwo polskie w wiekach średnich*, Poznań 1948

WOJNAR S., *O synodzie diecezjalnym. Referat wygłoszony na konferencjach rejonowych kolejno w Koszalinie, Słupsku i Szczecinku w dniach: 9, 10, 11 września 1985 roku*, KKWD 13(1985) nr 9-10, s. 274-285.

WÓJCIK W., *Pojęcie parafii w nowym kodeksie prawa kanonicznego*, PK 29(1986) nr 3-4, s. 49-73.

WÓJCIK W., *Rada Kapłańska*, AK 60(1968) t. 71, s. 221-233.

WÓJCIK W., *Rozwój instytucji Rad Kapłańskich*, AK 62(1970) t. 75, s. 441-448.

WÓJCIK W., *Synod diecezjalny w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, PK 29(1986) nr 1-2, s. 93-129.

WÓJCIK W., *Udział kapłanów w zarządzie Kościołem*, AK 58(1966) t. 69, s. 209-217.

WÓJTOWICZ W., *Duszpasterstwa specjalne, wybrane ruchy, inicjatywy i wspólnoty kościelne w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 81-103.

WROCEŃSKI J., *Pozycja prezbiterium w Kościele partykularnym*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, Lublin 2004, s. 91-114.

WROCEŃSKI J., *Rola i zadania prezbiterium w życiu Kościoła partykularnego*, Warszawa 1998.

Wstęp, w: L. BOŃCZA-BYSTRZYCKI (I INNI), *Radość z nadziei: w 25-lecie posługi biskupiej Ordynariusza Koszalińsko-Kołobrzeskiego [Ignacego Jeża]*, Koszalin 1985, s. 5-10.

Wyjazd biskupów gorzowskich do Rzymu, GWK 6(1962) nr 11, s. 342.

ZADARKO K., *Wydział Duszpasterski Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej – narzędzie działania biskupa diecezjalnego*, w: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972-2012*, red. T. CEYNOWA, Koszalin 2012, s. 13-22.

Zarys dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w: *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1974*, red. P. MIELCZAREK, Koszalin 1974, s. 14-23.

ZIELIŃSKI E., *Ś.P. Ks. Infułat Jan Klepa*, KKWD 15(1987) nr 3-4, s. 126-128.

ZIELIŃSKI Z., *Kościół katolicki w nowej rzeczywistości powojennej*, w: *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1989*, red. T. CEYNOWA, P. KNAP, Szczecin 2011, s. 15-21.

ZIELIŃSKI Z., *Kościół w Polsce 1944-2002*, Radom 2003.

ŻARYN J., *Kościół a władza w Polsce (1945-1950)*, Warszawa 1997.

ŻUREK R., *Kościół rzymskokatolicki w Polsce wobec Ziem Zachodnich i Północnych 1945-1948*, Szczecin – Warszawa – Wrocław 2015.

ŻUKOWSKI M., *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1946. Aspekty organizacyjno-prawne*, RKosz 27(1997), s. 123-135.

ŻUROWSKI M., *Problem władzy wykonawczej*, PK 28(1985) nr 1-2, s. 41-48.

Życiorys J. E. Ks. Biskupa dr. Teodora Benscha, GWK 1(1957) nr 1, s. 9-10.

Życiorys J. E. Ks. Biskupa dr Wilhelma Pluty, GWK 2(1958) nr 10, s. 518-519.

Życiorys Ks. Biskupa Ordynariusza, KKWD 1(1973) nr 1-2, s. 29-31.

Życzenia Wielkanocne złożone Księżom Biskupom przez Księdza Dziekana Jana Wszołka (Wielki Wtorek 1990 r.), KKWD 18(1990) nr 4, s. 120-121.

Życzenia złożone Księżom Biskupom przez Księdza Dziekana Norberta Roja (Wielki Wtorek 1989), KKWD 17(1989) nr 3, s. 76-77.

STRESZCZENIE

Diecezja koszalińsko-kołobrzeska została erygowana 28 czerwca 1972 roku bullą *Episcoporum Poloniae coetus* przez papieża świętego Pawła VI. Doszło do tego w wyniku długiego procesu ustanawiania po zakończeniu drugiej wojny światowej stałej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski. Pierwszym biskupem koszalińsko-kołobrzeskim został mianowany Ignacy Jeż, dotychczasowy sufragan gorzowski. Po objęciu urzędu jego najważniejszym zadaniem było stworzenie struktur pozwalających na właściwe funkcjonowanie nowej diecezji.

Po pierwsze, biskup Jeż podjął szereg czynności i aktów o charakterze prawnym, które zmierzały do ustanowienia najważniejszych instytucji diecezjalnych i określenia sposobu ich działania. Utworzył centralny organ w diecezji, którym jest kuria biskupia i jej poszczególni urzędnicy. Powołał do życia ciała konsultacyjne, czyli konsultę diecezjalną, kolegium konsultorów i radę kapłańską, oraz przyczynił się do erygowania dwóch kapituł: katedralnej w Koszalinie i kolegiackiej w Kołobrzegu. Umożliwił także wiernym swojej diecezji prowadzenie procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa przed własnym trybunałem, ustanawiając sąd biskupi w Koszalinie.

Po drugie, biskup Ignacy rozwinął strukturę terytorialną powierzonej sobie diecezji. Rozbudował sieć dekanatów i parafii, znacząco powiększając ich ilość, co nie było prostym zadaniem, szczególnie wobec niechętnej postawy ówczesnych władz państwowych. Równocześnie podejmował decyzje personalne w celu obsadzania urzędów dziekańskich i wicedziekańskich, tworząc z kapłanów posługujących w diecezji grono swoich najbliższych współpracowników.

Pierwszy biskup koszalińsko-kołobrzeski doprowadził także do uporządkowania i skodyfikowania prawa partykularnego diecezji, zwołując i przeprowadzając I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej.

Dzięki tym wszystkim działaniom, podejmowanym przez dwadzieścia lat rządów w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, biskup Ignacy Jeż zapewnił jej właściwe struktury instytucjonalne i terytorialne oraz podstawy prawne do realizowania zbawczej misji Jezusa Chrystusa w Kościele diecezjalnym.

SUMMARY

The Koszalin-Kołobrzeg diocese was erected on June 28 1972 with the Bull *Episcoporum Poloniae coetus* of Pope Saint Paul VI. It happened as a result of a long process of establishing a permanent church organization in the Western and Northern Territories of Poland after the World War II. The first bishop of Koszalin-Kołobrzeg was Ignacy Jeż, the former suffragan of Gorzów. After taking office his most important task was to create structures that would allow the proper functioning of the new diocese.

Firstly, Bishop Jeż undertook a number of legal actions and acts aimed at establishing the most important diocesan institutions and determining the manner of their operation. He created the central organ in the diocese, which is the bishop's curia and its individual officials. He established consultative bodies, i.e. a diocesan consultation, a college of consultors, a presbyteral council and contributed to the erection of two chapters: the cathedral in Koszalin and the collegiate one in Kołobrzeg. Establishing bishop's Tribunal in Koszalin he also made it possible for the faithful of his diocese to conduct proceedings for annulment of marriage in their own tribunal.

Secondly, Bishop Ignatius developed the territorial structure of the diocese entrusted to him. He expanded the network of deaneries and parishes, significantly increasing their number. It was not a simple task especially in the face of the reluctant attitude of the state authorities. At the same time, he made personnel decisions in order to fill dean and vice-dean offices. In this way he created a group of his closest associates from the priests serving in the diocese.

By convening and conducting the First Synod of the Koszalin-Kołobrzeg Diocese Bishop Ignatius also brought order to and codificated particular law of the diocese.

Thanks to all these activities, undertaken during twenty years of government in the Koszalin-Kołobrzeg diocese, Bishop Ignacy Jeż gave his diocese appropriate institutional and territorial structures as well as legal foundations for carrying out the saving mission of Jesus Christ in the diocesan Church.